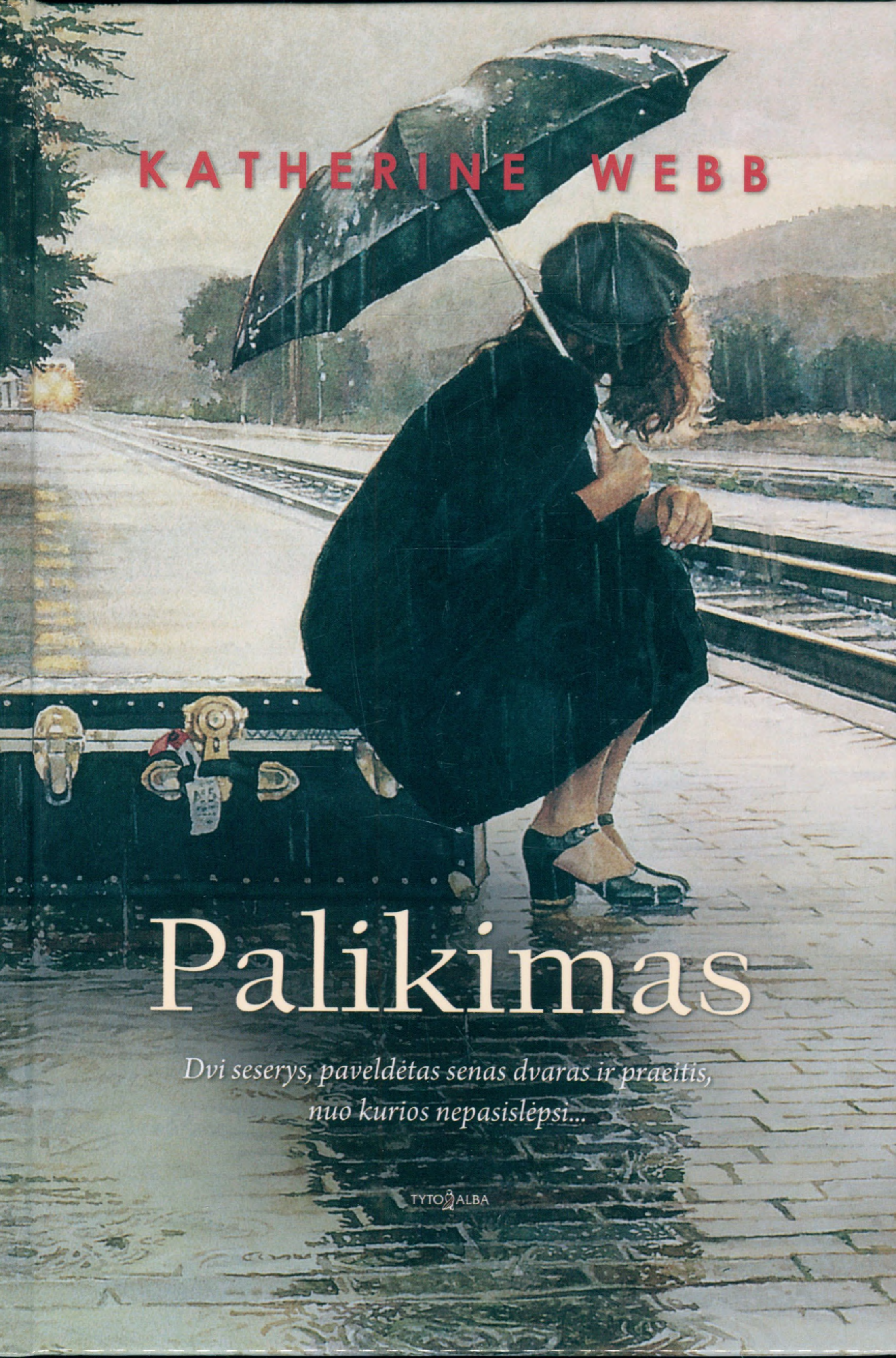


KATHERINE WEBB

Palikimas

Dvi seserys, paveldėtas senas dvaras ir praeitis, nuo kurios nepasislėpsi...

TYTO ALBA

KATHERINE WEBB

Palikimas

ROMANAS

Iš anglų kalbos vertė
Kristina Miliūnienė

VILNIUS 2015

UDK 821.111-31
Ve-02

Katherine WEBB
THE LEGACY
Orion, 2010

Cover art: *Leaving in the Rain* (detail) by Steve Hanks,
licensed by The Greenwich Workshop, Inc.
www.greenwichworkshop.com
Viršelyje: Steve Hanks „Išvykimas lyjant" (fragmentas)

ISBN 978-609-466-096-2

Prologas
1905

Sąmonė Karolinai grįžo pamažu. Stingulys galvoje atsileido, ir nesuskaičiuojama daugybė minčių ėmė lakioti kaip paukščiukai narvelyje, bet taip greit, kad ji nespėjo jų sugaudyti. Šiaip taip atsistojo. Vaikas tebebuvo ten pat, ant lovos. Nugarą perliejo šiurpuliai. Iš dalies ji tikėjosi, kad taip nebus, kad jis kaip nors bus dingęs, o dar geriau, kad iš viso jo čia nebūtų buvę. Jam prireikė nemažai pastangų šliaužti švelnia slidžia lovatiese, bet jis jau atsidūręs kitame lovos gale. Stiprūs jo kumšteliai gniaužė lovatiesę ir jis tartum labai iš lėto plaukė per žalsvai mėlyną šilką. Toks didelis ir stiprus užaugęs. Kitoje vietoje, kitame gyvenime jis būtų buvęs karys. Jo plaukai juodi kaip anglis. Vaikas nužvelgė lovą, tada pasuko galvelę ir pažiūrėjo į Karoliną. Jis ištarė garsą, kažką panašaus į „da“, ir nors tai tikra nesąmonė, Karolina suprato, kad jis klausia. Jos akys apsiašarojo, kojos vėl vos nesulinko. Jis yra tikras; jis yra čia, Stortono dvare, ir jau taip sustiprėjęs, kad net uždavė jai klausimą.

Kaltė gaubė kaip neperžvelgiamas debesis. Viską aptemdė kaip dūmai, neleido galvoti. Karolina neturėjo nuovokos, ką daryti. Slinko minutės, ir jai pasirodė, kad koridoriuje už durų girdi žingsnius. Mintys ėmė blaškytis, ir pagaliau ji suprato tik viena –

vaikas negali čia likti. Nei ant lovos, nei jos kambaryje, nei kur kitur dvare. Tiesiog *negali*, ir niekas iš tarnų ar jos vyras neturi sužinoti, kad jis iš viso čia buvo. Gali būti, kad jai nualpus ir susmukus ant grindų kuri nors tarnaitė jį jau aptiko, ką nors pamatė ar išgirdo. Belieka tik melstis, kad taip nebūtų. Nežinia, kiek ji laukė siaubo ir sielvarto sujauktu protu. Gal vis dėlto ne taip ir ilgai, jei vaikui dar nenusibodo tyrinėti lovą. Jai užteks laiko ką nors sumanyti, nes pasirinkimo juk nėra.

Trindamasi veidą Karolina apėjo lovą iš kitos pusės ir pakėlė berniuką, tik labai gėdijosi pažvelgti jam į akis. Žinojo, kad jo ir akys juodos. Tokios juodos ir neįžvelgiamos kaip rašalo dėmės. Tik dabar jis gerokai sunkesnis. Paguldė vaiką ir nurengė visus drabužėlius, nuvyniojo vystyklą, nes nors ir prasti, tie daiktai galėjo kaip nors atvesti prie jos. Sumetė juos į židinį, ant ryte likusių žarijų, ir nuo jų pasklido dūmai ir smarvė. Tada ji pasidairė, kurį laiką nesumodama, ko griebtis, ir akys nušvito, lovos galvūgalyje užkliudžiusios siuvinėtą pagalvės užvalkalą. Jis buvo nuostabiai kruopščiai išsiuvinėtas geltonomis gėlytėmis. Drobelė buvo lygi, stora. Karolina nuvilko užvalkalą ir paguldė į jį besipriešinantį berniuką. Darė tai švelniai, jos rankos dar prisiminė meilę šiam vaikui, net jei protas nebegalėjo jos įsileisti. Bet užvalkalą ji panaudojo ne kaip vystyklą. Išsinešė jame vaiką, kaip vyras neštųsi maiše neteisėtai sugautus triušius. Veidą drėkino ašaros, besisunkiančios iš sielos gelmių. Bet ji negalėjo dvejoti, vėl leisti sau jį mylėti.

Lauke smarkiai lijo. Karolina ėjo per veją skaudančia nugara ir šiurpstančia galvos oda, jausdama, kad net ir namas žvelgia į ją. Atsidūrusi po medžiais ir pasijutusi saugi, nebepasiekiama akių, ji ėmė gaudyti orą, krumpliai, suspaudę užvalkalą kaip maišą, buvo pabalę. Vaikas viduje nerimo ir kažką vapėjo, bet neverkė. Lietaus lašai, nutekėję per plaukus, lašėjo Karolinai nuo smakro. *Bet jie ne-*

nuplaus manęs, kad likčiau švari, pasakė ji sau ramiai, beviltiškai. Žinojo, kad yra kūdra. Didelė kūdra sodo pakraštyje, kur už dvaro žemių prasideda kalvos, – iš jų randasi per kaimą tekantis upelis. Kūdra buvo gili, rami, gaubiama šešėlių; vanduo tokią apsiniaukusią dieną tamsus, paviršius blausus nuo lietaus, joje pradingtų bet kas, ką norima nuslėpti. Karolinai užėmė kvapą, kai kilo tokia mintis. Nupurtė šaltis. *Ne, aš negaliu,* tyliai pasiteisino ji. *Aš negaliu.* Juk ir taip jau daug iš jo atėmiau.

Patraukė toliau, ne kūdros pusėn, vis tolyn nuo namų, melsdama, kad atsirastų kokia kita išeitis. Kai ji atsirado, Karolina apstulbo iš palengvėjimo. Žaliuojančioje laukymėje pamiškėje stovėjo dengtas vežimas, netoliese buvo pririštas baltai ir juodai dėmėtas ponis, atstatęs sturplį, iš vežimo kamino, padaryto iš vamzdžio, kilo plonos dūmų sruogelės. *Čigonai skardininkai,* prisiminė Karolina, krūtinėje švystelėjo paskutinė viltis. Jie suras vaiką, pasiims, išsiveš. Jai nebereikės jo matyti, daugiau niekada su juo nebesusidurs. Bet juo bus rūpinamasi. Jis gyvens.

Lietus jau prasisunkė per užvalkalą ir pasiekė berniuko odą, jis pravirko. Karolina vėl užsikėlė maišą ant peties ir pro medžius nuskubėjo į kitą laukymės pusę, tolesnę nuo dvaro namo, kad pėdsakai vestų ne nuo jo. Atrodys taip, vylėsi ji, kad vaiką paliko kažkas, atėjęs per veją iš pietų pusės. Padėjo jį tarp gumbuotų didelio buko šaknų, kur buvo gana sausa, ir ėmė trauktis atgal verksmui vis garsėjant ir darantis atkaklesniam. *Pasiimkit jį ir nešdinkitės,* tyliai paprašė ji.

Klupinėdama kuo greičiau ir tyliau smuko atgal į mišką, vaiko riksmai dar kurį laiką vijosi, bet pagaliau jų nebebuvo girdėti. Kai verksmas nutilo, Karolina žengė toliau nebe taip ryžtingai. Ji sustojo dvejodama, ir traukiama eiti tolyn, ir grįžti. *Aš daugiau niekada jo nebegirdėsiu,* pasakė ji sau, bet tai vis tiek neteikė paleng-

vėjimo. Negali būti jokio kito kelio, tiktai sustingdyti širdį šalčiu, kad ji taptų nuožmi ir kieta kaip ledas, nes jau tada suprato – nebus kaip išsisukti nuo to, ką padarė, – to neužmirš. Žinojimas graužė kaip piktžaizdė, ir taip pat, kaip nebegalėjo grįžti, Karolina dvejojo, ar iš viso pajėgs gyventi toliau. Jos ranka nuslydo po krūtine, kur žinojo glūdint kūdikį. Leido jam pajusti rankos šilumą, tartum šį vaikelį patikindama, kad ji dar gyva, tebeturi jausmus ir jį mylės. Tada koja už kojos parėjo namo, o ten gerokai per vėlai suvokė, kad, nors ir visai nurengė vaiką, paliko jį puikiame siuvinėtame užvalkale. Prispaudusi veidą prie nuvilktos pagalvės stengėsi ištrinti tą berniuką iš savo atminties.

Išties tylu! Taip, kad tyla net trikdo
Ir blaško susimąstymą keista
*Ir perdėta ramybe.**

Samuel Taylor Coleridge, *Frost at Midnight*

---

* Čia ir toliau eiles vertė Edgaras Platelis.

1

Dabar bent jau žiema. Visada čia atvažiuodavome tik vasarą, tad vieta atrodo ne visai taip pat. Nebe taip labai įprasta, nebe taip slegianti. Stortono dvaras, griozdiškas ir niūrus, šiandienos apniukusio dangaus spalvos. Viktorijos ir neogotikos stiliaus rūmas su akmeninėmis langų kryžmėmis, medinės pastato dalys apsilaupiusios, pažaliavusios. Pasieniais nukritusių lapų sąnašos, aukštyn plinta samanos, jau siekiančios apatinio aukšto langus. Išlipusi iš automobilio aš kvėpuoju ramiai. Kol kas žiema labai angliška. Drėgna ir purvina. Gyvatvorės tolumoje atrodo kaip susiliejusios purpurinės kraujosruvos. Mano drabužiai šiandien ryškių spalvų, kad parodyčiau metanti iššūkį šiai vietai, nepaklūstanti jos rūstumui ir nepaisanti to, kas slegia mano atmintį. Dabar pasijuntu juokinga tarsi klounė.

Pro priekinį savo gerokai pavažinėto balto „Golfo“ langą matau Betos rankas ant kelių ir apšiurusį jos ilgos plaukų uodegos galiuką. Keista matyti plaukuose žilas sruogeles, atrodo, kad joms dar per anksti rastis, gerokai per anksti. Taip karštligiškai troško čia atvažiuoti, bet dabar sėdi sustingusi kaip statula. Tos blyškios liesos rankos, glebiai sunertos sterblėje, romios, laukiančios. Vai-

kystėje mudviejų plaukai tiesiog švietė. Buvo kaip šviesiaplaukių angeliukų, kaip jaunų vikingų; metams einant ta spalva išbluko, dabar ji nuobodi, pilkšvai rusva. Aš dažausi plaukus, kad būtų gyvesni. Mes vis mažiau atrodom esančios seserys. Prisimenu, kaip suglaudę galvas apie kažką slapta šnibždėdavosi Beta ir Dinis: jo plaukai tokie juodi, o jos tokie šviesūs. Tuomet mane graužsaid pavydas, bet, kai žvelgiu dabar, jųdviejų galvos atrodo kaip in ir jang. Neperskiriami draugai.

Namo langai tušti, juose tamsūs aplinkui stūksančių belapių medžių atspindžiai. Dabar šie medžiai atrodo aukštesni, jie per daug apgožę namą. Juos reikia nugenėti. Ar aš jau galvoju, kokius darbus nudirbti, ką pataisyti? Ar įsivaizduoju čia gyvenanti? Namas dabar mūsų, visi dvylika miegamųjų; labai aukštos lubos, didingi laiptai, akmeninės apatinio aukšto kambarių grindų plokštės lygiai nugludintos tarnų žingsnių. Visa tai mūsų, bet jeigu tik liksime čia gyventi. To visada norėjo Meredita. Ji mudviejų senelė, pagiežinga, rankas sugniaužusi į kaulėtus kumščius. Jau prieš daugelį metų ji norėjo, kad mama visus mus čia perkraustytų ir žiūrėtume, kaip ji miršta. Mūsų mama atsisakė, santykiai, kaip ir derėjo, nutrūko, ir mes toliau sau laimingai gyvenom Redingo priemiestyje. Jei nepersikelsime čia, dvaro namas bus parduotas, o pinigai atiduoti labdarai. Mirusi Meredita, priešingai negu gyva, tampa filantrope. Taigi namas kol kas mūsų – bet neilgai, nes nemanau, kad galėsime ištverti čia gyvendamos.

Tam yra priežastis. Jei stengiuosi tiesiai ją įžvelgti, ji tampa neapčiuopiama kaip garas. Tik iškyla į paviršių vardas – Henris. Berniukas, kuris dingo, kurio tiesiog nebeliko. Ką manau dabar, žvelgdama į svaigulį keliančias medžių šakas – manau, kad *žinau*. Žinau, kodėl negalime čia gyventi, kodėl reikia stebėtis, kad iš viso čia atvažiavom. Aš *žinau*. Žinau, kodėl Beta dabar nelipa iš automobilio.

Kažin, ar reikės ją įkalbinėti išlipti, kaip tenka įkalbinėti valgyti. Lopinėlyje tarp mūsų ir namo niekas neauga – per daug pavėsio. O gal žemė apnuodyta. Atsiduoda žemėmis ir puvėsiais, švelnia grybiena. *Humusas*, grįžta į atmintį žodis, prieš daugelį metų minėtas per gamtos pamokas. Tūkstančiai mažų burnyčių kanda, kramto, virškina žemę. Tylu. Tyli mašinos variklis, tylu medžiuose ir name, ir visur tarp namo ir mūsų. Vėl įsėdu.

Beta spokso į savo rankas. Nemanau, kad ji buvo pakėlusi akis, pažvelgusi į namą. Staiga suabejoju – gal negerai buvo ją čia atsivežti. Staiga išsigąstu, kad per ilgai delsiau, jau per vėlu, ir ta baimė suka vidurius. Sausgyslės Betos kakle išsišovusios kaip virvės, sėdi ji tartum išlankstyta, visa kampuota. Pastaruoju metu labai sulysusi, atrodo tokia silpna. Vis dar mano sesuo, bet jau kitokia. Kažkas slypi jos sieloje, bet kas, aš nežinau, negaliu suvokti. Ji yra padariusi man nesuprantamų dalykų, galvojusi apie tai, ko aš negaliu nė įsivaizduoti. Į kelius įbestos jos akys išsiplėtusios, žvilgsnis tuščias. Maksvelas nori vėl guldyti ją į ligoninę. Prieš porą dienų užsiminė man apie tai telefonu, ir aš šiurkščiai jam atsikirtau. Bet dabar elgiuosi su Beta kitaip, nors širdyje tam priešinuosi, ir iš dalies dėl to jos nekenčiu. Ji mano vyresnioji sesuo. Ji turėtų būti stipresnė už mane. Pabraukau jai per petį, linksmai nusišypsau.

– Gal jau eisim vidun? – sakau. – Norėčiau išgerti ko nors stipresnio.

Tokioje ankštoje patalpoje kaip automobilio salonas mano balsas nuskamba garsiai. Įsivaizduoju krištolinius Mereditos grafinus, išrikiuotus svetainėje. Vaikystėje įsmukdavau ten pasižiūrėti į paslaptingus gėrimus, stebėdavau juos prieš šviesą, nukeldavau kamščius, neklausydama draudimo uostydavau. Dabar, kai Meredita mirusi, gerti jos viskį atrodo groteskiška. Perdėtai rūpindamasi Beta rodau, kad žinau, kaip ji nenori čia grįžti. Tačiau giliai

atsidususi ji išlipa iš automobilio ir tartum varu varoma leidžiasi žingsniuoti, o aš nuskubu jai iš paskos.

Iš vidaus namas dabar atrodo mažesnis, kaip ir viskas, matyta vaikystėje, bet jis vis dėlto didžiulis. Butas, kuriame gyvenu su drauge Londone, atrodė didelis, kai į jį persikrausčiau, nes tuose kambariuose žiūrėti televizorių nebetrukdė džiūstantys skalbiniai. Dabar, atsidūrusi erdviame, net aidinčiame hole, pajuntu kvailą norą verstis kūliais. Mudvi su Beta imame dvejoti, numetame savo krepšius prie laiptų. Tai pirmas kartas, kai atvažiavom čia vienos, be tėvų, ir atrodo taip keista, kad trypinėjam kaip avelės. Mūsų vaidmenys nustatyti įpročių, atminties ir papročių. Čia, šiuose namuose, mes esam vaikai. Bet man reikia to nesureikšminti, nes jau matau, kad Beta dvejoja, jos žvilgsnis darosi paklaikęs.

– Užkaisk virdulį. Aš surasiu ko nors stipresnio, ir išgersim su kava.

– Erika, dar net ne priešpiečių metas.

– Na ir kas? Juk mums atostogos, ar ne? Ai, ne. Ne atostogos. Nežinau, kas, bet tik ne atostogos.

Beta purto galvą.

– Aš gersiu tik arbatos, – sako ji slinkdama į virtuvę.

Jos nugara siaura, pečiai išsišovę pro palaidinukės audinį. Žvelgiant į juos mane suima nerimas – buvom susitikusios vos prieš dešimt dienų, o ji akivaizdžiai dar liesesnė. Noriu suspausti ją glėbyje, noriu priversti ją būti sveiką.

Namuose šalta ir drėgna, tad imu spaudyti mygtukus sename skydelyje, kol išgirstu, kaip viskas atgyja, gilumoje ima aimanuoti vamzdžiai, kunkuliuoti vanduo. Židiniuose tebėra pilna pelenų, svetainės šiukšliadėžėje – popierinių nosinių ir saldų puvimo kvapą skleidžiantis obuolio graužtukas. Šitaip brautis į Mereditos gyvenimą nejauku, net kiek šleikštu. Tartum pasigręžusi išvysčiau

jos atspindį veidrodyje – rūsčią grimasą, nevykusiai aukso spalva dažytus plaukus. Sustojusi prie lango žvelgiu į apleistą sodą, išstypusius, negenėtus, virstančius medžius. Prisimenu kvapus iš čia leistų vasarų: kokosų kremo nuo saulės; jaučio uodegos sriubos priešpiečiams, kad ir koks karštas būtų oras; vidiniame kieme tvyrantį saldų, sunkų rožių ir levandų kvapą; stiprų, mėsa atsiduodantį nupenėtų Mereditos labradorų dvoką, kai jie kaitros nualsinti šniokštuoja man į blauzdas. Kaip viskas kitoniška dabar. Taip galėjo būti prieš daug šimtmečių, taip galėjo nutikti kam nors visai kitam. Ant stiklo užtyška keli lietaus lašai, ir jau esu per šimtą metų nuo visko ir visų. Čia mes iš tikrųjų vienos, Beta ir aš. Vienos, vėl šiuose namuose, lyg susimokiusios tylėti, po visų tų metų, per kuriuos nieko nepaaiškėjo, per kuriuos Beta atitrūko ir po truputį tolo, o aš viso to vengiau ir išsisukinėjau.

Visų pirma mums reikia peržiūrėti daiktus, padaryti tvarką visokiausio gero, klodais susikaupusio visose pakampėse. Šiuose namuose tiek daug kambarių, tiek daug baldų, tiek daug stalčių bei spintelių, slaptaviečių. Man turėtų būti liūdna pagalvojus, kad jie bus parduoti, o šeimos istorija, per tiek metų pasiekusi Betą ir mane, nutrūks. Bet man neliūdna. Gal todėl, kad, iš teisybės, palikimas turėjo atitekti Henriui. Jau tada viskas nutrūko. Kurį laiką stebiu Betą, imančią iš stalčiaus nėriniuotas nosinaites ir dedančią sau ant kelio. Ji ima po vieną, žiūrinėja raštą, pirštų galiukais čiuopia siūlus. Krūvelė jai ant kelio ne tokia tvarkinga kaip krūvelė stalčiuje. Ką ji čia daro, yra beprasmiška. Tai vienas iš jos daromų man nesuprantamų dalykų.

– Einu pasivaikščioti, – pareiškiu keldamasi, nes jau sustingo keliai, bet susierzinimą tramdau.

Beta pašoka tarsi pamiršusi, kad aš čia esu.

– Kurgi eisi?

– Pasivaikščioti, jau sakiau. Man reikia gryno oro.

– Na, tik per ilgai neužsibūk, – sako Beta.

Kartais ji taip kalbasi su manimi – tartum būčiau savavalis vaikas, tartum galėčiau pabėgti. Atsidūstu.

– Neužsibūsiu. Dvidešimt minučių. Tiktai kojas pamankštinsiu.

Manau, ji žino, kur aš eisiu.

Einu, kur kojos neša. Veja nušiurusi ir nelygi; banguota rudų peraugusių žolių jūra, merkianti man kojas. Ji būdavo tokia išpuoselėta, tokia lygi. Nepagalvojusi sakau sau, kad vejos niekas nebeprižiūrėjo nuo tada, kai mirė Meredita. Bet tai absurdiška. Ji mirė prieš mėnesį, o sodas, matyti, apleistas jau kelerius metus. Atrodo, kad ir mes ją buvom apleidę. Neturiu supratimo, kaip ji tvarkėsi, kol numirė, – *jeigu* tvarkėsi. Ji buvo tiktai kažkur mano pasąmonėje. Mama su tėčiu aplankydavo ją kone kasmet. Mudvi su Beta seniausiai čia nebuvom. Bet, manau, mūsų nesilankymas buvo suprantamas, niekas dėl to neužsipuldavo. Niekada mūsų neįkalbinėjo atvažiuoti. Gal Mereditai būtų patikusi mūsų viešnagė, o gal ir ne. Sunku pasakyti. Ji nebuvo meili senelė, iš viso nebuvo motiniška. Kai šiuose namuose augo mūsų mama, čia dar gyveno ir mūsų prosenelė Karolina. Dar viena priežastis jaustis nejaukiai. Mama ištrūko iš čia, kai tik galėjo. Meredita mirė staiga, ją ištiko insultas. Kiek prisimenu, visą laiką buvo vienodai sena, o vieną dieną jos nebeliko. Paskutinį kartą mačiau ją per mamos ir tėčio sidabrines vestuves, ne čia, o per daug šildomame viešbutyje su prabangiais kilimais. Ji sėdėjo prie savo stalelio kaip karalienė ir suraukusi lūpas šaltais nuožmiais žvilgsniais varstė salę.

Štai ir rasų kūdra. Ten, kur visada, tik žiemos spalvos ją pakeitė, ji atrodo kitaip. Kūdra yra didelio lauko kampe, žolė ten visai nu-

ėsta. Į rytų pusę plyti laukas, vakaruose miškas. Nuo miško ant vandens paviršiaus krisdavo marguojanti žalia šviesa; vėsi spalva, metama šakų, ant kurių čiulbėdavo ir straksėdavo paukščiai. Dabar šakos nuogos, jose tik triukšmingi kovai, klegantys ir kažko reikalaujantys vieni iš kitų. Karštomis liepos dienomis būdavo neįmanoma atsispirti šiai kūdrai, bet kai dangus toks pilkas, ji atrodo kaip lygi, sekli bala. Virš jos vienas kitą vejasi debesys. Aš žinau, kad kūdra nėra sekli. Kai mes buvom mažos, kūdra buvo aptverta, bet tos kelios vijos spygliuotos vielos negalėjo sustabdyti ryžtingai nusiteikusių vaikiščių. Buvo verta brautis, nors susibraižydavom blauzdas, įsipainiodavo plaukai. Saulės nušviestas vanduo būdavo melsvas, lygus kaip stiklas. Buvo matyti, kad kūdra gili, bet Dinis sakė, kad ji gerokai gilesnė negu atrodo. Sakė, kad vanduo apgauna akis, bet aš juo netikėjau, kol kartą jis panėrė įkvėpęs pilnus plaučius oro ir kojomis yrėsi vis gilyn. Žiūrėjau, kaip vinguriuoja rudas sutrumpėjęs jo kūnas, žiūrėjau, kaip jis vis dar iriasi gilyn, nors jau turėjo būti pasiekęs kreidingą dugną. Kai išnėręs žiopčiodamas įtraukė oro, pamatė, kokia aš susižavėjusi ir apstulbusi.

Ši kūdra duoda pradžią upeliui, kuris teka anapus plačios kalvos per Barou Stortono kaimą. Kūdra įsirėžusi į mano atmintį, atrodo, vaikystėje ji buvo man svarbiausias dalykas. Taip ir matau Betą, trypinėjančią pakraštyje, kai pirmą kartą ten plaukiojau. Nervindamasi ji strapinėja pirmyn ir atgal, nes yra vyresnėlė, o krantai statūs, ir, jei aš prigerčiau, ji liktų kalta. Aš nardžiau ir nardžiau stengdamasi pasiekti dugną kaip Dinis, bet nepasiekiau, ir kaskart išnirusi išgirsdavau garsius Betos grasinimus. Iššokdavau kaip kamštis. Mane laikė paviršiuje vaikiškas apkūnumas – putlios kojos, apvalus pilvukas. Paskui ji vaikėsi mane po sodą neprileisdama prie namų, kol išdžiūsiu, sušilsiu, kad nereikėtų aiškintis, kodėl esu perbalusi ir kalenu dantimis.

Už manęs tolumoje pro belapius medžius šmėkšo dvaro namas. Anksčiau to nebuvau pastebėjusi. Vasarą už medžių jo nematyti, o dabar jis stebi mane ir laukia. Man neramu, kad Beta ten viena, bet grįžti dar nesinori. Einu toliau, perlipusi užtvarą patraukiu per lauką. Pereinu vieną lauką, paskui kitą ir jau esu ant kalvų, banguotose Viltšyro kreidingose aukštumose – vienur kitur čia matyti priešistorinių ženklų, taip pat, kad čia būta tankų ir šaudyta į taikinį. Akiratyje stūkso pilkapis, suteikęs kaimui vardą, – tai bronzos amžiaus kapavietė, supilta karaliui, kurio vardo ir šlovės niekas nebeprisimena, – žemas, siauras kauburys, maždaug dviejų automobilių ilgio, viename gale atviras. Vasarą tas karalius guli po laukiniais miežiais, ryškiai žydinčiomis žilėmis ir neužmirštuolėmis ir klausosi nesibaigiančio džiugaus vieversių čirenimo. Bet dabar čia daugiausia sausos čežančios žolės, nudžiūvusios usnys su tuščiomis traškiomis sėklų dėžutėmis.

Stoviu prie pilkapio ir žvelgiu žemyn į kaimą atgaudama kvapą – pridusau, kai lipau į kalvą. Nedaug kas ten juda, tiktai nelygiai kyla dūmai iš vieno kito kamino, keli šiltai apsirengę gyventojai išsivedę šunį eina prie pašto dėžutės. Nuo šio vienišo kalno kaimas atrodo tartum visatos centras. *Šis apgyventas kaimas!* Tai Kolridžas* atėjo man į galvą. Su dešimtmečiais nagrinėjome jo baltąsias eiles. Mėginau įtikinti juos skaityti lėtai, kad pajustų žodžius, įsimintų vaizdus, bet jie skaito nesigilindami, čiauška kaip beždžioniukai.

Oras čia žvarbus – supa mane kaip šalta banga. Kojų pirštai sustingę, nes kiaurai permirko batai. Namuose, žinau, yra dešimt ar dvidešimt porų aulinių guminių batų. Apačioje rūsyje, sustatyti tvarkingomis eilėmis, aptraukti voratinkliais. Kartą – koks tai buvo siaubas – neišpurčiau bato prieš kišdama basą koją ir pajutau ku-

* Samuel Taylor Coleridge (1772–1834), anglų poetas, literatūros kritikas.

tenant jame įsitaisiusį padarą. Aš nepratusi gyventi kaime, neprisitaikiusi prie vietovės pokyčių, prie žemės, kuri nebuvo rūpestingai prižiūrima, kad man būtų kuo patogiau. Ir vis dėlto paklausta atsakyčiau, kad čia užaugau. Tos vasaros, tokios ilgos ir ryškios, atmintyje iškyla kaip salos mokyklos dienų vandenyne, o lietingi savaitgaliai per daug vienodi ir susilieję, kad juos prisiminčiau.

Pilkapio angoje tyliai sudejuoja vėjas. Abiem kojom nušokuoju akmeniniais laiptais ir išgąsdinu viduje mergaitę. Ji aiktelėjusi staiga stojasi ir susitrenkia galvą į žemas lubas, vėl susiriečia, abiem rankom susiima galvą.

– Šūdas! Atsiprašau! Nenorėjau tavęs užpulti... Nežinojau, kad čia kas nors užklys.

Aš šypsausi. Ją apšviečia blausi šviesa pro angą, krinta ant jos purių auksinių garbanų, surištų ant sprando žalsvai melsvu šalikėliu, ant jauno veidelio ir keistai beformio kūno, apmuturiuoto ilgais šifono sijonais ir vąšeliu nerta skara. Ji žvelgia į mane prisimerkusi, aš jai turbūt tik siluetas, juodas pavidalas dangaus fone.

– Ar tau viskas gerai?

Ji neatsako. Sienos plyšiuose priešais ją prikaišiota gėlių puokštelių, nupjauti stiebeliai dailiai perrišti kaspinu. Ar tai ji čia darė taip tyliai? Meldėsi šioje įsivaizduojamoje, pasisavintoje šventovėje? Ji pastebi, kad žiūriu į jos atnašas, ir pakyla, piktai žvelgdama prasibrauna pro mane nė žodžio netarusi. Suvokiu, kad figūra beformė dėl plačios apimties – merginai nėštumo pabaiga. Labai graži, labai jauna, išsipūtusiu pilvu. Išlindusi iš kapo, pažvelgiu į šlaitą kaimo pusėje, bet jos ten nematyti. Ji žingsniuoja kitu keliu – į tą pusę, iš kurios aš atėjau, link miško netoliese dvaro. Ji žengia įnirtingai, mosuodama rankomis.

Šį pirmą vakarą mudvi su Beta pietaujam kabinete. Gali pasirodyti keista, kad pasirinkom šį kambarį, bet tik čia yra televizorius, ir mes valgom makaronus, pasidėjusios ant kelių, draugiją palaiko vakaro žinios, nes lengvas pokalbis mums, regis, nesimezga, o rimtai kalbėtis kol kas per sunku. Mes dar nepasirengusios. Nesu tikra, kad iš viso pasikalbėsim, bet yra dalykų, kurių noriu paklausti savo sesers. Dar palauksiu, įsitikinsiu, kad klausiu to, ko reikia klausti. Viliuosi, jei užduosiu tinkamus klausimus, jai bus geriau. Kad tiesa ją išlaisvins. Prieš smeigdama šakute makaroną, Beta stumdo jį po dubenėlį. Įsideda makaroną į burną, kelis kartus pakilnojusi šakutę. Kai kurie kąsniai burnos nepasiekia – ji nukrato juos nuo šakutės, renkasi kitus. Visa tai matau akies krašteliu, kaip ir tai, kad jos kūnas badauja. Jos akyse neaiškiai atsispindi televizoriaus vaizdai.

– Kaip manai, ar bus gerai? Kad Edis čia bus per Kalėdas? – staiga klausia ji.

– Žinoma. Kodėl būtų negerai? Čia pabūsim, kol viską sutvarkysim, tad galim likti ir per Kalėdas. Kartu. – Aš gūžteliu pečiais. – Vietos juk užteks.

– Ne, aš turėjau galvoje... atsivežti vaiką čia. Į šią... vietą.

– Beta, juk čia namai kaip namai. Jam labai patiks. Jis nežino... Na, taip. Jam bus smagu, aš esu tikra, kad bus, – čia tiek visokių užkaborių ir jaukių kampelių tyrinėti.

– Bet namai kiek per dideli ir tušti, ar ne? Gal per nuošalūs? Jį gali slėgti.

– Na, galėtum pasiūlyti pasikviesti draugą. Kodėl ne? Paskambink jam rytoj, – bet, žinoma, ne visoms Kalėdų atostogoms. Juk kai kurie dirbantys tėvai gal apsidžiaugtų tokia kelių dienelių malone, kol sugrįš mažieji jų namų niokotojai, ar tau taip neatrodo?

– Hmm. – Beta pakelia akis į lubas. – Nemanau, kad kuri nors tos mokyklos vaiko motina vien dėl to dirbtų, kad pramistų.

– Tai ten tik tokios padugnės kaip tu?

– Tik padugnės kaip aš, – sutinka ji visai rimtai.

– Iš tiesų, kaip ironiška, nes tu juk tikrai kilminga. Faktiškai mėlyno kraujo.

– Taigi. Kaip ir tu.

– Ne, aš manau, kilmingumas mane aplenkė, – šypsausi.

Kartą Meredita man tai pasakė, kai buvau dešimties metų. *Tavo sesers išvaizda ir laikysena kaip Kalkotų, Erika. O tu, ko gero, atsigimei į savo tėvą.* Tuomet nelabai supratau, ką ji norėjo pasakyti. Maniau, ji turi galvoje mano plaukus, jie tada buvo trumpai apkirpti po to nutikimo su kramtomąja guma, iš kurios pūčiau burbulus. Kai ji nusisuko, aš iškišau liežuvį, o mama pagrasino man pirštu.

Betai kilmingumas taip pat nerūpi. Ji kariavo su Maksvelu – Edžio tėvu, – kad leistų vaikui lankyti kaimo pradinę mokyklą, nedidelę ir jaukią, kurios kiemo kampe buvo gamtininkų sodelis su varlių kurkulais, sudžiūvusiom laumžirgių nimfų liekanom, pavasarį ten žydėdavo raktažolės, o vėliau našlaitės. Bet Maksvelas laimėjo metant burtus, kai atėjo metas leisti vaiką į vidurinę mokyklą. Gal tai ir į gera. Edis dabar visą trimestrą gyvena internatinėje mokykloje. Beta turi savaičių savaites atsigauti, kad jos šypsenoje švystelėtų gyvybės kibirkštėlė.

– Mes tas tuštumas užpildysim, – tikinu ją. – Išpuošim holą. Aš suieškosiu radiją. Nebebus kaip... – bet mano balsas nutrūksta. Nežinau, ką norėjau pasakyti. Kampe nedidukas televizorius piktai čerkšteli nuo atmosferos trukdžių, ir mes abi krūptelim.

Jau greit vidurnaktis, ir mudvi su Beta nuėjome miegoti į savo kambarius. Į tuos pačius, kur visada miegodavome, ir radome ten tas pačias lovatieses, lygiai užklotas, pablukusias. Iš pradžių man tai pasirodė neįmanoma, bet paskui pagalvojau – ir kodėl reikėtų keisti lovatieses kambariuose, kurie visai nenaudojami? Manau, kad ir Beta dar nemiega. Tyla namuose skamba kaip varpelis. Kai atsisėdu, čiužinys giliai įdumba, spyruoklės netekusios elastingumo. Galvūgalio lenta iš tamsaus ąžuolo, ant sienos akvarelė, jau išblukusi. Laivai uoste, – nors nebuvau girdėjusi, kad Meredita kada nors lankėsi pajūryje. Užkišu už lentos ranką, čiuopiu pirštais statramsčius, kol jį randu. Dabar jis šerpetotas, šiurkštus nuo dulkių. Kaspinėlis, kurį ten užkišau, susirangęs raudonas plastikinis kaspinėlis nuo gimtadienio dovanos. Užrišau jį, kai man suėjo aštuoneri, kad turėčiau paslaptį, kad tik aš viena apie jį žinočiau. Prisimindavau jį, kai sugrįžome į mokyklą. Įsivaizduodavau tą kaspinėlį, niekam nematomą, neliečiamą, kai valydavo kambarį, kai ten kas nors vaikščiodavo. Čia buvo daiktas, apie kurį žinojau; mano paliktas daiktas, kurį visada rasiu.

Tylus beldimas, ir tarpduryje pasirodo Betos veidas. Jos kasa išpinta, palaidi plaukai jaunina veidą. Kartais ji būna tokia graži, kad man net suskausta krūtinę, susispaudžia šonkauliai. Silpna stalinės lempos šviesa nuberia šešėliais jos skruostikaulius, paakius; išryškina viršutinės lūpos linkį.

– Ar tau viskas gerai? Aš negaliu užmigti, – šnibžda ji, lyg namuose būtų dar kas nors, ką galėtų prižadinti.

– Jaučiuosi puikiai, Beta, tik nenoriu miego.

– O. – Ji dvejodama pasilieka tarpduryje. – Taip keista čia būti. – Tai ne klausimas. Aš laukiu. – Jaučiuosi... jaučiuosi šiek tiek panašiai kaip Alisa Veidrodžio karalystėje. Ar supranti, ką noriu pasakyti? Viskas taip pažįstama ir vis dėlto ne. Tartum atbulai. Kaip manai – kodėl ji paliko namus mums?

– Tikrai nežinau. Gal dėl to, kad supykdytų mamą ir dėdę Klifordą. Meredita taip galėjo padaryti, – atsidūstu aš.

Beta vis dar delsia, tokia graži, mergaitiška. Dabar atrodo, lyg laikas būtų sustojęs, niekas nepasikeitę. Jai tarytum vėl dvylika metų, man aštuoneri, ir ji pravėrusi duris mane žadina, kad nepavėluočiau pusryčių.

– Aš manau, ji taip padarė, kad mus nubaustų, – sako ji tyliai, lyg palaužta nelaimės.

– Ne, Beta. Mes nieko bloga nepadarėm, – tvirtai sakau.

– Tikrai? Tą vasarą. Ne. Ne, turbūt, ne. – Ji sutrikusi greitai permeta mane akimis, ir man pasirodo, kad ji mėgina kažką manyje įžvelgti, kažkuo dėl manęs įsitikinti. – Labanakt, Rika, – sušnibžda ji padaužišką mano vardo santrumpą ir dingsta iš tarpdurio.

Tiek daug visko prisimenu iš tos vasaros. Paskutinės vasaros, kai viskas dar buvo gerai, tūkstantis devyni šimtai aštuoniasdešimt šeštųjų vasaros. Prisimenu, Beta ėjo iš proto, kad „Wham!“ skiriasi. Prisimenu, nuo karščio man išbėrė krūtinę vandeningomis pūslėmis, jos niežėjo, kasomos nagais pratrūkdavo, ir man darydavosi bloga. Prisimenu negyvą triušį miške, kurį lankiau kone kasdien, baisėdamasi ir traukte traukiama žiūrėti, kaip jis ima lėtai minkštėt, trauktis, net tartum kvėpuoja, kol nepabaksnojau lazdele, kad įsitikinčiau jį esant tikrai negyvą, ir supratau, kas ten juda viduje, – godžios lervos riejasi dėl maisto. Prisimenu, žiūrėjau mažą Mereditos televizorių, kaip liepos dvidešimt trečiąją Sara Ferguson išteka už princo Andru – su ta nuostabia suknele, kad net sprogau iš pavydo.

Prisimenu, kaip kūriau šokį pagal Dajanos Ros hitą „Grandininė reakcija“. Prisimenu, kaip kostiumui nugvelbiau vieną iš Me-

reditos boa, užmyniau ir suklupau ant jo – pasipylė plunksnos; nukišau jį kuo toliausiai į stalčių, o paširdžius gniaužė baimė, buvo pernelyg baugu prisipažinti. Prisimenu, kaip abipus geležinių Stortono dvaro vartų stovėjo vieni prieš kitus policininkai ir reporteriai. Policininkai stovėjo susinėrę rankas, atrodė, kad jiems nuobodu ir karšta, nes buvo uniformuoti. Reporteriai trypinėjo ir tvarkėsi aparatūrą, kalbėjo priešais televizijos kameras, įrašinėjo magnetofonu ir vis laukė naujienų. Prisimenu, kaip žvilgsniu mane sukaustė Beta, kai policininkas kalbėjosi su manimi apie Henrį, klausinėjo, kur mes žaidėm, ką veikėm. Iš burnos jam atsidavė „Polo" mėtinukais, jie dvelkė saldžiai ir gižiai. Regis, pasakiau jam, kad blogai jaučiuosi. Į mane įsmeigtos Betos akys buvo išsiplėtusios ir nuvargusios.

Nors ir lindo mintys, pagaliau užmigau lengvai, kai tik apsipratau su vėsiomis paklodėmis, kambario tamsa. Ir dar tuo kvapu – nepasakysi, kad nemaloniu, bet jis viską persmelkęs. Ir kitų žmonių namuose tvyro jų kvapas – susimaišęs muilo, dezodoranto ir netrinktų plaukų kvapas; kvepalų, odos, gaminamo maisto. Nors dabar žiema, šis kvapas jaučiamas kiekviename kambaryje, žadina prisiminimus, kelia nerimą. Kartą prabudusi, regis, išgirstu, kaip Beta vaikšto po namus. Tada susapnuoju kūdrą – kad plaukioju ir stengiuosi panerti, nes reikia kažką paimti nuo dugno, tik aš nepajėgiu jo pasiekti. Nupurto šaltas vanduo, plaučiams stinga oro, ima baisus siaubas dėl to, ką mano pirštai užčiuops dugne.

Išvykimas
1902

Liksiu nepalaužiama, tvirtai priminė sau Karolina, pro nuleistas blakstienas slapčia stebėdama savo tetą Batildą. Vyresnioji moteris prieš vėl prabildama susikaupusi iš lėto tvarkingai pabaigė valgyti tai, kas buvo lėkštėje.

– Bijau, kad padarysi labai didelę klaidą, mano brangioji.

Bet tai, kas spindėjo tetos akyse, nė kiek negąsdino. Iš tiesų Karolina atrodė dar labiau įsitikinusi savo teisumu, labiau patenkinta savimi, tartum, nepaisydama visų priešgyniavimų, būtų jautusis nugalėjusi. Ji buvo įsmeigusi akis į savo lėkštę, joje padažo riebalai, iškilę į paviršių, sustingo į neapetitišką plutelę.

– Jau sakėte, teta Batilda.

Karolina stengėsi kalbėti pagarbiai, tyliu balsu, bet teta vis tiek pažvelgė į ją piktai.

– Kartoju tai todėl, vaikeli, kad tu, regis, manęs negirdi, – atkirto ji.

Karolinos skruostai užkaito. Ji pasistengė dailiau laikyti peilį ir šakutę, pajuto rankose glotnaus sidabro svorį. Kiek patiesino nugarą. Ji buvo stipriai suveržta korsetu, net skaudėjo.

– Ir nesisukiok, – pridūrė Batilda.

Valgomojo salė „La Fiorentinoje“ buvo pernelyg šviesi, uždaryti langai atrodė matiniai, aprasoję nuo garuojančio maisto ir iškvepiamo oro. Geltonoje šviesoje blizgėjo ir metė aštrius atspindžius stiklas, nugludintas metalas ir brangakmeniai. Žiema buvo ilga ir sunki, o dabar atrodė, kad ir pavasaris nesiskubina, dar negundo savaite paukščių giesmių, žydinčių krokų ir žalios miglelės virš parko medžių, – Niujorke ilgam įsivyravo šaltas lietus.

Karolina sugavo savo atspindį keliuose salėje kabančiuose veidrodžiuose, kiekvienas jos judesys atrodė svarbus. Trikdoma atidaus žvilgsnio ji dar labiau išraudo.

– Aš klausausi jūsų, teta. *Visada* jus girdžiu.

– Anksčiau klauseisi, nes privalėjai, kiek suprantu. O dabar, kai jau susivokei esanti suaugusi, visai manęs nebepaisai. Kai reikia daryti patį svarbiausią gyvenime sprendimą, šiuo lemiamu metu, visai neatsižvelgi į mane. Na, aš tik džiaugiuosi, kad vargšo mano brangiojo brolio nebėra gyvo ir jis nemato, kaip man nepasisekė išauklėti jo vienintelio vaiko, – atsiduso Batilda kaip kankinė.

– Jums pasisekė, teta, – prieštaraudama sumurmėjo Karolina.

Padavėjas nurinko jų tuščias lėkštes, vietoj raudonojo atnešė saldaus baltojo vyno ir privežė stalelį su pyragaičiais. Batilda siurbtelėjo vyno, jos lūpos paliko riebalų dėmę ant auksuoto taurės apvado, tada ji pasirinko plikytą pyragaitį su kremu, atsipjovė didelį gabalą ir išsižiojo dėtis jį į burną. Minkštas pagurklis išvirto per nėrinių apykaklę. Karolinai buvo bjauru į tai žiūrėti, jai sugniaužė gerklę.

– Jūs niekada neparodėte, kad esu jums brangi, – sumurmėjo Karolina taip tyliai, kad tie keli žodžiai paskendo tarp daugybės kitų žodžių ir valgymo, gėrimo, kramtymo, rijimo garsų. Ore tvyrojo mėsos kepsnių ir prieskonių mišiniu pagardintos sriubos kvapai.

– Nebambėk, Karolina.

Batilda baigė valgyti pyragaitį ir nusišluostė kremą nuo burnos kampučių.

Nebeilgai. Jau nebe taip ir ilgai, pasakė sau Karolina. Teta kaip tvirtovė, piktai pagalvojo ji. Turto ir gerų manierų baliustrada supa jos vidaus ertmę – ertmę, dažniausiai pripildomą sotaus maisto ir chereso. Ten tikrai nėra nei širdies, nei meilės, nei šilumos. Karolina užsiplieskė noru nepaklusti.

– Ponas Masis geras žmogus, jo šeima garbinga... – pradėjo ji sakyti nutaisiusi ramų, sveiką protą rodantį balsą.

– Visai nesvarbu, kad jis doras. Korinas Masis pavers tave vargo pele. Jis nesuteiks tau laimės, – nutraukė ją Batilda. – Kaip jis galėtų tai padaryti? Jis *žemiau* už tave. Kur kas žemiau – ir turtu, ir manieromis, visais atžvilgiais.

– Jūs ką tik susipažinot su juo! – sušuko Karolina.

Batilda griežtai žvilgtelėjo į ją.

– Leisk man priminti, kad ir tu *ką tik susipažinai su juo.* Tegu tau jau aštuoniolika, tegu jau esi nuo manęs nepriklausoma, bet argi aš nenusipelniau pagarbos už tai, kad tave užauginau? Išlaikiau tave ir mokiau...

– Jūs išlaikėte mane iš mano tėvų paliktų pinigų. Jūs tik atlikote pareigą, – atsakė Karolina kiek kandžiai.

– Nepertrauk manęs, Karolina. Mes turim gerą vardą ir jis būtų tau pravertęs čia, Niujorke. O tu pasirinkai ištekėti už... *žemdirbio.* Ir pabėgti nuo visko, nuo visų pažįstamų žmonių, kad apsigyventum nežinia kur. Man iš tiesų nepasisekė, tai visai aišku. Man nepasisekė įdiegti tau pagarbos jausmo, sveiko proto ir padorumo, kad ir kaip stengiausi.

– Bet čia aš nieko *nepažįstu,* teta. Tikrai. Pažįstu tiktai jus, – liūdnai atsakė Karolina. – O Korinas visai ne žemdirbys. Jis turi gyvulių ūkį ir jam puikiai sekasi. Jo verslas...

– Jo *verslas*? *Verslą* jam derėjo palikti tame laukiniame krašte ir čia įsibrovus nevilioti jautrių įspūdžiams jaunų merginų.

– Aš turiu užtektinai pinigų. – Karolina įžūliai kilstelėjo smakrą. – Mes neskursim.

– Kol kas neturi. Ir neturėsi dar dvejus metus. Pažiūrėsim, kaip tau iki to laiko patiks gyventi iš žemdirbio pajamų. Ir pažiūrėsim, kiek tavo turtas išsilaikys, kai pateks jam į nagus ir jis atsisės prie lošimų stalo.

– Taip nekalbėkit. Jis geras žmogus. Ir jis mane myli, o... aš myliu jį, – nepalenkiamai pareiškė Karolina.

Jis mane myli. Karolina leido šiai minčiai perlieti ją visą ir nepajėgė sulaikyti šypsenos.

Piršdamasis Karolinai Korinas sakė, kad pamilo ją nuo pirmos akimirkos, o tai buvo prieš mėnesį pokylyje – Montgomerių surengtame pokylyje prieš gavėnią. Nuo pat pirmojo pasirodymo aukštuomenėje Karolina pavydėjo kitoms merginoms, regis, patiriančioms daug smagumo tokiuose pokyliuose. Jos nesivaržydamos šokdavo, juokdavosi ir plepėdavo. Karolina, priversta eiti į salę kartu su Batilda, visada jautėsi nepatogiai, baimindavosi prabilti, nes teta galėjo ją pataisyti arba išbarti. Korinas visa tai pakeitė.

Montgomerių pokyliui Karolina buvo pasirinkusi gelsvai rusvo šilko suknią ir motinos smaragdus. Vėrinys buvo vėsus, ant kaklo Karolina jautė jo svorį. Spindintis auksu, jis dengė siaurą iškirptės tarpelį, ir jos pilkos akys nuo jo skaisčiai žiburiavo.

– Atrodot kaip imperatorienė, panele, – susižavėjusi pasakė Sara, šukuodama šviesius Karolinos plaukus. Ji suėmė juos ir susegė ant pakaušio, paskui viena koja įsispyrusi į kėdę suveržė kor-

seto varsčius. Karolinos juosmuo kėlė jos bendraamžėms pavydą, ir Sara visad pasistengdavo suveržti kuo stipriau. – Nė vienas vyras toje salėje nepajėgs jums atsispirti.

– Taip manai? – paklausė Karolina gaudydama kvapą. Tamsiaplaukė, linkusi šypsotis Sara buvo Karolinai beveik kaip draugė. – Tik bijau, kad jie pajėgs atsispirti mano tetai, – atsiduso ji.

Batilda jau buvo atbaidžiusi ne vieną atsargų jos mergintoją – jaunuolius, kurie jai atrodė netinkami.

– Jūsų teta deda į jus daug vilčių, panele, ir tiek. Aišku, jai labai rūpi, už ko jūs ištekėsit, – ramino ją Sara.

– Jei taip ir toliau, aš iš viso neištekėsiu ir liksiu čia per amžius klausytis, kaip ji manimi nusivylusi!

– Nesąmonė! Jums skirtasis atsiras ir palenks jūsų tetą savo pusėn, jei to prireiks, kad jus gautų. Tik pažvelkit į save, panele! Jūs apakinsit juos visus, aš žinau! – šypsojosi Sara. Karolina veidrodyje pažvelgė jai į akis. Per petį pasiekusi merginos pirštus drąsindamasi paspaudė. – Na, na, viskas bus gerai, – patikino ją Sara, eidama prie tualetinio staliuko paimti pudros ir skaistalų.

Karolina, nuo galvos iki kojų kukli, nepriekaištinga aukštuomenės panelė, nulipo plačiais laiptais į spindinčią Montgomerių pokylių salę. Čia švytėjo brangakmeniai, skambėjo juokas, dvelkė vyno aromatu, kvapia plaukų pomada. Šypsenų lydimos vilnijo apkalbos, tartum žaidžiant sugedusį telefoną, – tai draugiškos, linksmos, tai pagiežingos. Karolina matė, kaip aptariama jos suknelės kaina, išjuokiama jos teta, žavimasi jos brangakmeniais, kaip ji atvirai nužiūrinėjama ir tyliais balsais keičiamasi nuomonėmis pakėlus prie lūpų dailius pirštelius su vėžlio kiauto cigarečių kandikliais. Karolina kalbėdavo mažai, tik tiek, kad nepasirodytų nemandagi, ir bent jau šiai jos savybei teta visada pritarė. Ji šypsojosi ir plojo kartu su visais, kai Haroldas Montgomeris atliko savo nu-

merį, – negrabiai išpilstė didelį šampano butelį į piramide sustatytas taures. Šampanas kaip visada taškėsi, liejosi per kraštus, ir sušlapusios taurių kojelės ištepė damų pirštinaites.

Salėje buvo karšta ir tvanku. Karolina stovėjo tiesi, siurbčiodama rūgštų vyną, kuris atpalaidavo galvą, ir jautė prakaituojant pažastis. Visuose židiniuose liepsnojo skaisti ugnis, šviesa plieskė iš šimtų elektros lempučių sietynuose ir buvo tokia ryški, kad Karolina matė raudonus Batildos lūpų dažus, pasklidusius į raukšleles aplink burną. O tada priešais jas išdygo Korinas, ir ji jau beveik nieko nebegirdėjo iš Čarlio Montgomerio kalbos, nes ją visą užvaldė atviras nematyto atvykėlio žvilgsnis ir nuoširdumas; ir kai Karolina nuraudo, jis taip pat nuraudo ir susipainiojo tardamas jai pirmuosius žodžius: „Labas, kaip laikotės?“ – lyg jie būtų du vieniši vyrukai, susitikę lošti visto. Jis sugriebė Karolinos ranką, apmautą siuvinėta pirštinaite, tartum ketindamas ją paspausti, susiprotėjo padaręs klaidą ir staiga paleido – Karolinos ranka glebiai nukrito ant sijono. Dėl to jis dar labiau išraudo ir nebedrįso nė pažvelgti į Batildą, o ši varstė jaunuolį kuo rūsčiausiais žvilgsniais.

– Atsiprašau, panele... aš... e... ar man atleisit? – sumurmėjo jis ir linktelėjęs galvą įsimaišė į minią.

– Koks *keistas* jaunuolis! – niekinamai sušuko Batilda. – Iš kur jį ištraukėte, Čarli?

Juodi Čarlio Montgomerio plaukai, glotnūs kaip klijuotė, jam pakreipus galvą sužvilgo atspindėdami šviesą.

– Ak, nekreipkit į Koriną dėmesio. Jis truputėlį nuo viso to atpratęs, ir tiek. Jis mano tolimas giminaitis. Jo šeima čia, Niujorke, bet jis jau daug metų gyvena vakaruose, Oklahomos teritorijoje. Atvyko į Niujorką palaidoti tėvo, – pasakė Čarlis.

– Kaip keista, – pakartojo Batilda. – Niekada nemaniau, kad įmanoma *atprasti* nuo gerų manierų.

Tai išgirdęs Čarlis vos šyptelėjo. Karolina pažvelgė į tetą ir suprato, kad ši nė nenutuokia, kaip yra nemėgstama.

– Kas nutiko jo tėvui? – paklausė Karolina pati savimi stebėdamasi.

– Jis važiavo vienu iš traukinių, kurie praėjusį mėnesį susidūrė Parko aveniu tunelyje. Ten buvo tikra košė, – raukydamasis atsakė Čarlis. – Septyniolika žuvo, kaip dabar pranešama, ir beveik keturiasdešimt buvo sužeistų.

– Kaip baisu! – tyliai ištarė Karolina.

Čarlis pritardamas linktelėjo.

– Traukinius turėtų varyti elektra. Reikia įrengti automatinius signalus, kad apsnūdę vairuotojai nesukeltų tokių tragedijų, – pareiškė jis.

– Bet kaip gali signalas veikti, jei niekas jo nepaleis? – paklausė Karolina, tačiau Batilda, lyg leisdama suprasti, kad jai nuobodu, mandagiai atsiduso, tad Čarlis Montgomeris atsiprašė ir pasitraukė nuo jų.

Karolina ieškojo minioje bronzinių nepažįstamojo plaukų ir pasijuto jo gailinti – dėl to, kad neteko tėvo, ir dėl to, kad taip negrabiai čiupo ją už rankos stebint kategoriškai, nežinančiai atlaidumo Batildai. Sukrečiantis skausmas netekus artimo šeimos nario – tai ji galėjo atjausti. Išsiblaškiusi siurbčiojo vyną, sušilusį rankoje ir jau erzinantį gerklę. Pajuto smaragdų svorį ant krūtinės, ploną slidų suknelės audinį ant šlaunų, ir jos oda staiga tartum ėmė trokšti prisilietimų. Kai po minutės šalia atsiradęs Korinas pakvietė šokti, Karolina sutiko tylomis, tik linktelėjo taip apstulbusi ir išsigandusi, kad nepajėgė nieko atsakyti. Batilda nutvilkė jį akimis, bet jis net nepažvelgė į ją ir to nepastebėjo, tad suteikė jai progą sušukti:

– Na jau, *iš tikrųjų*!

Jie šoko lėtą valsą, ir Karolina, stebėjusis, kodėl Korinas pasi-

rinko tokį lėtą šokį ir taip vėlai, atspėjo priežastį iš to, kaip nedrąsiai ją laikė ir kaip neužtikrintai žingsniavo. Ji droviai šypsojosi, ir juodu iš pradžių nesikalbėjo. Tada Korinas tarė:

– Malonėkite man atleisti, panele Ficpatrik. Ir už tai, kaip anksčiau... ir... aš bijau, kad nesu tobulas šokėjas. Jau senokai turėjau laimės apsilankyti tokiame pokylyje kaip šis ar šokti su tokia... e...

Jis nesiryžo užbaigti, ir Karolina šypsojosi nuleidusi akis, kaip buvo išmokyta. Bet ilgai atitraukti nuo jo žvilgsnio nepajėgė. Jautė jo rankos karštį ant kryžmens, tartum tarp jos odos ir jo nieko nebūtų buvę. Staiga pasijuto nuoga – tai siaubingai trikdė, bet ir kėlė jaudulį. Korino veidas buvo labai įdegęs, saulė per ilga nuauksino jo antakius ir ūsus. Jo plaukai buvo sušukuoti, bet nesutepti briliantinu, ir atsiskyrusi sruoga dabar užkrito ant kaktos – Karolina vos neištiesė rankos jos nubraukti. Korinas žvelgė į ją šviesiai rudomis akimis, ir jai atrodė, kad regi jose baikščią laimę.

Šokiui pasibaigus jis paėmė Karoliną už parankės vesdamas iš šokių aikštelės, ir per jos pirštinę šiurkščiai brūkštelėjo sugrubęs delnas. Ji impulsyviai paėmė jo ranką ir atvertusi ėmė žiūrinėti, nykščiu braukdama per sudiržusią odą po kiekvienu pirštu, lygino jų plotį su savųjų. Jos ranka Korino delne atrodė kaip vaiko, ir ji įkvėpusi oro pravėrė lūpas tai pasakyti, dar nesuvokusi, kad tai bus labai nederama. Karolina iš tiesų jautėsi kaip vaikas ir pastebėjo, kaip tankiai jis kvėpuoja.

– Ar gerai jaučiatės, pone Masi? – paklausė ji.

– Taip... puikiai, ačiū. Čia šiek tiek ankštoka, ar ne?

– Eime prie lango, ten grynesnis oras, – tarė Karolina, imdama jį už parankės ir vesdama per žmonių tankynę.

Oras buvo iš tikrųjų tvankus, apsunkęs nuo prakaito ir kvėpavimo, tirštas nuo dūmų, pilnas muzikos ir balsų.

– Ačiū jums, – pasakė Korinas. Aukšti suveriami langai buvo

uždaryti, kad neleistų vasario nakties žvarbos, bet ta žvarba vis tiek sklido nuo stiklo, sudarydama vėsos plotelį – čia pernelyg užkaitę galėjo rasti atgaivos. – Nebetenka matyti tiek daug žmonių po vienu stogu. Keista, kaip greitai ir visiškai galima atprasti nuo tokių dalykų.

Jis staiga truktelėjo petį, ir tas kasdieniškas judesys atrodė nederantis prie vakarinio drabužio.

– Aš niekur nebuvau išvykusi iš Niujorko, – išpyškino Karolina. – Tik į šeimos vasarnamį pajūryje... Norėjau pasakyti... – Bet ji jau nebežinojo, ką norėjo pasakyti. Kad jis atrodo jai kaip svetimšalis, vos ne mitinė asmenybė – taip nutolęs nuo civilizacijos, pasirinkęs gyvenimą laukiniame krašte.

– Ar nenorėtumėt pakeliauti, panele Ficpatrik? – paklausė jis, ir Karolina pajuto, kad tarp jųdviejų kažkas užsimezgė. Savotiškos derybos, požiūrių aiškinimasis.

– Štai kur tu, mano brangioji. – Prie jų grėsmingai priartėjo Batilda. Atrodė, net per tokį atstumą ji pastebėjo tas derybas. – Eime, noriu tave pristatyti ledi Klemens.

Karolina neturėjo kito pasirinkimo, kaip tik leistis nuvedama, bet žvilgtelėjo per petį ir tylomis kilstelėjo ranką.

– Nebūk juokinga, vaikeli! – Įsibrovusi į Karolinos mintis, Batilda sugrąžino ją į dabartį, prie „La Fiorentinos" priešpiečių stalo. – Elgiesi kaip beviltiškai įsimylėjusi mokinukė! Ir aš skaičiau pono Visterio* *romaną*, aišku, tai jis pripūtė tau į galvą romantiškų nuotaikų. Nerandu kitos priežasties, kodėl pasirinkai tekėti už *kaubojaus*. Bet greit sužinosi, kad „Virdžinietis" tik *beletristika*,

* Owen Wister (1860–1938), amerikiečių rašytojas, jo romanas „Virdžinietis" – pirmasis romanas apie kaubojus.

labai mažai tesusijusi su tikrove. Argi nesi skaičiusi ir apie pavojus, sunkumus ir beprasmišką gyvenimą pasienio žemėse?

– Taip jau nebėra. Korinas man viską papasakojo. Jis sako, žemė ten tokia graži, kad gali matyti Dievo ranką kiekvienoje žolelėje... – Čia Batilda visai neelegantiškai prunkštelėjo. – O ponas Visteris pats pripažįsta, kad jo aprašytas laikotarpis jau pasibaigęs. Vudvardas yra klestintis miestas, Korinas sako...

– Vudvardas? Kas yra girdėjęs apie *Vudvardą*? Kurioje jis valstijoje?

– Aš... nežinau, – prisipažino Karolina ir įsižeidusi kietai sučiaupė lūpas.

– Jis išvis nepriklauso jokiai valstijai, todėl tu ir nežinai. Jokiai Jungtinių Valstijų daliai. Tai neištirta žemė, nepažymėta žemėlapyje, pilna laukinių ir visokių storžievių. Ką tu, aš girdėjau, kad į vakarus nuo Dodž Sičio neberasi *damų*, – ten tik prasčiausios *mergšės*. Damų nėra! Ar gali įsivaizduoti, koks nedoras ten turėtų būti gyvenimas?

Batildos krūtinė išsipūtė, kiek leido vyšninės spalvos suknelė. Raudonis išmargino dėmėmis veidą iki pat pūstos plieno spalvos plaukų šukuosenos. Ji susijaudinusi, negalėdama patikėti suprato Karolina. Batilda iš tiesų buvo *susijaudinusi.*

– Aišku, kad ten yra damų! Esu tikra, tokios kalbos perdėtos, – tarė Karolina.

– Ir kaip tu gali būti tikra nieko nežinodama? Iš kur gali ką nors žinoti, Karolina? Tu tiesiog vaikas! Jis bet ko tau prikalbės, kad tik gautų tokią puikią ir turtingą žmoną. O tu tiki kiekvienu žodžiu! Prarasi savo namus ir šeimą, ir visas ateities galimybes. Kad gyventum ten, kur nieko nereikš tavo vardas, nebus aukštuomenės žmonių ir jokių patogumų.

– Man bus patogu, – tvirtino Karolina.

Praėjus savaitei po pokylio Korinas pakvietė Karoliną į čiuožyklą ant užšalusio tvenkinio Centriniame parke, kartu su Čarliu Montgomeriu ir jo seserimi Dajana – šie taktiškai leido jiems pabūti vieniems. Jau baigėsi vasaris, ir dangus buvo keistai gelsvai baltas, o besisukančios ore snaigės iš pradžių atrodė juodos, tik paskui, prieš nukrisdamos ant žemės, nublykšdavo nuogų medžių fone.

– Kai buvau mažas, visada šiek tiek prisibijodavau čia čiuožinėti. Vis manydavau, kad ledas įlūš, – kalbėjo šypsodamasis Korinas. Jis atsargiai, mažais žingsneliais veikiau vaikščiojo nei čiuožė.

– Nevertėjo nerimauti, pone Masi. Žiemos pradžioje vanduo beveik visas išleidžiamas, kad kaip reikiant užšaltų, – nusišypsojo Karolina.

Spigino šaltis. Jis nurausvino jų skruostus, o iškvėptas oras baltais tumulais sukosi aplinkui. Karolina susikišo pirštinėtas rankas į kišenes ir apčiuožė didelį, gražų ratą aplinkui Koriną.

– Jūs puikiai čiuožiate, panele Ficpatrik. Kur kas geriau už mane!

– Mama čia nuolat mane atsivesdavo. Kai buvau maža. Nors dabar seniai nečiuožiau. Batildai čiuožimas nerūpi.

– Kur dabar jūsų mama? – paklausė Korinas, kerėpliškai mojuodamas rankomis, kad išsilaikytų ant kojų. Už jo skrybėlės krašto buvo prisirinkę sniego, todėl jis atrodė puošniai.

– Mano tėvai mirė. Prieš aštuonerius metus, – atsakė Karolina, pričiuožusi priešais Koriną, ir jis taip pat sustojo. – Vieną vakarą jie važiavo namo pro gamyklą, kurioje kaip tik tada įvyko sprogimas. Nuvirto siena, ir... jų karieta buvo ten užversta, – ramiai papasakojo ji.

Korinas ištiesė rankas, tartum norėdamas ją prilaikyti, bet ir vėl nuleido.

– Kokia tragiška nelaimė. Užjaučiu, – tarė jis.

– Čarlis pasakė man apie jūsų tėvą, aš taip pat jus užjaučiu, –

tarė Karolina spėliodama, ar ir jis pastebėjo panašumą, kokiu siaubingu būdu – mažoje uždaroje vietoje – jie abu neteko savo artimiausių žmonių. Ji pažvelgė į savo pačiūžas. Kojų pirštai jau stingo nuo šalčio. – Nagi, pone Masi, pajudėkim, kol dar neprišalom prie ledo! – pasiūlė ji tiesdama ranką.

Korinas ją paėmė šypsodamasis, tada ėmė vaipytis, o Karolina tempė jį svirduliuojantį kaip mažą vaiką.

Kai ant ledo prisirinko tiek čiuožėjų, kad buvo nebeįmanoma tolygiai judėti, juodu gėrė karštą šokoladą paviljone. Nuo stalelio prie lango stebėjo berniūkščius, nutrūktgalviškai nardančius tarp suaugusiųjų. Karolina pajuto, kad žiemos oras ją veikia nebe taip kaip paprastai. Galbūt užteko būti arti Korino, kad ji nešaltų, – dėl to kraujas, regis, tekėjo greičiau negu kada nors ligi tol.

– Jūsų akys tiesiog nepaprastos, panele Ficpatrik, – pasakė Korinas droviai šypsodamasis. – Jos net šviečia tartum sidabriniai doleriai, kai aplinkui sniegas! – sušuko jis.

Karolina nesumojo, ką jam atsakyti. Ji nebuvo pratusi prie komplimentų ir tik sumišusi žvelgė į savo puoduką.

– Batilda sako, kad mano akys šaltos. Ji apgailestauja, kad nepaveldėjau savo tėvo melsvo atspalvio, – atsakė Karolina, lėtai maišydama šokoladą.

Bet Korinas ištiesęs pirštą kilstelėjo jos smakrą, ir jo prisilietimas nukrėtė kaip elektros iškrova.

– Jūsų teta labai klysta, – pareiškė jis.

Pasipiršo Korinas nepraėjus nė trims savaitėms, kai parkuose ėmė tirpti ledas ir nupalšęs dangus įgavo ryškesnį atspalvį. Jis atėjo antradienio vakarą, žinodamas, kad ras ją vieną, nes teta buvo įpratusi tą dieną lošti bridžą su ledi Atvel. Kai Sara palydėjo jį į kambarį,

Karolinos veidą užliejo raudonis ir išdžiūvo gerklė, o kai atsistojo su juo pasisveikinti, kojos buvo suglebusios, silpnos. Kaskart, kai jį pamatydavo, atrodė, kad stiprūs sumišę džiaugsmo ir siaubo jausmai jai atima jėgas, ir kaskart tas poveikis buvo vis galingesnis. Karolinai iš galvos išdulkėjo visi žodžiai, o Sara uždarydama duris susijaudinusi draugiškai nusišypsojo savo poniai.

– Kaip malonu, kad užsukot, – pagaliau įstengė ištarti Karolina virpančiu balsu, virpėjo ir jos rankos. – Tikiuosi, viskas jums sekasi gerai?

Užuot atsakęs, Korinas sukiojo rankose skrybėlę, buvo beprašnekąs, bet balsas užsikirto, tada jis užkišo pirštą už apykaklės, tartum mėgindamas ją palaisvinti. Karolina sunėrė rankas, kad liautųsi virpėjusios, ir laukė, apstulbusi žvelgė į jį.

– Gal... gal atsisėsit? – pasiūlė galų gale.

Korinas pažvelgė į ją ir, regis, įgavo ryžto.

– Ne, nesisėsiu, – pareiškė jis, išgąsdindamas stačiokišku tonu.

Lyg pakliuvę į aklavietę juodu ilgai stovėjo vienas priešais kitą, tada Korinas dviem ilgais žingsniais perėjo kambarį, suėmė rankomis Karolinos veidą ir ją pabučiavo. Jo lūpų prisispaudimas taip sukrėtė, kad Karolina nieko nesiėmė jam sustabdyti ir nepasitraukė nuo jo, nors žinojo privalanti taip pasielgti. Ją apstulbino netikėtas jo lūpų švelnumas ir jo įkarštis. Jai stigo oro ir, po krūtine pasklidus savotiškai dilgsinčiai šilumai, apsvaigo galva.

– Pone... pone Masi, – pralemeno ji, kai Korinas kiek atsitraukė, tebelaikydamas suėmęs jos veidą ir tylomis atkakliai jį tyrinėdamas.

– Karolina... važiuokit su manimi. Tekėkit už manęs, – tarė jis.

Karolina sunkiai surado žodžius jam atsakyti.

– Tai jūs... tai jūs mane mylit? – pagaliau paklausė ji. Baimingai laukiant atsakymo, žodžių, kuriuos taip troško išgirsti, net stipriau ėmė plakti širdis.

– Argi nežinot? Negalit suprasti? – paklausė jis nepatikliai. – Aš pamilau jus nuo pirmos akimirkos, vos pamatęs. Nuo pirmos akimirkos, – tyliai ištarė. Užlieta palengvėjimo Karolina užsimerkė. – Jūs šypsotės, – tarė Korinas, braukdamas pirštu jai per skruostą. – Ar tai reiškia, kad tekėsit už manęs, ar tik šaipotės?

Jis nerimastingai šypsojosi, ir Karolina prispaudė jo rankas sau prie veido.

– Tai reiškia, kad tekėsiu už jūsų, pone Masi. Tai reiškia, kad... nieko taip netrokštu, kaip ištekėti už jūsų, – tyliai ištarė ji.

– Aš jums suteiksiu daug laimės, – pažadėjo Korinas, vėl ją bučiuodamas.

Batilda atsisakė paskelbti apie savo dukterėčios ir Korino Masio sužadėtuves. Ji atsisakė padėti surinkti kraitį, pirkti drabužių kelionei, krautis daiktus į odinius lagaminus. Tik stebėjo, kaip dukterėčia tvarkingai lanksto ką tik pasiūtus drabužius, sijonus su platėjančiais įsiuvais ir siuvinėtas palaidinukes.

– Turbūt manaisi esanti emancipuota, kad elgiesi taip pragaištingai. Visai kaip toji Gibsono mergina*, tai aišku, – pasakė ji savo nuomonę.

Karolina nieko neatsakė, nors kandi pastaba skaudžiai įsmigo, nes buvo beveik teisinga. Ji susivyniojo papuošalus į mėlyno aksomo skiautę ir įsidėjo į rankinuką. Vėliau susirado Batildą erdviame jų name Gramersio parke, sėdinčią pavasario saulėje, tokioje skaisčioje, kad moteriškė atrodė kur kas jaunesnė. Karolina vėl paprašė paskelbti apie sužadėtuves. Ji norėjo, kad viskas būtų atlikta

* Turimas galvoje amerikietiško moteriško grožio idealas, kurį 1890 m. nupiešė iliustruotojas Charlesas Dana Gibsonas (1867–1944).

tinkamai, oficialiai, kaip ir turėtų būti, bet teta jos prašymams liko kurčia.

– Kažin, ar reikia tai švęsti, – atkirto Batilda. – Aš tik džiaugiuosi, kad čia nebebūsiu ir nereikės atsakinėti į klausimus. Grįšiu į Londoną gyventi su savo brangiojo amžinatilsio vyro pussesere, dama, su kuria visada siejo didelis abipusis prieraišumas ir pagarba. Dabar jau niekas manęs nebesulaikys Niujorke.

– Jūs grįžtate į Londoną? Bet... kada? – paklausė Karolina jau nuolankiau. Deja, ji suprato – kad ir kaip jos nesutaria, teta Batilda yra vienintelė jos giminaitė, čia vieninteliai jos namai.

– Kitą mėnesį, kai oras bus šiltesnis.

– Aišku, – tyliai pasakė Karolina. Kilstelėjusi priekin rankas ji sunėrė pirštus ir stipriai suspaudė. Batilda pakėlė akis į ją nuo knygos, kurią apsimetė skaitanti, jos žvilgsnyje buvo matyti kažkas kone priešiška. – Tad mudvi jau retai matysimės, – sumurmėjo Karolina.

– Iš tiesų, mano brangioji. Bet taip būtų ir tuomet, jei pasilikčiau Niujorke. Tu būsi gerokai toliau, negu aš galėčiau patogiai nukeliauti. Duosiu tau savo adresą ir, žinoma, turėsi man rašyti. Ir, manau, tame ūkyje rasi su kuo bendrauti. Kaimynystėje bus ir daugiau ūkininkų žmonų, esu tuo tikra, – tarė ji šyptelėjusi ir grįžo prie skaitymo.

Karolinai atrodė, kad nėrinių apykaklė smaugia. Nukrėtė baimė, ir ji nebežinojo, ar mestis prie Batildos, ar šalin nuo jos.

– Jūs niekada neparodėte man meilės, – sušnibždėjo ji baimingai, tyliu balsu. – Nežinau, kodėl taip stebitės, kad seku paskui meilę, kai ji man siūloma, – ir Batildai nespėjus paniekinti jos jausmų išėjo iš kambario.

Tad Karolina ištekėjo niekieno nepalydėta, jungtuvėse nedalyvavo nė vienas giminaitis. Ji pasirinko balto permatomo mus-

lino suknelę su plačiu klostytu nėrinių korsažu ir raukta nėrinių apykakle bei rankogaliais. Aukštą šukuoseną laikė dramblio kaulo šukos, o iš brangakmenių nuotaką puošė tik perlų auskarai. Ji nepasidažė, ir veidas, kai paskutinį kartą pažvelgė į veidrodį, atrodė pablyškęs. Nors oras nebuvo šiltas, ant riešo kabojo motinos šilkinė vėduoklė, ir Karolina nervingai ją čiupinėjo važiuodama į nedidelę bažnytėlę Aukštutiniame Ist Saide, netoli nuo tos vietos, kur Korinas gyveno vaikystėje. Nuotakos pusėje sėdėjo vienintelė tarnaitė Sara, ir įėjusi į bažnytėlę Karolina panoro išvysti čia savo tėvus. Korinas vilkėjo skolintą kostiumą su kaklaraiščiu, jo plaukai buvo dailiai sušukuoti į viršų, o skruostai ką tik nuskusti, oda švelni ir kiek paraudusi. Karolinai artinantis prie altoriaus jis ėmė neramiai tampyti savo apykaklę, bet sutikęs jos susirūpinusį žvilgsnį nusišypsojo ir nurimo, tartum niekas daugiau nebebuvo svarbu. Koriną atlydėjo motina ir du vyresnieji broliai, jie laikėsi labai rimtai jaunavedžiams tariant priesaiką priešais pastorių. Ponia Masi tebevilkėjo gedulą ir, nors ji nuoširdžiai sutiko naująją marčią, nelaimė buvo taip neseniai įvykusi, kad sielvartas dar neleido jai jaustis tikrai džiugiai. Tą dieną vėl lijo, bažnytėlėje buvo tyku ir tamsu, atsidavė šlapiomis dulkėtomis plytomis ir žvakių vašku. Karolinai visa tai buvo nesvarbu. Jos pasaulis susitraukė, jame tilpo tik tas vienas vyras priešais ją, kuris paėmė už rankos, žvelgė į ją kaip į sau priklausančią ir tarė pažadus tvirtai įsitikinęs. Kai jųdviejų rankos buvo sujungtos Dievo akivaizdoje, Koliną užplūdo tokia neįveikiama pakili nuotaika, kad nebepajėgė jos išlaikyti savyje ir išliejo džiaugsmo ašaromis, o Korinas surinko jas pirštų galeliais ir nudžiovino bučiniais. Su juo ji pagaliau pradės tikrą gyvenimą.

Bet jaunoji žmona labai nusiminė, jau kitą dieną Korinui susidėjus daiktus ir susiruošus vykti iš Niujorko.

– Mes atšvęsim vestuves *savo* namuose, kuriuos pasistačiau, ne čia, kur dar gedima mano tėvo. Aš juk atvykau į laidotuves, nepuoselėjau vilčių rasti žmoną, – šypsojosi jis bučiuodamas Karolinai rankas. – Man dar reikia šį tą sutvarkyti, paruošti namus tavo atvykimui. Noriu, kad jie būtų idealūs.

– Jie bus idealūs, Korinai, – patikino ji, nepratusi kreiptis į jokį vyrą tik vardu. Jo bučiniai degino odą, gniaužė kvapą. – Leisk man važiuoti su tavimi dabar.

– Duok man tik mėnesį, tik tiek, mylimoji. Atvažiuok pas mane praėjus keturioms savaitėms nuo šios dienos, ir aš jau būsiu viską sutvarkęs. Turėsi laiko atsisveikinti su visomis savo draugėmis, o aš turėsiu laiko pasigirti draugams, kad vedžiau gražiausią merginą visoje Amerikoje, – tarė Korinas, ir ji nusileido, nors atrodė, kad jam išvykus aptems dangus.

Karolina aplankė kelias buvusias mokyklos drauges, kad su jomis atsisveikintų, bet dažniausiai rasdavo jas labai užsiėmusias arba jų iš viso nebuvo namie. Pagaliau ji susivokė esanti *persona non grata*, todėl tas keturias savaites praleido namie, kęsdama nejaukią tylą su teta, pakuodamasi daiktus ir vėl juos imdama iš lagaminų, rašydama vieną po kito laiškus Korinui ir žvelgdama į vaizdą pro langą, kur virš visų namų kone tris šimtus pėdų į dangų buvo iškilęs Fulerio pastatas – pleišto formos griozdas. Karolina niekada nebuvo pagalvojusi, kad žmonės gali statyti tokius aukštus namus. Žvelgdama į jį jautėsi sumenkėjusi, ir į jos mintis ėmė brautis abejonės. Korinui išvykus jau beveik atrodė, kad jo čia iš viso nebuvo, kad ji visa tai tik susapnavusi. Sukiojo vestuvinį žiedą ant piršto ir raukėsi, stengdamasi nuvyti tokias mintis. Ir kas gi ten taip baisu, kad jis negalėjo pasiimti jos iškart? Ką jis nori nuslėpti, – gal kad gailisi taip skubotai vedęs? Sara jautė Karolinos nerimastį.

– Dabar jau nebeilgai, panele, – tarė ji atnešusi arbatos.

– Sara... ar gali pasilikti valandžiukę?

– Žinoma, panele.

– Kaip manai... manai, kad viskas bus gerai? Toje Oklahomos teritorijoje? – tyliai paklausė Karolina.

– O kaipgi, panele! Tai yra... aš tikrai nežinau, niekada ten nesu buvusi. Bet... ponas Masis jumis gerai rūpinsis, tai aš tikrai žinau. Jis nesivežtų jūsų ten, kur jums nepatiktų, aš esu tikra, – patikino Sara.

– Batilda sako, kad man reikės dirbti. Na, kol galėsiu pradėti naudotis savo pinigais... Aš būsiu ūkininko žmona, – tarė ji.

– Dirbti reikės, panele, bet kažin ar taip, kaip visoms.

– Ar dirbti taip sunku? Prižiūrėti namus ir visa kita? Tu taip gerai darbuojiesi, Sara, – ar tau labai sunku? – klausinėjo Karolina stengdamasi neparodyti nerimo.

Sara žvelgė į ją keistu žvilgsniu, jame buvo sumišę smagumas, gailestis ir pasipiktinimas.

– Gali būti sunkoka, panele, – atsakė ji gana tiesiai. – Bet jūs juk būsit namų ponia! Galėsit daryti, kaip jums atrodys tinkama, ir, esu tikra, turėsit pagalbininkų. O, nesibaiminkit, panele! Gal ir prireiks jums laiko priprasti prie tokio skirtingo nuo dabartinio gyvenimo, bet jūs būsit laiminga, aš žinau.

– Taip. Aš būsiu laiminga, tiesa? – šypsojosi Karolina.

– Ponas Masis jus *myli*. O jūs mylit jį – kaip galėtumėt būti nelaiminga?

– Aš jį myliu, – tarė Karolina giliai atsidususi ir tvirtai suėmusi Saros ranką. – Tikrai myliu.

– Aš taip džiaugiuosi dėl jūsų, panele, – tarė Sara pasikeitusiu balsu, jos akyse pasirodė ašaros.

– O, Sara, tik neverk! Kaip aš noriu, kad važiuotum su manimi! – sušuko Karolina.

– Ir aš noriu, panele, – tyliai pasakė Sara šluostydamasi ašaras prijuostės krašteliu.

Kai pagaliau atėjo Korino laiškas su meiliais ir drąsinamais žodžiais, raginantis ją turėti dar kiek kantrybės, Karolina skaitė jį ir skaitė, bent po dvidešimt kartų per dieną, kol jau mokėjo atmintinai visus žodžius ir jautėsi jų akstinama. Keturioms savaitėms praėjus ji pabučiavo Batildą į rausvą skruostą ir stengėsi jos elgesyje įžvelgti nors kiek apgailestavimo. Bet tik Sara palydėjo jaunąją ponią į stotį, nepaguodžiamai kūkčiodama šalia, kai bėriai smagia ristele traukė judriomis gatvėmis ir aveniu.

– Nežinau, kaip reikės būti be jūsų, panele. Nežinau, ar man patiks gyventi Londone! – verkė mergina.

Karolina, paėmusi jos ranką, tvirtai sunėrė jųdviejų pirštus, bet kalbėti neleido per stipriai sukilę jausmai. O kai atsidūrė prie garvežio, smarkiai spjaudančio garus ir suodžius, skleidžiančio savišką įkaitusios geležies ir žarijų kvapą, ji pajuto, kad ir tas padaras taip pat kaip ji džiugiai nusiteikęs leistis į kelionę. Traukiniui pajudėjus su garsiu iškilmingu garo pliūpsniu, jos senasis gyvenimas pasibaigė ir prasidėjo naujas.

2

Mano motinos brolis, dėdė Klifordas, ir jo žmona Merė nori senos skalbinių spintos iš vaikų kambario, apskrito karalienės Onos stiliaus stalelio iš kabineto ir miniatiūrų kolekcijos, kabančios laiptų apačioje stikliniame dėkle. Nežinau, ar tai turėjo galvoje Meredita sakydama, kad jos vaikai gali pasiimti *atminimo dovaną*, bet iš tiesų man nerūpi. Manau, ir dar keli daiktai savaitgalį nukeliaus į Klifordo furgoną, ir jei Meredita dėl to užsiustų, man tai nė motais. Namas įspūdingas, bet tai ne Čatsvortų dvaras. Nėra muziejui tinkamų vertybių, gal tik pora tapybos darbų. Tai tik didelis senas namas, pilnas didelių senų daiktų, gal ir vertingų, bet ir nemėgstamų. Mūsų mama paprašė tik šeimos nuotraukų, kokias surasiu. Myliu ją už garbingumą ir gerą širdį.

Tikiuosi, kad Klifordas atsiųs ne per mažai žmonių. Skalbinių spinta didžiulė. Ji stūkso palei tolimąją vaikų kambario sieną – kalnas prancūziško raudonmedžio su minaretais ir atbrailomis, sumažinta šventykla, prikrauta krakmolo ir naftalino rutuliukų. Už spintos užkištos medinės kopėtėlės – kai pasistačiusi palypėju, jos girgžda ir kliba nuo mano svorio. Traukiu iš lentynų storas, standžias lovos skalbinių krūveles ir metu ant grindų. Jos plokščios, sun-

kios, joms nukritus sudreba paveikslai. Pakyla dulkės, man suerzina nosį, ir tarpduryje pasirodo Beta, atskubėjusi pasižiūrėti, kokią aš čia keliu sumaištį. Tų skalbinių tiek daug. Kartų kartos paklodžių, taip nudėvėtų, kad jas seniai reikėjo pakeisti, ir per mažai dėvėtų, kad būtų galima išmesti. Šios krūvos turbūt gulėjo nejudinamos ištisus dešimtmečius. Prisimenu, kaip Mereditos namų šeimininkė pūškuodavo tomis kopėtėlėmis su pilnais glėbiais, prisimenu jos raudonus suskilinėjusius skruostus ir storas bjaurias rankas.

Viską iš spintos išvertusi, neišmanau, ką daryti su tomis skalbinių krūvomis. Turbūt galima atiduoti labdarai. Bet aš nesiimu jų krauti į maišus, tempti į automobilį, vežti per kelis kartus į Divaizisą. Kraunu viską prie sienos, ir mano žvilgsnį patraukia raštas, ruoželis neryškios spalvos baltumoje. Geltonos gėlytės. Trys pagalvės užvalkalai su geltonomis gėlytėmis žaliais koteliais, išsiuvinėtomis kiekviename kampe šilkiniais siūlais, dar blizgančiais šviesoje. Perbraukiu nykščiu per dailius dygsnius, jaučiu, kaip metų metus naudotas audinys tapo švelnus it vanduo. Kažkas mano atmintyje toli užkritę, kažkas, ką žinau, bet dabar negaliu prisiminti. Ar esu mačiusi tuos užvalkalus anksčiau? Gėlytės atrodo papurusios, laukinės. Nežinau, kaip jos vadinasi. O užvalkaliukai tiktai trys. Kiekviename komplekte jų yra keturi, o čia ne. Numetu juos atgal į krūvą, užverčiu kitais skalbiniais. Pasijuntu besiraukanti ir persibraukiu kaktą.

Klifordas ir Merė – tai Henrio tėvai. Buvo Henrio tėvai. Kai jis dingo, juodu buvo Sen Tropeze, ir spauda neteisingai sukėlė dėl to didelį triukšmą. Tartum jie būtų palikę vaiką pas svetimus ar namie vieną. Ir mus tėvai palikdavo dvare. Mes dažnai čia atvažiuodavom visoms mokinių atostogoms, ir daugelį metų mama su tėčiu išvykdavo be mūsų dviem ar net trims savaitėms. Į Italiją, toli keliauti pėsčiomis, į Karibus plaukioti burlaiviu. Aš ir bijodavau, ir norėdavau, kad jų nebūtų. Norėdavau todėl, kad Meredita nelabai mus

kontroliuodavo, niekada neidavo ieškoti į lauką, kai dingdavom ištisoms valandoms. Jausdavomės paleistos į laisvę, dūkdavom kaip laukinės. Bet ir bijodavau, nes namie buvom išimtinai Mereditos prižiūrimos. Mes turėdavome būti su ja. Kartu pietauti, atsakinėti į jos klausimus, sugalvoti, kaip pameluoti. Man niekad neateidavo į galvą, kad jos nemėgstu ar kad ji nemaloni. Buvau per maža, kad taip galvočiau. Bet, kai grįždavo mama, lėkdavau prie jos, drėgnais delniukais gniaužsaid davau jos sijoną.

Kai tėvai būdavo išvykę, Beta laikydavosi kuo arčiau manęs. Jei eidavo priekyje, kiek atkišdavo atgal ranką išskėtusi ilgus pirštus, visada laukdama, kad į juos įsikibčiau. O jei neįsikibdavau, ji stabtelėdavo, pažvelgdavo per petį įsitikinti, ar einu iš paskos. Vienais metais Dinis sumeistravo jai trobelę medyje, aukštame buke kitoje miško pusėje. Ištisas dienas jo beveik nematydavome, ir jis buvo uždraudęs jį šnipinėti. Oras buvo vėjuotas, kūdros vanduo ribuliavo, plaukioti buvo per šalta. Neužimtame miegamajame mudvi su Beta persirenginėdavome kaip maskaradui, šiltnamyje iš tuščių gėlių vazonėlių statydavome pilis, rutuliškai apkarpyto kukmedžio drevėje tolimiausioje vejoje buvome įsitaisiusios slaptavietę. Paskui vėl išlindo saulė, ir mes išvydome Dinį, mojuojantį sodo kampe. Beta man nusišypsojo, jos akys spindėjo.

– Jau gatava, – tarė jis, kai mudvi priėjome.

– Kas? – primygtinai paklausiau. – Nagi – pasakyk!

– Staigmena, – tik tiek jis pasakė, droviai šypsodamasis Betai.

Nusekėme paskui jį per mišką, ir aš pasakojau apie slaptavietę kukmedyje, bet tada išvydau trobelę ir man atėmė žadą. Tas bukas buvo lygiu sidabrišku kamienu, vienas iš didžiausių, o tose vietose, kur šakojosi, žievė susiraukšlėjusi kaip alkūnės ar kelio oda. Buvau mačiusi, kaip Dinis, jau gerai įgudęs, greitai įlipa į jį ir atsisėda aukštai virš manęs tarp šviesiai žalių lapų. Dabar ten aukštai, kur medis ima

šakotis, Dinis iš tvirtų lentų buvo sukalęs platų pagrindą. Sienos buvo iš senų trąšų maišų, ryškiai mėlynų, jie buvo prikalti prie medinių rėmų ir išsipūsdavo ar įdubdavo kaip burės. Kelias į šią tvirtovę buvo nužymėtas sumazgytų virvių kilpomis ir prikaltais prie kamieno medgaliais – iš to išėjo savotiškos neištisinės kopėčios. Stojusioje tyloje girdėjau viliojantį vėjelio šiurenimą, trobelės sienų šiugždesį.

– Ką manot? – paklausė Dinis susinėręs rankas, žvelgdamas į mus prisimerkęs.

– Ji nuostabi! Geriausia iš visų trobelė medyje! – sušukau aš nekantriai mindžikuodama.

– Ji puiki – ar viską padarei pats? – paklausė Beta, vis dar su šypsena žvelgdama į mėlyną buveinę.

Dinis linktelėjo galvą.

– Įlipk ir pamatysi – viduje dar geriau, – pasakė jai Dinis, žengdamas prie medžio ir siekdamas apatinės kilpos.

– Nagi, Beta! – paraginau aš jai dvejojant.

– Gerai! – nusijuokė ji. – Lipk pirma tu, Erika, aš tave kilstelėsiu iki pirmos šakos.

– Reikia ją kaip nors pavadinti. Tu sugalvok vardą, Dini, – čiauškėjau aš keldamasi sijonėlį ir kišdama jį į kelnaites.

– Gal stebėjimo bokštu? Ar varnos lizdu? – tarė Dinis.

Mudvi su Beta sutikom – tebūnie Varnalizdis. Beta kilstelėjo mane prie pirmos šakos, mano sandalai perbrėžė žalius miltiškus dumblius ant kamieno, bet negalėjau pasiekti kur įsitverti. Pirštų galiukais tik apėmiau prikaltą prie medžio pagalį, bet jis buvo per aukštai, kad galėčiau išsilaikyti. Dinis palypėjo šalia manęs ant šakos, pakišo sulenktą kelį, bet ir nuo jo negalėjau užkelti kojos ant kitos pakopėlės.

– Lipk žemyn, Erika, – pagaliau pašaukė Beta, kai aš jau buvau visa išraudusi ir susierzinusi, netoli ašarų.

– Ne! Aš noriu užlipti! – prieštaravau, bet ji papurtė galvą.

– Tu per maža. Lipk žemėn! – reikalavo ji.

Dinis atitraukė kelį ir nušoko iš medžio, tad neturėjau kito pasirinkimo, kaip tik paklusti. Nuslydau ant žemės ir tylomis niūriai žvelgiau į savo niekam tikusias trumpas kojas. Buvau nusibrozdinusi kelį, bet taip nusiminusi, kad nė kiek nerūpėjo vingiuojanti blauzda kraujo srovelė.

– Tada tu, Beta? Lipsi? – paklausė Dinis, ir aš užsisklendžiau savyje, jų atstumta, negalinti patekti į nuostabiąją buveinę medyje.

Tačiau Beta papurtė galvą.

– Ne, jeigu Erika negali, – pasakė ji.

Pažvelgiau į Dinį, bet greit nusukau žvilgsnį nesmagiai pasijutusi dėl nusivylimo jo akyse, dingusios šypsenos. Jis atsirėmė į medį, tartum gindamasis sukryžiavo rankas. Beta kiek padvejojo tartum negalėdama rasti žodžių. Tada vėl ištiesė man ranką.

– Eime, Rika. Reikia nuplauti tau koją.

Po dviejų dienų Dinis vėl mus ten nusivedė, ir šį kartą buko kamienas buvo apkalinėtas pakopomis ir virvėmis. Beta ramiai nusišypsojo Diniui, o aš nulėkiau prie tų nelabai patikimų laiptelių ir ėmiau kopti, įsmeigusi akis į ėmusią siūbuoti trobelę.

– Atsargiai! – aiktelėjo Beta ir priglaudė prie burnos pirštų galiukus, kai aš susverdėjau, nepataikiusi ant pakopos.

Ji ėmė lipti iš paskos, susikaupusi, net suraukusi kaktą, ir stengėsi nežiūrėti žemyn. Durų anga buvo uždengta maišu. Viduje Dinis buvo pridėjęs plastikinių maišų, prikimštų šiaudų. Ten stovėjo medinė pakavimo dėžė, atstojanti stalą, ant jo pieno butelyje buvo pamerkta smulkiais baltais žiedeliais žydinčių lauko gėlyčių puokštė, gulėjo kortų malka ir keli komiksai. Tai buvo tiesiog puikiausia vietelė iš visų, kuriose esu buvusi. Mes parašėme iškabą ir padėjome apačioje. *Varnalizdis. Įeiti draudžiama. Pažeidėjai bus patraukti atsa-*

komybėn. Mama perskaičiusi ėmė juoktis. Mes ten leidom valandų valandas, sūpuojami šnarančių žalių debesų, pro kurių plyšelius virš galvos švytėjo giedras dangus, užkandžiaudavome kaip iškyloje toli nuo Mereditos ir Henrio. Aš nerimavau, kad Henris viską sugriaus čia įsitaisęs. Nerimavau, kad jis nusiaubs mūsų stebuklingąją vietelę, išjuoks ją, padarys taip, kad ji nebeatrodytų tokia nuostabi. Bet per laimingą laimingą atsitiktinumą paaiškėjo, kad Henris bijo aukščio.

Mano prisiminimuose Henris visada už mane didesnis, vyresnis. Buvo vienuolikos, kai man buvo septyneri. Tada skirtumas atrodė labai didelis. Henris buvo *stambus.* Triukšmingas ir valdingas. Sakydavo, kad privalau daryti, ką jis liepia. Jis pataikaudavo Mereditai, be to, ji labiau pakentė berniukus negu mergaites. Henris eidavo kartu su ja, kai ji retkarčiais išsiruošdavo į mišką, ir ne kartą yra padėjęs jai įgyvendinti kokią nedorą užmačią. Henris – storas kaklas, nusklembtas smakras, tamsiai kaštoniniai plaukai, ryškiai mėlynos akys – jam prisimerkus jos tapdavo grėsmingos; blyški oda – vasarą jam visada nudegdavo nosis. Vienas iš tų vaikų, kaip dabar jį matau, kurie veikiau ne vaikai, o sumažinti suaugusieji; į tokį pažvelgęs iškart žinai, kaip jis atrodys, kai užaugs. Jo veido bruožai jau buvo susiformavę – jie didės, bet nesikeis. Manau, sau jis, aišku, atrodė nepatrauklus. Bet negražu taip kalbėti. Galų gale jis taip ir negavo galimybės įrodyti, kad aš klystu.

*

Edžio veidas dar vaikiškas, ir jis man labai patinka. Niekuo neišsiskiriantis veidas, smaili nosis, tankių plaukų kuokštai, kelių girnelės išsipūtusios virš liesų blauzdų, kai mūvi mokyklinius šortus. Mano sūnėnas. Perone jis apkabina Betą kiek drovėdamasis, nes traukinyje

už lango jo klasės draugai barbena į stiklą, rodo pirštais. Laukiu jų prie automobilio, mano rankos grumba nuo šalčio, plačiai šypsausi, kai jie priartėja.

– Sveikas, Edi Mažuti! *Edderino! Eddius Maximus!* – šaukiu jį, apkabinu ir suspaudžiu glėbyje, kilsteliu nuo žemės.

– Tetute Rika, aš dabar tiesiog Edas, – prieštarauja jis kiek pyktelėjęs.

– Žinoma. Atleisk. O tu manęs nevadink *tetute* – jaučiuosi kaip šimtametė! Mesk savo kuprinę į galą, ir važiuojam, – sakau atsispyrusi norui jį erzinti. Jam jau vienuolika metų. Tokio pat amžiaus, kokio visada liks Henris, ir jau tokio suaugumo, kai erzinimas nėra bereikšmis. – Kaip kelionė traukiniu?

– Gerokai nuobodi. Kol Absalomas neuždarė Marko tualete. Tas ėmė taip spiegti, kad visame traukinyje buvo girdėti, – tiek turėjom juoko, – pasakoja Edis.

Jis atsiduoda internatine mokykla, ir tas kvapas jau sklinda visame automobilyje, smarkus, prarūgęs. Neskalbtų kojinių, pieštukų drožlių, purvo, rašalo, senų sumuštinių kvapas.

– Iš tiesų gražumėlis! Prieš dvi savaites man teko apsilankyti pas direktorių, nes jie buvo uždarę klasėje dailės mokytoją. Jie užbarikadavo duris spintelėmis! – sako Beta, jos balsas, garsus ir pagyvėjęs, mane išgąsdina.

– Ne *aš* sugalvojau, mama!

– Bet vis tiek prisidėjai, – atkerta Beta. – O kas, jeigu būtų kilęs gaisras ar šiaip kas nutikę? Ji ten išbuvo ne vieną valandą!

– Na... nereikėjo uždrausti mobiliųjų telefonų, ar ne? – sako šypsodamasis Edis.

Aš sugaunu jo žvilgsnį užpakalinio vaizdo veidrodėlyje ir mirkteliu.

– Edvardai Kalkotai Volkeri, aš priblokšta, – sakau linksmai.

Beta piktai pažvelgia į mane. Turiu prisiminti, kad negalima eiti prieš ją kartu su Edžiu, net jei tai kokios smulkmenos. Negalima man su juo susivienyti prieš ją nė sekundės. Bet ji piktinasi ir tada, kai būnu jos pusėje.

– Ar mašina nauja?

– Apynaujė, – atsakau. – Senasis vabalas nebevažiuoja. Palauk, pamatysi namą, Edai. Jis didžiulis.

Bet kai mes parvažiuojam ir aš laukiamai žvelgiu į Edį, jis tik linkteli ir kilsteli antakius – namas jam nepadarė įspūdžio. Tada pagalvoju, kad šis dvaras gal tokio pat dydžio kaip vienas jo mokyklos sparnas ir mažesnis už jo draugų namus.

– Kaip džiaugiuosi, mielasis, kad ir vėl atostogos, – sako Beta, imdama iš Edžio jo kuprinę.

Jis nusišypso jai iš šono, kiek sutrikęs. Po kiek laiko bus už ją aukštesnis – jau siekia jos petį.

Vedžioju Edį po apylinkes, o Beta imasi jo pažangumo pažymėjimo. Nusivedu jį prie pilkapio, aplenkę niūrų mišką ateinam prie kūdros. Kažkur Edis aptiko ilgą lazdą ir šmaukši ja per piktžoles ir notreles. Šiandien jau šiltėliau, bet drėgna. Vėjelis neša dulksną, virš galvos braška nuogos šakos.

– Kodėl ji vadinama rasų kūdra? Argi čia ne paprasčiausia kūdra? – klausia Edis, taškydamas jos pakraštį lazda, pritūpęs ant lanksčių kaulėtų kojų.

Vandens paviršiumi pasklinda ribuliai. Edžio džinsų kišenės išsipūtusios nuo prisirankiotų brangenybių. Jis gvelbia viską kaip šarka, bet tai daiktai, kurių niekas nepasiges. Seni žiogeliai, kaštonai, baltos su mėlyna porceliano šukės, rastos žemėje.

– Iš jos išteka upelis. Kūdra iškasta labai seniai, kad būtų kaip vandens talpykla. O *rasų* kūdra turbūt todėl, kad ir rasas surenka, bent aš taip manau.

– Ar joje galima plaukioti?

– Mes plaukiodavom – Dinis, tavo mama ir aš. Tik nežinau, ar tavo mama kada nors nunėrė iki dugno. Joje visada gerokai šalta.

– Džeimso tėvai turi tokį neblogą ežeriūkštį paplaukioti – jis kaip baseinas, tiktai nechloruotas ir neišklotas plytelėmis. Ten auga visokios žolės ir šiaip daug ko yra. Bet jis švarus.

– Atrodo puikiai. Tik ne šiuo metų laiku, ar ne?

– Manau, kad ne. O kas tas Dinis?

– Dinis... buvo toks berniukas, mes su juo žaisdavom. Kai atvažiuodavom čia vaikystėje. Jo šeima gyveno netoliese. Tad... – Aš nutylu. Kodėl kalbėdama apie Dinį jaučiuosi lyg norėdama atkreipti visų dėmesį? Jo rankos plačiais delnais mokėjo gaminti daiktus. Tamsios akys šypsodavosi pro plaukų kirpčius, o plaukai buvo tokie tankūs, kad kartą jam užsnūdus aš prikaišiojau į juos saulučių, o mano pirštai drebėjo iš gniaužiamo džiaugsmo ir įžūlumo būti taip arti jo ir jį liesti. – Jis buvo tikras nuotykių ieškotojas. Vienais metais sumeistravo medyje pasakišką trobelę...

– O mes galim ją pamatyti? Ji čia tebėra? – klausia Edis.

– Jei nori, galim nueiti pasižiūrėti, – siūlau jam.

Edis plačiai nusišypso ir leidžiasi striksėti kelis žingsnius pirma manęs, nusitaiko į medelį, tvoja per jį laikydamas lazdą abiem rankom.

Ne visi Edžio nuolatiniai dantys sutvarkyti. Atrodo, kad jie grumiasi dėl vietos burnoje. Yra švarplių, o vienas užlipęs ant kito. Jau netrukus jie bus suveržti kabėmis.

– Kaip berniukai vadino tave, kai šūkavo iš traukinio? – klausiu Edžio.

Jis nusivaipo.

– Gėlyte, – prisipažįsta gailiai.

– *Kurių galų...*

– Na, tai labai nesmagu... ar turiu pasakyti?

– Aha, turi. Tarp mūsų nėra paslapčių.

Aš šypsausi. Edis dūsauja.

– Panelė Vilton ant savo stalo laiko nedidelę gėlytę vazonėlyje – nežinau, kaip ji vadinama. Ir mama jas augina – tamsiai violetiniai žiedai, stori pūkuoti lapai.

– Panašu į Afrikos žibuoklę, sanpauliją.

– Galbūt. Na, ji mus tris paliko po pamokų per priešpiečius, ir aš pasakiau: taip išalkau, kad kažin ką suvalgyčiau. Tada Benas susilažino su manimi iš penkių svarų, kad nesuvalgysiu tos jos gėlės. Taigi...

– Taigi tu suvalgei?

Eidama susineriu rankas, pakeliu antakį. Edis trukteli pečiais, bet negali nuslėpti, kad jaučia pasitenkinimą.

– Ne *visą*. Tik žiedus.

– *Edi!*

– Tik nesakyk mamai! – Jis suprunkščia iš juoko ir vėl striokuoja tolyn. – Kokia buvo tavo pravardė mokykloje? – klausia atsigręžęs į mane.

– Iš tiesų nė neturėjau pravardės. Tiesiog Rika. Visada buvau jauniausia, sekiojau iš paskos. Dinis kartais vadindavo Maže, – pasisakau jam.

Mudu su Edžiu artimesni negu daugelis tetų ir sūnėnų. Aš prižiūrėjau jį du mėnesius, kai Beta sveiko, kai jai *buvo teikiama pagalba*. Tai buvo įtemptas metas, reikėjo viską daryti lyg niekur nieko, apsimetinėti, elgtis įprastai, nerodyti nervų. Mes nesileidom į atvirus pokalbius, kai apnuoginama siela, išliejama širdis. Edis buvo per mažas, o aš esu pernelyg nekantri. Bet mes buvom kartu tuo metu, kai buvo baisiai nejauku, susikaupę tiek daug liūdesio, pykčio ir sumaišties. Gyvenom drauge kaip ant adatų, abu

tai jautėm, ir tai mus suartino – to meto patirtis. Su Edžio tėvu Maksvelu užgniauždavom ginčus arba ginčydavomės patyliukais, už uždarų durų, nes aš nenorėjau, kad Edis girdėtų, kaip jo tėvas vadina jo motiną *neveiksnia*.

Iš trobelės medyje belikę tiktai keletas aplūžusių lentgalių, patamsėjusių, pažaliavusių – jie atrodo glitūs kaip apipuvę išmesto į krantą laivo griaučiai.

– Na, ji jau savo atgyveno, – sakau.

– Galėtum atstatyti. Aš padėsiu, jei nori, – sako Edis, jam rūpi mane pralinksminti.

Šypsausi.

– Galėtume pamėginti. Nors tai daugiau vasaros darbas – dabar medyje būtų šaltoka ir bjauru.

– Kodėl jūs čia daugiau nebeatvažiuodavot? Aplankyti prosenelės?

Toks paprastas klausimas – vargšas Edis norėjo, kad būtų smagiau. Ir paklausk gi tu man tokio dalyko.

– O... supranti. Mes tiesiog... dažniau važiuodavom atostogauti su tėvais, kai paaugom. Aš nelabai prisimenu...

– Bet tu vis sakai, kad neįmanoma pamiršti svarbių dalykų, nutikusių vaikystėje. Taip pasakei ir tada, kai aš laimėjau prizą už iškalbą ir vaidybą.

Kai taip sakiau, turėjau galvoje gerus dalykus. Bet jis laimėjo prizą tada, kai aš pas juos gyvenau tuos du mėnesius, ir mes abu dabar kartu pagalvojam, kad jis visada prisimins, kokią parėjęs namo rasdavo Betą. Pastebėjau, kaip ta praskriejusi mintis pakeitė jo veidą, ir užsimerkiau gailėdamasi, kad nebegaliu sugrąžinti ištartų žodžių.

– Na, tai tiesiog ir įrodo, kad nebuvo nieko svarbaus, – sakau nerūpestingai. – Eime – čia dar tiek daug visko, ką reikia pamatyti.

Mudu pasukam į namų pusę ir, kai pradeda lyti, neriam į šiltnamį. Iš čia, beveik likdami sausi, slapstomės nuo lietaus eidami iš vienos pastogės į kitą, per senąsias arklides į ratinę, kur pilna visokio šlamšto ir priteršta paukščių. Skaičiuojam kregždžių lizdus virš galvų, tvirtai kaip grybus prikibusius prie skersinių sijų. Edis randa nedidelį kirvuką smarkiai aprūdijusiais ašmenimis.

– Nuostabus! – tyliai sako Edis mojuodamas juo kaip pašėlęs.

Aš sugriebiu jam už riešo, nykščiu patikrinu ašmenų aštrumą.

– Būk su juo labai atsargus, – sakau įsmeigusi į jį akis. – Ir nesinešk į vidų.

– Nesinešiu, – atsako jis, vėl ėmęs mojuoti, ir šypsosi klausydamasis, kaip švilpia kertamas oras.

Lauke jau temsta ir lyja smarkiau. Pro ratinės duris gurguliuodama teka purvina vandens srovelė.

– Gal jau einam į vidų? Tavo mama galvos – ir kur mes nusidavėm?

– Jai vertėtų išeiti ir pasižiūrėti į trobelę medyje, ir pasakyti, ką mano, – ar mes galėtume ją atstatyti. Ar ji ten nueitų?

– Nežinau, Edai. Juk prisimeni, kaip greitai ji peršąla tokiu oru, – atsakau jam.

Juk niekas nesaugo jos esybės nuo žiemos šalčio. Neturi nei raumenų, nei apkūnumo, nei storos odos.

Kai mudu klegėdami įeinam į virtuvę, Beta vėl ruošiasi kepti pyragėlius su džiovintais vaisiais. Ji iškočioja tešlą, išpjauna formeles, prideda į jas įdaro, iškepa, sudeda į maišelius. Pradėjo vakar, ruošdamasi Edžio atvykimui, ir nepanašu, kad liautųsi. Virtuvės stalas užverstas miltais ir iškočiotos tešlos skiautelėmis, tuščiais džiovintų vaisių indeliais. Kvapas pasakiškas. Beta sukaitusi išnyra su dar viena „Rayburn“ orkaitėje iškepta partija, barška skardos, metamos ant subraižytos spintelės. Ji pripildžiusi jau

visas skardines ir sausainines. Keli maišeliai padėti sename šaldytuve rūsyje. Paimu du pyragėlius, vieną paduodu Edžiui. Įdaras nudegina liežuvį.

– Jie nuostabūs, Beta, – sakau, taip sveikindamasi.

Beta man šypsosi, jos šypsena pasklinda plačiau, akims nukrypus į sūnų. Ji prieina pabučiuoti jo į skruostą, ant rankovių palieka šmėkliškus miltuotų pirštų atspaudus.

– Gerai mokaisi, mielasis. Visi tavo mokytojai, regis, labai tavimi patenkinti, – sako Edžiui.

Aš paimu nuo stalo pažangumo pažymėjimą, nupučiu nuo jo miltus ir peržvelgiu.

– Išskyrus panelę Vilton... – patikslina ji.

Tai ta, kuri augina sanpauliją.

– Ko ji moko? – klausiu, ir Edis neramiai pasimuisto.

– Prancūzų, – sumurma jis su pilna burna pyragėlio.

– Ji rašo, kad tu nelabai stengiesi, o kai pasistengi, paaiškėja, kad galėtum mokytis daug geriau negu šiuo metu, – kalba Beta, laikydama Edį už pečių, neleisdama jam ištrūkti. Jis tiktai gūžteli, bet iš to nieko nepaaiškėja. – Ir *tris* kartus šį trimestrą sėdėjai po pamokų. Kodėl taip yra?

– Prancūzų mokytis tiesiog *nuobodu*! – pareiškia jis. – O panelė Vilton *tokia* griežta! Ji tikrai neteisinga! Vieną kartą paliko po pamokų už tai, kad Benas metė man raštelį! Juk tai ne mano kaltė!

– Na, tiesiog pamėgink skirti daugiau dėmesio – gerai? Prancūzų kalba tikrai svarbus dalykas – tikrai! – tvirtina ji, kai Edis pakelia akis į dangų. – Kai aš praturtėsiu ir persikelsiu gyventi į Prancūzijos pietus, kaip tu ten išsiversi nemokėdamas kalbos?

– Šūkaudamas ir rodydamas pirštais! – surizikuoja pasakyti Edis. Beta griežtai suspaudžia lūpas, bet tada nusijuokia, šiltai ir skambiai – tokį jos juoką retai girdžiu. Kai būna su Edžiu, ji ne-

gali tokio juoko sulaikyti. – Ar galiu paimti dar vieną pyragėlį? – klausia Edis, nujausdamas pergalę.

– Imk. O paskui eik į vonią – tu visas purvinas!

Edis čiumpa du pyragėlius ir sprunka iš virtuvės.

– Kuprinę pasiimk! – jam iš paskos šaukia Beta.

– Trūksta laisvų rankų! – atsiliepia Edis.

– Veikiau noro trūksta, – sako man Beta liūdnai šypsodamasi.

Vėliau žiūrim filmą; Beta su Edžiu susirangę ant sofos, tarpe įspraudę didžiulę vazą su kukurūzų spragėsiais. Kada tik į ją žvilgteliu, matau, kad ji vargu ar stebi veiksmą ekrane. Ji pakreipia smakrą, atremia Edžiui į viršugalvį, patenkinta užsimerkia, ir aš pajuntu, kaip atsileidžia kažkas, susimazgęs manyje, ištirpsta nuo atviro židinio šilumos. Šitaip savaitgalis pralekia greitai – išvyka į kiną Divaizise, pamokų ruošimas prie virtuvės stalo, pyragėliai su džiovintų vaisių įdaru; Edis lauke, ratinėje arba plėšikauja apleistose arklidėse mojuodamas kirvuku. Beta nusiteikusi giedrai, gal tik kiek išsiblaškiusi. Pristigusi miltų ji liaujasi kepti ir ilgai stovi prie lango, su blankia svajinga šypsena stebėdama Edį.

– Vasarą galėčiau nusivežti jį į Prancūziją, – sako ji man nenutraukdama budėjimo, kai paduodu puodelį kavos.

– Manau, jam labai patiktų, – sakau.

– Arba gal į Dordonę. Ar Lo slėnį. Galėtume plaukti upėmis.

Man labai patinka klausytis, kaip ji kuria planus. Ateities planus. Gera žinoti, kad ji galvoja taip toli į priekį. Pastoviu uždėjusi smakrą jai ant peties, seku jos žvilgsnį, nukreiptą į sodą.

– Sakiau, kad jam čia bus smagu, – primenu. – Kalėdos bus kuo puikiausios.

Jos plaukai vos dvelkia mėtomis, ir aš permetu juos per petį, priglostau prie megztinio, braukdama delnu per visą ilgį.

Sekmadienį popiet atvažiuoja Maksvelas pasiimti sūnaus. Eidama atidaryti jam durų šaukiu Betą, o jai neatėjus aprodau Maksvelui apatinį aukštą ir išverdu jam kavos. Maksvelas išsituokė su Beta prieš penkerius metus, kai depresija jai sustiprėjo ir ėmė staigiai kristi svoris, – jis pasakė, kad tiesiog negali to pakęsti ir kad neįmanoma taip auginti vaiko. Tad paliko ją ir beveik tuoj pat vėl vedė – nedidelio ūgio apkūnią, sveikos išvaizdos moterį, vardu Dajana: balti dantys, kašmyro drabužiai, puikiai prižiūrimi nagai. Jokių sunkumų. Visada maniau, kad Betos depresija buvo labai patogi Maksvelui. Bet jis ne toks jau blogas. Tiesiog sutiko Betą palankiu metu, kai ji buvo grakšti, kukli gražuolė. Buvo tada kaip gulbė, kaip lelija. Paaiškėjo, kad Maksvelas draugas tik tada, kai oras giedras. Dabar nuo jo pilko lietpalčio varva ant akmeninių grindų, bet lietus negadina spindesio, kurį turtas suteikia plaukams, batams, odai.

– Visai įspūdingas namas, – sako jis, garsiai gurkštelėjęs labai karštos kavos, ir tas garsas man nepatinka.

– Taip, turbūt, – pritariu atsišliejusi į „Rayburn“ krosnelę, susikryžiavusi rankas. Kažin ar jaučiau prielankumą Maksvelui, kai jis buvo mano svainis. Dabar tai beveik neįmanoma.

– Žinoma, reikės įdėti daug darbo. Bet galimybės didžiulės, – pareiškia jis.

Maksvelas sukaupė pinigų iš nekilnojamojo turto, ir aš kiek pagiežingai pagalvoju, kaip jam atsiliepia finansinė krizė. Didžiulės galimybės. Jis taip pasakė ir apie namelį, kurį po skyrybų Beta nusipirko netoli Išerio. Jis viską mato nekilnojamojo turto verteivos akimis, tačiau Beta paliko išbrinkusias medines duris ir židinius, traukiančius tik tada, kai atviri langai. Jai patinka, kai viskas aplūžę.

– Ar jau nutarėt, ką su juo darysit?

– Ne, dar ne. Su Beta apie tai kol kas net nesikalbėjom, – atsakau jam.

Jo veide plyksteli susierzinimas. Jam niekada nepatiko, kad nepasitikėjimas savimi stoja skersai kelią sveikam protui.

– Na, šis palikimas jus abi galėtų labai praturtinti...

– Bet tada turėtume čia likti. Čia apsigyventi. Abejoju, ar kuri iš mūsų to nori.

– Bet jums nereikės duotis po visą namą. Ar nepagalvojot paversti jį butais? Aišku, reikės parengti planus, bet tai neturėtų būti keblu. Galėtumėt pasilikti sau gerą butą su besąlygiška nuosavybės teise, o visa kita išparduoti pagal ilgalaikę išperkamosios nuomos sutartį. Gautumėt didžiulį pelną ir nepažeistumėt testamento sąlygų.

– Tai kainuotų tūkstančių tūkstančius... – Aš purtau galvą. – Be to, prisimink, dabar nuosmukis. Maniau, statoma ir turtas perkamas, kai viskas nusistovėję?

– Dabar gal ir nuosmukis, bet po dvejų metų, trejų? Žmonėms visada reikės turėti kur gyventi, įsikurti ilgam. – Maksvelas svarstydamas pakreipia galvą. – Jums reikės investuotojų. Galėčiau šiuo reikalu padėti. Gal ir mane tai domintų...

Matau, kad jis žvalgosi po kambarį su atgijusiu dėmesiu, tartum jau braižytų planus, matuotų. Vėl užplūsta antipatija.

– Dėkui. Užsiminsiu Betai.

Mano tonas sako, kad kalba šia tema baigta. Maksvelas rūsčiai mane nužvelgia, bet kol kas nieko nebesako. Jis įsmeigia akis į natiurmortą su vaisiais ant sienos priešais, paskui krenkšteli, ir aš jau žinau, ko jis dabar paklaus.

– O kaip Beta?

– Jai viskas gerai, – trukteliu pečiais, užuot aiškiai atsakiusi.

Ir vėl Maksvelio veidu nuslenka susierzinimas, kaktoje susimeta gilesnės raukšlės.

– Na jau, Erika. Praėjusią savaitę, kai ją buvau sutikęs, atrodė vėl labai sulysusi. Ar ji valgo? Ar vėl kaip nors išsidirbinėja?

Aš stengiuosi negalvoti apie pyragėlius su vaisių įdaru. Šimtus pyragėlių.

– Nepastebėjau, – sumeluoju.

Tai didelis melas. Jai vėl pablogėjo, ir nors tiksliai nežinau kodėl, žinau, kada tai prasidėjo – kada buvo pagerėjimas ir vėl ėmė ristis atgal: tada, kai mirė Meredita. Kai savo mirtimi ji sugrąžino šią vietą į mūsų gyvenimą.

– Tai kur ji?

– Nenumanau. Tikriausiai vonios kambaryje, – trukteliu pečiais.

– Neišleisk jos iš akių, – bamba Maksvelas. – Aš nenoriu, kad Edis liktų čia per Kalėdas, jeigu jai vėl užeis. Tai tiesiog neteisinga jo atžvilgiu.

– Niekas jai *neužeis*. Nebent tu mėgintum atskirti nuo jos Edį, – atkertu jam.

– Esmė ne ta, kad Edis būtų nuo jos atskirtas. Svarbiausia daryti tai, kas geriausia mano sūnui, ir...

– Jam bus geriausia pabūti su savo mama. Ir jai labai padeda, kai jis šalia. Jai visada pagerėja...

– Ne Edvardas turėtų gerinti jos sveikatą!

– Aš ne tai norėjau pasakyti!

– Aš sutikau leisti Edvardui čia važiuoti vien todėl, kad tu būsi čia, Erika, ir viską prižiūrėsi. Beta mums jau įrodė, kokia gali būti nenuspėjama, kokia nestabili. Jei kiši galvą į smėlį, tai nepadės, pati žinai.

– Manau, kad pažįstu savo seserį, Maksvelai, ir ji *nėra* nestabili...

– Klausyk, suprantu, kad tu tik nori užsistoti ją, Erika, ir tai pasigėrėtina. Bet čia ne žaidimas. Jei Edvardas pamatytų ją blogiausios būklės, tai galėtų paveikti jį visam gyvenimui, ir aš neketinu leisti tam nutikti. Ir vėl.

– Kalbėk tyliau, dėl Dievo meilės!

– Klausyk, aš tik noriu...

– Žinau, ko tu nori, Maksvelai, bet negali pakeisti fakto, kad Beta yra Edžio motina. Žmonės nėra tobulybės – Beta nėra tobula. Bet ji puiki motina, ji dievina Edį, ir jeigu pasistengtum į tai įsigilinti, užuot šnipinėjęs, laukęs ir šaukęs apie *išimtinę globos teisę* kaskart, kai jai kiek pablogėja...

– Kai *kiek pablogėja* – tai pasakyta per švelniai, ar ne, Erika? – klausia jis, ir aš galiu tik piktai varstyti jį akimis, nes jis sako tiesą.

Stojus tylai mes išgirstam kažką esant už durų ir persimetam vienas kitą smerkiančiais žvilgsniais. Hole Edis sutrikęs sūpuoja į kairę ir dešinę savo kelioninę kuprinę. Jo liesas riešas persikreipęs.

– Edvardai! – pašaukia Maksvelas plačiai šypsodamasis ir eidamas per kambarį trumpai priglausti sūnų.

Šiek tiek užtrunku, kol surandu Betą. Šiandien namuose tamsu kaip ir už lango lauke. Viduržiemio sekmadienis, kai saulė, regis, vos pakilo ir jau blėsta. Einu nuo vienų durų prie kitų, atidariusi pažvelgiu vidun, užuodžiu suplėkusį ilgai buvusios uždaros patalpos kvapą. Prieš kelias valandas mes visi trys valgėm vėlyvus pusryčius sėdėdami prie ilgo virtuvės stalo. Beta buvo linksma ir švytinti, išvirė karšto šokolado, pašildė prancūziškų ragelių. Dabar suprantu, kad buvo pernelyg linksma ir švytėjo. Nemačiau, kaip ji paspruko. Spragsiu elektros jungiklius kambariuose, bet daugelis lempučių perdegusios. Pagaliau ją surandu viename iš miegamųjų viršutiniame aukšte, prigludusią prie lango rėmo. Iš čia jai pro purviną langą matyti sidabro spalvos automobilis įvažiavimo keliuke, plakamas ir taškomas lietaus.

– Maksvelas atvažiavo, – sakau ramiai.

Beta manęs nepaiso. Dviem pirštais suėmusi apatinę lūpą spaudžia prie dantų, kandžioja.

– Edis išvažiuoja, Beta. Reikia, kad nuliptum žemyn ir jį išlydėtum. Eime. Ir Maksvelas nori su tavimi pasikalbėti.

– Aš nenoriu su juo kalbėtis. Nenoriu jo matyti. Nenoriu, kad Edis išvažiuotų.

– Žinau. Bet jis išvažiuos neilgam. Negali išleisti Edžio neatsisveikinusi. – Beta pasuka į mane galvą, piktai pažvelgia. Atrodo tokia pavargusi. Tokia pavargusi ir liūdna. – Būk gera, Beta. Jie laukia... mums reikia nulipti žemyn.

Beta atsidūsta, atsitraukia nuo lango rėmo – lėtu, atsargiu judesiu, lyg panirusi vandenyje.

– Radau ją! – Mano linksmas šūktelėjimas per garsus. – Šitie namai tokie dideli, nesunku ir pasimesti.

Beta ir Maksvelas nekreipia į mane dėmesio, bet Edis sumišęs šypsosi. Norėčiau, kad Beta nors kartais geriau apsimetinėtų. Parodytų, kad susidoroja. Įmanyčiau, tai ją dabar supurtyčiau, kad padarytų Maksvelui geresnį įspūdį. Stovi priešais jį susinėrusi rankas, paskendusi beformiame priekyje susegamame megztinyje. Ji nekovojo, kai Maksvelas ją paliko. Jie išsiskyrė taikiai – tokį žodį skleidė visiems abi pusės. *Taikiai.* Nėra jokio taikingumo iš Betos pusės, kai ji stovi čia papilkėjusiu veidu, lyg su atvira žaizda. Juodu neprisiliečia vienas prie kito.

– Smagu tave matyti, Beta. Gerai atrodai, – meluoja Maksvelas.

– Ir tu.

– Klausyk, ar neprieštarautum, jei Edį atvežtume čia kitą šeštadienį, o ne penktadienį? Mat penktadienio vakare Melisos mokykloje kalėdinis koncertas ir mes visi norėtume eiti kartu – ar ne, Edai?

Edis vienu metu ir trukteli petį, ir linkteli galvą. Vargšas berniukas galėtų kitus pamokyti diplomatijos. Betos lūpos susispau-

džia, žandikauliai susirakina. Kaip jai bjauru išgirsti nors kokią užuominą apie naująją Makso šeimą, kokia nepakenčiama kiekviena sekundė viršaus, Edžio praleista su ja. Bet prašymas pagrįstas, ir ji stengiasi reaguoti racionaliai.

– Žinoma. Aišku, viskas gerai, – atsako ji.

– Puiku. – Maksas šypteli skubomis, dalykiškai. Tylos akimirka, tik – *brūkšt, brūkšt, brūkšt* – tai Edis sūpuoja kuprinę. – Ar daug esat suplanavusios darbų tą savaitę? – klausia Maksvelas.

– Ne per daugiausia – surūšiuosim kiek senutės skarmalų, ruošimės Kalėdoms, – atsakau nerūpestingai.

Beta nieko nepriduria prie šio trumpo darbų sąrašo.

– Gerai, na, gal jau eikim, Edai? – Maksvelas jau ketina eiti paskui sūnų prie durų. – Atvažiuosim šeštadienį. Linkiu judviem geros savaitės.

– Palauk! Edi...

Beta pribėgusi apglėbia ir per stipriai jį suspaudžia. Važiuotų su juo, jei galėtų. Laikytųsi jo įsikabinusi, neleistų jos užmiršti, neleistų jam per daug mylėti Dajanos ir Melisos. Kai paskui juos užsidaro durys, aš atsigręžiu į Betą, tik ji nenori pažvelgti man į akis.

– Verčiau nebūtum visada tokia tyki, kai susitinki su Maksvelu! – pratrūkstu aš. – Ar negalėtum būti labiau... – Nebesumanydama, ką sakyti, nutylu.

Beta išmeta aukštyn rankas.

– Ne, negalėčiau! Aš žinau, kad jis nori atimti iš manęs Edį. Negaliu apsimesti, kad nežinau ar kad man tai nerūpi! – šaukia ji.

– Aišku, aišku, – raminu ją.

Beta persibraukia ranka susivėlusius plaukus.

– Edis greit vėl bus čia, – priduriu. – Juk žinai, kaip jam gera su tavimi, Beta, jis tave nepaprastai myli, – kad ir ką darytų Maksvelas, to iš tavęs neatims.

Švelniai suimu ją už pečių, mėginu išgauti jos šypseną. Beta atsidūsta, suneria rankas.

– Žinau. Aš tik... Einu po dušu, – sako ji ir nusisuka nuo manęs.

Edžiui išvažiavus, namai vėl tiesiog dideli ir tušti. Tyliu sutarimu mes kol kas liovėmės peržiūrinėjusios Mereditos daiktus. Darbas per didelis ir atrodo beprasmis. Šių namų turtas per ilgai čia užsigulėjęs, virsta dūlėsiais. Dabar imtis visa tai išvežti būtų neįmanoma. Reikės panaudoti jėgą, gal net buldozerius – įsivaizduoju tai: kaušas metaliniais dantimis grando sluoksnius audinių, kilimų, popierių, medžio ir dulkių. Sunkus darbas, panašiai kaip išgremžti neprinokusį melioną. Tai bus baisus smurto aktas. Tokios daugybės gyvenimų paliktos menkos žymės.

– Anksčiau nepagalvodavau, kas nutinka žmogaus daiktams, kai jis numiršta, – sakau, kai valgom vakarienę.

Kai atvažiavom, podėlyje buvo pilna konservuotų „Heinz" sriubų skardinėse, bet dabar jas baigiam įveikti. Netrukus teks norom nenorom nusigaut į kaimą.

– Ką čia kalbi?

– Na... tik tai, kad iki šiol nemirė niekas, ką pažinojau. Niekada nereikėjo tvarkyti padarinių.

– Tvarkyti padarinių? Skamba taip, lyg mirti būtų egoistiškas poelgis. Ar šitaip tu manai?

Betos balsas žemas ir stiprus. Štai kaip ji pasikeitė Edžiui išvažiavus.

– Ne! Žinoma, ne. Aš visai ne tai norėjau pasakyti. Tai toks dalykas, apie kurį negalvoji, kol jis nenutinka... kas viską surūšiuos. Kur pateks tie daiktai. Norėjau pasakyti – kur dėsis Mereditos nak-

tiniai? Jos kojinės? Maistas podėlyje? – Aš vargstu ieškodama žodžių, o pokalbis neturėjo būti rimtas.

– Ką tai reiškia, Erika? – užsipuola mane Beta.

Aš nutylu, atsilaužiu duonos, maigau trupinius.

– Nesvarbu, – sakau.

Kartais būdama su Beta jaučiuosi labai vieniša.

Taip nesijaučiau anksčiau, kai buvom jaunesnės. Nebuvom priešiškos viena kitai, nesiginčydavom. Gal dėl per didelio amžiaus skirtumo. Gal ir dėl to, kad mudvi turėjome bendrą priešą. Net tąkart, kai likom uždarytos namie ištisas dvi dienas, dvi ilgas saulėtas dienas, neužsipuolėm viena kitos. Tai buvo Henrio darbas ir Mereditos. Ji buvo uždraudusi mums žaisti su Diniu, liepė nesikalbėti su niekuo iš jo šeimos, nesiartinti prie jo iš pat pradžių, kai tik gerdamos arbatą naiviai pasisakėm apie naująją draugystę.

Sutikom Dinį prie rasų kūdros – jis ten plaukiojo. Diena buvo šilta, bet nekaršta. Manau, tai buvo vasaros pradžioje; viskas aplinkui gaiviai žaliavo. Pūtė vėsus vėjelis, tad pirmą kartą išvydusios jį šlapią net sudrebėjom. Jo drabužiai buvo sudėti ant kranto. Visi drabužiai. Beta paėmė mane už rankos, bet mes nenubėgom šalin. Staiga juo susižavėjom. Staiga panorom susipažinti su juo – liesu, juodbruvu nuogu berniuku šlapiais prie sprando prilipusiais plaukais, kuris vienas pats plaukioja ir nardo. Kiek man buvo metų? Gerai nežinau. Ketveri ar penkeri, ne daugiau.

– Kas jūs? – paklausė jis plūduriuodamas vandenyje.

– Čia mūsų senelės namai, – paaiškino Beta, rodydama į dvarą.

Dinis priplaukė artėliau.

– Bet kas jūs tokios? – nusišypsojo jis, jo dantys ir akys švytėjo.

– Beta! – sušnibždėjau aš nekantriai. – Jis be drabužių!

– Šš! – nutildė mane Beta, bet tas garsas išsprūdo džiugus, lydimas kikenimo.

– Taigi, Beta. O tu?

Dinis žvelgė į mane. Aš kilstelėjau smakrą.

– Aš esu Erika, – pareiškiau tvardydamasi kiek tik pajėgiau.

Kaip tik tada iš miško atlėkė rudas su balta Džeko Raselo veislės terjeras ir ėmė šokinėti viauksėdamas ir vizgindamas uodegą.

– Aš esu Natanas Dinsdeilis, o čia Artūras, – linktelėjo jis į šunį.

Nuo tada būčiau sekusi paskui jį nors ir į pasaulio kraštą. Troškau turėti naminį gyvūnėlį, tikrą gyvūnėlį, o ne auksinių žuvyčių, – bet tik joms mūsų namuose užteko vietos. Taip užsižaidžiau su šuniuku, net neprisimenu, kaip Dinis išlipo iš vandens, kad Beta nepamatytų jo nuogo. Spėju, kad jam tai nepavyko.

Nepaisydamos Mereditos draudimo mes matydavomės su Diniu ir paprastai pavykdavo tai nuslėpti, nes prieš eidamos į stovyklavietę dvaro žemių kaimynystėje, kur Dinis gyveno su savo šeima, mes pasprukdavom nuo Henrio. Šiaip ar taip, Henris likdavo švarus. Jis tiesiog pakluso Mereditai ir net persiėmė jos panieka klajokliams, puoselėjo ją, leido išsikeroti į neapykantą jiems. Tą kartą, kai Meredita mus uždarė, mūsų tėvai buvo išvažiavę savaitgaliui. Mudvi nuėjom su Diniu į kaimo parduotuvę nusipirkti saldainių ir kokakolos. Pasigręžusi pastebėjau Henrį. Jis nėrė už telefono būdelės, bet ne taip greitai, ir, kai ėjom namo, man tarp menčių šiurpo oda. Dinis atsisveikino ir nuėjo tarp medžių, iš tolo aplenkdamas dvaro namą.

Kai grįžom, ant laiptelių mūsų jau laukė Meredita; Henrio niekur nebuvo matyti. Bet man buvo aišku, iš kur ji sužinojo. Ji čiupo mums už rankų net suleisdama nagus, pasilenkė, prikišo įniršusį veidą.

– Jeigu žaisit su šunimis, užsiveisit blusų, – pasakė ji trumpai ir kandžiai.

Nusitempė mus į viršų, privertė išsimaudyti tokiame karštame

vandenyje, kad oda paraudo iki skausmo, ir aš klykiau ir klykiau. Beta tylėjo, buvo įtūžusi. Paskui, kai verkšlendama gulėjau lovoje, Beta tylutėliai mane mokė:

– Ji nori mus nubausti laikydama uždarytas, todėl turim parodyti, kad mums tai nesvarbu. Kad mums nė motais. Ar supranti, Erika? Būk gera, neverk! – šnibždėjo ji glostydama man plaukus virpančiais iš įniršio pirštais.

Aš turbūt linksėjau pritardama, bet buvau taip nusiminusi, kad nekreipiau į ją dėmesio. Lauke buvo dar labai šviesu. Girdėjau, kaip Henris žaidžia su vienu iš šunų vejoje, girdėjau neaiškų Klifordo balsą, sklindantį iš apačios. Ilgiausia rugpjūčio popietė, o mes nuvarytos gulti. Uždarytos visam savaitgaliui.

Kai grįžo tėvai, viską jiems papasakojom. Tėtis pasakė:

– To jau per daug, Lora. Dabar jau tikrai.

Užsiplieskiau džiaugsmu, meile jam.

Mama pasakė:

– Aš pasikalbėsiu su ja.

Per pavakario arbatą nugirdau jas virtuvėje. Mamą ir Mereditą.

– Jis atrodo gana mielas berniukas. Visai nuovokus. Tikrai nematau, kad čia būtų kas bloga, mama, – pasakė mama.

– Nematai nieko bloga? Ar nori, kad mergaitės imtų kalbėti tuo siaubingu Viltšyro žargonu? Ar nori, kad išmoktų vogti, keiktis? Ar nori, kad pareitų namo utėlėtos ir iš viso degraduotų? Jei taip, tada iš tiesų nieko bloga, – šaltai atsakė Meredita.

– Mano mergaitės *niekada* nevogs, – tvirtai pasakė jai mama. – Ir, manau, kalbėti apie *degradavimą* tikrai perdėta.

– O aš nemanau, Lora. Gal užmiršai, kiek rūpesčių mums kelia tie žmonės jau daugelį metų?

– Kaip galėčiau užmiršti, – atsiduso mama.

– Na, jos – tavo vaikai...

– Taip, mano.

– Bet jei nori, kad gyventų po mano stogu ir mano globojamos, jos turės laikytis *mano* taisyklių, – kirste nukirto Meredita.

Mama giliai atsiduso.

– Jei sužinosiu, kad jos vėl buvo uždarytos viduje, daugiau niekad čia nebeatvažiuos, taip pat ir mes su Deividu, – ramiai pasakė ji, bet iš balso jaučiau, kokia yra įsitempusi. Jis vos nevirpėjo iš susijaudinimo.

Meredita nieko neatsakė. Išgirdau jos artėjančius žingsnius ir pabėgau slėptis. Pavojui praslinkus nuėjau pas mamą, radau ją plaunančią indus ramiai, vikriai, jos akys švietė. Apsikabinau stipriai prisiglausdama prie kojų. Meredita liko ne mažiau priešiška mūsų žaidimams su Diniu, bet kambaryje daugiau nebeuždarė. Mama laimėjo bent šiuo atžvilgiu.

Pirmadienio rytas švininis, šlapias. Nubudau sušalusiais rankų ir kojų pirštų galais, o dabar ir nosies galiukas šąla. Neprisimenu, kada buvau šitaip sustirusi. Londone taip tiesiog nebūna. Ten yra drėgnos metro šilumos, karšto maisto kvapais tvoskiančios parduotuvių ir kavinių šilumos. Daugybė vietų pasislėpti nuo lauko temperatūros poveikio. Aš esu šiltnamyje pietinėje namų pusėje, iš čia matyti nedidelė veja, supama gumbuotų vaismedžių. Kai žaisdavom per triukšmingai, *bandydamos Mereditos kantrybę*, mus čia ir pavarydavo, į tą nedidelę veją, o suaugusieji sėdėdavo į vakarus išeinančioje terasoje prie balto metalinio stalo, gerdavo atšaldytą ledukais arbatą su degtine. Čia randu keletą pomidorų stagarų liekanų ir rupūžę, tupinčią tiesiai po čiaupu, iš kurio pažaliavęs nuo vario rūdžių vanduo kapsi į ryškiai žalią plūdenų ruožą. Jau esu pamiršusi kaimo ramybę, ir ji mane erzina.

Čia drėgna, atsiduoda žeme; tai derliaus kvapas, nors dabar ir žiema. Šioje vejoje – vienas pirmesnių prisiminimų apie Henrį, kai jis buvo aštuonmetis ar devynmetis, o man buvo penkeri; karšta rugpjūčio diena vienos iš tų vasarų, kurios atrodė begalinės; žolė pageltusi nuo kepinimo, traška, kai per ją žengi; terasos plokštės per karštos basoms kojoms; šunys nusivarę, tingi žaisti; mano nosis lupasi, Betos rankos paėjusios strazdanomis. Mažojoje vejoje mums buvo įrengtas vaikiškas baseinas. Toks didelis, kad prie krašto buvo įtaisyti laipteliai, o mėlyno plastiko plėvelė viliojo į vidų, net kol nebuvo prileista vandens. Dar ir dabar prisimenu to įkaitusio plastiko kvapą. Plėvelė buvo ištiesta, išlyginta; neteisėtai atvesta žarna, nes vanduo čia tekėdavo tiesiai iš bendro vamzdyno. Mūsų apskrudusiai odai vanduo atrodė būsiąs šaltas kaip ledas. Maloniai vėsus. Aš nenustygdama sukinėjausi aplinkui, apsirengusi raudonu maudymosi kostiumėliu, laukiau, kad baseinas greičiau prisipildytų.

Henris tuoj pat ir įlipo žolėtomis kojomis, žolės pasklido vandenyje. Suaugusieji buvo nuėję, ir Henris, pačiupęs žarną, ėmė mojuoti ja, atsukęs į mus. Leido į mus srovę, ir mes negalėjom prisiartinti. Prisimenu, kaip nekantravau greičiau įlipti, sušlapti kojas. Bet tik taip, kaip *man* tinka. Nenorėjau, kad mane taškytų. Pirmiausia norėjau sušlapti kojas, tada pamažu visa. Kaskart, kai prisiartindavau, jis mane apliedavo. Vanduo siekė jam kulkšnis, jo pėdos po raibuliuojančiu paviršiumi buvo baltos. Jo oda taip pat buvo balta, kūnas atrodė minkštas, kiek atsikišę speneliai nulinkę. Tada Henris liovėsi ir pažadėjo man – prisiekė. Jis prisiekė, kad galiu saugiai įlipti, kad jis nebeleis į mane vandens. Liepiau jam padėti žarną, tada atsargiai lipau. Vos po sekundės ekstaziškoje vėsoje, kurią jaučiau pėdomis, Henris griebė mane, įgrūdo mano galvą sau po pažastimi ir nukreipė žarną tiesiai man į veidą.

Vanduo plūdo per nosį, akis, šaldė, dusino; nuo baseino krašto jam šaukė Beta. Aš kosėjau ir blioviau, kol mama atėjo pasižiūrėti.

Gerai būtų Betai išeiti iš namų. Kažkur skaičiau, kad laukų platybės pats tas, kai kankina depresija. Pasivaikščiojimas gaivina, pajunti ryšį su gamta. Lyg depresija būtų koks virškinimo sutrikimas, kurio organizmas galėtų atsikratyti. Nežinau, ar gamta padėtų tokiu metų laiku, kai vėjas kiaurai perpučia, bet vis tiek daug geriau, negu lindėti tame name. Ant suolo randu pintinę ir sodo žirkles ir patraukiu į mišką.

Padarau lankstą ir einu pro rasų kūdrą. Dažniausiai taip dabar vaikštau. Regis, negaliu praeiti pro šalį. Stoviu ant stataus kranto, mėtau kreidos ir titnago gabaliukus. Kai čia stoviu, prisimenu visokias smulkmenas. Kur tik būnu Stortono dvare, sugrįžta prisiminimų kruopelės, kartu su vaizdu, kvapu ar kambariu. Kaspinėlis, užrištas lovagalyje. Geltonos gėlytės, išsiuvinėtos užvalkale. Kiekvienas žingsnis yra tartum *aide-memoire*, atmintinė. Čia, prie kūdros, yra kažkas, ką turėčiau *prisiminti*, kažkas daugiau negu žaidimai, plaukiojimas, draudimų laužymo jaudulys. Užsimerkiu ir pritupiu, apsikabinu kelius. Susitelkiu į vandens ir žemės kvapą, medžių ošimą virš galvos. Girdžiu lojant šunį, toli, gal kaime. Tikrai yra *kažkas*, ką stengiuosi sužinoti. Nežiūrėdama tiesiu ranką, kol pirštai pasiekia vandenį. Vanduo gelia, nusmelkia ligi kaulo. Įsivaizduoju, kaip jis tirštėja, ledo kristalai raizgosi jame kaip kieti siūlai. Akimirką pajuntu anų dienų baimę, kad mane įtrauks į gelmę. Nes jei vanduo gali kilti nuo dugno iš niekur, kaip per stebuklą, tada galima ir nugrimzti, prasmegti. Kaip didžiulėje vonios nutekėjimo angoje. Kartais plaukiodama apie tai pagalvodavau. Malonus virpuliukas kaip tada, kai plaukioji jūroje ir staiga prisimeni ryklius.

Kur nebėra medžių kalvų prieigose, žemė lyg įgriuvusi, ten

yra apskrita dauba stačiais šlaitais. Didžiulis duburys, priaugęs gudobelių, dygiųjų slyvų, šeivamedžių, apsivijusių gelsvąja ragane. Šaltis čia giliau įsiskverbia, ilgiau laikosi. Nusižiūriu pačiame viduryje dygialapį bugienį, ryškios jo uogos šviečia kaip brangakmeniai bespalvėje raizgalynėje, bet iki jo nenusigaunu. Per žolės kupstus nuslydusi žemyn pasiekiu tankmę, bet nerandu kelio vidun. Oras tykus, daug šaltesnis. Ieškau, kur prasibrauti, mano iškvepiamas oras telkiasi priešais. Nieko nematyti, vien šlaitas į viršų, jo kraštas, siekiantis dangų. Pamėginusi prasibrauti traukiuosi visa susibraižiusi.

Pasuku į mišką, kol kas pintinėje turėdama tiktai gebenės ūselių iš sodo. Šis miškas nevalstybinis, neprižiūrimas, čia nėra pramintų takelių. Dvaro ganyklos dabar visos išnuomotos ar parduotos vietiniams ūkininkams, ir kažin ar kas iš jų čia kada ateina – pasikirsti medžių, auginti fazanų, statyti spąstų triušiams. Nematyti jokių tos veiklos ženklų. Žemė storai nuklota nukritusiais lapais, užžėlusi gervuogėmis, trūnija suskilę rąstai. Nematomi padarėliai sprunka nuo manęs tyliai šiugždindami lapus, ir daugiau nieko. Gilės, bukų riešutai; aplinkui vieną medį žemėje pilna mažų geltonų obuoliukų, jie pūva. Turiu žiūrėti, kur dedu koją, kad nesuklupčiau; joks paukštis nerodo savo balso man virš galvos. Girdėti vien tykus ošimas, vėjui skriejant pro nuogas šakas.

Nebežiūrėdama, kur einu, kone užlipu ant susigūžusio, palinkusio prie žemės žmogaus. Nustebusi suklinku. Jaunuolis ilgomis veltinėmis kaselėmis, ryškiais, nesuderintais drabužiais.

– Atsiprašau! Labas, – žiopčioju. Jis atsistoja, daug aukštesnis už mane, ir prie jo kojų matau didelę skylėtbudę. Geltoną, bjaurią. Jis apžiūrinėjo ją tiesiog prikišęs nosį. – Aš... aš manau, kad šitie nevalgomi, – priduriu šyptelėdama.

Vyras stovi priešais mane ir nieko nesako. Jis aukštas ir liesas,

ilgakojis. Stovi ir žiūri į mane nukoręs rankas palei šonus, ir pajuntu, kaip sukilęs nerimas stumia mane šalin nuo jo. Instinktas ar gal kažkas, ko nematau jo akyse, sako, kad čia ne taip, kaip turi būti. Žengiu atgal ir suku į kairę. Jis žengia į dešinę, pastodamas man kelią. Suku į kitą pusę, ir jis iš paskos. Mano širdis ima stipriau plakti. Jo tylėjimas kelia nerimą, jis atrodo grėsmingas, nors manęs neliečia. Nuo jo trenkia kažkuo aštroku. Pagalvoju, gal girtas. Vėl suku į kairę, o jis nusišypso, per visą veidą pasklinda atidengianti dantenas šypsena.

– Klausyk, po galais, leisk man eiti! – įsitempusi tariu piktai.

Jis žengia artyn, aš mėginu pasitraukti, bet kulnas įsipainioja į gervuogių raizgalynę ir aš kerėpliškai griūvu ant šono, spygliai duria rankas, plaučiams stinga oro. Aplinkui skraido lapai, visur persismelkęs jų puvimo kvapas. Pasuku galvą – tas ilgšis palinkęs virš manęs, užstoja visą dangų. Stengiuosi ištraukti koją iš atžalyno, bet skubėdama tik dar labiau įsipainioju. Galėčiau šauktis pagalbos, bet namai toli, ir Beta niekaip manęs neišgirs. Ji nežino, kad aš čia. Niekas nežino. Mane purto panika, gniaužia kvapą. Tada stiprios sunkios rankos suspaudžia mane žemiau pečių.

– Paleisk mane! Traukis nuo manęs! Paleisk! – rėkiu visa gerkle.

Išgirstu dar vieną balsą, ir rankos mane paleidžia, be ceremonijų nuteškia atgal į supuvusius lapus.

– Haris nekelia grėsmės. Juk tu nenorėjai nieko bloga, tiesa, Hari? – sako priėjęs vyras plodamas ilgšiui per petį.

Aš žvelgiu į juos nuo žemės. Haris papurto galvą, ir dabar matau, kad jis nusiminęs, susirūpinęs; nė iš tolo nematyti pykčio ar geidulingumo.

– Jis tik norėjo padėti jums atsikelti, – sako antrasis vyras kiek priekaištaudamas.

Haris vėl imasi iš arti žiūrinėti geltonąjį grybą.

– Jis tiesiog... Aš tik ieškojau žalumynų. Namams, – sakau vis dar išsigandusi. – Pamaniau... Na... Iš tiesų nieko tokio, – užbaigiu.

Mano širdis jau plaka kiek lėčiau, jaučiuosi apsijuokusi. Nepažįstamasis ištiesia ranką, patraukia, kad atsistočiau.

– Dėkui, – sumurmu.

Jis turi pneumatinį šautuvą, kabantį per dilbį, vamzdis dulsvai žvilga. Nusipurtau gervuoges, apipainiojusias kojas, žiūrinėju geliančias rankas. Ant jų pabirę kraujo karoliukų. Nusišluostau į džinsų užpakalį ir žvelgiu į savo gelbėtoją sutrikusi, nedrąsiai šypsodamasi. Matau, kad jis mane įdėmiai stebi, tada nusišypso.

– Erika?

– Kaip jūs?.. Atleiskit – ar mes pažįstami?

– Neatpažįsti manęs? – sako jis.

Vėl žvelgiu – juodi tankūs plaukai, surišti ant sprando, plati krūtinė, kiek pakumpusi nosis, tiesi kakta, tiesūs antakiai, tiesi, ryžtinga burnos linija. Juodos švytinčios akys. Tada pasaulis pasvyra, pakrypsta įstrižai; bruožai, sustoję į vietas, susijungia į kai ką stulbinamai pažįstama.

– *Dini?* Ar čia tu? – žiopčioju, man spaudžia krūtinę.

– Kaip *seniai* niekas manęs nebevadina Diniu. Dabar aš Natanas.

Jo šypsena virpa iš pasitenkinimo, nes jam, kaip ir man, smalsu sutikti žmogų iš praeities, bet ji ir atsargi, tvardoma. Tik jo akys nesitraukia nuo mano veido. Jų žvilgsnis kaip prožektorius seka kiekvieną mano krustelėjimą.

– Negaliu patikėti, kad čia tikrai tu! Kaip... kaip gyveni? Ką, po perkūnais, čia *veiki*? – Aš apstulbusi. Niekad nebuvo atėję į galvą, kad ir Dinis užaugo, kad jis gyvena kitokį gyvenimą, kad jis kada nors grįš į Barou Stortoną. – Tu atrodai visai *kitoks*!

Mano skruostai dega, lyg būčiau užklupta ką negera daranti. Jaučiu, kaip tvinksi pirštų galiukai.

– O tu atrodai visai taip pat, Erika. Skaičiau laikraštyje, kad mirė ledi Kalkot. Tada pagalvojau apie... šią vietovę. Mes čia nebuvom nuo tada, kai mirė mano tėtis. Bet staiga panorau sugrįžti...

– Oi, ne... kaip liūdna tai išgirsti. Apie tavo tėtį.

Dinio tėvelis Mikis. Mudvi su Beta jį mylėjom. Jo buvo plati šypsena, didžiulės rankos, jis visada duodavo mums tai kokį pensą, tai saldainį – ištraukdavo jį iš už ausies. Mama kartą kitą buvo su juo susitikusi. Mandagiai pasitikrino, nes mes prabūdavom su jais tiek daug laiko. O Dinio mama buvo vardu Morina, ją visi vadino Mo. Mikis ir Mo. Mūsų kodinis vardas, kurio griebdavomės tada, kai galėdavo nugirsti Meredita, – sakydavom, kad einam pas Peliuką Mikį.

– Mirė prieš aštuonerius metus. Greit užgeso, nė nejuto artinantis mirtį. Turbūt taip ir geriausia išeiti, – ramiai sako Dinis.

– Turbūt.

– O kas galų gale nutiko ledi Kalkot?

Dinio balse girdėti šiek tiek kartėlio, bet matyti, kad jis neužjaučia manęs dėl netekties.

– Insultas. Jai buvo devyniasdešimt devyneri – ir turėjo būti dėl to labai nusivylusi.

– Ką nori pasakyti?

– Kalkotų moterys karta po kartos sulaukia šimto metų. Mano prosenelė išgyveno šimtą dvejus. Meredita buvo nusistačiusi pergyventi karalienę. Mūsų gera veislė, – sakau ir tuoj pat pasigailiu tai ištarusi. Nereikia užsiminti apie giminę, šeimos kilmę, „veislę“.

Tyla net kunkuliuoja. Tiek daug turiu jam pasakyti, bet nežinau, nuo ko pradėti. Dinis atitraukia įdėmų žvilgsnį nuo manęs, pažvelgia pro medžius namo link, jo veidas aptemsta.

– Klausyk, atsiprašau, kad aprėkiau... Harį. Jis mane išgąsdino, štai ir viskas, – ramiai sakau.

– Jo nereikia bijoti, jis niekam nekenkia, – tikina mane Dinis.

Mes abu žvelgiam į margai apsirengusią figūrą, susigūžusią tarp lapų puvėsių. Dinis stovi taip arti, kad galėčiau jį paliesti. Dinis tikras ir vėl čia pat, nors prieš kelias minutes buvo kone mitinė būtybė. Aš dar ne visai tikiu.

– Ar jis... ar jam kas negerai? – klausiu.

– Jis malonus ir draugiškas, tik nemėgsta kalbėti. Jei tai reiškia, kad jam kažkas negerai, tada taip.

– Oi, nenorėjau to pasakyti. Nieko bloga.

Mano balsas per plonas. Giliai įkvepiu, iškvepiu.

– O tu... ieškojai bugienių?

– Taip – arba amalo, laumės šluotos. Ar kokios gražios gebenės su uogomis. Namams papuošti, – šypsausi aš.

– Eime, Hari. Parodykim Erikai didelį bugienį, – sako Dinis.

Jis pakelia Harį, švelniai stumteli eiti lėtu žingsniu.

– Dėkui, – vėl sakau.

Mano kvėpavimas dar per tankus. Dinis žengia priekyje, ir matau jo per petį persimestas porą pilkų voverių surištomis virvele uodegomis. Juodos jų akys pusiaumirkos, sausos. Šonuose kailiukas tamsus, susivėlęs.

– Kam tos voverės? – klausiu.

– Pietums, – ramiai atsako Dinis. Jis apsidairo, pastebi pasibaisėjimą mano veide ir vos šypteli. – Madingų Londono restoranų valgiaraščiuose voverių turbūt dar nėra?

– Na, kai kurių gal ir yra. Tiktai ne tų, kuriuose aš valgau. Iš kur žinai, kad gyvenu Londone?

Jis vėl pasigręžia, pažvelgia į mano stilingus batus, tamsius džinsus, laisvą vilnonį švarką. Smailius kirpčių galiukus.

– Šiaip spėju, – sumurma jis.

– Londonas tau nepatinka? – klausiu.

– Buvau tiktai kartą, – atsako Dinis per petį. – Nesilankau ten. Aš nemėgstu didmiesčių. Man geriau, kai matau daugiau kaip dešimt metrų aplinkui.

– Na, o man patinka, kai yra į ką pažiūrėti, – trukteliu pečiais.

Dinis nesišypso, bet pristabdo žingsnį, kad galėtų eiti šalia manęs; beveik malonu taip eiti ir tylint. Ieškau, kaip tą tylą nutraukti. Jis ne ką aukštesnis už mane, maždaug tokio pat ūgio kaip Beta. Matau, kuo perrišti jo plaukai – raudonu odiniu batraiščiu, nutrūkusiu, stipriai suveržtu. Jo džinsų apačia purvina; jis vilki teniso marškinėlius ir laisvą medvilninę palaidinę. Matant, kaip vėjas pučia į jo nuogą kaklą, mane nukrečia šiurpas, nors esu prisivilkusi po švarku kelis sluoksnius, o jis šalčio, regis, visai nejaučia. Mes lipam į neaukštą įkalnę, mano žingsniai aidi garsiausiai. Jų kojos taip dažnai neatsitrenkia į kliūtis kaip mano.

– Ana ten, – sako rodydamas Dinis.

Žvelgiu priekin, matau tamsų bugienio medį, seną, išsiklaipiusį. Haris pakėlė nukritusią šakelę, spaudžia jos dyglius į nykščio minkštimą ir raukosi, purto ranką, bet ir vėl daro tą patį.

Nusikerpu kelias šakeles – su smailiausiais lapeliais, kur daugiau uogų. Viena šaka išsprūsta, užkliudo veidą. Plonas įbrėžimas paakyje deginte degina. Dinis vėl žvelgia į mane, jo veido išraiška neperprantama.

– Kaip tavo mama? Ar ji čia su tavimi? – klausiu.

Noriu girdėti jį kalbant, noriu sužinoti apie jį viską, ką veikė visą tą laiką, kai nesimatėm, noriu, kad jis vėl būtų anas Dinis, kad tebebūtų mano draugas. Bet prisimenu – jis tylėdavo. Seniau man dėl to nebūdavo nejauku. Vaikų netrikdo toks paprastas dalykas kaip tylėjimas, jie savotiškai jam pakantūs.

– Ji sveika, dėkui. Su mumis jau nebekeliauja. Liovėsi, kai mirė tėtis, – pasakė esanti tam per sena, bet, manau, jai tiesiog nusibodo vis būti kelyje. Tėčiui, aišku, to nieku gyvu nebūtų pasakiusi. Bet, kai jis mirė, ji pasitraukė. Ištekėjo už santechniko, jis vardu Kytas. Juodu gyvena netoliese, Vesthače.

– O, tai gerai. Kai aplankysi ją, perduok nuo manęs geriausių linkėjimų.

Po šių žodžių jis kiek suraukia antakius, ir aš spėlioju, gal pasakiau ką ne taip. Jo veidas iš tų, kurie vien nuo piktesnio žvilgsnio tampa nuožmūs kaip grobuonio vanago. Kai buvo dvylikos metų, dėl to atrodė rimtas, rūpestingas. Aš tada jausdavausi kvailutė ir lengva it pienės pūkelis, ir vėl taip pasijuntu.

Su pilna pintine bugienio šakelių per mišką grįžtam į laukymę, kur jie visada apsistodavo. Tai plati pieva miško vakarų pusėje, iš trijų pusių supama medžių, teikiančių užuovėją, o į vakarus driekiasi atviri laukai, provėžotas keliukas per pievą veda iki kelio. Žemė čia prastai nusausinta, mums artėjant po kojomis žliugsi. Vasarą čia taip žalia; aukštos žolės švelniais stiebeliais, žemė kieta, net sueižėjusi, bet patikima. Haris pėdina mums iš paskos, jo dėmesys klaidžioja nuo vieno daikto prie kito.

– O tu? Ar dabar gyveni čia? – pagaliau paklausia Dinis.

– Ne. Nežinau. Tikriausiai ne. Liksim tik laikinai, bent per Kalėdas. Mes paveldėjom dvaro namą, Beta ir aš...

Kaip pompastiškai tai skamba.

– Beta čia? – pasigręžęs pertraukia mane Dinis.

– Taip, bet... Taip, ji čia. – Vos nepasakau: *bet ji kitokia, ji neišeis iš namų.* – Turėtum užsukti pas mus pasisveikinti, – sakau žinodama, kad jis neis.

Stovyklavietėje šešios susisiekimo priemonės – daugiau negu būdavo. Du mikroautobusai, du nameliai ant ratų, didelis senas

kinkomas vežimas ir perdirbtas kariškas greitosios pagalbos automobilis, kurį Dinis sako esant jo. Iš kaminėlių vinguriuoja ir sklaidosi dūmai, šalti pelenai ratais nugula žemę. Haris mus pralenkęs žengia prie kelmo, atsisėda, pasiima kažką nuo žemės ir įninka į darbą. Mums artinantis atbėga trys šunys, tikrai piktai lodami. Aš žinau, kaip reikia elgtis. Stoviu ramiai, nuleidžiu rankas, laukiu, kol jie pribėgs, apuostys, įsitikins, kad nesprunku.

– Tavo?

– Tik du iš jų, o tas juodas su gelsvai ruda – mano pusbrolio Patriko. Čia Juodis, – Dinis pakaso paausius juodam randuotam žiaurios išvaizdos mišrūnui, šiepiančiam dantis. – Šitas yra Bulakis. – Mažesnysis šuo ne toks piktas, jis šiurkštaus rudo kailio ir gerų akių. Bulakis palaižo Diniui atkištus pirštus.

– Tai... mm... ar tu čia kur nors dirbi? Kuo užsiimi? – grįžtu prie įprastesnės temos.

Dinis gūžteli pečiais. Šmėsteli mintis, kad jis pelnosi be galo daug, vogdamas, pardavinėdamas narkotikus. Bent taip manė Meredita, ir man gėda, kad taip apie jį pagalvojau.

– Dabar nieko. Šiaip didesnę metų dalį darbuojamės važinėdami po apylinkes. Dirbam ūkiuose, per šventes prie baro. Šiuo metų laiku nelabai yra ką veikti.

– Turėtų būti sunku.

Dinis žvilgteli į mane.

– Viskas puiku, Erika, – atsako man švelniai.

Jis neklausia, ką aš veikiu. Per tą neilgą kelionę iki stovyklavietės, regis, išeikvojau visą jo pasitikėjimą, kurį man teikė pažintis vaikystėje.

Nebežinodama, ko griebtis, sakau:

– Man patinka tavo greitoji.

Sulig tais žodžiais greitosios pagalbos automobilio durys atsi-

daro, ir nerangiai išlipa mergina. Ji susideda rankas ant kryžmens, pasirąžo raukydamasi. Iš karto ją atpažįstu – tai nėščia mergina iš pilkapio. Bet jai gali būti vos penkiolika, šešiolika. Dinis to paties amžiaus kaip Beta – trisdešimt penkerių. Vėl žvelgiu į merginą, stengiuosi manyti, kad jai aštuoniolika, o gal devyniolika, bet nieko neišeina.

Mergina papurusiomis garbanomis yra šviesiaplaukė iš prigimties, kokių retai besutiksi šiais laikais. Jos oda blyški, paakiuose melsvos dėmės. Ji apsirengusi aptemptu dryžuotu drabužiu iš džersio, labai aiškiai matyti, kad jau greitai gimdys. Pastebėjusi mane, stovinčią su Diniu, prieina žvelgdama iš padilbų. Mėginu šypsotis, parodyti, kad man čia smagu. O ji žvelgia nuožmiau ir už Juodį.

– Kas ji tokia? – griežtai paklausia įsisprendusi į šonus, kalbasi su Diniu, į mane nesikreipia.

– Erika, čia Hani. Hani – Erika.

– Hani? Malonu su tavimi susipažinti. Gailiuosi, kad išgąsdinau tave anądien pilkapyje, – sakau džiugiai ir baisėdamasi pagalvoju, kad taip kalbuosi su savo mokiniais.

Hani spokso į mane užgesusiomis, pavargusiomis akimis.

– Ar ten buvai tu? Neišgąsdinai manęs.

Jos tartyje girdžiu būdingą Viltšyrui neaiškų r tarimą.

– Na, tiek to. Neišgąsdinau, bet...

Aš trukteliu pečiais. Ji ilgai neatitraukia nuo manęs akių. Tokia jauna, o taip įdėmiai apžiūrinėja. Man palengvėja, kai ji vėl pažvelgia į Dinį.

– Kaminas prastai traukia, – sako ji.

Dinis atsidūsta, pritūpęs perbraukia Bulakiui per kailį. Ant mūsų rankų ir veidų užtykšta pirmieji lietaus lašai.

– Tuoj pasižiūrėsiu, – sako jis Hani raminamai.

Ji įdėmiai pažvelgia į jį, tada nusigręžia ir daugiau nebeatsisukusi grįžta vidun. Aš netenku žado.

– Tai... kada jai gimdyti? Turbūt jau greitai? – klausiu jausdama nesmagumą, tikėdamasi, kad neišgirs manęs būdama viduje.

– Netrukus po Kalėdų, – atsako Dinis, žvelgdamas į tolį per laukymę.

– Taip greit! Turbūt labai jaudiniesi. Ar ji turi pasiruošusi daiktus tai kelionei? Į ligoninę?

Dinis purto galvą.

– Nevažiuos į ligoninę. Sako, kad nori gimdyti čia. – Dinis nutyla, atsistoja ir atsigręžia į mane. – Nežinau, ar taip bus gerai. Ar išmanai ką nors apie kūdikius? – klausia jis susirūpinusiu balsu.

– Aš? Ne, iš tiesų, ne. Aš niekada... Bet valdžia dabar nuolat kalba apie gimdymo namie privalumus. Matyt, kiekviena moteris turi teisę spręsti. Ar turit gerą pribuvėją?

– Jokių pribuvėjų, jokių gimdymų *namie* – ji nori gimdyti čia, miške.

– *Miške?* Bet... juk dabar gruodis. Ar ji išprotėjo?

– Pats žinau, kad dabar gruodis, Erika. Bet ji turi teisę rinktis, kaip tu sakai, – atšauna Dinis. Jo balse girdėti gana aiškus susierzinimas. – Ji tiesiog įsikalė į galvą, kad reikia gimdyti gamtoje.

– Na, tu taip pat turi teisę rinktis. Tėvas taip pat turi teisę. Pirmasis gimdymas ilgai trunka, juk žinai. Beta gimdė Edį trisdešimt šešias valandas...

– Beta turi kūdikį?

– Kūdikį turėjo. Dabar jam vienuolika. Jis atvažiuos Kalėdoms, tad tikriausiai su juo susitiksi... Edis. Nuostabus vaikas.

– Tai ji ištekėjusi?

– Buvo ištekėjusi. Dabar jau ne, – atsakau trumpai.

Jis randa ką paklausti apie Betą, bet nieko apie mane.

Lietus pasmarkėja. Aš gūžiuosi, giliau susikišu rankas į kišenes, bet Dinis, regis, to nė nepastebi. Pagalvoju, gal reikia man pasisiūlyti pasikalbėti su Hani, bet prisimenu atšiaurias jos akis ir viliuosi, kad Dinis to nepaprašys. Tada būtų lygiosios.

– Na, jei Hani nori su kuo nors apie tai pasikalbėti, gal galėtų pasikalbėti su Beta? Jos patirtis būtų jai kaip pamokoma istorija.

– Su niekuo ji nenori apie tai kalbėtis. Ji... stiprios valios, – atsidūsta Dinis.

– Pastebėjau, – sumurmu. Nebegaliu ištverti dar daugiau nutylėjimų. Noriu paklausinėti jį apie Kalėdas. Apie vardą, išrinktą vaikeliui. Noriu paklausti apie jo klajones, jo gyvenimą, mūsų praeitį. – Na, man jau reikėtų grįžti. Slėptis nuo šito lietaus, – tik tiek galiu pasakyti. – Tikrai buvo malonu vėl tave sutikti, Dini. Džiaugiuosi, kad grįžai. Ir miela buvo susipažinti su Hani. Aš... na, mudvi apsistojom dvare, jei tau ko prireiktų...

– Ir man buvo malonu pasimatyti su tavimi, Erika.

Dinis žvelgia į mane pakreipęs galvą, bet jo akys susirūpinusios, nerodo, kad jam malonu.

– Gerai. Na, iki.

Aš nueinu taip, kad atrodyčiau kuo nerūpestingesnė.

Radusi Betą kabinete žiūrinčią televizorių, nesakau jai apie Dinį. Pati nežinau kodėl. Manau, ją tai stipriai paveiks, kai pasakysiu. Ir nežinau, ką ji darys. Staiga sunerimstu. Jaučiuosi, tartum būtume nebe vienos. Jaučiu Dinį ten laukymėje už medžių. Lyg kažkas įkyriai lįstų į akies kamputį. Trečias mūsų trikampio kampas. Išjungiu televizorių, atitraukiu užuolaidas.

– Renkis. Važiuojam, – sakau Betai.

– Nenoriu niekur eiti iš namų. Kur važiuosim?

– Apsipirkti. Man jau bloga nuo tų konservuotų sriubų. Be

to, greit Kalėdos. Priešpiečių atvažiuos mama su tėčiu, o kuo tu maitinsi Edį Kalėdų dieną? Senais Mereditos „Hovis" krekeriais?

Beta valandėlę pasvarsto, tada skubiai pašoka, įsisprendžia į klubus.

– Dieve! Gerai sakai, gerai sakai!

– O kaipgi.

– Mums tiek visko reikės... kalakuto, dešrų, bulvių, pudingų... – skaičiuoja ji lenkdama ilgus pirštus.

Kalėdos dar tik už dešimties dienų – laiko į valias. Bet šito nesakau. Pasinaudoju jos staigiu pagyvėjimu, rodau į duris.

– Ir puošmenų! – šaukia ji.

– Eime. Galėsi pasidaryti sąrašą mašinoje.

Divaizisas puošiasi Kalėdoms. Didžiojoje gatvėje prikabinta dienos šviesos lempų, prie parduotuvių ir viešbučių stovi nedidelės eglutės; groja pučiamųjų orkestras, vyriškis kepina kaštainius, iš jo vežimėlio kamuoliais kyla aitrūs dūmai. Pagalvoju, ką jis veikia visus metus. Tamsa ir šlapdriba mus traukia prie žmonių, įsiliejame į minios grūstį. Apsigaubiame galvas šalikais, kad apsaugotume ausis, ir leidžiamės žiūrinėti vitrinų, šildomės geltonoje šviesoje. Mudvi vėl tarp žmonių po atskirumos dvare. Čia gera, įdomu, ir aš pasiilgstu Londono. Kiekvienoje parduotuvėje Beta niūniuoja kartu su įrašytomis Kalėdų giesmėmis, o kai einam, aš įsikabinu jai į parankę, tvirtai laikau.

Po kelių valandų Betą apima kalėdinė pirkimo karštligė. Mes jau turim aštuonis skirtingus sūrius, didžiulį kumpį, plonų dešrelių, krekerių, kalakutą, jį iš visų jėgų tempiu į mašiną, tortą, kainavusį absurdiškai pigiai, ir dar fejerverkų. Viską sugrūdam į bagažinę, grįžtam blizgančių eglutės žaisliukų, karoliukų girliandų, auksinių

dažų, stiklinių ledo varveklių, šiaudinių angeliukų, aprengtų baltu muslinu. Už dviejų minučių kelio nuo dvaro yra ūkis, pardavinėjantis Kalėdų eglutes, – grįždamos į jį užsukam, užsisakom keturių metrų aukščio eglę – ji bus pristatyta ir įtaisyta gruodžio dvidešimt trečiąją.

– Tilps hole – ją galės pritvirtinti prie turėklų, – ryžtingai sako Beta.

Gal turėčiau neleisti jai švaistyti pinigų, kai ji turi bėdų kaip dabar. Nedrįstu sudėti į pluoštą visų čekių, suskaičiuoti išleistą sumą. Tačiau Beta turi pinigų – gauna iš Maksvelo, užsidirba iš vertimų. Ji turi tikrai daugiau už mane, bet apie tai niekada nesikalbam. Beta beveik visą laiką gyvena kukliai. Taupo, jei ko nors prireiktų Edžiui. Visą mano uždarbį suryja Londonas, važinėjimas į darbą, nuoma, pragyvenimas. Dabar mes turime maisto dešimčiai žmonių, nors būsim tik penkiese, tačiau Beta atrodo linksmesnė, veidas nebe toks blyškus ir susitraukęs. Pirkimo terapija. Bet čia ne tai, – Betai patinka duoti. Palieku ją tiesiančią girliandas palei židinį, susikaupusią, kiek suraukusią antakius, ir, jausdamasi patenkinta, mieguista užkaičiu virdulį.

Man mobiliuoju telefonu ateina žinutė iš agentūros – Ilingo mokykloje nuo sausio dvyliktos galima gauti darbo, pavaduoti mokytoją. Mano nykštys pakyla prie mygtuko, įjungsiančio skambinusiojo numerį, bet keistai nesinori jo spausti, kad vėl neužgriūtų tikrasis gyvenimas. Vis dėlto privalau užsidirbti pinigų, vėl gyventi kaip anksčiau. Privalau kimšti literatūrą nenorintiems klausytis. Nebent to nebeprireiktų. Nebent apsigyvenčiau čia. Nebemokėčiau nuomos. Būtų tik namo išlaikymo išlaidos, – nors, ko gero, didesnės negu dabartinė nuoma. Ar būtų verta čia pagyventi penkerius metus, net dešimt? Pamėginti čia gyventi, kiek reikalauja testamentas? Tada, jei pakiltų nekilnojamojo turto kainos, galė-

tume dvarą parduoti ir nuo keturiasdešimties metų mesti darbą. Bet jei gyvenimas čia kenks Betos sveikatai? Ir jei visada persekios tas jausmas, kad kažkas tūno man už nugaros? O, kad galėčiau atsigręžti ir pasižiūrėti, kad galėčiau išsiaiškinti. Prisimenu viską, kas dėjosi tą vasarą, išskyrus tai, kas nutiko Henriui.

Po tų metų dar buvom atvažiavę čia dvi vasaras, ir mama atidžiai mus stebėjo. Ne tam, kad apsaugotų, sulaikytų nuo kokio blogio, bet tik tam, kad įvertintų padėtį, matytų, kaip mes reaguojam. Nežinau, ar aš pasikeičiau. Gal tapau kiek ramesnė. Mes būdavom sode, nebenorėjom eiti kur nors toliau. Mama saugojo mus nuo Mereditos, nes ši tada jau buvo nenuspėjama, pratrūkdavo prakeiksmais ir kaltinimais. O Beta traukėsi, vis giliau ir giliau užsidarydama savyje. Mama pastebėjo ir pasakė tėčiui, jis suraukė antakius. Ir daugiau mes čia nebeatvažiavom.

Saulė prie horizonto linijos oranžinė ir šaltai rausva. Aš purškiu bugienio šakeles auksiniais dažais, jie pagražina tamsius lapus. Atrodo dailiai. Nuo dažų man svaigsta galva, apima pakili nuotaika. Apkabinėju laiptų turėklus, dėlioju ant palangių. Beta nulipo žemyn susinėrusi rankas, po miego jos veide likę nugulėti ruoželiai. Ji vaikšto tai šen, tai ten, kur pakabinau šakeles, prisiliesdama pirštų galiukais žiūri, ar nudžiūvę dažai.

– Ar tau patinka? – klausiu šypsodamasi. Įjungiu radijo klasikos stotį. Groja „Gerąjį karalių Vaclovą". Beta linksi galvą, žiovauja. Aš dainuoju: – Ir nukrito tas kvailys ant įkaitusių žarijų! – Mano balsas nekoks dainuoti.

– Tau smagu, – sako man Beta.

Ji prieina prie palangės, ant kurios mėtau šakeles, užkiša mano plaukus už ausų, paliečia įbrėžimą paakyje. Taip retai ji prisiliečia. Aš šypsausi.

– Na... – pratariu.

Žodžiai veržiasi man iš burnos. Taip maga juos ištarti, bet nežinau, ar tai bus gerai, ar negerai.

– Na, kas?

– Na, Dinis čia, – pasakau jai.

Mylėjimas

1902

Kelionė iš Niujorko į Vudvardą Oklahomos teritorijoje buvo ilga, reikėjo nuvažiuoti apie du tūkstančius mylių. Valstija po valstijos lėkė po traukinio ratais, riedančiais į vakarus. Iš pradžių vaizdai pro langą Karoliną žavėjo ir šiek tiek gąsdino. Pravažiavus pažįstamus Niujorko valstijos vaizdus, gyvenviečių pasitaikydavo mažiau, jos buvo toliau viena nuo kitos. Traukinys važiavo per tokius tankius ir tamsius miškus, kad jie atrodė esą ne šio šimtmečio, gaubė kelią mylia po mylios – be skaičiaus. Važiavo pro kviečių ir kukurūzų laukus, nė kiek ne menkesnius, ne mažiau stulbinamus; ir pro miestus, kurie buvo vis mažesni ir mažesni, tartum suspausti didžiulių aplinkui plytinčių žemės plotų. Vienoje stotyje prie pat geležinkelio stovėjo paskubomis suręsti paprasti trobesiai, prie jų žaidė vaikai, bėgiojo palei traukinį, mojavo, kaulijo pinigėlių. Karolina net krūptelėjo, išvydusi jų basas kojas. Traukiniui vėl pajudėjus, ji pamojavo jiems ir atsigręžusi žiūrėjo, kaip netvarios jų buveinės traukiasi, kol tampa visai mažutės, o abipus vėl plyti žemės. Šios platybės vakaruose tikrai neįsisavintos, galvojo ji. Žmonės čia gyvena, bet jie dar nesuteikė vietovei deramo pavidalo – ne taip kaip Niujorke. Karolina atsirėmė į sėdynės atlošą ir su kruopele nerimo ėmė stebeilyti į tolimus pur-

purinius kalnus, jausdama, kad atrodęs toks galingas traukinys tėra menka dėmelė, vabalėlis, ropojantis begaliniu pasaulio paviršiumi.

Trečią, paskutinį, kartą persėdusi iš vieno traukinio į kitą Dodž Sityje Kanzase, ji buvo apsunkusi iš nuovargio ir jautėsi nešvari, prakaituotais drabužiais. Degino tuščią skrandį, nes Saros įdėtas kelionėn maistas baigėsi prieš pusantros paros; Sara neįsivaizdavo tokios ilgos kelionės ir manė, kad užteks šešeto kietai virtų kiaušinių, obuolio ir apkepo su kiauliena. Karolina kartu su kitais keleiviais išlipo pavalgyti priešpiečių Vakere, „Harvio" viešbutyje šalia geležinkelio Dodž Sityje. Jis buvo visiškai naujas, sumūrytas iš plytų, ir Karolinai tai buvo įrodymas, kad šioje, dar neseniai buvusioje pasienio žemėje žmonės įsitvirtino ir įgijo turto. Buvo labai smalsu, bet ji dairėsi aplinkui atsargiai.

Negrįstoje gatvėje už lango grūdosi žmonės, poniai, įkinkyti į brikeles, važiavo dengti vežimai, keldami duslų gausmą, visai kitokį negu Niujorko gatvėse. Pabalnoti arkliai buvo eilėmis pririšti palei ėdžias, ilsino kojas sturplio svorį perkėlę ant atstatytos kanopos. Mieste tvyrojo stiprus srutų dvokas, jis sklido nuo gyvulių gardų netoliese, keistai maišėsi su maisto ir įkaitusių žmonių kūnų bei gyvulių kvapais. Sutrikęs Karolinos skrandis nebežinojo, ar jam gurgėti, ar kiūtoti susitraukus. Pro šalį pėdino vyrai su pistoletais prie klubų, prasegtais ties apykakle marškiniais, ir Karolina apstulbusi spoksojo į juos, tartum jie būtų išžengę tiesiai iš legendos. Iš nerimo stipriai, tankiai plakė širdis, džiūvo gerklė. Akimirką ji vos nepasigedo nepalenkiamosios Batildos šalia savęs; pasigedo jos garbumo, už kurio galėtų pasislėpti. Susigėdusi ištiesino pečius ir dar kartą perskaitė valgiaraštį.

Restorane buvo sausakimša valgytojų, bet nesileidžianti į kalbas mergina dailia uniforma ją greit aptarnavo, atnešė sultinio su vermišeliais, virtų be lukšto kiaušinių ir kavos.

– Ar toli važiuojate, panele? – paklausė vyras, sėdintis per dvi kėdes prie to paties stalo. Jis šypsojosi į ją palinkęs, ir ji nuraudo, priblokšta tokio paprasto užkalbinimo. Vyras buvo nesiskutęs, gerokai padėvėto jo švarko rankogaliai blizgėjo.

– Iki Vudvardo, – atsakė Karolina, nežinodama, ar nereikėtų prisistatyti prieš kalbantis, ir iš viso ar turėtų su juo kalbėtis.

– Vudvardo? Na, dabar jau nebe kažin kiek važiuoti, turint omenyje, kaip toli važiavot – iš Niujorko, jei atspėjau iš jūsų tarties.

Jis vėl nusišypsojo, jau plačiau. Karolina skubiai linktelėjo galvą ir susitelkė į kiaušinius.

– Ar aplankysit ką iš šeimos? Turėjau omenyje – Vudvarde?

– Savo vyrą, – atsakė Karolina.

– Vyrą! Baisiausiai apmaudu. Vis dėlto kaip jums pasisekė, kad šis restoranas jau atidarytas, – ar ne? Ligi šiol Fredas Harvis turėjo valgyklą prekiniame vagone ant statramsčių! Ar tai matyta rytuose? – garsiai sušuko jis, ir Karolina stengėsi mandagiai šypsotis.

– Ei, nekibink mergaitės, Dunai. Negi nematai, kad ji nori tik ramiai pavalgyti?

Tai pasakė kitas vyras, sėdintis greta ano. Jis atrodė irzlaus būdo, su giliomis raukšlėmis paakiuose. Plaukus buvo sušukavęs į vieną pusę, ir jie ten laikėsi turbūt kažkuo sutepti. Karolina net nedrįso į jį pažvelgti. Jos skruostai degte degė.

– Dovanokit, ponia, – subambėjo pirmasis vyras.

Karolina viską sukimšo neregėtai skubėdama ir grįžo į traukinį susikišusi rankas į lapės kailio movą, nors oras buvo šiltas.

Platumose išvažiavus iš Dodž Sičio stočių buvo reta. Traukiniui dabar pasukus į pietus, į Santa Fė liniją, pro šalį slinko mylia po mylios niekuo neišsiskiriančių ramių prerijų. Karolina sėdėjo suglebusi, troško atlaisvinti korsetą. Buvo per daug pavargusi, kad

laikytųsi, kaip dera damai, o būdama kupė viena atsirėmė galva į stiklą ir įsispoksojo į begalinį matinį dangų. Horizontas dar niekada nebuvo toks platus, toks plokščias, toks tolimas. Pamažu nuo tų neaprėpiamų platybių ji ėmė jaustis netvirtai, apėmė svaigulys. Tikėjosi pamatyti kalnus snieguotomis viršūnėmis, ryškiai žalius ūkių laukus ir sraunias upes. Bet ši žemė atrodė sukaitusi ir išsekusi kaip ir ji pati. Pasiėmė iš rankinės „Virdžinietį" ir ėmė vaizduotis esanti Molė Vud, be baimės nutraukusi saitus su namais ir drąsiai leidusis į naują gyvenimą nepažįstamame krašte. Tačiau neilgai trukus jau nebesijautė kaip Molė Vud ir sugrįžo baimės, tad ji ėmė galvoti apie savo vyrą, laukiantį Vudvarde, ir nors dėl to atrodė, kad traukinys važiuoja lėčiau, o nesibaigianti kelionė dar labiau prailgo, ji bent nusiramino.

Į Vudvardą traukinys įriedėjo pavakariais, kai apsiblaususi oranžinė saulė buvo nuslinkusi žemiau, ties dulkėtu lango stiklu. Kai per kupė perėjo konduktorius, Karolina snaudė.

– Vudvardas! Kita stotis Vudvardas!

Jo šauksmas pažadino, širdis ėmė plakti tankiai ir lengvai. Karolina taip greit susirinko daiktus ir atsistojo, kad net galva apsvaigo, ir ji vėl klestelėjo ant sėdynės giliai kvėpuodama. *Korinas* – tik apie jį galėjo galvoti. Vėl jį pamatys, po tokios daugybės dienų! Kai traukinys cypdamas sustojo, ji nekantriai sužiuro į stotį, trokšdama jį pamatyti. Pastebėjusi savo atspindį stikle, skubiai pasitaisė pakrikusią šukuoseną, pakramtė lūpas, kad paraustų, ir pažnaibė skruostus, kad nebūtų tokie blyškūs. Ji negalėjo nustygti vietoje, negalėjo sulaikyti drebulio.

Išlipo iš traukinio sustingusi, prie blauzdų lipo sijonai, kojos batuose kaito, buvo sutinusios. Baimingai plakančia širdimi peržvelgė medinį peroną nuo vieno galo ligi kito, bet tarp kelių žmonių, išlipančių iš karietų ar laukiančių stotyje, Korino ne-

buvo matyti. Traukinys iškvėpė garus, tartum atsiduso nuvargęs ir bėgių atšaka nuslinko prie didžiulio dangaus fone stūksančio vandentiekio bokšto. Karoliną pasveikino šiltas vėjelis, tyliai švilpčiojantis ausyse, po kojomis gurgždėjo smėliu apneštas peronas. Karolina vėl apsidairė ir staiga nusiminė, pasijuto su niekuo nesusaistyta, lyg dar vienas vėjo gūsis galėtų ją nunešti. Nervingai pasitaisė skrybėlaitę, bet buvo pasiruošusi šypsotis, ieškojo akimis. Vudvardas atrodė mažas ir lėtas. Gatvė nuo geležinkelio į miestą buvo plati ir negrįsta, ir vėjas visą smėlį buvo supustęs joje smulkiomis bangelėmis. Karolina užuodė degutą nuo stoties pastato, įkaitusio saulėje, ir viską užgožiantį gyvulių dvoką. Ji nuleido akis, bato nosimi nubrėžė liniją smėlyje.

Garvežiui nuvažiavus, stojo tyla, paskui pradardėjo brikelė, sugirgždėjo vežimėlis stoties nešikui kraunant Karolinos bagažą. Kurgi Korinas? Jos širdyje kunkuliavo baimės ir abejonės, – kad jis gailisi ją pasirinkęs, kad ją metė ir teks vėl sėsti į traukinį, grįžti į Niujorką. Ji blaškėsi nerasdama atsakymo, trokšdama išvysti Koriną. Nešikas stovėjo prie bagažo mėgindamas patraukti jos dėmesį, be abejo, norėdamas sužinoti, kur viską vežti. Bet jei Korino čia nėra, tada nežinia. Ji nežinojo, kur eiti, kur apsistoti, ką daryti. Pajuto, kaip nublyško veidas ir apėmęs galvos svaigulys sujaukė mintis. Siaubo kupiną akimirką šmėstelėjo galvoje, kad tuoj ims ir nualps ar pratrūks raudoti, arba nutiks ir viena, ir kita. Virpėdama giliai įkvėpė ir desperatiškai mėgino sugalvoti, ką daryti, ką pasakyti nešikui, kad nuslėptų sąmyšį.

– Ponia Masi?

Karolina ne iš karto suvokė, kad tai jos pavardė, ištarta pratisai, iš lėto. Buvo neatkreipusi dėmesio į vyrą su skrybėle rankose, kuris priėjo iš šono ir dabar stovėjo atsipalaidavęs, sudribęs. Iš pažiūros jam galėjo būti trisdešimt, bet čionykštis oras sendino veidą, kaip

ir blukino jo mėlynus flanelinius marškinius. Susivėlę plaukai buvo išmarginti šviesesnių ir tamsesnių rudų sruogelių.

– Ponia Masi? – vėl paklausė jis žengdamas arčiau.

– O! Taip, tai aš, – sušuko apstulbusi Karolina.

– Malonu susipažinti, ponia Masi. Aš esu Derekas Hačisonas, bet visi čia vadina mane Haču, ir džiaugčiausi, jei ir jūs mane taip vadintumėte, – prisistatė jis, pasikišęs skrybėlę po pažastimi ir tiesdamas ranką, o Karolina paėmė ją nedrąsiai, vos pirštų galiukais.

– Kur ponas Masis? – paklausė ji.

– Korinas grįžo laiku, ruošėsi važiuoti jūsų pasitikti, ponia, ir aš žinau, kaip labai jis to norėjo, bet kilo bėdų dėl galvijų vagių, tad jį iškvietė nujoti ir tuo pasirūpinti... Jis jau bus grįžęs, kai mes parvažiuosim, esu tuo įsitikinęs, – pasakė Hačas matydamas, kaip nusiminė Karolina.

Nusivylimo ašaros užtemdė akis ir ji prikando apatinę lūpą, stengdamasi jas sulaikyti. Hačas dvejojo, netekęs pasitikėjimo savimi dėl tokios jos reakcijos.

– Suprantu, – žiopčiojo Karolina svyruodama, staiga panūdusi atsisėsti.

Korinas neatvažiavo jos pasitikti. Staiga apimta baimės ji ėmė spėlioti, kodėl jis galėtų jos vengti.

Hačas drovėdamasis atsikrenkštė ir nerangiai pamindžikavo.

– Aš... mm... aš žinau, kad jis tikrai norėjo pasitikti jus pats, ponia Masi, bet, kai reikia sulaikyti vagis, žemių savininkai įpareigoti padėti vienas kitam. Vietoj jo atvažiavau aš ir esu jūsų paslaugoms.

– Jie įpareigoti? – nedrąsiai paklausė Karolina.

– Be jokios abejonės. Jis privalėjo ten vykti.

– Tai jūs... jo tarnas? – paklausė ji.

Hačas nusišypsojo ir palietė smakrą.

– Na, ne visai taip, ponia Masi. Ne visai taip. Aš esu rančos darbininkų prižiūrėtojas.

– O, aišku, – pasakė Karolina, nors jai visai nebuvo aišku. – Gerai. Kaip manot, ar mes spėsim nuvažiuoti ten iki pietų meto? – paklausė ji stengdamasi atgauti savitvardą.

– Pietų meto? Rytdienos, norėjote pasakyti?

– Rytdienos?

– Nuo Vudvardo iki rančos maždaug trisdešimt penkios mylios. Na, ne taip ir toli, bet, manau, per toli leistis į kelionę šįvakar. Viešbutyje jums paruoštas kambarys ir geri pietūs, nes, regis, jums ne pro šalį kaip reikiant pasistiprinti, drįstu pasakyti, – tarė Hačas, vertinamai nužvelgęs jos mažą figūrėlę ir blyškų veidą.

– Trisdešimt penkios mylios? Bet... kiek tai užtruks?

– Išvažiuosim anksti rytą ir nusigausim ten apie kitos dienos vidurdienį... Nemaniau, kad atsivešite šitiek daug dėžių ir lagaminų, – tai gali dar sulėtinti kelionę. Bet arkliai bus pailsėję, ir, jei oras liks toks pat tykus, kelionė bus sklandi, rami. – Hačas šypsojosi, ir Karolina, nors šitaip nuvargusi ir nuliūdinta žinios apie laukiančią pusantros dienos kelionę, susiėmė ir atsakė šypsena. Hačas žengė priekin, siūlydamas įsikibti į parankę. – Taip jau geriau. Eime su manimi, mes jus įkurdinsim. Atrodot gerokai nusikamavusi, ponia Masi.

„Centriniam“ viešbučiui pagrindinėje gatvėje vadovavo apkūni gižaus veido moteris, prisistačiusi kaip ponia Džesop. Ji palydėjo Karoliną į kambarį, tegu ir nelabai erdvų, bet švarų, o Hačas tuo metu prižiūrėjo, kaip jos bagažas perkraunamas iš stoties vežimėlio į dengtą vežimą, kuriuo jie važiuos į rančą. Ponia Džesop susiraukė, paprašyta paruošti karštą vonią, ir Karolina skubiai išsiėmė iš piniginės monetų, kad ją pamalonintų.

– Galit eiti. Aš pabelsiu, kai vonia bus paruošta, – pasakė jai savininkė rūsčiai nužvelgdama.

Vonios kambario durų skląstis buvo menkas, o durų lentoje – skylutė, pro kurią buvo šiek tiek matyti koridorius. Maudydamasi Karolina akylai stebėjo tą skylutę, baimindamasi pamatyti, kaip ją užstoja praeivio akis. Vandens vonioje buvo nedaug, bet vis dėlto ji atsigaivino. Kraujas ėmė laisviau tekėti į sustingusius raumenis ir įskaudusią nugarą, ir pagaliau ji atlošė galvą giliai kvėpuodama. Vonios kambaryje atsidavė drėgnais rankšluosčiais ir pigiu muilu. Pro langines skverbėsi šilta gęstanti vakaro šviesa, iš gatvės sklido balsai, lėti ir melodingi, nepažįstamos tarties. Tada garsiai, turbūt po pat langu, suskambo vyro balsas:

– Ak, tu, prakeiktas *šunsnuki*! Kokį *velnią* čia darai?

Nuo tokių negražių kalbų Karolinai sutankėjo pulsas ir ji staiga atsisėdo tėkštelėdama vandenį, laukė tuojau išgirsianti dar daugiau keiksmų ar muštynes, o gal net šūvius. Bet nuaidėjo tik sodrus kvatojimas ir tapšnojimas delnais per pečius. Ji vėl paniro į vėstantį vandenį ir pamėgino nusiraminti.

Paskui nusišluostė šiurkščiu rankšluosčiu ir apsirengė pietums švarią baltą suknelę, tik brangakmeniais nesipuošė, nes nenorėjo užtemdyti kitų lankytojų. Be Saros pagalbos jos juosmuo buvo nebe toks plonas ir šukuosena nebe tokia daili, bet pietų metu nulipusi žemyn labiau jautėsi esanti savimi. Pasidairė Dereko Hačisono ir jo neaptikusi pasiteiravo ponios Džesop.

– Šį vakarą jo tikrai nepamatysit, – pasakė jai ta moteris trumpai, gudriai šyptelėjusi. – Kiek mačiau, jis ėjo į „Rasos lašą“.

– Atleiskite, kur ėjo?

– Į „Rasos lašo“ smuklę už Milikeno tilto prie depo. Kad ir kuo šįvakar pasistiprins, tai tik ten, ne čia! – Ji tyliai sukikeno. – Laukė kelis mėnesius. Vyras juk išalksta. – Pamačiusi, kad Karolina spokso nieko nesuprasdama, ponia Džesop atlyžo. – Eikite ir sėskitės, ponia Masi. Liepsiu Dorai patiekti jums pietus.

Tad Karolina padarė kaip prašoma ir sėdo valgyti viena netoli bufeto, draugiją jai palaikė tik smalsi mergina Dora, kartu su kiekvienu atneštu patiekalu užduodanti daugybę klausimų apie rytus. Kitoje valgomojo pusėje du šilto ir šalto matę ponai rūpesčių prislėgtais veidais ilgiausiai aptarinėjo grūdų kainas.

Rytas išaušo gražus, dangus buvo skaidrus kaip krištolas, ir oras kvepėjo kažkuo Karolinai neįprastu; dvelkė drėgna žeme ir prerijose visur aplink Vudvardą atželiančiais pelynais. Visai kitoks kvapas negu didmiestyje, kur tiek mūrų, dūmų ir žmonių. Jiems leidusis į paskutinę kelionės atkarpą saulė jau kepino. Hačui padedant įlipti į vežimą Karolina pastebėjo, kad jis apsijuosęs diržu su šešių šūvių pistoleto dėklu. Nuo to jai keistai sudilgsėjo po krūtine. Skrybėlaitę palenkė ant kaktos, kad užstotų akis nuo ryškios šviesos, bet vis tiek turėjo žiūrėti prisimerkusi. Saulė čia atrodė skaistesnė negu kada nors Niujorke, ir, kai tai pasakė, Hačas pritardamas linktelėjo.

– Ir man taip atrodo, ponia. Niekad nesu buvęs taip toli rytuose ar šiaurėje, kad apie tai pagalvočiau, bet, manau, ten, kur tiek daug pastatų, nuolat gyvenančių ir mirštančių žmonių, ir oras užsiteršia, kaip ir upių vanduo.

Gaivus vėjelis pakėlė smėlį iš po vežimo ratų, pažėrė aplinkui, ir Karolina ėmė mojuoti delnais nuo jo gindamasi. Greitai jos sijono klostės buvo apneštos smiltelėmis. Hačas į ją žvelgdamas nebesišypsojo.

– Kai tik išvažiuosim iš miesto, smėlį neš mažiau, ponia Masi, – tarė jis.

Pervažiuoti Vudvardą ilgai netruko. Jie važiavo pagrindine gatve, abipus jos stovėjo daugiausia mediniai namai ir tik vienas

kitas tvaresnis pastatas. Buvo kelios smuklės, keli bankai, paštas, didelė universalinė parduotuvė, operos teatras. Gatvė buvo gana judri, važiavo arklių traukiami dengti vežimai, nemažai žmonių dirbo įprastinius darbus, daugiausia vyrai. Išvažiavus iš miesto Karolina pažvelgė į jį per petį. Iš tolo buvo matyti, kad daugelio aukštų pastatų fasadai netikri, už jų kiūto tik vienaaukščiai.

– Ir čia visas Vudvardas? – negalėdama patikėti paklausė Karolina.

– Taip, ponia. Šiuo metu jį vadina savo namais daugiau kaip du tūkstančiai žmonių, ir jis vis auga. Kai tik buvo leista apsigyventi pietinėse šajenų ir arapahų žemėse, ėmė plūsti žmonės, kurtis ir ūkininkauti. Kai kas apgailestauja, matydamas didelius plotus aptvertus ir ariamus. O aš tai vadinu pažanga, nors džiaugiuosi galėdamas pasakyti, kad dar daug liko atviros žemės karvių bandoms.

– Arapahai? Ką tai reiškia?

– Arapahai? Jie indėnai. Kilę iš šiauresnių vietų, bet perkelti čia vyriausybės, kaip ir daugelis kitų... Na, šios žemės, per kurias dabar važiuojame, dar visai neseniai priklausė čerokiams, nors jie gyveno toliau į rytus. Daugelį metų jas nuomojo rančų savininkams ir gyvulių augintojams, o devyniasdešimt trečiaisiais jose buvo leista kurtis kolonistams...

– Bet ar tai saugu? Civilizuotiems žmonėms gyventi ten, kur yra indėnų?

Karolina buvo priblokšta. Hačas žvilgtelėjo į ją šnairomis, tada truktelėjo petį.

– Jie pardavė savo žemes ir išsikraustė į rytus. Manau, jų nelabai traukia turėti baltuosius kaimynus, kaip ir kai kurių baltųjų – viskuo dalytis su indėnais.

– Ačiū Dievui, – tarė Karolina. – Būčiau negalėjusi naktį miegoti žinodama, kad tokie padarai bastosi už lango!

Ji susijuokė plonu nervingu balsu ir nepastebėjo mąslaus Hačo žvilgsnio, nukreipto į prerijas. Juo sekdama ir Karolina įsižiūrėjo į horizontą, o pagalvojusi, kad dar ne taip seniai laukiniai galėjo čia medžioti baltuosius dėl skalpų, pajuto jaudulį. Nuo pakelės pabaidyta porelė triušių nėrė į krūmus, buvo matyti vien jų ausų galiukai.

Pavažiavus tuo keliu dešimt ar dvylika mylių tolumoje pasirodė pastatai. Karolina apsidžiaugė juos išvydusi. Kiekviena nuo Vudvardo atitolinanti mylia jai kažkodėl atrodė kaip dar vienas šuolis nuo saugaus gyvenimo, dar viena mylia tolyn nuo civilizacijos, net jei tai reiškė, kad ji dar mylia priartėjo prie Korino. Ji prisidengė akis nuo saulės, kad geriau matytų.

– Ar čia dar vienas miestelis? – paklausė ji.

Hačas tyliai švilptelėjo arkliams, ir du kaštoniai tvirtomis kojomis ir mėsingais sturpliais sustojo.

– Ne, ponia. Čia senas karinis fortas. Vadinamas Tiekimo fortu. Netrukus suksim iš kelio, ir bijau, kad kelionė nebebus tokia sklandi.

– Tiekimo fortas? Tai čia yra įgula?

– Jau nebėra. Stovi tuščias septynerius ar aštuonerius metus.

– Bet kodėl čia buvo kariuomenė? Turbūt kad apgintų žmones nuo indėnų?

– Na, tai tikrai buvo viena iš priežasčių. Bet tie kareiviai daugiau privalėjo saugoti, kad baltieji neapsigyventų indėnų žemėse. Tad galima sakyti, jie čia buvo tam, kad apgintų indėnus nuo tokių kaip jūs ir aš.

– O, – ištarė Karolina, pasijutusi kiek pažeminta. Jai buvo malonu pagalvojus, kad kareiviai taip netoli rančos ir juos saugos, ir bematant įsivaizdavo šokanti kadrilį su vyrais dailiomis uniformomis. Bet, kai privažiavo arčiau, pamatė, kad fortas žemas ir prastas, suręstas daugiausia iš medžio ir molio, o ne mūrytas iš

plytų ir akmenų. Juodos kiauros langų angos atrodė bauginamai akylos, ir ji suvirpėjusi nusigręžė. – O kur tas kelias veda?

– Na, manau, niekur. Iš čia jis eina iki Fort Silo, bet šia jo atkarpa dažniausiai pasinaudoja kas nors retkarčiais, kaip ir mes, kai nori, kad kelionė į miestą mažiau išvargintų, – atsakė jai Hačas.

Karolina pažvelgė atgal į tuščią kelią. Pasižiūrėjo, kaip dulkės vėl nusėda į vėžes. Vaizdavosi šią žemę negyventą, nelytėtą niekieno rankos, tik Dievo. O čia jau stūkso vaiduokliški griuvėsiai ir yra kelias, vedantis į niekur.

– Netrukus kirsime Šiaurės Kaneidianą, ponia Masi, bet nereikia dėl to nerimauti. Šiuo metų laiku upę nebus sunku pervažiuoti, – tarė Hačas.

Karolina linktelėjo galvą ir narsiai nusišypsojo jam.

Upė buvo plati, bet sekli, vanduo siekė tik iki pusės vežimo ratų, o arkliams iki pilvų. Kai pasiekė kitą krantą, Hačas atleido vadžias, ir arkliai sočiai atsigėrė garsiai prunkšdami ir purslais taškydami dulkėtus sukaitusius kailius – nuo jų Karolinai tvokstelėjo stipriu kvapu. Ji pasišluostė kelis užtiškusius ant sijono lašelius, bet jį tik išmurzino. Jie apsistojo užkąsti priešpiečių tolėliau po didžiosiomis tuopomis, kurių šaknys buvo giliai įsiskverbusios į smėlėtą krantą, o laja metė ant žemės margą šešėlį. Hačas patiesė storą paklotą, ir Karolina prisilaikydama jo rankos išlipo iš vežimo, paskui šiaip taip įsitaisė ant žemės. Su korsetu judėti buvo labai nepatogu, ir ji mažai kalbėjo valgydama riekelę duonos su kumpiu, kurį teko nesmagiai ilgai kramtyti, o trupiniai byrėjo į sterblę. Valgant jai tarp dantų girgždėjo smiltelės. Buvo girdėti vien vėjelis, švelniai ošiantis ir brazdinantis tuopos lapus, o šie sukiojosi ir virpėjo švytuodami sidabrišku žalumu. Prieš vėl jiems pajudant Karolina leido sau išsitraukti iš bagažo šilkinį festonu papuoštą skėtį nuo saulės.

Per atvirą preriją ratai riedėjo lėčiau, atsitrenkdami į pelynų kupstus, kai kur vos slinko per lakiojo smėlio ruožus ar klampias nusekusio upelio liekanas. Retkarčiais pravažiuodavo nedideles buveines, naujakurių sodybas, greitosiomis pasistatytas ir įtvirtintas, kad šeima būtų saugi, kad užsitikrintų į sklypą pareikštas teises, pradėtų viską iš naujo. Bet jos buvo toli viena nuo kitos ir važiuojant jų pasitaikydavo vis rečiau. Per prailgusią popietę Karolina snaudė linguodama ant sėdynės šalia Hačo. Kaskart, kai galva nusvirdavo, prižadindavo vežimo krestelėjimas.

– Netrukus apsistosime nakčiai, ponia. Manau, galėsite išgerti puoduką karštos kavos ir įsitaisyti miegoti.

– O, taip! Aš iš tikrųjų pavargusi. Jau turėtume būti labai toli nuo miesto?

– Lėtai važiuojant atrodo toliau. Neseniai keliavau raitas, tai anaiptol nenuvargino. Jums reikia tik gero, greito jojamo arklio, o jūsų vyras augina kelis tokius, pačius puikiausius visoje Oklahomos teritorijoje.

– Kur apsistosime nakvoti? Ar netoliese yra kokia gyvenvietė?

– O, ne, ponia. Mes įsikursime stovykloje.

– Stovykloje?

– Na, žinoma. Tik nesijaudinkite taip, ponia Masi! Aš esu garbingas ir vertas pasitikėjimo žmogus, – tarė Hačas ir kreivai šyptelėjo, kai sutrikusi Karolina net išplėtė akis.

Ji ne iš karto suvokė, kodėl Hačas įsivaizdavo ją pasipiktinus, – o juk juodu praleis naktį kartu, visai vieni. Ji išraudo ir nuleido akis, bet žvilgsnis užkliuvo kiek aukščiau kelnių juosmens, kur pro prasiskleidusius marškinius buvo matyti lopelis tvirto, įdegusio pilvo. Karolina nieko nebesakė ir įsmeigė akis į tolius. Iš tikrųjų visų pirma ji baiminosi nakvoti lauke, neapsaugota nuo žvėrių, blogo oro ir kitų gamtos žiaurybių.

Saulei leidžiantis Hačas sustabdė vežimą lygumoje, čia žolė buvo žalesnė ir vešlesnė nei kitur. Jis padėjo Karolinai išlipti, ir ji stovėjo jausdama, kaip maudžia visą kūną, nežinodama, ką daryti. Hačas iškinkė arklius, iškžabojo ir paplekšnojo per sturplius. Patenkinti – tai buvo matyti iš jų snukių – ir mosuodami uodegomis jie tingiai nurisnojo ir netoliese didžiuliais kuokštais ėmė šlamšti žolę.

– Bet... nejaugi arkliai nepabėgs? – paklausė Karolina.

– Jei ir pabėgs, tai, manau, netoli. Šiaip ar taip, dėl riekelės duonos jie sugrįžtų ne vieną mylią.

Hačas išėmė iš vežimo palapinę, ir netrukus ji jau stovėjo. Guolį jis pataisė iš bizonų kailių, užklojo antklodėmis, šalia padėjo Karolinos rankinuką.

– Čia jums bus patogu. Puiku kaip bet kuriame Niujorko viešbutyje, – pasakė jis.

Karolina pažvelgė į jį nesuprasdama, ar iš jos šaipomasi, tada nusišypsojo ir atsisėdo palapinėje, raukydama nosytę dėl kailių kvapo. Bet guolis buvo storas ir minkštas, palapinės šonai vėjelio pučiami tai išsipūsdavo, tai įdubdavo, tartum ramiai kvėpuodami. Karolina pajuto širdį plakant lėčiau, ir ją užliejo maloni ramybė.

Hačas jau kūreno laužą ir prie jo pasilenkęs kažką maišė didelėje negilioje keptuvėje, kuri čirškėjo ir dūmijo. Jis kurstė ugnį kažkokiais sausais rudais gabalėliais, kokių Karolina nebuvo mačiusi.

– Kuo jūs kūrenate? – paklausė ji.

– Sausu karvių mėšlu, – atsakė Hačas ir nieko daugiau nepaaiškino.

Ji nedrįso klausinėti. Dangus parodė visą savo grožį, rausvai ir žalsvai melsvai ruožuotas, jis skaisčiai liepsnojo vakaruose, o rytuose buvo tamsiai mėlynas, aksomiškai švelnus. Hačo veidas buvo užkaitęs nuo laužo liepsnos.

– Padėjau tą dėžę jums atsisėsti, – parodė jis šakute.

Karolina klusniai atsisėdo. Tamsoje, kur nesiekė laužo šviesa, vienas arklys suprunkštė ir tyliai sužvengė. Tada iš tolumos iki jų atsklido staugimas, plonas ir kraupus, nuaidėjo per plokščią lygumą.

– Kas čia buvo? – šūktelėjo Karolina pašokdama ant kojų.

Kraujas tartum plūstelėjo iš galvos ir ji susverdėjo, staiga ištiesė ranką, ir Hačas ją nutvėrė, akimirksniu atsiradęs šalia.

– Sėskitės, ponia. Sėskitės, – įtikinėjo jis.

– Ar ten *vilkai*? – sušuko Karolina nebepajėgdama suvaldyti drebulio balse.

– Tiktai prerijų vilkai, nieko daugiau. Ką ten, jie ne didesni už naminį šunį, ir ne piktesni. Prie mūsų jie nė nesiartins, patikėkit.

– Ar tikrai tai žinot?

– Žinau taip pat gerai kaip ir tai, kad čia sėdžiu, ponia Masi, – patikino Hačas.

Karolina tvirtai apsisupo skara ir baimingai susigūžė sėdėdama ant medinės dėžės, kiekvienas jos raumenėlis buvo įsitempęs iš baimės. Hačas, regis, jautė, kaip jai neramu, ir ėmė kalbėti.

– Jie dar kartais vadinami kojotais. Bėgioja gaujomis ir riejasi dėl vienur kitur surastų kaulų likučių. Tik apie tai jie ir stūgauja – kas rado geriausių senos karvės kaulų užkrimsti. Didžiausią žalą padaro, kai vagia vištas iš kolonistų sodybų, bet taip daro tik bado verčiami. Manau, jie jau išmoko per daug nesiartinti prie žmonių, nebent norėtų gauti kulką į subinę...

Hačas vis kalbėjo ir kalbėjo tyliu balsu, ir tai veikė raminamai, Karoliną įtikino. Retkarčiais virš stovyklos nuaidėdavo prerijų vilkų staugimas, pratisas ir liūdnas.

– Atrodo, jie labai vieniši, – tyliai tarė Karolina.

Hačas žvilgtelėjo į ją, jo akis dengė šešėlis. Atsargiai padavė jai skardinį puodelį.

– Išgerkite kavos, ponia, – tarė jis.

Karoliną pažadino patekėjusi saulė, nutvieskusi palapinės vidų. Buvo susapnavusi Batildą, per petį stebinčią, kaip ji skambina pianinu, ir kaip visada šūkčiojančią: „Riešai! Riešai!" Akimirką nesusigaudė, kur esanti. Atsargiai iškišo galvą iš palapinės ir liko patenkinta, kad nematyti Hačo. Rytuose dangus akinamai spindėjo. Karolina nė karto gyvenime nebuvo atsikėlusi taip anksti. Ji stovėjo ir rąžėsi, rankas susidėjusi ant kryžmens. Plaukai buvo išsidraikę, burnoje rūgštu nuo vakare išgertos kavos. Ji pasitrynė akis ir pajuto, kad antakiai pilni smėlio. Iš tiesų ir visas veidas, ir drabužiai apnešti smėliu. Rankogalių vidinė pusė buvo nešvari, o iš to, kaip apykaklė lietėsi prie odos, Karolina jautė, kad ir ši nešvari. Sujauktos antklodės šalia laužo žarijų bylojo, kur praleido naktį darbininkų prižiūrėtojas.

– Labas rytas, ponia Masi, – pasisveikino Hačas, ir ji net krūptelėjo. Jis artinosi nuo žalios pievos ploto, pro stovintį vežimą už apynasrių vesdamasis kaštonius. – Kaip jums pirmoji naktis tapus kauboje? – nusišypsojo jis.

Karolina jam atsakė šypsena, iš tiesų nesupratusi, ką jis pasakė.

– Labas rytas, pone Hačisonai. Išmiegojau gerai, ačiū.

– Vedu juos pagirdyti ana ten, upelyje, tada ko nors pataisysiu pusryčių, – tarė jis. Karolina linktelėjo galvą ir apsidairė. – Pastačiau ten bidonėlį vandens, jei norėtumėt atsigaivinti, – pridūrė jis vėl šypsodamasis ir praėjo pro stovyklą.

Tačiau Karolinai labiau reikėjo pasinaudoti tualetu. Ji kurį laiką dvejojo ir nervinosi, tada su siaubu suvokė, kad turės tai daryti krūmuose ir kad Hačas pabrėžtinai nuėjo į kitą pusę, galbūt norėdamas užtikrinti būsiąs atokiai ir nematysiąs tokio pažeminimo. Prie rūpestingumą liudijančio bidonėlio su vandeniu buvo padėtas pluoštelis laikraščio lapelių ir plonas medvilninis rankšluostis. Pasibaisėjimo perkreiptu veidu Karolina pasistengė kaip įmanoma

geriau pasinaudoti šiomis menkomis priemonėmis. Grįžęs Hačas labai taktiškai nieko nei ieškojo, nei klausė apie jai paliktus daiktus.

Vidurdienį saulė tiesiog kepino, ir Karolinos ranka, spaudžianti dulkėto skėčio rankeną, apsunko iš nuovargio. Ji pasidavė ir suglaudusi skėtį pasidėjo ant kelių. Žvelgdama į platų beribį dangų pamatė tolumoje dvi tamsias dėmeles, sukančias ratus aukštai virš žemės.

– Ar ten ereliai? – paklausė ji rodydama aukštyn ir kartu pastebėjo, kokia parudusi nuo nešvarumų jos nėrinių pirštinaitė.

Hačas prisimerkęs nusekė žvilgsniu ten, kur ji rodė.

– Deja, tiktai grifai. Čia, prerijose, erelių nedaug. Jei pakiltumėt į Uolinius kalnus, va ten tai pamatytumėt gražių paukščių. O jūs akyla, ponia Masi, – pasakė jis. Vėl nukreipęs žvilgsnį arkliams virš ausų jis sau tyliai ėmė niūniuoti: „Deize, Deize, tu man pasakyk..."

Karolina nuleido akis ligi horizonto, tada išsitiesė ir vėl parodė ranka.

– Ten kažkas atjoja! – susijaudinusi šūktelėjo ji.

– Na, jau esam ne per toliausiai nuo rančos, ponia. Gali būti ir kas nors iš mūsiškių, – linktelėjo galvą Hačas vos šyptelėdamas.

– Ar ten Korinas? – paklausė Karolina, o jos rankos skubiai pakilo prie susitaršiusių plaukų. Ji ėmė kaišioti po skrybėlaite išsipešusias sruogas. – Ar manot, kad ten ponas Masis?

– Na, – vėl šyptelėjo Hačas jai karštligiškai besitvarkant, – nežinau, kad dar kas nors kitas jodinėtų tokia juoda kumele kaip šitoji, tad, manau, tai pagaliau ir bus jūsų vyras, ponia.

Karolinai vis dar braukantis sijonus ir žnaibantis skruostus – jai jau buvo nė motais, kad Hačas mato jos pastangas, – raitelis vis artėjo, ir ji pagaliau išvydo Koriną, pirmą kartą nuo tada, kai ištekėjo už jo daugiau nei prieš mėnesį. Ji gražiai susidėjo rankas ant kelių ir sėdėjo tiesutėlė, nors nervai virte virė. Juodasis arklys lengvai liuoksėjo žerdamas smėlį iš po kanopų, ir pagaliau su jais susilyginęs Ko-

rinas nusismaukė nuo burnos skarelę, atskleisdamas plačią šypseną. Jis buvo toks pat auksaspalvis ir gražus, kokį Karolina prisiminė.

– Karolina! – sušuko jis. – Kaip gera tave matyti! – Jis nušoko nuo arklio ir priėjęs atsistojo jai prie kojų. Ji liko sėdėti aukštai vežime, kaustoma baimės ir laukimo. – Ar tu sveika? Kaip kelionė?

Karolinai tebetylint Korino veidas kiek apniuko ir jo žvilgsnis rodė, kad yra sumišęs. Dėl to ji pasijuto kalta. Vis dar nerasdama žodžių ir laimingesnė jį matydama, negu būtų tai pripažinusi, nebepaisė jokių mandagaus elgesio taisyklių ir puolė į jo laukiantį glėbį. Tiktai kuklumas neleido juodviem kristi čia pat ant smėlio. Atsainiai laikydamas vadeles viena ranka Hačas stebėjo juos su santūria šypsena ir geraširdiškai linktelėjo savo šeimininkui.

Kai vežimas, atgabenęs Korinui Masiui jaunamartę, pagaliau sustojo prie rančos namo, žmonių kieme buvo tiktai keletas. Daugiausia tai buvo jauni vyrai nudėvėtais dulkėtais drabužiais, bet vis dėlto jie, regis, bent pasistengė susišukuoti plaukus ir susikišti marškinius į kelnes. Korinas nusišypsojo, išvydęs nerimą Karolinos veide, kai ji dar kartą beviltiškai apžvelgė savo susitepusius drabužius. Jai išlipus iš vežimo vyrai ėmė linksėti ir murmėjo sveikinimus, o ji šypsojosi ir mandagiai jiems dėkojo.

– Kaip noriu pavežioti tave po rančą, Karolina. Aš taip jaudinuosi, kad viską tau aprodysiu! Nebent būtum per daug nuvargusi po kelionės? – tarė Korinas, šokdamas nuo arklio.

– O, aš taip nuvargau, Korinai! Žinoma, turėsi man viską aprodyti, bet pirmiausia man reikia prigulti, o paskui išsimaudyti vonioje, – atsakė Karolina.

Korinas palinksėjo sutikdamas, bet atrodė kiek nusivylęs. Aukštas baltas namas, kokį Karolina vaizdavosi, iš tikro buvo

žemas, medinis; ir nors fasadas iš tiesų buvo dažytas baltai, jį apnešė prerijų smėlis, todėl apačioj buvo gerokai purvinas. Korinas pažvelgė ten pat, kur ir ji.

– Pavasario vėjai ėmė pūsti dažams dar nespėjus nudžiūti, – susigėdęs pasakė jis. – Mes jį perdažysim, nesirūpink. Visa laimė, kad turėjau laiko nudažyti vien fasadą, tad mažiau mūsų darbo nuėjo niekais!

Karolina pažvelgė už namo kampo – ir tikrai, šonai buvo nedažyto medžio.

– Aš pasirūpinsiu Šliundra. O tu veskis ponią Masi vidun, – pasakė Hačas, imdamas iš Korino pavadį.

– Šliundra? – visai sutrikusi paklausė Karolina.

– Mano kumelė, – plačiai nusišiepė Korinas, glostydamas gyvuliui kaktą. Karolina mažai nusimanė apie arklius, bet šis atrodė labai piktas. – Didžiausia užsispyrėlė ir pikčiurna, kokią rasi šiose žemėse, ir visi tai žino.

– Tai kam ją laikai, jei tokia nesukalbama?

– Na, – gūžtelėjo pečiais Korinas, tartum tai jam niekad nebuvo atėję į galvą, – juk čia mano arklys.

Viduje sienos pilkos, langai be užuolaidų. Baldų užtektinai, tiktai sustatyti nei šiaip, nei taip, netinkamose vietose. Krėslas prie krosnelės su krūvomis žurnalų apie gyvulininkystę ir sėklų katalogais greta atrodė vienintelis esąs ten, kur ir turįs būti. Ant grindų buvo prikrauta dėžių ir kartoninių dėžučių. Karolina iš lėto apėjo visa tai apžiūrinėdama, ir po jos batų kulnais gurgždėjo smėlis. Vėl pažvelgusi į savo vyrą, nebegalėjo nuslėpti nusivylimo. Korino šypsantis veidas apniuko.

– Na, aš apgalvotai nieko netvarkiau galutinai, nes nebuvo prasmės, maniau, tu atvažiuosi ir pasakysi, kaip viskas turi būti. Kai jau čia esi, mes greit viską perstatysim, – skubėjo aiškinti Ko-

rinas. Karolina šypsojosi atsargiai kvėpdama neseniai nukirsto ąžuolo kvapą. – Aš tik... aš užtrukau ilgiau statydamas namą negu buvau planavęs... Labai atsiprašau, Karolina.

– O, ne! Neatsiprašinėk! – sušuko ji – buvo skaudu matyti Koriną tokį nusiminusį. – Esu tikra – namai bus nuostabūs, žinau, kaip reikės viską užbaigti. Tu taip gerai *pasidarbavai.*

Karolina pasigręžusi priglaudė galvą jam prie krūtinės, su pasimėgavimu uodė jo kvapą. Korinas, nubraukęs plaukų sruogas jai nuo kaktos, tvirtai suspaudė glėbyje. Liečiantis prie jo kilo šiltas jausmas ir staigus noras, panašus į alkį.

– Eime, – tyliai pasakė jis ir nusivedė pro duris didžiojo kambario tolimame kampe į mažesnį kambarį, kurį beveik visą užėmė didelė geležinė lova. Ji buvo užklota puikiu daugiaspalviu užtiesalu, ir Karolina lengvai perbraukė jį pirštais. Audinys buvo šilkinis, atlasinio pynimo, vėsus ir glotnus.

– Lovą man atgabeno iš paties Niujorko, – pasakė jai Korinas. – Pristatė kaip tik prieš tau atvažiuojant, o lovatiesė buvo mano motinos. Kodėl tau jos neišmėginus?

– Oi, ne, aš ją sutepsiu. Ji tokia graži, Korinai, – žavėjosi Karolina.

– Na, ir aš ne per švariausias, tad, manau, išmėginsim.

Korinas suėmė jos rankas, tada apkabino per liemenį ir galiausiai apglėbė abiem rankom.

– Palauk! Ne! – juokėsi Karolina, kai jis truktelėjęs užvirto kartu su ja ant lovos, kad net stangrus čiužinys ėmė linguoti.

– Mes dar neturėjom vestuvių nakties, – švelniai tarė jis.

Pro langą plieskianti saulė nuauksino jo plaukus kaip karūną ir paliko šešėlyje rudas akis. Karolina gerai jautė savo neprausto kūno kvapą, jai džiūvo burna.

– Ne. Bet dar ne metas gultis. Ir man reikia išsimaudyti... be to, dar gali kas nors ateiti.

– Mes jau nebe Niujorke, mylimoji. Tau nebereikia daryti to, ką liepia teta, o mums nebereikia daryti to, ką liepia aukštuomenė...

Korinas uždėjo delną Karolinai ant juosmens, ir ji sulaikė kvapą, nors krūtinė kilnojosi tankiai, ji kvėpavo negiliai. Korinas atsegiojo visas palaidinukės sagutes ir švelniai nuvilko.

– Bet aš...

– Bet... *nieko,* – sumurmėjo Korinas. – Apsiversk.

Karolina pakluso, ir jis kiek negrabiai atvarstė korseto varsčius. Į atlaisvintus plaučius staiga priplūdo oro, ir Karolinai net galva ėmė suktis, ji užsimerkė. Korinas atgręžė ją į save ir paglostė jos kūną šiurkščiais delnais, jau pažįstamais iš pirmojo susitikimo. Švelniai pabučiavo jos vokus.

– Tu tokia graži, – tarė jis tyliai, jo balsas buvo žemas ir kimus. – Akys kaip sidabriniai doleriai.

Išsigandusi aistros galios, Karolina bučiavo jį kuo stipriau. Ji nelabai numanė, ko laukti toliau, tik žinojo, kad Korinas dabar turi tokias teises į jos kūną, kokių niekas ligi tol neturėjo. Batilda buvo neaiškiai užsiminusi apie skausmą, kurį teks iškęsti, ir priedermes, kurias teks atlikti, bet jausmas Korino odai prigludus prie jos odos buvo nuostabesnis negu kas nors iki tol patirta, o jo švelnūs atkaklūs prisilietimai, jo svoris jai tarp šlaunų užliejo pojūčiais, kurie ir degino, ir tvilkė kaip ledas, ir beveik skaudino, taip neprilygo niekam, ką ji buvo jautusi anksčiau, jog net džiugiai suriko apstulbusi, jau nebesuvokdama, kad tai nepadoru ar kad kas nors gali išgirsti.

Korinas vežiojo savo jauną žmoną brikele, nes vaikščioti pėsčiomis buvo per toli, o joti ji visai nemokėjo. Šis faktas jį, regis, apstulbino, bet paskui jis tik truktelėjo pečiais ir pasakė:

– Neimk į galvą – gana greit išmoksi.

Bet Karolina nepasitikėjo arkliais, jų dantys atrodė bjaurūs, gąsdino brutali jėga, ir sėdėti kuriam nors ant nugaros nė trupučio netraukė. Kai Korinas didžiuodamasis parodė savo veislines kumeles ir eržilą, vardu Apačis, Karolina linksėjo, šypsojosi ir stengėsi suprasti, kuo jie skiriasi. Visi tie gyvuliai jai atrodė vienodi. Jis vežiojo ją apie visokias užtvaras, gyvulių gardus, galvijų srutų latakus ir negrabiai sukaltus barakus, kuriuose nakvodavo piemenys, raiti saugantys galvijus. Karolina pastebėjo, koks ramus ir patenkintas atrodo jos vyras, nebelikę nė pėdsako netikrumo ar nepasitikėjimo savimi, kritusio į akis Niujorko aukštuomenei. Jie pravažiavo apgailėtinai atrodančią lūšną, iki pusės įkastą žemėje, apdengtą lentomis ir velėna.

– Čia būtų buvę mūsų namai, jei būtum atvažiavusi pas mane anksčiau! – tarė Korinas šypsodamasis.

– *Čia?* – pakartojo baisėdamasi Karolina.

Jis linktelėjo galvą.

– Ši pusiau žeminė buvo mano pirmasis būstas, kai įsikūriau čia devyniasdešimt trečiaisiais ir pasižymėjau kuoleliais savo sklypo ribas. Ir peržiemojau joje dvi žiemas, o paskui pasistačiau tikrą namą – radau jį prerijose ir atsitempiau čia, – ar gali tuo patikėti?

– Tu pavogei *namą*?

– Nepavogiau, ne! Tai visai kas kita. Manau, jį buvo pasistatęs koks nors atėjūnas per patį kolonistų antplūdį, ketindamas apsigyventi, kai tai dar buvo nelegalu. Na, kad ir kas pasistatė, tas žmogus išsikraustė ar buvo iškraustytas. Trobelė stovėjo ten ir joje glaudėsi tiktai barškuolės gyvatės, tad aš jas išmečiau, užsikroviau trobelę ant plokščio vežimo ir atitempiau čia. Geras buvo namukas, tik, žinoma, per mažas šeimai.

Tai sakydamas jis paėmė Karolinos ranką ir stipriai spustelėjo; ji droviai nusuko akis.

– *Didelei* šeimai? – nedrąsiai paklausė.

– Manau, turėtų būti keturi ar penki vaikai, – plačiai nusišypsojo Korinas. – O kaip tau atrodo?

– Keturi ar penki turėtų būti gerai, – pritarė taip pat šypsodamasi Karolina.

– Na, o čia pašiūrė, kur atgenam kumeles, kai turi kumeliuotis.

– O kas čia? – paklausė Karolina, rodydama į kūgio pavidalo palapinę už kumelių aptvaro.

– Čia gyvena Džo šeima. Ar matai šalia žeminę? Joje miega Džo ir jo žmona, bet jo gentainiai norėjo vigvamo, kokį visada turėjo, tad jame ir tebegyvena. Jie laikosi tradicijų.

– Kodėl... Džo šeima gyvena vigvame? – apstulbusi paklausė Karolina.

Korinas pažvelgė į ją taip pat apstulbęs.

– Na, jie indėnai, širdele. Ir jiems patinka gyventi taip, kaip gyveno visada, nors pats Džo mąsto pažangiau. Jis dirbo man nuo pat pradžių, kai tegalėjau mokėti drabužiais ir „Ričmondo" tabako skardinėmis po penkis centus. Vienas geriausių mano raitųjų piemenų...

– Indėnai? Čia yra indėnų? – Karolinos širdis ėmė daužytis, jai darėsi bloga. Nebūtų buvusi labiau priblokšta, jei Korinas būtų pasakęs, kad leido vilkams bastytis tarp savo galvijų. – Hačas man sakė, kad jie visi išsikraustę, – sušnibždėjo ji.

– Na, dauguma išsikraustė. Kiti Džo gentainiai gyvena rezervate į rytus nuo čia, žemėse, kurios siekia Arkanzaso upės krantus. Tiems, kurie pasiliko čia, Oklahomos teritorijoje, vadovauja Baltasis Erelis. Bet prieš kelerius metus buvo ir grįžusių į šiaurę. Vadas Stovintis Lokys parsivedė juos atgal į žemes Nebraskoje. Manau, jie buvo labiau išsiilgę tėvynės negu kiti... – aiškino Korinas, bet Karolina mažai ką išgirdo iš pasakojamos genties istorijos.

Ji negalėjo patikėti savo ausimis ar akimis, kad prie jos namų slenksčio įsikūrę laukiniai, apie kurių žvėriškumus jau dešimtmečius rytuose pasakojamos šiurpios istorijos. Ją visą sukaustė baimė. Griebė vadžias iš Korino ir apsuko arklį į kitą pusę, namų link.

– Ei, palauk – ką tu darai? – sušuko Korinas, mėgindamas atimti iš jos vadžias, o arklys priešindamasis muistė galvą, žąslai barškėjo jam į dantis.

– Aš noriu važiuoti! Noriu būti kuo *toliau* nuo jų! – šaukė Karolina visa drebėdama.

Ji užsidengė rankomis veidą, kad tik pasislėptų. Korinas sustabdė arklį, tada, atplėšęs jos rankas nuo veido, suėmė savosiomis.

– Paklausyk! – tarė jis rimtai, įsmeigęs žvilgsnį jai į akis. – Paklausyk manęs, Karolina! Jie geri žmonės. *Žmonės*, visai tokie pat, kaip tu ir aš. Jie tiktai nori gyventi ir darbuotis, auginti vaikus. Ir nesvarbu, ką esi girdėjusi ten, rytuose, kur mėgstama vaizduoti indėnus kaip bjauriausius niekšus, aš tau sakau – jie nenori turėti nemalonumų nei su tavimi, nei su kuo nors kitu. Praeityje yra buvę nesantaikos, ją atnešėme mes, baltieji, bet dabar visi norime kuo geriau sutarti. Džo persikraustė su šeima gyventi ir dirbti šalia mūsų, ir tam reikėjo savotiškos drąsos, nors nei tu, nei aš to negalime suprasti, esu tuo įsitikinęs. Ar tu klausaisi manęs, Karolina? – Ji linktelėjo galvą, nors nelabai tikėjo tuo, ką jis kalba. Jos skruostais ritosi ašaros. – Neverk, mano brangiausioji. Nieko, ką tau pasakojo apie indėnus, negalima priskirti Džo. Aš tai garantuoju. Dabar važiuojam, supažindinsiu jus.

– Ne! – aiktelėjo ji.

– Taip. Dabar jie tavo kaimynai, o Džo yra tikras mano draugas.

– Aš negaliu! Būk geras! – kūkčiojo Karolina.

Korinas, išsitraukęs savo nosinę, nušluostė jai veidą. Suėmęs kilstelėjo jos smakrą ir meiliai nusišypsojo.

– Vargšelė. Nebijok, būk gerutė. Nagi, liaukis. Tą pačią akimirką, kai juos sutiksi, pamatysi, kad nėra ko bijoti.

Caksėdamas liežuviu susirūpinusiam į brikelę pakinkytam arkliui Korinas jį vėl apgręžė, ir jie nuvažiavo prie vigvamo ir žeminės. Aplinkui abu būstus buvo pritaisyta virvių skalbiniams džiauti, indų džiovyklų, kabėjo virvių ringės, įrankiai ir pakinktai. Prie vigvamo kūrenosi laužas, ir kai jie priartėjo, į lauką išėjo nedidelė žilaplaukė moterytė su aprūkusiu puodu, norėdama pastatyti jį ant žarijų. Jos nugara buvo sulinkusi, bet akys tarp išvagojusių veidą raukšlių žėrėjo. Ji nieko nesakė, tik atsitiesė ir linktelėjo Korinui, iššokusiam iš brikelės, o Karoliną apžiūrėjo ramiai susidomėjusi.

– Labas rytas, Baltoji Migla, atvažiavau pristatyti jums savo žmonos, – tarė senajai moteriškei Korinas, pagarbiai prisiliesdamas prie savo plačios skrybėlės krašto.

Karolinai net kojos linko, kai jis padėjo jai išlipti. Ji nurijo seiles, bet gerklėje užstrigo gumulas ir trukdė laisvai kvėpuoti. Mintys verpetais sukosi galvoje. Iš žeminės išlipo vyras, paskui jį jauna mergina, o iš vigvamo pasirodė dar viena moteris, vidutinio amžiaus ir rūsčios išvaizdos. Ji pasakė kažką nesuprantama Korinui, o šis, apstulbindamas Karoliną, jai atsakė.

– Tu moki jų kalbą? – leptelėjo Karolina ir, visų akims nukrypus į ją, net žengtelėjo atbula.

Korinas nusišypsojo šiek tiek drovėdamasis.

– Moku, iš tiesų. Na, Karolina, čia yra Džo, o čia jo žmona, vardu Šarka, bet visi ją vadina Mege*.

Karolina stengėsi šypsotis, bet jautė negalinti išlaikyti žvilgsnio ties kuriuo nors iš jų ilgiau nei kelias sekundes. Kai jau pajėgė pažvelgti, išvydo griežtą tamsios odos vyrą, neaukštą, bet plačios

---

* *Magpie* (*angl.*) – šarka.

krūtinės, ir apkūnią merginą ilgais plaukais su dailiai įpintomis spalvotomis juostelėmis. Džo plaukai taip pat buvo ilgi, ir abiejų buvo aukšti, primenantys katės skruostikauliai ir rimtumo teikiantys antakiai. Šarka šypsojosi ir palenkusi galvą stengėsi sugauti Karolinos žvilgsnį.

– Man labai malonu susipažinti su jumis, ponia Masi, – tarė ji puikia anglų kalba, tik su stipriu akcentu.

Karolina net išsižiojo.

– Jūs kalbate angliškai? – sušnibždėjo ji negalėdama patikėti.

Šarka linksmai sukikeno.

– Taip, ponia Masi. Geriau už savo vyrą, nors mokiausi trumpiau negu jis! – pasigyrė. – Aš taip džiaugiuosi, kad jūs čia esate. Šioje rančoje gerokai per daug vyrų.

Karolina ilgėliau įsižiūrėjo į šią moterį, apsivilkusią paprastu sijonu ir palaidinuke, su ryškiaspalve austa skara per pečius. Apsiavusi ji buvo minkštais, Karolinai dar neregėtais bateliais. Jos vyras, po marškiniais vilkintis sunkią siuvinėtą karoliukais liemenę, kažką irzliai suniurnėjo savo kalba, o Šarka niūriai į jį pažvelgė ir pasipiktinusi kažką atšovė. Džo nesišypsojo kaip jo žmona, o jo veido išraiška atrodė Karolinai itin priešiška. Ją gąsdino jo akių juodumas, o tiesi burnos linija rodė, kad jis nepermaldaujamas.

– Dar nebuvau sutikusi čerokių... žmonių, – tarė Karolina, šiek tiek padrąsinta Šarkos linksmo nusiteikimo.

– Dar nė nesutikot, – pašaipiai tarė tik dabar atvėręs burną Džo.

Jo tartis buvo tokia gomurinė, kad Karolinai prireikė laiko jį suprasti. Ji pažvelgė į Koriną.

– Džo ir jo šeima yra iš ponkų genties, – paaiškino šis.

– Bet... Hačas man sakė, kad šios žemės anksčiau buvo čerokių...

– Jos ir buvo čerokių. Na... paprastai tariant, šiame krašte yra daug genčių. Juk anksčiau čia buvo Indėnų teritorija, tik dabar ji

vadinama Oklahomos. Džo ir jo šeima ne tokie kaip visi, jie apsisprendė perimti šį tą iš baltųjų gyvenimo būdo. Dauguma genties žmonių pasirinko likti su saviškiais rezervato žemėse. Džo čia pamėgo varinėti galvijus ir nebesidairo atgal – tiesa, Džo?

– Labiau pamėgau tave aplošti kortomis, – atsakė ponkų genties vyras, pašaipiai perkreipęs lūpas.

Kai jie nutolo nuo vigvamo, Karolina suraukė antakius.

– Vardas Džo nelabai tinka... ponkai...

– Ponkui. Na, jo tikrojo vardo jo kalba tiesiog neįmanoma ištarti. Jis reiškia Smėlio Audra ar kažką panašaus. Džo visiems daug lengviau ištarti, – paaiškino Korinas.

– Jis, regis, rodo tau ne per daugiausia pagarbos, nors esi jo darbdavys.

Čia Korinas žvilgtelėjo į Karoliną ir akimirką jo akys apniuko, kakta susiraukė.

– Jis labai mane gerbia, tikrai, o tos pagarbos turėjau nusipelnyti. Tokie žmonės, kaip Džo, gerbia kitą ne todėl, kad jis baltasis ar turi žemės, ar kad moka jam algą. Jie gerbia tave, jei pasirodai esąs sąžiningas, noriai mokaisi ir gerbi juos kaip pridera. Čia viskas kiek kitaip negu Niujorke, Karolina. Žmonės turi gelbėtis ir padėti kitiems, nes potvynis, šalčiai ar tornadas akimirksniu gali nušluoti viską, ką turi. – Jis nutilo. Prerijose pūtė šiltas vėjas, švilpaudamas per brikelės ratų stipinus. Įskaudinta priekaištų Karolina sėdėjo liūdnai tylėdama. – Greitai apsiprasi, nesirūpink, – pasakė Korinas jau švelnesniu balsu.

Po kelių dienų juodu išsiruošė į medaus mėnesio iškylą; išvažiavo brikele, kai saulė buvo dar tik rytinio horizonto pakraštyje, ir tris valandas keliavo į vakarus nuo rančos, į vietą, kur kalvota žemė iški-

liais vingiais buvo susimetusi aplinkui seklų tvenkinį, į kurį plukdė vandenį lėtas upelis. Sidabriniai gluosniai, nulenkę šakas, metė šešėlį į vandens pakraštį, o ten, kur prisiliesdavo prie paviršiaus, plataus dangaus atspindys susiraukšlėdavo.

– Čia taip gražu, – tarė Karolina šypsodamasi, kai Korinas ją nukėlė ant žemės.

– Džiaugiuosi, kad tau patinka, – tarė Korinas, bučiuodamas ją į kaktą. – Man tai viena mėgstamiausių vietelių. Kartais čia atjoju, kai reikia ką nors apgalvoti ar jaučiuosi prislėgtas...

– Tai kodėl čia neapsigyvenai? Kodėl įkūrei rančą taip toli rytuose?

– Na, norėjau įsikurti čia, bet Džefris Bjukananas mane aplenkė. Jo ūkis už dviejų mylių į tą pusę, bet ši žemė priklauso jam.

– Ar jis nesupyks, kad čia atvažiavom?

– Turbūt ne. Jis gana atlaidus, bet svarbiausia – nė nežinos, kad čia esam, – plačiai nusišypsojo Korinas, ir Karolina nusijuokė, priėjo prie tvenkinio krašto, sumerkė į vandenį pirštus.

– Tad ar dažnai čia lankaisi? Ar nuotaika būna prislėgta, kai čia nebūni?

– Kartais būdavo, kai dar tik atvykau čia. Svarstydavau, ar pareiškiau teises į tinkamą sklypą, galvodavau, kad esu per toli nuo savo šeimos, ar žemė tinkama galvijams. Bet dabar jau daug mėnesių nesu čia buvęs. – Jis truktelėjo pečiais. – Greitai man paaiškėjo, kad nesu pasielgęs protingiau, kaip pareikšdamas teises į dabartinę valdą ir pasirinkęs visa kita. Numaniau, kad viskas įvyksta dėl tam tikrų priežasčių, o dabar esu tuo įsitikinęs.

– Kodėl? – paklausė į jį atsigręžusi Karolina, šluostydamasi pirštus į sijoną.

– Nes turiu tave. Kai mirė mano tėvas, maniau... kurį laiką maniau, kad turėčiau grįžti į Niujorką ir rūpintis motina. Bet tą pat

akimirką, kai ten grįžau, jau žinojau, kad negalėsiu pasilikti. O tada suradau tave, ir tu panorai su manimi išvykti... ir jei tėvo netektis galėjo atnešti ką nors gera, tai tu esi tas gėris, Karolina. Tavęs stigo mano gyvenime, – kalbėjo jis taip tvirtai įsitikinęs, kad Karolina buvo sukrėsta.

– Ar tikrai taip manai? – sušnibždėjo ji stovėdama visai arti Korino, jausdama, kaip nuo saulės kaitros rausta oda. Saulė skaisčiai švietė ir Korino akyse, dabar jos buvo deginto cukraus spalvos.

– Tikrai taip manau, – ramiai atsakė jis, ir Karolina pasistiebė jį pabučiuoti.

Gluosnių pavėsyje jis iškinkė arklį ir pririšo prie medžio, tada jie pasitiesė paklotus ir iškraustė maistą iš pintinės su dangčiu, Karolina atsisėdo rūpestingai parietusi kojas ir įpylė Korinui stiklinę limonado. Jis atsipalaidavęs atsigulė šalia, pasirėmė alkūne ir atsisagstė marškinių sagutes, kad būtų vėsiau. Karolina stebėjo jį kone susidrovėjusi, vis dar neįsisąmoninusi, kad jis priklauso jai, vis dar nepratusi prie jo nesuvaržytos elgsenos. Iki atvykimo į rančą ji nežinojo, kad vyrams ant krūtinės želia plaukai, ir dabar juos apžiūrinėjo, susiraičiusius ir sudrėkusius nuo įkaitusio kūno.

– Korinai, – tarė ji staiga.

– Ką, mieloji?

– Kiek tau metų?

– Ką? Juk tu žinai!

– Betgi nežinau! Ką tik supratau, kad nežinau, kiek tau metų. Atrodai gerokai vyresnis už mane – turiu omenyje ne išvaizdą! Na, iš dalies ir išvaizdą, bet taip pat... kitais atžvilgiais, – painiodamasi aiškino Karolina.

Korinas šypsojosi.

– Man sueis dvidešimt septyneri, – atsakė jis. – Na, ką – ar labai pasibaisėjai ištekėjusi už senio?

– Dvidešimt septyneri – ne taip ir daug! O man po dviejų mėnesių bus devyniolika. Bet... atrodo, kad gyveni čia seniausiai. Esi taip įsitvirtinęs, lyg jau gyventum čia penkiasdešimt metų!

– Na, pirmą kartą atvykau čia su tėvu verslo reikalais – jis žvalgėsi naujų jautienos tiekėjų. Mano tėvas vertėsi mėsos prekyba – ar esu tau sakęs? Jis parduodavo mėsą visiems geriausiems Niujorko restoranams, ir kurį laiką man teko dirbti kartu. Bet vos čia atvykęs supratau, kad mes ne nuo to galo pradėjom, ir nebegrįžau. Man buvo tik šešiolika metų, kai nusprendžiau čia pasilikti ir išmokti auginti galvijus, užuot pirkęs jų skerdieną.

– Šešiolika! – pakartojo Karolina. – Argi tau nebuvo baisu atsiskirti nuo savo šeimos? – paklausė ji.

Korinas valandėlę pagalvojo, tada papurtė galvą.

– Nieko labai nebijojau. Kol nepakviečiau tavęs šokti, – atsakė jis.

Karolina nuraudo iš laimės, pasitempė sijonus.

– Tikrai karšta, ar ne? Net čia, pavėsyje, – nusiskundė ji.

– Nori sužinoti, kaip geriausia atvėsti?

– O kaip?

– Paplaukioti! – pareiškė Korinas ir pašokęs nusitraukė marškinius per galvą.

– *Paplaukioti!* Ką čia sumanei? – nusijuokė Karolina.

– Tuoj parodysiu! – tarė jis nusimesdamas batus ir nuspyręs kelnes įbrido į tvenkinį nuogas kaip Adomas džiugiai šūkaudamas ir taškydamas vandenį.

Karolina stovėjo ir žiūrėjo labai nustebusi.

– Eikš, mieloji! Geriau nebūna! – kvietė jis.

– Ar tu *išprotėjai*? – sušuko Karolina. – Aš *negaliu* čia plaukioti!

– Kodėl ne? – paklausė jis, perplaukęs nedidelį tvenkinį plačiais rankų mostais.

– Na... na... čia... – ji nepatikliai mostelėjo ranka. – Čia purvina! Ir atvira vieta – dar kas nors pamatys! Be to, neturiu maudymosi kostiumėlio.

– Aišku, kad turi! Čia pat, po savo suknele! – nusišiepė Korinas. – Ir kas pamatys? Ištisas mylias aplinkui nė gyvos dvasios – tik tu ir aš. Eikš! Tau labai patiks!

Karolina nesiryždama pavaikštinėjo pakrante, atsivarstė batus ir vėl ėmė dvejoti. Saulės spinduliai gražiai mirgėjo vandens paviršiuje, seklumėlėse tingiai plaukiojo žuvytės. Saulė kepino, kaitino Karolinai viršugalvį, drabužiai veržė ir dusino. Ji pasilenkė, nusiavė batus ir nusimovė kojines, rūpestingai padėjo ant kranto, tada pasikėlusi iki kelių suknelę įbrido į vandenį iki kulkšnių. Šalto vandens palaima suprakaitavusiai odai ją pagaliau įveikė.

– O, Viešpatie! – tyliai tarė ji.

– Na ir kaip? Ar dabar geriau? – paklausė Korinas priplaukdamas prie kranto, kur ji stovėjo. Po vandeniu švietė jo balti sėdmenys, iškreipti spindulių lūžio, ir Karolina prajuko.

– Tu atrodai visai kaip varlė vandens kibire! – pasakė jam.

– O, tikrai? – paklausė jis tėkšdamas į Karoliną vandenį, ir ši spiegdama atsitraukė. – Eikš, nagi, eikš į vandenį! Pamėgink!

Karolina pažvelgė per petį – jei kartais pasirodytų žiūrovų, ji buvo pasirengusi baimingai aikčioti dėl tokio savo palaidumo – tada atsisagstė suknelę, atsivarstė korsetą ir gražiai pakabino ant gluosnio šakos. Apatinius pasiliko, bet nuogi pečiai net pašiurpo – tokia jautėsi pastebima, – tada vėl grįžo prie vandens, apglėbusi save rankomis, tartum gindamasi. Čia sustojo pakerėta pojūčio, kai į tarpupirščius prasisunkė purvo. Dar niekad nebuvo jautusi ko nors panašaus ir dabar pasikėlusi apatinius žiūrėjo žemyn, lankstė kojų pirštus ir šypsojosi. Kai pakėlė akis, norėdama apie tai pasakyti, pamatė Koriną, stebintį ją susižavėjimo apimtu veidu.

– Kas yra? – paklausė sunerimusi.

– Tu. Tik pažvelk į save... Tu tokia drąsi. Ir tokia graži. Nieko panašaus nesu matęs, – atsakė jis paprastai.

Vandenyje jo plaukai prilipo prie kaktos, ir jis atrodė jaunesnis, berniokiškas.

Karolina ketino tik pabraidyti, bet pajutusi vandenį ir sujaudinta Korino žodžių įsidrąsino, tad įbrido iki juosmens, ir vanduo apsuko apie kojas jos peršviečiamų apatinių klostes. Nervingai sukrizenusi, ji atsigulė aukštielninka ir leidosi vandens keliama į paviršių. Vėsus vanduo tartum pirštais sklaidė jos plaukus.

– Eikš, pabučiuok mane, – pareikalavo Korinas.

– Labai apgailestauju, pone, bet aš dabar pernelyg užsiėmusi plaukiojimu, – išdidžiai atsakė Karolina, kapstydamasi tolyn nevikriais grybšniais. Nustebo supratusi, kad plaukiojo tik vaikystėje, kai vasarodavo šeimos vasarnamyje.

– Vis tiek gausiu bučinį, net jei teks tave pasivyti, – pasakė jai Korinas.

Juokdamasi ir plakdama kojomis vandenį Karolina mėgino pabėgti, bet nelabai stengėsi.

Saulė jau leidosi, kai užvažiavę ant paskutinės kalvos jie išvydo apačioje šviečiant rančos žiburius. Karolina jautė kaistančią, peršinčią odą, kur nudegino saulė, ir buvo keista vilkėti suknelę be apatinių marškinių, patiestų džiūti brikelės gale. Ji apsilaižė lūpas, pajuto savotišką upelio vandens prieskonį. Tas pats prieskonis buvo įsigėręs į jųdviejų odos ir plaukų kvapą. Upelio pakrantėje jie mylėjosi, ir Karolinos kūną buvo apėmęs malonus suglebimas, ji jautėsi šilta ir apsunkusi. Staiga ją apėmė noras nebegrįžti namo. Troško, kad ta diena tęstųsi be galo; kad juodu su Korinu karštą dieną pavėsyje

mylėtųsi ir mylėtųsi, apie nieką daugiau negalvodami, dėl nieko nesirūpindami. Tartum įspėjęs jos mintis, Korinas sustabdė arklį ir prieš prabildamas valandėlę žvelgė į savo namus.

– Ar esi pasiruošusi grįžti? – paklausė.

– Ne! – piktai sušuko Karolina. – Aš... aš noriu, kad kiekviena diena būtų tokia kaip šiandien. Buvo taip nuostabu.

– Tikrai, mylimoji, – pritarė Korinas, paėmęs jos ranką ir keldamas prie lūpų.

– Pažadėk man, kad vėl ten nuvažiuosim. Nesiartinsiu nė per colį prie namų, kol nepažadėsi.

– Turim grįžti namo! Naktis jau čia pat... bet aš tau pažadu, būtinai vėl ten nuvažiuosim. Galėsim ten apsilankyti kada užsimanę – *būtinai* dar apsilankysim, ir dar daug dienų bus tokių kaip ši. Prisiekiu, – tarė jis.

Tamsiai mėlynoje prietemoje Karolina žiūrėjo į jo siluetą, įžvelgė akių spindesį, blankią šypseną. Ištiesusi ranką palietė jo veidą.

– Aš myliu tave, – pasakė paprastai.

Patempus vadeles arklys ėmė tingiai žingsniuoti žemyn medinio namo link, ir su kiekvienu jo žingsniu Karolinai į širdį ėmė miglotai smelktis ir stiprėti bloga nuojauta. Ji nukreipė akis į tamsią žemę priekyje ir staiga išsigando, kad, nors Korinas ir prižadėjo, nė vienos dienos nebebus tokios malonios kaip ta, kuri ką tik praėjo.

Neva skaitau, bet knygoj raidės liejos:
Nebent pro praviras duris prasprūsdavau
Žvilgsniu, ir daužės man kaskart širdis,
Tikėjaus vis išvysti svečią veidą.

Samuel Taylor Coleridge, *Frost at Midnight*

3

Stengiuosi prisiminti apie Henrį ką nors gera. Galbūt mudvi su Beta turime būti jam dėkingos už tai, kad užaugome, gyvename savo gyvenimą, įsimylime, liaujamės mylėjusios. Henris mėgo kvailus juokelius, o man patiko jų klausytis. Beta visada buvo gera, visur mane vedžiojosi ir padėdavo, bet ji buvo labai rimta, net vaikystėje. Kartą taip kvatojau iš Henrio juokų, kad vos neapsišlapinau, – išsigandusi staiga lioviausi kikenusi ir nuskuodžiau į tualetą, užspaudusi tarpkojį kumščiu. *Ką reikia daryti, kai pamatai dinozaurą? Tikėtis, kad jis tavęs nepamatys. Kodėl drambliai nusidažo padus geltonai? Tada jie gali aukštielninki pasislėpti saldžiame kiaušininiame kreme. Kas su keturiomis kojomis ir mato vienodai tiek prieš save, tiek už savęs? Arklys užrištomis akimis. Kas yra mažas, rudas, susiraukšlėjęs ir lekia dviejų šimtų mylių per valandą greičiu? Įelektrinta razina. Kas baltas supasi ant medžio šakos? Beždžionė su naktiniais marškiniais.* Jis galėdavo taip kalbėti valandų valandas, ir, kai man nuo juoko paskausdavo skruostai, spausdavau juos pirštais.

Jis taip kvailai šmaikštavo ir vieną dieną, kai buvau maždaug septynerių; buvo šeštadienis, nes ant stalo valgomajame buvo pridrabstyta šiltų pusryčių liekanų; lauke saulėta, bet dar vėsu. Stik-

linės durys į terasą buvo atviros, pro jas dvelkė šaltas oras ir sukosi man apie kulkšnis. Iš tiesų nė nemačiau, ką Henris veikia, vieną po kito pyškindamas tuos juokelius. Nekreipiau dėmesio. Tiesiog klausiausi jo žodžių, stovėjau arti, kad sugaučiau klystantį, pasakinėjau, kai jis nutildavo. *Sakyk dar vieną! Iš kur žinai, kad tavo lovoje guli dramblys? Iš raidės D ant jo pižamos. Pasakyk kokį nors viszalį augalą! Šaldyti špinatai.*

Henris turėjo skardinę sausainių ir lipdė po du sausainius, vieną prie kito, storai užtepęs garstyčių. Itin stiprių, šlykščios spalvos, kurių Klifordas mėgo užsitepti ant dešrelių. Stengiausi prisiminti apie Henrį ką nors gera, ir še tau.

Nesusiprotėjau paklausti, kodėl jis taip daro. Nepaklausiau, kur mes einam. Jis susivyniojo sausainius į servetėlę, įsidėjo į kišenę. Sekiau paskui jį per veją tartum prijaukinta beždžionėlė ir reikalavau juokelių, daugiau juokelių. Ėjom į vakarų pusę, ne į mišką pietuose, o keliuko link. Pačiu jo pakraščiu, palei gyvatvorę nusigavom iki Dinio stovyklavietės. Henris atsitūpė griovyje, truktelėjo ir mane, kad atsitūpčiau. Mus užstojo išsikeroję aitraus kvapo builiai. Tik dabar man atėjo į galvą paklausti: „Henri, ką tu darai? Kodėl mes slepiamės?" Jis liepė man užsičiaupti, todėl daugiau nebeklausinėjau. Turbūt žaidžiame šnipus, pamaniau, stengiausi laikytis taip, kad niekas nė nesušiugždėtų, tylomis kenčiau dilgėles, skruzdėlyną, laukines bites. Dinio senelis sėdėjo ant sulankstomosios kėdės prie savo baltos apdaužytos automobilinės buveinės, neperšlampamą skrybėlę užsismaukęs ant akių, susikryžiavęs rankas, kumščius pasikišęs po pažastimis. Turbūt miegojo. Gilios tamsios raukšlės nuo nosies ėjo iki lūpų kampučių. Abipus gulėjo šunys, galvas pasidėję ant letenų. Du juodi su balta koliai, kurių vardai buvo Diksė ir Faiveris, ir jų nevalia buvo liesti, kol Dinio senelis nepasakys, kad galima. *Tik suerzinsi juos, ir pirštukų nebėra.*

Henris per gyvatvorę numetė sausainių suvožtinius. Šunys akimirksniu pašoko, bet užuodę sausainius nelojo. Sukrimto juos su visomis garstyčiomis. Aš apmiriau. *Henri!* – sušukau mintyse. Diksė ėmė sausai kosėti, čiaudėti, pasidėjo snukutį ant vienos letenėlės, o kita ėmė jį trinti. Jos akys prisimerkė. Ji vėl ėmė čiaudėti ir purtyti galvą, inkščioti. Henris sukandęs krumplius stebėjo, įsmeigęs žibančias akis. Užsidegęs. Dinio senelis nubudęs tyliai kalbino šunis. Apkabinęs Diksės kaklą, spoksojo, kaip ji žiaukčioja ir šnarpščia. Faiveris, lėtai apsisukęs į vieną pusę, žiauktelėjo, išvėmė šlykščią geltoną masę. Henrio kumštis nebesulaikė juoko, jam išsprūdo kuktelėjimas. Mane dusino gailestis, degiau iš gėdos. Norėjau atsistoti ir sušukti: *Ne aš tai padariau!* Norėjau dingti iš čia, bėgti namo. Bet likau tupėti, linguodama, prispaudusi veidą prie kelių.

Blogiausia buvo, kai Henris pagaliau leido eiti, prikėlė įžnybęs į ranką. Nuėjom kokius dvidešimt žingsnių, ir pasirodė Dinis su Beta. Jų džinsų apačia buvo šlapia nuo rasos, Betos plaukuose įstrigęs žalias lapelis.

– Ką judu iškrėtėt? – paklausė Beta.

Henris pažvelgė į ją padilbomis.

– *Nieko,* – atsakė jis, į tą vieną žodį sudėjęs visą panieką.

– Erika?

Beta žvelgė į mane griežtai, negalėdama patikėti, kad aš išvien su Henriu, kad atrodau lyg kuo nusikaltusi. Kad galėčiau šitaip juos išduoti. Bet kurgi *juodu* buvo, be manęs? Norėjau šaukti. Tai *jie* mane paliko. Henris piktai dėbtelėjo į mane, stumtelėjo.

– Nieko, – sumelavau aš.

Visą tą dieną niūriai tylėjau. Ir kai kitą dieną pamačiau Dinį, negalėjau pažvelgti jam į akis. Supratau, kad jis žino. Iš Henrio juokelių.

– Rika? Ar jau galim eiti?

Prie mano kambario durų, kur šį kartą lindžiu, pasirodo Edžio galva. Spoksau pro šalčio aptrauktą stiklą į baltą žemę apačioje. Rėmų kampuose mažučiai tobuli plunksniški ledo kristalai.

– *Šaltis daro savo slaptą darbą nepadedamas vėjo,* – cituoju jam.

– Iš kur tai?

– Kolridžas. Gerai, Edi, galim eiti. Duok man penkias sekundes.

– Viena, dvi, trys, keturios, penkios.

– Cha cha. Dink iš čia. Tuoj nulipsiu žemyn. Juk neisiu į lauką su chalatu.

Nieko nepaisydama tebevilkiu chalatą, kaip ir tada, kai kiek anksčiau atidariau duris Maksvelui.

– Šiandien neikim, – nusileidžia Edis nueidamas. – Taip šalta, kad ir pingvinas šikną nušaltų.

– Na ir kalbelės, vaike, – subaru jį.

Šerkšnas išpuošė medžius baltai. Už lango tartum kitas pasaulis – trapus pasaulis albinosas, kuriame vietoj negyvo pilkumo ir nuobodaus rudumo viskas balta ir melsva, net žaižaruoja. Akinamai švyti. Kiekviena menkiausia šakelė, kiekvienas nukritęs lapelis, kiekviena žolelė. Ir namas tartum naujas, nebe vaiduoklis ar tuščias kiautas tų namų, kuriuos prisimenu. Šiandien aš trykštu optimizmu. Kaip nebūsi pakilios nuotaikos? Po tokios daugybės apsiniaukusių dienų dangus atrodo visiems laikams nusigiedrijęs. Net galva svaigsta pažvelgus į tą erdvę aukštybėse. Ir Beta pasakė, kad eis su mumis, – štai ką daro kupina gyvybės diena.

Kai pasakiau, kad čia yra Dinis, ji visa apmirė. Akimirką mane buvo apėmusi baimė. Atrodė, tarytum Beta nekvėpuoja. Stovėjo taip ramiai, lyg kraujas būtų sustingęs gyslose ir liovusis plakti širdis. Ilgą sustojusią akimirką aš laukiau, žiūrėjau į ją ir mėginau

atspėti, kas bus toliau. Tada Beta nukreipė akis šalin, liežuvio galeliu apsilaižė apatinę lūpą.

– Dabar būtume svetimi, – pasakė ji ir lėtai nuėjo į virtuvę.

Nepaklausė manęs, iš kur žinau, koks jis dabar, ką čia veikia. Ir aš supratau, kad verčiau jai nesakyti. Verčiau pasilaikyti sau. Pasilikti jo žodžius tik savo atmintyje. Turėti juos. Kai nuėjusi Betą susiradau, ji jau buvo atsipalaidavusi. Užsiplikėme arbatos, ir aš gėriau pamirkydama joje avižinius „Hobnob“ sausainius. Bet ji tą vakarą nieko nevalgė. Nei sausainių, nei rizoto, kai padėjau lėkštę priešais, nei paskui ledų.

Šiandien gruodžio dvidešimta. Automobilis net garuoja, kai važiuoju į rytus per kaimą, tada pasuku šiaurėn į A 361 kelią.

– Dar viena tokia diena, vaikučiai, ir tada oras ims šilti iki pat pavasario! – pareiškiu aš mankštindama pirštinėse sustingusius pirštus.

– Negali norėti, kad žiema pasibaigtų dar iki Kalėdų, – atkerta man Edis.

– Tikrai? Net jei mano rankos prišalusios prie vairo? Žiūrėk – noriu atitraukti ir negaliu! Matai – prišalo!

Edis juokiasi.

– Važiuojant nepaleisti vairo būtų pagirtina, – nusišaipo Beta nuo keleivio sėdynės.

– Tad gal ir gerai, kad esu prišalusi, – šypsausi aš.

Pasuku į Eivberį. Šį trimestrą Edis mokėsi apie Anglijos senovę. Viltšyre gausu senovės liekanų. Pastatau mašiną. Prie „National Trust“ globojamų objektų netraukia, ir mes įsiliejame į nenutrūkstamą srautą žmonių, einančių taku prie akmenų. Žemė žėri, saulė viešpatauja danguje.

Šeštadienis puikus, tad Eivberyje daug žmonių, visi tamsiai apsimuturiavę kaip ir mes, beformiai, eina prie senovinių smiltainio riedulių. Du koncentriniai ratai, ne tokie aukšti kaip Stounhendže,

ne tokie didingi ar tvarkingi, bet kur kas didesni. Tiesiai per juos eina kelias, tarp jų išsimėčiusi pusė kaimo, nors bažnytėlė kukliai stovi nuošaliau. Man patinka toks išsidėstymas. Visi tie gyvenimai, visi metai sukaupti vienoje vietoje. Mes apeiname visą ratą. Beta skaito iš turisto vadovo, bet kažin, ar Edis klausosi. Jis vėl susiradęs lazdą. Kaunasi kardu su kažkuo, ką įsivaizduoja, ir norėčiau matyti, su kuo. Gal su barbarais? Ar su kuo nors iš mokyklos.

– Eivberio akmenų ratai yra didžiausi Britanijoje, trečias ratas visų didžiausias. Iš viso kartu su žemių pylimu ir grioviu plotas užima vienuolika su puse hektaro...

– Beta! – šūkteliu.

Ji priėjusi visai prie griovio krašto. Šerkšnas ant žolės tirpsta, slidu.

– Oi.

Ji pasitraukia toliau, nusijuokia.

– Edi, aš vėliau patikrinsiu, ką tu girdėjai! – šaukiu.

Mano balsas tykiame ore skamba kaip trimitas. Senyva pora atsigręžia pasižiūrėti. O aš tik noriu, kad Edis klausytųsi Betos.

– Akmenys apdoroti elnio ragų kapliais ir grėblių dantimis, jaučių mentikauliais ir tikriausiai buvo naudojamasi mediniais kastuvais ir pintinėmis...

– Geras, – pareigingai atsako Edis.

Mes einame pro medį, išaugusį ant pylimo, jo šaknys virš žemės, susimazgiusios leidžiasi tartum krioklys. Edis repečkoja žemyn kaip komandosas; susilenkęs priglunda prie šaknų, žvelgia tris metrus aukštyn.

– Ar tu elfas? – klausia Beta.

– Ne, aš esu miško plėšikas, tykau tave užpulti, – atsako jis.

– Lažinamės, kad nespėsi manęs sugriebti, kol eisiu pro medį, aš išsigelbėsiu, – meta jam iššūkį Beta.

– Man nebeįdomu, – skundžiasi Edis.

– Jau einu! – kursto jį Beta, koja už kojos žengdama pro medį.

Karingai šaukdamas Edis kopia šaknimis, slysčioja, nusibrozdina kelius. Jis čiumpa Betą abiem rankom, ir ji net suspiegia.

– Pasiduodu, pasiduodu! – juokiasi ji.

Išeiname iš kaimo plačiu akmenimis apkraštuotu keliu, kuris veda toliau į pietus. Saulė nušviečia Betos veidą – jau seniai esu mačiusi ją taip apšviestą. Ji atrodo išblyškusi, vyresnė, bet skruostai žydi. Ir dar ji atrodo rami. Edis mus veda iškėlęs kardą, ir mes einam, kol ima šalti kojos.

Grįžtant sustoju prie SPAR parduotuvės Barou Stortone nupirkti Edžiui imbierinio alaus. Beta laukia mašinoje, vėl nutykusi. Mudu su Edžiu apsimetame, kad to nepastebime. Siaubingas jausmas, kai atrodo, kad ji svyruoja ant bedugnės krašto. Mudu su Edžiu dvejojame, norime atitraukti, bet baisu, kad netyčia išgąsdinsim bakstelėję ir ji pasvirs ne į tą pusę.

– Ar negalėčiau gauti kokakolos vietoj to alaus?

– Taip, jei labiau nori.

– Atvirai kalbant, alkoholis man nelabai rūpi. Praėjusį trimestrą paragavau degtinės bendrabučio miegamajame.

– Tu gėrei *degtinę*?

– Nepasakyčiau, kad gėriau. Nurijau gurkšnį. Ir man pasidarė bloga, o Bafas ir Denis iš tikrųjų sublogavo ir prismardino kambarį. Šlykštu. Nežinau, kodėl žmonėms taip noris pasigerti, – sako jis nerūpestingai.

Jo skruostai sugnaibyti šaltuko, rausvi, įkaitę. Akys šviesios kaip vanduo.

– Na, vėliau tau gal kitaip atrodys. Bet, dėl Dievo meilės, tik nesakyk savo mamai! Ją ištiks priepuolis.

– Aš *ne toks kvailas*, pati žinai, – Edis pavarto akis.

– Taip, žinau.

Aš šiepiuosi net susilenkusi nuo dviejų didžiulių kokakolos butelių svorio, kai dedu juos į pintinę. Mums prisiartinus prie kasos, įeina Dinis. Jam virš galvos sutilindžiuoja varpelis, linksma trumputė fanfara. Ir aš neišmanau, kur žiūrėti, kaip stovėti. Jis praėjo visai pro Betą, sėdinčią automobilyje. Kažin, ar ji pastebėjo, ar atpažino.

– Sveikas, Dini, – pasisveikinu.

Šypsausi. Mes tiktai kaimynai, nieko daugiau, bet man apmirė širdis. Dinis nustebęs žiūri į mane.

– Erika!

– Čia Edis – tai yra Edas – aš apie jį tau pasakojau. Mano sūnėnas, Betos sūnus.

Trukteliu Edį prie savęs, jis mandagiai šypteli, ištaria „sveiki". Dinis įdėmiai žvelgia į jį, nusišypso.

– Betos sūnus? Malonu susipažinti, Edai, – sako jis.

Juodu paspaudžia vienas kitam ranką, ir aš kažkodėl susijaudinu, netenku žado. Paprastas judesys. Abu mano pasauliai susieina per jųdviejų odos susilietimą.

– Ar jūs tas Dinis, su kuriuo mano mama žaisdavo, kai buvo maža?

– Taip, tas pats.

– Erika man apie jus pasakojo. Sakė, jūs buvot geriausi draugai.

Dinis perveria mane žvilgsniu, ir pasijuntu kalta, nors tai, ką sakiau, gryna teisybė.

– Na, turbūt buvom.

Jo balsas ramus ir žemas, visada vienodas.

– Apsiperki Kalėdoms? – kvailai įsiterpiu.

SPAR parduotuvėje nematyti kalėdinių prekių gausos, lentynų pakraščiai apklijuoti nušiurusiais blizgučiais. Dinis purto galvą, pakelia akis.

– Hani užsimanė sūrių bulvių traškučių su actu, – atsako jis ir susidrovėjęs nusuka akis į šalį.

– Ar matėt mamą lauke? Ji ten sėdi mašinoje – ar pasisveikinot? – klausia Edis.

Man sudilgsi po krūtine.

– Ne. Nepasisveikinau. Aš... aš tuoj prieisiu, – sako Dinis, pasigręžia į duris, žvelgia į mano purviną baltą automobilį.

Jo akys kupinos ryžto; jis eina tiesus, įtempęs pečius, tartum būtų varu verčiamas eiti pas Betą.

Matau Dinį pro durų stiklą. Tarp kampuose išpurkšto dirbtinio sniego. Jis pasilenkia prie automobilio lango, jo iškvepiamas oras nusėda ant stiklo. Beta nuleidžia stiklą. Jos veido nematau, jį užstoja Dinis. Pastebiu jos rankas kylant prie burnos, paskui jos virpėdamos palengva nusileidžia, tartum būtų besvorės. Aš palenkiu galvą, paskui ištiesiu kaklą, kad matyčiau. Įtempiu klausą, bet girdžiu tik „Slade“ per radiją už prekystalio. Dinis nuogu delnu atsiremia į automobilio stogą, ir savo oda pajuntu skausmą nuo to šalto metalo.

– Rika, mūsų eilė, – sako Edis, niukteli man alkūne.

Esu priversta nutraukti stebėjimą, uždedu pintinę ant prekystalio ir šypsausi paniurusiam vyrui prie kasos. Sumoku už kokakolą, „Twix“, gabalėlį kumpio pusryčiams ir išskubu prie automobilio.

– Tai kuo tu dabar užsiimi? Visada norėjai groti fleita orkestre, kiek prisimenu, – sako Dinis.

Jis atsitiesia, nebesiremia į automobilį, susikryžiuoja rankas. Staiga man pasirodo, kad jis pasirengęs gintis, o Beta net neišlipo iš automobilio su juo pasikalbėti. Ji vengia į jį žiūrėti, maigo šaliko galus, nukarusius ant kelių.

– O, tai man neišdegė, – sako ji plonai sukikendama. – Perėjau

į septintą klasę, ir tada... – Ji nutyla, vėl nusuka akis. Ji perėjo į septintą klasę tą pavasarį, kai dingo Henris. – Aš lioviausi tiek daug grojusi, – užbaigia abejingai. – Dabar užsiimu vertimais. Daugiausia iš prancūzų ir italų.

– Mat kaip, – sako Dinis.

Jis įdėmiai žvelgia į Betą, tyla užtrunka, todėl įsiterpiu.

– O aš vargstu su anglų kalba: mokyti paauglius – tai tas pats, kas varyti vandenį į kalną su šakute. Tačiau Beta visada turėjo kalbų dovaną.

– Tereikia įsiklausyti, ir tiek, Rika, – sako man Beta, ir tai skamba kaip priekaištas.

– Niekada nepasižymėjau gabumais svetimoms kalboms, – sutinku šypsodamasi. – Mes ką tik buvom Eivberyje. Edas norėjo pamatyti, nes jie dabar apie tai mokosi. O kai nuvažiavom, tau buvo svarbiau suvalgyti užeigoje grietininių ledų, užpiltų karštu pieniniu saldainiu, ar ne, Edi?

– Jie buvo *klasiški*, – patikina mus Edis.

Dinis atlaidžiai nusišypso man, tačiau Beta daugiau nieko jo nebeklausia, ir jo veidas kiek apsiniaukia. Jis žengia nuo automobilio.

– Tai kiek laiko čia būsit? – klausia jis, ir tas klausimas skirtas man, nes Beta spokso tiesiai priešais save.

– Per Kalėdas tikrai būsim. O kaip bus vėliau, dar nežinom. Reikia daug visko sutvarkyti, – atsakau. Atsakymas ir sąžiningas, ir miglotas. – O tu?

– Kurį laiką, – atsako Dinis truktelėdamas pečiais – atsakymas dar miglotesnis.

– A.

Aš šypsausi.

– Na, aš jau eisiu. Gera buvo vėl pamatyti tave, Beta. Malonu

buvo susipažinti, Edai, – sako jis, linkteli atsisveikindamas ir nueina.

– Jis nenupirko traškučių, – pareiškia Edis.

– Taip. Bus pamiršęs, – pritariu. Man stinga oro. – Nupirksiu ir vėliau jiems nunešiu.

– Geras, – linksi pritardamas Edis.

Viena ranka jis atsidaro automobilio dureles, kita siekia išsitraukti „Twix“. Toks lengvabūdiškas. Nė nenumano, koks svarbus dalykas ką tik nutiko čia, prie automobilio lango. Aš grįžtu į parduotuvę, nuperku sūrių bulvių traškučių su actu ir įsėdusi į automobilį įjungiu variklį, važiuosim namo, bet nežiūriu į Betą, nes jaučiuosi labai nejaukiai, ir to, ko jos norėčiau paklausti, neklausiu girdint jos sūnui.

Edis guli ant lovos apsivilkęs pižama, prilipęs prie savo „iPod'*o*“. Guli ant pilvo, kulnais mataruoja virš nugaros. Jis skaito knygą, kurios pavadinimas „Sniego žmogus“, o per ausines klausosi muzikos, todėl negali girdėti pelėdų lauke, ūkaujančių viena kitai. Palieku jį. Apačioje Beta užsiplikiusi mėtų arbatos, pirštais suėmusi maišelio kamputį vis nardina jį į vandenį ir vėl ištraukia.

– Gal Dinis neišgąsdino tavęs, staiga pasirodęs prie mašinos lango? – sakau. Nerūpestingai, kaip tik sugebu.

Beta žvilgteli į mane, suspaudžia lūpas.

– Mačiau, kaip jis įėjo į parduotuvę, – sako ji, vis dar mirkydama arbatos maišelį.

– Tikrai? Ir tu jį atpažinai? Aš nebūčiau – jei šmėstelėtų taip prabėgom.

– Nebūk juokinga – jis atrodo visai taip pat, – sako Beta.

Pasijuntu netikėlė – ji atpažino, o aš ne.

– Na, – sakau, – tiesiog nuostabu pamatyti jį vėl po šitiek metų, ar ne?

– Taip, turbūt, – sumurma ji.

Dabar nebesumoju, ko klausti. Ji neturėtų žiūrėti į tai atsainiai. Jai turėtų reikšti daugiau. Ieškau kokių nors ženklų jos veide ir laikysenoje.

– Gal turėtume pasikviesti juos į namus – ko nors išgerti ar šiaip?

– Juos?

– Dinį su Hani. Ji yra... na, aš nesu tikra, ar jie susituokę. Ji jau greitai gimdys jo vaiką. Tu galėtum atkalbėti ją, kad negimdytų miške. Manau, Dinis būtų už tai dėkingas.

– Gimdyti miške? Kaip neįprasta, – sako Beta. – Ir koks gražus vardas – Hani*.

Jai tai svarbu. Turi būti svarbu.

– Klausyk, ar tau tikrai viskas gerai?

– Kodėl turėtų būti negerai? – atsikerta ji, ir aš ja netikiu.

Beta vėl žvelgia į mane, ir matau, kad jos pirštai iki pusės panerti į karštą vandenį. Karštą, garuojantį vandenį, o ji nė nekrūptelėjo.

– Bet tu su juo beveik nesikalbėjai. Judu buvot tokie artimi... negi nenorėjai su juo pasikalbėti? Atsigriebti?

– Dvidešimt treji metai – ilgas laikas, Erika. Dabar mes visiškai skirtingi.

– Nesam *visiškai* skirtingi – tu tebesi tu. Jis tebėra jis. Mes visi tie patys žmonės, kurie kartu žaidėm būdami vaikai...

– Žmonės keičiasi. Niekas nestovi vietoje, – tvirtina ji.

– Beta, – sakau pagaliau, – kas nutiko? Klausiu apie Henrį.

– Ką tu nori pasakyti?

---

* *Honey* (*angl.*) – medus; mielasis, mieloji.

– Na, aš noriu sužinoti, kas nutiko Henriui.

– Jis dingo, – atsako ji tiesiai, bet balsas kaip lūžinėjantis ledas.

– Taip, bet ar tu prisimeni tą dieną prie kūdros? Tą dieną, kai jis dingo. Ar prisimeni, kaip tai nutiko? – primygtinai klausinėju.

Neturėčiau klausinėti. Iš dalies noriu žinoti ir iš dalies noriu ją išjudinti. Ir žinau, kad nereikia to daryti. Betos ranka nuslysta ant stalo. Užkliudo puodelį, šis pasvyra, pasilieja kiek arbatos. Beta giliai įkvepia.

– Kaip gali manęs to klausti? – sako ji griežtai, suspaustu balsu.

– Kaip galiu? Kodėl negalėčiau? – klausiu, bet pakėlusi akis matau, kad ji dreba, akyse dega pyktis. Kol kas ji neatsakė.

– Tik dėl to, kad Dinis netoliese... tik dėl to, kad jis čia, dar nereiškia, kad tau būtinai reikia knaisiotis po nemalonius prisiminimus! – sako ji.

– Kaip tai susiję su Diniu? Aš tik uždaviau labai paprastą klausimą!

– Na, neklausinėk! Neuždavinėk tų prakeiktų klausimų, Erika! – atkerta Beta išeidama.

Aš ilgai sėdžiu prisimindama tą dieną.

Mes atsikėlėme anksti, nes naktį buvo karšta. Visą naktį atrodė, kad paklodės vyniojasi apie kojas, ir nuolat nubusdavau, sudrėkę plaukai lipo prie kaktos ir kaklo tartum žiurkių uodegos. Pačios pasiruošėm pusryčius, paskui klausėmės radijo oranžerijoje, nes ji šiaurės pusėje ir rytais ten vėsiau. Terakotinių plytelių grindys, ant palangių eilės orchidėjų ir paparčių. Mudvi su Beta maloniai sūpavomės Karolinos supamojoje kėdėje su melsvomis drobinėmis pagalvėlėmis, šiek tiek atsiduodančiomis stipriu, panašiu į katės kvapu. Karolina jau buvo mirusi. Ji mirė, kai man buvo penkeri ar šešeri. Kartą, būdama dar

mažesnė, bėgau pro tą supamąją kėdę ir nemačiau, kad joje sėdi Karolina, ir staiga iškišusi priešais lazdą ji mane sugavo. *Lora!* – pašaukė ji griežtai, pavadindama mane mamos vardu. – *Eik, surask Koriną. Pasakyk, kad man reikia su juo pasimatyti. Būtinai turiu jį pamatyti.* Neturėjau supratimo, kas yra Korinas. Buvau persigandusi to suglebusio drabužių maišo supamojoje kėdėje, nesuderinamo su lazdos jėga. Nėriau pro lazdą ir nubėgau.

Apsirengėm į bažnyčią pačią paskutinę minutę, nenorom ten nuėjom su Meredita ir tėvais, paskui valgėm priešpiečius vejoje ąžuolo pavėsyje. Mums trims buvo paruoštas atskiras stalelis – Betai, Henriui ir man. Mama buvo sutepusi sumuštinių su žemės riešutų sviestu ir agurkais, nes žinojo, kad tokiame karštyje aikštysimės ir nevalgysime sriubos. Pinta kėdė erzino kojų odą. Kažkoks mažas paukštelis šliurkštelėjo ant stalo. Henris sugramdė peiliu ir metė į mane. Aš lenkiausi taip smarkiai, kad nuvirtau nuo kėdės, paspyriau stalelio koją, išpyliau savo ir Betos limonadą. Henris taip juokėsi, kad paspringo duona, jis ėmė dusti, ištryško ašaros. Mudvi su Beta stebėjom patenkintos, nepadaužėm jam per nugarą. Jis buvo bjaurus visą tą dieną. Viską išmėginom, kad jo atsikratytume. Nuo kaitros jis apdujo ir šėlo kaip saulės smūgį gavęs bulius. Pagaliau jam liepė eiti pogulio, nes buvo nutvertas surišęs virvele labradorui kojas, šuo lekavo, ilgai kentęs buvo visai sutrikęs. Meredita negalėjo pakęsti labradorų kankinimo.

Bet Henris tą ilgą popietę ir vėl išėjo laukan. Jis susirado mus prie rasų kūdros. Tada jau, aišku, buvom trise. Aš plaukiojau, vaizdavausi esanti ūdra, undinė, delfinas. Henris šaipėsi iš mano nukarusių šlapių kelnaičių, prisigėrusių vandens. *Primyžai kelnaites, Erika?* Tada kažkas, *kažkas* nutiko. Bėgom. Galvojau apie angą kūdros dugne, kad ten įtraukė Henrį. Gal todėl vis kartojau: *Ieškokit kūdroje. Aš manau, kad jis kūdroje. Mes visi trys buvome prie kūdros.* Bet

kūdroje jau buvo ieškota, visi man tai sakė. Ir mama, ir policininkas. Nebuvo reikalo nė nardyti narams – vanduo buvo gana skaidrus, galėjai įžiūrėti. Meredita suėmusi už pečių mane purtė, šaukė: *Kur jis, Erika?* Man ant skruosto užtiško jos seilių, jaučiau jas, šiltas ir šlapias. *Mama, liaukis! Gana!* Mudvi su Beta pietavom virtuvėje, mama šaukštu dėjo pupelių ant duonos skrebučių, jos veidas buvo išblyškęs ir susirūpinęs. Nusileido prieblanda ir pakvipo drėkstančia nuo rasos žole – čia net oru galėjai misti. Tačiau Beta nieko nevalgė. Tą vakarą tai buvo pirmas kartas. Pirmą kartą mačiau jos lūpas taip ryžtingai sučiauptas. Nė kąsnio į burną, nė žodžio iš burnos.

– Kam tie traškučiai? – klausia Beta, bakstelėdama į bulvių traškučių pakelį ant stalo tarp pusryčių liekanų.

– A... jie buvo skirti Hani. Pamiršau vakar nunešti, – atsakau.

Edis sėdi ant suolo nusisukęs nuo virtuvės stalo ir mėto į sieną teniso kamuoliuką. Meta ir sugauna. Kamuoliukas susiplojęs, nusitrynęs, veikiausiai kada nors jis buvo labradoro. Edis mėto neritmingai, ir tai varo iš proto.

– Edi, ar negalėtum liautis? – klausiu.

Jis atsidūsta, nusitaiko, gražiu lanku įmeta kamuoliuką į šiukšliadėžę.

– Puikus metimas, mielasis, – šypsosi Beta. Edis užverčia akis į lubas. – Ar tu nuobodžiauji? – klausia ji.

– Truputį. Ne, iš tiesų ne, – dvejoja Edis – vienodai nori būti ir sąžiningas, ir taktiškas.

– Kodėl negalėtum nunešti Hani šių traškučių? – pasiūlau baigdama gerti arbatą.

– Aš Hani nesu *matęs*. O tą tipelį buvau sutikęs tik vieną kartą, vakar. Ir kaip aš eisiu į jų kiemą mosuodamas šitais traškučiais?

– Aš eisiu su tavimi, – sakau permesdama kojas per suolą iš pastalės ir keldamasi. – Ar nori eiti, Beta? Stovykla ten pat, kur visada būdavo, – negaliu susiturėti nepridūrusi.

Neįsivaizduoju, kaip ji gali nenorėti sugrįžti ten, pamatyti.

– Ne, ačiū. Aš ketinu... ketinu eiti į kaimą. Sekmadienio laikraščio.

– Ar gali nupirkti man vieną „Twixą"?

– Edi, tu pats tuoj pavirsi „Twixu"!

– Būk gera!

– Eime, Edi. Keliaujam. Apsiauk guminius, tas kelias gana purvinas.

Veduosi jį į stovyklą ilgesniu keliu, pro rasų kūdrą. Man tai jau tapo tarsi kelione į šventą vietą. Šiandien šalta ir visur ruda, dingęs vakarykštis šerkšno žibėjimas. Aš stabteliu, prieinu prie kūdros krašto, žvelgiu į jos gelmes. Viskas taip pat. Ji neatsako į mano klausimus. Spėju, gal tiesiog buvau išsiblaškiusi, kai tai nutiko, kad ir kas tai būtų buvę. Kartais mano protas kažkur nuklysta – užsikabina už kokios šalutinės minties, pasiduoda nutempiamas šalin. Kartais taip nutinka man kalbantis su kitais mokytojais. Nenoriu nė pagalvoti apie slopinamus prisiminimus, apie traumas, amneziją, psichikos ligą.

– Man regis, šita kūdra tave apsėdo, Rika, – rimtai sako Edis.

Aš šypsausi.

– Neapsėdo. Kodėl vis dėlto taip manai?

– Kaskart, kai prie jos prieinam, tu pasidarai kaip Luna Geranorė. Spoksai į tolį visai kaip ji.

– Na jau, atsiprašau! Nieko panašaus!

– Aš tik *juokauju*! – šūkteli jis, nevikriai stumteli petimi. – Bet kūdra juk visada vienoda. Ar ne?

Edis suka kelis žingsnius į šalį, lenkiasi paimti akmenuko,

sviedžia į vandenį. Paviršius subanguoja. Stebiu tai ir staiga man pakerta kelius, jausmas toks bjaurus, lyg koja būtų nuslydusi nuo kopėčių skersinio.

– Jau eikim, – sakau skubiai nusigręždama.

– Ar čia kas nors atsitiko? – staiga klausia Edis. Jo balse įtampa, nerimas.

– Kodėl klausi, Edi?

– Tiesiog... tu nuolat čia ateini. Tavo akys būna tokios kaip mamos, kai ji liūdi, – vapa Edis. – O mama, regis... jai, regis, čia nepatinka.

Kaip lengva pamiršti, kokie įžvalgūs gali būti vaikai.

– Na, šis tas tikrai čia įvyko, Edi. Kai mes buvome mažos, dingo mūsų pusbrolis Henris. Jam buvo vienuolika, tiek pat, kiek tau dabar. Niekas taip ir neišsiaiškino, kas jam nutiko, tad mes ir negalim to užmiršti.

– Mat kaip. – Jis paspiria į orą šūsnį nukritusių lapų. – Tada tikrai baisu, – sako pagaliau.

– Taip. Buvo baisu, – atsakau.

– Gal jis paprasčiausiai pabėgo ir... nežinau, prisidėjo prie kokios nors gaujos ar panašiai?

– Galėjo ir taip būti, – sakau beviltiškai.

Edis linkteli, akivaizdžiai patenkintas tokiu paaiškinimu.

Dinis stovi su man nepažįstamu vyru, šunys atbėga pasirengę pulti, savininkiškai suka ratus aplink. Aš šypsausi ir sveikinuosi mojuodama ranka, tartum lankyčiausi čia kasdien; ir Dinis man mojuoja, tik ne taip ryžtingai. Jo draugas man šypsosi. Jis liesas, raumeningas, neaukštas. Jo šviesūs plaukai apkirpti labai trumpai, ant sprando matyti tatuiruotė – mėlyna gėlytė. Edis žingsniuoja kuo arčiau manęs, net atsitrenkdamas. Mudu nerimaudami žengiame į aikštelę, apstatytą mašinomis.

– Sveiki, atleiskit, kad sutrukdėm, – sakau stengdamasi kalbėti linksmai, bet man pačiai balsas skamba įžūliai.

– Sveiki, aš – Patrikas. Jūs turbūt mūsų kaimynai iš didžiojo namo? – pasisveikina su manimi raumeningasis vyras. Jo šypsena šilta ir nuoširdi, spausdamas ranką vos neišsuka man peties. Taip sutikta jaučiu gumulą skrandyje atsilaisvinant.

– Taip, tikrai. Aš esu Erika, o čia mano sūnėnas Edis.

– Edas! – šnypščia man Edis pro netaisyklingai išaugusius dantis.

– Edai, malonu su tavimi susipažinti, – sako Patrikas, vos neišsukdamas peties ir Edžiui.

Pastebiu Harį, sėdintį už abiejų vyrų ant furgono laiptelio. Pagalvoju, kad ir su juo reikia pasisveikinti, bet susilaikau. Jis vėl kažką turi rankose, sutelkęs į tą daiktą didžiausią dėmesį. Beveik visą jo veidą slepia apkritę ilgi plaukai ir tankios žandenos.

– Na, hm, gal atrodys keistoka, bet mes pastebėjom, kad vakar pamiršai nupirkti Hani traškučių. Parduotuvėje. Tad atnešėm jai. Nebent šįryt ji bus užsinorėjusi raugintų agurkų, – pamojuoju dideliu traškučių pakeliu.

Patrikas pažvelgia į Dinį – jo žvilgsnis malonus, kiek sutrikęs.

– Žinau, kaip *mane* užknisa, kai mama pamiršta nupirkti, ką aš mėgstu, – gelbsti mane Edis.

Išgirdęs jo balsą, Haris pakelia akis. Dinis trukteli petį. Jis pasigręžia.

– Hani! – šaukia į greitosios pusę.

– Oi! Nereikėjo jos varginti.

Jaučiu, kaip nurausta skruostai. Hani pasirodo prie vieno langelio. Šis tarsi įrėmina jos veidą. Gražų, aikštingą.

– Ko? – atsiliepia ji garsiau negu reikėtų.

– Erika tau šio to atnešė.

Aš jaučiuosi nesmagiai. Edis gretinasi prie Hario, mėgina įžiūrėti, ką tas veikia. Pasirodo Hani, atsargiai nulipa laipteliais. Šiandien ji apsirengusi juodai, todėl plaukų šviesumas dar labiau traukia akį. Ji sustoja nepriėjusi prie manęs, žvelgia įtariai.

– Na, tikrai kvailai išėjo. Atnešėm tau traškučių. Dinis sakė, kad norėjai, tad...

Aš nutylu, sūpuoju pakelį. Hani lėtai prieina ir paima jį iš manęs.

– Kiek aš jums skolinga? – klausia ji piktai žvelgdama.

– O ne, neimk į galvą. Aš neprisimenu. Užmiršk, – numoju ranka.

Ji meta į Dinį reiklų žvilgsnį, ir šis kiša ranką į kišenę.

– Ar dviejų svarų užteks? – klausia jis manęs.

– Tikrai nereikia.

– Paimk. Būk gera.

Tad aš paimu.

– Dėkui, – sumurma Hani ir grįžta į vidų.

– Nekreipk į Hani dėmesio, – plačiai nusišypso Patrikas. – Jau gimė prastai nusiteikusi, vėliau paauglystėje pasidarė dar blogiau, o dabar, kai laukiasi... na, nesirūpink!

– Eik šikt, Patrikai! – šaukia mums iš akiračio dingusi Hani.

Patrikas šypsosi dar plačiau.

Edis slenka vis arčiau prie Hario. Žvelgia į jo rankas ir galbūt užstoja šviesą.

– Netrukdyk jam, Edai – gerai? – šypsausi atsargiai įspėdama.

– Kas čia yra? – Edis klausia Hario, bet tas neatsako, tik žvelgia į jį ir šypsosi.

– Jo vardas Haris, – sako Edžiui Dinis. – Jis labai nemėgsta kalbėti.

– Na, panašu į žibintuvėlį. Ar jis sugedęs? Galima pažiūrėti? – spaudžia Edis.

Haris atgniaužia delnus, parodo mažas prietaiso detales.

– Na, ar ateisit pas mus šį vakarą, Erika, kukliai atšvęsti Saulėgrįžos? – klausia Patrikas.

– O, na... aš nežinau, – atsakau žvelgdama į Dinį, o jis įdėmiai žvelgia į mane tartum negalėdamas apsispręsti.

– Aišku, žinai! Kuo daugiau žmonių, tuo linksmiau, ar ne, Natanai? Mes kūrensim laužą, išsikepsim mėsos. Tik atsinešk išgerti, ir būsi mielai sutikta, kaimyne, – sako Patrikas.

– Na, gal ir ateisiu, – šypsausi aš.

– O tavo dredai super, – Edis sako Hariui. – Atrodai panašus į „Grobuonį". Matei tą filmą?

Edžio pirštai rankioja sujauktas žibintuvėlio detales, dėlioja, kaip reikia. Haris žiūri kiek nustebęs.

– Man reikia bėgti. Užsuksiu vėliau.

Patrikas linkteli man ir Diniui. Jis greitai nueina lengvu žingsniu, susikišęs rankas į padėvėtos neperšlampamos striukės kišenes.

Aš žvelgiu į purvinas savo guminių nosis, tada į Edį, montuojantį žibintuvėlį negalinčiam tuo patikėti Hariui.

– Edas atrodo geras vaikas, – tada sako Dinis, ir aš linkteliu pritardama.

– Jis visų geriausias. Jis labai padeda.

Ilga tyla.

– Kai kalbėjausi su Beta... ji atrodė, nežinau... – dvejodamas sako Dinis.

– Kokia atrodė?

– Ne tokia, kaip būdavo. Beveik taip, lyg jai būtų ne visi namie.

– Ji serga depresija, – skubiai sakau. – Ji tebėra ta pati Beta. Tiktai ji... ji tapo pažeidžiamesnė. – Turiu jam paaiškinti, net jei jaučiuosi išduodanti Betą. Dinis linkteli, suraukia antakius. – Manau, tai prasidėjo čia. Manau, prasidėjo tada, kai dingo Henris, – išpyškinu.

Beta man paaiškino kitaip, bet aš manau, kad esu teisi. Ji man sakė, kad viskas prasidėjo vieną apniukusią dieną, kai ji temstant važiavo namo. Debesys buvo tiršti, bet vakariniame horizonte, kai važiavo jo link, jie suplyšo į skiautes ir už jų pasirodė giedro blyškaus dangaus ruoželiai. Kaip tada, kai danguje pilna baltų debesėlių. Ji sakė, kad staiga ėmė nebematyti horizonto linijos – kur prasideda dangus. Kur kalnai, o kur debesys. Kur žemė, o kur oras. Ji buvo taip išmušta iš pusiausvyros, kad vos neįvažiavo į priešinio eismo juostą, ir visą vakarą jautėsi lyg serganti jūrlige, lyg žemė banguotų po kojomis. Nuo tada, sakė man Beta, ji nebeskirianti, kas yra tikra, kas yra saugu. Ji mano, kad viskas prasidėjo tada. Bet aš prisimenu ją tą vakarą, kai dingo Henris. Jos tylėjimą, paliktas lėkštėje pupeles.

– Man būtų nejauku manyti, kad tai, kas tada įvyko, gadina jai sveikatą visą tą laiką, – ramiai sako Dinis.

Jis žino, kas nutiko. Jis *žino*.

– Tai ką? – klausiu.

Jei tik jis prabiltų, kalbėtų toliau. *Pasakytų* man. Bet jis nesako.

– Tai... negerai. Gaila, kad ji jaučiasi nelaiminga.

– Maniau, jei atvažiuosim čia, jai tai padės, bet... neramu, kad gali ir pakenkti. Žinai, kai grįš visi prisiminimai. Aš manau, gali būti ir taip, ir taip. Bet gerai, kad čia yra Edis. Jis atitraukia jos mintis nuo tų dalykų. Jei ne jis, Beta turbūt pamirštų, kad dabar Kalėdos.

– Kaip manai, ar Beta ateis šįvakar?

– Atvirai kalbant, nežinau. Jei nori, galiu ją pakviesti, – sakau aš.

Dinis linkteli galvą, jo veidas apsiniaukęs.

– Pakviesk ją. Ir Edį atsivesk. Juodu su Hariu, regis, gerai sutaria. Jis mėgsta bendrauti su vaikais – jam tai nekelia keblumų.

– Jei tu pakviestum, ji tikrai ateitų. Tai yra jei užsuktum pas mus į namus, – surizikuoju.

Dinis kreivai šypteli.

– Aš su tais namais nelabai sutariu. Tu ją pakviesk, ir galbūt kada nors vėliau jus abi aplankysiu.

Aš linkteliu, susikišu rankas į užpakalines džinsų kišenes.

– Eini, Edai? Aš grįžtu namo.

Edis ir Haris pakelia akis nuo savo darbo. Dvi poros ryškiai mėlynų akių.

– Ar negaliu pasilikti ir užbaigti, Rika?

Aš žvelgiu į Dinį. Šis vėl trukteli pečiais, linkteli sutikdamas.

– Aš neišleisiu iš akių, kas dedasi lauke, – sako jis.

Kartą, kai Meredita buvo išvažiavusi į Divaizisą pas dantų gydytoją, mudvi slapčia įsivedėme į namus Dinį. Henris tada buvo kaime pas berniuką, su kuriuo susidraugavo. Pas berniuką, kurio namuose buvo *tikras* baseinas.

– Eikš! – šnypščiau Diniui. – Nebūk toks skystablauzdis!

Man taip knietėjo aprodyti jam didelius kambarius, didingus laiptus, didžiulius rūsius. Ne tam, kad padaryčiau įspūdį, pasigirčiau. Tiesiog norėjau matyti, kaip iš nuostabos išsiplečia jo akys. Kad mainais galėčiau ką nors parodyti *jam*, prisiimčiau atsakomybę. Beta trypčiojo mums už nugarų, įsitempusi šypsojosi. Namie nieko daugiau nebuvo, tik šeimininkė – ji nelabai į mus kreipdavo dėmesį, – bet vis dėlto slėpėmės, kad įsmuktume vidun. Už paskutinio priedangos krūmo buvau taip arti Dinio, kad jaučiau jo kelį, prisispaudusį man prie šlaunies; užuodžiau sausą, dvelkiantį mišku jo odos kvapą.

Dinis nenorėjo eiti. Jam ne kartą buvo drausta, jis girdėjo pasakojant savo senelį ir tėvus; net buvo ne kartą trumpai susidūręs su Meredita. Jis žinojo, kad čia yra nepageidaujamas ir jam nereikia norėti pamatyti namų. Bet turiu pasakyti – jis buvo smalsus. Kaip

kiekvienas vaikas, kuriam uždrausta kur nors eiti. Dar nebuvau mačiusi jo tokio nepasitikinčio savimi, taip abejojančio – ir tada jis apsisprendė eiti. Mes ėjom iš vieno kambario į kitą, ir aš trumpai aiškinau:

– Čia svetainė, bet neteko joje matyti svečių, bent man. Pro čia einama į rūsius. Eikš, pamatysi! Jie tokio didumo kaip visas antras namas! Čia Betos kambarys. Ji gavo didesnį kambarį už mano, nes yra vyresnė, bet iš mano kambario galima žiūrėti į medžius, ir kartą aš mačiau pelėdą.

Visur jį vedžiojau taip kalbėdama. Mums iš paskos sekiojo labradorai, išsišiepę, susijaudinę, vizgino uodegas.

Bet kuo labiau aš įsijaučiau, kuo daugiau Diniui rodėm tempdamos jį į kambarius, tuo jis darėsi vis tykesnis. Jis nebeturėjo ką sakyti, išsiplėtusios akys vėl susiaurėjo. Pagaliau net aš tai pastebėjau.

– Ar tau nepatinka?

Jis truktelėjo pečiais, kilstelėjo antakį. Ir tada išgirdom privažiuojant automobilį. Nustėrau apimta panikos, širdis daužėsi. Stengėmės iš klausos nustatyti, pro kurias duris jie įeis – priekines ar užpakalines. Aš apsvarsčiau riziką ir pasirinkau neteisingai. Mes buvome išbėgę į terasą, o jie pasirodė prie namo iš šono. Meredita, mano tėtis, o visų blogiausia – Henris, grįžęs iš svečiavimosi. Jis plačiai nusiviepė. Akimirką stabtelėjusi čiupau Dinį už rankos, truktelėjau, ir mes nuskuodėm per veją. Aiškiausiai parodžiau maištingumą, manau, ryžausi tam, kad išgelbėčiau Dinį. Kad išgelbėčiau Dinį nuo to, ką pasakys apie jį Meredita. Akimirką ji buvo taip priblokšta, kad prarado amą. Stovėjo aukšta ir liesa, su šiugždančiu tamsiai žalsvai pilkos, anties kiaušinio, spalvos kostiumėliu, nepriekaištinga šukuosena. Jos burna – kieta raudonų lūpų dažų linija; ji pratrūko mums nubėgus:

– Erika Kalkot, *tuoj pat* grįžk! Kaip drįsti vestis į mano namus

šitą *bjaurybę*! Kaip *drįsti*! Aš *reikalauju*, kad tuoj pat grįžtum! O tu, čigone, vagišiau! Nešdinkis, parazite! Koks parazitas!

Man norisi manyti, kad tėtis jai ką nors atsakė. Man norisi tikėtis, kad Dinis Mereditos negirdėjo, bet širdies gilumoje, aišku, žinau, kad girdėjo. Pabėgo kaip vagis. Kaip įsibrovėlis. Aš maniau esanti drąsi, atrodanti jam kaip didvyrė, bet jis daugelį dienų ant manęs pyko. Kam priverčiau įžengti į namus, o paskui priverčiau sprukti.

Aš Mereditos kambaryje. Jos miegamasis, žinoma, visų didžiausias, jame stovi bjauri lova su baldakimu ant keturių stulpelių. Ji sunki, su medžio drožiniais. Rėmas aukštas, čiužinys išsiduobėjęs. Kaip naujieji savininkai išneš šią lovą? Ji didžiulė. Ko gero, be kirvio neapsieis. Pakeis ją šiuolaikiška, galbūt smėlio spalvos. Krintu skersai ją ant standaus brokatinio užtiesalo ir skaičiuoju, per kiek laiko liausiuosi sūpavusis. Kas paklojo lovą? Turbūt namų šeimininkė. Tą rytą, kai Mereditą pakeliui į kaimą ištiko insultas. Pamažu nurimstu ir suvokiu, kad sūpavausi ant savo mirusios senelės lovos. Čia tos pačios paklodės ir užvalkalai, ji čia miegojo naktį prieš mirtį.

Atrodo, kad čia vaiduokliškų jos liekanų daugiau nei kur kitur namuose. Turbūt savaime suprantama. Iš dalies gailiuosi, kad nebuvau čia atvažiavusi jos aplankyti jau suaugusi. Kad neprirėmiau ir nepriverčiau pasakyti, iš kur kilę visi tie blogi jausmai. Dabar jau per vėlu. Jos tualetinis stalelis didžiulis – masyvus, platus; keli stalčiai abipus, platus stalčius ties viduriu, jį išsitraukiu sau ant kelių; trijų dalių veidrodis ant pagrindo su dar daugiau stalčiukų. Stalelio viršus lygus kaip atlasas, per šimtmečius susidaręs apnašas nuo švelnių moteriškų pirštų. Manau, mamai turėtų atitekti papuošalai ir nuotraukos. Meredita nesigėdijo mums pasakyti pardavusi didžiausias vertybes, tokias, kaip geriausia dvaro žemė, kad sumo-

kėtų už stogo remontą. Ji pasakė tai mano tėvams juos kaltindama, tartum jie būtų privalėję išversti savo kišenes, paieškoti po sofos pagalvėlėmis ir ištraukti iš ten trisdešimt tūkstančių svarų. Bet turi būti kas nors likę nugvelbti ir mano godžioms rankoms.

Viršutiniame dešiniajame stalčiuje – lūpų dažai, akių vokų šešėliai ir skaistalai. Krūvelės birios pudros dėžučių, po jomis blizga metalo tūbelės ir plastikinės pudrinės. Kitame stalčiuje dirželiai, susirangę kaip gyvatės. Nosinės, plaukų segtukai, šifono kaklaskarės. Šis stalčius stipriai atsiduoda Meredita, jos kvepalais ir dar šiek tiek šunimis – labradorais. Apatiniame dešiniajame stalčiuje pridėta dėžučių. Išimu jas, pasidedu, kur geriau matyti. Dauguma jų pilnos papuošalų, iš pažiūros vien tinkamų prie suknelių. Viena dėžutė – didžiausia, tamsi, žvilganti – pilna popierių ir nuotraukų.

Net dilgsi iš jaudulio, kai peržiūriu juos. Laiškai iš Klifordo ir Merės; šventiniai atvirukai iš mano mamos ir tėčio; visokios banko ataskaitos, nežinia kodėl slepiamos šioje slaptoje dėžutėje. Skaitinėju tai vieną, tai kitą, jaudinama užginto smalsavimo. Yra ir nuotraukų, jas atidedu į šalį; o tada aptinku laikraščių iškarpas. Savaime aišku, apie Henrį. Įvykį pirmiausia nušvietė vietiniai laikraščiai. *Dingo ledi Kalkot anūkas. Berniuko paieškos sustiprintos. Vestridžo miške rasti drabužiai nėra dingusio berniuko.* Tada įsitraukė šalies dienraščiai. Pagrobimo baimė, spėlionės, paslaptingas valkata, sutiktas A 361 kelyje nešinas ryšuliu, kuriame galėjo būti vaikas. Išvaizdos apibūdinimą atitinkantis berniukas pastebėtas gulintis automobilyje Divaizise. *Policija labai susirūpinusi.* Negaliu atitraukti akių. Tartum valkata iš viso būtų galėjęs nors kiek panešti Henrį. Stambių kaulų, sunkų. Mudvi su Beta šių straipsnių iškarpų nesame mačiusios. Aišku, nematėme. Aštuonerių metų vaikai neskaito laikraščių, o tinkamiausiu laiku transliuojamų žinių mums neleisdavo žiūrėti.

Atrodo, Meredita pirkdavo kelis laikraščius, kasdien vis kitus. Ar išsikirpo straipsnius tuo metu, ar vėliau, po kelerių metų, kad taip išlaikytų gyvą viltį, išlaikytų *jį* gyvą? Nė nežinojau, kad buvo tiek daug rašoma. Iki dabar nebuvau susiejusi reporterių, besitrinančių apie vartus, su kokia nors nacionaline nešlove. Dabar, aišku, suprantu, kodėl jie buvo čia, tie reporteriai, kodėl ta istorija buvo kartojama ir kartojama, bet mėnesiams einant ta skiltis gaudavo vis mažiau vietos, kol visai išnyko. Vaikai neturėtų pradingti be pėdsako. Tai baisiausia baimė, gal būna net baisiau negu tada, kai randamas negyvas kūnas. Nėra atsakymų, nėra žinios. Vargšė Meredita. Galų gale ji juk buvo jo senelė. Turėjo jį prižiūrėti.

Žiūriu ir žiūriu į išdidintą neaiškią Henrio nuotrauką. Mokyklinė nuotrauka, Henris dailus ir tvarkingas, vilki trumpą sportinį švarkelį, su dryžuotu mokyklos kaklaraiščiu. Plaukai sušukuoti, deramas platus šypsnys. Ta nuotrauka buvo visiems matoma parduotuvių vitrinose, ant telegrafo stulpų, laikraščių puslapiuose, gydytojų laukiamuosiuose, prekybos centruose, ant degalinių ir užeigų sienų. Interneto dar nebuvo, bet aš prisimenu mačiusi šias nuotraukas visur kaime. Viena, parduotuvės vitrinoje, buvo spalvota. Saulėje ji greit nubluko, bet, kai mačiau pirmą kartą, buvo ryški. *Ar galima į parduotuvę? Ne! Jūs turit likti namie!* Negalėjau suprasti kodėl. Pagaliau mama išėjo su manimi, vedėsi už rankos, mandagiai paprašiusi reporterių mus praleisti ir nesekti iš paskos. Pora jų vis tiek nusekė, be reikalo padarė kelias nuotraukas – mes išeiname iš parduotuvės nešinos oranžiniais ledinukais ant pagaliuko. Viena didelė iškarpa iš aštuoniasdešimt septintųjų rugpjūčio pabaigos laikraščio. Praėjus metams. Išreiškianti apgailestavimą paskutinė eilutė: *Nepaisant išplėsto policijos tyrimo, kol kas nerasta jokių dingusio berniuko pėdsakų.*

Pajuntu duriant šonkaulius ir susigriebiu, kad buvau sulaikiusi kvapą. Tartum ko nors tikėdamasi; tartum ta istorija būtų galėjusi pasibaigti kitaip. Pastebiu, kad lyja smarkiau, garsiau. Edis miške. Jį permerks. Atrodo taip netikroviška skaityti apie Henrį laikraščiuose, skaityti apie tą vasarą. Netikroviška ir kartu labai tikroviška. Ir labai baisu. Tai įvyko, ir aš buvau čia. Atsargiai sudedu iškarpas atgal į dėžutę, kad nesusiglamžytų. Ketinu jas pasilikti; toje pačioje dėžutėje, tokioje panašioje į karstą, į kurią Meredita jas sudėjo prieš dvidešimt trejus metus.

Pasiimu pluoštą nuotraukų ir peržiūriu jas, kad nepersekiotų laikraščių iškarpos. Daugiausia atsitiktinės šeimos nuotraukos ir atostogų vaizdai – tuo užsiėmė mama. Nedidelė spalvota Greditos ir Čarlzo vestuvinė nuotrauka – Čarlzas, mano senelis, žuvo per Antrąjį pasaulinį karą. Čarlzas netarnavo kariuomenėje, jis tik vienai savaitei buvo nuvažiavęs į Londoną verslo reikalais, ir atsitiktinė V-2 balistinė raketa pataikė į klubą, kur jis tada valgė priešpiečius. Geriausios jųdviejų vestuvinės nuotraukos sunkiuose sidabro rėmeliuose stovi ant pianino svetainėje, bet šioje nedidelėje nuotraukoje Meredita nufotografuota neįprasta poza – nusisukusi nuo Čarlzo ji persikreipė žvilgtelėti per petį, tartum būtų už ko nors užkliuvusi suknelės apačia. Jie eina iš bažnyčios, iš tamsos išnyra į šviesą. Iš profilio Greditos veidas jaunas, skaudžiai nerimastingas. Jos plaukai labai šviesūs, didelės akys. Kaip tokia miela mergina, tokia nervinga jauna nuotaka išvirto į aną Greditą? Tokią Greditą, kokią aš prisimenu, šaltą ir kietą kaip marmurinės lentynos podėlyje.

Mano dėmesį užvaldo dar viena nuotrauka. Ji labai sena, apspurusiais pakraštėliais; nublukęs atvaizdas nuėjęs rudomis dėmelėmis. Jauna moteris, galbūt neseniai sulaukusi dvidešimties, su suknele aukšta apykakle, jos plaukai tvirtai susegti ant sprando,

ant kelių vaikas su nėrinių suknele, ne daugiau kaip metų. Vaikas tamsiaplaukis, jo veidukas nelabai ryškus, atrodo vaiduokliškai, tartum būtų sukrutėjęs tą akimirką, kai fotografuota. Moteris – Karolina. Atpažįstu ją iš kitų nuotraukų namuose, nors nė vienoje ji neatrodo taip jaunai, kaip šioje. Apverčiu, skaitau neryškų antspaudą kitoje pusėje: *Gilbertas Bofortas ir sūnus, Niujorkas.* Ir užrašas ranka beveik visai išblukusiu rašalu – *1904*.

Bet Karolina ištekėjo už Henrio Kalkoto, mano prosenelio, tik tūkstantis devyni šimtai penktaisiais. Prieš kelerius metus Merę buvo apėmęs susižavėjimas genealogija – ji didžiavosi atitekėjusi į Kalkotų šeimą, atsekė jos giminystės linijas ir tais metais su kalėdiniais atvirukais visiems išsiuntinėjo kopijas. Henris vedė Karoliną tūkstantis devyni šimtai penktaisiais, ir prieš gimstant Mereditai tūkstantis devyni šimtai vienuoliktaisiais jie buvo netekę dukrelės. Aš raukausi, vėl atsiverčiu nuotrauką ir stengiuosi rasti joje daugiau už ko užsikabinti. Karolina ramiai žvelgia į mane, jos ranka globėjiškai apėmusi vaiką. Kur dingo šis vaikas? Kaip čia yra, kad jis nepateko į mūsų giminės medį? Įsikišu nuotrauką į užpakalinę kišenę, imu žarstyti papuošalus jų beveik nepastebėdama. Segės segtukas įduria į piršto galiuką ir kurį laiką sėdžiu laižydama nuo jo kraują.

Po pietų Edis pasprunka nuo stalo žiūrėti televizoriaus. Mudvi su Beta sėdim prie nešvarių lėkščių ir dubenėlių. Ji šiek tiek valgė. Per mažai, bet vis šiek tiek. Kai jaučia, kad Edis ją stebi, stengiasi labiau. Pasiimu paskutinę bulvę iš dubenėlio ir atsilošusi pajuntu kažką standaus užpakalinėje kišenėje.

– Kas čia? – klausia Beta, kai ištraukiu mūsų prosenelės nuotrauką.

Ji nesikalbėjo su manimi nuo tada, kai paklausiau apie Henrį, jos balsas ir dabar kiek sustingęs. Bet, aptikusi alyvos šakelę, aš ja pasinaudoju.

– Radau Mereditos kambaryje – čia Karolina, – sakau duodama jai.

Beta žiūrinėja jauną veidą, šviesias akis.

– Po galais, iš tikro. Prisimenu tas akis – net kai buvo visai nusenusi, jos liko skaisčios sidabro spalvos. O tu prisimeni?

– Ne, tikrai ne.

– Na, tu buvai dar visai maža.

– Aš jos labai bijodavau. Ji man atrodė net ne žmogus.

– Tikrai? Bet ji mums netrukdė. Niekada nekreipė per daug dėmesio.

– Žinau. Ji buvo tiesiog tokia... *sena*! – sakau aš, ir Beta krizena.

– Iš tiesų sena. Iš kitos eros, nei pridėsi, nei atimsi.

– Ką dar apie ją prisimeni? – klausiu.

Beta atsilošia nuo stalo, stumteli nuo savęs lėkštę. Pusė riekelės apkepo tebėra lėkštėje, neragauta.

– Aš prisimenu, kokia būdavo Mereditos veido išraiška kaskart, kai turėdavo ją maitinti ar aprengti. Tokia atsargi nešališka išraiška. Prisimenu, vis pagalvodavau, kad tada jai turbūt kyla siaubingų minčių, tokių siaubingų, kad reikia būti atsargiai, neleisti joms atsispindėti veide.

– Bet kaip Karolina? Ar prisimeni ką nors, ką ji sakė ar darė?

– Na, leisk man pagalvoti. Prisimenu – tą kartą, kai ji pašėlo per vasaros šventę, – kada tai buvo? Negaliu prisiminti. Neilgai trukus prieš mirtį. Ar tu prisimeni? Buvo fejerverkų, ir palei visą keliuką degė žibintai, nušvietė kelią iki namų?

– Dieve! Visai buvau pamiršusi... Fejerverkus, aišku, prisimenu ir valgius. Bet dabar, kai priminei, – tikrai pamenu, kaip Me-

redita veža Karoliną į vidų, nes ta buvo ėmusi šaukti kažką apie varnas... Ką ji šaukė? Ar gali prisiminti? – klausiu.

Beta purto galvą.

– Ne apie varnas, – sako ji.

Ir jai pasakojant tas atsitikimas pamažu išryškėja galvoje, tartum visada ten buvęs ir tik laukęs, kol Beta jį man primins.

Stortono dvaro vasaros šventė buvo rengiama kasmet, paprastai pirmą liepos šeštadienį. Kartais atvažiuodavome į ją, kartais ne – tai priklausė nuo mokyklos tvarkaraščio. Visada tikėjomės dalyvauti, ir tai buvo vienintelė proga, kai norėjom būti renginyje, susijusiame su Meredita, nes šviesos, žmonės, muzika ir šventiniai drabužiai paversdavo dvarą visai kita vieta, kitu pasauliu. Tais metais Beta ilgiausiai gaišo darydama man šukuoseną. Aš verkiau, nes buvau išaugusi pobūvio suknelę, o aptikom tai tik tada, kai ją apsivilkau kiek anksčiau tą vakarą. Man veržė per pažastis, raukiniai erzino odą. Bet kitos suknelės nebuvo, tad turėjau vilkėti tą, o Beta, kad mane pralinksmintų, įpynė į plaukus žalsvai melsvus kaspinus, iš viso penkiolika ar dvidešimt, ir jie ant pakaušio atrodė kaip koks purus susivijęs uodegėlių kamuolys.

– Paskutinis – sėdėk ramiai! Na, štai. Atrodai kaip rojaus paukštė, Erika! – šypsojosi ji rišdama paskutinį.

Aš ir šiaip, ir taip kraipiau galvą, man patiko, kaip kaspinai brauko per sprandą.

Keliuką nužymėjo deglų liepsna, jie pleveno nakties ore ir dvokė parafinu. Skleidė garsą, panašų į vėliavų plevėsavimą. Terasoje pietų pusėje grojo styginių kvartetas, netoliese stovėjo baltomis staltiesėmis apdengti ilgi stalai, nukrauti spindinčiais stiklo indais. Sidabriniuose kibirėliuose ant ilgų kojelių stovėjo atšal-

dyti šampano buteliai, ir padavėjai kraipė antakius, kai aš įkišusi pirštus nusikniaukdavau ledo gabalėlį čiulpti. Valgiai tikriausiai buvo nuostabūs, bet aš prisimenu tik kaip nusičiupau blynelį su ikrais, susikimšau į burną ir tuoj pat išspjaudžiau į artimiausią gėlių lysvę. Mums virš galvų liejosi nesuprantamos suaugusiųjų šnekos; paskalos ir nuogirdos sklido šen ir ten, niekas nekreipė dėmesio į mudvi, mažas šnipeles, įsisukusias į minią.

Dauguma svečių buvo iš plačios mūsų giminės, – daugiau su jais nesusitinku, – buvo ir visi svarbūs grafystės aukštuomenės žmonės. Sukiojosi „Wiltshire Life" fotografas, gaudė nuotraukoms patraukliausias moteris, tituluočiausius vyrus. Arkliško veido moterys prisiplojusiais plaukais ir dideliais dantimis vilkėjo brangias akį rėžiančias visokių rausvų, mėlynų, žalių atspalvių vakarines sukneles. Ta proga jos išsitraukė savo deimantus, ir tie akmenys žibėjo ant strazdanotos anglėms būdingos odos. Visas sodas skendėjo jų kvepalų dvelksme, o vėliau, kai prasidėjo šokiai, atsidavė šviežiu prakaitu. Vyrai buvo su frakais ir smokingais. Mano tėtis nervingai muistėsi, nepratęs prie kietos apykaklės, plačios juostos ant liemens, visų tų audinių sluoksnių. Aplink žibintus sūkuriavo vabzdžiai – tartum laužas kibirkščiavo. Vejose skambėjo balsai ir juokas, netilstantis gausmas, jis stiprėjo vis gausėjant tuščių butelių. Jį nutildė tik fejerverkai, ir mes, vaikai, spoksojom sužavėti, kai violetinis nakties dangus sprogo ir pažiro šviesomis.

Pobūviui aptarnauti buvo atsigabenta visa komanda. Vyno padavėjai, virėjai, užvaldę virtuvę, padavėjos, išnešiojančios padėklus su pačių paruoštais karštais sumuštiniais; orūs, nepermaldaujami liokajai, stoviniuojantys viduje, mandagiai nukreipiantys svečius į vonios kambarius apatiniame aukšte ir sulaikantys smalsuolius, kad tie nelandžiotų po mūsų šeimos kambarius. Ir nežinia kodėl Karolina užsipuolė vieną iš tų mums nepažįstamų patarnautojų.

Ji sėdėjo savo krėsle su ratukais verandoje, netoli nuo terasos, kad girdėtų muziką, ir kartu namo prieglobstyje. Svečiai prieidavo prie jos pareikšti pagarbos, nevikriai palinkdavo, bijodami, kad nebūtų iškilę gerokai aukščiau už ją, ir nueidavo, kai tik atrodydavo mandagu pasišalinti. Kai kuriuos Karolina apdovanodavo linktelėdama galvą, bet jos mintys buvo toli. Į kai kuriuos iš viso nekreipė dėmesio. Ir tada prie jos priėjo padavėja, šypsodamasi pasiūlė kažką nuo padėklo.

Ji buvo juodbruvė, tai aš prisimenu. Labai jauna, gal neturėjo nė dvidešimties. Mudvi su Beta jau buvom ją pastebėjusios, nes pavydėjom jai plaukų. Jos oda buvo tamsi, su alyviniu atspalviu, o vešlūs juodi plaukai supinti į storą kasą, permestą per petį. Jie žvilgėjo, buvo juodi kaip degutas. Mergina buvo grakšti, apvalaino kūno ir veido su aukštais skruostikauliais, tamsiai rudų akių. Galėjo būti ispanė, o gal graikė. Mudvi su Beta buvome netoliese, nes paskui ją sekiojome. Ji mums atrodė nepaprastai graži. Bet kai Karolina pakėlė akis ir sutelkė žvilgsnį į tą merginą, jos akys išsiplėtė, burna išsižiojo, virto drėgna belūpe skyle veide. Aš buvau taip arti, kad mačiau, kaip ji dreba, o padavėjos veidą iškreipia nerimastis.

– Šarka? – sušnibždėjo Karolina, ir trūkčiojantis jos kvėpavimas neleido aiškiai ištarti to žodžio, tad aš pamaniau blogai išgirdusi. Bet ji vėl pakartojo, dabar tvirčiau: – Šarka, ar čia tu?

Padavėja papurtė galvą ir nusišypsojo, bet Karolina kimiai suriko, iškėlė aukštyn rankas. Meredita pagarbiai pažvelgė į motiną, suraukė antakius.

– Ar viskas gerai, mama? – paklausė ji, bet Karolina jos nepaisė, tik su siaubu veide stebeilijo į tamsiaplaukę padavėją.

– Čia negali būti tu! Juk tu mirusi! Aš žinau... aš mačiau... – klykė ji.

– Viskas gerai, – tarė mergina traukdamasi nuo senės.

Mudvi su Beta spoksojom kaip pakerėtos, kai Karolinos skruostais ėmė riedėti ašaros.

– Nekeršyk man... būk gera, – gargė ji.

– Kas čia darosi? – griežtai paklausė Meredita, atsistojusi šalia motinos ir piktai žvelgdama į nelaimėlę padavėją, bet ši tik sutrikusi purtė galvą. – Mama, nusiramink. Kas tau?

– Ne! Šarka... kaip taip gali būti? Aš buvau tikra, kad ne... aš nenorėjau... – maldavo ji, pakėlusi virpančius pirštus prie lūpų. Jos veidas buvo kupinas siaubo ir nerimo. Padavėja traukėsi šalin atsiprašinėdama, įtemptai šypsodamasi. – Šarka... palauk, Šarkele!

– To jau gana! Čia nėra jokios šarkos! Dėl Dievo meilės, mama, tvardykis, – griežtai įtikinėjo ją Meredita. – Mes turim svečių, – pabrėžtinai ištarė ji palinkusi, kad pasakytų tai Karolinai tiesiai į ausį.

Bet Karolina tebebuvo įsmeigusi akis ten, kur nuėjo juodaplaukė mergina, paklaikusi ieškojo jos akimis žmonių minioje.

– Šarka! Šarka! – šaukė ji verkdama. Griebė Mereditai už rankos, įsmeigė į ją išsiplėtusias, kupinas nevilties akis. – Ji sugrįžo! Neleisk jai manęs nuskriausti!

– Gerai. Gana jau. Klifordai, ateik man padėti.

Meredita irzliai pamojo sūnui, ir juodu, apsukę Karolinos krėslą, įvežė pro aukštas stiklines duris. Karolina mėgino priešintis, pakreipusi galvą ieškojo akimis tos merginos ir vis kartojo jos vardą. *Šarka. Šarka.* Tik tą pirmą ir vienintelį kartą, prisimenu, man buvo jos gaila, nes atrodė taip išsigandusi ir labai labai susikrimtusi.

– Šarka, štai koks buvo jos vardas. Juokingas, – sakau aš, kai Beta nutilusi išsipina ilgą kasą ir pirštais persibraukia plaukus. – Kažin, ką ji pamanė, kuo palaikė tą merginą?

– Kas žino? Tuo metu jos protas buvo jau gerokai susipainiojęs. Atmink, jai buvo daugiau nei šimtas metų.

– Ar Meredita ką nors suprato, kaip manai? Taip šiurkščiai su ja kalbėjo!

– Na, aš nežinau, – trukteli pečiais Beta. – Meredita visada buvo šiurkšti.

– Tą vakarą ji buvo pasibaisėtina.

Aš atsistoju, trinkteliu ant viryklės virdulį su vandeniu kavai.

– Jeigu ieškai senų nuotraukų ir popierių, turėtum užlipti ir pasiknaisioti pastogėje, – sako staiga užsidegusi Beta.

– Sakai?

– Ten yra toks senas lagaminas – kai atvažiavau į Karolinos laidotuves, prisimenu, Meredita krovė ką tik radusi iš jos daiktų į tą seną raudoną odinį lagaminą. Beveik atrodė trokštanti, kad viskas, kas susiję su Karolina, dingtų jai iš akių.

– Aš to neprisimenu. Kur tada buvau?

– Tu buvai likusi Redinge su Niku ir Sju, artimiausiais kaimynais. Tėtis pasakė, kad tu per maža važiuoti į laidotuves.

– Tad vėliau ten užlipsiu ir pasižiūrėsiu. Galėtum ir tu.

– Ne, ne, man šeimos istorija niekada taip nerūpėjo. O tu galėtum aptikti ką nors įdomaus, – šypsosi Beta.

Pastebėjau, kad jai labiau rūpi tas mano tolimos praeities tyrinėjimas, negu mūsų ne tokios tolimos. Kaip ji siekia mane nuo to atitraukti.

Troškimas
1902–1903

Po pavasario atėjus vasarai Karolina jau buvo labiau apsipratusi su Džo ir Šarkos bei kitų ponkų genties moterų – Džo motinos Baltosios Miglos ir našlės sesers Anės – kaimynyste. Karolina daugiau pas jas nebesilankė, bet Korinas perspėjo, kad indėnų moterims įprasta vienai pas kitą užsukti, pasikeisti dovanomis, ir nors atrodė, kad ponkų moterys ja nebesidomi, jos keletą kartų pas ją buvo atėjusios. Karolina šiurpdavo iš baimės, išvydusi tą trijulę artinantis prie namų, ir kol jos svečiuodavosi, nejaukiai sėdėdavo sukilusiais nervais, nežinodama, ką joms sakyti ar ką dovanoti mainais už jų atneštą medų, kumštines pirštines ir dailiai drožinėtą medinį samtį. Galų gale, aišku, duodavo joms pinigų, ir Baltoji Migla juos paimdavo sustingusiu veidu. Karolina vaišindavo jas arbata ir laukdavo, kad greičiau išeitų, bet, kai jos liovėsi lankytis, tuoj pat pajuto kažką dariusi nederamai. Pro langą stebėdavo, kaip po rančą vaikštinėja Džo, smalsiai žvelgdavo į keistus, svetimus jo veido bruožus, juodą plaukų kupetą. Džo nešiojosi prie šono ilgą peilį išdirbtos odos makštyje, ir kaskart jį išvydus Karolinai nugarą nukrėsdavo šiurpas.

Ji nepriprato prie karščio, kasdien vis stiprėjančio. Vidurdienį saulė tapdavo plokščiu baltu skrituliu, kuris, regis, spaudė jos galvą

kaip milžiniška ranka, kai tik išeidavo už durų, slėgė žemyn; ji jautėsi apsunkusi, pusaklė. Papūtęs vėjas atrodydavo kaip karšto oro gūsis iš orkaitės. Visą gyvenimą pratusi keltis dešimtą ryto, dabar Karolina atsikeldavo kartu su Korinu vos prašvitus, kad gautų nors kiek laiko pasijusti gyva, pagyventi, kol kaitra taps nepakeliama. Dangus tą valandą rytuose būdavo violetinis ir žydras, prismaigstytas blyškių spingsinčių žvaigždžių, ir dienai įsigalint jos užgesdavo. Korinas nuvežė ją į Vudvardą užsisakyti audinių užuolaidoms ir patiesalų, taip pat didelio veidrodžio pakabinti virš židinio; kai mokėjo už visus tuos daiktus, jo veidas buvo kiek suglumęs. Karolina nervinosi ir nekantravo kelias savaites, kurių prireikė, kad tie daiktai atkeliautų traukiniu iš Kanzas Sičio, o kai atkeliavo, susijaudinusi net ėmė ploti delnais. Pamažu ji perstumdė baldus namuose, kad būtų geriau išdėstyti, o vėjuotomis dienomis tik šlavė ir šlavė atneštą į namus smėlį, kol delnuose pritrynė pūsles, tad nusivylusi liovėsi šlavusi, bet tada visus aptiktus durų ir langų plyšelius užkamšė skudurais.

Dar sunkiau Karolinai buvo įprasti prie būtiniausių dienos darbų, namų ūkio tvarkymo. Ji žinojo, kad kaip Korino žmona privalėtų iš ryto prieš jam išjojant į ranČą paruošti pusryčius ir išvirti kavos, bet per tą laiką, kol ji susitvarkydavo plaukus, nusiprausdavo veidą ir susivarstydavo korsetą, jis pasidarydavo viską pats ir išeidavo darbuotis.

– Kodėl tiek daug laiko gaišti prie plaukų, mieloji? Niekas čia nepagalvos apie tave blogai, jei paprasčiausiai juos susisegsi, – švelniai įkalbinėjo Korinas, suėmęs į saują plaukus ant sudrėkusio sprando ir braukdamas nykščiu per nuostabias sruogas.

– *Aš* blogai pagalvosiu, – atsakė Karolina. – Damai nedera vaikščioti nesusisukus plaukų į kuodą. Tai tiesiog nepadoru.

Bet ji savaip suprato tai, ką Korinas norėjo pasakyti, ir ėmė

keltis net anksčiau, kad tinkamai susitvarkytų ir dar turėtų laiko išvirti pusryčius.

Kai cisternoje vandens nebeliko, teko semtis iš šaltinio kalvelės viršuje į šiaurę nuo namų; tas šaltinis, nedelsdamas paaiškino Korinas, tai tikras stebuklas, nes gruntinis vanduo toje apygardoje beveik visur užterštas gipsu, jis kenkiąs virškinimui ir esąs bjauraus skonio.

– Net puikiausi Vudvardo namai neturi vandens taip arti ir tokio skanaus. Jie vis dar gabenasi vandenį iš pietų dengtais vežimais! – išdidžiai pasakė jai.

Vandenį užvirinti ant viryklės trukdavo ilgai, o malkų stigo, tad vienintelis kuras dažniausiai būdavo tas, kurį Karolina buvo mačiusi deginant lauže Hačą, kai juodu buvo apsistoję nakčiai. Sužinojusi, kas tai yra, – išdžiūvusio galvijų mėšlo gabalėliai, – Karolina atsisakė juos rinkti, o įtikinta naudoti kišdavo į pakurą tiktai suėmusi geležinėmis žnyplėmis. Ne per toliausiai nuo rančos tekėjo seklus upelis, vietinių vadinamas Rupūžių upeliu, o palei jo krantus siauru ruožu augo išsimėčiusios didžiosios tuopos, siauralapės slyvos ir riešutmedžiai, teikiantys rančai malonų akiai lapijos vaizdą.

– Kodėl negalima nusikirsti medžių, kur prie upelio? – paklausė Karolina raukydama nosį, kai Hačas, kiek suirzęs dėl pavestos užduoties, atnešė prie durų pintinę sauso karvių mėšlo.

– Na, ponia, galėtume. Bet kūrentume tiktai porą mėnesių, o tada vėl grįžtume prie to paties, bet nebeturėtume gražaus vaizdo, kurį teikia medžiai, – abejingai atsakė jai Hačas.

Ir kiekvieną rytą reikėjo atsinešti vandens, išsemti pelenus iš pakuros ir vėl pakrauti krosnį, paruošti pusryčius, o paskui mazgoti puodus, skalbti – Karolina buvo pratusi, kad nešvarius drabužius iš jos paima, o po dviejų dienų grąžina švarutėlius, išlygintus, tvar-

kingai sulankstytus, ir ji apstulbo pamačiusi, kiek daug darbo tenka įdėti per tas dvi dienas, – be to, tęsėsi begalinis karas su smėliu namuose ir prieangyje. Ji dar turėjo prižiūrėti savo daržą – jame viskas skurdo, suso. Korinas buvo išdidžiai įteikęs jai sėklų, gavęs mainais iš kaimyno, – arbūzų ir aguročių, žirnių ir pupų. Jis dar nupirko jai du mažus vyšnių medelius, ir šiuos ji laistė labai atsidėjusi ir rūpestingai, baimindavosi, kai juos lankstė vėjas. Jie stengėsi įsitvirtinti raudoname dirvožemyje, bet nesuvešėjo, kad ir kaip apie juos tupinėjo. Tada reikėjo virti priešpiečius, adyti drabužius, o paskui patiekti pietus. Karolina buvo prasta virėja. Jai prisvildavo kiaušinienė, o jautieną pamiršdavo pasūdyti. Daržovės būdavo per minkštos, mėsa kieta, diržinga. Pupų viduriukas likdavo nesuviręs, neįkandamas. Kava buvo silpna, o duona neiškilusi ir, kai ištraukdavo ją iš orkaitės, būdavo kieta ir sunkiai kramtoma. Kiekvieną kartą ji atsiprašinėjo, o Korinas ramindavo.

– Kai tave augino, to nemokė, štai ir viskas. Tu pati suprasi, kaip reikia daryti, – šypsojosi jis, drąsiai nurydamas, ką tik ji padėdavo ant stalo.

Vos tik rankos susitepdavo, Karolina tuoj pat jas nusimazgodavo, negalėdama pakęsti nešvarumų ant odos, juodų žemių ir suodžių pusračių panagėse. Ji taip dažnai per dieną plaudavosi rankas, kad jų oda paraudo ir skaudėjo, suskilinėjo, ir dienai baigiantis ji sėdėdavo atsargiai laikydama jas sterblėje, liūdėdama jų prarasto švelnumo.

Išsimaudyti šiltoje vonioje buvo įmanoma tik pasistengus pripildyti didelį varinį katilą ir užkūrus po juo ugnį, o paskui kibirais prisipylus to vandens į skardinę vonią, kuri stovėjo už medinės pertvaros, Karolinos užsisakytos sukalti, kad galėtų maudytis ten užsidariusi. Koriną nervino toks nesaikingas brangaus vandens švaistymas, bet visų dienos darbų pabaigoje Karolinos kūną, kurio

judesius dar varžė ir korsetas, mauste mausdavo. Išsitiesusi vonioje ji jautė kiekvieną stuburo kaulelį, kiekvieną sopę, įsimetusią tarp šonkaulių. Jos rankos, kai nugręždavo frotinę šiūruoklę, drebėdavo iš nuovargio. Geltonoje žibalinių lempų šviesoje ji apžiūrinėdavo nulūžusius nagus ir įdegusias saulėje rankas, nes dėl karščio būdavo atsiraitojusi rankoves. Nuospaudas įtrindavo nykščiu, patepusi gerai įsigeriančiu rožių kvapo kremu, kad suminkštėtų, – o iš lauko tamsos sklido tik vienišo prerijų vilko staugimas.

Karolina nepripažino vargstanti, net sau. Kai tik sugaudavo save prarandančią dvasios tvirtybę, tuoj įsivaizduodavo pašaipią pergalingą Batildos šypseną arba pagalvodavo apie Koriną, taip ja besižavintį, vadinantį ją drąsia ir gražia, ir labai nenorėjo, kad jis susivoktų klydęs. Bet tuomet, kai jos ryžtas išties imdavo silpti, Korinas, regis, tai nujausdavo. Vakare jis šukuodavo smėlį jai iš plaukų ilgais, lygiais šepečio brūkiais ir tyliai dainuodavo arba pasakodavo neįtikimas istorijas, kad ją prajuokintų: apie itin gudrią karvę, kuri gėrė alų ir išmoko skaičiuoti, arba apie nekantraujantį kolonistą, kuris visas išsitepė šlapiu raudonu Vudvardo apygardos moliu, kad jį palaikytų indėnu ir jis galėtų įsikurti jų žemėse. Arba, kai ji gulėdavo vonioje tepdamasi nuospaudas, jis užeidavo už pertvaros ir imdavo masažuoti stangrius jos sprando ir pečių raumenis, kol ji visai apsnūsdavo, tada iškeldavo ir varvančią nešdavosi į lovą. Stiprus nepasotinamas mylėjimosi džiaugsmas užgoždavo visus jos skausmus.

Vieną naktį juodu gulėjo šonas prie šono lovoje nuvargę, gaudydami kvapą. Korinas, pasirėmęs alkūne, braukė susimaišiusį jųdviejų prakaitą Karolinai nuo krūtinės, ir jo delnas nuslydo ant pilvo. Ji nusišypsojo ir krustelėjo nuo karšto jo odos prisilietimo, sunkios rankos slegiama.

– Pradėsim nuo berniuko ar mergaitės? – paklausė jis.

– O ko tu norėtum? – paklausė ji.

– Aš pirmas paklausiau! – tarė jis šypsodamasis.

Karolina atsiduso iš laimės.

– Man tikrai vis tiek. Gal mergaitės... mažos mergytės su tavo rudomis akimis ir medaus spalvos plaukais.

– O tada berniuko? – pasiūlė Korinas.

– Žinoma! O tu norėtum, kad pirmas būtų berniukas?

– Nebūtinai... nors gerai būtų, kad jis augtų sveikas, padėtų man rančoje, – svajojo Korinas.

– Vargšas vaikelis! Dar nė negimęs, o tu jau liepi jam jodinėti ir saugoti bandą! – sušuko Karolina.

Plačiai šypsodamasis Korinas priglaudė lūpas jai prie pilvo ir ėmė bučiuoti drėgną odą.

– Tss! Ei, tu ten – gimk berniuku, ir aš nupirksiu tau ponį! – sušnibždėjo.

Karolina nusijuokė, apkabino Korino galvą ir ėmė čiūčiuoti, nebejausdama savo rankų šiurkštumo.

Tik po dviejų mėnesių pas juos apsilankė kaimynė. Karolina išgirdo šaukiant prie durų tuo metu, kai nusivylusi apžiūrinėjo suzmekusį meduolį, kurį buvo ką tik išėmusi iš orkaitės.

– Ei, Masiai! – vėl pasigirdo šauksmas, ir Karolina nustebo supratusi, kad tai moters balsas.

Ji susiglostė plaukus, nusipurtė miltus nuo prijuostės ir atidariusi priekines duris didingai ir grakščiai žengė į prieangį. Tada išsižiojo. Moteris, jei ten tikrai buvo moteris, ne tik vilkėjo vyriškus drabužius – buvo su ilgomis laisvomis odinėmis kaubojiškomis kelnėmis ir flaneliniais marškiniais, sukištais už plataus odinio diržo, – bet ir sėdėjo balne *apsižergusi* ilgakojį bėrą arklį taip, lyg ant jo būtų ir gimusi.

– Tai tu namie! Jau buvau ėmusi manyti, kad rėkauju prie tuščių namų, – pareiškė moteris, permetė koją per arklio nugarą

ir nušoko ant žemės. – Aš esu Evandželina Foset. Malonu susipažinti, ir vadink mane Endže, nes visi taip vadina, – kalbėjo ji artindamasi ir šypsodamasi.

Jai ant nugaros sūpavosi ilga oranžinių plaukų uodega, ir nors veidas buvo įdegęs kaip Korino, jis atrodė išraiškingas ir dailus. Jos mėlynos akys švytėjo.

– Aš Karolina. Karolina Masi.

– Taip ir supratau. – Permetė ją ereliškomis mėlynomis akimis. – Na, Hačas sakė, kad tu gražuolė, ir Dievas žino – tas vyras niekada nemeluoja, – tarė ji.

Karolina abejodama šypsojosi ir nieko nesakė.

– Beje, esu jūsų kaimynė. Mudu su vyru Džeikobu turime ūkį maždaug už septynių mylių toje pusėje, – Endžė parodė į pietryčius.

– O! Na... hm... gal užeisit į vidų? – neryžtingai pakvietė Karolina.

Ji atpjovė nedidelius keturkampius gabalėlius nuo savo meduolio pakraščio, kur kepinys buvo beveik pakenčiamas, ir patiekė juos ant didelės lėkštės su arbata ir vandeniu. Endžė nugėrė didelį gurkšnį.

– O! Kaip aš pavydžiu to gardaus jūsų šaltinio vandens! Tiesiai sakau, turėti vandens, nedvokiančio gipsu ar cisterna, tiesiog nuostabu! – sušuko ji ir ištuštino stiklinę. – Ar Korinas tau pasakojo, kaip jį atrado? Šaltinį?

– Ne, nepasakojo...

– Na, mėgindami aptikti vandens jie iškasė kone šimtą duobių ir nieko nerado, visur tiktai gipsas, gipsas ir smirdintis gipsu vanduo. Tikėjosi, kad užteks upelio, bet tas pusę metų būna išdžiūvęs, greit pati pamatysi. Ir taip velniškai ėmė taupyti vandenį, kad visi šios rančos vyrai nesiprausė daugiau kaip mėnesį. Sakau gryną tiesą, nė kiek nemeluoju – galėjau užuosti juos nuo

savo namų laiptelių! Na, ir vieną dieną suvargusiu mulu atjojo toks keistas seneliukas ir klausia Korino, ar šis nori surasti geriamojo vandens savo žemėse. Surizikuoti visada galima, ir, nors Korinas nenumanė, kaip tas žmogelis padarys tai, kas jam pačiam nesisekė jau daug mėnesių, ėmė ir sutiko. Sako – žinoma, prašom. – Endžė stabtelėjo atsikvėpti ir susikišo į burną visą gabalėlį meduolio. Karolina stebėjo ją kaip pakerėta. – Tas seneliukas išsiima ploną dvišaką medžio šakelę, visą glotnią, per daugelį metų nučiupinėtą, ir vaikšto tai šen, tai ten, visur laikydamas tą šakelę pirštų galais. Vidurdienį ima kepinti saulė, o jis vis dar vaikštinėja tai vienur, tai kitur, pirmyn ir atgal, pagaliau užlipa ant kalvelės ir – va! Ta jo šakelė ima suktis ir tiesiai kaip strėlė rodo į velėną. „Čia jūsų geriamasis vanduo, pone“, – pareiškia seneliukas. Ir iš tikro, kiek pakasus ištryško šaltinis. Na, ar gali patikėti? – baigė pasakoti Endžė, linktelėjo galvą ir nusišypsojo laukdama Karolinos atsakymo.

– Na, aš... – pradėjo sakyti Karolina ir jos balsas po raiškaus Endžės pasakojimo atrodė silpnas. – Jei taip sakot, žinoma, – baigė ji vos šypsodamasi.

Endžės veidas kiek apniuko, bet ji ir vėl nusišypsojo.

– Na, tai kaip įsikūrei? Pratiniesi prie rančos gyvenimo?

– Taip, manau, taip. Jis visai kitoks negu... Niujorke.

– O kaipgi! Tikrų tikriausiai! – nusijuokė Endžė žemu prikimusiu balsu.

– Dar nebuvau mačiusi, kad moteris jotų apsižergusi, – pridūrė Karolina, jausdama esant nemandagu tai sakyti, bet buvo taip apstulbinta, kad negalėjo susiturėti.

– O, čia keliauti įmanoma tik šitaip, patikėk manimi! Kai tik pamėgini, jau nebegali sėdėti šonu. Kai sužinojau, kad Korinas atsiveža paną iš didmiesčio, pagalvojau – tai vargšelė! Ji nė nenutuokia, kur paklius! Nėra taip, kad nemėgčiau šių vietų. Čia mano

namai, nors, dievaži, Motina Gamta čia gali būti tikra bjaurybė – atleisk, kad taip kalbu, bet iš tiesų taip būna.

Endžė vėl pažvelgė į Karoliną, ir ši sutrikusi nervingai šyptelėjo. Įpylė viešniai dar arbatos. Porcelianinis puodukas su rausvomis rožėmis ir melsvais kaspinais, kataloge atrodęs toks žavus, tvirtoje Endžės rankoje buvo lyg trapus žaisliukas.

– Kai kurias moteris ima kankinti vienatvė. Kartais daugelį savaičių nieko nematai – na, jokios kitos moters. Kartais daugelį mėnesių. Tai gali paveikti, jei visą dieną būni namie viena.

– Aš esu... labai užsiėmusi darbais, – suvapėjo Karolina, išgąsdinta tokio šios moters atvirumo.

– Kaip ir mes visos, tikrai, – gūžtelėjo pečiais Endžė. – Vaikai padeda, kai jų ima rastis. Niekas taip nepralinksmina, kaip pilni namai mažiukų, tikrai galiu šitai pasakyti.

Karolina nusišypsojo, kiek paraudo. Ji nekantriai laukė, kad gimtų pirmasis jos kūdikis. Troško sūpuoti ant rankų mažutį vaikelį, ilgėjosi jo švelnios odos, naujosios šeimos pilnatvės. Pastovumo, kad būtų galima įleisti šaknis.

– Korinas nori penkių, – pasakė ji droviai šypsodamasi.

– Penkių! Dievuli brangus! Toks darbelis kaip tik tau, mieloji! – sušuko Endžė plačiai šypsodamasi. – Bet tu dar jauna, gimdyk ne tuoj vieną po kito, štai ką patarsiu. Tada vyresnieji galės padėti tvarkytis su mažiukais. Na, kai pastosi, būtinai man pranešk. Tada tau reikės daugiau pagalbos ir vyresnės moters patarimų. Tik prisimink, kur aš gyvenu, ir duok žinią, jei ko prireiks.

– Jūs tikrai labai maloni, – atsakė į tai Karolina, slapta įsitikinusi, kad jokios pagalbos nereikės.

Širdies gilumoje žinojo, kad netaps geresne virėja, o jos kūnas nesustiprės tiek, kad lengvai dirbtų visus darbus, – jos pašaukimas tik motinystė.

Maždaug po valandos viešnagės išjojusi Endžė leidosi ne savo namų link, o prie aptvarų, kur darbavosi keletas vyrų. Karolina nebuvo linkusi rizikuoti ten rodytis – labai drovėjosi vyrų, be to, nebuvo įsitikinusi, kad jai patinka jų darbas, nors Korinas vis ragino mokytis vadovauti rančai. Tai, ką buvo mačiusi, jai atrodė žiauru. Gyvuliai buvo šiurkščiai parmetami ant žemės, nupjaunami jų ragai, galvos brukamos po dvokiančio, graužiančio dezinfekavimo skysčio srove, kad būtų išnaikinti parazitai, jų kailiuose išdeginamos raidės MR, reiškiančios Masio rančą. Karolinai buvo nepakenčiama žiūrėti, kaip galvijai persigandę išverčia akis, tokie nekalti ir neapsaugoti. Bet matydama, kad Endžė ramiausiai joja tiesiai prie Hačo, artimiausiame aptvare prižiūrinčio mažų veršelių ženklinimą, Karolina staiga pasijuto visų palikta ir užmiršta. Ji skubiai nusirišo prijuostę, čiupo skrybėlaitę ir išskubėjo ta pačia kryptimi.

Hačas buvo priėjęs prie tvoros ir į ją atsirėmęs stebėjo ženklinimą, net ir kalbėdamasis su Endže. Svarstydama, kaip jai reikės pasirodyti ir ką sakyti, Karolina išgirdo minint savo vardą ir, užuot ėjusi toliau, žengė į šalį ir pasislėpė už darbininkų barako. Nuo svylančio kailio ir odos dvoko ėmė žiaukčioti, tad prispaudė prie burnos ranką, kad nuslopintų tą garsą.

– Ji nelabai draugiška, ar ne? – paklausė Endžė susinėrusi rankas.

Hačas truktelėjo petį.

– Aš manau, stengiasi. Jai nėra lengva, kai taip auginta. Ko gero, nė ketvirčio mylios anksčiau nenueidavo pėsčia, ir Korinas sakė, kad iki šiol nebuvo nieko dariusi virtuvėje.

– Apmaudu, kad jis neįsikūrė arčiau miesto, – būtų galėjusi mokytojauti ar ką. Geriau pasinaudotų tomis puikiomis manieromis negu čia, – tarė Endžė, lyg ir smerkiamai purtydama galvą. – Kaip jai padeda vyrai?

– Iš tikro sunku pasakyti. Ji beveik neišeina iš namų, nejodinėja, karštą dieną limonado iš jos nelauk, – šypsojosi Hačas. – Nelabai pakelia karštį, man regis.

– Ir ką sau manė Korinas, vesdamas tokią žaliapūgę išlepėlę ir palikdamas čia vieną?

– Na, jis gal manė, kad ji išvaizdi mergina su gera galva ant pečių.

– Žinai, Hačinsonai, jei man pasitaikytų kada išgirsti iš tavęs stipresnį žodelį apie kokį žmogų ar dar ką, nuo arklio nudribčiau. Gera galva ant pečių gal tiktų mieste – bet čia? Juk ji net po namus ruošiasi taip susiveržusi korsetu, kad vos bekvėpuoja! Ar čia tau panašu į sveiką protą? – sušuko Endžė.

Hačas kažką atsakė, bet Karolina neišgirdo per įsibaiminusių veršelių bliovimą, o tada jis atsigręžė į Endžę. Bijodama, kad ją gali pastebėti, Karolina nutykino barako pasieniu, tada skubiai paržingsniavo namo pykčio ašaroms deginant akis.

Paskui Karolina stebėjo, kaip jos vyras nesiskųsdamas valgo neskanius jos patiektus pietus. Jis grįžo vėlai, po dviejų nuklydusių jautukų gaudynių, atsisėdo prie stalo peralkęs, nesusitvarkęs, tik persiliejęs veidą ir rankas vandeniu iš geldos. Lempos šviesoje jis atrodė prastai, vyresnis. Plaukai styrojo į visas puses, ant kaktos prie pat plaukų buvo prilipę prerijų smėlio. Karolina pagalvojo, kad per visą dieną lauke jis tartum prisigeria saulės, o paskui visą naktį skleidžia jos šilumą. Saulė jį myli. O jos nemyli. Nudegino jos blyškią odą, nusėjo skruostus strazdanomis, nosis dabar lupasi ir dėl to ji pasidarė nebegraži. Karolina žiūrėjo į Koriną, ir ją užplūdo meilė, vienu metu ir nuostabi, ir kažkokia beviltiška. Jis jos vyras, – ir vis dėlto ji jautė galinti jo netekti. Net nežinojo, kokia yra niekam tikusi, kol nesusipažino su Endže Foset ir neišgirdo jos nuomonės apie lepią jauną Korino žmoną. Ji sutramdė ašaras, nes žinojo, kad nesugebės jam pasiaiškinti.

– Šiandien čia buvo Evandželina Foset, – tarė Karolina kiek suspaustu balsu.

– A, tai nuostabu! Ji tokia gera kaimynė ir visada tokia draugiška. Ar ir tau ji tokia pasirodė? – paklausė jis.

Delsdama atsakyti Karolina ėmė gurkšnoti vandenį iš stiklinės.

– Jei reikia pavyzdžio, kaip Vakarai suteikia moterims laisves, kurių jos niekada neturėjo, ir kaip geriausia tomis laisvėmis pasinaudoti, tai tas pavyzdys ir yra Endžė, – kalbėjo toliau Korinas.

– Prieš vizitą ji neatsiuntė savo kortelės. Aš buvau nepasirengusi priimti viešnią, – tarė Karolina, pati bjaurėdamasi šalčiu savo balse, bet negalėjo pakęsti, kad jos vyras giria kitą moterį.

– Ne, na... kai turi nujoti septynias mylias tik tam, kad pasakytum ketinanti apsilankyti, atrodo protingiau tiesiai ir apsilankyti, jei jau ten nusigavai, man taip atrodo.

– Girdėjau, ką ji kalbėjo apie mane Hačui. Pavadino žaliapūge išlepėle. Ką tai reiškia?

– Žaliapūgė? – Korinas nusišypsojo, bet surimtėjo, išvydęs griežtą žmonos veido išraišką, jos įsižiebusias akis. – O, ką tu, mieloji, – aš tikrai žinau, kad ji nenorėjo pasakyti nieko bloga. Žaliapūgė reiškia, kad tu nesi pratusi prie Vakarų, ir tiek. Prie gyvenimo laukuose.

– Na, o kaipgi aš galiu būti pratusi? Ar tai mano kaltė dėl to, kur gimiau? Ar to užtenka žmogui apkalbinėti, pravardžiuoti? Aš *stengiuosi* čia prisitaikyti!

– Žinau, kad stengiesi! Žinau. – Korinas suėmęs suspaudė jos rankas. – Nesinervink dėl to. Tau puikiai se...

– Ne, nesiseka! Aš nemoku virti! Aš nepajėgiu susidoroti su visais tais darbais! Darže niekas neauga... namai pilni smėlio! – šaukė ji.

– Tu perdedi...

– Hačas žino, kad aš nemoku virti, taigi tu būsi jam pasakęs! Aš *girdėjau*, jis taip sakė!

Dabar Korinas nutilo, jo skruostai kiek paraudo.

– Atleisk, mieloji. Nereikėjo to sakyti, ir labai gailiuosi, kad pasakiau. Bet, mano meile, jei tau reikia pagalbos, tik pasakyk, ir mes rasim tau pagalbininkų! – tikino jis glostydamas ašarotą Karolinos veidą.

– Man reikia pagalbos, – pasakė ji liūdnai ir tai pripažinusi pajuto, kaip palengvėjo pečius slėgusi našta.

Korinas nusišypsojo.

– Tai tu ją turėsi, – pasakė švelniai ir toliau šnibždėjo malonius žodelius, kol ji liovėsi ašarojusi ir jam nusišypsojo.

Tad padėti ruošoje į namus buvo pakviesta Šarka, ir, nors Karolina nebuvo linkusi visą dieną turėti šalia ponkų moterį, Šarka atėjo nusiteikusi šypsotis ir lengvai dirbo darbus, kuriems buvo gimusi. Karolina su džiaugsmu perleido jai virimą ir stebėjo, kaip seni kaulai ir džiovintos pupos tampa iršta, skania sriuba; ir duona lengvai iškildavo, palikta ant saulėtos palangės, suvyniota į drėgną drobelę; saujos paslaptingų žolelių, parsineštų iš prerijų, teikė kvapumo ir nuostabų skonį padažams. Skalbimas užtrukdavo perpus trumpiau negu anksčiau ir skalbiniai buvo švaresni; be to, Šarka dirbo sunkesnius darbus – prinešdavo vandens ir išdžiaustydavo skalbinius, tad Karolinai jau atsirado laiko dieną prisėsti ir paskaityti arba imtis ką nors siuvinėti. Ji nė nemanė, kad pasijus tokia patenkinta, kai kas nors kitas perims tuos darbus, bet kartu ir pavydėjo Šarkai, matydama, kaip lengvai ši darbuojasi. Šarka dirbo smagiai nusiteikusi ir mokė Karoliną taktiškai, niekada neleisdama suprasti, kad ši ir taip turėtų žinoti tuos dalykus, ir niekada neleido Karolinai pasijusti už save prastesnei, tad buvo neįmanoma dėl ko nors piktintis.

Bet Šarkai būnant namuose jai būdavo sunku susikaupti. Ta moteris traukė akį ir darbuodamasi tyliai sau dainuodavo – tai buvo keistos melodijos, Karolinai negirdėtos ir taip pat svetimos bei nykios kaip prerijų vilkų staugimas. Be to, ji vaikščiodavo taip tyliai, kad Karolina beveik negirdėdavo. Vieną rytą ji sėdėjo siuvinėdama gėlių pynę staltiesės kampe ir staiga pajuto kažką esant už nugaros; pasukusi galvą pamatė Šarką, čia pat per petį vertinamai žvelgiančią į jos darbą.

– Labai gražu, ponia Masi, – nusišypsojo Šarka pritariamai linktelėdama. – Jūs siuvinėjate labai gražiai.

– O... ačiū, Šarka, – atsakė Karolina – ją taip išgąsdino staigus tos moters atsiradimas šalia, kad net užėmė kvapą.

Saulė, užkliudžiusi ilgą ponkų moters kasą, nesuteikė plaukams nei raudono, nei rudo atspalvio. Jie buvo juodi kaip varno sparnas. Karolina pastebėjo, kokie tankūs tie plaukai, ir labai juodi, žvilgantys, bet pagalvojo, kad jie šiurkštūs. Apskrito veido ir plačių skruostikaulių Šarka jai buvo panaši į Dangaus imperijos moterį, kinę, – jų buvo pasitaikę matyti Niujorke, nors Šarkos odos spalva buvo tamsesnė ir rudesnė. Jųdviejų rankoms netyčia susilietus Karolina nepajėgė sulaikyti virpulio. Bet ta moteris ją tiesiog pakerėjo ir ji nuolat sugaudavo save stebinčią, kad ir ką toji veiktų. Per vidurdienio kaitrą, kai Karolinos kaktą nuberdavo prakaito lašeliai ir peršėdavo po drabužiais, Šarka atrodydavo lyg niekur nieko. Saulė neturėjo galios teikti jai nepatogumų, ir šito Karolina taip pat pavydėjo.

Vieną karštą tvankią dieną pamaniusi, kad išprotės, jeigu neras atgaivos, Karolina nuėjo į miegamąjį, užsidarė duris, nusivilko palaidinukę, atsivarstė korsetą ir nusviedė viską ant grindų. Ji ramiai sėdėjo ir jautė, kaip palyginti vėsus kambario oras liečiasi prie jos lipnios nuo kaitros odos, ir svaigulys, persekiojęs visą dieną,

ėmė slopti. Giedras dangus buvo toks akinamai ryškus, oras toks drėgnas, toks tirštas, kad Karolina beveik jautė, kaip tirštėja gyslose kone verdantis kraujas. Kai rengėsi, korsetą paliko. Niekas, regis, to nė nepastebėjo, nes iš tiesų nebuvo ką pastebėti. Karštis ir pačios gaminti patiekalai buvo sumažinę apetitą, atsiliepė ir darbas. Griežtai besilaikanti apatinių drabužių vilkėjimo taisyklių, Karolina buvo labai sulysusi.

O paskui tą savaitę ėmė lyti. Lijo taip, tartum dangus, net pajuodęs iš piktumo, būtų panūdęs atkeršyti žemei. Pylė kaip iš kibiro, ne lašais, o tartum kietais vandens virbais, kurie smigo žemyn iš įtūžusių debesų ir dirvos paviršių pavertė skysta tyre, tekančia į Rupūžių upelį.

Tas kuklus upelis pavirto piktais kriokliais. Arkliai ištvermingai stovėjo vienas prie kito, jiems per karčius žliaugė vanduo. Karvės ganykloje gulėjo prisimerkusios. Korinas su Haču išvarė į Vudvardą, į tenykščius gardus septynis šimtus galvijų, ir Karolina dar ankstų vakarą atsigulusi ant lovos karštai meldėsi, kad nepatvintų Šiaurės Kaneidianas, kad potvynis neužsitęstų, nesutrukdytų Korinui grįžti. Ji neužsidarė langinių ir klausėsi, kaip lietus barbena į stogą, atmetusi rankas laukė, kad atvėsintų pro langą besismelkiantis oras ir lietus nusineštų karštį.

Kažkas nedrąsiai pasibeldė į duris ir pasirodė Šarka.

– Ar kas bloga nutiko? – paklausė Karolina, staiga atsisėdusi.

– Nieko bloga, ponia Masi. Aš tik šio to jums atnešiau. Kad jums palengvėtų, – tarė moteris.

Karolina atsiduso braukdama nuo kaktos suprakaitavusius plaukus.

– Niekas man nepadės, – sumurmėjo ji.

– Tik ateikit čia ir paragaukit, – neatlyžo Šarka. – Negerai per daug gulinėti. Šitaip neįprasit prie čionykščio gyvenimo, – įkal-

binėjo ji, ir Karolina, nenorom atsikėlusi, nusekė paskui ją į virtuvę. – Arbūzas. Pirmas šią vasarą! Paragaukit.

Šarka padavė Karolinai storą riekę – kraujo spalvos pusmėnulį, nuo kurio lipo pirštai.

– Ačiū, Šarka, bet aš tikrai nesu išalkusi...

– Paragaukit, – dar atkakliau pakartojo Šarka. Žvilgtelėjusi į ją Karolina skaisčiose juodose akyse įžvelgė tiktai linkėjimą gero. Ji paėmė riekelę ir atsikando. – Gardu, tiesa?

– Taip, – pripažino Karolina, kąsdama jau didesnius kąsnius.

Arbūzas buvo nei per saldus, nei rūgštus. Jo skonis buvo švelnus, paprastas, maloniai sudrėkino perdžiūvusią, peršinčią gerklę.

– Ir išgerkit šitą. – Šarka padavė jai puoduką vandens. – Lietaus vanduo. Tiesiai iš dangaus.

– Na, to tai jau nebestokojam! – pajuokavo Karolina.

– Čia vanduo iš žemės, o čia – iš dangaus, – paaiškino Šarka, rodydama į arbūzą ir puoduką. – Kai juos valgai ir geri, pasidaro... atsiranda pusiausvyra tarp žemės ir dangaus. Ar suprantat? Tada nesijauti, tarsi tave kankintų. Jūs pasijusite esanti šios žemės ir dangaus dalis.

– Tai būtų gerai. Nesijausti kankinamai, – šyptelėjo Karolina.

– Dar valgykit, dar gerkit! – ragino Šarka taip pat šypsodamasi.

Jiedvi sėdėjo prie virtuvės stalo, lauke pliaupė lietus, joms per smakrą varvėjo arbūzo sultys, ir netrukus Karolina pajuto, kaip jai iš vidaus sklinda palaiminga vėsa ir gesina sukaitusią odą.

Rančoje buvo pelėka kumelė, vardu Klara, neilgų grakščių kojų, nedidukė, pūstais kaip statinės šonais, liesoku kaklu. Ji jau buvo gyvenimo saulėlydyje, Korinui atvedusi pustuzinį kumeliukų; tie kumeliukai išaugo į puikius jojamuosius arklius, tik su viena išim-

timi – tam kumeliukui buvo negerai galvoje, ir niekas nepajėgė jo sutramdyti; jis sulaužė kaulus ne vienam patyrusiam kaubojui, bet pagaliau ir jo paties širdis nebeatlaikė įtampos nuo tokio pasiutimo.

– Visą tą dieną Klara liūdėjo nuleidusi galvą, nors kumeliukas jau buvo toliausiai už Vudvardo, – pasakojo Karolinai Hačas, atsargiai glostydamas kaulėtą kumelės snukį.

Karolinai ryto saulėje aitriai dvokė arkliu ir odiniu balnu. Ji prisimerkusi iš po skrybėlaitės krašto žvelgė į rančos darbininkų prižiūrėtoją. Hačo akys it žibančios šukės švietė supamos raukšlių tarp antakių ir smulkių raukšlelių, išvagojusių smilkinius. Jos buvo gilios, nors Hačas buvo tik nedaug vyresnis už Koriną.

– Jūs manot, ji žinojo, kad jos vaikas nebegyvas? Kaip liūdna! – tarė Karolina.

– Manau, kad žinojo. Pragaru tą kumeliuką vadinom. Jis buvo ugnies spalvos, o kai kas nors prieidavo, taip įsmeigdavo jam žvilgsnį tiesiai į akis, kad net suaugę vyrai drebėdavo.

– Kaip baisu! Kaip galėjo tokia romi kumelė kaip Klara turėti tokį baisų palikuonį?

– Daugelį žudikų pagimdė doros, dievobaimingos moterys, ir, aš manau, arkliai yra tokie pat kaip žmonės, – truktelėjo pečiais Hačas. – Na, Klara nė musės nenuskriaustų. Galėtumėt užsėsti ant jos, užrikti visa gerkle ir dar smarkiai uždrožti lazda, o ji nė kiek nesupyktų.

– Na, nemanau, kad ko nors panašaus imčiaus! – nusijuokė Karolina.

– O kaipgi, imsitės – užsėsit jai ant nugaros, – šypsojosi Hačas.

– Oi, ne! Aš maniau, šiandien tik pasimokysiu pabalnoti, – su nerimo gaidele balse tarė Karolina.

– Ir išmokot, ir tai truko iš viso penkias minutes. O kokia prasmė balnoti arklį, jei į balną niekas nesės?

– Hačai, aš... aš nežinau, ar galėsiu, – svyravo ji.

– Yra vienintelis būdas sužinoti, – tarė jis ramiai ir paėmęs Karolinai už alkūnės patraukė arčiau kumelės šono. – Klausykit, ponia Masi, juk negalima rančos savininko žmonai nemokėti joti. Ir nieko nereikia bijoti. Tai lygiai taip pat lengva, kaip sėdėti ant kėdės.

– Kėdės nebėgioja! Ir nesispardo! – ginčijosi Karolina.

– Na, taip, bet jos ir nenuneša iš punkto A į punktą B dvigubai greičiau negu vežimas, – kikeno Hačas.

Jo šypsena buvo kreiva, šilta ir, kai jis ištiesė ranką, Karolinai pasirodė neįmanoma jos nepaimti.

– Iš tikro nežinau, kaip čia bus, – tarė ji silpnu nervingu balseliu.

– Po dešimties minučių stebėsitės, kodėl reikėjo tiek nerimauti, – patikino Hačas.

Apėmęs Karolinos blauzdą kilstelėjo ją ant moteriško balno, ir ji atsisėdo ten aukštai perbalusi, kiekvieną akimirką laukdama, kad bus numesta ant smėlio. Hačas parodė, kaip užkabinti dešinę koją už balno gugos, kad būtų saugu, ir perkelti svorį į kairę balnakilpę, kad geriau išlaikytų pusiausvyrą.

– Jau gerai? Patogu? – paklausė Hačas.

– Nelabai, – atsakė ji, bet sugebėjo išspausti šypsenėlę.

– Na, dabar bakstelėkit jai kulnu, atlaisvinkit pavadį ir sakykit: „Pirmyn, Klara!“

– Pirmyn, Klara! Būk gera, – tarė Karolina taip įtaigiai, kaip tik sugebėjo, tada spigtelėjo, kumelei klusniai žengus į priekį.

– Viskas gerai, jūs jau jojat! – sušuko Hačas. – Atsipalaiduokit, ji niekur nebėgs. Atsipalaiduokit, ponia Masi! – įkalbinėjo jis eidamas šalia ir viena ranka laisvai laikydamas pavadį. – Jums puikiai sekasi, – sakė jai.

Maždaug pusvalandį Hačas lydėjo ją ratais po tuščią aptvarą.

Klara vienodai žingsniavo, sustodavo ir sukdavo į kairę ar dešinę be jokios užuominos, kad jai nepatiktų ar būtų nusibodę. Karolina klausėsi, kas jai buvo sakoma, stengėsi viską įsiminti ir mėgino pajusti kumelės judesius, susilieti su ja, kaip mokė Hačas, bet nepajėgė atsikratyti jausmo, kad gyvulys negali reaguoti kaip nors kitaip, kaip tik piktintis, kad ji čia yra, ir bet kurią akimirką užsius, o tada šveis ją kuo toliau. Greitai įskaudo nugara, kojos, o kai pasakė apie tai Hačui, jis peikiamai nužvelgė moterišką balną.

– Na, taip ir turi būti, kai darai ką nors pirmą kartą. Po šimts, ponia Masi, atvirai kalbant, jums būtų gerokai patogiau joti apsižergus, negu sėdint šonu kaip dabar...

– Vyrai joja apsižergę. Damos naudojasi moterišku balnu, – tvirtai pasakė Karolina.

– Jūs čia šeimininkė, – gūžtelėjo pečiais Hačas.

Kaip tik tada iš ganyklos ristele parjojo Korinas su dviem vyrais, serginčiais žemių ribas. Saulė raibuliavo ant juodo Šliundros kailio, per priekines kojas sruveno prakaitas. Karolina atsisėdo tiesiau, susidrovėjusi sustingo. Raiteliai, kurių vardų ji dar nebuvo įsiminusi, kilstelėjo rankas prie skrybėlių ir pristabdė arklius, tad akimirką ji pasibaisėjo pamaniusi, kad jie ketina sustoti ir stebėti jojimo pamoką. Pamojavo jiems, jos skruostai degte degė. Vyrai jojo taip pat be pastangų, kaip Šarka gamino valgius ir dirbo visa kita, jie sėdėjo balne kiek pakumpę, bet taip, tartum jų kūnai tik tam ir būtų skirti. Jai labai palengvėjo, kai jie nujojo prie vandens lovių ir tiktai Korinas sustojo prie tvoros.

– Na, matai! Tik pažiūrėk į save! Atrodai nuostabiai, mylimoji, – džiugiai šypsojosi jis nusiimdamas skrybėlę ir šluostydamasis užkaitusią galvą.

– Ar norite prijoti? – paklausė Hačas, ir Karolina linktelėjo galvą. – Na, tai jokit. Jau žinot kaip, – padrąsino jis.

Karolina atsargiai pasuko kumelės galvą ir paragino ją eiti prie tvoros.

– Nuostabu, Karolina! Aš toks laimingas pagaliau matydamas tave ant arklio! – pasakė jai Korinas.

– Aš niekada nesugebėsiu pabalnoti jos viena – balnas toks sunkus! – susirūpinusi šypsojosi Karolina.

– Na, galimas daiktas. Bet tu visada gali paprašyti kurio nors vyruko, ir tau padės. Visada kas nors būna netoliese ir, jei paprašys tokia graži moteris kaip tu, jie nuolankiai paklus! – plačiai šypsojosi Korinas.

– Ar jau galiu nulipti, Hačai? – paklausė ji.

– Manau, šiandien bus gana, – linktelėjo Hačas truktelėdamas aukštyn savo džinsus. – Dar pora tokių dienelių, ir mes pervadinsim jus Ane Oukli*! – šypsojosi jis.

Jausdamasi jau ne tokia „žaliapūgė“ Karolina išklausė Hačo aiškinimo, kaip geriausia nulipti, bet jos pėda kažin kaip įstrigo balnakilpėje, o sijonai apipainiojo kelius, tad ji ne nulipo, o nudribo, plojosi ant pilvo į aptvaro smėlį taip, kad net oras švilpdamas išsiveržė iš plaučių. Klara nustebusi tyliai sužvengė.

– Po perkūnais! – nusikeikė Korinas sliuogdamas iš balno. – Karolina, ar tu sveika?

– Ne visai taip turėjo išeiti, – ramiai pasakė Hačas, imdamas ją už alkūnės ir padėdamas atsisėsti. – Pasėdėkit čia, atgaukit kvapą, – mokė jis, bet Karolina neketino ilgiau pasilikti ant purvinos žemės, taip arti Klaros kanopų.

Ji drebėdama atsistojo, užsikosėjo, akys ašarojo, nes į jas buvo patekę smėlio. Ji susitrenkė sprandą ir visas svoris krentant teko vienam sulenktam riešui. Buvo išsipurvinusi nuo galvos iki kojų.

---

* Annie Oakley – Phoebe Ann Mosey (1860–1926), Bizonų Bilo trupės žvaigždė, jojikė, šaudžiusi į skriejančius taikinius.

Ji niūriai žvelgė į Koriną, perpykusi ant savęs ir stingdoma drovumo.

– Ką jūs, atrodot tokia pat nuožmi kaip Pragaras, kai taip staiga įniršot! – pasakė susižavėjęs Hačas.

– Ir tokia pat raudona, – plačiai šypsojosi Korinas.

– Ne... nesijuokit iš manęs! – išspaudė Karolina, degte degdama iš pykčio ir nusivylimo.

Ji pasisuko ant kulnų ir nustypino namų link tebedrebėdama iš sukrėtimo, patirto krentant, jos kojos buvo sustingusios nuo sėdėjimo balne. Buvo taip nusivylusi, kad nebegalėjo to pakelti – ir vėl jai nepasisekė, vėl ją išjuoks.

– Ei, po perkūnais, Karolina! Grįžk! Aš iš tavęs nesišaipau! – išgirdo ji šaukiant Koriną, bet tik kaip įmanydama pasitempė ir žingsniavo toliau.

*

Ruduo atėjo į prerijas su smarkiomis perkūnijomis, pasipylusiomis viena po kitos, iš pajuodusio dangaus pratrūko barbenti kruša. Vieną vakarą iš ganyklos grįžęs Hačas šildydamasis prie viryklės papasakojo, kaip buvo prarasta trejetas galvijų – juos tądien nutrenkė žaibas, kai kirto į žemę tiesiai per bandos vidurį ir išsviedė juos į orą tartum konfeti. Nuo jo pasakojimo Karolina išbalo, ir Korinas savo prižiūrėtoją įspėjo griežtu žvilgsniu, bet vargšelis, kalenantis dantimis, sugniaužęs į kumščius raudonas, suskilusias rankas, to nepastebėjo. Šis nuožmus ruduo buvo trumpas, ir netrukus prasidėjo tikra žiema. Korinas, grįžęs pietų, įėjo sustingęs, nevikriai, jam ant antakių buvo prišalusios ledo kruopelės, bet jis pasveikino žmoną su šypsena pareikšdamas:

– Lauke siaučia tiesiog *velniškai* žvarbus šiaurys!

Karoliną toks kalbėjimas anksčiau piktindavo, bet dabar jau nebe. Vis dėlto iš įpročio ji pasiraukė ir glaudžiau apsisiautė šaliku nuo šalto oro bangos, įsiveržusios kartu su jos vyru. Nė nemaniusi, kad pasiges vasaros karščių, dabar pasijuto besiilginti saulės.

Jie išlydėjo tūkstantis devyni šimtai antruosius metus ir pasitiko trečiuosius pobūvyje Foseto ūkyje, į kurį buvo sukviesti visi artimiausių rančų savininkai, jų šeimos ir raitieji piemenys. Naktis buvo tyki ir sausa, ore tvyrojo šaltis, ir važiuojant brikele Karolinai tiesiog stingo rankų ir kojų pirštai, nosis ir ausys. Mėnulio nebuvo, ir prie brikelės prikabintas žibintas apšvietė vos kelis jardus į priekį. Tamsa aplinkui atrodė tartum gyvas padaras, iš kūno ir kraujo, stebintis juos. Karolina suvirpėjo ir prisiglaudė prie Korino. Girdėjo sekančius iš paskos Masio rančos raitelius, jie laikėsi netoliese, tartum taip pat jausdamiesi sekami. Kai priekyje iškilo Fosetų namai, nakties tamsoje plieskiantys šviesomis, Karolina tyliai sukalbėjo trumpą maldelę ir baimei atlėgus tapo lengviau kvėpuoti.

Kieme degė laužai, ant metalinių dūmuose paskendusių lakštų čirškėjo mėsa, ir į šią šviesos oazę, supamą negyvų, tamsių lygumų, buvo susirinkę daugybė žmonių ir arklių. Korinui spaudė ranką, plojo per petį, ir greitai juos įtraukė draugiškai nusiteikusių kaimynų būrys. Klojime užgrojo akordeonas, smuikas, pritarė būgnai, ir viską aplinkui sušildė šokančiųjų kūnai, pripildė gyvo kvėpavimo ir prakaito kvapo. Endžės vaikai ant senos sudėvėtos paklodės buvo užrašę „laimingų naujų miatų!“ ir pakabinę virš vartų, ir ta medžiagos skiautė pleveno lėtai judančiame ore. Endžė turėjo dvi dukreles, dvylikos ir aštuonerių metų, ir ketverių metų sūnelį, kuris buvo paveldėjęs iš motinos ryškiai rudus plaukus ir mėlynų mėlyniausias akis. Net šokdama, juok-

damasi ir kalbėdamasi Endžė nenuleido akių nuo šio nuostabaus laimingo mažo vyručio ir, pastebėjusi, kad Karolina juo žavisi, pakvietė jį prieiti.

– Kailai, čia mūsų gera kaimynė Karolina Masi. Na, ką reikia jai pasakyti? – sušnibždėjo ji berniukui, kilstelėjusi sau prie klubo.

– Malonu suspazinti, ponia Masi, – droviai sumurmėjo Kailas pro sukištus į burną pirštus.

– O, ir man malonu susipažinti su tavimi, Kailai Fosetai, – nusišypsojo Karolina ir, paėmusi jo kitą rankutę, švelniai spustelėjo. Endžė pastatė jį ant žemės, ir jis nerangiai nutrepeno trumpomis putliomis kojytėmis. – Ak, Endže! Jis tiesiog visų *gražiausias* vaikas! – sušuko ji, ir Endžė visa nušvito.

– Taip, jis man tikras angeliukas, tik tegu to nesužino.

– Ir mergaitės taip pat... jūs turite kuo didžiuotis... – ištarė Karolina, bet jos balsas suvirpo ir ji turėjo nutilti.

– Ei, nagi, liaukis! Čia švenčiam Naujuosius metus ir džiaugiamės dėl visų nuostabių dalykų, kuriuos jie atneš. Ar girdi? – pabrėžtinai tarė Endžė. – Ir tau taip bus. Tik reikia turėti kantrybės. Ar girdi?

Karolina linktelėjo ir troško jaustis tokia užtikrinta, kaip ką tik sakė Endžė.

– Ponia Masi? Ar pašoksit su tokiu netašytu kaubojum kaip aš? – paklausė Hačas, išdygęs šalia.

– Žinoma! – nusišypsojo Karolina ir skubiai brūkštelėjo per akis pirštų galiukais.

Orkestras be perstojo grojo vieną melodiją po kitos, ir Hačas vedžiojo ją linguodamas, beveik kaip šokdamas valsą.

Klojime buvo daugybė šypsančių veidų, kai kurie ne itin švarūs, ir Karolina prisiminė Montgomerių pokylį mažiau nei prieš metus – jis pasirodė tartum buvęs visai kitame gyvenime. Aš

atkeliavau tokį ilgą kelią, pasakė ji sau. Nėra ko stebėtis, kad dar nesijaučiu esanti kaip namie.

– Ar viskas gerai, ponia Masi? – paklausė rimtai nusiteikęs Hačas.

– Taip, žinoma! Kodėl neturėtų būti? – paklausė ji per linksmai, plonu balseliu.

– Be abejo, – gūžtelėjo pečiais Hačas. Jis vilkėjo savo geriausius marškinius, ir Karolina pastebėjo, kad viršutinė sagutė kabo ant siūlo. Įsidėjo sau į galvą, kad grįžus į rančą juos reikės padėti į krūvelę kitų taisytinų drabužių. – Ar jūs pasirengusi kitai jojimo pamokai? Tą pirmą kartą, kai pamėginom, jums sekėsi puikiai, bet nemačiau, kad būtumėt prie to grįžusi.

– Ne, na... aš nesu tikra, kad būčiau gimusi jodinėti. Be to, dabar taip atšalo oras, kad tikrai peršalčiau vėl pamėginusi, – atsakė ji.

– Kai kurie žmonės savaime to išmoksta, taip jau yra, o kiti – ne. Bet esu matęs tokių, kurie rimtai stengėsi ir pagaliau išmoko. Bet jūs turit norėti grįžti ant arklio, ponia Masi. Jūs tikrai turit grįžti, – tvirtino Hačas, ir Karolinai buvo nebeaišku, ar jis tikrai kalba apie jodinėjimą.

– Aš... – pradėjo ji, bet nesugalvojo, ką sakyti.

Pažvelgusi žemyn pamatė, kokie dulkėti jos bateliai, ir akys paplūdo ašaromis.

– Jums viskas bus gerai, – tarė Hačas taip tyliai, kad ji vos išgirdo.

– Hačinsonai, man teks įsiterpti! Tu laikai apkabinęs mano žmoną, o ji čia pati gražiausia, – pareiškė Korinas, imdamas Karoliną už rankų ir sukdamas glėbyje.

Jo akys švytėjo iš laimės, skruostai buvo įraudę nuo gurkšnoto viskio ir šokių, ir jis atrodė šauniai – taip šauniai, kad Karolina nusijuokė ir apkabino jam kaklą.

– Laimingų Naujųjų metų, mano brangiausias, – sušnibždėjo į ausį ir lengvai perbraukė lūpomis jam per kaklą, tad jis dar tvirčiau ją apkabino.

Vasarį gausiai prisnigo, visur plytėjo storos pusnys, net akino pažvelgus. Karolina stebėdamasi pasižiūrėdavo į tą vienodybę už lango ir kiek galėdama laikėsi arčiau viryklės, ant rankų užsimovusi ponkų indėnės padovanotas pirštines be pirštų, kurios dengė beveik visą plaštaką ir kartu leido taisyti drabužius. Sugrubę nuo šalčio pirštai kartais nenulaikydavo adatos.

– Dabar džiaugiatės, kad jas turit, – pasakė Šarka, linktelėdama į storas pirštines. – Kai Baltoji Migla jas davė, mačiau iš veido – pagalvojot, kad jų niekada neprireiks, – nusišypsojo ji.

– Reikėjo jai sumokėti dvigubai daugiau, – pripažino Karolina, o Šarka tai išgirdusi kiek susiraukė.

– Ar papasakosit man ką nors, kol dirbsiu šitą darbą? – paprašė Šarka.

Ji klūpėjo prie geldos, ant medinės skalbimo lentos trindama dėmėtus Korino darbinius drabužius.

– Ką papasakoti?

– Nesvarbu. Apie savo žmones, – truktelėjo pečiais Šarka.

Tad Karolina, nelabai žinodama, kas tie jos žmonės, papasakojo apie Adomą ir Ievą Rojaus sode, apie klastingą žaltį, gardų obuolį ir pagaliau kaip pasekmę – malonės netekimą. Priėjusi pabaigą net padėjo į šalį siuvinį – pavaizdavo staiga užplūdusią gėdą dėl nuogumo ir kaip juodu ieškojo, kuo prisidengti. Šarka kikeno, jos skruostai dar labiau suapvalėjo, žėrėjo akys.

– Geras pasakojimas, ponia Masi, misionierius kartą apie tai pasakojo mano tėvui – ir, žinot, ką mano tėvas pasakė?

– Ką pasakė?

– Jis pasakė, kad taip elgiasi tik baltosios moterys! Indėnė būtų griebusi lazdą ir užmušusi tą gyvatę, ir tame sode viskas būtų buvę gerai! – nusijuokė ji.

Karolina, akimirką pajutusi numanomos kritikos dūrį, netrukus šyptelėjo ir pasidavė užkrečiamam Šarkos juokui.

– Tikriausiai taip būtų buvę teisinga, – pripažino ji, ir jos vis dar juokėsi, kai įėjo Korinas, braukdamasis nuo pečių sniegą.

Jis pažvelgė į Karoliną, sėdinčią prie viryklės su padėtu į šalį siuviniu, ir į Šarką, klūpinčią prie geldos, ir suraukė antakius.

– Korinai, kas negerai? – paklausė Karolina, bet jis tik papurtė galvą ir priėjo prie viryklės pasišildyti.

Vėliau, kai juodu valgė vakarienę, Korinas išklojo savo nuomonę.

– Šiandien parėjęs namo aš... aš pamačiau tai, kas man nepatiko, Karolina, – tarė jis.

– Ką nori pasakyti? – paklausė ji nerimo gniaužiama gerkle.

– Tu čia sau sėdėjai, šildeisi, o Megė taip vargo...

– Nieko panašaus! Aš taisiau drabužius! Paklausk Šarkos!.. Aš tik lioviausi dirbusi, kai pasakojau jai apie Adomą ir Ievą... – nuliūdo Karolina.

– Žinau, kad esi pratusi turėti tarnų, Karolina, bet Megė – ne tarnaitė. Aš norėjau, kad ji padėtų tau ruoštis po namus, tai aišku, bet ji neturi laiko nudirbti čia *visko.* Ji turi tvarkytis ir savo namuose, o netrukus jau nebegalės tiek daug dirbti. Reikia, kad jai daugiau padėtum, mano meile, – užbaigė jis švelniai.

Atsilaužęs nuo kepalėlio duonos išsiblaškęs ją trupino.

– Ji man padeda! Norėjau pasakyti – aš jai padedu, mudvi pasidalijam darbą! Ką turėjai omenyje sakydamas, kad netrukus jau nebegalės tiek daug dirbti? Kodėl negalės?

– Mieloji, – Korinas žvelgė į ją iš po šiurkščių auksinių antakių. – Megė laukiasi, Karolina. Ji su Džo turės kūdikį. Pirmagimį.

Korinas nugręžė žvilgsnį šalin, jo veidas paniuro, ir toje išraiškoje Karolina įžvelgė kaltinimą. Akys apsiašarojo, gerklę gniaužė iš dalies pagieža, iš dalies širdgėla ir dar kaltė. Nepakeliamas tų trijų jausmų mišinys degino ją taip, kad net spengė ausyse. Trinktelėdama kėdę ji atsistojo nuo stalo, nubėgo į miegamąjį ir ten užsidarė.

Į Vudvardą lengva brikele, į kurią įkinkytas bėris aukštai, išdidžiai laikė galvą, galėjai nuvažiuoti per vieną dieną, jei išvyksi auštant ir vidurdienį sustosi pailsėti ir pagirdyti arklio. Dauguma rančos darbininkų ir ganyklų sargų lydėjo juos raiti, taip pat ir Šarka su Džo. Karolina žvelgė į indėnę, jojančią raumeningu pilku poniu, ir stebėjosi, kaip galėjo nematyti iškalbingai sustorėjusio liemens, lėtesnių judesių.

– Ar protinga Šarkai joti esant tokioje padėtyje? – Karolina paklausė Korino pašnibždomis, nors mažai buvo tikimybės, kad kas nors tai išgirs bildant kanopoms, švilpiant vėjui ir girgždant besisukantiems brikelės ratams.

– Sakiau tą patį Džo, – nusišypsojo Korinas. – Jis tiktai nusijuokė. – Korinas gūžtelėjo pečiais. – Turbūt ponkų genties moterys šiek tiek ištvermingesnės negu baltosios.

Iš dangaus nutiško keli lietaus lašeliai. Karolina nieko neatsakė į Korino žodžius, bet pajuto jų geluonį. Išgirdo juose, – nors nežinia, ar jis ketino tai pasakyti, – kad ji esanti silpna ir niekam tikusi čia, Vakaruose, kaip moteris ir kaip žmona.

Vudvardą jie pasiekė temstant ir apsistojo „Centriniame“ viešbutyje. Džo, Šarka ir rančos vyrai pasklido po miestą: į „Lygybės“,

„Pusiaukelės“, „Trilapio dobilo“ ir „Kambarėlio“ smukles. Į viešnamį, kurį Dolė Kezer laikė „Rasos lašo“ viešbutyje, ir į svečius pas draugus. Karolinai nuo ilgo važiavimo skaudėjo nugarą, ji buvo pavargusi, bet nieko nepaisydama paskatino Koriną sugulti ir, kai pajuto išsiliejus sėklą savyje, užsimerkusi meldėsi, kad tas stebuklas, per kurį užsimezga gyvybė, įvyktų šį kartą – *šį kartą*.

Karolina pakiliai nusiteikusi važiavo į miestą švęsti pavasario šventės ir pašokti. Kur nors išvykti iš rančos pasitaikydavo gana retai, ir jie niekur nebuvo prailgusius keturis mėnesius po triukšmingo Fosetų pobūvio sutinkant Naujuosius metus. Vudvardas, ką tik atvažiavusiai iš Niujorko Karolinai atrodęs nuobodus provincijos miestelis, dabar buvo kunkuliuojantis veiklos ir gyvenimo centras. Tačiau net ir tai kažkodėl ją liūdino. Kita diena išaušo graži, ir gatves užplūdo žmonės – kaubojai ir panašūs į juos naujakuriai. Dvi tankios žmonių eilės, nutįsusios abipus Didžiosios gatvės per kelis kvartalus, regis, banguote bangavo – tai dėl to, kad priešais parduotuves buvo aukštesnis šaligatvis. Ore buvo tiršta tūkstančių kūnų kvapų ir garsų – susijaudinusių balsų, arklių ir jų mėšlo dvoko ir sauso pastatų medžio bei dažų kvapų. Parduotuvių fasadai buvo apkabinėti spalvotomis vėliavėlėmis, o plačiai atvertos priekinės durys žadėjo naujiems pirkėjams tą dieną dar neregėtų prekių ir nuolaidų.

Minią linksmino jodinėjimo ir laso mėtymo varžybos, bizonų medžioklės parodija ir šaudymo varžybos. Buvo įmantrių fokusų su virvėmis ir jėgos demonstravimo, kuris Karolinai atrodė neleistinai žiaurus, ir ji nusigręždavo, kai jautuko galva buvo sukama paėmus už ragų ir jo snukis prispaudžiamas prie žemės. Džo nurungė visus varžovus peilio svaidymo varžybose, vis pataikydamas į centrą popierinio taikinio, kuris buvo prisegtas prie šieno pakų, – čia galėjai laimėti dėžutę puikių cigarų ir naujutėlaitį me-

džioklinį peilį. Džo su pergale pasveikino skysti plojimai, palyginti su tais, kurie teko kitų rungčių nugalėtojams baltiesiems, bet jis vis tiek šypsojosi savo kreiva šypsenėle ir negalėjo atsigėrėti naujuoju peiliu. Jie užkando ant atviros ugnies keptos mėsos, šviežių persikų, ledų ir meduolių, moterys išgėrė arbatos su ledukais, o vyrai pasivaišino alumi. Karolina, išvykusi iš Niujorko, gyveno be jokių ledukų ir šaldiklio, ir tas atvėsintas gėrimas teikė vos ne dangišką palaimą. Jie susitiko su kaimynais, ir Korinas su kitų rančų šeimininkais pasidalijo žiniomis apie kviečių ir jautukų kainas; atsitiktinai susitiko ir su Endže bei Džeikobu Fosetais, Endžė buvo apsivilkusi ryškia alyvų spalvos suknia ir per daug išsidažiusi. Kai Korinas pasakė jai komplimentą, ji nusijuokė ir sušuko:

– Aha, aš atrodau kaip cirkininkė, pati žinau, bet mes, moterys, nedažnai gaunam progų pasipuošti. Man reikia pasistengti, kad atrodyčiau šventiškai, dievaži, ne visos mes tokios gražuolės kaip tavo žmona, Korinai Masi!

– Na, man tu atrodai tiesiog puikiai, Endže Foset, – pasakė jai Korinas kilniaširdiškai, kilstelėdamas pirštus prie skrybėlės.

Kai vėliau vyrai kalbėjosi, Endžė pasivedė Karoliną į šalį.

– Gal kas nauja, mieloji? – paklausė ji tyliai, o Karolina tik prikando apatinę lūpą ir papurtė galvą. – Na, aš pagalvojau apie kelis dalykus, kuriuos galėtum pamėginti... – pasakė jai Endžė.

Vakare orkestras grojo valsus ir polkas, taip pat ir kai kuriuos senamadžius šokius; ant smėlio Didžiojoje gatvėje buvo patiesti didžiuliai brezento gabalai, kad būtų lengviau šokti, nes nė vienoje miesto salėje negalėjo sutilpti šitokia daugybė porų. Karolina šoko grakščiai, kaip buvo išmokyta, nors Korino žingsnelius painiojo alus, o kojos per neatsargumą kliuvinėjo už vietomis susimetusio brezento. Kai jie ėmė šokti meksikietišką valsą tarp besistumdančių Vudvardo miestiečių, Karolina, iš visų pusių supama pastatų ir

žmonių, pasijuto geriau negu kada nors per tą daugelį mėnesių. Jos šypsena jau nebebuvo ori ar veidmainiška, tik nuoširdi.

Bet vėliau Karolina, kai stovėjo kalbėdamasi Vudvardo moterų ratelyje, kitoje gatvės pusėje pastebėjo Koriną – jis buvo palinkęs prie Šarkos ir lytėjo jos kūną. Jis švelniai, kone pagarbiai buvo apglėbęs tą pūpsantį pilvą, o Šarka, nors ir susidrovėjusi, atrodė patenkinta. Karolinai užėmė kvapą, kraujas mušė į skruostus. Korinas buvo įkaušęs, ji tai žinojo, bet taip elgtis – to jau per daug. O netrukus jos skruostai užsiliepsnojo jau dėl kitos priežasties. Korino veidas buvo nugręžtas į šalį, akys nieko nematė. Jis laukia, suprato Karolina; laukia, kol ponkų indėnės pilve sujudės kūdikis. Ir stebint šį artumą jai staiga pasirodė, kad savo vyro prisilietime išvydo kažką savininkiška – jis buvo per daug susidomėjęs.

4

Mums šalta einant miško link tą ilgiausią metų naktį. Mums visiems trims. Edis nukamavo Betą įkyriai prašydamas eiti kartu, ir pagaliau ji atrodo beveik susidomėjusi. Smarkus žiaudrus vėjas skverbiasi mums po striukėmis, tad žingsniuojame sparčiai, stingstančiomis kojomis. Skaidrioje tamsoje tai šen, tai ten nukrypsta mūsų žibintuvėlių spinduliai. Mėnulis šviečia ryškiai ir lekiant debesims atrodo, kad jis plaukia per dangų. Mums artinantis prie medžių sukiauksi lapė.

– Kas čia buvo? – aikteli Edis.

– Vilkolakis, – atsakau dalykiškai.

– Cha cha. Bet dar ne mėnulio pilnatis.

– Na, tada tiek to. Ten buvo lapė. Iš tavęs jau nepasišaipysi, Ederinai.

Mano nuotaika pakili. Jaučiuosi paleista į laisvę, tartum kas nupjovė virves, ir aš galiu kilti į orą. Man taip būna šviesiomis neramiomis naktimis. Yra kažkas ypatinga vėjyje, kai jis pučia tamsoje. Tai, kaip jis pralėkdamas brūkšteli, jo nerūpestingumas. Jis tartum sako: *Galėčiau tave pasiimti, galėčiau nusinešti, jei panorėčiau.* Šis vakaras kažką žada.

Jau girdime muziką, garsius balsus, juoką, o štai ir laužas mums šviečia tarp medžių. Beta ima atsilikti. Kietai susineria ant krūtinės rankas. Laužo liepsna nušviečia visus jos susirūpinusio veido bruožus. Jei su mumis nebūtų Edžio, ji taip ir liktų čia, miško priedangoje, stebėtų šmurkštelėdama iš vieno šešėlio į kitą. Išsitraukiu iš striukės kišenės plokščią buteliuką viskio, su pirštinėmis sunku atsukti kamštelį. Visi trys stovime rateliu, mūsų iškvepiamas oras kyla į dangų.

– Gurkštelėk. Nagi. Sušilsi, – sakau Betai, ir šį kartą ji nebesiginčija, gerokai trukteli.

– O man galima? – klausia Edis.

– Nieku gyvu, – atsako Beta šluostydamasi smakrą ir kosėdama.

Ji tai pasako taip aiškiai, taip kategoriškai, taip jai būdingai, kad aš išsišiepiu ir suimu ją už rankų.

– Eime. Supažindinsiu tave su Patriku. Jis baisiausiai simpatiškas.

Nuryju ir aš gurkšnį, pajuntu liepsną gerklėje, tada mes žengiam.

Patekus į laužo šviesą suima nervas. Taip kaip anksčiau – nežinia, ar mes pageidaujami. Bet tada mus pastebi Patrikas ir supažindina su daugybe žmonių, aš tik stengiuosi dėtis į galvą jų vardus. Sara ir Kipas – laužo šviesoje spindi jų ilgi plaukai, jie su megztomis dryžuotomis kepuraitėmis; Denisė – smulki moterytė labai raukšlėtu veidu ir juodais kaip degutas plaukais; Smerfas – stambus vyras, rankos kaip ližės, romi šypsena; Penė ir Luiza – Penė vyriškesnė iš tos porelės, jos galva skusta, akys nuožmios. Jų drabužiai ir plaukai ryškių spalvų, ant žiemiškos žemės jos atrodo kaip drugeliai. Visas keliukas nustatytas mašinomis, furgono gale – garso stiprinimo įranga. Toje minioje šmaižioja ir vaikai. Edis pradingsta ir netrukus jį matau su Hariu, juodu veria kuokštus sausų lapų ant ilgų šakelių ir kiša į ugnį.

– Kas tas su Edžiu? – klausia Beta, jos balse nerimo gaidelė.

– Ten Haris. Aš su juo susipažinau, nesirūpink. Apie jį būtų galima pasakyti, kad yra kiek atsilikęs. Dinis sako, jis visada gerai sutaria su vaikais. Man jis atrodo visiškai negalintis pakenkti, – sakau jai garsiai, tiesiai į ausį. Nuo ugnies mudviem antakius ir lūpas išmušė prakaito lašeliais.

– A, – sako Beta, ne visai įtikinta.

Matau Hani, einančią per laukymę su didžiuliu atsikišusiu pilvu. Šį vakarą jos veidas gyvas, ji šypsosi, ji graži. Pajuntu dilgtelint neviltį.

– Tenai Hani. Ta šviesiaplaukė, – sakau Betai prieš savo norą.

Stebėdama, kaip kaitaliojasi Hani veido išraiška, įsitikinu, – nes esu mokiusi ir vyresnes už ją mergaites, – ji per jauna turėti vaiką. Jaučiu kažką panašaus į pyktį, bet negaliu pasakyti, ant ko ar dėl ko pykstu.

Tada šalia Betos išdygsta Dinis, šypsosi puse lūpų. Jo plaukai palaidi, apkritę skruostus, susivėlę, juodi. Jis stovi pasisukęs į laužą, tad šviesa labiau nušviečia vieną jo pusę, išryškina veido bruožus. Man krūtinėje užstringa oras, ima deginti.

– Džiaugiuosi, kad atėjote, Beta, Erika, – sako jis, ir vėl jam šypsantis pastebiu, kad yra gerokai įkaušęs ir dėl to tikrai nuoširdus, pirmą kartą, kai vėl jį sutikau.

– Taip, labai ačiū, kad mus pakvietei, – atsako Beta, dairydamasi į vakarėlio svečius ir linksėdama, tartum būtume aukštuomenės pobūvyje.

– Šiaip ar taip, jums pasisekė, oras šįvakar geras, – sakau aš.

Dinis patenkintas žvelgia į mane.

– Aš nepripažįstu blogo oro – man jis geras toks, koks yra, – sako jis.

– Nebūna blogo oro, tik bloga apranga? – klausiu.

– Būtent! Ar ragavot mano punšo? Jis... gerai trenkia. Kad ir kas, neikit paskui prie atviros liepsnos, – šypsosi jis.

– Aš linkusi vengti punšo, – sakau. – Girdėjau, buvo tokia nelaimė dėl punšo. Nors gal tai ir melas, nes nė velnio neprisimenu, kas ten buvo.

– Tada tu, Beta? Galiu tave sugundyti?

Beta linkteli, leidžiasi vedama. Ji vis dar atrodo apstulbusi, išmušta iš vėžių dėl to, kad čia atsidūrė. Dinis nusiveda ją prilaikydamas už alkūnės. Aš lieku viena, ir perlieja jau patirtas jausmas. Senas, pažįstamas jausmas būti paliktai Betos ir Dinio. Atsikratau jo, susirandu pažįstamų veidų ir prisiplaku prie jų.

Jaučiu, kaip viskis kaitina kraują, ir žinau, kad turiu būti atsargi. Pro šalį lėkdamas Edis čiumpa mane už alkūnės, atsuka į save.

– Tu manęs nematei! Nesakyk jiems, kad mane matei! – žiopčioja jis uždusęs, plačiai šypsodamasis.

– Kam nesakyti? – klausiu, bet jis jau nubėgęs, o po kelių sekundžių būrelis vaikų ir Haris nuskuba jam iš paskos.

Dar patraukiu gerą gurkšnį viskio ir paduodu buteliuką panašiai į elfą merginai su žiedais nosyje, toji juokiasi, praeidama man dėkoja. Virš galvos sukasi žvaigždės, žemė po kojomis tartum svyruoja. Nebeprisimenu, kada buvau taip apgirtusi. Prieš daugelį mėnesių. Jau ir pamiršau, kaip gera taip jaustis. Matau tarp žmonių šalia Dinio stovinčią Betą, ir ji, nors nekalba, atrodo beveik atsipalaidavusi. Ji tarp žmonių, nebeužsidariusi savyje, ir aš džiaugiuosi tai matydama. Šoku su Smerfu, o jis suka mane, kol pajuntu šleikštulį.

– Neįsimylėk jos, Smerfai. Tos Kalkotų merginos nesėdi ir nelaukia, – šūkteli prasilenkdamas su juo Dinis.

Aš per lėtai galvoju ir nespėju paklausti, ką jis norėjo tuo pasakyti.

Prisiartinu, kiek išdrįstu, prie laužo, iš pelenų pakraštyje išsikrapštau žarstekliu bulvę su lupenomis, tada nusideginu ja liežuvį. Ji atsiduoda žeme. Pasisveikinu su Hani, ji atsako apsimestinai džiugiai, bet man vis tiek. Ir nenuleidžiu akių nuo Dinio. Po kurio laiko jau darau tai nesąmoningai. Kad ir kur būčiau, regis, žinau, kur jis yra. Tartum laužo liepsnos apšviestų jį kiek stipriau negu visus kitus. Aplink stovyklą slankioja naktis, tamsi ir gyva; tada išvystu blykčiojančias melsvas šviesas, artėjančias prie mūsų keliuku.

Policijai tenka ten pasistatyti mašinas ir iki stovyklos eiti pėsčiomis. Iš dviejų automobilių išvirsta keturi pareigūnai. Žengia tvirtai, uoliai ima tikrinti, ar kas neturi kvaišalų, prašo žmonių išversti kišenes. Muzika nutyla, balsai nuslopsta. Sustojusi akimirka, girdėti vien ugnies traškesys ir ūžimas.

– Ar čia yra Dinsdeilis? – klausia jaunas policininkas, jo akys kovingai dega. Jis neaukšto ūgio, kresnas, labai tvarkingas.

– Yra keli! – atsiliepia Patrikas.

– Ar galiu pamatyti kokį tapatybės dokumentą, kad tuo įsitikinčiau, pone? – kietai klausia policininkas.

Dinis pamojuoja Patrikui, greitai dingsta savo mašinoje ir grįžęs paduoda pareigūnui vairuotojo pažymėjimą.

– Na, vis tiek turiu paprašyti visus išsiskirstyti, nes tai nelegalus sambūris viešoje vietoje. Turiu pagrindo manyti, kad viskas čia įsisiūbuos ir virs nežabotu siautėjimu. Jau gavome keletą skundų...

– Tai nėra nelegalus sambūris viešoje vietoje. Mes turime teisę čia stovyklauti, jūs tai gerai žinote. Ir turime tokią pat teisę kaip visi žmonės pasikviesti į vakarėlį kelis draugus, – šaltai atsako Dinis.

– Buvo skundų dėl triukšmo, pone Dinsdeili...

– Kas skundėsi? Dar tik dešimt valandų!

– Žmonės iš kaimo ir iš dvaro rūmų...

– Iš dvaro? Tikrai? – klausia Dinis, per petį žvelgdamas į mane. Aš prieinu, sustoju šalia jo. – Ar tai tu skundeisi, Erika?

– Ne aš. Ir puikiai žinau, kad nesiskundė nei Beta, nei Edis.

– O kas jūs būtumėt, ponia? – kiek neryžtingai klausia pareigūnas.

– Erika Kalkot, Stortono dvaro savininkė. Čia mano sesuo Beta, ir kadangi mes vienintelės, *gyvenančios* Stortono dvare, manau, galiu drąsiai sakyti – visi jo gyventojai visiškai pritaria, kad šis vakarėlis čia vyktų. O kas jūs būtumėt?

Mane padrąsino viskis, bet esu ir supykusi.

– Seržantas Hokstetas, ponia... ledi Kalkot, ir aš...

Visai išmušiau jį iš vėžių. Šnairuodama pastebiu, kaip užsiplieskia Dinio akys.

– Aš esu *panelė* Kalkot. Ar jūs Piterio Hoksteto, senojo bobio, giminaitis? – pertraukiu jį.

– Jis mano dėdė, bet nemanau, kad tai tiesiogiai susiję su...

– Taip, ką gi. Prisimenu jūsų dėdę. Jo manieros buvo geresnės.

– Šiaip ar taip, nusiskundimų buvo, ir aš esu įgaliotas nutraukti šį susiėjimą. Tačiau nenoriu, kad dėl to būtų kokių nemalonumų, tad...

– Hartfordai kasmet rengia vasaros pobūvį Ridžo ūkyje, ten būna dvigubai daugiau žmonių ir gyvo garso orkestras su galingais stiprintuvais. Jei aš paskambinčiau dėl *to*, ar jūs atvažiuotumėt ir jį nutrauktumėt? Imtumėt ieškoti narkotikų?

– Vargu ar...

– Be to, čia nėra vieša vieta. Tai mano žemė. Ir dėl to, manau, vakarėlis yra mano. *Asmeninis* mano vakarėlis. Į kurį jūs, vyrukai, deja, nebuvot kviesti.

– Panele Kalkot, jūs tikriausiai galite suprasti...

– Muziką mes dabar pritildysim, o vidurnaktį visai išjungsim, kaip ir buvom ketinę. Vaikams metas eiti gulti, – įsiterpia Dinis. – Bet jei jūs norit, kad mes baigtume ir jums netektų nieko suimti, reikėjo sugalvoti geresnę priežastį negu nusiskundimai iš dvaro, pareigūne.

Hokstetas iš pykčio užverčia galvą, jo pečiai įtempti, pakelti.

– Mūsų, kaip policininkų, *pareiga* yra tirti skundus...

– Na, jau ištyrėt. Taigi atsikabinkit! – įsiterpia Hani, grėsmingai atkišusi pilvą priešais policininką.

Dinis ramindamas uždeda ranką jai žemiau peties. Hoksteto akys ima mirksėti išvydus Hani jaunumą, jos grožį, išsipūtusį liemenį. Jis išrausta, jo žandų kampuose susimeta mazgai. Linkteli savo pareigūnams, ir jie leidžiasi eiti vorele.

– Muziką išjunkit. Ir kad visi išsiskirstytų iki vidurnakčio. Mes grįšim patikrinti, – sako jis, įspėjamai pakėlęs pirštą.

Ir Hani pakelia pirštą, bet Hokstetas jau nusigręžęs.

– Koks akiplėša, – sumurma Patrikas. – Uolus per savo jaunumą, – dar priduria.

Policijai išvažiavus, Dinis šypsodamasis atsigręžia į mane pakėlęs antakį.

– *Tavo* vakarėlis, ar ne? – klausia jis linksmai.

– Oi, eik sau. Bet suveikė, – atsakau.

– Tikrai suveikė. Niekad nelaikiau tavęs nusiteikusia prieš valdžią, – sako jis ironiškai.

– Matyti, kad nieko apie mane nežinai. Kartą net buvau suimta – ar gausiu už tai taškų savo naudai?

– Priklauso nuo to, už ką buvai suimta.

– Aš... aš mečiau kiaušinį į mums atstovaujantį parlamento narį, – nenorom prisipažįstu. – Nelabai anarchistiška.

– Nelabai, – sako jis švystelėdamas šypsena. – Bet pradžiai tinka.

– Šaunu buvo, – sako man Edis, atsiradęs šalia, uždusęs.

Apkabinu jį per pečius ir suspaudžiu, kol dar neištrūko.

Beta verda kažką priešpiečiams, ir apatinis aukštas pilnas česnakais kvepiančių garų. Nuo jų aprasoja langų stiklai, o viską apsiautęs lietus užstoja pasaulį už langų, tad namuose toks jausmas, lyg būtum saloje. Edis išėjo į mišką su Hariu, o čia į viršų kartu su garais kyla Sibelijaus Penktosios simfonijos garsai. Betos mėgstamiausios. Man atrodo geras ženklas, kad ji susirado tą simfoniją Mereditos kolekcijoje ir gamina patiekalą, kurį net galėtų valgyti. Spėlioju, ką veikia Dinis ir Hani. Per tokį lietų, tokią slegiančią dieną. Neturi kambarių, po kuriuos galėtų vaikštinėti, nei daugybės eilių knygų ar muzikos įrašų, neturi televizoriaus. Jų gyvenimo būdas man gryna spėlionė. Jais dėta aš turbūt sėdėčiau kaimo aludėje. Akimirką svarstau, gal eiti ten jų ieškoti, bet pasipriešina skrandis, ir aš prisimenu, nuo kokių pagirių turiu atsigauti. Tad pasuku prie laiptų į mansardą.

Prisimenu seržanto Hoksteto dėdę. Kartais sutikdavome jį kaime, kai nueidavome į parduotuvę saldainių ar ledų. Jis mums visada šypsodavosi. Ir dvare apsilankė ne kartą. Ar dėl to, kad buvo iškvietusi Meredita, o gal Dinsdeiliai? Jie turi teisę čia stovyklauti, kaip ir sakė Dinis. Iš tikrųjų yra teisinis dokumentas ar garantija, ar kas ten nuo mano prosenelio laikų, kol jis dar nebuvo vedęs Karolinos. Jis ir eilinis Dinsdeilis kartu tarnavo kariuomenėje, regis, Afrikoje. Visa ta istorija per daugelį metų užsimiršo, bet grįžęs Dinsdeilis norėjo turėti vietą apsistoti, ir seras Henris Kalkotas jam skyrė vietą. Ir visiems tos šeimos nariams, neribotam laikui. Jie

turi to dokumento kopiją, o kita kopija laikoma pas mūsų šeimos advokatą. Ir tai kėlė didelį pyktį Mereditai.

Matydavome seržantą Hokstetą stovintį hole, nejaukiai laukiantį, kol ateis Meredita, svaidydama gorgoniškus žvilgsnius. Tą kartą, kai siekdama neįsileisti klajoklių liepė vienam iš ūkininkų keliuko pradžioje pastatyti didžiulę šieno pakavimo mašiną. Tą kartą, kai ji sužinojo, kad ne visi stovykloje yra Dinsdeiliai, ir norėjo tuos *prisiplakėlius* išvaryti. Tą kartą, kai pamatė kažką imant vandenį iš vieno dvarui priklausančio latako ir norėjo iškelti kaltinimus. Tuomet, kai iš podėlio vis dingdavo maisto produktai ir nedideli daiktai iš namų, ir Meredita tvirtino, kad tai Dinsdeilių darbas, kol paaiškėjo, kad namų šeimininkei reikėjo išlaikyti nusenusią motiną. Tą kartą, kai į sodą įlindo vienas iš klajoklių šunų, ir Meredita *pagąsdino* jį šūviais iš dvylikto kalibro šratinio šautuvo. Kaime žmonės pamanė, kad juos kažkas puola. *Jie apkrės mano gyvūnus ligomis,* trumpai drūtai paaiškino Meredita.

Kartais mes užlipdavome į mansardą pasiknaisioti po visokį šlamštą. Vis atrodydavo, kad rasim ką nors įdomaus, bet netrukus tos dėžės, sudužusios lempos, kilimų nuoraižos nusibosdavo. Karšto vandens bakas burbuliuodavo ir šnypšdavo it miegantis slibinas. Tokią lietingą dieną čia tamsu, viskas skendi šešėlyje. Mansardos langeliai maži, jų nedaug ir jie toli vienas nuo kito, apėję žalėsiais ir temdomi lietaus. Čia taip tylu, kad girdžiu, kaip namai alsuoja, o lietus, besisunkiantis pro užsikimšusį lataką, kuria savotišką džiugią muziką. Nepajuntu, kaip imu vaikščioti ant pirštų galų.

Seno raudono lagamino oda tokia sausa ir šiurkšti, kad palietus atrodo apnešta smėliu, tarp pirštų pajuntu smilteles. Įtempusi akis stengiuosi įžiūrėti, kas viduje, nusinešu prie artimiausio langelio. Ant grindų lieka neapdulkėjusi lagamino kontūrus atitinkanti dėmė, ir man įdomu, kada jis paskutinį kartą buvo pajudintas.

Viduje pluoštai popierių, dėžutės, nedidelis aptriušęs lagaminėlis; kažkokie daiktai, suvynioti į pageltusius laikraščius; odinė rašymo priemonių reikmeninė. Nedaug, jei tai visi Karolinos asmeniniai daiktai. Nedaug šimtui gyvenimo metų. Bet tokie seni namai kaip šis turbūt perimami su visais daiktais. Žmonės gimsta ir miršta, o dauguma daiktų lieka tie patys.

Godžiai vartau popierius. Kvietimai visokiomis progomis; vyriausybės informacinis lapelis, ką daryti per aviacijos antskrydžius; karalienės telegrama Karolinai jos šimtųjų gimimo metinių proga; keli receptai, parašyti kaip visų gydytojų, taip neįskaitomai, kad neperskaitau nė žodžio. Išvynioju kelis į popierių susuktus paketėlius. Ten yra auksinė pudrinė ir prie jos priderinti lūpų dažai; labai daili vėžlio kiauto vėduoklė, atrodanti tokia trapi, kad nedrįstu nė paliesti; sidabrinis tualetinio stalelio komplektas, inkrustuotas perlamutru, minkšti šepečiai, suskilęs veidrodis, keistas kaulinis žiedas, glotnus kaip atlasas, su prikabintu sidabriniu varpeliu – jam suskambėjus toje tyloje net krūpteliu. Svarstau, kodėl tie daiktai išskirti, kodėl jie buvo vien Karolinos, kas neleido Mereditai jų parduoti, kaip pardavė daugelį tikrai vertingų daiktų. Po kurio laiko pastebiu kodėl. Jie visi graviruoti, pažymėti kaip priklausantys jai. Metale įrėžtos puošnios raidės KK. Vartau kaulinį žiedą, ieškodama tokios pat žymės. Įrašas, kurį surandu ant patamsėjusio sidabrinio varpelio krašto, smulkus, beveik nusitrynęs ir duoda pagrindą susimąstyti. *Puikiam sūnui* – perskaitau.

Suvynioju tas brangenybes ir vėl sudedu į lagaminą. Nežinau, ką su jomis reikės daryti. Formaliai jos dabar priklauso Betai ir man, bet iš tikrųjų tai ne. Priklauso ne daugiau kaip Mereditai, todėl ji ir laikė tuos daiktus čia nukišusi. Lagaminėlis, kurio viršus platus, atverčiamas, visai tuščias. Kadaise jis turėjo rausvą šilkinį pamušalą, bet dabar tas gerokai apdriskęs. Išimu rašymo priemonių reikme-

ninę, taip prikimštą, kad jau beveik nesueina raišteliai. Viduje jos laiškai, daugelis jų tebėra vokuose. Vokai balti, nedideli, daug mažesni negu paprastai naudojami dabar. Peržvelgiu, suprantu, kad daugumos jų adresas užrašytas ta pačia ranka – smulkia pasvira rašysena juodu rašalu. Kiek per daug suspausta, kad galėtum pavadinti dailia. Atsargiai išimu vieną ir perleidžiu akimis. Dauguma tų laiškų iš Mereditos, jie su Sario pašto antspaudu.

Širdis neįprastai šokteli. Grįžtu prie pirmojo lapo, kurį ką tik laikiau rankoje, ir skaitau.

1931 m. balandžio 28-a

Brangioji mama,

tikiuosi, kai skaitysite šį laišką, būsite sveika ir mažiau kamuos reumatas negu anksčiau. Jūs būsite patenkinta sužinojusi, kad čia įsikūriau gerai ir pamažu pratinuosi tvarkytis savo pačios namuose, nors tikrai ilgiuosi Jūsų ir Stortono. Čarlzas gana atlaidus dėl visos tvarkos, vienintelis dalykas, kurio reikia laikytis, – kad pusryčiai būtų paduoti aštuntą, o pietūs – devintą! Jam lengva įtikti, ir aš turėjau laisvę saviškai viską susitvarkyti. Namai gerokai mažesni negu Stortone, be abejo, Jums būtų smagu išgirsti, kiek ir kokių įvairiausių nurodymų teko duoti tarnams, kol viskas įėjo į vėžes! Jie, ko gero, per daug įprato, kad namie būtų tik vienas ponas, ir nelabai imantis į galvą, jog reikėtų keisti patalynę, pamerkti šviežių gėlių ar išvėdinti svečių kambarius.

Atrodo gana neįprasta būti namie vienai, kol Čarlzas tarnyboje. Popietėmis čia būna keistai tylu – aš dažnai žvilgteliu į kairę, norėdama Jums ką nors pasakyti, ir pamatau esanti

kambaryje viena. Manau, turėčiau naudotis visa ta ramybe ir taika, kol ją nusineš mažų kojyčių tapenimas... Aš tiesiog blaškausi tarp dviejų jausmų – jaudulio laukiant, kol gims Jūsų pirmasis anūkas, ir didžiausios to paties įvykio baimės. Kasdien sau primenu, kad moterys daugybę metų sėkmingai gimdo ir tikrai negali būti, kad nepadaryčiau to, ką padaro kita moteris. Ar baiminotės laukdamasi pirmąjį kartą? Labai tikiuosi, kad atvažiuosite manęs aplankyti, mama, – man taip praverstų Jūsų patarimai. Kaip jau sakiau, namai mažesni, negu Jūs esate pratusi, bet vis tiek labai patogūs. Didžiausiame svečių miegamajame liepiau pakabinti naujas užuolaidas ir lovos skalbinius pakeičiau naujais – senieji buvo visai sudėvėti, – tad Jūsų atvykimui viskas parengta. Sode pražydo daugybė narcizų, žinau, kad jie Jums patinka, o apylinkės čia tikrai žavios maloniai pasivaikščioti. Parašykite man, kad žinočiau, ar atvažiuosite, ir kada tai galėtų būti. Mums tikintis sulaukti tos laimės, Čarlzas uždraudė man vairuoti automobilį, bet galiu, kada tik reikės, pasiųsti į stotį Jūsų pasitikti mūsų tarną Hepvortą – važiuoti netoli ir jokio vargo. Būtinai atvažiuokite.

Su didele meile – Meredita

Tūkstantis devyni šimtai trisdešimt pirmaisiais Mereditai turėjo būti tik dvidešimt metų. Dvidešimties metų, jau ištekėjusi ir laukiasi kūdikio, kurio bus netekusi, nes mano mama gimė praėjus dar kuriam laikui. Skaitau tą laišką iš naujo, stengiuosi įsivaizduoti Karoliną kitokią, kaip motiną, kuri buvo mylima, kurios Meredita aiškiai ilgėjosi. Laiškas mane liūdina ir turiu vėl skaityti, kad išsiaiškinčiau kodėl. Laiške tiek daug *vienišumo*. Iš apačios tolumų girdžiu, kaip

Beta kviečia mane priešpiečių. Prieš lipdama pas ją įdedu laišką atgal į reikmeninę ir pasikišu ją po pažastimi.

Lietus nesiliauja iki antradienio popietės, o man taip knieti išeiti laukan. Pavydžiu Edžiui – jis pareina jau sutemus, sudrėkusiomis plaukų garbanomis ir purvinais ligi kelių džinsais. Kokio amžiaus būdami pradedame justi šaltį, drėgmę ir purvą? Turbūt tada, kai liaujamės visur eiti pabėgomis. Vaikų kambaryje toje vietoje, kur stovėjo skalbinių spinta, ant sienos likusi žymė. Dulkės, voratinkliai, nenublukę dažai. Prieinu prie krūvų iš spintos ištrauktų lovos skalbinių, imu juos peržiūrinėti, atidedu į šalį paklodes vaikiškai lovelei, nėriniuotus miegmaišius, mažyčius pagalvių užvalkaliukus ir puošnų krikšto drabužėlį. Taip pat krūvelę keturkampių muslino atraižų, kurios gulėjo užkištos, ir nedidelę dygsniuotą pūkinę antklodę. Neturiu supratimo, ar kuris nors iš tų daiktų pravers Hani ir jos vaikeliui, kai jis gims. Ar ji bent turės lovytę? Bet tie lovos skalbiniai geri, stori, švelnūs paliesti. Prabangūs. Gal jai patiktų įsupti vaiką į brangias paklodes, net jei vaikų kambarys bus sena greitoji. Žvilgsnis vėl užkliūva už tų užvalkalų su geltonomis išsiuvinėtomis gėlytėmis. Įsidedu į galvą, kad jas apžiūrėsiu, išsiaiškinsiu, kokios tai gėlės, – ir tai gal padės suprasti, kodėl jos tūno mano pasąmonėje ir neduoda ramybės?

– Kur eini taip apsikrovusi? – klausia Beta, kai nutempiu viską žemyn.

– Nunešiu Hani. Čia vaikiški daikteliai – pamaniau, jai galėtų praversti. – Beta raukosi. – Kas negerai? – klausiu.

– Erika, kodėl tu stengiesi...

– Ką?

– Pati žinai. Manau, neturėtum taip stengtis vėl su jais draugauti, štai ir viskas.

– Kodėl ne? Šiaip ar taip, nelabai ir stengiuosi. Bet jie dabar mūsų kaimynai. Atrodė, kad tu buvai visai laiminga plepėdama anądien su Diniu vakarėlyje.

– Na, tu mane nusitempei, tu ir Edis. Būtų buvę nemandagu su juo nesikalbėti. Bet aš... aš manau, kad mes jau nebeturim nieko bendra. Iš tiesų nesu tikra, ar taip gerai jį pažinojom, kaip mums atrodė. Ir nematau tikslo, dėl kurio reikėtų apsimetinėti, kad viskas tebėra kaip buvę.

– Aišku, kad jį pažinojom! Ką tokios tavo kalbos turėtų reikšti? Ir kodėl viskas negalėtų būti taip, kaip buvo, Beta? – klausiu aš.

Ji suspaudžia lūpas, nukreipia šalin akis.

– Jei kas nors įvyko tarp judviejų, apie ką aš nežinau...

– Nieko tarp mudviejų neįvyko, apie ką tu nežinotum!

– Na, nesu tuo įsitikinusi, – sakau. – Be to, vien tai, kad tu nebenori su juo draugauti, dar nereiškia, kad ir aš turėčiau nenorėti, – bambu tempdama krepšį prie durų, apsirengiu striukę.

– Erika, palauk! – Beta eina prie manęs per holą. Atsigręžiu, ieškau jos veide atsakymo į klausimus. Kupinos nerimo mėlynos akys, labai budrios. – Mes *negalim* grįžti prie to, kas buvo. Per daug visko nutiko. Per daug laiko praėjo! Kur kas geriau tiesiog... eiti sau toliau. Palikti praeitį, – sako ji, jos žvilgsnis slysta į šalį.

Prisimenu Dinio ranką, švelniai, savininkiškai suėmusią jai už alkūnės.

– Tai reikštų, – sakau ramiai, – kad tu jo nebenori, bet nenori, ir kad aš jį turėčiau.

– *Turėtum jį?* Kaip tai suprasti? – griežtai klausia ji.

Jaučiu, kaip raudonis dega mano skruostuose, ir nieko neatsakau. Beta giliai, trūkčiojamai atsidūsta.

– Sunku čia sugrįžus, Erika, kai tu vėl elgiesi kaip būdama aštuonerių. Ar negalėtum nuo jų atsiriboti? Mes turėtume čia būti

kartu. Dabar Edis visas dienas praleidžia su Hariu, o tu vaikaisi Dinį, užuot... Man juk nebūtina čia pasilikti, kaip žinai. Aš galėčiau pasiimti Edį ir Kalėdoms grįžti į Išerį...

– Ką gi, puikiai sumanei, Beta. Kaip tik tai ir yra nenuspėjamas elgesys, kokį visada įžvelgia Maksvelas! – Vos ištarusi tai, jau gailiuosi. – Atsiprašau, – skubiai sakau.

– Kaip tu gali kalbėti man tokius dalykus? – klausia ji tyliai, jos vaiskios akys apsitraukia migla. Ji nusigręžia ir nueina.

Lauke giliai įkvepiu, klausausi duslaus kovų kranksėjimo, tykaus lašnojimo į permirkusius atsileidusius lapus. Gyvas garsas, gyvas kvapas žiemos viduryje. Anksčiau to nebuvau pastebėjusi. Staiga suabejojusi numetu skalbinių krepšį ir atsisėdu ant rūdijančio metalinio suolelio vejos pakraštyje; pajuntu pro džinsus geliant šaltį. Gal vėliau nunešiu. Už rytinės sodo tvoros išgirstu balsus, sklindančius nuo upelio, išeinu pro vartelius ir lipu žemyn nuolaidžiu šlaitu. Žemė po lietaus prisigėrusi vandens. Joje įsispaudžia pėdos, kai žengiu žingsnį.

Edis su Hariu upelyje, vanduo pavojingai sūkuriuoja kone siekdamas jų guminių aulų viršų. Dėl lietaus pastaruoju metu vanduo teka srauniai, ties viduriu dar greičiau, giliai prasigraužęs, nes Edis su Hariu iš abiejų pusių surentė akmenų ir šakų užtvankas. Hario kelnės šlapios iki šlaunų, ir aš žinau, koks šaltas turi būti vanduo.

– Rika! Žiūrėk! Mes ką tik buvom užtvenkę visą, bet paskui dalis išgriuvo, – šaukia susijaudinęs Edis, kai prisiartinu. – Bet prieš tai vanduo buvo tikrai aukštai pakilęs! Tada mes ir sušlapom...

– Matau. Vaikinai, jūs turbūt visai sustipę!

Šypsausi Hariui, ir jis man atsako tuo pačiu, parodo akmenį man prie kojų. Pasilenkiu ir atsargiai paduodu, slidinėdama kranto purvynėje, ir jis prideda tą akmenį prie renčiamos užtvankos.

– Ačiū, – išsiblaškęs sako Edis, nejučia dėkodamas už savo draugą. – Kai pripranti, ne taip ir šalta, – gūžteli jis pečiais.

– Tikrai?

– Na, iš tikrųjų tai ne – man kojos velniškai šąla, – nusišiepia jis.

– Kaip kalbi, – automatiškai sakau pastabą, nebūdama įsitikinusi, kad to reikia. – Turiu pripažinti, užtvanka vykusi, – tęsiu stovėdama purvyne, rankas įsisprendusi į šonus. – O ką darysit, jeigu sugebėsit užbaigti? Bus didžiulis ežeras.

– Taip ir buvo sumanyta!

– Aišku. Dieve, Edi, tu *visas purvinas*!

Purvinos megztinio rankovės, kur jis lietėsi traukdamas jas aukštyn, ir velvetinės kelnės, kur nusišluostė purvinas rankas. Persibraukta ir per kaktą, todėl plaukai styro sulipę.

– Kaip sugebėjai taip išsiterlioti? Žiūrėk – Hariui pavyko išlikti švariam!

– Jis aukščiau nuo žemės negu aš! – prieštarauja Edis.

– Tikra teisybė, – pripažįstu.

Nusitvėręs už Hario striukės, kad išlaikytų pusiausvyrą, Edis žengia link manęs, kojos jam kliūva už akmenų upelio dugne.

– Gal jau priešpiečių metas? Aš peralkęs, – pareiškia jis, susvyruoja ir, kad išsilaikytų, palinksta į priekį, rankas subeda į stingdantį purvą.

– Taip, beveik. Grįžkim, tau reikia nusiprausti ir persirengti – o šitą darbą užbaigsi vėliau. Eikš. – Ištiesiu ranką, Edis čiumpa ją, žengdamas platų žingsnį iš upelio, trukteli mane. – Ne, Edi, netrauk, aš paslysiu! – šaukiu, bet per vėlai. Kojos čiuožteli ir aš staiga atsisėdu, pasigirsta pliūkštelėjimas.

– Atsiprašau! – aikteli Edis.

Už jo plačiai išsišiepęs Haris keistai šniokštuoja, ir aš sumetu, kad jis juokiasi.

– O, manai, labai juokinga, ar ne? – klausiu slidinėdama ir šiaip taip atsistoju, šlapias purvas sunkiasi į kelnaites.

Pasitempiu kelnes, palikdama ant jų plačias purvo dėmes. Edis vėl svirduliuoja, nevikriai žengia priekin ir užteškia bangą vandens man virš aulų.

– *Edi!*

– Atsiprašau! – vėl sako jis, bet jau negali susilaikyti nesišypsojęs, o Haris prajunka garsiau.

– Ak, jūs, šelmiai! Juk šalta! Še tau! – purviniausiu pirštu perbraukiu Edžiui per nosį. – Še tau dar!

– Oi, ačiū, Rika! O čia... tau! Linksmų Kalėdų!

Edis pasemia dar purvo, meta į mane. Pataiko ant šviesiai pilko megztinio. Aš aikteliu, žvelgiu į dėmę. Edis sustingsta, lyg staiga išsigandęs, kad nuėjo per toli. Didumą purvo suimu į saują, pasveriu ant delno.

– Tau galas! – sakau puldama Edį.

Spigiai juokdamasis jis pralekia pro mane aukštyn šlaitu ir neria į krūmus. Turiu tolokai jį vytis, gaunu išmesti purvą ir skelbti paliaubas – tik tada mane prisileidžia artyn. Apkabinu jį, labiau norėdama sušilti tvinksinčius pirštus. Haris sekė mums iš paskos, bet dabar sustoja, pakelia akis į gudobelę, kur viena kitą bara dvi liepsnelės.

– Ar jis eis kartu? – klausiu.

Edis gūžteli pečiais.

– Jis visada sustoja stebėti paukščių ar ko panašaus. Susitiksim vėliau, Hari! – šūkteli jam, pamojuoja.

Turėtume įeiti pro indų plovyklą, bet tos durys užrakintos, tad nėra kito pasirinkimo, kaip tik eiti pro priekines. Guminius paliekam lauke – geranoriškos, bet tuščios pastangos, nes ir puskojinės visos šlapios ir purvinos. Pro virtuvės duris iškiša galvą Beta.

– Ką, po galais, jūs veikėt? – žiopčioja ji. – Kokie drabužiai!

Edis atrodo kiek atgailaujantis, žvelgia į mane laukdamas paramos.

– Hm, o man vėl aštuoneri, – atsakau nekalčiausiu veidu.

Beta pažvelgia piktai, bet neištveria. Jos lūpas perkreipia šypsenėlė.

– Gal judu norėtumėt persirengti prieš mums sėdant priešpiečių? – sako ji.

Pavakary paskambinu mamai pasiteirauti, ar viskas gerai, ir klausiu, kada jie planuoja atvažiuoti.

– Kaip ten sekasi? Kaip Beta? – klausia mama atsainiu balsu, kurį jau esu perpratusi. Atsainiu balsu ji klausia apie svarbius dalykus. Aš patyliu, klausausi, ką veikia netoliese mano sesuo.

– Manau, gerai. Turbūt šiek tiek permainingai.

– Ar ji ką nors sakė? Apie dvarą?

– Ne, o ką?

– O, nieko svarbaus. Laukiu, kada pamatysiu jus abi – žinoma, ir Edį. Ar jam ten smagu?

– Dar klausi! Jis devintam danguj! Mes jo beveik nematom – visą dieną žaidžia miške. Mama, ar galėtum padaryti man paslaugą?

– Žinoma, o kokią?

– Gal galėtumei surasti savo kopiją to šeimos medžio, kurį nubraižė teta Merė? Ir atvežti man?

– Taip, manau, galėsiu. Jei tik rasiu. Kam tau jo reikia?

– Tiesiog noriu šį tą pasitikrinti. Ar esi girdėjusi, kad Karolina turėjo vaiką prieš ištekėdama už lordo Kalkoto?

– Ne, niekada. Ir labai tuo abejočiau – kai už jo ištekėjo, buvo dar tokia jauna. Ir kodėl gi tu klausi?

– Radau nuotrauką – parodysiu, kai atvažiuosi.

– Na, gerai. Bet juk žinai, kad ko nors klausti apie šeimos istoriją turėtumei Merės. Juk ji anais metais viską ištyrinėjo...

– Taip, ir aš taip manau. Na, tai gal tiek šiam kartui – greitai susitiksim.

Tetai Merei – Henrio mamai – skambinti aš negaliu. Negaliu kalbėtis su ja telefonu. Užplūsta jausmas, vos pakeliamas, tartum oras plaučiuose būtų sukietėjęs. Per Mereditos laidotuves aš slapsčiausi. Gėda, bet iš tiesų slapsčiausi nuo jos už didelės lelijų puokštės.

Pasiskaityti prieš miegą pasiimu dar kelis Mereditos laiškus, atremiu rašymo reikmeninę į kelius. Kai kurie ankstesni laiškai yra iš koledžo laikų, juose rašoma apie nuožmią manierų mokytoją, pensiono reikalus, keliones į miestą apsipirkti. Paskui prasideda vienatvės kupini laiškai iš Sario. Peržvelgiu kelis ir tada aptinku voką, įkištą į vieną iš reikmeninės kišenių, adresuotą visai kita ranka. Popierius voke tartum sudžiovintas medžio lapas, ir prie jo vos liečiuosi, išlankstau kiek įmanoma atsargiau. Tik vienas puslapis, viena pastraipa. Daug didesnės raidės negu Mereditos, rašyta paspaudžiant rašalinę plunksną ir lyg skubant. Datuota 1905 metų kovo penkiolikta.

Karolina,

tavo laišką gavau šį rytą ir man nebėra ko rūpintis. Neseniai įvykusiomis tavo jungtuvėmis ir dabartine delikačia padėtimi reikia tik džiaugtis, ir kas galėtų būti patenkintas labiau už mane matydamas, kad tu nusiraminai ir sujungei gyvenimą su tokiu žmogumi, kaip lordas Kalkotas, kuris užima aukštą padėtį ir aprūpins tave viskuo, ko reikia laimingam gyvenimui. Dabartinę tavo padėtį be reikalo statyti į pavojų būtų

didžiausia beprotybė. Nors ir jauti turinti ką prisipažinti, primygtinai prašau – viskas, kas susiję su tavo buvimu Amerikoje, būtinai turi ir likti Amerikoje. Visai nėra reikalo grįžti prie tų reikalų. Būk dėkinga už tau suteiktą galimybę pradėti viską iš naujo, už laimę, kad atsitiktinai susiklosčiusios aplinkybės leido tau ištekėti, ir daugiau apie tai neprasitarsime nė žodžiu. Jei dėl tavo kaltės tau ar mūsų šeimai kiltų nemalonumų ir būtų užtraukta negarbė, aš neturėsiu kito pasirinkimo, kaip tik nutraukti su tavimi visus ryšius, nors ir kaip tai mane skaudintų.

Tavo teta B.

Pabraukiant žodžius *likti Amerikoje* net įdrėkstas popierius. Braukta smarkiai, stipriai spaudžiant. Perskaičiusi tuos skambius žodžius šių namų tyloje suvokiu, kad juose pilna paslapčių, sugulusių storais sluoksniais kaip dulkės ir šešėliai kambario kampuose.

Kalėdų išvakarėse atvažiuoja mūsų tėvai, pažįstamas jų automobilis, sustojęs keliuke, atrodo savotiškas mažas stebuklas. Įrodymas, kad egzistuoja pasaulis, kad šie namai, Beta ir aš esame jo dalis. Ketinau šį rytą sulaikyti Edį namie – Betai pasakiau, kad reikėtų, – bet jis atsikėlė anksčiau už mus ir išėjo. Virtuvės kriauklėje paliktas tuščias dubenėlis su džiūstančių kukurūzų dribsnių likučiais, ant stalo pusė stiklinės „Ribena“ sulčių gėrimo.

– Jūsų anūką, deja, praradom, – sakau bučiuodama tėtį ir iš automobilio galo išimu krepšius.

Gal ir nelabai protinga taip sakyti. Mama neryžtingai klausia:

– Kas nutiko Edžiui?

– Jis įsitaisė draugą – Harį. Gyvena čia stovykloje, kaip ir... Tiek to. Jie visą laiką miške. Pastaruoju metu jo beveik nematom, – sako Beta, ir mes girdim jos balse, kad jai neramu. Truputį.

– Stovykloje? Nejaugi?..

– Čia yra Dinis. Ir jo pusbrolis Patrikas, ir dar keli žmonės, – sakau nerūpestingai, bet negaliu sutureti šypsenos.

– Dinis? Tu juokauji? – klausia mama.

– Na, na! – priduria tėtis.

– Hm, taigi dabar judvi turbūt žinot, kaip mes jausdavomės, – sako mama Betai, pabučiuoja ją į skruostą eidama į vidų.

Mudvi su Beta susižvelgiam. Apie tai nė nepagalvodavom.

Beta atrodo kaip mūsų mama. Visada buvo į ją panaši, bet einant metams tai vis labiau pastebima. Jos abi paveldėjo liekną ir lanksčią Mereditos figūrą, švelnius veido bruožus, ilgas dailias plaštakas. Meredita plaukus kirpdavosi trumpai ir darydavosi šukuoseną, bet mama visada palikdavo natūralius, o Betos plaukai ilgi, netvarkingi. Ir abi jos turi kažką, ko man stinga. Turbūt geras manieras. Aš nusidavusi daugiau į tėvą. Žemesnio ūgio, apkūnesnė ir nelabai vikri. Tėtis ir aš nusimušam kojų pirštus. Rankovės užkliūva už durų rankenų, mums parvirsta vyno taurės, susibraižom į kavos stalelių briaunas, kėdžių kojas, bet kokį darbinį paviršių. Man labai patinka šis bruožas, nes paveldėjau iš jo.

Mes geriame kavą ir gėrimės Kalėdų egle, kurią vakar atgabeno, ir dabar ji stūkso prie laiptų. Mūsų pirktų papuošalų neužtenka. Jie atrodo pasimetę tokioje daugybėje šakų. Bet lemputės blykčioja, o sakų kvapas pasiekia visus namų kampelius, nuolat primindamas, koks dabar metas.

– Labai jau prašmatni, ar ne, mieloji? – tėtis klausia Betos, bet ji tik kilsteli antakius norėdama pasakyti, kad tai nesvarbu.

– Reikėjo, kad namai būtų linksmesni. Dėl Edžio, – atsako ji.

– O taip, to reikėjo, – sutinka tėtis.

Jis vilki raudoną megztinį, žili plaukai styro kuokštais visai kaip Edžio, o nuo karštos kavos parausvėja skruostai. Jis atrodo linksmas, geraširdis – toks, koks ir yra.

Kažkas smarkiai beldžia į duris, ir atidariusi jas matau ant laiptelių Edį su Hariu, jie uždusę ir kaip visad sušlapę.

– Labas, Rika! Aš atėjau pasisveikinti su močiute ir seneliu. Pasakiau Hariui, kad jis gali ateiti pasižiūrėti eglutės. Ar gerai, ką?

– Žinoma, gerai, bet prieš žengdami dar bent žingsnį nusiaukit tuos guminius!

Edį spaudžia glėbyje, bučiuoja, klausinėja. Tėtis ištiesia ranką Hariui, bet šis tik spokso į ją suglumęs. Jis lėtai nupėdina prie eglės, pritupia, kad žvelgtų į ją iš apačios, tartum norėdamas matyti visą jos didumą, įspūdingumą. Tėtis klausiamai žvilgteli į mane, ir aš tik lūpomis atsakau: *Pasakysiu tau vėliau*. Mes nutariam Edį pasilikti, nes jau greit priešpiečiai, o Harį parsiunčiam namo su dėžute Betos iškeptų pyragėlių su įdaru, ir jis įninka į juos tuoj pat, kerėplindamas per veją.

– Atrodo keistas žmogėnas, – švelniai sako mama.

– Haris – jėga. Žino visas geriausias vietas miške – kur rasti grybų ir barsuko lizdą, – gina savo draugą Edis.

– Barsukai gyvena urvuose, o ne lizduose, Edi. Ir tikiuosi, tu nežaidei su grybais – tai labai pavojinga! – sako mama.

Aš matau, kaip Edis stengiasi susivaldyti.

– Haris žino, kurie valgomi, – bamba jis gindamasis.

– Esu tikra, kad žino. Viskas gerai, mama, – sakau ją ramindama. – Seni žmonės nežino, kad „jėga" reiškia „geras", – sušnibždu Edžiui. Jis išverčia akis ir lekia laiptais aukštyn, persirengti.

– Jam gerai turėti tokį draugą lauke. Juk tiek laiko būna uždarytas mokykloje, – tvirtai sako Beta.

Mama kilsteli ranką.

– Aš nenorėjau peikti! Vienas Dievas težino, kiek laiko čia atvažiavusios judvi prabūdavot miške su Diniu.

– Bet tu nebuvai nusiteikusi prieš, ar ne? – susirūpinusi klausia Beta. Ji dabar labai jautriai reaguoja į vaikų nepagarbą tėvams. Mama su tėčiu susižvelgia, ir tėtis meiliai nusišypso jai.

– Ne, manau, ne, – sako mama. – Būtų buvę malonu, jei būtumėt norėjusios daugiau laiko praleisti su mumis... – Stojusioje po šių žodžių nejaukioje tyloje mudvi su Beta kaltai susižvelgiam, ir mama nusijuokia. – Viskas gerai, mergaitės! Tada man tik prasidėjo ištuštėjusio lizdo sindromas, ir tiek.

– Nežinau, ką darysiu, kai Edis įstos į universitetą. Jau ir dabar blogai, kad jis visą savaitę gyvena bendrabutyje, – murma Beta susinerdama rankas.

– Ilgėsiesi jo iki pamišimo, lepinsi, kai parvažiuos, ir susirasi kokį nors naują pomėgį – kaip ir visos motinos, mieloji, – sako jai mama apkabindama per kaulėtus pečius.

– Iki to dar gerokai toli, – primenu jai. – Edžiui juk dar tik vienuolika.

– Taip, bet prieš penkias sekundes jis dar buvo kūdikėlis! – sako Beta.

– Vaikai greit auga, – linkteli pritardamas tėtis. – Ir džiaukis dėl to, Beta! Šešerius metus turėjusi namie paauglį, manau, būsi laiminga išsiuntusi jį studijuoti!

– Ir tik pagalvok, kiek būsi ištvėrusi jo augimo etapų – ginčus dėl „komendanto valandos“, vairavimo kursus, pirmąsias likusias nakvoti draugužes. Po lova aptiksi pornografinių žurnalų... žvelgsi į jo apsinešusias akis rytą ir spėliosi, kokių kvaišalų vakare prisiragavo...

– Erika! Iš tiesų! – perspėja mane mama, kai Betos akys išsiplečia iš siaubo.

– Atleisk, – šypsausi.

– Rika, aš manau, tu jau per ilgai mokytojauji, – kikena tėtis.

Beta pakelia antakius žvelgdama į mane.

– Savimi patenkintos tetos sindromas – štai kur tavo bėda. Žiūrėsi, kaip aš visa tai kentėsiu, ir patyliukais juoksiesi, kai viską darysiu ne taip ir rausiuosi plaukus, – kaltinamai sako ji.

– Ką tu, Beta. Aš juokauju. Kaip motina, tu nežengei nė vieno klaidingo žingsnio, – sakau jai ir kalbu toliau, kad nesusidarytų pauzė ir visi neprisimintų, kokį baisiai klaidingą žingsnį ji ne per seniausiai žengė. – Paragaukit pyragėlių su džiovintų vaisių įdaru – Beta pati save pralenkė juos kepdama.

Vėliau parodau mamai nuotraukas, kurias jai radau. Ji atpažįsta žmones, kurių aš nė nepažinojau, – tolimesnius gimines, dabar jau mirusius ir išnykusius, palikusius tik savo veidus nuotraukose ir kraujo lašus mūsų gyslose. Parodau ir tą Karolinos nuotrauką, kurioje ji nufotografuota Niujorke su vaiku, glaudžiamu kaire ranka. Mama žiūrinėdama ją suraukia kaktą.

– Na, čia aiškiai Karolina – tokios šviesios akys! Ji buvo pribloškianti gražuolė, ar ne?

– Bet ką ji veikė Niujorke? Ir kieno čia vaikas, jei ji ištekėjo už lordo Kalkoto tūkstantis devyni šimtai penktaisiais? Kaip manai, gal jie turėjo vaiką dar nesusituokę?

– Kodėl tu klausi, ką ji veikė Niujorke? Ji buvo iš Niujorko!

– Karolina? Ji buvo amerikietė? Kaip čia yra, kad iki šiol niekas man to nepasakė?

– Na, kaip tu pati negalėjai suprasti? Su tokiu akcentu...

– Mama, aš buvau penkerių metų. Kaip būčiau pastebėjusi, kad ji kalba su akcentu? Buvo jau visai nusenusi. Ji iš viso beveik nekalbėdavo.

– Tikrai, turbūt dėl to, – linksi mama.

– Na, bent aišku, kodėl ji devyni šimtai ketvirtaisiais buvo Niujorke. O kas tas vaikas? – neatstoju.

Mama giliai įkvepia, išpučia skruostus.

– Neturiu supratimo, – sako ji. – Su Henriu prieš vedybas ji niekaip negalėjo susilaukti vaiko, net jei tai nebūtų sukėlę didžiulio skandalo. Jie susituokė tūkstantis devyni šimtai penktaisiais, kai tik susipažino.

– Na, gal ji buvo ištekėjusi anksčiau? Ar ji atsivežė vaiką?

– Ne, nemanau. Tu tikrai verčiau paklausinėk Merės. Kiek aš žinau, Karolina atvyko iš Niujorko, buvo turtinga paveldėtoja, maždaug dvidešimt vienų ar dvejų metų, ir skubiai ištekėjo už tituluoto vyro, štai ir viskas.

Aš linksiu savotiškai nusivylusi.

– Gal čia jos draugės vaikas? Gal ji buvo jo krikštamotė? Kas žino? – sako mama.

– Galėjo taip būti, – sutinku. Vėl paimu nuotrauką, atidžiai žiūrinėju. Akimis ieškau Karolinos kairės rankos, kur būna vestuvinis žiedas, bet ji pasislėpusi po paslaptingojo vaiko drabužiais. – Ar nieko, jei pasiliksiu šią nuotrauką? Kuriam laikui? – klausiu.

– Žinoma, širdele.

– Aš... perskaičiau kelis jos laiškus. Karolinos laiškus, – man kažkodėl nesinori to prisipažinti. Tai tas pats, kas skaityti kieno nors dienoraštį, net jei tas žmogus miręs. – Ar turi tą giminės medį? Dar buvo laiškas iš tetos B.

– Štai. Deja, iš Karolinos pusės beveik nieko nėra. Manau, Merę labiau domino Kalkotų giminės linija, o žinios apie Karolinos šeimą, aišku, bus Amerikoje. Iš tiesų apie Karolinos šeimą nėra nieko, tik jos tėvų vardai. Nei tetų, nei dėdžių, tik maža šakelė prieš Karolinai prisijungiant prie šeimos medžio devyni šimtai penktaisiais. Ji tada buvo Karolina Ficpatrik.

Kurį laiką spoksau į jos vardą, laukiu pati nežinau ko.

– Tame laiške jos teta – teta B. – rašo, kad tai, kas įvyko Amerikoje, turi ir likti Amerikoje, ir kad jai nevalia daryti nieko, kas gadintų jos santuoką su lordu Kalkotu. Ar ką nors apie tai žinai? – klausiu.

Mama purto galvą.

– Ne, deja, visiškai nieko.

– Kas, jei ji turėjo vaiką prieš čia atvykdama ir ištekėdama?

– Na, jei būtų turėjusi, jai nebūtų pavykę ištekėti! Tuomet gerai išauklėtos merginos tiesiog neturėdavo nesantuokinių vaikų. Tai būtų buvę neįsivaizduojama.

– Bet jeigu ji buvo ištekėjusi už ko nors kito iki lordo Kalkoto? Radau tokį daikčiuką mansardoje – lagamine, kur Meredita sudėjo visus Karolinos daiktus, – ir ten parašyta: *Puikiam sūnui*, – sakau.

Mama kilsteli antakius, svarsto.

– Tikriausiai jis buvo Klifordo. Kas ten per daikčiukas?

– Nežinau, kažkoks varpelis. Vėliau atnešiu tau parodyti.

Mes pereinam į svetainę. Mama kurį laiką žiūrinėja nuotraukas, po vieną imdama nuo pianino, kaitaliojasi jos veido išraiška. Ji braukia nykščiu per įstiklintą Čarlzo ir Mereditos vestuvių nuotrauką. Beprasmiška taip glostyti.

– Ar jos ilgiesi? – klausiu.

Įprastai tai būtų kvailas klausimas apie mirusią motiną. Bet Meredita buvo ne tokia kaip kitos motinos.

– Žinoma. Taip, ilgiuosi. Keista būtų nesiilgėti – ji viena taip mokėdavo visus užimti.

Mama šypsosi, pastato nuotrauką, nutrina pirštų atspaudus minkštu megztinio riešu.

– Kodėl ji buvo tokia? Kodėl buvo tokia... *pikta*?

– Karolina jai buvo žiauri. – Mama gūžteli pečiais. – Ne fiziškai

ar net ne žodžiais... gal net visai nesąmoningai. Kas gali pasakyti, kokia padaroma žala, kai vaikas auga nemylimas?

– Negaliu įsivaizduoti. Negaliu įsivaizduoti, kad motina nemylėtų savo vaiko. Bet kaip ji buvo žiauri?

– Tiesiog daugybe būdų. – Mama atsidūsta, valandėlę pagalvoja. – Pavyzdžiui, Karolina nėra nupirkusi jai nė vienos dovanos. Nė karto. Nei gimtadienio ar Kalėdų proga, net tada, kai Meredita buvo maža. Nei vestuvinės dovanos, nei tada, kai aš gimiau. Iš viso nieko. Ar gali įsivaizduoti, kaip kas nors panašaus... tave paveiktų?

– Bet jei ji niekada negavo dovanos, gal nė nežinojo, kad reikia jos tikėtis?

– Visi vaikai žino apie gimtadienio dovanas, Erika, – tereikia pasiskaityti pasakų. Ir kai ji buvo maža, dovanėlių jai duodavo tarnai – mama sakė man, kaip jai tai buvo svarbu. Triušiuką – prisimenu, ji sakė apie triušiuką. Vienais metais namų šeimininkė padovanojo jai auginti triušiuką.

– Tai... iš tikrųjų liūdna, – sakau. – Ar Karolina manė, kad dovanos nereikalingos?

– Aš manau, ji tiesiog nežinojo gimtadienio datos, beveik visą laiką. Tikrai manau, kad ji nežinojo, kada Meredita gimė. Tartum visai nebūtų jos pagimdžiusi.

– Bet jei Karolina buvo tokia baisi, kodėl Meredita buvo jai taip atsidavusi? Kodėl ji persikėlė gyventi čia su tavimi ir Klifordu, kai tavo tėtis mirė?

– Na, šiaip ar taip, Karolina buvo motina. Meredita ją mylėjo ir visada stengėsi... gerai prieš ją pasirodyti. – Mama liūdnai gūžteli pečiais, atvožia pianino dangtį ir paspaudžia aukščiausią gaidą. Ištrūkęs garsas pasklinda, pripildo kambarį, jo tonas puikus. – Mums neleisdavo skambinti šiuo pianinu – kol nepasiekėm tam tikro lygio. Mokytis turėjom seną, išklerusį vaikų kambaryje. Kli-

fordas taip ir neišmoko gerai skambinti, o aš išmokau. Prieš pat išvažiuodama į universitetą.

– Tarp Karolinos daiktų yra daugybė Mereditos laiškų. Visi jie gana liūdni, tartum ji visada buvo daugiau ar mažiau vieniša – net kai ištekėjo.

– Na, – atsidūsta mama, – aš neprisimenu tėčio, tad nežinau, kaip viskas klostėsi, kol jis buvo gyvas. Manau, mama labai jį mylėjo. Gal net per daug. Kartą Karolina man pasakė, kad, kai netenki tokios meilės, ji palieka tuštumą, kurios niekada neužpildysi. Prisimenu tai aiškiai, nes ji taip retai mane užkalbindavo. Arba Klifordą – atrodė, kad mūsų, vaikų, ji nė nepastebi. Aš tada žiūrėjau į mamą sode ir net krūptelėjau jai prabilus, nes negirdėjau, kaip prislinko iš paskos.

– Tai ji tada dar vaikščiojo?

– Žinoma, vaikščiojo. Ne visada buvo tokia sena.

– Bet kodėl Karolina nemylėjo Mereditos? Aš nesuprantu.

– Ir aš nesuprantu, mieloji. Tavo prosenelė buvo labai keista. Labai nuo visko atsitolinusi. Kartais priėjusi atsisėsdavau šalia ir mėgindavau užkalbinti, bet greit suprasdavau, kad ji manęs visai nesiklauso ir negirdėjo nė žodžio. Ji tiesiog kiaurai per tave žvelgdavo tomis pilkomis akimis. Nėra ko stebėtis, kad Meredita taip greit ištekėjo, – ją turbūt labai džiugino, kad atsirado kažkas, norintis jos klausytis.

– Nuostabu, kokia tu visai normali. Kokia esi puiki motina.

– Ačiū, Erika. Žinoma, tam padėjo tavo tėtis. Mano riteris žvilgančiais šarvais! Jei baigusi mokslus būčiau grįžusi čia, jei būčiau ilgai gyvenusi jomis abiem piktindamasi... kas žino?

– Galbūt ne visos skirtos motinystei. Negaliu įsivaizduoti Mereditos meilios, mėgstančios apkabinti...

– Taip, bet ji buvo gera motina, beveik visą laiką. Aišku,

griežta. Bet, kai buvom maži, ji dar nebuvo tokia... atšiauri, kaip tada, kai vėliau čia gyvenom kelerius metus. Karolina silpo, jai reikėjo daug priežiūros. Manau, mamai tai buvo apmaudu. Dėl mūsų ji stengėsi, bet gal taip ir neatsigavo po mano tėčio netekties ir buvo nusivylusi, kad teks praleisti ir baigti gyvenimą drauge su Karolina, užsidarius čia, šiuose senuose namuose. Bet mudviem su Klifordu juk viskas pavyko gerai, ar ne? – klausia ji ir jos veidą permaino staigus liūdnumas.

Aš einu per kambarį, apkabinu ją.

– Daugiau negu gerai.

– Aš atėjau bučinių!* – sako mus susiradęs tėtis, mojuodamas amalo šakele ir plačiai šypsodamasis.

Papietavę visas dovanas sudedame po egle. Edis su tamsiai mėlynu chalatu, papuoštu monograma, dryžuota pižama ir raudonomis veltinėmis šlepetėmis atrodo kaip mažutis džentelmenas. Jis tikrina užrašus ant dovanų ir rūpestingai deda kiekvieną paketėlį pagal kažkokią savo sistemą. Mes gurkšnojame brendį, klausomės kalėdinių giesmių. Lauke lietus šuorais čaižo namą. Atrodo, lyg kažkas mėtytų į langus saujas žvyro. Mane nukrečia šiurpas.

Maždaug apie vidurnaktį lietus liaujasi, debesys nuslenka, ir nakties danguje akinamai sušvinta mėnulis. Jis apšviečia sienų apmušalus su žaliais vynuogienojais, vienerių durų drabužių spintą, skliautuotą langą, išeinantį į rytus, pro kurį matyti įvažiavimo keliukas. Pilkame kaštone gyvena kovai, jų lizdai atrodo kaip mazgai ant liaunų šakų. Negaliu užmigti. Kaskart, vos imu snausti, smegenys vėl kabinasi į gyvenimą ir įveikia mane, pažėrusios veidų, vardų ir prisiminimų. Brendis kartais man tai iškrečia. Turiu atskirti kiekvieną mintį iš susiraizgiusio gumulo, išmesti

* Kalėdinė britų tradicija – bučiuotis po amalu.

iš galvos, kad nulėktų sau. Tačiau prisiminimus apie Dinį laikau, nepaleidžiu. Naujus pridedu prie senųjų, užlietų saulės. Dabar žinau, kaip jis atrodo žiemos šviesoje, lietui lyjant. Žinau, kaip jis atrodo laužo nutviekstas. Žinau, kaip jį veikia alkoholis, kaip jis užsidirba pragyvenimui, kaip gyvena. Žinau, kaip tas platus, tingus vaikystės šypsnys brendo, keitėsi, tapo staigiu dantų blykstelėjimu tamsiame veide. Žinau, kad jis pyksta ant mūsų, Betos ir manęs. Ir galbūt greitai imsiu suprasti, kodėl.

Kalėdų rytas praeina skubiai ruošiant maistą, – bet tai ir ramina, – geriant šampaną tarp krūvų suplėšyto blizgančio popieriaus. Tėtis padeda Edžiui išpakuoti naujojo žaidimo pultelį, ir juodu išbando jį kabinete su netinkančiu tam televizoriumi, o mes, moterys, užimame virtuvę. Kalakutas sunkiai telpa į „Rayburn" orkaitę. Turim grūste įgrūsti jo kulšis, ir jų galiukai apdega ten, kur lietėsi prie orkaitės šonų.

– Neimk į galvą. Vis tiek visi nori krūtinėlės, – sako mama Betai, nervingai ranka vaikančiai dūmų sruogeles, kylančias iš orkaitės. Kalakutas dar keps ilgai, ir, pasiteisinusi galvos skausmu, Beta eina prigulti. Išeidama nebyliai svaido į mus piktus žvilgsnius. Žino, kad dabar kalbėsimės apie ją. Kažin, ar ji miega dabar, ar tiesiog guli ten ieškodama išminties lubų plyšeliuose, stebėdama, kaip vorai mezga lengvą šydą. Viliuosi, kad miega.

Mudvi su mama atsisėdam virtuvėje ant suolų, per stalą suneriam rankas, mūsų laukia nejaukus, bet būtinas pokalbis apie Betą. Tylą nutraukiu aš.

– Viename iš Mereditos stalčių radau visą krūvą laikraščių iškarpų su nuotraukomis. Apie Henrį, – priduriu, nors nėra reikalo.

Mama atsidūsta, atitraukia rankas nuo manųjų.

– Vargšas Henris, – sako ji ir ima braukyti pirštais per kaktą, atmesdama įsivaizduojamus plaukus.

– Aš žinau. Daug apie jį galvojau. Apie tai, kas įvyko...

– Ką nori pasakyti – apie tai, kas įvyko? – griežtai klausia mama.

Pakeliu akis nuo nykščio nago, kurį knebinėjau.

– Tik tiek, kad jis dingo. Apie jo dingimą, – atsakau.

– A.

– O ką? Kaip manai, kas jam nutiko?

– Aš nežinau! Aš tikrai nežinau. Kurį laiką maniau... kad gal jūs, mergaitės, žinot daugiau, negu pasakot...

– Ar manai, kad mes su tuo kaip nors susijusios?

– Ne, žinoma, ne! Maniau, gal jūs ką nors užstojat.

– Turi galvoje Dinį.

Mane staiga užplūsta pyktis.

– Taip, gerai, Dinį. Jis buvo karšto būdo, jūsų jaunasis didvyris. Bet, Erika, Henris dingo! Jį pagrobė, aš tuo esu įsitikinusi. Kažkas jį pagrobė ir išsivežė, ir tuo viskas baigėsi. Jei kas nors jam būtų atsitikę čia, dvare, kad ir kas, policija būtų radusi įrodymų. Jį pasiėmė, ir daugiau niekas neaišku, – sako mama, jau nusiraminusi. – Tai buvo baisus, baisus dalykas, bet nėra ko kaltinti, tik tą žmogų, kuris jį pagrobė. Čia apylinkėse yra keli labai pavojingi žmonės, ir Henris, savo nelaimei, vieną iš jų sutiko.

– Tikriausiai, – sakau.

Man visa tai nepanašu į tiesą. Manęs neįtikina. Prisimenu Edį prie kūdros, kaip meta akmenuką ir kaip man gelia kelius tartum nuo šalto vandens.

– Nebesikalbėkim apie tai šiandien, gerai?

– Ką gi, gerai.

– Kaip čia jautėsi Beta?

– Nelabai kaip. Dabar kiek geriau. Vieną vakarą buvom nuėję į vakarėlį pas stovyklautojus, ir ji pasišnekėjo su Diniu. Regis, kiek atsigavo. Dabar, kai čia dar esi tu ir tėtis...

– Jūs buvot *vakarėlyje su Diniu*? – Atrodo, mama negali tuo patikėti.

– Taip. O kas?

– Na, – gūžteli ji pečiais, – tiesiog atrodo taip keista, po tiek daug metų. Vėl su juo susidėjot...

– Mes *nesusidėjom su juo*. Bet dabar esam kaimynai. Tiktai kol kas. Jis yra... kaip reikiant. Nedaug pasikeitęs, ir aš taip pat, tad... – siaubingą akimirką laukiu, kad išrausiu.

– Jis buvo įsimylėjęs Betą, juk žinai. Tada, kai jie buvo dvylikamečiai, – sako mama, žvelgdama į praeitį ir šypsodamasi. – Sakoma, sena meilė nerūdija.

Nuryju paskutinius šampano lašus, pakylu atnešti kito butelio. Nuoraudis dar tebedega, artėja prie nosies, gali ištraukti ašaras.

– Pala, taip lengvai neatkimši, – šypsausi paduodama peiliuką.

– Kiek laiko Beta ilsėsis?

– Gal kokią valandą. Tiek, kad išsisuktų nuo bulvių skutimo, tai jau tikrai.

Įtempusi akis žvelgiu į tirštėjančią tamsą. Dar nėra nė penkių, bet nebematau, kur dedu koją. Kliūvu už kupstų, šakų ir šaknų, nes nieko neįžiūriu. Išėjau parsivesti Edžio. Einu pro stovyklą, bet ten visai ramu. Dar gerai nežinau, kam kuris namelis ant ratų priklauso, jie atrodo tokie sandarūs, neprieinami, kad bijau belstis į dureles ir klausinėti, ar čia gyvena Haris. Žengiu į mišką, bet ten dar tamsiau. Reikėjo pasiimti žibintuvėlį. Greitai artėja naktis, šviesa visai blėsta.

– Edi! – šaukiu, bet mano balsas silpnas.

Matau, kaip tvarkingai išsirikiavusios paieškos grupės eina per šį mišką prieš dvidešimt trejus metus. Jau penkios dienos, kai jis dingęs, bet vis dar stengiamasi ieškoti. Vyrų veidai niūrūs; šunys veržiasi priekin, tempia pavadėlius. Traška ir spragsi nedidelių nuotolių radijo ryšys. *Henri!* Jie šaukė garsiai ir aiškiai, bet nenatūraliai, tartum drovėdamiesi, žinodami, kad tas vardas tariamas tuščiai, pasieks tik jų pačių ausis. Oras tą savaitgalį buvo subjuręs – rugpjūtį, per tarnautojų poilsio dienas. Susilpnėjęs uraganas Čarlis čaižė Britaniją vėju ir lietumi.

– *Edi!* – vėl mėginu šaukti iš visų jėgų.

Tyla, kai nevikrios mano kojos sustingsta, tiesiog stulbinanti.

Išeinu iš miško prie kūdros. Akiratyje neaiškiai dūluoja pilkapis. Einu lauko pakraščiu, patvoriu dvaro link, ir iš lėto ryškėja figūros prie vandens. Dvi didelės, viena maža. Įtraukiu pilnus plaučius oro, pajuntu nugara perbėgant šiurpą. Nė nežinojau, kaip baiminausi. Haris, Edis, Dinis. Jie galėtų būti kokio nors berniuko kuriamos istorijos pagrindiniai veikėjai, ir štai jie čia, prie rasų kūdros. Kalėdų dieną, beveik visai sutemus, laido akmenėlius, kad atšoktų nuo vandens paviršiaus.

– Kas čia? – klausia Edis, kai jie pastebi mane. Jo balsas plonas, vaikiškas.

– Tai aš, tu paikša, – atsakau šaipydamasi ne iš jo, o iš savo baimės.

– O, labas, Rika, – sako jis.

Keistai ūkteli Haris – pirmą kartą išgirstu jo balsą. Jis atbėga prie manęs vandens pakraščiu dideliais nerangiais žingsniais. Sulaikiusi kvapą laukiu, kad jis suklups, paslys, įkris, bet jis nepaslysta. Paduoda man akmenuką, plokščią, beveik trikampį. Įžiūriu jo šypseną.

– Jis nori, kad tu mestum, – sako Dinis.

Atsargiai apeinu kūdrą, prisiartinu prie jų. Sukioju rankose akmenuką. Jis šiltas, glotnus.

– Aš atėjau parsivesti Edžio. Jam jau metas namo – čia tamsu, nors į akį durk, – sakau Diniui.

Jaučiuosi kebliai, esanti nesaugi. Vanduo – juodymė po mūsų kojomis.

– Tau tik reikia laiko, kad akys apsiprastų, ir tiek, – sako man Dinis, o tuodu vėl imasi šokdinti akmenukus ant lygaus juodo vandens, skaičiuoja prieblandoje baltai sužydusius žiedus.

– Vis tiek mums reikėtų grįžti. Atvyko mano tėvai...

– Tikrai? Pasveikink juos nuo manęs.

– Gerai, pasveikinsiu.

Stoviu šalia jo taip arti, kad liečiasi mūsų alkūnės. Man nesvarbu, kad jis gali pasijusti spaudžiamas. Man reikia ko nors arti, kad sulaikytų, būtų atrama. Girdžiu, kaip jis kvėpuoja. Pagal atgarsius nuo kūdros girdžiu, kokius ratilus skleidžia jo mestas akmenukas.

– Ar nemesi to akmenuko?

Jo balsas smagus, ironiškas.

– Aš vos įžiūriu vandenį.

– Na tai kas? Juk žinai, kad jis ten yra.

Dinis šnairom žvelgia į mane. Matau tik jo siluetą ir noriu paliesti delnais jo veidą, pajusti, ar jis šypsosi.

– Ką gi, pamėginsiu.

Aš prislenku prie pat krašto, tvirtai atsistoju. Pasilenkiu, užsimoju ir paleidusi akmenuką seku jį akimis virš vandens paviršiaus – jis tartum vulkaninio stiklo. *Vienas, du, trys...* skaičiuoju plekštelėjimus, tada klupteliu, mano vaizduotė nebevaldomai svaigina ir kojos slysteli nuo krašto, aikteliu. Kokia ten vieta, į kurią numečiau tą niekuo dėtą akmenuką, – kokia ten tamsa.

– Trys! Ne lygis! Haris ką tik padarė septynis! – šaukia man Edis.

Jaučiu už pažastų suėmusias Dinio rankas, jo raminamą svarią jėgą, kai stato mane ant kojų. Mano širdis baimingai plazda.

– Nekoks vakaras pasiplaukioti, man regis, – murma Dinis.

Aš purtau galvą, džiaugiuosi, kad jis nemato mano veido, ašarų akyse.

– Eime, Edi, mes grįžtame, – sakau, mano balse atsiradę šiurkštumo.

– Bet aš tik...

– Tuoj pat, Edi!

Jis atsidūsta, iškilmingai atiduoda Hariui likusius akmenukus. Juodu džiugiai, šiltai sumuša delnais. Aš tolstu nuo kūdros pakraščio, suku namų link.

– Erika, – pašaukia mane Dinis. Aš atsigręžiu, o jis delsia. – Linksmų Kalėdų, – sako.

Galiu galvą guldyti, kad ne tuos žodžius jis ketino ištarti, ir, nors man tai įdomu, nesijaučiu turinti ryžto to paklausti tiesiai dabar.

– Linksmų Kalėdų, Dini, – atsakau.

Praradimas
1903–1904

Vasarai įsigalint kartu brendo ir Šarkos kūnas, atrodė, kad jis pučiasi kasdien augant kūdikiui. Ji vaikščiojo savotiškai grakščiai, kaip visada ryžtingai, bet nedarydavo staigių judesių, gražiai pagal savo naują stotą išsilenkdavo baldų ir lįsdavo pro siauras duris į žeminę, kur gyveno su Džo. Karolina ją stebėjo. Stebėjo, spėliojo, o jos širdis buvo kupina įtarimų, kuriais dešimtis kartų per dieną suabejodavo ir kuriuos vėl sau patvirtindavo. O labiausiai už viską ji pavydėjo. Kaskart, kai išvysdavo augantį indėnės pilvą, jautė pykinimą ir silpnumą, užplūsdavo kažkokia tamsuma ir kartėlis. Ir jei kas būtų galėjęs išvaryti ją iš namo į vasaros saulę, tai tik šitai.

Medinis namas nepajėgė apsaugoti nuo kaitros – tai ne storos rausvo smiltakmenio sienos Niujorke. Ir dar, prisiminė Karolina, ir Niujorke būdavo karšta, bet niekada nebuvo taip karšta kaip čia, ir jai niekada neteko imtis veiklos esant tokiai temperatūrai. Bet Šarkos ramumas ir Hačo paraginimas per Naujuosius metus paveikė Karolinos nusiteikimą, tad vieną dieną, kuri išaušo kiek apsiniaukusi ir vėsesnė negu paprastai, ji nusprendė išeiti į lauką. Įsidėjo į pintinėlę ką tik prinokusį melioną, truputį sausainių ir butelį tonizuojančio vandens, po smakru susirišo skrybėlaitės nuo saulės

kaspinus ir iškeliavo į artimiausio kaimyno ūkį, kuris priklausė airių Murų šeimai. Ūkis buvo už šešių mylių į šiaurės vakarus, o Karolina, neturinti supratimo, kaip žmogus jaučiasi, nužingsniavęs šešias mylias, buvo nugirdusi Koriną sakant, kad per valandą galima lengvai nueiti keturias mylias. Anksti išsiruošusi, manė ji sau, bus ten laiku, išgers kavos ir gal užkąs priešpiečių, o paskui grįžusi dar turės užtektinai laiko ir padės išvirti pietus. Ji pasisakė Šarkai, kur einanti, ir ištiesė pečius, kai ponkų moteris, negalėdama patikėti, ramiai dėbtelėjo į ją ir ėmė lėtai mirksėti kaip pelėda.

Karolina ėjo valandą, iš pradžių gėrėjosi monardų ir laukinių verbenų žiedais ir suskynė jų puokštelę nunešti Murams, bet netrukus pajuto, kokia sunki ant rankos užnerta pintinė, kaip trina odą. Nors danguje buvo debesų, ji visa suprakaitavo, po skrybėlaite peršėjo oda. Sijonai susipurvino, į juos prisivėlė varnalėšų ir dagių, sukabino dygliukais į gniutulus, ir sijonai painiojosi apie kojas, trukdė eiti. Kiek kalvotoje smėlėtoje žemėje klimpo kojos, ir eiti prireikė daugiau pastangų, negu ji buvo maniusi. Karolina lėtai įveikė ilgą įkalnę, būdama įsitikinusi, kad nuo jos viršaus išvys kaimynų ūkį. Neišvydo. Uždususi žvelgė į tolybes, kiek akis užmato nusidriekusius laukus. Pasidėjusi pintinėlę ant žemės, lėtai apsisuko, žvelgdama į lygų horizontą. Pūstelėjo karštas vėjas, subangavo aukštos žolės, toliuose atrodančios kaip žalias paauksuotas vandenynas. Vėjas atnešė sausos žemės ir pelynų kvapą, dusliai sudejavo ausyse.

– Čia nieko nėra, – sumurmėjo sau Karolina. Jos širdyje tada kilo kažkas panašaus į paniką ar pyktį. – Čia *nieko nėra*! – sušuko ji visu balsu.

Gerklėje buvo sausa, peršėjo. Vėjas pasičiupo, nusinešė jos žodžius ir nieko jai neatsakė. Ji suklupo prerijose, atsigulė pailsėti. Beribis dangus viršuje, visur aplinkui beribė žemė. Jeigu ji neat-

sikels, pagalvojo, jei liks gulėti čia, ją suras tik laukiniai šunys ir grifai. Tos siaubingos minties negalėjo išmesti iš galvos.

Pagaliau grįždama, taip ir nepasiekusi Murų sodybos, Karolina vos nepraėjo pro savo rančą. Kokią mylią ar daugiau nukrypo į šiaurę ir tik atsitiktinai dešinėje pastebėjo dūmus, kylančius iš virtuvėlės, kur tykus Luizianos juodaodis, pravardžiuojamas Kovu, virė valgį rančos darbininkams. Pasukusi į pietus, Karolina jau svirduliavo iš nuovargio. Burna buvo perdžiūvusi, o veidą visą dieną išbuvus raižioje šviesoje ir karštame vėjyje traukė, jis buvo kaip nudilgintas. Už nugaros ji jautė nusidriekusias būdraujančias prerijų platybes, o už rančos į visas pasaulio šalis, pažymėtas kompase, tęsėsi ganyklos. Aptvarai, tvoros, kviečių ir sorgų laukai, užsėti jos vyro, buvo apgailėtinai maži. Ranča – tik sala, menkutis civilizacijos atolas begaliniame vandenyne, ir kai pagaliau gaudydama kvapą ir barstydama nuvytusias gėles parėjo namo, ji uždarė duris ir pravirko.

Tą naktį Karolina, nors ir pervargusi, gulėjo be miego. Nakčiai atėjus debesys išsisklaidė, ir pakilo pilnas, aiškus mėnulis. Ne dėl to ji negalėjo užmigti, o dėl to, ką sužinojo, iš naujo suprato, – kokia iš tikrųjų didžiulė ir dyka žemė, kurioje dabar gyvena. Jautėsi jos praryta, mažutė, nematoma. Norėjo augti, plėstis, kaip nors užimti daugiau vietos. Norėjo būti reikšminga. Oras miegamajame buvo troškus, sunkus, kupinas vasaros alsos. Šalia tyliai knarkė Korinas, įspaudęs veidą į pagalvę, rankas atmetęs į šonus. Mėnulis užkliudė jo rankų ir pečių raumenis ir ryškią liniją, kur sprando įdegis ribojosi su nugaros baltumu. Karolina atsikėlė, pasiėmė paklodę ir išėjo į kiemą.

Ji pasitiesė paklodę tarp užderėjusių arbūzų rutulių ir atsigulė. Kažkas nuskuodė į lapus netoli veido, ir ji sudrebėjo. Kitų garsų

nebuvo girdėti, nors buvo įtempusi ausis, kad sugautų menkiausią krustelėjimą darbininkų barake, menkiausią ženklą, kad artinasi rančos samdinys. Tada Karolina pasikėlė naktinius marškinius, liko uždengtos tiktai krūtys, o visą apatinę kūno dalį paliko nuogą priešais nakties dangų. Jos klubų kaulai styrojo atsikišę, metė šešėlius sidabriškoje šviesoje. Jos širdis tankiai plakė, ji neužmerkė akių. Danguje buvo išsibarsčiusios žvaigždės. Ji ėmė jas skaičiuoti, apsirikdavo ir pradėdavo iš naujo; nebesuvokė, kiek laiko ten guli ir kur iš viso yra. Tada trinktelėjo durys, ir ji išgirdo nelygius žingsnius, Korinas čiupo ją už pažastų ir pasisodino ant kelių.

– Kas yra? Kas negerai? – gaudydama orą paklausė Karolina.

Papilkėjęs ir aptemęs Korino veidas buvo apmiręs iš baimės, akys išsiplėtusios. Matydamas, kad ji nemiega ir yra sveika, Korinas ją paleido ir giliai atsidusęs delnais susiėmė veidą.

– Ką tu čia lauke veiki? – sumurmėjo jis. – Ar tu sveika?

– Man... viskas gerai. Aš tik... miegamajame buvo taip tvanku...

Karolina skubiai užsitempė naktinius marškinius.

– Bet ir čia tvanku! Ką tu darai? Kodėl buvai nuoga? – nesiliovė klausinėjęs Korinas.

Karolina išsigando pamačiusi, kad jis dreba. Ji prikando lūpą ir nusuko akis.

– Maudžiausi mėnulio spinduliuose, – atsakė ji.

– Ką?

– Aš maudžiausi mėnulio spinduliuose... Endžė sakė, kad tai galėtų padėti, – ramiai atsakė Karolina.

Kai jų kaimynė pirmą kartą apie tai užsiminė, Karolina širdyje pasišaipė iš tokio prietaro, bet dabar jai atrodė, kad išmėgintų viską.

– Kaip padėti? Mieloji, tu kalbi nesąmones.

– Padėti moteriai pastoti. Kai ji guli, o mėnulis apšviečia jos kūną, – susigėdusi atsakė Karolina.

– Ir tu ja patikėjai?

– Ne, iš tiesų tai ne. Tiktai... *kodėl* aš dar nesilaukiu, Korinai? Jau praėjo daugiau kaip metai! – sušuko ji. – Aš nesuprantu.

– Ir aš nesuprantu, – atsiduso Korinas. – Bet esu tikras – tas dalykas nutinka, kai ateina tinkamas metas, ir tiek. Metai – dar ne tiek daug. Tu jauna ir... patyrei didelių sukrėtimų atvažiuodama čia gyventi su manimi. Tai *įvyks*, mieloji, pamėgink nesijaudinti. – Jis pakėlė jos smakrą suėmęs pirštų galiukais. – Dabar eime vidun.

– Korinai... kodėl ką tik buvai taip nusigandęs? – paklausė Karolina, kai įsitempusi atsistojo.

– Ką? Kada?

– Ką tik, kai radai mane čia. Tu atrodei labai sunerimęs! Kodėl? Ką tu pamanei?

– Prieš porą metų už Vudvardo gyveno tokia moteris... nesvarbu. Aš tik pagalvojau, kad tau kas nors galėjo nutikti. Bet tu sveika, ir nebėra ko nerimauti... – įtikinėjo Korinas.

– Pasakyk man, būk geras, – neatlyžo Karolina, jausdama, kad jis nenori kalbėti. – Kas nutiko tai moteriai?

– Na, matyt, ir ji sunkiai pakėlė karštį kaip ir tu, ilgėjosi savo namų Prancūzijoje, tad ėmė miegoti lauke, kad būtų vėsiau, bet vieną naktį... vieną naktį ji...

Korinas ieškojo, kaip jai pasakyti užuolankom, jo pirštai gniaužė nakties orą.

– Ką ji padarė?

– Ji persipjovė gerklę, – paskubomis ištarė jis. – Namuose jos laukė trys vaikai.

Karolina mėšlungiškai nurijo seiles, jai sugniaužė gerklę pagalvojus apie tokią baisybę.

– Ir tu pamanei, kad aš... taip pat padariau? – tyliai paklausė ji.

– Ne! Ne, mylimoji, ne. Aš tik nerimavau dėl tavęs, ir viskas.

Jis parsivedė Karoliną į miegamąjį ir pasakė lauksiąs, kol ji užmigs, bet netrukus vėl pasigirdo jo knarkimas, o jos akys tebebuvo įsmeigtos į lubas.

Ji spėliojo. Spėliojo, ką Korinas veikia visą dieną. Anksčiau apie tai nė nepagalvodavo. Jis visada pasipasakodavo apie dienos darbus prie vakarienės stalo, – bet kaip jai žinoti, ar jis sako tiesą? Kaip jai žinoti, kiek laiko reikia parsivaryti paklydusius galvijus, persekioti vagis, pažymėti atsivestus veršelius, sukergti eržilą Apačį su veisline kumele, pataisyti tvoras, suarti, apsėti ar nuimti derlių kviečių laukuose, ar pripjauti šieno, ar dar ką nors. Ir, žinoma, Korinas, norėdamas atsikratyti Džo, galėdavo jį kur nors pasiųsti. O Šarka vakarais gana dažnai išeidavo kokią valandą prieš grįžtant Korinui. Pasitaikydavo, daugelį kartų, kada Karolina nežinojo, kur galėtų būti vienas ir kitas. Ir kaip jis lietė Šarką tada – kaip apėmė delnais jos pilvą per šventę Vudvarde. Tik apie tai Karolina tegalvojo gulėdama be miego ir kiekvieną vakarą spengiančioje tyloje laukdama Korino sugrįžtant. Kai išvysdavo savo vyrą, visos baimės išgaruodavo. Kai likdavo viena, jos suvešėdavo it piktžolės. Raminosi tuo, kad Šarka negraži, taip jai atrodė. Jos šiurkštūs plaukai, apkūni, svetimų veido bruožų. Įsikalė šiuos dalykus į galvą ir prisimindavo, kaip Korinas gyrė jos pačios grožį.

Bet vieną alsią rugpjūčio dieną, kai aukštai pakilusi saulė negailestingai degino pievų žolę, iš Karolinos buvo atimta net ši paguoda. Šarka stovėjo šonu į virtuvės langą, kad galėtų šlaunimi atsiremti į suolą, ir trumpu aštriu peiliu skuto morkas. Kaip visada, ji dainavo, veido išraiška buvo švelni, rankos užimtos darbu. Karolina stebėjo ją pro atviras didžiojo kambario duris prisidengusi knyga, kurią neva skaitė, bet nieko nebepaisė išgirdusi, kaip tyli daina ėmė trukčioti. Šarka liovėsi skutusi, jos žvilgsnis tapo tuščias, ranka pakilo prie išsipūtusio pilvo. Šarkos lūpas ištempė šypsena, tada ji vėl ėmė

darbuotis ir dainuoti. Kūdikis sujudėjo, suprato Karolina. Jis nemiega, yra gyvas toje moteryje. Jis klausosi, kaip motina dainuoja. Karolina tai iškentė ir pridėjo delną prie savo pilvo. Jis buvo daugiau negu lygus, net įdubęs, jos nepamalonino nei raumenų sluoksniu, nei viduje trykštančia gyvybe. Karolina apčiuopė savo šonkaulius ir klubų kaulus, aštrius, kaip medinius. Koks sausas, kietas ir negyvas atrodė jos kūnas, palyginti su Šarkos. Kaip negyvi lukštai, pelai, kuriuos vyrai išdaužo, kuldami kviečius. Ji vėl pažvelgė į indėnę ir akimirką taip sugniaužė gerklę, kad negalėjo kvėpuoti. Pro langą srūvanti šviesa išryškino tankių juodų Šarkos plaukų žvilgesį, dailų storos viršutinės lūpos išlinkį, nuožulnius aukštus skruostikaulius ir akis, šiltą jos odos spindesį. Šarka buvo labai graži.

Kitą rytą prieš auštant, vos Korinas sujudėjo ir ėmė busti, Karolina nutykino į virtuvę. Įpylė jam šaltos arbatos, atriekė dvi storas riekes vakarykštės duonos, aptepė medumi. Pasiūlė Korinui visa tai, kai jis atsisėdo markstydamasis pilkoje ryto brėkšmoje.

– Pusryčiai į lovą. Šeštadieniais visada valgydavau pusryčius lovoje, – pasakė jam šypsodamasi.

– Ką gi, ačiū. Koks svarbus aš jaučiuosi!

Korinas suėmė delnu jos veidą, paskui nugėrė didelį gurkšnį arbatos. Karolina atrėmė pagalves į lovos galą jam už nugaros.

– Dar pasėdėk, mielasis. Dar nereikia skubėti, – įkalbinėjo jį.

– Jeigu darbą atidėsi, jo greičiau ir neužbaigsi, – atsiduso jis gailiai.

– Dar bent penkias minutes, – maldavo Karolina. – Suvalgyk nors kiek duonos. Aptepiau ją tuo medumi, kurio mums pririnko Džo.

– Tas vyrukas stebuklus daro su bitėmis, – linktelėjo galvą Korinas. – Nebuvau matęs nieko panašaus. Jis tiesiog prieina, įkiša visą ranką į jų lizdą, ir dar nė karto nebuvo įgeltas.

– Gal žino kokių indėniškų burtų?

– Arba žino, arba jo oda tokia stora, kokios dar nėra buvę, – susimąstęs pasakė Korinas.

Karolina pagalvojo apie Džo – jo neatlaidžias juodas akis ir odą kaip medžio žievė. Ji net suvirpėjo stebėdamasi, kaip Šarka gali pakęsti jį lovoje.

– Korinai?

– Ką?

– Žinai, jau daugiau nei metai nuo mūsų vedybų, ir, na... niekada daugiau nebuvom nuvažiavę paplaukioti kaip tada per medaus mėnesį.

– Žinau. Žinau tai, Karolina. Taip sunku ištaikyti laiko, – atsakė Korinas atremdamas galvą į sieną, jo veidas tebebuvo mieguistas.

– Ar galim nuvažiuoti? Kuo greičiau? Aš tik... aš noriu praleisti su tavimi visą dieną. Visą dieną... Taip niekad nebūna, nes tau reikia dirbti tuos darbus.

– Na, aš nežinau, Karolina. Šiuo metų laiku tiek daug reikia nuveikti! Dabar turiu kaip niekad kvailus jaučius – menkiausią progą nutaikę jie ištrūksta už tvorų, kažin kur nuklysta, įklimpsta upelyje arba įkliūva į vielas ir dar visur kur. Gal po savaitės ar dviejų... kaip manai?

– Tu man pažadėjai, kad važiuosim, – ramiai tarė ji.

– Ir nuvažiuosim. Nuvažiuosim, – tvirtino jis.

Netrukus jis atsikėlė, apsirengė ir prieš eidamas į virtuvę virtis kavos švelniai paglostė Karolinai plaukus ir pabučiavo į viršugalvį. Karolina sėdėjo ir klausėsi, kaip barška kavos pupelės, trinksi į viryklę arbatinis, ir pajuto užliejant keistą nuovargį. Akimirką net pamanė, kad neturės jėgų atsikelti, ištverti iki galo dar vieną dieną. Visi kauleliai atrodė švininiai. Bet ji giliai įkvėpė ir atsistojo, lėtai ėmė rengtis.

Rugsėjo pabaigoje vieną lietingą popietę prie jų namų atėjo Džo – skrybėlę laikė rankose, buvo prisimerkęs per smarkų lietų, bet neįveikiamai ramus. Karolina nusišypsojo, bet negalėjo susivaldyti ir atsitraukė – dėl to pamatė, kaip sugriežtėjo Džo akys.

– Šarkai atėjo metas. Prašo, kad ten nueitumėt, – tarė Džo.

– Kur nueiti? Kodėl? – nesuprato Karolina.

– Pas ją. Padėti kūdikiui, – paaiškino Džo savo gomurine tartimi.

Jo balsas, kaip ir veido išraiška, buvo abejingas, bet kažkaip Karolinai perteikė, kad jis nepritaria žmonos prašymui. Ji dvejojo, jautė, kaip greitėja širdies plakimas. Jai teks eiti į tą žeminę. Nors jau buvo įpratusi prie Šarkos, nuolat šeimininkaujančios namie, tas žemas pusiau iš žemės iškilęs būstas jai atrodė kaip kokio gyvūno urvas.

– Aišku, – ramiai pasakė ji. – Aišku.

– Šitaip ji jus pagerbia, – pakiliai tarė Džo. – Toks darbas patikimas tik saviškiams.

Po nejaukios tylos, kai buvo skvarboma nenuspėjamo Džo žvilgsnio, Karolina grįžo vidun. Ji užsivožė skrybėlaitę, nusirišo prijuostę ir pajuto, kaip gerklę gniaužia panika. Nieko neišmanė apie gimdymą, neturėjo jokio supratimo, ką reikėtų daryti, kaip padėti. Ji nebuvo tikra, ar iš viso nori padėti.

Lauke Džo pirmą kartą parodė vienintelį nekantrumo ženklą – Karolina niekad nebuvo mačiusi, kad ponkai nekantrautų. Jis imliojo skrybėlę tai į vieną, tai į kitą ranką ir žvilgčiojo per petį į tą pusę, kur gulėjo gimdanti jo žmona. Tai išvydusi Karolina pajuto smigtelint kaltę ir nuskubėjo akis įbedusi į žemę, kad nematytų bauginamai nusidriekusių aplinkui žemės platybių. Po nepavykusios kelionės į Murų ūkį jai net galva svaigdavo iš baimės nuo Vudvardo apygardos erdvių. Tos platybės, regis, draskė jos mintis,

kėlė neištveriamą spaudimą akiduobėse. Ji jautė turinti bėgte pulti vidun, kol dar nesuiro į daleles ir nepakilo į visagalį dangų. Jiems žingsniuojant po kojom žliugsėjo, Karolinos sijono apačia greitai peršlapo, išsipurvino raudonomis žemėmis.

Į žeminę nulipusi tris laiptelius, ji žengė į minkštą, šiltą tamsą, apšviestą žibalinės lempos, kuri grūmėsi su tamsa lauke ir viduje. Buvo justi stiprus kvapas, susipynęs iš krosnelės dūmų, gyvūnų kailių ir žolelių, kurių Karolina neatpažino. Kraujas sudunksėjo smilkiniuose, kai ji pajuto susmingant visų akis – Šarkos, Baltosios Miglos ir Džo sesers Anės. Džo liko lauke ir dingo lietuje. Šarkos veidas buvo šlapias nuo prakaito, akys išsiplėtusios ir kupinos baimės. Kitų moterų veido išraiška buvo atsargi – nepasakysi, kad nedraugiška, tik santūri.

– Džo... paprašė ateiti. Jis sakė, tu... tu... prašei, kad ateičiau? – mikčiojo Karolina. Šarka linktelėjo galvą ir šyptelėjo, paskui, suėmus sąrėmiui, sukando dantis ir jos veidas tapo piktas. – Ką man daryti? Aš nežinau, ką turėčiau daryti! – būgštavo Karolina.

Baltoji Migla kažką ištratino ponkų kalba ir padavė Karolinai nedidelį medinį kibirėlį su lietaus vandeniu ir švarią audeklo skiautę. Senoji parodė, kad reikia tą skiautę sumirkyti vandenyje, tada mostelėjusi į Šarką priglaudė delną sau prie kaktos. Karolina linktelėjo ir atsiklaupė prie gimdyvės, šluostė jos apsipylusį prakaitu veidą drėgna vėsia pala ir baiminosi, kad atliekant tokią intymią paslaugą Šarka įžvelgs nerimą jos širdyje.

Prietemoje Baltoji Migla ėmė tyliai dainuoti monotonišką dainą ir jas visas užliūliavo. Karolina taip nusiramino, kad nebesuvokė, kiek jau praėjo laiko – valanda, minutė ar diena. Dainos žodžiai buvo nesuprantami, daina buvo nuobodi, ji Karolinai skambėjo kaip ilgas pratisas šilto prerijų vėjo šuoras, vienišas ir pagarbus. Taip pat vienodai, kaip bangos plūsta į krantą, Šarką užplūsdavo

skausmas, dantis sukandusi ji vartė akis. Atrodė kaip sulaukėjusi katė, bet nešaukė balsu. Tamsai lauke tirštėjant, tos bangos vis užplūsdavo ir užplūsdavo; Baltoji Migla toliau dainavo, maišydama aitrų gėrimą, jo davė Šarkai po truputį, po šaukštą. Tada vienu metu sulig žemu dusliu urkštimu Šarkos gerklėje jos kūdikis atsidūrė laukiančiose Anės rankose, o Baltosios Miglos daina nutrūko, ji šaižiai riktelėjo iš džiaugsmo, jos suvytęs veidas nušvito plačia šypsena, paskui ji ėmė juoktis. Karolina šypsojosi iš palengvėjimo, bet kai Anė padavė spurdantį, knirkiantį kūdikį jo motinai, pajuto rakštį įsmigus į širdį ir ten likus. Jos akys sudrėko nuo ašarų, ir kai nusisuko, kad jas paslėptų, tamsiame žeminės kampe išvydo porą pentinų su odiniais dirželiais. Korinas tų pentinų ieškojo ir klausė jos, ar nematė kur namuose. Karolina spoksojo į juos, ir rakštis smigo vis giliau.

Sulaukęs dviejų mėnesių, kūdikis buvo putlus ir mielas. Ponkų kalba jo vardas reiškė *Pirmagimis Sūnus*, bet tėvai ir visi kiti vadino Viljamu. Jis keliaudavo po rančą nešioklėje Šarkai ant nugaros ir apskritomis akutėmis dairėsi į pasaulį kiek nustebęs. Nešioklėje jis ir miegodavo seilėdamasis smakrą, nė nesujudėdavo Šarkai grįžus prie darbų didžiajame name ir jos kūno nevargino. Atrodė, kad ir šaltis, ir karštis menkai veikia tos moters nuotaiką. Ji ateidavo į Masių namus apsisiautusi stora ryškiai raštuota skraiste, vėjo tamsiai nurausvintais skruostais ir kaip gagato karoliukai blizgančiomis akimis.

Karolinai buvo skaudu laikyti Viljamą ant rankų, bet vis tiek dažnai to paprašydavo. Tai buvo tas pats, kas čiupinėti žaizdą ar spaudyti mėlynę. Ji atsargiai laikydavo kūdikį ant sulenktos rankos ir švelniai sūpuodavo. Vaikas buvo gero būdo, neverkdavo, išvydęs svetimą. Jo veidelyje kaitaliojosi vaikiški jausmai, jie jaudino Karo-

linos širdį, ir ta rakštis nebe taip dūrė, kai jis vos pastebimai surauk-davo antakius nesuprasdamas jos kalbinimo, kai jam sulipdavo vokai ir atsileisdavo burnytė imant miegui, kai stebėdavosi išpūtęs akutes, jai išskleidus povo plunksnų vėduoklę. Bet skausmas jį ati-duodant besididžiuojančiai motinai kaskart būdavo vis stipresnis, labiau užgaudavo; o užvis sunkiausia buvo matyti, kaip su kūdikiu žaidžia Korinas, parėjęs iš darbo. Jo rudai įdegusios rankos, apė-musios mažą vaiko kūnelį, atrodė neįmanomai didelės, jis kvailai šiepdavosi, kai pavykdavo kutenant ar vaipantis Viljamą prajuo-kinti. Kaskart, kai pastangos pasiekdavo tikslą, Korinas žvilgtelė-davo į žmoną, kad kartu pasidžiaugtų, bet Karolinai buvo sunku šypsotis, nors ir žinojo, kad jis to nori. Matyti, kaip jis myli šį vaiką, ne jos vaiką, buvo kone daugiau negu nepakeliama.

Viljamo neketino krikštyti, ir Karoliną tai nustebino, nors ir buvo suprantama. Ji kiek nerimavo dėl pavojaus vaiko sielai, bet Šarka tik nusijuokė, jai nedrąsiai užsiminus, kad ta ceremonija, at-likta dėl visa ko, vaikui nepakenktų.

– Mūsų protėviai jį saugo, ponia Masi. Jums nėra ko rūpintis, – nusišypsojo ji.

Karolinai buvo nepatogu vėl apie tai kalbėti, bet ji pasiūlė vietoj krikštynų surengti vaišes, ir Šarka sutiko. Karolina išsiuntė kelis kvietimus, bet tiktai Endžė Foset panoro atšvęsti indėnų ber-niuko gimimą ir atjojo savo ilgakoju žirgu, prikrovusi balnakrep-šius nebenaudojamų kūdikio drabužėlių ir vystyklų.

– Man užteks trijų vaikų, tad viso to nebereikės, – pasakė ji Šarkai.

Prieš savaitę Karolina buvo pasiuntusi Hačą į Vudvardą par-vežti dovanų, kurias buvo užsakiusi Korino ir savo vardu. Šarka kiekvieną dovaną priėmė vis labiau sutrikusi, ir pobūvio nuotaika darėsi nejauki.

– Ponia Masi... to jau per daug, – sakė jai Šarka, o jos akys buvo nerimastingos.

Anė ir Baltoji Migla persimetė žvilgsniais, kurie Karolinai liko mįslingi.

– O Dievulėli, kokie gražūs daikčiukai! – sušuko Endžė.

– Na, mielas berniukas turi turėti gražių daikčiukų, – šypsojosi Karolina ir staiga pasijuto išsidavusi. Ji suprato, kad jie galėjo įžvelgti jos jausmus, – kad šias dovanas ji norėjo duoti savo vaikui, ne Šarkos. Slėpdama nerimą ji atsigręžė į Viljamą, miegantį nešioklėje, perbraukė pirštu per jo atsipalaidavusį veiduką. Bet buvo tik dar blogiau. Jos skruostai išraudo ir kažkoks gumulas gniaužė kvapą. – Kas dar norėtų pyrago? – paklausė ji įsitempusi, atsistojo ir gelbėdamasi išėjo į virtuvę.

Antroji žiema prerijose Karolinai buvo sunkesnė negu pirmoji. Keturios namų sienos, uždariusios kartu su Šarka ir Viljamu, tapo jai kalėjimu – juodu buvo nuolatinis, kasdienis priminimas, kaip jai nesiseka. Kai Šarka grįžo darbuotis linksmai nusiteikusi ir lengvai su viskuo susidorodavo, Karolinai tai tik įrodė, kad ji niekada nepritaps prerijose taip, kaip ponkų moteris. Jai čia niekada nesiseks, nepatiks gyventi, ji niekada neįleis čia šaknų, taip ir liks blaškoma paviršiuje kaip kokia muilinė guboja. Jai buvo vis sunkiau ir sunkiau kalbėtis su Šarka, dainuoti ir ką nors pasakoti, kaip buvo įpratusios. Žodžiai strigdavo gerklėje ir ji baiminosi, kad net kuo tikriausias susižavėjimas Šarka ar Viljamu bus atmieštas sielvarto, kurį išgyveno, ir skambės nenuoširdžiai.

Užsukęs išgerti kavos Hačas atsargiai skatindavo kalbėti atvirai, vėl imti jodinėti, ko nors griebtis, kad tik neliktų užsidariusi namie. Karolina išsiblaškiusi jį patikindavo, kad viskas gerai, ir rančos dar-

bininkų vyresnysis neturėdavo kito pasirinkimo, kaip tik pasišalinti, bet išeidavo susimąstęs. Kai likti užsidarius būdavo nebepakeliama ir Karolina sukaupusi drąsą išeidavo laukan, vėjas raižydavo jai veidą tartum peiliu, o užlijęs lietus sukeldavo siaubą; sužvarbus jai prireikdavo daugelio valandų sušilti, nors ir kaip arti viryklės glaustėsi. Vieną rytą, pramušusi ledą vandens cisternoje ir pajutusi, kaip nutvilkė šalčiu ant rankų užtiškę lašai, ji prisiminė šiltą vandenį tvenkinyje, kur juodu su Korinu maudėsi per medaus mėnesį; stovėjo ir žvelgė į tamsų vandenį prikaustyta nusiminimo.

Naktį, kai aplinkui namus stūgaudavo vėjas taip garsiai, kad negalėjai negirdėti, Karolina ir Korinas dažnai gulėdavo be miego. Vieną tokią naktį po antklodėmis jis tingiai braukinėjo Karolinai ant peties kažkokius raštus, ir tai ją kartu ramino ir jaudino. Jai buvo mielas Korino kvapas, stiprus ir, po visos darbo dienos išbuvus su storais drabužiais, atsiduodantis gyvuliais. Ji stipriai glaudėsi prie vyro, kaip skęstantis kabinasi į ką nors plūduriuojančio, gulėjo kietai užsimerkusi, jausdamasi taip, tartum namus bet kurią akimirką kas nors galėtų užpulti, atplėšti nuo žemės ir nusinešti su jais abiem viduje. Namai tiktai pramanas, mąstė ji, trapus kiautas, skiriantis nuo siautėjančios tuštumos lauke, jis gali dingti per vieną širdies tvinksnį. Kol Korinas čia, sakė ji sau, kol jis čia, kartu, jai niekas nesvarbu. Jis, regis, jausdavo jos baimes ir kalbėdavo, kad ją nuramintų, – buvo girdėjusi jį taip įkalbinėjant baikščius arklius. Jo balsas buvo žemas, ir Karolinai reikėjo įsitempti, kad girdėtų jį per vėjo gausmą, – žodžiai ritosi vienodu ritmu, tartum vanduo sruventų, ir atnešdavo zuikmiegį.

– Turbūt mums reikėtų užjausti Baltąją Miglą ir Anę, nors žinau, kad ponkai gimę taip gyventi ir yra tvirtesni už mus, bet vis tiek tokią naktį kaip ši nenorėčiau, kad nuo vėjo užstotų vien kailiai. Hačas man pasakojo apie Didįjį myrį aštuoniasdešimt septintųjų

žiemą – tai buvo dar prieš man išvykstant į Vakarus, ir mudu abu, dar nepažįstami, gyvenome Niujorke. Kai tik užsimenu apie pasitaikiusią žvarbią žiemą, Hačas purto galvą ir sako, kad tai niekis, palyginti su Didžiuoju myriu. Ištisos kaimenės galvijų sušalo ten, kur stovėjo. Raitieji piemenys mirė ganyklose ir jų nerado iki pavasario, kol nutirpo sniegas, jie liko sausi sėdėti aukštai balnuose, kelius prisitraukę prie krūtinės – taip mėgino sušilti. Visi galvijai buvo liesi ir silpni, nes vasara prieš tą žiemą pasitaikė sausringa, stigo žolės ir kito pašaro. Jie gaišo tiesiog *kaimenėmis*. O karvės išsimesdavo dar neatėjus laikui veršiuotis, nes vos užteko peno vienai burnai, o ką kalbėti apie dvi. Pats Hačas tada neteko trijų pirštų – dviejų dešinės kojos ir vieno kairės. Jis jodinėjo per tokią pūgą, kad vos įžiūrėjo arklio ausis, – stengėsi išjudinti galvijus, kad bėgiotų, o ne stingtų susimetę į didžiulę krūvą ir taptų sušalusia mėsa, – ir kai dienos pabaigoje nulipo nuo arklio, nebejautė ne tik pėdų, bet ir kojų. Sakė man, kad batus nusiavė tik po trijų dienų, o per tą laiką pėdos ištino, pajuodo, kraujas buvo tiesiog užšalęs gyslose. Tai tiesa – pats mačiau tuštymę, kur tie pirštai turėtų būti. Yra buvę dar neregėtų pūgų visur kur, nuo Meksikos ligi Kanados, ir aš prisimenu, – o tu ar prisimeni, kad vienais metais, kai buvai maža, nebuvo jautienos? Gal buvai dar per maža, o aš prisimenu, jog Niujorke nebuvo jautienos. Virėja visaip stengėsi ištisas savaites, bet buvo neįmanoma gauti. Ir kaip būtų buvę įmanoma, jei visi vargšai gyvulėliai gulėjo ganyklose po pusnimis. Tad ši pūga ir vėjas – na, kaip sako Hačas, yra niekis, mano brangioji. Prerijos mums prielankios, Karolina. Mums juk šilta, ar ne? Ir esam saugūs. Kaip galėtų būti kitaip, jei turime vienas kitą?

Korinas taip kalbėjo ir kalbėjo per audringą naktį, krušai daužant stogą tartum švininiais šratais, ir Karolina snaudė, gulėjo pusiaumiga, dėmėjosi ramiai tariamus žodžius ir jautė, kaip skaudžiai

šąla pėdos dėl to, kad Hačas neteko trijų pirštų, kaip stingsta širdis dėl to, kad kaubojai sėdi prisitraukę kelius prie krūtinės gaiviame prerijų vėjyje.

Tūkstantis devyni šimtai ketvirtųjų pavasarį atrodė, kad visur pilna mažylių. Kelioms kumelėms iš paskos nevikriai strapaliojo kumeliukai, kiemo vištos tupinėjo apie daugybę pūkuotų viščiukų, net tolimuose rančos kampeliuose buvo girdėti Viljamo balsas, o nedidelė šiurkščiaplaukė terjerė, priklausanti juodaodžiam virėjui, pravardžiuojamam Kovu, atsivedė vadą bukanosių šuniukų – buvo netikėtai susitikusi su kažkokiu neaiškios kilmės Vudvardo mišrūnu. Oras vėl šilo, dienos ilgėjo. Nebeliko ledo cisternoje, nebeužklupdavo audros su kruša ir šalti šiaurės vėjai. Sudygę kviečiai ir sorgai buvo šviesiai žali, o Karolinos išstypę vyšnių medeliai apsipylė žiedais. Bet Karolina, kad ir kaip stengėsi, nepajėgė atsikratyti nusivylimų naštos ir baimės būti atviruose laukuose, žemėje, kurią jos vyras taip mylėjo.

Vieną gražią sekmadienio popietę juodu sėdėjo verandoje; prieš tai keliaujantis pamokslininkas buvo užsukęs laikyti pamaldų visiems rančos gyventojams, ir įžvelgusi pasitenkinimą besisupančio kėdėje Korino veide Karolina pasijuto esanti nuo jo už šimto mylių.

– Ką tu skaitai? – po kiek laiko paklausė jis, ir Karolina net krūptelėjo, nes manė, kad jis užsnūdo prisidengęs Vudvardo laikraščiu. Ji nusišypsojo ir pakėlė knygą taip, kad jis galėtų matyti viršelį. – Ką, ir vėl „Virdžinietį“? Ar tau dar nenusibodo?

– Šiek tiek nusibodo. Bet ji viena mano mėgstamiausių knygų, ir kol nenuveši į miestą nusipirkti kokių kitų... – truktelėjo ji pečiais.

– Gerai jau, gerai. Važiuosim kitą savaitę, tiks? Kai Scylė at-

sives kumeliuką. Bet jei nenori manęs laukti, visada gali važiuoti viena. Nieko tau nepakenks...

– Tu nesupranti! Aš verčiau palauksiu tavęs, – nutraukė jį Karolina.

Vos pagalvojus, kad reikės leistis į Vudvardą vienai, jai susukdavo skrandį.

– Tada gerai, – nusileido Korinas, užsidengęs laikraščiu. – Paskaityk man iš tos knygos. Sužinokim, kas ten taip ypatinga.

Karolina pažvelgė į puslapį, kurį skaitė. Nieko čia ypatinga, pagalvojo ji. Nieko, tik tai, kad pagrindinė veikėja, išauklėta dama iš rytų Amerikos, susikūrė tokį gyvenimą, rado tokią laimę laukiniame krašte, sugebėjo įžvelgti jo grožį, o ji, Karolina, nesugebėjo, ir anai pavyko suprasti savo vyriškį, o Karolinai nepavyko. Ji atidžiai tyrinėjo puslapius, tartum juose kur nors būtų slypėjusi ta paslaptis, tartum ji būtų galėjusi išmokti, kaip prigyti Vakaruose, kaip juos mylėti, kaip padaryti, kad jai čia patiktų. Bet pastraipoje, kurią ji skaitė, buvo rašoma apie Molės Vud apsisprendimą išvykti – sunkų laikotarpį prieš laimingą, džiugią tai merginai pabaigą, ir Karolina dvejojo prieš pradėdama ją skaityti – sėdėjo tiesiai, kaip buvo įpratinta, o knygą laikė aukštai prieš save, kad balso neslopintų palenktas kaklas.

– *Tai buvo po Virdžiniečio įsimintino apsilankymo pas ją. Tada jis pasakė, kad jau greitai išmuš ta valanda, kai jis ateis. Ji apsisprendė išvengti tos valandos. Ji bėgo nuo savo pačios širdies. Nedrįso pasitikėti savimi ir vėl stoti akis į akį su savo stipriu, nepalenkiamu mylimuoju...*

– Oho, kaip dramatiška, – mieguistai sumurmėjo Korinas, kai Karolina baigė skaityti ir užvertusi knygą perbraukė delnu viršelį užsilanksčiusiais kampais, apsiglamžiusį nuo daugelio kartų skaitymo.

– Korinai, – nedrąsiai paklausė Karolina kiek vėliau, kai saulė persirito į vakarų pusę, – ar tu miegi?

– Mmm, – pasigirdo mieguistas atsakymas.

– Aš jau greitai galėsiu naudotis savo pinigais, Korinai. Žinau, esu tau sakiusi, bet... nepasakiau, kiek yra pinigų. Jų yra... labai daug. Mes galėtume išvažiuoti, kur tik tu panorėtum... tau nebereikėtų taip sunkiai dirbti...

– Išvažiuoti? Kodėl turėtume kur nors išvažiuoti? – paklausė jis.

Karolina prikando lūpą.

– Tiesiog... čia mes taip nuo visko atsiskyrę – taip toli nuo miesto! Galėtume... galbūt galėtume nusipirkti namą Vudvarde. Aš galėčiau ten pabūti dalį savaitės... Arba galėtume perkelti viską arčiau, perkelti visą mūsų rančą! Aš galbūt galėčiau įstoti į literatų klubą...

– Ką tu kalbi, Karolina? Aš niekaip negaliu perkelti rančos arčiau miesto! Galvijams reikia plačių ganyklų, o žemė arčiau miesto dabar visa perleista naujakuriams.

– Bet tau daugiau nebereikėtų auginti galvijų – ar nesupranti? Mes turime pinigų – užtektinai pinigų! – sušuko ji.

Korinas atsisėdo ir sulankstė laikraštį. Jis žvelgė į savo žmoną, ir ši net nusigręžė išvydusi, kad jį įžeidė.

– Jeigu man būtų rūpėję tik pinigai, aš būčiau likęs Niujorke! Mylimoji! Šis gyvenimas yra visa tai, apie ką aš svajojau, kai dar mažą tėvas buvo nusivežęs į Čikagą ir Kolumbijos parodoje pamačiau Bizonų Bilo* Laukinius Vakarus ir Pasaulinį arklių prajodinėtojų suvažiavimą... Štai tada ir nusprendžiau čia vykti su tėvu, kai jis ieškos naujų tiekėjų. Stebėjau kaubojus ir raitelius ir supratau, kad būtent tai ir noriu veikti gyvenime. Valdyti rančą man yra ne tik darbas... tai mūsų gyvenimas, o čia yra mūsų namai, ir negaliu nė pagalvoti, kad kada nors panorėsiu keltis gyventi kitur. Ar to tu

* *Buffalo Bill* – William Frederick Cody (1846–1917), bizonų medžiotojas, JAV Laukinių Vakarų kaubojų šou trupės vadovas.

nori? Ar nori gyventi kur nors kitur? Gal kur toliau nuo manęs? – to paklausus jo balsas nutrūko, ir Karolina, skubiai į jį pažvelgusi, buvo priblokšta, kai išvydo ašaras jo akių kampučiuose.

– Ne! Aišku, ne! *Niekada* nesiskirsiu su tavimi, Korinai, tiktai...

– Kas yra?

– Nieko. Aš tik pagalvojau... gal būčiau laimingesnė, jei turėčiau daugiau su kuo bendrauti. Su labiau išsilavinusiais žmonėmis, negu čia yra. Ir gal... jei būčiau laimingesnė, pagaliau padidėtų šeima.

Tai išgirdęs Korinas nukreipė žvilgsnį į tolį už galvijų aptvarų ir, atrodė, ilgam susimąstė. Karolina, manydama, kad kalba baigta, atsirėmė į kėdės atkaltę ir užsimerkė perimta liūdesio ir išvarginta mėginimo išsakyti savo baimes.

– Mes galime imtis statybų. Dalį pinigų galime panaudoti dukart padidinti namo plotui, jei nori, ir gal nusamdyti tarnaitę, šeimininkę, kad perimtų darbus iš Šarkos, kai dabar jai reikia rūpintis Viljamu... Gal įsitaisyti elektros generatorių. Ir įsivesti vandentiekį. Kad vonios kambarys tau būtų kaip reikiant, su viduje tekančiu vandeniu... Kaip dėl to? Ar tai tinka? – paklausė Korinas, jo balse buvo girdėti, kaip yra įsižeidęs ir pasiryžęs viskam.

– Taip, galbūt. Vonios kambarys būtų labai malonu. Pažiūrėsim, kai ateis pinigai, – atsakė Karolina.

– Ir labai greitai nusivešiu tave į miestą. Galėsime ten pernakvoti, gal net likti dvi naktis, jei norėtum? Nupirksim tau tiek knygų ir žurnalų, kiek pajėgsim parsivežti, o man reikės užsukti pas Džo Stouną naujų pentinų. Taip kvailai sulaužiau atsarginių porą, o senųjų niekaip negaliu rasti...

– Jie yra Džo ir Šarkos namuose. Žeminėje, – abejingai pasakė jam Karolina.

– Ką? Iš kur tu žinai?

– Mačiau juos ten, kai buvau padėti Šarkai gimdant.

Pati savęs nekęsdama Karolina atidžiai jį stebėjo. Ieškojo kaltės ar sutrikimo ženklų, išdavikiško nuoraudžio. Bet Korinas tik plekštelėjo sau delnu į kaktą.

– O Viešpatie, žinoma! Aš juos paskolinau Džo prieš daugelį mėnesių! Tą dieną mes persekiojom vagis siaurame žemės ruože, ir jo pentinai sulūžo; kadangi Šliundra buvo klusni, o tas jo eržilas siautėjo, aš jam daviau savo pentinus. Nė į galvą neatėjo paprašyti grąžinti po tokio ilgo jojimo – taip traukė kristi lovon miegoti! Kodėl nepasakei, kai pamatei juos, mieloji?

– Na, aš... – Karolina sudvejojo ir gūžtelėjo pečiais. – Aš... tiesiog užmiršau, ir tiek. Gimė kūdikis, ir mane tai išblaškė.

Korinas pašoko nuo kėdės.

– Kaip gerai, kad dabar prisiminei! Einu ir tuoj pat juos parsinešiu, kol abu vėl neužmiršom, – nusišypsojo jis ir išėjo.

Karolina žvelgė, kaip jis tolsta, ir paslėpė veidą rankose – pirmą kartą po Viljamo gimimo, nes nedarė taip nei prisiminusi pentinus, gulinčius Šarkos namuose, nei kai įsivaizduodavo, kaip skubiai, nekantraujant jie buvo ten nusimesti, nušveisti šalin aistringų rankų, trokštančių kuo greičiau atsidurti slaptame svetimavimo guolyje po antklodėmis.

Kai užsiminė, kad reikia keltis gyventi į miestą – artėjant antrosioms vedybų metinėms, – Karolina sugavo savo vyrą stebint ją daug atidžiau – galbūt ieškojo negalios ar melancholijos ženklų. Tad jis bus pamatęs, kad ji darosi vis tykesnė ir akivaizdžiai netenka jėgų, bet mažai ką galėjo dėl to padaryti. Karolina šypsodavosi, kai jis paklausdavo apie savijautą, ir tikindavo, kad ji visai sveika. Nesakė, kad atidariusi duris jaučiasi taip, lyg tuoj tuoj pargrius, nusiris kūliais į

žiojinčią tuščią prerijų erdvę, kur nėra žmogaus rankų statinio, galinčio ją sulaikyti. Ji nesakė, kad, kai žvelgia į tolius, širdis susitraukia, o paskui ima daužytis taip garsiai, jog ir Šarka tikrai gali girdėti. Ji nesakė, kad dangus toks platus, jog pažvelgus svaigsta galva. Ją ramino, regis, tik Viljamas ant rankų. Ji stebėjosi, kaip jis stiprėja, siekia daiktų, sučiupęs kramto jai pirštus. Šio mažo prisiglaudusio kūnelio judesiai Karolinai, regis, užpildydavo tamsią tuštumą sieloje, ir Šarka šypsojosi matydama švelnią jos veido išraišką. Bet Karolina vis turėdavo grąžinti kūdikį motinai, ir toji tuštuma kaskart vėl atsiverdavo.

Daržo augalai vyto, buvo stelbiami besibraunančių piktžolių. Nenuimtos daržovės pleišėjo ir puvo saulėje. Šarka sutiko perimti daržo priežiūrą, bet ir ji stebėjo Karoliną kiek suraukusi antakius, lyg mėgindama suprasti jos būklę. Ji vertė Karoliną prižiūrėti, kaip rauna likusius po žiemos augalus ir pertvarko daržą vasaros derliui.

– Jūs man turit pasakyti, ką sodinti, ponia Masi. Turit pasakyti, kur sodinti, – reikalavo ji, nors abi žinojo, kad Šarka šioje srityje nusimano gerokai daugiau.

Karolina atsikalbinėjo, bet ponkų moteris varno sparno juodumo plaukais ramiai ir atkakliai atmesdavo visus prieštaravimus. Kai Šarka darbavosi kastuvu ir kauptuku, Karolina visada likdavo namo pavėsyje, susidėjusi rankas už nugaros ir atsirėmusi į šiurkščią medinę sieną, tartum tikėdamasi paramos. Šarka atšoko aiktelėdama, kai atkapstė barškuolę gyvatę, tūnančią supuvusių lapų priedangoje, bet vikriai ją užmušė kauptuku ir suglebusią nusviedė šonan.

– Na, tik pagalvokit, jei baltoji ponia būtų taip padariusi Rojo sode! – juokdamasi šūktelėjo ji Karolinai.

Bet šiai toks smurtinis veiksmas sukėlė šleikštulį.

– Rojaus. Ten buvo Rojaus sodas, – sušnibždėjo ji ir nieko daugiau nepasakiusi nuėjo vidun, braukdama pirštais per sieną.

Vieną vakarą Karolina pastebėjo, kaip Korinas sustabdė Šarką, kai ši su Viljamu nešioklėje ant nugaros ėjo į žeminę, kur turėjo ruošti dar vienus pietus, tvarkytis kitame namų ūkyje. Ji stovėjo prie lango sulaikiusi kvapą, o Korinas, nužirgliojęs prie Šarkos, sustabdė ją uždėdamas ranką ant peties. Karolina įtempė klausą, tartum būtų galėjusi išgirsti, ko jos vyras klausia, – net pro langą buvo matyti, kad jo veidas – vieni klausimai. Šarka jam atsakinėjo kaip visada santūriai. Jokių gestų, jokių veido išraiškų, galinčių išduoti, – bent jau Karolinai nieko tokio nepavyko įžiūrėti. Kai Korinas paleido indėnę ir pasuko namo, Karolina nusigręžė nuo lango ir ėmė dėlioti į lėkštes Šarkos jiems paruoštus valgius. Tirštą kepintų kukurūzų sriubą su storais keptos jautienos gabalėliais ir šiltą duoną.

Korinas buvo sunerimęs dėl to, ką jam pasakė Šarka, tai buvo akivaizdu. Karolina jautėsi indėnės skaudžiai įžeista, bet dėdama valgį ant stalo norėjo, kad Korinas nusiramintų, nesirūpintų dėl jos, nes nežinojo, ką atsakytų, jeigu jis paklaustų, ar ji laiminga. O kai juodu susėdo valgyti, štai ką jis pasakė:

– Aš tikrai manau, mieloji, kad tau reikia išmokti jodinėti ir kartais išjoti su manimi, pamatyti daugiau žemės, kurioje mes gyvename. Niekas man taip nedžiugina širdies, kaip greitas jojimas per prerijas, kai vėjas ir eiklus geras žirgas nuteikia žvaliai... – bet jis nutilo, nes Karolina purtė galvą.

– Aš paprasčiausiai negaliu, Korinai! Būk geras, neprašyk manęs... aš mėginau! Arkliai mane gąsdina. Ir jie tai supranta – Hačas sako, kad jie gali jausti, ką išgyvena žmogus, ir dėl to jo neklauso...

– Bet tu bijojai Džo ir Megės, kol su jais nebuvau supažindinęs. Dabar jų nebebijai, ar ne?

– Na, ne... – sutiko ji nenoromis.

Šarkos ji, aišku, nebebijojo, bet kai retkarčiais į namus užsukdavo Džo pasikalbėti su Korinu arba ką nors atvežęs iš Vudvardo,

po krūtine jai vis dar kaip kumščiu sugniauždavo. Džo veidas jai atrodė žiaurus, kad ir ką sakytų Korinas. Jo bruožai bylojo apie polinkį į smurtą ir žvėriškumą.

– Na, taip pat būtų ir su arkliais. Ta kumelė, ant kurios tu jojai, – Klara. Taigi ji romi kaip ėriukas. O tas moteriškas balnas, kurį tau nupirkau, riogso pašiūrėje, visas voratinkliais apėjęs... Dabar keičiasi metų laikas, oras geresnis... Jei tik išjotum su manimi ir pažiūrėtum, kokia graži čia Dievo sukurta ir žmogaus rankos neliesta žemė...

– Aš tiesiog negaliu! Būk geras, neversk manęs! Aš kur kas laimingesnė likdama čia...

– Ar tikrai? – paklausė jis. Karolina maišė šaukštu sriubą ir nieko neatsakė. – Megė man sako... – ir jis nutilo.

– Ką? Ką ji tau sakė apie mane?

– Kad tu nenori net išeiti už durų. Kad būni viduje ir esi pernelyg tyki, o jai tenka nudirbti gerokai daugiau darbų. Karolina, aš...

– Ką? – vėl paklausė ji, baimindamasi išgirsti tai, ką jis pasakys.

– Aš tik noriu, kad būtum laiminga, – liūdnai atsakė jis.

Žvelgė į ją atvirai, ir ji matė jo akyse tiktai tiesą ir meilę, ir vėl ėmė nekęsti savęs, kam galvoja, kad jis galėjo ją išduoti, kad pasinaudojo ne jos nevaisingu kūnu ir pradėjo sūnų su kita.

– Aš... – prabilo Karolina, bet negalėjo sugalvoti, ką sakyti. – Ir aš noriu būti laiminga, – sušnibždėjo ji.

– Tada būk gera ir man pasakyk. Pasakyk, ką turiu daryti, kad būtum laiminga! – maldavo jis.

Karolina tylėjo. Ką ji galėjo sakyti? Korinas darė viską, ką daro vyras, kad padovanotų jai vaiką, bet jai nepavyksta. Jis pamilo ją, vedė, suteikė naują gyvenimą, ir negalima dabar prašyti, kad leistų to gyvenimo atsisakyti.

– Mes vėl nuvažiuosim paplaukioti. Vėl mums bus medaus mėnuo. Važiuosim – šį sekmadienį. Velniop tą rančą, velniop darbą – svarbu tik tu ir aš, mano meile. Ir šį kartą pradėsim vaikelį, aš tai žinau. Ką pasakysi? – nekantravo jis.

Karolina papurtė galvą ir pajuto visą esybę krečiantį virpulį. Jau per vėlu, suprato ji. Antram jų medaus mėnesio pasiplaukiojimui jau per vėlu. Ji nebegrįš prie to tvenkinio, tik ne dabar. Jis per toli, kelias per daug atvira vietove; jai dabar tai per sunku, per daug gąsdina. Tad kas belieka? Ar gali ji pasiūlyti dar ką nors?

– Tiktai... tiktai pažadėk, kad niekada manęs nepaliksi, – pasakė ji pagaliau.

Korinas ją apkabino ir tvirtai laikė glėbyje tylėdamas, jausdamasis bejėgis, netekęs vilties.

– Aš *niekada* nepaliksiu tavęs, – sušnibždėjo jis.

Pirmą karštą birželio naktį Karolinai nubudus tamsoje prakaitas vėso tarp krūtų, telkėsi pilvo įduboje ir buvo priplojęs plaukus prie kaktos. Ji sapnavo, kad nubunda ganyklose viena, tartum tą dieną, kai buvo išsiruošusi pas Murus, užmigo ir tik dabar nubudo. Nei namų, nei rančos, nei žmonių, nei Korino. Ji gulėjo tylomis ir klausėsi savo kvėpavimo, kaip jis lėtėja, rimsta. Rankos buvo kaip žąsies oda. Pažvelgė į teikiantį paguodos Korino pavidalą šalia, ryškėjantį pilkoje šviesoje, prasiskverbusioje pro langines. Lauke kaip kas naktį nuaidėjo prerijų vilko staugimas, nekliudomai atskriejęs per beribes, bekraštes mylias. Karolina užsimerkė ir stengėsi negirdėti to balso. Nubudus iš tokio sapno, tokio košmaro, jis tiesiog sukrėtė iki sielos gelmių. Bylojo vis kartodamas jai apie negyvenamus plotus už sienų, apie dyką, nežinančią gailesčio žemę.

Tada Karolina staiga pripažino tai, ką seniai žinojo, tik atkakliai

atmesdavo. Ji čia gyvena. Čia yra jos vyras, čia yra jos gyvenimas – štai kaip. Jokių pokyčių, niekur nė žingsnio. Taip jai buvo sakęs Korinas. Ir vaikų nėra. Jau dveji metai, kai juodu su Korinu susituokę, ir jai nepavyksta pastoti – iš tiesų ne dėl to, kad jie būtų nesistengę. Stebėsiu, kaip Šarka ir Džo augina pulkelį vaikų, galvojo Karolina, o savo vaiko taip ir neturėsiu. To neįmanoma ištverti. Jei Šarka vėl pastos, jau nebegalės jos turėti namie visą dieną. Tad vėl sėdės šiuose tuščiuose namuose, o Korinas bus toli – pirks ar parduos gyvulius, varys grynakraujį jojamąjį žirgą naujam šeimininkui arba derėsis Vudvarde dėl kviečių kainos. Šiuose tuščiuose namuose, stovinčiuose tuščioje žemėje, visą jai likusį gyvenimą. *Aš neteksiu proto,* suvokė Karolina, aiškiai išvydo šį faktą lyg spausdintus žodžius, slenkančius jai prieš akis. *Aš neteksiu proto.* Ji atsisėdo šaukdama ir užsispaudė delnais ausis, kad negirdėtų to riksmo ir po jo stojusios visiškos tylos.

– Kas yra? Kas čia darosi? Ar tu sergi? – vebleno Korinas, pažadintas iš miego. – Kas tau, mano brangioji? Ar susapnavai košmarą? Būk gera, pasakyk man! – maldavo jis, nutvėręs Karoliną už rankų, kad sustabdytų ant jų abiejų pasipylusius smūgius.

– Aš tik... aš tik... – žiopčiojo ji dusdama ir purtydama galvą.

– Kas? Sakyk man!

– Aš tik... negaliu miegoti, kai visą naktį skalija tie *prakeikti* vilkai! Ar jie kada liaujasi? Visą naktį! Kiekvieną naktį! Jie varo mane iš proto, aš tau sakau, *po velnių*! – šaukė Karolina kupinomis įsiūčio ir baimės akimis.

Korinas išklausė ir nusišypsojo.

– Žinai, tai pirmas kartas, kai išgirdau tave keikiantis, – tarė jis paleisdamas Karoliną ir nubraukė susivėlusius plaukus jai nuo veido. – Ir, turiu pasakyti, tau puikiai pavyko! – nusišiepė jis.

Karolina liovėsi verkusi. Ji žvelgė į neaiškią Korino šypseną

tamsoje ir ją apėmė keista ramybė – dėl nuovargio priselino miegas, sukaustė ir įveikė per kelias sekundes.

Rytą prieš pusryčius Korinas kažkur trumpam išėjo ir grįžęs šypsojosi žmonai žiburiuojančiomis akimis. Karolinos akys buvo pabrinkusios, peršėjo. Tylomis ji ruošė pusryčius, bet pridegino kavos pupeles skrudintuve, ir kava išėjo karti, visai neskani. Ji dar pašildė vakarykščio pupų viralo ir prie jo iškepė neiškilusių sklindžių, o Korinas viską sušlamštė gardžiuodamasis. Netrukus lauke pasigirdo šaukiant. Atidariusi duris, Karolina pamatė Hačą ir Džo, užsėdusius ant pelėkų arklių, su šautuvais, kyšančiais prie balnų, ir pistoletais prie šono. Džo laikė už pavadžio Šliundrą – juodoji kumelė taip pat buvo pabalnota ir pasiruošusi kelionei.

– Maniau, kad šiandien niekur nejosi, maniau, tvoras taisysi, – tarė savo vyrui Karolina tykiu balseliu, palyginti su naktiniu siautėjimu.

– Na, – tarė Korinas, nugurkdamas kavos likučius vos pastebimai susiraukęs ir eidamas į lauką. – Nusprendžiau leistis į nedidelę kelionę, iš anksto nesirengiau.

– Kur tu josi?

– Mes jojam... – Korinas įšoko į balną, – medžioti prerijų vilkų, – plačiai nusišypsojo jis. – Tu visai teisi, Karolina, jų tikrai per daug apsigyveno netoli rančos. Mes praradom kelias vištas, tu prarandi kažkiek miego. O dienelė puiki šiek tiek pasimankštinti! – sušuko jis, sukdamas Šliundrą siauru ratu. Kumelė buvo džiugiai nusiteikusi ir lūkestingai suprunkštė.

– O, Korinai! – tarė Karolina, sujaudinta jo dedamų pastangų.

Vyrai kilstelėjo pirštus prie skrybėlių ir smagiai sušukę nujojo, tik sudundėjo kanopos ir liko pėdsakai smėlyje.

Iki priešpiečių dangus apsiniaukė, iš šiaurės vakarų vis plaukė tiršti debesys. Karolina sėdėjo virtuvėje prie stalo su Šarka, gliaudė

žirnius, o Viljamas ramiai miegojo motinai prie kojų. Retkarčiais jis sujudėdavo ir suknirkdavo tartum per sapną, ir jei Šarka dėl to šypsojosi, Karolinos širdį lyg šalčiu sugniauždavo. Kiek dar tversiu, pagalvojo ji, kol šis šaltis nebeatsileis ir neteksiu širdies, kaip Hačas neteko trijų kojos pirštų? Šarka, regis, jautė jos liūdnumą. Pagaliau indėnė prabilo.

– Baltoji Migla labai sumani moteris, – tarė ji. Namų tyloje garsiai traškėjo žalios ankštys, barškėjo krintantys į dubenėlį žirniai. Karolina laukė, kad Šarka pridurtų ką nors daugiau, nesumanydama, kaip atsakyti į jos teiginį. – Ji moka pagaminti daug vaistų, – pagaliau vėl prabilo Šarka. Karolina pakėlė galvą, ir Šarka pažvelgė į ją ramiomis juodomis akimis.

– Tikrai? – ištarė Karolina, sutelkusi kiek išgalėjo mandagaus susidomėjimo.

– Anomis dienomis, kai ji gyveno tarp mūsų genties žmonių, žemėse toli į šiaurę nuo čia, pas ją daug ponkų ateidavo patarimo. Daug *moterų* ateidavo, – pabrėžtinai ištarė Šarka.

Karolina pajuto, kaip rausdami dilgsi skruostai, ir atsistojusi nuėjo uždegti lempos, nes popietė buvo rūškana. Geltona šviesa suspindo ant žvilgančių kasų ir rudos odos. Karolina pasijuto lyg esanti kokia šmėkla, tartum Šarka būtų buvusi tikra, o ji pati – ne visai. Nelabai gyva, nelabai iš kūno ir kraujo. Lempa ją apšvietė kitaip.

– Ar manai... kad Baltoji Migla man padėtų? – paklausė ji vos ne pašnibždomis.

Šarka tada pažvelgė su dideliu gailesčiu, ir Karolina nuleido akis, įsmeigė žvilgsnį į žirnius priešais, susiliejančius akyse.

– Galiu jos paklausti. Jei norėtumėt, kad paklausčiau, – švelniai atsakė Šarka.

Karolina tylomis linktelėjo galvą.

Vėliau ji stovėjo ir žiūrėjo pro langą, į pradėjusius kristi lietaus lašus. Stipri liūtis su audra neužėjo, tik vienodai, tiesiai merkė lietus. Vėjo nė dvelksmo. Karolina klausėsi barbenimo į stogą, į cisterną plūstančio vandens gurguliavimo lataku. Ji ne iš karto suvokė, kas kelia nerimą. Lietus lėtai atslinko iš šiaurės vakarų, iš tos pusės, kur išjojo vyrai. Jie būtų pastebėję, kaip lietus telkiasi, pilku šydu užtraukia dangų. Juos turėjo pasiekti gerokai anksčiau, negu pasiekė rančą, o jie vis dėlto dar negrįžę. Per tokį lietų juk nemedžios, be to, jau ir vėlu. Šarka jau prieš valandą pašovė į orkaitę troškinti triušieną. Stalas padengtas, troškinys gatavas, Karolina išsivalė panages, kad neliktų dėmių nuo žirnių ankščių. Jai stovint prie lango nerimas augo su kiekvienu iškritusiu lietaus lašu.

Kai pagaliau jai pasirodė, kad artėja raiteliai, silpnoje vakaro šviesoje buvo sunku ką nors pamatyti. Ji įžiūrėjo tik dvi skrybėles. Tik du raiteliai, o trečio nėra. Širdis ėmė plakti – ne tankiai, tik stipriai. Plakė vienodai, lėtai, tvirtai, kone skausmingai. Tik dvi skrybėlės, o kai dar priartėjo, aiškiai buvo matyti du arkliai. Ir, kai jie atsidūrė visai arti, Karolina išvydo du pelėkus arklius, juodojo nebuvo.

Nes augau
Dideliam mieste, užsklęstas prietemoj kiemų,
Nieko gražaus jame, nebent dangus ir žvaigždės.

Samuel Taylor Coleridge, *Frost at Midnight*

5

Antrąją Kalėdų dieną nubudusi girdžiu balsus virtuvėje, virdulio trinksėjimą į viryklę, leidžiamą iš čiaupo vandenį, duslų vamzdžiais tekančio vandens ūžesį sienoje prie lovos. Visi garsai tokie pat kaip rytais vaikystėje, kai čia būdavau, ir aš dar akimirką paguliu svaiginama jausmo, kad grįžau laiku atgal. Manau, būsiu kaip visada atsikėlusi paskutinė. Vis dar soti ir apsunkusi nuo gausios vakarienės, su chalatu užlipu į mansardą, paimu iš Karolinos lagamino varpelį ir nešuosi žemyn. Ant laiptų tvyro kavos ir keptos kiaulienos kvapai ir neprotingas mano skrandis ima gurgėti.

Visi kartu jie sėdi prie stalo, deramai padengto, su visomis lėkštėmis ir stalo įrankiais, kavos puodukais ir didžiuliu kavinuku su nuleidžiamu filtru, ten dar stovi negili lėkštė kiaušinienės su kumpiu, duonos skrebučiai tvarkingai sustatyti specialiame grotelių dėkle. Tokie išsidirbinėjimai, pabrėžiantys kartų pažiūrų skirtumus, mane nuteikia gal net per daug optimistiškai. Aš pati, dengdama pusryčių stalą, nė nepagalvočiau dėti skrebutį į specialų dėklą, o ne tiesiai į lėkštę. Keturi mano mylimiausi žmonės sėdi kartu prie apkrauto stalo. Sekundę atsiremiu į durų staktą, trokšdama, kad taip būtų visada. Šilti garai ore, indaplovė uoliai darbuojasi per jai nustatytą ciklą.

– A, nusprendei pagerbti mus savo atėjimu, – šypsosi tėtis, pildamas man kavos.

– Leidau sau patinginiauti, tėti, juk dar tik devynios, – žiovaudama skubu prie stalo, susmunku ant suolo.

– O aš jau buvau lauke, dar malkų atnešiau, – giriasi Edis, tirštai tepdamas skrebutį šokoladiniu užtepu.

– Norėjai pasirodyti, – apkaltinu jį.

– Edai, gal norėtum ir šiek tiek skrebučio su *Nutella*? – kandžiai klausia jo Beta.

Edis plačiai nusišypso jai, atsikanda didelį kąsnį, ir tas palieka jam šokoladinę šypseną.

– Gerai miegojot? – klausiu savo gimdytojų.

Juodu įsikūrė tame pačiame svečių kambaryje kaip ir visada. Čia tiek daug kambarių, bet mes visi tvarkingai užėmėm mums įprastus, kaip gerai išauklėti vaikai.

– Labai gerai, ačiū, Erika.

– Štai, mama, – čia tas varpelis, apie kurį tau sakiau, radau tarp Karolinos daiktų. – Paduodu jai varpelį. – Žiedo formos rankenėlė atrodo lyg ir iš kaulo ar ko nors panašaus.

Mama sukioja varpelį rankose, negalėdama patikėti pažvelgia į mane.

– Čia ne varpelis, žiopliuke, o žiedas vaikui kramtyti, kai kalasi dantukai. Labai dailus. Ir čia ne šiaip kaulas, o dramblio kaulas... o sidabrinis varpelis yra kaip barškutis. Kad būtų įdomiau.

– Kramtukas vaikui? Iš tiesų?

– Labai senamadis, bet tikrai čia tas daiktas.

– Kažką panašaus neseniai mačiau tiesioginėje laidoje apie senienas, – priduria tėtis.

– Dramblio kaulas ir sidabras – turėjo būti turčių vaiko, – įsiterpia Edis su pilna burna skrebučio.

– Ar jis buvo Klifordo? Ar prisimeni? – klausiu.

Mama kiek susiraukia.

– Ne, turiu pasakyti, neprisimenu. Bet galiu būti pamiršusi. Arba... – ji siekia sau už nugaros, paima nuo spintelės šeimos medį. – Pažiūrėkit, koks tarpas tarp metų, kai Karolina ištekėjo ir kai gimė Meredita, – septyneri metai. Tai gana neįprasta. O čia Mereditos sesuo Evandželina – ji mirė nesulaukusi nė pirmojo gimtadienio, vargšelė. – Mama rodo vardą, užrašytą prieš gyvenimo datas skliausteliuose apačioje. – Du vaikai per septynerius metus nėra labai daug. Galbūt ji turėjo ir sūnelį, kuris mirė dar negimus Mereditai, ir šis žiedas buvo to vargšo mažylio.

– Galbūt. Bet ar jo nebūtų giminės medyje, jei ir būtų miręs?

– Na, nebūtinai turėjo būti. Gal gimė neišnešiotas arba negyvas, – svarsto mama. – Žinau, kad Meredita neteko vaiko prieš man gimstant. Tokie dalykai šeimoje kartojasi.

– Gal prie pusryčių stalo galėtume pasikalbėti apie ką nors kita? – ramiai sako Beta.

Mudvi su mama lyg nusikaltusios užsičiaupiam. Betai buvo persileidimas, seniai, dar prieš gimstant Edžiui. Trumpa gyvenimo atkarpa, bet, kai staiga vaikelio neliko, tartum užgeso šviesus žiburėlis.

– Tai ką mes šiandien veiksim? – klausia tėtis, dėdamasis dar kiaušinienės. – Bent aš jaučiu poreikį kiek pamankštinti kojas, atsikratyti svorio nuo vakarykščio persivalgymo.

– Kad liktų vietos persivalgyti šiandien, Deividai? – pasako pastabą mama, įbedusi žvilgsnį į jo lėkštę.

– Būtent! – sutinka jis linksmai.

Šiandien ne taip apsiniaukę, bet per dangų aiškiai viena kryptimi slenka pilki debesys, o vėjas smarkus, skvarbus. Mes pasirenkam kelią per kaimą į vakarus pro nedidelę akmeninę bažny-

tėlę, prigludusią prie žalio šlaito, kur išdėlioti kelių kartų Barou Stortono antkapiniai akmenys. Tolimame kampe plotelis, skirtas laidoti Kalkotų giminei, ir mes tylomis vieningai žengiame ten. Kapavietė maždaug dviejų metrų ilgio ir tiek pat pločio. Šaltas marmuro skaldos guolis mūsų giminei miegoti amžinu miegu. Čia palaidotas Henris – lordas Kalkotas – ir Karolina su dukrele, kuri gimė prieš gimstant Mereditai, Evandželina. O dabar prie jų atgulė ir Meredita. Taip neseniai, kad nedidelėje žalvarinėje vazoje tebėra laidotuvių gėlių liekanų, o akmenyje iškaltas jos vardas labai ryškus. Negaliu atsikratyti minties, kad ji verčiau būtų buvusi palaidota viena atskirai arba šalia savo vyro Čarlzo, negu visą amžinybę gulėtų šioje kalvelėje su Karolina, – bet dabar jau per vėlu. Mane nukrečia drebulys, tyliai ištariu pažadą, kad niekada negulėsiu šiame klaustrofobiškame šeimos kape.

– Aš manau, jei Karolina būtų turėjusi sūnų, jis būtų palaidotas čia, ar ne? – klausiu nutraukdama tylą.

Beta pabrėžtinai atsidūsta ir nueina ten, kur Edis karstosi smailiašelmeniais dengtais vartais į šventorių.

– Turbūt. Veikiausiai. Bet kas žino? Jei jis buvo dar visai mažas, gal jam skyrė vaiko kapą, – atsako mama.

– O kaip jis atrodytų?

– Kapas kaip ir visi, tik su mažesniu antkapiu, paprastai kur nors pavaizduotas angelas arba angeliukas, – atsako mama.

Tėtis žvelgia į mane iš šono.

– Turiu pasakyti, tu staiga visu tuo labai susidomėjai, – sako jis.

– Ne, aš tik... na, supranti, aš niekada negalėjau pakęsti neatskleistų paslapčių, – atsakau truktelėdama pečiais.

– Tada būsi gimusi ne toje šeimoje.

– Ei, Edi! – šaukiu. – Paieškok nedidelių antkapių su angelais ir Kalkoto vardu!

Edis šauniai kariškai man saliutuoja ir ima žingsniuoti tarp antkapių eilių. Beta susineria rankas ir piktai mane nužvelgia.

– Ar negalėtume liautis ieškoję mirusių vaikų! – šaukia ji, vėjas blaško jos balsą.

– Duok man penkias minutes! – šaukiu jai.

– Gal jau eikim toliau, Erika? – nedrąsiai sako mama.

– Penkias minutes, – pakartoju.

Peržvelgiu akmeninių antkapių eiles priešingoje pusėje nuo tos, į kurią nuėjo Edis, bet jie visi atrodo vienodo dydžio.

– Kartais kūdikių kapeliams būna skirta atskira vieta... – mama žvelgia į tolimą kapinių kampą. – Ten pamėgink – matai? Po tuo buku.

Sparčiai nužingsniuoju ten, kur vėjas siautėja nuogame buke, ošdamas kaip jūra. Čia gal bent penkiolika ar dvidešimt kapelių. Ant senesnių stovi maži angeliukai, jų bruožai neryškūs, aptraukti kerpių, putlios rankutės beviltiškai apsikabinusios akmenį. Yra pora naujesnių antkapių, juose nukalti meškiukai – toli gražu ne dangiški sargai, ir jie atrodo kažkaip ne vietoje. Bet čia ir visa esmė, man regis. Kūdikiui ne vieta kapinėse. Gyvybės, kuri neturėjo galimybės pradėti savarankiško gyvenimo, netektis turi kankinti tėvų sielas. Visos tos sužeistos širdys taip pat palaidotos čia, šalia mažų kūnelių, jas sužeidusių. Tai nusiminimą keliantis vaizdas – aš skubiai permetu akimis vardus ir datas ir virpėdama tolstu nuo to nedidelio liūdno sambūrio.

Niekada man nėra buvę kapinėse nyku, nejausdavau, kad jos veiktų labai slegiamai. Man patinka akmenyje iškalti meilės pripažinimai, ramūs pareiškimai, kad žmonės gyveno, buvo kam nors svarbūs. Kas žino, kokie jausmai slypi už iškaltų palikuonių, brolių, seserų, likusių gyvų sutuoktinių vardų, – ar jiems likę prisiminimai tikrai kupini meilės. Bet visada yra vilties, visada, kad kiekvienas

laikinas gyvenimas žemėje šį tą reiškė tiems, kurie dar liko gyventi, paskleidė miglotą įtakos ir jausmų pėdsaką, kuris metams einant pamažu išnyks.

– Ką nors radai? – klausiu Edžio.

– Nieko. Ten yra angelas, bet ta ponia buvo septyniasdešimt trejų ir vadinosi Airisė Beitmen.

– Ar jau galim eiti? – nekantriai klausia Beta. – Jeigu tau taip baisiai knieti sužinoti, ar ji turėjo sūnų, susirask gimimų, santuokų ir mirčių registre. Dabar viskas prieinama internete.

– Gal ji *buvo* ištekėjusi anksčiau, Amerikoje, – sako mama ir lyg norėdama susitaikyti ima už parankės. – Gal vaikas iš nuotraukos mirė ten, jai dar negrįžus.

Į šiaurę už kaimo nusidriekęs visas voratinklis ūkininkų keliukų ir raitelių takų, jie sukiojasi po nuobodžius žiemiškus laukus. Mes einame aplinkui pakraščiu greitu žingsniu, siauruose takuose susimetam poromis. Edis atsilieka, kad eitų šalia manęs. Šiandien kiek vėliau jis išvažiuoja. Žvelgiu į jo dailų veidelį, susivėlusius plaukus ir mane užplūsta švelnumas. Akimirką kyla toks keistas, pašėlęs jausmas, kad aš stabteliu pagalvoti, kaip turėtų jaustis Beta. Edis, tartum skaitydamas mano mintis, paklausia:

– Ar mamai viskas bus gerai?

Jo tonas rūpestingai neutralus, jis toks jaunas, o jau moka taip kalbėti.

– Taip, žinoma, – atsakau jam taip įtikinamai, kaip tik sugebu.

– Tiktai kad... kai tėtis aną kartą, prieš Kalėdas, buvo atvažiavęs manęs pasiimti, ji atrodė... tikrai dėl to nelaiminga. Ji vėl liesėja. Ir kaip ji šiandien, ką tik, atžariai su tavim kalbėjo...

– Seserys visada taip kalbasi tarpusavyje, Edi. Čia nėra nieko neįprasta! – Aš išspaudžiu dirbtinį juoką, ir Edis nuveria mane kal-

tinamu žvilgsniu. Liaujuosi vaidinusi narsuolę. – Atleisk, – sakau. – Klausyk, tavo mamai tiesiog... tiesiog sunku vėl būti dvare. Ar ji tau sakė apie tavo prosenelės testamentą? Kad mes galime pasilikti šiuos namus tik jeigu abi čia apsigyvensime? – Jis linkteli. – Na, tai štai kodėl čia atvažiavom. Pasižiūrėti, ar norėtume čia persikelti gyventi.

– Kodėl ji taip nekenčia dvaro? Ar dėl to, kad jūsų pusbrolis buvo pagrobtas ir ji ilgisi jo?

– Galbūt... galbūt tai ir susiję su Henriu. O iš tiesų tai, na, šie namai jau mūsų praeityje, ir gali būti negera mėginti gyventi praeityje. Atvirai kalbant, nemanau, kad persikelsim čia gyventi, bet pamėginsiu dar bent kiek ilgiau sulaikyti čia tavo mamą, net jei ji to nenori.

– Bet kodėl?

– Na... – stengiuosi rasti būdą paaiškinti. – Prisimeni tą kartą, kai tavo pirštas ištino ir pasidarė kaip dešrelė ir taip skaudėjo, kad neleidai mums nė kaip reikiant apžiūrėti, bet jis vis negijo, ir, kai pagaliau apžiūrėjom, radom įstrigusią metalinę rakštį?

– Aha, prisimenu. Atrodė, kad sprogs, – susiraukia jis.

– Ir kai tą rakštį ištraukėm, pirštas sugijo, tiesa? – Edis linkteli galvą. – Na, aš manau, kad ir tavo mama... nepasveiksta, nes turi įstrigusią rakštį. Ne metalinę ir ne piršte, bet turi kažką panašaus į rakštį savo sieloje, todėl jai ir negerėja. Aš ketinu ištraukti tą rakštį. Ketinu... išsiaiškinti, kas tai yra, ir atsikratyti to daikto.

Viliuosi, kad kalbu ramiai, įsitikinusi, kad toks ir yra mano tikslas, tačiau jaučiu neviltį. Jei tikėčiau Dievą, šią akimirką karštai melsčiausi. *Padaryk, kad Beta pasveiktų. Padaryk ją laimingą.*

– Kaip? Kodėl reikia būti čia, kad tai įvyktų?

– Todėl, kad... aš manau, ta rakštis jai įstrigo būtent čia, – atsakau.

Edis kurį laiką svarsto tai tylomis, jo veidelyje atsiradę nerimo ženklų, kurių taip nenoriu matyti.

– Tikiuosi, tau pavyks. Tikiuosi, išsiaiškinsi, kas tai yra, – pagaliau sako jis. – Tu sužinosi, tiesa? Ir jai bus geriau?

– Pažadu tau, Edi, – sakau.

Ir dabar privalėsiu jo nenuvilti. Negalėsiu leisti, kad išvažiuotume iš čia kaip nors to neišsprendusios. Pažadas mane tartum prikausto grandinėmis.

Mudviejų tėvai išvažiuoja tuoj po priešpiečių, o geriant arbatą atvažiuoja Maksvelas pasiimti Edžio. Maksvelas niurzga prastai nusiteikęs, jo skruostai nuo visokio padauginimo išmušti dėmėmis. Jis saldžialiežuvauja. Aš kraunu į bagažinę krepšius su dovanomis, Beta niūriai mane stebi, tartum būčiau bendrininkė grobiant jos sūnų.

– Iki pasimatymo, Ederinai, – sakau.

– Tai iki, *tetute* Rika, – sako jis ir įlipa atsisėsti ant užpakalinės sėdynės.

Edis ramus, susitaikęs su tokiu gyvenimu. Jis važiuoja iš vienos jį mielai priėmusios vietos į kitą; jis praktiškas, nesinervina. Leidžiasi taip vežiojamas ir apsimeta nepastebįs Betos sielvarto. Čia esama ir kruopelės žiaurumo, tartum jis norėtų pasakyti: jūs prisivirėt košės, tai dabar ir srėbkit.

– Ar pasakei Hariui, kad šiandien išvažiuoji? – klausiu pasilenkusi prie lango.

– Taip, bet galėtum vėl jam pasakyti, jei kur pamatytum. Nežinau, ar jis atkreipė į tai dėmesį.

– Gerai. Vėliau dar aplankysi mus, ar ne? – tyliai klausiu.

– Žinoma, – sumurma jis, nudelbęs akis į savo rankas.

Jiems nuvažiuojant keliuku žybsi raudonosios automobilio švieselės. Vėl lyja. Mudvi su Beta stovim ir mojuojam kaip kvailos, kol automobilis dingsta iš akių. Mudviejų rankos nusvyra vos ne tiksliai vienu metu. Nė katra nenorim grįžti į vidų, kai ši metų šventė jau baigėsi. Kalėdos. Namų paruošimas, svečių – Edžio ir mūsų tėvų – priėmimas, vaišinimas. O kas dabar? Jokių terminų, jokio tvarkaraščio. Niekas mums nieko nepatars, tik mes pačios sau. Žvelgiu į Betą, matau smulkius vandens lašelius, kaip karoliukus susivėrusius jai ant plaukų apie veidą. Net negaliu paklausti, ko ji norėtų rytoj priešpiečiams, negaliu primesti minčių apie artimiausią ateitį. Namai lūžte lūžta nuo likusio maisto, galėtum valgyti visą dieną.

– Edis toks šaunuolis, Beta. Taip gerai tau viskas pavyko, – sakau, nes reikia nutraukti tylą.

Tačiau Betos akyse ir šaltis, ir liūdesys.

– Nežinau, kiek tai priklausė nuo manęs, – sako ji.

– Viskas, kas buvo geriausia, – sakau imdama jos ranką, suspaudžiu ją.

Beta purto galvą. Mes apsigręžiam ir einam į vidų, jau vienos.

Kai ji tokia tyki, tokia išblyškusi ir sustingusi kaip statula, aš prisimenu ją ligoninėje. Bet ne aš ją tada radau. Žinau tik tai, ką papasakojo Edis, ir kuriu įvykius savo vaizduotėje. Ji buvo savo miegamajame, gulėjo susilenkusi per liemenį, tartum būtų sėdėjusi ir taip nuvirtusi. Edis sakė, kad negalėjo matyti jos veido – jis visas buvo apkritęs plaukais. Sakė nežinojęs, kiek laiko stovėjo ten, kol priėjo, nes labai bijojo nubraukti plaukus, pamatyti, kas po jais. Ar jo mama, ar jo mirusi mama. Aišku, jam iš viso nebūtų reikėję jos liesti. Būtų galėjęs tiesiog iškviesti greitąją pagalbą. Bet jis buvo vaikas, mažas berniukas. Norėjo viską pats sutvarkyti. Norėjo paliesti ją, kad pamatytų miegančią, nieko daugiau. Kokią drąsą jam

teko sukaupti. Padaryti tai – nubraukti jai plaukus. Aš taip juo didžiuojuosi, kad net skaudu.

Ji buvo išgėrusi daugybę migdomųjų tablečių, tada mėgino persipjauti riešus peiliu trumpa geležte, kuriuo – buvau ne kartą mačiusi – pjaustydavo bananus Edžiui į dribsnius, bet vėliau buvo padaryta išvada, kad ji sudvejojo. Ji nebesiryžo – galbūt pirmas pjūvis, atrodęs gana gilus ir pavojingas, bet ne toks gilus, kad tikrai pakenktų, sukėlė didesnį skausmą, negu ji buvo tikėjusis. Ir kol ji dvejojo, tabletės pateko į kraują, ji apalpo. Ne taip buvo įsipjovusi riešą. Horizontaliai, skersai gyslas ir sausgysles, užuot pjovusi lygiagrečiai su jomis, kaip kiekvienas rimtas šių dienų savižudis žino esant geriausia. Gydytojai tai vadino pagalbos šauksmu, o ne tikru mėginimu nusižudyti, bet aš žinau geriau už juos. Atlėkiau į ligoninę, laukiau, kol išplaus jai skrandį. Priešais koridoriuje buvo langas uždarytomis langinėmis. Į mane spoksojo mano atspindys. Žalsvoje šviesoje aš atrodžiau negyva. Nutįsę plaukai, suglebęs veidas. Įmečiau į automatą monetą, jis įpylė Edžiui skysto karšto šokolado. Tada atvažiavo Maksvelas ir pasiėmė Edį.

Kai ji nubudo, aš įėjau į palatą ir nieko negalvojau, paskui suvokiau, kad pykstu. *Baisiai* pykstu. Buvau supykusi labiau negu kada nors.

– Ką tu padarei? O kaip Edis? – buvo pirmieji mano žodžiai. Užsitrenkė kaip spąstai.

Slaugytoja ryškiais smėlio spalvos plaukais nuožmiai į mane dėbtelėjo, įspėjo, kad „Elizabetai reikia poilsio“, tartum būtų geriau už mane ją pažinojusi. Betai ant smakro buvo mėlynė, violetiniai paakiai įkritę, skruostai įdubę. *O kaipgi aš?* – norėjau pridurti. Buvau įskaudinta, kad ji norėjo mane palikti. Jaučiausi taip pat kaip tada, kai prieš daugelį metų buvo pabėgusi nuo manęs su

Diniu. Ji man neatsakė. Pravirko, ir mano širdis neatlaikė, pyktis išgaravo. Suėmiau susivėlusią jos plaukų sruogą ir ėmiau lyginti glostydama pirštų galiukais.

Jau seniai buvau kalbėjusis su savo teta Mere, dar seniau skambinau jai telefonu. Ir dabar nesinori, bet jau įnikau į šeimos istoriją. Šį tą sužinojau, ėmė atsiskleisti paslaptys. Jei nesiliausiu, anksčiau ar vėliau prisikasiu iki tų, kurių ieškau. Man nejauku, nerimstu ant kėdės laukdama, kol išgirsiu Merės balsą. Ji visada buvo tyli kaip pelytė, tokia rami ir nuolanki, kad jos beveik nė nepastebėdavome. Rausvo veido moteris blyškiais plaukais ir akimis. Dailios palaidinukės, tvarkingai sukištos į dailius sijonus. Patyriau šoką, išgirdusi ją klykiant, kai dingo Henris; ji šaukė, raudojo ir keikėsi. Kai nutilo, tapo dar tykesnė negu anksčiau, tartum vienu kartu būtų išeikvojusi visus riksmus. Jos balsas ramus ir melodingas, netvarus, kaip šlapias rūkomasis popierius.

– Čia Merė Kalkot, – atsiliepė taip baikščiai, tartum nebūtų tikra, kas esanti.

– Sveika, teta Mere, čia Erika.

– Erika? O, sveika, brangioji. Linksmų Kalėdų. Na, gal jau kiek pavėluotai. Laimingų Naujųjų metų.

Šie žodžiai skamba nelabai įtikinamai. Aš pagalvoju, gal ji nekenčia mudviejų su Beta, kam mes gyvos, o Henrio nebėra. Kam painiojamės šalia, kad jai tai primintume.

– Ir jums taip pat. Tikiuosi, jūs sveika? Neatvažiavot su dėde Klifordu pasiimti tų mažmožių, kurių norėjot iš dvaro.

– Ne. Ne. Na, tu tikrai supranti, kad Stortono dvare... man būtų nelengva. Tų namų net nesinori prisiminti ar į juos grįžti, – sako ji man atsargiai.

Negaliu jos pamėgti. Kalbėti apie jos sūnaus netektį, tartum tai būtų buvęs nemalonus nutikimas, kurį geriausia užmiršti. Žinau, kokia esu neteisinga. Žinau, kad Merė jau nebėra ta asmenybė, kokia buvo.

– Žinoma. – Stengiuosi rasti, kaip dar ją pakalbinti, man nepavyksta. – Na, aš paskambinau – ir, tikiuosi, neprieštarausite, – noriu, kad šiek tiek pasikapstytumėt atmintyje dėl to šeimos tyrimo, kurio ėmėtės užpraeitais metais.

– O, tai ką?

– Matot, aš radau Karolinos nuotrauką su tūkstantis devyni šimtai ketvirtųjų metų data, o fotografuota buvo Niujorke...

– Na, tai tikrai atrodo teisybė. Ji atvyko į Londoną tų metų pabaigoje. Sunku nustatyti tikslią datą.

– Taip. Dalykas tas, kad nuotraukoje ji su vaiku. Maždaug metų. Aš pagalvojau, gal jūs žinotumėt, kas galėjo būti tas vaikas.

– Vaikas? Na. Nenumanau. To negalėjo būti.

– Ar ji buvo ištekėjusi anksčiau, Jungtinėse Valstijose? Tai, kaip ji laiko tą vaikelį... man atrodo, lyg būtų šeimos nuotrauka. Ji atrodo tokia išdidi... Matot, man atrodo, lyg tai būtų jos vaikas.

– O, ne, Erika. To iš viso negali būti. Aš tuoj susirasiu tą aplanką, palauk valandėlę. – Girdžiu šiugždant, girgžteli spintelės durys. – Tikrai, aš turiu jos santuokos su seru Henriu Kalkotu liudijimo kopiją, ir ten aiškiai parašyta šeiminės padėties skiltyje, kad ji buvo senmergė. Dvidešimt vienų metų – senmergė! Atrodo visai netinkama ją taip vadinti, ar ne?

– Ar negalėjo ji... būti išsituokusi, ar kas nors panašaus? – klausiu abejodama.

– Dieve mano, ne. Tais laikais tai buvo itin reta, ir tikrai nebūtų apsiėjęs be apkalbų. Arba būtų buvę paminėta, kai vėl ištekėjo. Vaikas tikriausiai kieno nors kito.

– Turbūt. Ką gi, ačiū...

– Žinoma, Karolina labai retai užsimindavo apie savo jaunystę Amerikoje. Buvo įmanoma išsiaiškinti viso labo tik tai, kad ji užaugo be tėvų ir kad atvyko į Angliją pradėti visko iš naujo, gavusi teisę naudotis savo palikimu. Už Henrio Kalkoto ištekėjo labai greitai, vos su juo susipažinusi, ir aš vis galvoju, kad tai turbūt rodo, kokia ji buvo vieniša, vargšė mergaitė.

Dabar ji jau antrąkart paminėjo Henrio Kalkoto vardą.

– Taip, tikrai taip atrodo. Ką gi, vis tiek ačiū, kad pasižiūrėjote dėl manęs.

– Nėr už ką, Erika. Pagalvojau, ar negalėčiau paprašyti tavęs atsiųsti man tą nuotrauką. Pridėčiau prie visų duomenų. Karolinos jaunystės ir jos kartos žmonių nuotraukų turiu labai nedaug.

– O, iš tiesų, mano mama jau prašė nuotraukų, kurias rasiu. Ir aš manau, jai bus malonu jums nusiųsti kopijas...

– Be abejo. Ką gi, paprašysiu Loros, kai kitą kartą ją sutiksiu.

Stoja tyla, bet aš negaliu ryžtis atsisveikinti, nes taip prisipažinčiau, kad man tereikėjo šios informacijos, o šiaip nenoriu su ja kalbėtis. Yra tiek daug ką pasakyti, tiek daug ką nutylėti.

– Tai... kaip Kalėdos? – klausiu.

Girdžiu, kaip ji įkvepia oro, ieško stiprybės.

– Puikiai, ačiū. – Ji vėl nutyla. – Žinai, aš vis dar perku Henriui dovanų, kaip ir kiekvienais metais. Klifordas mano, kad visai išprotėjau, ṭai aišku, bet jis niekada iš tikrųjų nesuprato. Ką motinai reiškia prarasti vaiką. Aš negaliu to paprasčiausiai nustumti šalin ir eiti toliau, kaip jam pavyko padaryti.

– O ką jam nupirkot? – klausiu nepagalvojusi, ar nereikėtų susilaikyti nuo tokio klausimo.

– Knygą apie Karališkąjį oro laivyną. Naujus futbolo sportbačius ir kelis DVD, – atsako ji, jos balsas tvirtėja, tartum būtų

patenkinta išrinkusi tas dovanas. Dovanas, kurių niekada nepadovanos.

Nesugalvoju, ką sakyti. Man būtų baisiausiai įdomu sužinoti, ar ji perka vaikiškus sportbačius, ar surizikavo spėti, koks būtų jo suaugusio pėdos dydis.

– Ar tu kartais prisimeni savo pusbrolį, Erika? Ar dar pagalvoji apie Henrį? – klausia ji skubiai tardama žodžius.

– Žinoma. Žinoma, galvoju apie jį. Ypač dabar, kai mes... vėl čia grįžom.

– Gerai. Gerai. Aš džiaugiuosi, – sako ji, ir aš spėlioju, ką ji turi omenyje. Spėlioju, ar ji nujaučia kaltę, tvyrančią aplink mane ir Betą kaip blogas kvapas.

– Tai nėra jokių žinių? Apie jį – apie Henrį?

Kvaila taip klausti, kai praėjo dvidešimt treji metai po jo dingimo. Bet kokią aš galiu padaryti išvadą, jeigu ji tebeperka jam dovanas? Tik tą, kad tikisi kada nors jo sulaukti?

– Ne, – atsako ji trumpai – tik tą vieną žodelį, nesistengia pridurti ko nors daugiau.

– Per Kalėdas čia pas mus buvo Edis, – sakau jai.

– Kas toks?

– Edvardas – Betos sūnus.

– A, taip, žinoma.

– Jam dabar vienuolika, tiek pat, kiek... Na, šiaip ar taip, jam buvo smagu pasibastyti po mišką, išsipurvinti.

– Žinai, Klifordas norėjo dar vieno vaiko. Kai netekom Henrio. Tada gal dar būtų buvę laiku.

– Mat kaip, – sakau aš.

– Bet pasakiau jam, kad negaliu. Ką jis sau manė – kad galima šiaip sau jį pakeisti kaip pamestą laikrodį?

Ji keistai lyg smaugiama cypteli, turbūt jos toks juokas.

– Ne, žinoma, ne, – sakau.

Dar viena ilga pauzė, Merė dar kartą giliai įkvepia.

– Žinau, kad jūs labai nesutarėt. Jūs, mergaitės, ir Henris. Žinau, kad jo nemėgot, – sako ji staiga įsitempusi, įsižeidusi.

– Mes jį mėgom! – meluoju. – Tiktai kad... na, mes mėgom ir Dinį. Ir teko pasirinkti...

– Ar tau niekada neatėjo į galvą, kad Henris... kartais išsidirbinėdavo, nes jūs su juo nežaisdavot, o bėgdavot žaisti su Diniu? – klausia ji.

– Ne. Aš... niekada nemaniau, kad jis nori žaisti su mumis. Atrodydavo, kad jis to nenori, – murmu.

– Na, o aš manau, kad norėjo. Manau, kad jūs, nebesulaukdamos, kada jo atsikratysit, žeidėt jo jausmus, – ryžtingai sako ji.

Mėginu įsivaizduoti savo pusbrolį šitaip – mėginu šiuo požiūriu suprasti, kaip jis elgėsi su mumis, kaip elgėsi su Diniu. Bet negaliu – nieko neišeina. Ne taip buvo, ne toks jis buvo. Mane užplūsta pasipiktinimas, bet, aišku, nieko negaliu sakyti, ir ragelyje spengia tyla.

– Na, Erika, man jau reikia eiti, – pagaliau vienu ilgu iškvėpimu taria Merė. – Buvo... malonu pasikalbėti su tavim. Sudie.

Ji padeda ragelį man nespėjus atsakyti. Nemeta jo staiga ar piktai. Veikiau jau išsiblaškiusi, lyg kas nors kita būtų patraukę jos dėmesį. Per tuos metus, kai Henris miręs, ji daug kuo žavėjosi, turėjo visokių sumanymų ir užsiėmimų. Siuvinėjimas, akvarelė, horoskopai, varinių raižinių kopijavimas trinant pieštuku per užklotą popierių, anglosaksų poezija. Šeimos genealogija truko ilgiausiai, ir ji tikrai padarė viską iki galo. Gal todėl, kad Klifordas neleido kalbėti apie sūnų, o ji galėdavo nuolat kartoti jo vardą. *Henris Kalkotas, Henris Kalkotas, Henris Kalkotas.* Sužinojo viską apie jo protėvius, iš kur kilusi kiekviena jo sudedamoji dalis, tartum taip galėtų jį prikelti.

Jis miręs. Aš tai žinau. Jo nepagrobė. Ne jis gulėjo ant užpakalinės sėdynės Divaiziso automobilių stovėjimo aikštelėje. Ne jį nusinešė paslaptingas valkata A 361 keliu. Žinau tai, nes turiu tą jutimą, jaučiu jo mirtį savo atmintyje. Jaučiu ją prie rasų kūdros, net jei neprisimenu mačiusi. Taip pat, kaip suvokiau Dinio pavidalą tamsoje Kalėdų dieną. Mes ten buvom, Henris ten buvo; ir Henris mirė. Aš jaučiu tą pavidalą. Man tereikia spalvų. Todėl, kad aš įklimpau. Esu uždaryta. Negaliu pajudėti nė viena kryptimi, kol neužpildysiu tos tuštumos galvoje, kol neištrauksiu Betos rakšties. Visos mintys turi suktis aplinkui šiuos neišsiaiškintus dalykus, kitaip nieko neišeis. Tikrai ne. Ir jei turėsiu pradėti nuo tūkstantis devyni šimtai ketvirtųjų ir kastis iki to, tada taip ir darysiu.

Pro virtuvės langą matau Harį, stoviniuojantį prie medžių tolimame sodo gale. Vis dar lyja, dabar net stipriau. Jo rankos sukištos į margos striukės kišenes, jis pakumpęs, peršlapęs, atrodo vienišas. Negalvodama imu likusį maistą iš šaldytuvo ir podėlio, raikau storas riekes šalto kalakuto su apdegusiais strampais. Storai užtepu majonezo ant dviejų baltos duonos riekių, suvožiu. Tada nešu jam, suvyniojusi į foliją, užsimetusi striukę ant galvos. Jis man nesišypso. Mindžikuoja nuo vienos kojos ant kitos, akivaizdžiai kankinasi neapsispręsdamas. Lietus laša nuo jo suveltų kaselių galiukų. Užuodžiu neprausto kūno kvapą. Švelnų gyvulišką kvapą, keistai patrauklų.

– Štai, Hari. Padariau tau priešpiečiams. Čia sumuštinis su kalakutiena, – sakau duodama jam.

Jis paima. Kažkodėl laukiu, kad ką nors pasakys, nors žinau, kad nepasakys. Turbūt toks yra esminis žmonių bendravimo būdas. Garsais.

– Edis dabar grįžęs į savo tėčio namus, Hari. Ar supranti, ką sakau? Jo čia nebėra, – sakau kiek įmanoma švelniau. Jei žinočiau,

kada Edis grįš, pridurčiau tą informaciją. Bet nežinau. Aš nežinau, ar mes čia liksim. Aš nieko nežinau. – Jo tėtis šiandien atvažiavo ir išsivežė jį namo, – aiškinu. Haris žvilgteli į sumuštinį. Kai lietaus lašai krinta ant folijos, girdėti tyli metalinė melodija. – Na, bent jau suvalgyk šitą, – sakau maloniai, plekšnodama jo ranką, laikančią sumuštinį. – Tau suteiks jėgų.

Beta susiranda mane kabinete. Aš susirangiusi odiniame krėsle. Buvau užlipusi ant rašomojo stalo, norėjau nuo viršutinės lentynos paimti šią knygą apie lauko gėles. Kartu su ja pasipylė negyvos musės, padvelkė praėjusio gyvenimo kvapu. Dabar ta sunki knyga atversta man ant kelių, dviejuose gretimuose puslapiuose geltonos gėlės. Jų žiedai lyg apspurę, nelygiais krašteliais. Nerūpestingai nulinkę žiedai ant aukštų stiebų kaip gairelės vėjuotą dieną. Pelkinės purienos. Atpažinau tas gėles vos pamačiusi.

– Nebelyja. Gal norėtum sparčiai pasivaikščioti? – klausia Beta.

Ji susipynusi plaukus, su švariais džinsais, megztukas aviečių spalvos.

– Be jokios abejonės, – atsakau apstulbusi. – Taip, eikim.

– Ką čia skaitei?

– O, apie lauko gėles. Spintoje buvo trys seni pagalvės užvalkalai. Jie buvo išsiuvinėti geltonomis gėlytėmis, ir aš norėjau sužinoti, kokios tai gėlės.

– Ir kokios?

– Purienos. Ar tau tai nieko neprimena?

– Ne. O turėtų priminti? Ką?

– Galbūt tai, ką slepi. Aš tuoj apsiausiu guminius.

Labai toli neinam, nes dangus horizonte juodas kaip anglis.

Nueinam į kaimą, paskui kopsim į pilkapį. Esu tikra, kad pro aludės langą matau vieną iš merginų, buvusių Saulėgrįžos šventės vakarėlyje. Sėdi prie židinio, paima dar vieną pintą alaus iš vyro, sėdinčio į mane nugara. Viliojamai dvelkia malkų dūmais ir alumi, iš tarpdurio kviečia balsai, bet mudvi praeinam pro šalį. Šiandien daug išėjusių iš namų kaimo gyventojų. Vaikšto, kad atsikratytų svorio po sukimštų tortų ir pudingų. Jie visi mus sveikina, nors, esu tikra, nepažįsta. Kai kurie veidai patraukia mano dėmesį. Jie įstrigę kažkur atmintyje, bet per daug susilieję, kad juos iš ten ištraukčiau. Pro mus prajoja stambi moteris, į jos arklio uodegą įpinta sidabrinių blizgučių.

Eidamos per gelsvai pilką žolę pilkapio link pabaidom bent dvi dešimtis žvilgančių kovų, ten išdidžiai vaikštinėjančių kažkokiais savo reikalais. Vėjas juos nusineša, ir iš tolo jie atrodo kaip šūvio išdraskytos skylės danguje. Beta įsikimba man į parankę, eina ritmingu žingsniu.

– Šiandien tu atrodai smagi, – atsargiai sakau.

– Ir esu. Aš apsisprendžiau.

– Tikrai? Ir ką gi tu nusprendei?

Mes priėjome pilkapį. Beta paleidžia mano ranką, pakopia į kalvą tris ilgus žingsnius ir atsigręžia, per mano galvą žvelgia į tolį.

– Aš išvažiuoju. Nepasiliksiu, – sako ji plačiai atmesdama rankas – mergaitiškai, teatrališkai.

– Ką tu kalbi? Kur išvažiuoji?

– Namo, savaime aišku. Šiandien, kiek vėliau. Jau susidėjau daiktus! – Ji juokiasi kaip nerūpestinga laukinė. – Pasirinkau tą kelią, – sako prisimerkusi ir rodydama į aukštų tuopų eiles abipus keliuko, vedančio iš kaimo.

– Negali išvažiuoti!

Pagalvojus, kad liksiu viena tuose namuose, apima nenusa-

koma baimė. Verčiau jau nerti į kūdros dugną, tegu mane įtraukia. Po krūtine jaučiu kažką kirbant, tai panašu į paniką.

– Žinoma, galiu. Ko man pasilikti? Ką mes čia iš viso *veikiam*? Aš net neprisimenu, kodėl atvažiavom. O tu prisimeni?

– Mes atvažiavom... mes atvažiavom sutvarkyti daiktų. Nuspręsti... ką norėsim daryti! – ieškau žodžių.

– Eik jau, Erika! Nei tu, nei aš nenorim čia gyventi. – Tai sakydama ji staiga nuleidžia rankas, staiga pažvelgia į mane. – Juk tu nenori, ar ne? Tu nenori čia gyventi? Nenori pasilikti?

– Aš dar nežinau!

– Bet... tu negali norėti. Čia Mereditos namai. Viskas juose sako: *Meredita*. Ir dar yra... kitas dalykas.

– Henris? – klausiu. Ji linkteli galvą, tik kartą. Trumpai ir staigiai. – Tai *mūsų* namai, Beta. Dabar jie tavo ir mano.

– O Dieve, tu nori pasilikti. Nori, ar ne? – Ji tiesiog negali patikėti.

– Aš nežinau! Aš nežinau. Gal ne suvisai. Gal kuriam laikui. Aš nežinau. Bet būk gera, Beta, neišvažiuok! Dar ne. Aš... dar nebaigiau. Negaliu išvažiuoti, bet ir pasilikti negaliu čia visai viena. Būk gera. Pasilik dar šiek tiek.

Pilkapio viršūnėje Beta sakytum subliūkšta. Tai aš dūriau į ją, išleidau visą orą, pakirtau išdidžią laikyseną. Kurį laiką tylim. Vėjas ritasi per kalvos viršūnę, šlamina žoles. Matau, kaip Beta virpa. Čia ji atrodo nepaprastai vieniša. Pagaliau prieina prie manęs nuleidusi akis.

– Atleisk, – sakau.

– Ką norėjai pasakyti – ko nebaigei? – Dabar jos balsas lygus, be gyvybės.

– Man reikia... išsiaiškinti, kas įvyko. Man reikia prisiminti.

Tai tik pusė tiesos. Negaliu pasakyti jai apie rakštį. Negaliu

leisti jai sužinoti, ko siekiu. Ji ištrūks, neleis prisiliesti, kaip Edis prie ištinusio piršto.

– Ką prisiminti?

Spoksau į ją. Juk žino, apie ką aš kalbu.

– Apie *Henrį*, Beta. Man reikia prisiminti, kas nutiko Henriui.

Dabar ji žvelgia į mane piktai, akyse atsispindi pilkas dangus. Ji kažko ieško mano veide, ir aš laukiu.

– Tu prisimeni, kas nutiko. Nemeluok. Buvai jau nebe visai maža.

– Bet aš neprisimenu. Tikrai neprisimenu, – sakau. – Būk gera, pasakyk man.

Beta žvelgia į tolį, už kaimo stogų viršūnių ir kaminų dūmų, į rytus, tartum ketindama ten nusigauti.

– Ne. Aš tau nepasakysiu, – sako ji. – Nepasakysiu niekam. *Niekada.*

– Beta, būk gera! Aš turiu žinoti!

– Ne! Ir jei... jei myli mane, liaukis klausinėjusi.

– Ar Dinis žino?

– Taip, *aišku*, Dinis žino. Kodėl neklausi jo? – Beta nužvelgia mane. Padvelkia šalčiu, ji įsižeidusi. Tik akimirką, tada tai praeina. – Bet ir tu žinai. Ir jeigu iš tiesų neprisimeni, tada... tada galbūt ir gerai.

Ji tolsta nuo manęs kalvos viršūne namų link.

Beta sustoja prie kūdros. Pirmą kartą čia sugrįžo, kiek žinau, ir sustoja taip staiga, kad aš vos su ja nesusiduriu. Kūdros paviršiumi šliuožia vėjas, dabar ji blausi ir bjauri. Maniau, kad išvysiu Betą verkiančią, bet jos akys sausos ir griežtos. Liūdnos veido raukšlelės įsirėžusios dar labiau. Ji įbedusi žvilgsnį į kūdrą.

– Aš taip bijojau, kai tu plaukiojai čia pirmą kartą, – murma ji taip tyliai, kad aš vos girdžiu. – Maniau, nesugebėsi išlipti. Kaip

ežiukas anuomet namų baseine. Ar prisimeni? Jis plaukė ir plaukė aplinkui, kol taip išvargo, kad nebepajėgė plaukti, ir tada prigėrė. Visi tie vaizdo įrašai, kuriuos rodė mokykloje, – niekada nesimaudyti karjeruose ir upėse. Maniau, kad nechloruotas vanduo turi kažkokią bauginamą galią prisivilioti mažus vaikus – laukia, stebi juos ir praryja.

– Prisimenu, rėkei ant manęs kaip ragana.

– Buvau labai išsigandusi dėl tavęs, – sako Beta, vos gūžtelėdama pečiais. – Dabar tu visą laiką bijaisi dėl manęs. Tik ne šiandien. *Kodėl* aš turiu pasilikti? Nejau nematai, kad... man čia visai blogai.

– Ne, aš... aš manau, kad tau gali išeiti į gera, – ginčijuosi.

– Ką nori pasakyti? – klausia ji manęs piktai.

Mano širdis plaka greičiau.

– Tai ir noriu pasakyti, ką sakau. Tau negalima visą laiką nuo to bėgti, Beta! Būk gera! Jei tik apie tai pasikalbėtume...

– Ne! Jau nuolatos tau kartoju. Nesakysiu tau, niekam nesakysiu!

– Bet kodėl nesakysi man? Aš tavo *sesuo*, Beta, ir niekas, ką man pasakytum, nesumenkins mano meilės tau! Niekas, – tvirtai sakau.

– Taip manai, ar ne? Kad aš mėginu nuslėpti kažką niekšinga? – šnibžda ji.

– Ne, Beta, būtent taip aš *nemanau*! Tu manęs nesiklausai! Bet tu kažką *slepi* – to negali paneigti. Aš nuo tavęs neturiu paslapčių!

– Visi turi paslapčių, Erika! – atkerta ji.

Tai tiesa, ir aš nusuku žvilgsnį.

– Aš tik noriu, kad mes paliktume tą dvarą praeityje...

– Gerai! Ir aš noriu to paties! Todėl taip ir padarykim – palikim jį.

– Palikti dvarą nėra tas pats, kas palikti jį *praeityje*, Beta! Tik pažvelk į save – nuo tada, kai čia grįžom, atrodo, kad gyvenu su vaiduokliu! Tu esi... labai nelaiminga ir, regis, nori likti tokia! – šaukiu.

– Ką čia kalbi? – šaukia ir Beta, įniršusi skėsčioja rankomis. – Tai tu nori laikyti mane čia – tai tu nori padaryti mane labai nelaimingą! Aš tik todėl čia atvažiavau, kad tu mane spaudei!

– Aš tik noriu padėti atsikratyti to, kas tave slegia, Beta. Ir tai yra čia – aš žinau. Tai čia, šiuose namuose – neik nuo manęs! – griebiu ją už rankos, stabdau.

Beta kvėpuoja dusdama, nenori žiūrėti man į akis. Jos veidas išbalęs.

– Jei manęs nepaleisi, galiu tau niekada to nedovanoti. Nežinau, ką padarysiu, – sako ji virpančiu balsu.

Išsigandusi atitraukiu nuo jos ranką, bet nemanau, kad ji tai turėjo omenyje. Bijau to, ką ji padarys. Mano ryžtas silpnėja, bet stengiuosi ir toliau taip laikytis.

– Būk gera, Beta. Prašau tavęs, pasilik čia, su manimi. Bent iki Naujųjų metų. Tiktai... išsiaiškinkim, kas tai yra. Kad ir kas būtų.

– Išsiaiškinkim? – atkartoja ji kaip aidas, piktai. – Tai ne tas pats, kas mįslę minti, Erika.

– Suprantu tai, bet nebegalima toliau taip gyventi. Čia mums *proga*, Beta, – proga viską atitaisyti.

– Kai kurių dalykų neįmanoma pakeisti, Erika. Kuo greičiau tai suprasi, tuo bus geriau, – šnibžda ji. Akyse spindi ašaros, bet, kai pažvelgia į mane, akys kupinos pykčio. – To neįmanoma atitaisyti! – rėžia ji ir puola bėgti nuo manęs.

Stabteliu prieš leisdamasi iš paskos ir pajuntu, kad visa drebu.

Likusią dienos dalį mudvi tartum žaidžiame slėpynių. Šie namai visada tam puikiai tiko. Lietus prapliumpa įkypai, į kaminus įsimeta skersvėjai. Pasikviečiu Harį į vidų ir duodu jam puodelį saldžios arbatos. Jis sėdi prie virtuvės stalo ir siurbčioja šaukštuku kaip vaikas. Ant grindų nuo jo laša, virtuvė prisipildo šlapios vilnos kvapo. Tik negaliu rasti Betos, pasiūlyčiau ir jai puodelį arbatos. Negaliu jos rasti ir paklausti, ko norės pietums, ar norės kur nors eiti, ar norės išsinuomoti filmą automobilių remonto dirbtuvėje prie kelio į Divaizisą. Jaučiu, kad dabar tai mano užduotis – užimti ją visą šį laiką. Laiką, kurį verčiu ją leisti čia. Bet ji pradingsta namuose kaip katė, ir aš bergždžiai einu per visus kambarius.

Kartą Henris paliko ją pasislėpusią ištisas valandas. Paliko vieną, įviliotą į spąstus, apimtą baisios baimės. Ir mane vėl įpainiojo. Aš buvau maža. Turėjau būti maža, nes Karolina dar buvo gyva. Ankstėliau tą dieną ją išvežė su kėde į lauką, į terasą. Ji turėjo puikią senovinę pintą kėdę su ratukais. Jai nepakiši pilkos metalinės ar plastikinės Nacionalinės sveikatos apsaugos tarnybos kėdės. Vežama kėdė girgždėjo, spindėjo tankūs stipinai, bet Henris sakė, kad tai Karolina girgžda, nes ji tokia sena ir virtusi mumija. Žinojau, kad tai nesąmonė, bet vis tiek kiekvieną kartą išgirdusi įsivaizduodavau, kaip dryska plona it popierius oda, kad plaukai palietus subyrės į dulkes, o liežuvis sustingęs, sumedėjęs susitraukusioje burnoje. Mūsų nevertė jos bučiuoti, jei nenorėjome. Mama tuo pasirūpino, ir ačiū Dievui.

Tuo metu Karolina jau dažniausiai gulėdavo lovoje, bet buvo puiki diena, visi suvažiavę – Klifordas su Mere, mano tėvai. Ją privežė prie stalo, priešpiečius patiekė ant padėklo, kuris būdavo įstatomas į prapjovas kėdės rėme. Šeimininkė atnešė sriubos baltoje porceliano sriubinėje su dangčiu, atrodančiu kaip didžiulis žiedinis kopūstas, ant stalo buvo bulvių, salotų ir kumpio. Mane api-

barė, kai sukišau pirštus į tirpintą sviestą bulvių dubenėlio dugne. Meredita padėjo Karolinai valgyti, kartais maitindavo ją kaip kūdikį. Valgydino ją susiraukusi, kietai sučiaupusi lūpas. Karolinos plaukai buvo reti, ploni. Pro juos buvo matyti galvos oda, ir *tikrai* ji atrodė kaip iš popieriaus. Kiti aplinkui kalbėjosi, o aš sėdėjau akis įbedusi į lėkštę. Karolina prakalbo tik kartą ir, nors balsas pasirodė esąs garsesnis, negu tikėjausi, žodžius ji tarė sunkiai.

– Ar tasai Dinsdeilis dar gyvas?

Tai tariant jai iškrito šakutė, tartum ją laikyti ir tuo pat metu kalbėti būtų buvę per sunku. Šakutė garsiai nutarškėjo ant akmeninių grindų plokščių.

– Ne, mama. Jau nebe, – atsakė Meredita, o mane deginte degino žinojimas, kad Dinsdeilių iš tiesų yra daug, jie gyvi ir ne toliau kaip už dviejų šimtų metrų nuo tos vietos, kur mes sėdime. Bet žinojau ir tai, kad man nedera kalbėti prie stalo. Karolina plonai, virpančiu balsu cyptelėjo, ir nežinia, ką tai reiškė. Galbūt pasitenkinimą. – Tačiau manau, kad jo sūnus tebegyvena, – pridūrė Meredita.

– Ar negali jo *atsikratyti*, vaikeli? – paklausė Karolina, ir Mereditos pavadinimas *vaikeliu* man sukėlė painiavą, o pats klausimas papiktino.

Henris iš kitos pusės stalo kvailai nusišiepė, įspyrė man į blauzdą.

– Negaliu atsikratyti taip pat, kaip ir jūs negalėjote, – pasiteisino Meredita.

– Bastūnai, – sumurmėjo Karolina. – Jie turėjo išsinešdinti. Jie turėjo važiuoti kitur, – tarė ji.

– Jie išvažiuoja, o paskui vėl sugrįžta, – burbtelėjo Meredita. – Ir, deja, labai nedaug ką galiu dėl to padaryti.

Tada Karolina nutilo. Jos poza liko tokia, tartum būtų ketinusi dar ką nors pridurti. Visi prie stalo laukė, bet ji daugiau nieko ne-

bepasakė. Meredita sulankstė jos šiugždančią servetėlę ir padėjo jai ant kelių, ėmė valgyti salotas. Bet jos antakiai liko suraukti, o kai pažvelgiau į Karoliną, ši spoksojo virš vejos, akimis skrosdama tolimus medžius, tartum kiaurai per juos būtų mačiusi. Galva drebėjo ant kaklo, retkarčiais nevalingai truktelėdavo rankos, bet blyškus į tolį įsmeigtas žvilgsnis liko tvirtas.

Po tų priešpiečių mums, vaikams, buvo liepta eiti pogulio – todėl, kad aš buvau maža ir suirzusi, Henris per priešpiečius nemandagus, o Betai buvo nebelikę su kuo žaisti. Henris sumanė eiti slėpynių. Jis pasislėpė pirmas, ir mes galų gale jį radom mansardos kambarėlyje už to paties aptrinto raudono odinio lagamino, kurį visai neseniai vėl aptikau. Mes išjudinom dulkes, ir jos blykčiodamos lėtai sūkuriavo pakraigės šviesoje. Radau mažą drugelį, apipainiotą voratinkliu ir virtusį mumija, kokia bijojau esant Karoliną. Rėkiau tvirtindama, kad dabar mano eilė slėptis, bet Henrį pirmoji surado Beta, todėl buvo jos eilė. Mudu su Henriu, suklupę laiptų apačioje, užsimerkėm ir ėmėm skaičiuoti.

Kažin ar būdama tokio amžiaus galėjau suskaičiuoti iki šimto. Pasiklioviau Henriu, o jis skaičiavo įprastai – vienas, du, trys ir taip toliau, kažkiek praleisdamas, devyniasdešimt devyni, šimtas; tad kai man pasirodė, kad praėjo daug laiko klausantis, kaip šeimininkė virtuvėje tarškina indais, pravėriau vieną akį pasitikrinti. Henrio šalia nebebuvo. Pažvelgiau aukštyn – jis lipo žemyn laiptais. Jis atgrasiai nusišiepė, ir aš apsidairiau. Visada instinktyviai taip darydavau, kai likusi su Henriu viena išvysdavau tokią jo veido išraišką, – gal kas nors yra netoliese ir išgelbės. Širdis tankiai plakė.

– Ar jau metas ieškoti Betos? – pagaliau sušnibždėjau.

– Ne. Dar ne. Pasakysiu, kada, – atsakė jis. – Nagi, eikš, eime su manim.

Jis visada taip nusaldindavo ir paplonindavo balsą, kai ką nors

iškrėsdavo labradorams. Ištiesė man ranką, ir nenoromis ją paėmiau. Mudu nuėjom į kabinetą, Henris įjungė televizorių.

– Ar jau metas? – vėl paklausiau.

Kažkas buvo ne taip. Puoliau prie durų, bet Henris užtvėrė kelią atkišdamas koją.

– Dar ne! Sakiau tau – negalima eiti ieškoti, kol aš nepasakiau, kad jau metas.

Laukiau. Jaučiausi bjauriai. Nežiūrėjau, ką rodo per televizorių. Žvilgčiojau į Henrį, į duris, vėl į Henrį. Koks būna laiko supratimas, kai tau penkeri? Nežinau, kiek buvau priversta laukti. Turbūt daugiau negu valandą, ir man tai atrodė amžinybė. Kai girgžtelėjo atidaromos durys, nubėgau prie jų. Įėjo mano tėtis, paklausė, kur Beta. Jis įdėmiai pažvelgė į mano susirūpinusį veidą ir vėl paklausė. Henris truktelėjo pečiais. Mudu su tėčiu šaukdami Betą vardu apėjome visą namą. Viršutinio aukšto koridoriuje ją išgirdau – ji daužėsi, buvo vos girdėti, kaip šaukiasi pagalbos. Paskutinėje laiptų aikštelėje lipant į mansardą stovėjo spintelė, duryse geležinis raktas. Tėtis jį pasuko, užraktas atsidarė, ir išvirto Beta, jos veidas buvo išblyškęs, murzinas, išvagotas ašarų.

– Kas čia darosi? – tarė tėtis, keldamas Betą.

Ji taip duso, kad net springo kūkčiodama, o išvirtusios akys mane nugąsdino. Atrodė, tartum buvo užsidariusi nuo manęs, nuo viso pasaulio. Iš baimės gūžėsi savyje. Spintelė buvo ankšta, pilna voratinklių, o elektros jungiklis išorėje. Kol aš laukiau užsimerkusi ir maniau, kad Henris skaičiuoja, jis išjungė šviesą ir pasuko raktą duryse. Paliko Betą vieną tamsoje su vorais ir tokioje vietoje, kur neįmanoma net apsigręžti. Visa tai žinojau ir pasakiau tėčiui, o jis pareikalavo, kad Henris prisipažintų. Beta stovėjo jam už nugaros, neįprastai rami. Jos keliai buvo dulkėti, riešai nubrozdinti, kažkur įkliuvusi garbana karojo išsipešusi iš pakaušyje surišto kaspino.

– *Aš* čia niekuo dėtas. Visą laiką buvau apačioje. Mums nusibodo jos ieškoti, – gūžčiojo pečiais Henris, susijaudinęs trypinėjo, bet veidą pajėgė išlaikyti rimtą.

Beta buvo liovusis verkti. Ji žvelgė į Henrį su tokia aiškia neapykanta, kad mane pribloškė.

Popietė įpusėjusi, o aš viršuje, savo miegamajame įsispraudusi ant palangės. Mano kvėpavimas aptraukė stiklą, užtemdė vaizdą, bet aš skaitau, todėl tai nesvarbu. Radau daugiau Mereditos laiškų Karolinai. Stebiuosi, kad Meredita visus juos pasiliko, – laikė padėjusi su Karolinos daiktais kaip raštišką jųdviejų audringų santykių liudijimą. Laiškai priklauso gavėjui, aš tai žinau, bet būtų buvę lengva ir suprantama Mereditai po motinos mirties visus juos sunaikinti. Bet galbūt ji norėjo pasilikti dėl to, kas ten parašyta. Dėl to, kad ji stengėsi siekti kitokio gyvenimo, nors jai ir nepavyko.

Brangi mama,

ačiū už atviruką, kurį atsiuntėte. Turiu tik pasakyti, kad esu sveika, kaip ir galima tikėtis. Esu labai užsiėmusi su Lora, ji neseniai pradėjo vaikščioti ir dėl to įprato bėgioti apie mane – beveik neįmanoma sulaikyti jos nuo išdykavimo. Šią savaitę ypač pamėgo purvintis ir liesti kirminus. Turiu puikią auklę, čionykštę merginą, vardu Dorina, ir ji veikia mažąją raminamai – turiu pasakyti, kad ir mane. Regis, niekas jos netrikdo, o šiais neramiais laikais tai tikras privalumas. Daug galvojau apie Jūsų kvietimą grįžti gyventi kartu Stortono dvare, bet kol kas ketinu pasilikti savo namuose. Mane palaiko kaimynai, parodę didžiulę užuojautą, kai man to reikėjo. Dau-

gelio vietinių moterų sūnūs ir vyrai išėję į karą, ir kiekvieną kartą, kai gaunama telegrama, kokios labiausiai bijomasi, siunčiama grupelė žmonių įsitikinti, ar tiems namams užtenka maisto, o vaikams drabužių, ar dar gyva žmona ar motina. Manau, Jūs nepritartumėt, kad taip išvien veikia skirtingos socialinės klasės, bet buvau labai sujaudinta, kai ir mane aplankė, pasklidus žiniai apie Čarlzo mirtį. Praėjusį penktadienį buvau nuvažiavusi į Londoną pasiimti daiktų, likusių Čarlzo klube ir kontorose. Nepatikėtumėt, kokių ten mačiau vaizdų – kaip viskas nuniokota. Šiurpas nukrėtė iki širdies gilumos.

Tad liksiu čia, kol pajėgsiu, nes – man labai skaudu tai rašyti – dar neatleidau Jums, mama. Už tai, kad neatvažiavot į Čarlzo laidotuves. Niekada labai neprieštaravot, kad jis būtų mano vyras, ir ne taip labai nemėgot kelionių, kad dėl šių priežasčių nebūtumėt dalyvavusi ir taip mane įskaudinusi. Toks paniekinimas neliko mūsų pažįstamų nepastebėtas. O kaipgi aš? Nejau nesuprantat, kaip būčiau norėjusi būti čia su Jumis, kaip man reikėjo Jūsų paramos tokią dieną? Tikriausiai stoicizmas, kurį turėtų parodyti ką tik našle tapusi moteris, nėra beribis? Tik tiek pasakysiu šį kartą. Turėsiu įprasti gyventi be savo vyro, turėsiu rūpintis savimi, Lora ir savo dar negimusiu vaikeliu. Nemanau, kad dabar Jūs ar kas kitas galėtų daugiau iš manęs norėti.

Meredita

Man baigus skaityti sudžeržgia durų skambutis. Nulipu nuo palangės raukydamasi, kraujas plūsta sustingusiomis kojomis. Nueinu iki laiptų viršaus ir sustoju išgirdusi, kad Beta atidarė duris, išgirstu

Dinio balsą. Traukte traukia eiti toliau, skubiai nulipti žemyn, kad jį išvysčiau, kad jiems būtų lengviau. Bet kojos neklauso. Stoviu kaip įbesta, atsirėmusi ranka į turėklą, klausausi.

– Kaip tu, Beta? – klausia Dinis, ir klausime daugiau prasmės negu įprastai. Jis svarbesnis.

– Labai gerai, ačiū, – atsako Beta, jos balsas keistas, tik nežinau, kodėl.

– Tiktai... Erika sakė, kad tu...

– Ką sakė Erika? – klausia ji griežtai.

– Kad tau negera čia sugrįžus. Kad nori išvažiuoti. – Negirdžiu Betos atsakymo, gal iš viso neatsakė. – Ar galiu užeiti? – klausia Dinis beveik nervingai.

– Ne. Aš... aš manau, geriau nereikia. Aš dabar... užsiėmusi, – meluoja Beta, ir aš įsitempiu, net suskausta pečius.

– Mat kaip. Ką gi, iš tiesų tik užsukau padėkoti Erikai už daiktus kūdikiui, kuriuos ji atnešė Hani. Kai aš grįžau tada, Hani net nusišypsojo – tai buvo nuostabu.

Ir aš šypsausi tai išgirdusi, bet nežinau, ar Beta susivoks, kad Hani šypsosi retai.

– Na... aš jai perduosiu. Ar pakviesti ją žemyn? – šaltai klausia Beta.

– Ne, ne. Nebūtina, – sako Dinis, ir mano šypsena išblėsta. Tyla. Jaučiu skersvėjį pro atviras duris, atšnarantį laiptais iki manęs. – Klausyk, Beta, norėčiau pasikalbėti su tavimi apie... tai, kas įvyko. Manau, kad tu kai ko nesupranti...

– Ne! – nutraukia jį Beta, jos balsas dabar aukštesnis, sunerimęs. – Aš nenoriu apie tai kalbėti. Nėra apie ką kalbėti. Tai liko praeityje.

– Nejaugi tikrai? – švelniai klausia Dinis, ir aš sulaikiusi kvapą laukiu Betos atsakymo.

– Taip! Ką norėjai pasakyti? Žinoma, kad praeityje.

– Norėjau pasakyti, kai kuriuos dalykus sunku palikti praeityje. Sunku užmiršti. Bent man tai sunku užmiršti.

– Tau reikia labiau pasistengti, – niūriai sako Beta. – Labiau pasistenk.

Girdžiu žingsnius ant akmeninių grindų. Įsivaizduoju, kaip Beta apsisuko ir mėgina pabėgti.

– Bet tai ne taip paprasta, Beta, ar ne? – klausia Dinis, jo balsas dabar tvirtesnis. – Mes būdavom... mes galėdavom kalbėtis apie viską, tu ir aš.

– Tai buvo labai seniai, – atsako ji.

– Žinai, negali būti *visur* tavo viršus, Beta. Tu negali tiesiog apsimesti, kad nieko neįvyko, negali nusiplauti rankų – nepaisyti manęs.

– *Aš nenoriu apie tai kalbėtis.* – Ji pabrėžia kiekvieną žodį, sustiprina tardama jausmingai.

– Tu neturi pasirinkimo. Yra dalykų, kuriuos tau būtina sužinoti, – sako Dinis, taip pat kiekvieną žodį tardamas tvirtai.

– Būk geras, – sako Beta. Jos balsas nusilpęs, romus ir bailus. – Būk geras, nereikia.

Ilga slogi tyla. Net sulaikau kvapą.

– Gera vėl tave matyti, Beta, – pagaliau sako Dinis, ir tai ne formalūs žodžiai kaip įprasta. – Jau buvau ėmęs manyti, kad niekada tavęs nebepamatysiu. Tai yra nesutiksiu.

– Mūsų neturėtų čia būti. Manęs nebūtų, jeigu ne...

– Ir jau greit išvažiuosit, ar ne?

– Taip. Greit. Po Naujųjų metų.

– Ir nebeatsigręši atgal? – klausia Dinis, jo žodžiuose girdėti kartėlis.

– Ne, – atsako Beta, tik tas žodis nuskamba jau nebe taip tvirtai.

Nuo šalto oro visa drebu, ir vėl apima stiprus noras sužinoti, ką jie žino, prisiminti.

– Tai jau eisiu, – Dinis, regis, pasidavė. – Padėkok nuo manęs Erikai. Aš tikiuosi... tikiuosi vėl neilgai trukus tave pamatyti, Beta. Kol nepradingai.

Betos atsakymo neišgirstu, tik užsidaro durys, ir staiga išsprūsta garsus atodūsis, tartum iš karto pasipila jos tramdyti tūkstančiai žodžių ir aidi po visą holą.

Dar valandėlę lieku ant laiptų, klausausi, kaip Beta eina į kabinetą. Išgirstu ją staigiai sėdantis ant kėdės, ir daugiau nieko. Turbūt lengviau būtų išspausti tiesą iš šių sienų akmenų negu iš savo sesers. Nusivylusi užlipu į mansardą, jau nebe taip atsargiai kaip visada atvožiu raudonąjį lagaminą ir dar kartą perkratau Karolinos daiktus. Turi būti kas nors daugiau, kas nors, ką praleidau ir kas pasakytų man, kieno tas vaikas nuotraukoje ir kas jam nutiko. Kad sužinočiau, kodėl ji nekentė Dinsdeilių taip stipriai, kad širdyje neliko vietos meilei savo vaikui. Bet viską vėl išėmusi nieko daugiau nesužinau. Liaujuosi ieškoti, tupėdama atsilošiu, pastebiu, kaip virpa rankos. Ir, kai siekiu popierių paketo, norėdama padėti jį į vietą, šis tas patraukia mano dėmesį. Popierinio įkloto plyšelis lagamino dugne; popierius atsiknojęs, o po juo – vokas. Ištraukiu jį, matau, kad rašysena ne Mereditos, ir, kai imu skaityti laišką, mano pulsas pagreitėja.

Pašokusi skubu žemyn į kabinetą. Židinyje dega didelė krūva malkų, plūsta šiluma.

– Beta – ką radau! Tarp Karolinos daiktų, – sakau jai.

Ji žvelgia į mane, veidas apniukęs. Dar neatleido už tai, ko prikalbėjau prie kūdros.

– Kas ten? – klausia ji abejingai.

– Laiškas Karolinai – jis buvo užsimetęs. Radau jį lagamine

po įklotu, ir jis labai senas – dar prieš jai atvykstant į Angliją. Tik paklausyk!

Vokas visai mažas, popierius viduje toks senas, kad rašalas išblukęs, šviesiai parudavęs. Lapai dėmėti ir apskurę, tartum nuolat buvo laikomi rankose, per daugelį metų daug kartų skaityti. Kai atverčiu, lapai per sulenkimą beveik pradilę. Liečiu juos kiek įmanoma atsargiau. Kai kur vos galiu įžiūrėti, bet to, kas parašyta, užtenka patvirtinti spėjimui.

– *1902 m. balandžio 22*, – skaitau. – *Mano brangiausioji Karolina, gavau tavo laišką ir buvau priblokštas, kad negavai manojo, regis, ir to, kurį parašiau dar anksčiau! Būk tikra – aš tau rašiau, aš rašau kone kas vakarą. Čia tiek daug darbų, tiek reikia visko paruošti tavo atvykimui, kad aš kiekvieną dienelę baigiu visai nusivaręs, bet vis tiek galvoju apie tave kiekvieną vakarą, prisiekiu tau. Mums gerokai trukdė pavasario audros – užvakar pasipylė kruša, ledokšniai krito sulig mano kumščiu, žmogų galėtų užmušti! Šiai laukinei žemei stinga švelnių moters rankų, kad ją sutramdytų, mano meile. Ir žinau, kad tokios audros nebekels man nerimo, kai tu būsi čia, šalia.*

Tik nesibaimink, kad atsiskirsi nuo tetos, – čia turėsi ir namus, ir šeimą, kokios tau reikia! Žinau, tau neramu skirtis su ja susipykus, bet tikrai... – Nebeįskaitau, kas parašyta toliau. Iš tiesų beveik visos šios pastraipos... Žiūriu prisimerkusi. – *Pasirūpinau, kad... Man skaudu... turėk dar šiek tiek kantrybės, mano brangiausioji, ir netrukus mes būsim drauge. Radau vietelę prie namų, kur ketinu sukasti tau daržą. Prisimenu, kartą sakei, kaip norėtum turėti daržą. Na, tą daržą turėsi vien tik sau, galėsi jame auginti ką užsimaniusi. Žemė čia priesmėlis, bet daug kas joje klestės. Ir mes čia klestėsim, aš tai žinau. Širdis kasdien primena, kad tavęs čia nėra, ir aš dėkoju Dievui, kad jau greitai vėl susijungsime.*

– Gero gabalo visai neįskaitau – atrodo, lyg kada būtų sušlapęs, ar ką, – pertraukiu save, peržvelgiu likusią puslapio dalį. – Tada jis baigia: *Trokštu vėl tave pamatyti, ir džiugu širdyje žinant, kad jau greitai leisiesi į kelionę čia, pas mane. Būk rami, brangioji, – labai greitai mes pradėsime gyvenimą, kuris dar liko. Visada tavo, K.* – Tai kaip čia yra?

– Vadinasi, ji buvo ištekėjusi! – sušunka Beta.

– Taip atrodytų... Tiesiai niekur nepasakyta, kad jie buvo susituokę, bet aš nerandu kitos priežasties, kodėl jis rašytų tokį laišką – apie tai, kad pradės gyventi drauge, o ji turės naują gyvenimą, ir taip toliau.

– Kur ji išvažiavo? Kas matyti iš pašto ženklo?

Aš apžiūriu voką.

– Negaliu įskaityti. Visai nusitrynę.

– Apmaudu. O ką, jei ji turėjo nuvažiuoti pas jį, kad ištekėtų, bet kažkas įvyko iki jai ten nusigaunant?

– Bet kaip tada vaikas?

– Tikrai. Vadinasi, prieš atvykdama čia ji neteko vyro ir vaiko. Ir kiek jai tada buvo metų?

– Manau, dvidešimt vieni. Ji buvo ką tik įgijusi teisę į savo pinigus.

– Kaip keista – apie tai nieko neparašyta jos santuokos liudijime, ir ligi šiol buvo visai nežinoma! Kažin, kodėl buvo užmiršta? – mąsto Beta.

Aš trukteliu pečiais.

– Kas žino. Jeigu su juo išsituokė, galbūt norėjo, kad tai liktų paslaptyje? Merė sakė, kad Karolina buvo nelinkusi kalbėti apie savo jaunystę, – gal turėjo ką slėpti. Ir prisimink tą tetos B. laišką, kurį tau rodžiau, – ten rašoma, kad tai, kas įvyko Amerikoje, turi ir likti Amerikoje. Ji neabejotinai nerimavo dėl kažkokio skandalo.

Jei vyras būtų miręs, jos santuokos su lordu Henriu liudijime būtų tiesiog parašyta, kad ji našlė. Bus jį palikusi. O jeigu jos vaikelis mirė, tuomet aišku, kodėl visada buvo tokia šalta, neprieinama.

Tai išklausiusi, Beta nutyla. Ji nė neužsiminė apie Dinio apsilankymą. Neperdavė man jo padėkos, ir suprasti, ar ji taip elgiasi tyčia, ar dėl išsiblaškymo, aš negalėsiu nepasisakiusi, kad klausiausi. Bet man tai neduoda ramybės. Knieti išgirsti, ką Dinis nori jai pasakyti.

– Kas yra? – klausiu.

– Erika, kodėl tu taip užsimetei tai sužinoti? Viską išsiaiškinti?

Beta žvelgia į mane iš po savo plaukų šešėlio, pro ilgas blakstienas. Liepsnos už nugaros apgaubia ją oranžiniu spindesiu.

– Argi tau neįdomu? Aš noriu sužinoti, kodėl... kodėl mūsų šeima nekenčia Dinsdeilių. Nekentė Dinsdeilių, – pasitaisau. – Noriu sužinoti, kaip Meredita tapo tokia žiauri – pernelyg pikta ir nelaiminga. Ir atsakymas, atrodo, toks – ji paveldėjo tai iš Karolinos. O aš tiesiog noriu žinoti – *kodėl...*

– Ir manai, kad sužinojai?

– Kodėl jos nekentė Dinsdeilių? Ne. Neturiu už ko užsikabinti. Negalėjo būti vien išankstinis nusistatymas dėl to, kad jie ne to sluoksnio. Turėjo būti kas nors daugiau. *Buvo* daugiau. Buvo *asmeniška*. Beje, iš Mereditos laiškų neatrodo, kad ji labai nerimavo dėl karo metu ėmusių griūti užtvarų tarp visuomenės klasių. Aš tik manau sužinojusi, kodėl Karolina buvo tokia šalta. Juk mama sakė, kad ji visai nemylėjo Mereditos.

– Nes prarado vaiką?

– Panašu, kad prarado visą gyvenimą. Prisimeni tą kartą, per vasaros pobūvį, kai Karolinai pasirodė, kad ji pažįsta padavėją?

– Na ir ką?

– Aš spėlioju, kuo ją palaikė. Kodėl ji taip susikrimto?

Ir vėl Beta neatsako, atsitveria nuo manęs lyg mūro siena – šito negaliu ištverti.

– Ir negaliu išmesti iš galvos tų prakeiktų purienų! Esu tikra, kažką apie jas prisimenu...

Tačiau Beta manęs nebesiklauso.

– Netekti vaiko... Negaliu įsivaizduoti, kaip turėtum jaustis. Vaiko, kuris turėjo galimybę augti, tapti tikra asmenybe. O tu gyveni ilgus metus, per kuriuos tavo meilė jam tik stiprėtų. Tiesiog negaliu įsivaizduoti.

– Ir aš negaliu.

– Na, tau net neįmanoma to suprasti, Erika, nes tu nežinai, koks tai jausmas – kokia stipri ta meilė, – įtikinėja mane Beta.

– Aš nežinau daugybės dalykų, – patvirtinu įsižeidusi.

Tyloje spragsi ugnis, degdamos gūra malkos.

– Mes niekada nesiilgėjom Henrio, – tyliai sako Beta, vėl susmukdama į fotelį, todėl negaliu aiškiai matyti jos veido. – Stebėjom, kaip jo buvo ieškoma ir kaip tai vos neišardė šeimos. Tam tikru atžvilgiu matėm to, kas įvyko... padarinius. Bet niekada jo *nesiilgėjom*. Mes visada laikėmės tos... maišaties pakraštyje. Skausmas, kurį tai sukėlė...

– Kaip galėjome jo ilgėtis, Beta. Jis buvo bjaurus.

– Jis buvo bjaurus, bet buvo tik mažas berniukas. Tik mažas berniukas, Erika. Jis buvo toks jaunas! Aš nežinau... aš nežinau, kaip Merė tai ištvėrė, – sako ji tų žodžių gniaužiama gerkle.

Aš nemanau, kad Merė tai ištvėrė, ji ne visai ištvėrė. Vieną baisią akimirką įsivaizduoju, kad Beta visai kaip Merė. Po dvidešimties metų Beta bus tokia pat atbukusi ir tuščia kaip Merė. Ir tikrai taip nutiks, jei man nepavyks jos išgydyti. Jei aš pasielgiau neapdairiai ir tik viską pabloginau atsiveždama ją čia. Nepasitikiu savimi, negaliu kalbėti. Laiškas Karolinai mano rankose lengvas

kaip oras; jis tartum netikras – to prarasto vyro žodžiai vos įžiūrimi popieriuje, jo balsas šnibžda per daugybę metų, išnyksta praeityje. Liečiu tą K raidę, kuria pasirašė, ir tylomis siunčiu jam mintį per laiką atgal, tartum jis galėtų išgirsti ir galėčiau jį paguosti.

Jau vėlu, Beta seniausiai nuėjusi gulti. Dar tik dvi dienos praėjo po Kalėdų, – tada mačiau Dinį, – o kažkur po šonkauliais jaučiu patyliukais augant neviltį. Jei Beta nesako man, kas įvyko, tada Dinis turi pasakyti. Jis privalo pasakyti. Vadinasi, reikės jo paklausti, bet žinau, tikrai *žinau*, jis nenori būti klausinėjamas. Lauke tamsu, juoda naktis, o aš net nepasivarginau užtraukti užuolaidų. Mėgstu sėdėti ir žvelgti į naktį. Per televizorių rodo kažkokį kvailą filmą, bet garsas išjungtas, o aš sėdžiu ir žiūriu į ugnį, kaip ji gęsta, ir galvoju, galvoju. Niekas daugiau negirdi to audrojimo lauke, tik aš, bet man ramiau, kai žinau, kad Beta ten, viršuje. Namas man kelia tuštumos jausmą. Be jos būtų nepakeliama. Retkarčiais koks lietaus lašelis nutyška ant žarijų, šnypščia. Prie grotelių prilipo skiautė to, kas buvo vyniojamasis popierius, bet dabar tai tik pilka jo liekana. Vėjui įsisukus į kaminą traukia netolygiai, ir jis lankstosi į vieną ir į kitą pusę. Mane tai veikia kaip hipnozė.

Kaip būtų buvę, jei Henris nebūtų dingęs? Gal Meredita nebūtų dariusis vis nemalonesnė. Mama gal nebūtų su ja susipykusi, pagaliau išsekus visai kantrybei, daugiau nebegalėdama jai atleisti. Klifordas su Mere būtų nuolat lankęsi, o atėjus laikui nebūtų buvę aplenkti ir paveldėję dvarą. Žinau, Klifordą labai siutina tai, kad negavo dvaro. Karalius be pilies. Jis lankydavosi, bet to buvo negana. Merė, atsisakydama net artintis prie tų vietų, ganėtinai erzino Mereditą. *Ar ji nori būti Kalkot, ar nenori, Klifordai? Kokia bailė!* Henris būtų garbusis Henris Kalkotas ir lauktų Kliffordo

mirties, kad taptų *lordu*. Mudvi su Beta būtume čia praleidusios daugiau vasarų. Gal būtume užaugusios su Diniu. Beta ir Dinis kartu, nevikrūs, nedrąsūs, aistringi paaugliai. Užsimerkiu, veju tą mintį.

Man už peties kažkas beldžiasi į langą, pamačius veidą juodame stikle man užima kvapą. Tai Dinis, ir aš kvailai spoksau, tartum jis būtų išžengęs tiesiai iš mano minčių. Lietus priglostė jam plaukus prie kaktos, nuo šalčio jis pasistatęs apykaklę. Atidarau langą, ir vėjas užgriebia jį, vos neišplėšia man iš rankos.

– Atleisk... atsiprašau, kad aš taip vėlai, Erika. Pamačiau šviesą. Man reikia pagalbos.

Dinio lūpos sudrėkusios nuo lietaus ir aš jaučiu jo skonį. Jis uždusęs, atrodo kaip veikiamas narkotikų.

– Kas negerai? Kas nutiko?

– Hani prasidėjo gimdymas, ir... kažkas negerai. Erika, jai kažkas darosi ne taip, kaip reikia, o visi furgonai įklimpę po šito smarkaus lietaus... Mums reikia nusigauti į ligoninę. Ar gali mus nuvežti? Būk gera! Bus greičiau, negu laukti, kol greitoji suras, kur važiuoti.

– Žinoma, nuvešiu! Bet jei važiuosiu pas jus, mano mašina taip pat įklimps...

– Ne, ne – tik iki gyvatvorių, gerai? Aš ją atnešiu iki tavęs.

– Gerai. Gerai. Ar tikrai galėsi panešti?

– Tu tik važiuok, labai prašau – mums reikia skubėti.

Dinis dingsta nuo lango, vėl į tamsą. Sugraibau raktelius, striukę, sekundę stabteliu pamaniusi, kad reikėtų pasakyti Betai. Tačiau ji tikriausiai miega, o aš negaliu gaišti jai aiškindama. Įsimetu į kišenę mobilųjį ir bėgu prie automobilio. Lietus žliaugia per priekinį stiklą nenutrūkstama srove. Taip netoli pabėgėjus nuo namo pečiai jau permirkę. Kvėpuoju sunkiai, per sunkiai. Kai

mėginu įkišti raktelį, mano ranka dreba, ir turiu stabtelėti, nusiraminti. Keliuke pilna balų, ir taškydama jas išvažiuoju į kelią, stiklo valytuvai švytuoja. Kai sustoju žaliosios gatvelės gale, jų dar nė ženklo. Mano priekinės šviesos plieskia į gyvatvorę, nukrypsta į stovyklos pusę. Slidinėdama einu taku. Žemė klampi. Trempiu žolę po kojomis, ji prasmenga purvyne. Tamsoje girdžiu į medžius įsisukusį vėją. Medžiai ošia kaip nematomas vandenynas. Sustoju, kur nebesiekia priekiniai automobilio žibintai, ir įsižiūriu į tamsą. Lietus kiaurai sunkiasi pro batų siūles. Tada pamatau juos, lėtai artėjančius, ir, kai metuosi prie jų, Dinis paslysta, suklumpa ant vieno kelio, stengdamasis išlaikyti pusiausvyrą su nėščia moterimi, slystančia iš glėbio. Hani tvirtai įsikimba jam į pečius, baimė pavertė jos pirštus paukščio nagais.

– Gal gali paeiti? – klausiu Hani prie jų priėjusi. Ji raukydamasi linkteli galvą. – Dini, paleisk ją! Pastatyk ant kojų.

Dinis pasikreipia į šoną, nuleidžia Hani kojas ant žemės, tada pastato tiesiai. Taip ji pastovi sekundę, tada susilenkia pusiau ir ima šaukti.

– *Šūdas!* – staugia ji. Imu ją už kitos rankos, ir ji nagais įsikerta į mane. Permirkę plaukai gaubia jos veidą. – To negali būti... negali būti, – dejuoja ji.

– Jai nutekėjo vandenys su krauju, – sako man Dinis.

– Aš nežinau, ką tai reiškia! – šaukiu.

– Tai reiškia bėdą. Kūdikiui pavojus, – atsako jis. – Tai reiškia, kad mums reikia važiuoti!

Bet Hani vis dar susilenkusi pusiau, dabar ji kūkčioja. Iš skausmo ar iš baimės, to negaliu pasakyti.

– Viskas bus gerai, – sakau jai. – Klausyk – tikrai viskas bus gerai. Ar gali paeiti? Mašina visai netoli.

Hani linksi galvą, ji kietai užsimerkusi. Ji kvėpuoja kaip

dumplės. Mano širdis pašėlusiai plaka, bet dabar jaučiuosi rami. Aš turiu tikslą.

Pasiekiam automobilį ir šiaip taip įtaisau Hani ant užpakalinės sėdynės. Aš purvina ligi kelių. Hani kiaurai peršlapusi, išbalusi virpa.

– Vairuosiu aš, – sako Dinis, eidamas prie vairuotojo durelių.

– Ne! Jai reikia tavęs, Dini! Be to, mašina mano, o kai šlapia, vairas kiek ožiuojasi. Bus saugiau, jei vairuosiu aš! – šaukiu.

– Tik paskubėkit kuris nors, po velnių! – šaukia Hani.

Aš prasibraunu pro Dinį, sėdu ant vairuotojo sėdynės, jis lipa į galą. Slystelim nuo krašto, vingiuojam kaip slalomo trasa tarp gyvatvorių, išvažiuojam į pagrindinį kelią.

Į Divaizisą lekiu beprotišku greičiu, kokį drįstu sau leisti, prisimerkusi skrodžiu lietų. Bet posūkiuose Hani mėto ant užpakalinės sėdynės, tad sulėtinu greitį neapsispręsdama, kaip būtų geriausia. Ji tykiai verkia tarp sąrėmių, tartum pati sau, o Dinis atrodo netekęs žado.

– Jau nebetoli, Hani. Tau viskas bus kaip reikiant, tik nesibaimink! Ten ištrauks tau vaikelį bematant, nespėsi nė pasakyti *nuskausminamieji į apatinę nugaros dalį*, – šaukiu žvilgčiodama į ją veidrodėlyje ir tikiuosi, kad nemeluoju.

– Netoli? – aikčioja ji, įsmeigusi akis į mano atspindį.

– Penkios minutės, pažadu. Ten gerai pasirūpins tavimi ir vaikeliu. Bus gerai. Tiesa, Dini?

Jis krūpteli, tartum būčiau išgąsdinusi. Jo krumpliai, kai spaudžia pirštais Hani rankas, net pabalę.

– Tiesa. Taip, tiesa. Tau bus viskas gerai, mieloji. Tik laikykis.

– Ar jau sugalvojot vardą? – klausiu. Noriu ją išblaškyti. Atitraukti mintis nuo baimės, nuo šaltos, šlapios nakties, nuo skausmo veide, išpiltame prakaito.

– E... aš manau, hm, aš manau... Kalemas, jei bus berniukas, – ištaria ji švokšdama ir nutyla, veidas susiraukia, kai sugriebia sąrėmis.

– O jei mergytė? – neatstoju.

– Mergytė... mergytė... Heidė... – sudejuoja ji, stengiasi atsisėsti tiesiau. – Man reikia stumti!

– Dar ne! Dar ne! Mes jau beveik vietoj!

Aš spaudžiu akceleratorių, o priešais mus plečiasi oranžinė miesto pašvaistė.

Sustabdau tiesiai prieš ligoninę, ir Dinis iššoka iš automobilio tam dar ne visai sustojus. Jis grįžta su pagalbininkais ir kėde ant ratukų.

– Eime, Hani, – atsisukusi paimu ją už rankos. – Dabar bus gerai.

Hani suspaudžia mano ranką, jos skruostais liejasi ašaros, nebėra nė padujų ankstesnio jos įžūlumo, karštakošiškumo, niekinamai pakelto smakro. Ji atrodo vos ne vaikas. Vieną tylos akimirką lietus barbena į automobilio stogą, tada atlapojamos užpakalinės durelės, medikai ištempia Hani, ji šaukia ant jų, keikiasi, ir mes susigrūdam į ligoninę, mirksėdami ryškioje šviesoje. Seku paskui juos kiek įmanoma toliau – per tris aidinčius koridorius, pro kelerias duris, paskui tenka sustoti. Prie paskutinių durų kažkas sustabdo Dinį ir mane. Pajuntu žemiau peties ranką, švelnią, bet tvirtą.

– Deja, nuo čia – tiktai partneriai. Galite palaukti apačioje, grįžusi šiuo koridoriumi, ten yra laukiamasis, – sako man vyras, modamas į tą pusę, iš kur atėjome.

– Ar jūs Hani partneris? – klausia jis Dinio.

– Taip... ne. Aš esu jos brolis. Ji neturi partnerio, – atsako jis.

– Gerai. Tada eime.

Juodu dingsta už dvivėrių durų, palieka jas siūbuojančias sau iš

paskos. Durys čiūkšteli ir dunksteli prasilenkdamos vieną, du, tris kartus. Mano kvėpavimas lėtėja tam siūbavimui lėtėjant, tada jos sustoja. Dinis yra jos brolis.

Laikrodis ant sienos visai toks pat, koks būdavo klasėje mokykloje. Plastikinis, apskritas, baltas, kiek pageltęs, plona raudona sekundinė rodyklė sukasi aplinkui kiek trukčiodama. Kai susmunku ant žalios plastikinės kėdės, laikrodis rodo be dešimties pirmą, ir aš imu žiūrėti, kaip ta rodyklė sukasi ir sukasi aplinkui, stebėdamasi, kaip man neatėjo į galvą, jog Dinis gali turėti seserį. Neturėjo, kai mes buvome maži, tad aš ir maniau, kad jos neturi. Jie visai nepanašūs. Nusikeliu mintimis atgal, perkratau atmintį, stengdamasi prisiminti, ar esu mačiusi juodu kada prisiliečiant vieną prie kito ar kalbantis taip, lyg jie būtų pora. Žinoma, nieko to nebuvo. Pasijuntu kitaip, kai žinau, kad Dinis nėra jos, kad ten ne jo vaikas. Pajuntu nedrąsią viltį.

Pusę ketvirtos aš vis dar viena šiame kvadratiniame laukiamajame. Retkarčiais koridoriumi kas nors praeina, apavas ciepsi ant grindų plytelių. Nuo ilgo sėdėjimo apsunko kojos. Panyru į snaudulį. Matau atmintyje Dinio stovyklą vasaros dieną – vasaros pradžios, kai papūtus vėjeliui pasipila žemyn nužydėjusių medžių žiedlapiai, o saulė atsispindi nuo sustatytų furgonų metalinių grotelių. Dinio senelis snaudžia savo krėsle – vėjas kilnoja šiurkščius grafito juodumo jo plaukų galelius, o šiaip jis sėdi visai ramiai. Jis daug ir nekalbėdavo, bet visada maniau jį esant gerą, patikimą. Jis susmukdavo, tartum kietai įmigęs, bet staiga nusijuokdavo iš to, kas pasakyta ar padaryta. Jam iš krūtinės nugriaudėdavo garsus kvatojimas. Aplamdyta skrybėlė visada būdavo žemai nusmaukta ant veido, o jos šešėlyje žibėdavo tamsios akys. Įdiržusi skruostų oda išvagota gilių raukšlių. Visą gyvenimą būdamas lauke, jis įdegė rudai su raudonu riešuto kevalo atspalviu. Vasarą taip įdegdavo

Dinio rankos. Policininkai tomis dienomis, po to įvykio, jam nedavė ramybės. Dinio senelis stebėjo juos ramiai, skvarbiu žvilgsniu. Visi buvo verčiami pavažiuoti į kitą vietą savo furgonus, nuolat ūžė varikliai ir virto dyzelinių degalų dūmų kamuoliai. Vieną gyvenamąją priekabą, priklausančią vyrui, vardu Bernis, teko pastūmėti. Mikis ir kiti vyrai, kaip jiems buvo liepta, surėmė pečius ir išjudino iš vietos Bernio namelį ant ratų, nors jis buvo pakankamai aukštai virš žemės ir lengvai galėjai pasižiūrėti, kas po juo. Paklausiau mamos, ko ten ieškoma. *Šviežiai sukastos žemės*, trumpai atsakė ji, o aš taip ir nesupratau.

Mane išjudina kažkas, einantis pro laukiamąjį, – tai lėtai pėdina Dinis. Nevikriai lekiu į koridorių.

– Dini – kaip ten buvo? Ar viskas gerai?

– Erika? Tu dar čia? Ką čia veiki?

Jis atrodo išvargęs ir net apstulbsta, išvydęs mane.

– Na, aš... aš laukiau žinių. Ir pagalvojau, kad tu norėsi parvažiuoti.

– Aš maniau, jau išvažiavai – nereikėjo laukti visą tą laiką! Galiu parvažiuoti autobusu...

– Dabar pusė keturių.

– Tada taksi, – pasitaiso jis, atkakliai laikydamasis savo.

– Dini, tai ar pasakysi man, kaip jaučiasi Hani? Ir kūdikis?

– Puikiai, jai viskas gerai, – šypsosi jis. – Vaikelis ėjo kojytėmis į priekį, bet jai pavyko galų gale. Gimė mergytė, ji laikosi gerai.

Dinio balsas nelygus, jis atrodo nusialinęs.

– Tai puiku! Sveikinu, dėde Dini! – sakau jam.

– Ačiū, – šypsosi jis kiek nedrąsiai.

– Tai kiek laiko jos turės čia likti?

– Porą dienų. Hani neteko nemažai kraujo, o naujagimei nesunki gelta. Jos abi dabar kietai miega.

– Tu atrodai gerokai nusivaręs. Ar nori važiuoti namo? – siūlau.

Dinis smiliumi ir nykščiu pasitrina akis.

– Taip, ačiū, – linkteli jis.

Oras nepasikeitęs. Dabar važiuoju atsargiau, nebe taip greitai. Kaimo vietovėse taip juoda ir tuščia. Jaučiuosi, tartum mudu raustume tunelį per tą juodumą, būdami vieninteliai žmonės žemėje. Iš nuovargio darausi kiek lengvabūdė, bet esu pernelyg pavargusi, kad užmigčiau. Turiu labai susikaupti, vairuoti saugiai. Truputį pradarau langą, ūžteli šaltis, aptaško lietaus purslai. Į automobilį įsigauna vėjo šniokštimas, palengvina sunkią tylą tarp mudviejų.

– Nesi nė užsiminęs, kad Hani tavo sesuo. Aš pati to nesupratau, – sakau ne visai lengvabūdiškai.

– Ir kaip tu manei, kas ji yra?

– Na... aš maniau, ji... aš nežinau...

– Manei, kad ji mano draugė? – netikėdamas klausia Dinis, tada garsiai nusijuokia. – Erika, juk jai penkiolika metų!

– Na, to aš nežinojau! – sakau gindamasi. – O ką galėjau manyti? Kai buvom susitikę paskutinį kartą, tu neturėjai sesers.

– Neturėjau. Ji gimė gerokai vėliau, jūs jau seniai nebesilankėte. Pasivėlinusi dovanėlė – taip mama ją vadino. – Jis šypteli. – Dabar ji nebe taip tuo tikra.

– Ką nori pasakyti?

– Ką gi, matei Hani. Jos charakteris ne iš lengvųjų.

– Tad kaip atsitiko, kad ji gyvena su tavimi?

– Dėl vaiko. Kai ji pastojo, mama norėjo, kad jo atsikratytų. Manė, kad, turėdama vaiką tokia jauna, susigadins gyvenimą. Hani atsisakė. Tada mama sako – gerai, atiduok įvaikinti, ir vėl Hani atsisakė. Jos baisiai susivaidijo, ir dar prisidėjo Kytas. Tad Hani trenkė durimis, ir jai buvo pasakyta negrįžti. – Dinis atsidūsta. – Jos tiesiog pyksta viena ant kitos, ir tiek.

– Ar Kytas tavo mamos vyras?

– Jie nesusituokę, bet faktiškai taip. Jis kaip reikiant. Kiek per griežtas doros klausimais.

– Negaliu įsivaizduoti tavo mamos su jokiu griežtuoliu.

– Na, ir Hani negali.

– Bet Hani turėtų būti įpratusi prie labiau... tradicinio gyvenimo būdo, ar ne?

– Ji keliaudavo su mumis, kol suėjo septyneri, tada mirė tėtis. Aš manau, ji yra tai paveldėjusi. Iš tiesų taip ir nepritapo prie tokio gyvenimo, koks visiems įprastas.

– Bet dabar, su vaikeliu... juk negalės likti su tavimi visą laiką?

– Taigi, negalės, – tvirtai atsako Dinis, ir aš pažvelgiu šonan į jį. Jis atrodo prislėgtas rūpesčių, automobilyje vėl įsivyrauja tyla.

– Kas nutiko vaikelio tėvui? – atsargiai klausiu.

– Kas jam nutiko? Kol kas nieko. Gali ir nutikti, jei jis paklius man į rankas, – niūriai atsako Dinis.

– A. Tai jis ne riteris žvilgančiais šarvais?

– Jis dvidešimtmetis miestietis, tikras kvailys – pasakė Hani, kad nuo pirmo karto ji nepastos.

– Sena pasakėlė, – susiraukiu aš. – Ir taip kalbėti dvidešimtmečiui? Jis turėjo žinoti, kad meluoja...

– Kaip sakiau, jei kada jį nutversiu... Hani nesako man nei jo pavardės, nei kur gyvena, – piktai sako Dinis.

Metu į jį ironišką žvilgsnį, šypteliu.

– Kažin, kodėl? – sumurmu. – Vis dėlto turėtų būti nuostabu auginti vaiką taip gyvenant, kaip jūs gyvenat. Keliauji sau, kur užsimanęs. Jokių įsipareigojimų, nei darbo nuo devynių iki penkių, nei derinti darbą su vaiko priežiūra... Visada gamtoje, nereikia stengtis prilygti kaimynams ar juos pralenkti... – surizikuoju pasakyti.

– Tai puiku tokiems kaip aš, bet penkiolikmetei su vaiku, ne-

turinčiu tėvo? Juk ji dar nė mokyklos nebaigė, – atsidūsta Dinis. – Ne. Jai reikia grįžti namo.

Sustoju priešais namą. Šviesa, mano palikta kabinete, tvieskia ant plikų artimiausių medžių kamienų.

– Ačiū, Erika. Ačiū, kad mus nuvežei. Tu tikrai puikiai susikalbėjai su Hani – buvai nuostabi, – sako Dinis, siekdamas durų rankenėlės.

– Gal užeitum? Tiesiog apšilti. Turim brendžio, jei nori, galėtum išsimaudyti duše. Tu visas išsipurvinęs, – sakau jam.

Dinis žvelgia į mane, kaip visada, pašaipiai pakreipęs galvą.

– Tu siūlai man *dušą*? – šypsosi jis.

– Ar ką nors panašaus. Galėčiau surasti švarius sportinius marškinėlius, – sakau sutrikusi.

– Kažin, ar gerai sumanei, Erika.

– Dėl Dievo meilės, Dini! Čia tik namai. Ir tu juose laukiamas – dabar jau laukiamas. Juk nesinaudosi proga, kad, kaip įprasta, būtum pakviestas ką nors pataisyti vandentiekyje?

– Nežinau, ar taip jau esu laukiamas. Buvau atėjęs pasikalbėti su Beta. Ji manęs neįsileido, – ramiai sako Dinis.

– Žinau, – sakau nespėjusi susilaikyti. Dinis klausiamai žvelgia į mane. – Aš klausiausi. Stovėjau laiptų viršuje, – sakau atsiprašydama.

Dinis pakelia akis į dangų.

– Ta pati Erika kaip anksčiau.

– Tai gal dabar užeisi? – šypsausi.

Dinis ilgai žvelgia į mane, jau imu jaustis jo žvilgsnio prismeigta; paskui jis pakelia akis į darganotą naktį.

– Gerai. Ačiū, – linkteli galvą.

Veduosi Dinį pro kabinetą. Židinys užgesęs, nuo jo dar atsklinda šiluma. Einu užtraukti užuolaidų.

– O Dieve, lauke net juoda! Londone reikia užsidengti langus nuo šviesos, o čia – kad neįsileistum tamsos, – sakau. Vėjas atbloškia sausą lapą prie stiklo, laiko nepaleisdamas. – Vis dar manai, kad nėra tokio dalyko kaip blogas oras? – klausiu ironiškai.

– Taip, bet pripažįstu – esu akivaizdžiai netinkamai apsirengęs tokiu oru, – pasiduoda Dinis.

– Sėskis. Atnešiu brendžio, – sakau jam.

Tyliai nueinu į svetainę, atnešu grafiną ir dvi krištolines stiklines, stengiuosi kelti kuo mažiau triukšmo. Atsargiai uždarau duris.

– Beta miega, – sakau jam, pildama į stiklines brendžio.

– Namai visai tokie pat, kokius prisimenu, – sako Dinis, nugurkęs gintaro spalvos alkoholio, kiek raukydamasis.

– Meredita buvo ne iš tų, kurie be reikalo ką nors keičia, – sakau truktelėjusi pečiais.

– Kalkotai yra iš senosios gvardijos. Kodėl būtų norėjusi ką nors keisti?

– *Buvo* senoji gvardija. Vargu ar galima taip sakyti apie Betą ir mane – aš esu skurstanti mokytoja, dėl Dievo meilės, o Beta – vieniša dirbanti motina.

Dinis tai išgirdęs ironiškai šypteli.

– Tai tikrai turėjo siutinti senąją pelėdą.

– Ačiū. Ir mums malonu taip galvoti, – šypsausi. – Nori dar? – klausiu, kai Dinis ištuština stiklinę.

Jis purto galvą, tada atsilošia krėsle, iškelia rankas virš galvos, kaip katė išriečia nugarą. Žvelgiu į jį jausdama karštį po krūtine, pulsas tvinksi ausyse.

– Vis dėlto galėčiau priimti pasiūlymą dėl dušo. Prisipažįstu, senokai naudojausi tokiais patogumais.

– Gerai, – nerūpestingai linkteliu, – eime – ten.

Kambarys, toliausias nuo Betos, yra Mereditos, ir jo vonios kambaryje geriausias dušas – didelė stiklinė kabina pasidariusi matinė nuo kalkių nuosėdų, bet dušo galvutė didžiulė ir lieja karštą vandenį plačiomis kaskadomis. Surandu naują muilą, švarų rankšluostį ir uždegu lempą prie lovos, nes palubės lempos šviesa per stipri, – jei Beta nemiega, ji galėtų pastebėti šviesos pluoštelį po durimis ir ateiti pasižiūrėti. Dinis stovi kambario viduryje ir gręžiojasi – nužvelgia didžiulę lovą, sunkias užuolaidas, elegantiškus senovinius baldus. Kilimas ant nelygių lentinių grindų pilkšvai žalias, nusidėvėjęs. Pažįstamas dulkių, naftalino rutuliukų ir šuns kvapas.

– Čia jos kambarys, ar ne? Ledi Kalkot? – klausia Dinis, prieblandoje jo akys juodos, neįžvelgiamos.

– Čia geriausias dušas, – sakau abejingai.

– Atrodo šiek tiek... nederama čia būti.

– Man regis, ji tau skolinga bent jau dušą, – sakau švelniai.

Dinis nieko neatsako, ima sagstytis marškinius, ir aš išskubu iš kambario.

Tyliai slinkdama koridoriumi išgirstu, kaip įjungus dušą sienose ima gurgėti ir ūžti vamzdžiai, ir užsimerkiu vildamasi, kad Beta nenubus. Tačiau taip tebegalvojant ji jau pasirodo, žvelgia į mane, pravėrusi duris koridoriaus gale. Jos plaukai nukarę abipus veido, basos kojos baltos, atrodo, kad jos šąla.

– Erika, ar čia tu? – jos balsas įsitempęs iš nerimo.

– Taip – viskas gerai, – atsakau ramiai, nes Dinis gali išgirsti ir sužinoti, kad ji nemiega.

– Ką tu veiki dabar atsikėlusi? Kiek valandų? – Ji nusižiovauja.

– Dar labai anksti. Grįžk į lovą, mieloji.

Beta trinasi veidą. Jos akys išsiplėtusios, sutrikusios, ji jau tikrai nubudo.

– Erika, kas ten duše? – klausia ji.

– Dinis.

Aš žvelgiu į savo kojas purvinomis puskojinėmis, mindžikuoju lyg nusikaltusi.

– Ką? Kas čia darosi?

– Nieko baisaus. Hani šiąnakt pagimdė – aš turėjau juos nuvežti į Divaizisą, ir mes sušlapom lietuje, išsipurvinom, o kai grįžom, pasakiau, kad jis gali čia palįsti po dušu, jei nori, – išpilu vienu atsikvėpimu.

– Tu buvai Divaizise? Kodėl man nepasakei?

– Tu miegojai! O aš turėjau lėkti viską pametus – Hani nekaip jautėsi, ir... na, tiesiog reikėjo skubėti. – Užminu vieną pėdą kita, nenoriu sutikti jos žvilgsnio. Plačiai nusišiepiu. – Tik įsivaizduok, į kokią isteriją pultų Meredita, sužinojusi, kad jos duše buvo vienas iš Dinsdeilių!

– Dinis duše, o tu lauki už kambario durų kaip... kaip nežinau kas, – sako Beta.

– Aš nelaukiu už durų! Aš tik ėjau paimti jam švarių marškinėlių...

– Ką tu darai, Erika? – klausia ji rimtai.

– Nieko. Nieko aš nedarau, – atsakau, bet, nors tai ir tiesa, nuskamba visai ne taip. – Ar tu man pasakysi, kad neturėjau kviesti jo į vidų?

– Gal ir neturėjai, – atsako ji trumpai.

– Kodėl ne?

– Todėl, kad... jis yra... faktiškai svetimas, Erika! Negalima kviestis vidury nakties ko pakliuvo!

– Ne ko pakliuvo. Aš pakviečiau Dinį, – tvirtai atsakau.

Atlaikau Betos žvilgsnį, matau, kad šiame ginče mano viršus. Ji negali paaiškinti, kodėl prieštarauja, nepaaiškinusi kitų dalykų. Nieko nebetarusi lėtai nusigręžia ir uždaro duris.

Nuskubu į savo kambarį, išimu iš lagamino man per didelius marškinėlius, kurie atstoja viršutinę pižamos dalį, ir padedu prie Mereditos kambario durų. Pro jų apačią skverbiasi garai ir mineralais atsiduodantis karšto vandens kvapas. Nulekiu žemyn laiptais, grįžtu į kabinetą, baigiu savo brendį.

Einu išgirdusi, kaip Dinis sunkiai žingsniuoja laiptais žemyn. Holas skendi šešėliuose. Dinis sustoja mane išvydęs.

– Erika! Tu mane išgąsdinai, – sako jis nuovargį išduodančiu balsu, pakelia ranką prie plaukų, perbraukia juos pirštais. Nuo plaukų galiukų laša vanduo, merkia mano marškinėlius su „Rolling Stones" atvaizdu.

– Ir vėl nebėra sausų drabužių, – sakau.

– Sausesni negu buvo, – šypsosi Dinis. – Kai tik išeisiu laukan, ir vėl permerks, bet vis tiek ačiū. Turiu pripažinti, dušas puikus.

Atrodo, nepajėgsiu jam atsakyti, atrodo, nebemoku taisyklingai kvėpuoti. Jaučiuosi, tartum būčiau pamiršusi, kaip tai daroma, tartum iškvėpus nebereikėtų įkvėpti, tartum būtų sutrikusi nuosekli tų veiksmų seka. Dinis jau laiptų apačioje, šalia, ir jaučiu stovinti per arti jo. Bet jis nepasitraukia, ir aš nepasitraukiu. Jis pakreipia galvą, sutrikęs žvelgia į mane. Visai taip pat, kaip prieš kelis dešimtmečius, kai pasakiau jam, kad kalvose vienoje oloje mačiau trolius, ir mane staiga užplūsta prisiminimai, susiję su juo, – kaip moko mane nardyti, stebi mano nesuskaičiuojamas bevaises pastangas; rodo, kaip iščiulpti nektarą iš baltų notrelių žiedų, vieną jų nuskina ir paduoda man. Pamažu Dinio veido išraiška keičiasi, rimtėja. Galėčiau ištirpti taip tiriamai nužvelgiama, bet, regis, nepajėgiu nusigręžti, kaip derėtų, ar pasitraukti. Stebiu, kaip jo ranka sruvena vanduo, palikdamas žąsies odą. Mano ranka pakyla visai nejučia.

Paliečiu vietą, kur sustojo vandens lašelis, perbraukiu pirštais nuo alkūnės iki riešo, nušluostydama šaltą pėdsaką. Jaučiu rau-

menis ant kaulų, kraujo šilumą po oda. Mano oda atrodo atvira, kai prie jo liečiasi, bet palieku delną jam ant rankos; aš priaugusi prie žemės, negaliu nė krustelėti. Akimirką ir Dinis stovi sustingęs kaip aš, tartum tuo neprašytu prisilietimu būčiau mus abu sušaldžiusi į ledą. Erdvus holas aidinčiomis lubomis, regis, susitraukia aplink mane. Tada Dinis žengteli šalin – vos vos, bet to užtenka.

– Man reikia eiti, – sako jis ramiai. – Ačiū už... visą pagalbą šį vakarą – tikrai.

Iš balso atrodo sumišęs.

– Nėra už ką... visada... – sakau mirksėdama, išsigandusi.

– Iki pasimatymo.

Jis šypsosi susidrovėjęs, išeina į ankstyvo ryto šaltį.

Apraudojimas

1904

Karolina pasijuto esanti lauke, permerkta lietaus ir ėmė virpėti nė nesuvokusi, kad išėjo. Vanduo sruvo į akis ir per plaukus, pro medvilninę suknelę per nugarą, ir, kai į kiemą įrisnojo du arkliai, ji nuklampojo nuo namo prie jų, užuodė šlykštų sukaitusio, šlapio arklio dvoką. Ji atpažino Hačą ir Džo, nors buvo žemai užsismaukę skrybėles, ir, kai įkvėpė oro paklausti, išvydo trečiąjį – suglebusį, tartum be kaulų, karantį skersai priešais Hačo balną; jis buvo be skrybėlės, lietus, varvantis per bronzinius plaukus, buvo priplojęs juos, patamsinęs.

– Korinai, – sušnibždėjo Karolina, ištiesusi ranką jį pajudino. Nematė jo veido, nežinojo, ko imtis, kad į ją pažvelgtų. – Kur jo skrybėlė? Jis peršals! – sušuko Hačui, nebepažindama savo balso, per plono ir šaižaus.

– Ponia Masi, nagi, pasitraukit į šoną. Mums reikia įnešti jį vidun. Vikriau! – griežtai įsakė Hačas, stengdamasis apsisukti ant arklio aplinkui ją.

– Kurgi Šliundra? Kas Korinui – kas jam negerai? Pasakykit! – klausinėjo ji paklaikusi.

Ji stipriai įsikabino į arklio pavadį, pasuko jo snukį, sustabdė

einantį su brangiuoju nešuliu. Hačas piktai riktelėjo, ir Džo nušoko nuo arklio, suėmė Karoliną už rankų, atlaisvino pavadį. Džo kažką šaukė, jo balsas buvo garsus, žemas. Karolina jo nepaisė. Priėjo daugiau vyrų, nukėlė Koriną, nusivedė arklius. Karolina klupinėdama priėjo prie apatinio laiptelio; ji parkrito ir nebegalėjo atsikelti. Nebeprisiminė, kaip reikia eiti, ką daryti, kad lankstytųsi kojos, o pėdos kiltų ir leistųsi ant žemės. Stiprios rankos ją pakėlė ir, nors buvo nešama ten, kur ir norėjo eiti, ji pašėlusiai veržėsi ištrūkti, lyg šitaip būtų galėjusi pasipriešinti tam, kas įvyko, ir atitaisyti, kad to nebūtų įvykę. Vyrai paguldė Koriną ant lovos. Karolina rūpestingai nušluostė jam plaukus lininiu rankšluosčiu, nuvilko šlapius marškinius ir nutraukė permirkusius batus, ant grindų prisitaškė lietaus vandens. Ji atnešė švarių antklodžių ir storai jį apklojo. Korino rankos buvo šaltos kaip ledas, ir ji laikė jas savosiose, užčiuopė pažįstamas nuospaudas, stengėsi trindama tas rankas sušildyti, nes savo šilumos neturėjo, kad galėtų ją atiduoti. Atnešė dubenėlį triušienos troškinio, garuojančio ir kvapaus, pastatė prie lovos.

– Gal suvalgytum kiek nors? Sušildytų tave, – tyliai pasakė jam.

– Jis smarkiai vijosi didelį prerijų vilką. Jį persekiojom paskutinį, jau buvom pastebėję ateinant lietų. Šliundra – ji visada buvo greičiausia. Ir kojų eiklių, bet tai ne tas pats. Ji buvo sumani, ta kumelė. Greit susigaudydavo. Nebuvau matęs, kad arklys ir raitelis taip sutartų, kaip Korinas ir ta kumelė... – Hačas kalbėjo tyliai, monotoniškai, įsmeigęs akis į Koriną, o jo plaštakos grąžant rankas sukosi viena apie kitą. Karolina vargu ar girdėjo bent žodį iš to, ką jis sakė. – Bet nei iš šio, nei iš to ji persivertė. Aukštai ore, kanopos iškilo virš galvos. Nežinia, ant ko ji užmynė, aš manau, ten buvo slankusis smėlis, ji jo nematė, antraip tikrai būtų sukusi į šalį. Korinas smarkiai krito ant žemės, ir... ir tada Šliundra ant jo užvirto. Viskas įvyko taip greitai! Sakytum, Viešpats nuleido ranką

ir sprigtu apvertė tą nelaimingą kumelę. Priekinės jos kojos buvo lūžusios. Džo ją nušovė. Jis nušovė, ir turėjom ją ten palikti prakeiktiems laukiniams šunims. Tą narsuolę!

Hačas nutilo, jo skruostais sruvo ašaros.

Karolina nieko nenorėjo girdėti.

– Na, – pagaliau ištarė ji iš lėto kaip apgirtusi, – jums reikės ją parsivesti. Korinas nenori kito arklio, tik jos. – Hačas sutrikęs žvelgė į ją. – Ar gydytojas dar neatvažiavo? – paklausė ji, vėl atsisukdama į lovą.

Tamsi šlapia dėmė, besisunkianti aplinkui Koriną, teršė šilkinius dygsniuotos antklodės kvadratėlius. Jo krūtinės ir pečių odoje išsiplėtė raudonos dėmės, tartum negražus nuoraudis. Dešinysis petys buvo persikreipęs, o galva vis sviro į kairę, tik į kairę. Karolina pakišo rankas po antklodėmis, norėjo pažiūrėti, ar jis apšilo, bet jo kūnas buvo šaltas ir sustingęs, ne toks kaip visada. Ji priglaudė galvą prie jo galvos ir nenorėjo klausytis, ką sako tyki, persigandusi jos sąmonės kertelė, žinanti, kad jis miręs.

Jie palaidojo Koriną jo paties žemėje, žaliuojančios kalvos viršūnėje už šimto penkiasdešimties pėdų nuo namų, atokiai nuo gėlo vandens šaltinio. Iš Vudvardo atvažiavęs pastorius mėgino įtikinti Karoliną, kad būtų deramiau laidoti kapinėse prie bažnyčios mieste, bet Karolina buvo kaip apmirusi ir negalėjo jam atsakyti, tad galutinai nusprendė Hačas, jis patvirtino, kad Korinas norėjo būti palaidotas prerijose. Tą dieną Karoliną prižiūrėjo Endžė Foset su Šarka, ir jos papuošė ją skolinta juoda suknia, kuri buvo per plati ir karojo klostėmis ant lieso kūno. Jos surado Karolinai ir skrybėlaitę su šydu bei dviem ilgomis juodomis stručio plunksnomis, siūbuojančiomis iš paskos.

– Ar parašei jo šeimai, Karolina? – paklausė Endžė, braukdama šepečiu per susitaršiusius Karolinos plaukus. – Brangioji, ar parašei jo mamai?

Bet Karolina nieko neatsakė. Jai buvo nelikę noro kvėpuoti, tarti žodžius. Endžė niūriai žvilgtelėjo į Šarką ir pasivedė ponkų moterį į šalį šnibždomis pasitarti, nors Karolina nė nesistengė nugirsti. Jiedvi padėjo jai įkopti į kalvą ir prilaikė stovinčią prie kapo duobės, kai pastorius sakė pamokslą būriui rančų savininkų, kaimynų ir daugeliui atvykusiųjų iš Vudvardo. Dangus buvo pajuodęs. Šiltas vėjelis šiureno baltų rožių vainiką ant karsto ir atnešęs kelis lietaus lašus apšlakstė susirinkusiuosius.

Kai buvo sukalbėtos visos reikiamos maldos ir atlikta, kas dera, Hačas žengė kelis žingsnius prie karsto galvūgalio ir sustojo. Laidotuvių dalyviai laukė pagarbiai nuleidę akis, o Hačui vis neprabylant palaukė dar kiek, į jį žvilgčiodami. Pagaliau net Karolina pakėlė šydo dengiamas akis pasižiūrėti, kas čia vyksta. Hačas tada giliai įkvėpė ir galų gale prabilo žemu balsu, negarsiai ir ramiai.

– Pastorius čia labai gražiai pakalbėjo, ir žinau, jis norėjo paguosti. Kai kurie gali rasti paguodos galvodami, kad Korinas Masis pirma mūsų iškeliavo į dangaus karalystę. Galbūt ilgainiui ir aš galėsiu rasti paguodos taip galvodamas. Tikiuosi, kad jam ten patinka. Tikiuosi, ten yra puikių žirgų ir plačių žalių pievų jam jodinėti. Dangus ten virš prerijų, tikiuosi, toks, kaip pavasarį auštant. Bet šiandien... – Hačas nutilo, jo balsas užlūžo. – Šiandien aš tikiuosi, kad Dievas man atleis, jei prieštarausiu, kam atėmė iš mūsų Koriną taip anksti. Šiandien, manau, visi mes jaučiamės stipriai sukrėsti, kad mūsų nuostabaus bičiulio nebėra. Mes labai jo pasigesime. Aš skaudžiai jo ilgėsiuosi. Labiau, negu galiu apsakyti. Jis buvo geriausias iš mūsų, doresnį ir malonesnį žmogų už jį kažin ar sutiksi.

Hačas nurijo seiles, jo skruostais nuslydo dvi ašaros. Nusibraukė jas atgalia ranka, tada atsikrenkštęs uždainavo:

Kur krinta rasa ir tupias drugelis,
Žydi erškėtis prerijos kalvelėj,
Kur staugia kojotai ir blaškosi vėjai,
Toj prerijoj į duobę jo kaulus sudėjo.

Hačo daina graudino, kaip ir beprasmiškai pučiantis vėjas, ir Karoliną verte pervėrė. Ji jautėsi besvorė kaip oras, lengva kaip debesys virš galvos. Jos žvilgsnis grįžo prie šviesaus medinio karsto. Niekuo jis nebuvo susijęs su Korinu, niekaip jo nepriminė. Jį tartum nupūtė nuo žemės paviršiaus, pagalvojo Karolina, ir tai, kas įvyko, atrodė neįmanoma. Ji neturėjo nei Korino fotografijų, nei portreto. Jau ir Korino kvapas nyko nuo pagalvės, iš drabužių. Hačas, Džo, Džeikobas Fosetas ir dar trys vyrai sustojo abipus karsto, vėjo nugairintomis rankomis suėmė ir įtempė virves. Vėl prabilo pastorius, bet Karolina nusigręžė ir klupinėdama leidosi eiti žemyn nuo kalvos, o skolintos suknelės klostės driekėsi iš paskos tartum tamsus vestuvinės suknios šešėlis. Jai buvo nepakeliama žiūrėti į tai, ką laikė virvės, kaip buvo įsitempusios nuo svorio rankos. Jai buvo nepakeliama įsivaizduoti, kas traukia karstą žemyn, o laukianti atviro kapo juodymė kėlė siaubą.

– Nepalik jos vienos nė sekundės. Nė sekundės, Mege. Ji buvo gana vieniša jau ir tada, kai Korinas buvo gyvas, Dieve jai padėk, – šnibždėjo Endžė Šarkai, po laidotuvių susiruošusi vykti namo. Karolina stovėjo šalia, bet Endžė manė, kad ji nekreipia dėmesio, kas darosi aplinkui. Endžė atsigręžė į ją, uždėjo tvirtas rankas ant pečių. – Aš grįšiu antradienį, Karolina, – liūdnai pasakė ji, bet, kai atidarė duris, Karolina pagaliau atgavo amą.

– Neišvažiuok! – sugargė ji. Negalėjo leisti, kad ją paliktų vieną, negalėjo pakęsti tuštumos. Tuštuma namuose dabar gąsdino taip pat kaip tuštuma lauke. – Būk gera... neišvažiuok, Endže! – tarė ji.

Endžė atsigręžė gailesčio perkreiptu veidu.

– O, Karolina! – atsiduso ji apkabindama kaimynę. – Širdis man plyšta dėl tavęs, tikrai, – tarė ji, ir Karolina pravirko, suglebusiu kūnu bejėgiškai remdamasi į Endžę.

– Aš... aš to neištversiu... *Aš to neištversiu!* – šaukė ji, ir atrodė, kad sielvartas tikrai gali pamažu ją įveikti.

Šarka iš gailesčio nulenkė galvą, panėrė veidą į rankas.

Bet Endžė kada nors vis tiek turėjo išvažiuoti – jai reikėjo rūpintis savo šeima. Šarka sukiojosi aplinkui, kada tik galėjo. Ji miegodavo ant sulenktos antklodės didžiajame kambaryje su Viljamu prie šono. Jam naktį pravirkus, Karolina nubusdavo apimta panikos, nes vaiko verksmas buvo garsus ir jai neįprastas. Jai atrodė, kad namuose staugia prerijų vilkai arba Korinas grįžo ir šaukia iš skausmo. Bet visai išsibudinus vėl apimdavo bukas nuovargis. Vieną naktį ji žvelgė į Šarką pro durų plyšelį, stebėjo, kaip tamsiaodė moteris žvakės šviesoje žindo kūdikį, taip tyliai niūniuodama, kaip gal tik pučia vėjelis ar kraujas tvinksi atsiliepdamas ausyse. Tamsą už nugaros Karolina jautė kaip grėsmę, kaip pabaisą, bijojo ją išvysti atsigręžusi. Tamsa tvyrojo tuščiame miegamajame, tuščiuose namuose. Skausmas ilgintis Korino, kai ji gulėdavo toje tamsioje lovoje, žeidė kaip įbestas į širdį peilis, lėtai sukamas. Tad Karolina ilgai tūnojo prie durų plyšelio, traukiama žvakės šviesos kaip naktinis drugys; pagaliau Šarka liovėsi niūniavusi ir vos krustelėjo atsisėsdama kitaip – to užteko parodyti, kad jaučiasi stebima.

Su vidurvasario karščiu turbūt nevertėjo kovoti. Karolina darė, kas buvo liepiama daryti, ir valgydavo tol, kol Šarka sėdėdama šalia vertė valgyti. Vakarais Šarka perrengdavo Karoliną ir šukuodama

šepečiu jos plaukus tyliai kalbėdavo apie nereikšmingus dalykus, taip pat, kaip kadaise tarnaitė Sara. Karolina užsimerkdavo ir prisimindavo tą metą, sunkų laikotarpį žuvus tėvams, ir kaip tada galvodavo, kad daugiau niekada nesijaus tokia visų apleista ir liūdna. Bet dabar buvo blogiau, daug daug blogiau.

– Ar prisimeni, kaip mano tėvas mus vesdavosi į cirką, Sara? – kartą tyliai paklausė Karolina blankiai šypsodamasi.

– Kas ta Sara? – griežtai paklausė Šarka. – Aš esu Šarka, jūsų draugė, ponia Masi.

Karolina atsimerkė ir veidrodyje sugavo ponkų moters žvilgsnį.

– Taip, žinoma, – atsakė ji ramiai, kad nuslėptų akimirką neturėjusi supratimo, kas ji ir kur esanti.

Ruošdamasi po namus Šarka įprato sodinti Viljamą Karolinai ant kelių. Ypač tada, kai Karolina kelias valandas nepratardavo nė žodžio arba neatsakydavo ko nors klausiama, tik sėdėdavo vienodai sustingusiu veidu. Vaikas, tada jau dešimties mėnesių, tuoj imdavo rangytis ir stotis remdamasis į ją, tad būdavo priversta jį laikyti, raminti, sutelkti į jį visą dėmesį.

– Padainuokit jam, ponia Masi. Papasakokit apie Rojo sodą, – ragino Šarka, ir, nors Karolina negalėjo rasti širdyje nei pasakojimų, nei dainų, šiam vaikeliui atsirado šypsnių, o jos rankos dar tiek suvokė, kad jį pakutentų, laikytų ir kilnotų.

Karolina nesiraukydavo, kai jis papešdavo plaukus. Viljamas žvelgė į ją smalsiomis tamsaus aksomo akimis ir retkarčiais nusišypsodavo seilėta burnyte; ir Karolina retkarčiais jį pakeldavo ir kietai užsimerkusi glausdavo prie savęs, tartum iš jo mažo kūnelio semtųsi stiprybės. Tuomet Šarka laikydavosi netoliese, pasirengusi atsiimti vaiką, jei per daug suspaustas glėbyje jis pravirktų.

Visą vasarą Karolina ilgai sėdėdavo verandoje Korino supamojoje kėdėje ir užsimerkusi klausydavosi, kaip linguodama

pirmyn ir atgal, pirmyn ir atgal ji girgžda. Stengėsi negalvoti. Stengėsi nespėlioti, kaip viskas galėjo būti, jei ji nebūtų kaltinusi prerijų vilkų dėl savo naktinių baimių. Ji stengėsi nespėlioti, kaip viskas galėjo būti, jei jos nebūtų kankinę tie košmarai, jei nebūtų bijojusi prerijų, jei būtų buvusi tvirtesnio būdo, geresnė, labiau mokanti prisitaikyti. Drąsesnė. Visai kitokia, negu buvo, kai išsiuntė savo vyrą mirti persekiojant laukinius šunis. Ji verkdavo pati to nesuvokdama, paskui vaikščiodavo nudžiūvusių ašarų sūrymo apneštu veidu. Ir neturėjo nuo jo vaiko, kad augindama ramiai, liūdnai pasakotų, koks visas bronzinis, auksinis ir nuostabus buvo jo tėvas. Nė šito jai nebuvo likę paguodai. Ji spoksojo į plačius tolius ir leido sau jų bijoti. Visą dieną sėdėdavo ir bijodavo. Tik šitokį būdą rado sau bausti ir jautė, kad ta kančia dar ne tokia, kokios ji nusipelnė.

Po kelių savaičių, mandagiai pasibeldęs į duris, įžengė Hačas. Jei Karolina nebūtų taip nuo visų nutolusi po Korino mirties, įsigilinusi tik į save, būtų pastebėjusi, kaip tas žmogus kenčia ir vengia jos, prisiimdamas sau kaltę dėl Koriną ištikusios nelaimės. Jis buvo sulysęs, nes negalėjo prisiversti valgyti. Nelaimė sukėlė jam didžiulį sielvartą. Raukšlės jo veide atrodė pagilėjusios, nors jam nebuvo nė trisdešimt penkerių. Kaltė slėgė, širdgėla sendino įspausdama savo ženklus visai kaip Karolinai, – bet ji neturėjo širdyje paguodos kitiems. Net Hačui. Išvirė jam kavos ir pastebėjo, likusi rimta ir nepajutusi pasitenkinimo, kad pagaliau paruošė ją gerą ir stiprią, ne per silpną, nekarčią, nepridegino. Įsivaizdavo, kaip ją siurbčiotų Korinas, įsivaizdavo šypseną, išsiskleidžiančią jo veide, ir kaip jis būtų ją pagyręs – apkabinęs per liemenį, pabučiavęs į skruostą. *Mylimoji, tokios puikios kavos dar nesu ragavęs!* Jis didžiuodavosi net menkiausiomis jos pergalėmis. Nuo tokių minčių ji imdavo sverdėti. Tokios mintys pakirsdavo jai kojas.

– Ponia Masi, juk žinot, kaip man nemalonu jus trukdyti, bet yra dalykų, į kuriuos jūs turit atkreipti dėmesį, – tarė Hačas, imdamas iš jos puodelį su kava.

Karolina mostelėdama ranka pakvietė atsisėsti, bet Hačas, nors grįžtelėjo į siūlomą kėdę, liko stovėti.

– Kokių dalykų? – paklausė ji.

– Na, kai pono Masio... nebėra, jūs esate šios rančos savininkė. Žinau, jums tai gali skambėti bauginamai, bet taip neturi būti. Aš nenoriu, kad dėl ko nors nerimautumėte. Aš liksiu čia ir valdysiu rančą už jus. Gerai nusimanau apie visus jos darbus ir gyvenu čia jau tiek, kad galiu ją vadinti savo namais. Jūsų vyras patikėjo man savo verslo reikalus, viliuosi, kad ir jūs patikėsite. Bet kai kurių dalykų aš negaliu imtis, ir vienas iš jų yra mokėti algas darbininkams ir raitiesiems piemenims.

– Mokėti jiems? Bet... aš visai neturiu pinigų, – suraukė antakius Karolina.

– Čia gal ir neturit. Korinas visada imdavo pinigus algoms iš savo banko Vudvarde, ir nemanau, kad kils sunkumų jums daryti tą patį.

– Norite... kad aš važiuočiau į Vudvardą? Aš negaliu, – atsakė ji taip, lyg Hačas būtų paprašęs keliauti į mėnulį.

– Aš jus nuvešiu. Galėsim likti vienai nakčiai, jei taip norėsit, bet galėtumėt apsilankyti pas kai kurias ponias, kol ten būsim. Aš manau... – Hačas patylėjo sukiodamas puodelį rankose. – Aš manau, jums reikia nuvykti į Vudvardą, ponia. Manau, jums reikia susitikti su žmonėmis. Įkvėpti oro į plaučius. O jei šiems vaikinams nesumokėsim, jie išeis kitur. Jie geri ir ištikimi, bet jau du mėnesius negavo pinigų, ir tai tikrai negerai. Be jų aš negalėsiu valdyti rančos.

Galų gale Hačas siurbtelėjo kavos, ir Karolinai nepraslydo pro

akis apstulbęs jo veidas, kai pajuto puikų skonį ir kvapą. Karolina įsivaizdavo kelionę į Vudvardą, ir ją apėmė didžiulis nuovargis. Ji net susverdėjo ir stengdamasi išlaikyti pusiausvyrą stvėrė už kėdės atkaltės.

– Ką gi, gerai, jeigu yra tik ta viena išeitis. Korinas... Korinas būtų norėjęs, kad ranča išsilaikytų.

– Tikrai būtų norėjęs, ponia Masi, – pritarė Hačas. Jis patylėjo, liūdnai nuleido galvą. – Jūsų vyras buvo geras žmogus, dėl to nėra jokios abejonės. Geriausias iš mano pažinotų. Ir ši ranča buvo jo pasididžiavimas ir džiaugsmas, tad, manau, privalau ją išlaikyti, dar išplėsti, kad klestėtų kaip niekad, – pasakė jis ir pakėlė akis į Karoliną pažiūrėti, kaip joje atsiliepia tie jausmai, bet ji žiūrėjo pro langą ir vargu ar jį iš viso girdėjo. – Velniškai gera kava, atleiskit, ponia Masi, už nederamą žodį, – pasakė Hačas, išgėręs kavą.

Karolina žvilgtelėjo į jį ir linktelėjo galvą pritardama.

Ji užmiršo skėtį nuo saulės ir jiems pajudėjus į Vudvardą pajuto, kaip degina odą. Primerkusi akis nuo šviesos pagalvojo apie raukšles, atsirasiančias veide, ir suprato, kad jai tai nesvarbu. Pūtė karštas, sausas vėjas, Vudvardą gaubė dulkių debesys. Karolinai į nemirksinčias akis prinešė aštrių smiltelių, ir važiuojant Didžiąja gatve jos akys ašarojo. Šiurkščiai jas braukė, trynė pirštais, jausdama keistai kietus akių obuolius po vokais.

– Liaukitės. Gana jau, – švelniai tarė Hačas. Jis sudrėkino savo nosinę vandeniu iš gertuvės ir viena ranka laikė suėmęs jos rankas, o kita šluostė smėlį nuo veido. – Na, štai, – tarė ramiai. – Taip bus geriau. Vargšės jūsų akelės, ko gero, pastaruoju metu išliejo tiek ašarų, kad užtektų visam gyvenimui.

Hačo ranka, laikanti Karolinos rankas, nebe taip gniaužė, bet visai nepaleido, ir jis švelniai nubraukė nykščiu paskutinę smiltelę jai nuo skruosto.

– Ar čia? – abejingai paklausė ji.

Jie buvo sustoję prie Gerlacho banko, didelio pastato su įspūdinga dailia iškaba.

– Čia... Ar norite, kad eičiau kartu?

– Ne, – papurtė galvą Karolina. – Susidorosiu. Ačiū.

Viduje buvo vėsu ir tylu, ir Karolinos batai garsiai kaukšėjo medinėmis grindimis. Ji prisiartino prie jauno išsičiustijusio tarnautojo ir pastebėjo, kokie atstumiantys jam netvarkingi jos drabužiai, plaukai ir veidas. Garsiai tiksėjo prie sienos stovintis aukštas laikrodis – tokio garso Karolina nebuvo girdėjusi nuo tada, kai išvažiavo iš Niujorko. Ji žvelgė į spindintį laikrodį, labai panašų į stovėjusį Batildos namų hole, ir jis atrodė kaip daiktas iš kito pasaulio.

– Kuo galiu padėti, ponia? – paklausė tarnautojas.

– Norėčiau paimti pinigų, – tarė ji suprasdama, kad nė nenumano, kaip tai daroma, nes niekada tokio dalyko nebuvo prašiusi.

– Ar turite indėlį Gerlacho banke, ponia? – paklausė tarnautojas, tartum būtų įsitikinęs, kad tai neįmanoma.

Karolina žvelgė į jo nudailintus ūsiukus, nepriekaištingai švarų kostiumą ir marškinių apykaklę. Jo veido išraiška, pagalvojo ji, kaip banko tarnautojo, pernelyg pasipūtėliška. Ji susikaupė ir įsmeigė į jį ramų žvilgsnį.

– Žinau, kad mano vyras čia laikė indėlį daug metų. Aš esu pono Korino Masio našlė.

Tai išgirdęs už jaunojo tarnautojo pasirodė vyresnis vyras ir maloniai jai nusišypsojo.

– Prašom, ponia Masi, užeikite ir sėskitės. Aš esu Tomas

Berindžeris. Laukiau jūsų. Viskas sutvarkyta, ir jūs, be abejo, galite naudotis savo mirusio vyro sąskaita. Ar galiu pasiūlyti jums stiklinę vandens?

Ponas Berindžeris palydėjo ligi kėdės ir mostelėjo ranka tarnautojui, kad atneštų vandens.

Kai kilo klausimas, kiek pinigų reikia paimti, Karolina suprato, kad to nežino. Ji nežinojo, kiek reikia mokėti raitajam piemeniui ar rančos darbininkui, kiek jiems įsiskolinta ir net kiek vyrų turi gauti atlygį. Ji paėmė pusę galimos paimti sumos, ir ponas Berindžeris, nors atrodė nustebęs, užpildė reikalingus blankus ir padavė jai pasirašyti nė žodžio netaręs. Išvydusi viršuje parašytą datą, Karolina buvo sukrėsta.

– Šiandien mano gimtadienis, – tarė ji dusliu balsu. – Man suėjo dvidešimt vieni.

– Ką gi, – nusišypsojo ponas Berindžeris, pasijutęs kiek nepatogiai. – Mano geriausi linkėjimai gimimo dieną, ponia Masi.

Banknotų krūva buvo stora ir sunki. Karolina pasvėrė pinigus rankoje, nežinodama, kur juos dėti. Pastebėjęs tą keblią padėtį, ponas Berindžeris vėl mostelėjo tarnautojui, ir buvo surastas medžiaginis maišelis pinigams nuo smalsių akių paslėpti. Lauke Karolina sustojo ant aukšto šaligatvio ir apžvelgė žmones, arklius ir brikeles. Kadaise tarp žmonių ji jausdavosi jaukiai. Dabar, suvokė, jau niekur nebesijaučia jaukiai. Yra gavusi progą apeiti miesto parduotuves, nusipirkti knygų ar maisto, drabužių, bet nesugalvojo, ko reikėtų. Pastebėjusi galanterijos parduotuvę, nupirko Viljamui minkštą baltą vąšeliu nertą antklodę ir atvirą nešiojamąjį lopšį iš tankiai supintų šiaudų.

– Jam bus vėsiau tokiame karštyje negu toje odinėje nešioklėje, kur dabar turi, – paaiškino Hačui.

– Jūs baisiausiai gera, Karolina. Esu tikras, Megė bus labai pa-

tenkinta, – linktelėjo galvą Hačas, dėdamas dovanas brikelėje po sėdyne.

Gerokai vėliau, per vėlai, kad galėtų ką nors pasakyti, Karolina susivokė – Hačas pirmą kartą pavadino ją vardu.

Juodu liko Vudvarde tik vienai nakčiai, tame pačiame viešbutyje, kur buvo apsistoję per šventę. Karolina paprašė to paties kambario, bet jis buvo užimtas. Ji norėjo pabūti ten, kur yra buvęs Korinas, – taip piligrimai lanko šventas vietas. Tartum tas kambarys prisimintų Koriną, tartum jame tebebūtų juntama jo esybė. Karolina ilgai žiūrėjo, kaip leidžiasi saulė, dosniai dažydama miestą rausvais ir auksiniais atspalviais. Ji stebėjo praeinančius žmones, klausėsi jų pokalbių nuotrupų, juoko ir stengėsi prisiminti, kaip jautėsi būdama viena iš jų. Temstant pamatė Hačą išeinant – jo plaukai buvo lygiai sušukuoti, jis buvo su švariais marškiniais. Hačas neskubiai žingsniavo Didžiąja gatve, ir Karolina sekė akimis, kol jis dingo žmonių grūstyje.

Vyrams buvo sumokėta, o pinigų pluoštas sumažėjo tik trečdaliu. Karolina sudėjo tai, kas liko, į medžiaginį maišelį, o paskui į rankinuką. Jos ranka užkliudė kažką minkšta, ir ji išėmė tą daiktą. Tai buvo į mėlyną aksomą suvynioti brangakmeniai – motinos smaragdai ir dar keli puikūs papuošalai. Išskleidusi aksomą, ji žvelgė į žėrinčius brangakmenius, prisiminė, kada paskutinį kartą buvo jais pasipuošusi, – tą vakarą, kai susipažino su Korinu. Kaip galėjo manyti, kad puošis jais čia? Kukliame miegamajame jie atrodė absurdiškai. Tartum prašmatnūs šiltnamio žiedai kviečių lauke. Pakėlė juos prie savo odos ir pažvelgė į veidrodį. Kaip ji dabar atrodo! Sulysusi, įdegusi, nosis nuberta strazdanomis, plaukai pilkšvi, netvarkingi. Atrodė kaip tarnaitė, besimatuojanti ponios brangakmenius, ir suprato, kad gal niekada jais nebesipuoš. Prerijose jiems ne vieta. Suvyniojo juos ir vėl įdėjo į rankinuką.

Tada negalvodama įsidėjo į lagaminėlį daugiau daiktų – švarių apatinių drabužių ir palaidinukių, naktinius marškinius ilgomis rankovėmis, per šiltus vasarą, šukas ir pudrą. Uždarė dangtelį ir patikimai užsegė spėliodama, kurgi susiruošė važiuoti.

Rugpjūčio pabaigoje rančoje tapo tylu. Hačas, Džo ir dar keli vyrai išjojo į ganyklas su maždaug tūkstančiu galvijų, kad tie gerai įmistų per paskutines savaites, o paskui juos pakraus į traukinio vagonus ir išgabens į šiaurę, į rytinių valstijų mėsos turgus. Daug likusių rančoje vyrų išguldė liga, greitai plintanti nuo vieno kitam, ir jie gavo gulėti lovose išsekinti karščiavimo ir drebulių. Vieną ankstų rytą sėdėdama verandoje sustingusiais jausmais ir mintimis, Karolina pamatė Anę, Džo seserį, išjojančią iš rančos pelėku Šarkos poniu. Ji jojo į rytus, ragindama ponį šuoliuoti risčia, gilios raukšlės ponkų moters veide, kai jojo pro šalį, rodė susirūpinimą. Karolina žiūrėjo, kol ji dingo iš akiračio, tada pagalvojusi prisiminė, kad nuo praėjusios dienos popietės nematė Šarkos. Ji atsistojo ir lėtai nuėjo per kiemą.

Žeminėje buvo karšta ir pridvisę. Šarka tykiai gulėjo lovoje, o Viljamas sau vienas vapėjo ir verkšleno šiaudiniame nešiojamame lopšelyje, kurį jam nupirko Karolina. Nuo vaiko smarkiai trenkė šlapimu ir išmatomis, ir dar gaižiu metalo kvapu, ir šis Karoliną instinktyviai išgąsdino. Besidaužančia širdimi ji priklaupė prie Šarkos ir švelniai pajudino. Jaunosios moters veidas buvo tamsiai raudonas ir sausas. Kai ji atsimerkė, akys keistai blausiai sužvilgo, ir Karolina išsigandusi kiek atšlijo.

– Šarka, ar tu sergi? Kur išjojo Anė? – paklausė ji skubiai.

– Aš sergu. Ir Baltoji Migla serga. Jos vaistai mūsų nepagydė, – sušnibždėjo Šarka. Prie lovos stovėjo medinis puodelis, ir Karolina jį pakėlė. Jame dar buvo kažkokio gėrimo, skleidžiančio stiprų rū-

gimo kvapą. Ji pasiūlė jo Šarkai, bet ši iš lėto nusuko galvą. – Nenoriu to vaisto. Daugiau nebenoriu, – sušnibždėjo ji.

– Jei karščiuoji, reikia ko nors gerti, – tarė Karolina. – Aš atnešiu vandens. Tau reikia atsikelti, Šarka. Viljamas nešvarus...

– Aš negaliu atsikelti. Aš negaliu jo pervystyti, – atsakė Šarka tokiu liūdnu balsu, kad Karolina sudvejojo. – Jūs turėsite tai padaryti. Būkit gera.

– Bet aš nemoku! – atsakė Karolina. – Šarka, kodėl nepasakei man, kad sergi? – paklausė ji. Šarka žvelgė į ją, ir atsakymas buvo akyse. Niekas nemanė, kad Karolina galėtų padėti. Jos akys paplūdo ašaromis. – Aš numazgosiu jį. Atnešiu tau vandens, – tarė ji šluostydamasi veidą. Ligonės ir jos apsidirbusio vaiko kvapas pykino, Karolinai svaigo galva. Bet ji turėjo užduotį, paėmė kibirą ir pasuko prie cisternos. – Kur Baltoji Migla? Kur išjojo Anė? – vėl paklausė nuo durų.

– Baltoji Migla taip pat serga. Ji vigvame, ilsisi. Anė išjojo į rytus, į mūsų genties žemes prie Arkanzaso upės... ji atgabens vaistų...

– *Arkanzaso upės?* Juk tai beveik du šimtai mylių! Ji sugaiš dienų dienas! – sušuko Karolina.

Šarka tik žvelgė į ją, jos veide buvo neviltis ir nuovargis.

– Būkit gera, apšvarinkite Viljamą, – vėl paprašė ji.

Karolina atnešė kibirą vandens ir pasėmė samčiu. Jai prireikė visų jėgų, kad pakeltų Šarką, suėmusi už pečių, ir pagirdytų, bet Šarka vos pajėgė gerti mažais gurkšneliais, jai buvo sunku nuryti.

– Pagerk dar, – prašė Karolina, bet Šarka neatsakė, susmuko į savo dvokiantį guolį, užsimerkė.

Paieškojusi žeminėje, Karolina surado švarių vystyklų ir rankšluostį. Ji iškėlė Viljamą iš lopšelio ir išėjo su juo į kiemą. Nuo bjaurasties, kai nurengė vaiką, ėmė žiaukčioti, paskui sumetė tuos skar-

malus į gęstančią viryklės ugnį. Vanduo buvo šaltas, ir Viljamas pravirko, kai panėrusi į kibirą ėmė mazgoti užpakaliuką, ant jo prikepusius nešvarumus. Bet verksmas buvo silpnas, balsas kiek prikimęs, kūdikis atrodė nuvargęs, ėmė snausti, kai Karolina, baigusi maudyti, kaip sugebėdama įdėjo tarp kojyčių švarius vystyklus. Sėdėdama ant žemės pasiguldė jį išilgai šlaunų ir ėmė glostyti rankytes, bet išsigando pajutusi, koks jis karštas ir kaip išraudo jo skruostai. Pridėjo delną sau prie kaktos pasitikrinti, ir skirtumas buvo neabejotinas. Skubiai pakėlusi jį, sugrįžo į žeminę.

– Šarka... Viljamas degte dega. Man regis, jis taip pat karščiuoja, – tarė ji, nešdama vaiką prie lovos, kad Šarka pasižiūrėtų.

Ponkų moters akys apsiašarojo.

– Aš nežinau, kaip jam padėti. Malonėkite... jis taip pat apsirgs. Jums reikia pasiimti jį... pasiimti į savo namus! Maudyti jį, valgydinti. Būkit gera! – silpnu balsu prašė ji.

– Aš jį išmaudžiau, matai? Jam viskas bus gerai... jums abiem viskas bus gerai, Šarka, – pasakė Karolina.

– Baltoji Migla... – neaiškiai sumurmėjo Šarka.

Paguldžiusi Viljamą į lopšelį, Karolina nuėjo prie indėnų palapinės. Lauke padvejojo bijodama eiti toliau. Prisiminė griežtą Baltosios Miglos žvilgsnį, balsą, dainuojantį svetimų žmonių dainą.

– Baltoji Migla, ar galiu įeiti? – paklausė ji nedrąsiai, bet atsakymo nesulaukė.

Tankiai kvėpuodama Karolina pakėlė palapinės uždangalą ir įėjo vidun. Baltoji Migla gulėjo susmukusi ant žemės kaip senų skarmalų krūva. Jos žili plaukai buvo šlapi nuo prakaito, prilipę prie odos. Skvarbios akys buvo užmerktos, ir ji atrodė paprasčiausia senyva moteris, smulkutė ir silpna, ir Karolina susigėdo jos bijojusi.

– Baltoji Migla, – sušnibždėjo ji priklaupusi šalia ir švelniai purtydama kaip anksčiau Šarką.

Bet Baltoji Migla nesujudėjo. Ji nenubudo. Nuo jos tvoskė karštis, kvėpavimas buvo tankus ir negilus. Karolina nežinojo, ko griebtis. Ji išėjo laukan ir stovėjo viena, virpančiomis rankomis, o aplinkui buvo žmonės, kuriems netikėtai prireikė jos pagalbos.

Šarkai primygtinai prašant, Karolina parsinešė Viljamą į savo namus. Jis kietai miegojo, apžiojęs kumštelį. Paguldė jį, suradusi kuo vėsesnę užtemdytą vietelę, ir ėmė raustis virtuvės spintelėse, ieškodama ko nors valgoma, ką galėtų nunešti Šarkai. Galiausiai pasiryžusi nuėjo į darbininkų barakus ir rado tris vyrus, gulinčius lovose. Jai įėjus, bejėgiai, ligos palaužti raitieji piemenys sutrikę tyliai tikino ją, kad yra visai sveiki, nors neturėjo jėgų nė atsikelti. Karolina nešė kibirus vandens, vertė juos gerti, o prieš išeidama kiekvienam prie lovos paliko dar po puodelį vandens. Ji buvo tikėjusis rasti ką nors, galintį nujoti į miestą ir pakviesti gydytoją, bet nebuvo nė vieno iš likusių rančoje, kuris pajėgtų. Apie tai galvojant baimė gniaužė jai gerklę. Ji parėjo namo ir ėmėsi virti sriubą iš džiovintų pupų ir vištos kaulų, kurią Šarka buvo prieš porą dienų iškepusi. Dar atsinešė moliūgą iš rūsio ir išvirė tyrelės Viljamui.

Naktį ją prižadino neramus Viljamo verkšlenimas, ir ji atsikėlė, paėmė jį ant rankų, kad nebeverktų, guodė kalbindama ir bučiuodama. Kai jis vėl užmigo, paguldė jį ir sėdėdama ant lovos krašto pati tyliai pravirko, nes tik to visada ir troško – turėti vaiką, miegantį šalia lovos, guosti jį ir mylėti. Bet šis vaikelis ne jos, o šalia neguli Korinas; dabar paragavusi to, kas būtų galėję įvykti, kaip susiklostyti, pajuto, kad tai drauge ir saldu, ir kartu.

Rytą jau neliko abejonės – Viljamas taip pat užsikrėtęs ir karščiuoja. Jis per daug miegojo, o nubusdavo sukaitęs, silpnas ir suglebęs. Karolina nunešė sriubos į barakus, paskui į žeminę Šarkai, o prie indėnų palapinės sustojo. Žinojo, kad reikia įeiti ir vėl mėginti žadinti Baltąją Miglą, įsiūlyti jai kelis gurkšnelius vandens.

Bet labiau kaustė baimė, kilusi nauja baisi nuojauta, negu sąmoninga mintis. Kai prisivertė atkelti palapinės uždangalą, pašiurpo sprandas. Baltoji Migla nebuvo pasijudinusi. Ji gulėjo visai sustingusi, nė krūtinė nebesikilnojo, kaip būna kvėpuojant. Karolina paleido iš rankos palapinės uždangalą ir atatupsta paskubom pasitraukė, siaubas surakino krūtinę, ji visa virpėjo. Tankiai kvėpuodama grįžo į žeminę.

Šarka buvo dar silpnesnė, dar sunkiau sekėsi ją prižadinti. Akių baltymai atrodė papilkėję, oda labiau užkaitusi. Karolina nušluostė jai veidą šlapia skepetaite ir suvarvino kiek vandens pro suskeldėjusias lūpas.

– Kaip Viljamas? Ar jis serga? – sušnibždėjo Šarka.

– Jis... – Karolina sudvejojo, nenorėjo sakyti tiesos. – Jis karščiuoja. Šįryt ramus, – niūriai atsakė ji.

Baimė įžiebė blausią ugnelę Šarkos akyse.

– O Baltoji Migla? – paklausė ji.

Karolina nežiūrėjo į ją, jos rankos buvo užimtos medžiagos skiaute, vandeniu iš kibiro, samčiu.

– Ji miega, – atsakė trumpai.

Kai pakėlė akis, Šarka ją stebėjo, ir ji nepajėgė atlaikyti to žvilgsnio.

– Aš nežinau, ką daryti. Nežinau, kaip padėti sau ar Baltajai Miglai, – beviltiškai šnibždėjo Šarka. – Reikia tikėtis, kad Anė greitai grįš ir atgabens vaistų.

– Tai užtruks pernelyg ilgai! – pasiryžusi viskam tarė Karolina. – Kas nors kitas turi vykti! Negalima laukti Anės! – Ji atsistojo, pavaikščiojo po žeminę. – Aš važiuosiu, – tarė pagaliau. – Aš jaučiuosi visai gerai. Tad važiuosiu ir... pasiimsiu Viljamą kartu. Gydytojas galės tuoj pat juo ten pasirūpinti, o paskui grįš su manimi ir gydys tave ir visus kitus. Taip geriausia.

– Pasiimsite Viljamą?..

– Taip bus geriausia. Tu negali jo prižiūrėti, Šarka! O aš galiu. Sėsiu į brikelę, ir gydytojas jau šį vakarą apžiūrės Viljamą. Šį vakarą, Šarka! Jis galės gauti vaistų jau *šįvakar*! Sutik. Tai geriausia išeitis. – Dabar, kai jau buvo apsisprendusi, ji nekantravo važiuoti. Prisiminė Baltąją Miglą, jos neapklotą sustingusį kūną. – Antraip gali būti per vėlu, – pridūrė.

Šarkos akys baimingai išsiplėtė, mirkčiodama ji sulaikė ašaras.

– Tik pasirūpinkite juo. Greičiau grįžkite, – maldavo jaunoji moteris.

– Pasirūpinsiu! Tuoj pat atsiųsiu jums gydytoją. Viskas bus gerai, Šarka, tikrai, – kalbėjo Karolina, jos balsas drebėjo, nes širdis smarkiai plakė; suėmusi Šarkos ranką, stipriai spustelėjo.

Ji susidėjo į brikelę savo lagaminėlį, lopšelį ir krepšį su Viljamo daiktais ir leidosi važiuoti kiek drįso greičiau, valdydama arklį krūmų tankynėje, kaip buvo mačiusi darant Hačą ir Koriną. Šiaurės Kaneidianas buvo gerokai nusekęs, ir vėsaus vandens lašai tiško ratams sukantis per brastą, nuo sujudinto upės dugno kilo gaivus, drėgnas ir šaltas smėlio kvapas. Sustojusi pailsinti arklio ir pati pailsėti, Karolina paėmė Viljamą ant rankų. Jis dar karščiavo ir verkdavo kaskart nubudęs, bet dabar miegojo, veidelis buvo ramus, atsipalaidavęs, kaip anuomet Korino, kai šis miegojo supamojoje kėdėje, ir Karolinai užėmė kvapą. Vėl šmėstelėjus minčiai, kad čia gali būti Korino vaikas, plaučiuose ėmė stigti oro. Ji sėdėjo ant smėlio, Viljamą pasiguldžiusi ant kelių, ir apžiūrinėjo jį, braukdama pirštu nuo plaukų linijos ligi kojų pirštų. Tie pirštai ilgi, prasiskėtę visai kaip Korino. Viljamo plaukai buvo juodi, bet oda šviesesnė negu Šarkos ar Džo. Jo akys, nors rudos, turėjo žalsvą rainelės apvadą, todėl buvo šviesesnės. Karolina įžiūrėjo savo vyro bruožus jo kaktos raukšlelėje, papūstose lūpelėse virš smakro su

duobute. Ji glaudė vaiką prie krūtinės ir verkė. Verkė dėl Korino išdavystės, dėl to, kad jo neteko, ir dėl nuostabaus, kankinamo jausmo, kad laiko ant rankų jo vaiką.

Gydytojas, vos pažvelgęs į paklaikusį Karolinos veidą ir vaiką ant rankų, įsivedė ją į vidų. Jis paėmė iš jos Viljamą ir atidžiai jį apžiūrėjo, klausinėdamas apie suaugusiųjų rančos gyventojų ligos požymius ir kiek laiko ji plinta. Jis pasiklausė vaiko širdelės ir kvėpavimo, pajuto jo švelnios odelės skleidžiamą karštį.

– Manau, jis pasveiks. Karštis dar nelabai pakilęs, o jo širdelė stipri, tad pasistenkite taip labai nesijaudinti. Ar liksite nakvoti mieste? Gerai. Laikykite jį vėsiai. Svarbiausia kiek įmanoma greičiau numušti karštį. Nuolat keiskite paklodes, kad būtų vėsios, drėgnos. Kas keturias valandas lašinkite ant liežuvio po tris lašus šio vaisto, paskui duokite šaukštelį vandens. Tai antipiretikas – padės sumažinti karštį. Jei jis norėtų valgyti ar gerti, stenkitės jam įduoti. Manau, jis greitai atsigaus. Taip labai nesibaiminkite! Jūs atvežėte jį pas mane laiku. Bet man reikia važiuoti į rančą, nes ši liga, jei nebus sustabdyta, gali būti pavojinga. Jūs išvyksite rytoj, tai aš galėsiu vaiką vėl apžiūrėti? – Karolina linktelėjo galvą. – Gerai. Abu ilsėkitės. Ir vėsios paklodės jūsų vaikeliui. Ar rančoje yra daugiau vaikų arba labai senų žmonių? – paklausė gydytojas, lydėdamas ją iš kabineto.

Jūsų vaikeliui.

– Daugiau vaikų nėra. Baltoji Migla... – ji senyvo amžiaus, bet nežinau, kiek jai metų, – sušnibždėjo Karolina. – Tik, manau... manau, ji jau mirusi, – pasakė suspausta gerkle.

Gydytojas pažvelgė į ją nepatikliai.

– Tad man reikia išvykti tučtuojau, ir teks važiuoti visą naktį –

galiu tikėtis ten nusigauti auštant. Šiuo adresu rasite kitą gydytoją, mano kolegą, – jei Viljamui pablogės, kreipkitės į jį.

Jis padavė Karolinai kortelę, skubiai linktelėjo ir išėjo.

Karolina tą naktį nemiegojo. Iš viešbučio virtuvės atsinešė dubenį šalto vandens ir, kaip buvo pamokyta, švelniai vystė Viljamą drėgna paklode. Ji negalėjo atitraukti nuo jo akių, apžiūrinėjo kiekvieną jo veidelio bruožą, kiekvieną galvos plaukelį. Neišleido iš akių ir laikrodžio, praėjus keturioms valandoms paduodavo vaistų. Viljamas nubudęs taip pat ją apžiūrinėjo, stipriai spausdavo jai pirštą, ir tai ramino. Rytą iš nuovargio Karolinai truputį svaigo galva, bet Viljamas nebebuvo toks įraudęs, oda vėsesnė. Jis suvalgė šiek tiek ryžių pudingo, kurio jam iškepė viešbučio šeimininkė, ir ramiai tiriamai žvelgė į moteris, keldamas joms šypseną. Karolina suvystė jį į nertą antklodėlę, paguldė į nešiojamąjį lopšelį, padavė kramtuką į putlias rankytes ir pažvelgė į jį. Jis galėtų būti jos vaikas – gydytojas iš karto taip ir pamanė. Jis galėtų būti garbingos baltosios moters vaikas – jo išvaizdoje nėra nieko išskirtinio, kas rodytų jį esant ponką. Iš tiesų jis galėjo būti mano, pagalvojo Karolina. Jis turėjo būti mano.

Karolina nenorėjo grįžti į rančą. Ji būtų turėjusi išvažiuoti prieš daugelį valandų, saulei tekant, bet pagalvojus apie grįžimą apimdavo toks vidinis nuovargis, kad ji suko akis šalin nuo juodos brikelės, pastatytos kieme, ir nuo aptvaro, kur arklys praleido naktį kramsnodamas šieną ir kasydamasis į tvorą prakaituotą snukį. Ligoniais pasirūpins gydytojas, o grįžusi ji turės atiduoti Viljamą. Karolina prisiminė Baltosios Miglos kūną, paliktą gulėti palapinėje. Pagalvojo apie Šarką, sergančią, bejėgę. Pagalvojo apie gyvenimą, vienus po kitų jos laukiančius tuščius metus – visi jie bus be Korino. Bet pažvelgusi į Viljamą nusišypsojo ir pajuto stiprėjantį širdyje jausmą. Tokį, kuris nustūmė šalin kitas mintis ir kuris to-

lesnį gyvenimą darė pakenčiamą. Ji nebegalėjo grįžti. Gyvenimas ten atrodė toks juodas ir bauginantis kaip kapo duobė, kurią Hačas iškasė prerijose Korino karstui. *Ji nebegalėjo grįžti.*

Kitoje miesto pusėje nuo geležinkelio kilo garų kamuoliai. Karolina nuėjo ta kryptimi, vienoje rankoje nešdamasi lagaminėlį, kitoje – lopšelį su vaiku. Abiejų daiktų svoris sunkino žingsnį, bet ji žengė ryžtingai, nieko nebegalvodama, nes mintys buvo per daug niūrios. Peroną gaubė garai ir tas pats įkaitusio metalo kvapas, kuris lydėjo ją atvažiuojant į Vudvardą. Bet dabar didžiulis juodas garvežys buvo atsisukęs į kitą pusę. Į šiaurę, Dodž Sičio, Kanzas Sičio link ir dar toliau už jų. Atgal tuo pačiu keliu, kuriuo buvo atvažiavusi, tolyn nuo prerijų, draskančių jai širdį.

– Žiūrėk, Viljamai, žiūrėk – traukinys! – sušuko Karolina, pakėlusi vaiką, kad tas pirmą kartą išvystų tokį daiktą.

Viljamas žvelgė nepatikliai, ištiesė rankutę, gaudydamas pro šalį besiraitančią garų sruogelę. Tada jie abu krūptelėjo, pasigirdus traukinio palydovo švilpukui, o garvežys iškosėjo didžiulį sunkų garų debesį, ratai ėmė suktis. Į peroną įbėgo vėluojantis keleivis, atplėšė vagono duris ir įšoko traukiniui jau iš lėto slenkant.

– Lipkit, ponia! Greičiau, arba išvažiuos be jūsų! – šypsojosi vyras, tiesdamas jai ranką.

Karolina dvejojo. Tada įsikibo vyrui į ranką.

6

Meredita juokdavosi itin retai. Net per vasaros pobūvį ar kviestinius pietus, kuriuos kartais surengdavo, – vaikų ten neleisdavo, ir mes, išlipusios iš lovų, slapčia klausydavomės, – kažin ar kada girdėjau ją juokiantis. Ji tik šypsodavosi, o retkarčiais, kai kas nors jai būdavo malonu, galugerklyje pasigirsdavo vienintelis patenkintas krenkštelėjimas. O man, kaip ir daugumai mažų mergaičių, juoktis buvo taip pat lengva kaip kvėpuoti. Prisimenu, maniau, kad su metais juokas išsieikvoja, tartum jis būtų daugybė susuktų spalvotų kaspinų, ir jie galų gale išsivynioja. Štai kaip.

Bet kartą girdėjau Mereditą juokiantis ir buvau priblokšta. Ne paties garso – aukšto ir stipraus, truputį gergždžiančio kaip apneštas rūdimis senas vyris, – o to, kas sukėlė juoką. Buvo apsiniaukusi diena, neilgai trukus iki Henrio dingimo, pūtė ramus vėjelis. Mikio ir Mo namuose ant ratų klausėmės radijo ir žaidėme kortomis ramsą su Diniu – jis turėjo temperatūros ir labai piktinosi, kad turi likti namie. Mėginau išvilioti jį į lauką, žaisti kortomis namelyje medyje, bet jis klausė Mo. Buvo klusnesnis už Betą ir mane. Stovykloje buvo tylu, dauguma suaugusiųjų išėję į darbus. Lauke ant virvių, ištemptų tarp mašinų, džiūvo paklodės. Jos tai pasiro-

dydavo pro langą, tai vėl dingdavo, kai nuo vėjo išsipūsdavo, paskui subliūkšdavo. Mačiau jas akies krašteliu, slidinėdama ant plastikinio suolo ir tyliai ragindama Betą išleisti tai keturakę, tai valetą. Tad aš pirmoji ir pamačiau pasikeitusį vaizdą pro langą. Staiga keistos pasidarė paklodės, jų spalva, sutirštėjęs virš jų dangus.

Paklodės degė. Spoksojau į jas, apstulbinta tokio netikėto dalyko. Per jas blaškėsi blyškiai geltonos ir melsvos liepsnos, piešdamos keistus raštus, brėždamos juodus brūkšnius, skleisdamos dūmų kamuolius, versdamos medžiagą tamsiais skutais, dryskančiais kaip voratinklis. Kažkas ėmė šaukti lauke, ir Dinis atsikėlė, pasilenkė už manęs pasižiūrėti pro langą.

– Žiūrėk! – leptelėjau visai be reikalo.

– Erika! Kodėl nieko nesakei? – papriekaištavo Beta, kai Dinis ir mes iš paskos išbėgome lauk.

Lauke dvi moterys, kurias buvo paguldęs tas pats virusas kaip ir Dinį, tempė paklodes nuo virvės ir pašėliškai trypė liepsnas kojomis. Plastiku aptraukta virvė pati ištirpo ir suiro, degančių paklodžių skutai pabiro ant žemės, ir tai gal buvo į gera. Bjauri rusva dėmė ant namelio sienos rodė, kaip arti jo buvo liepsnos.

– Prakeikimas! Ir kaip, po šimts perkūnų, tai nutiko? – keikėsi viena iš moterų atgaudama kvapą, kai užgeso paskutiniai skutai. Įsisprendusi rankomis į šonus ji žvelgė į smilkstančius degėsius.

– Jei mūsų čia nebūtų buvę... Mo padžiovė jas prieš išeidama – dar negalėjo būti kaip reikiant išdžiūvusios! – sušuko kita, įsmeigusi rimtą žvilgsnį į mus, vaikus.

– Mes viduje žaidėme kortomis! Kaip Dievą myliu! – tvirtai pareiškė Dinis.

Mudvi su Beta karštai jį palaikėme. Man į nosį pateko dūmų, ėmiau čiaudėti. Viena moteris atsitūpė, pirštų galiukais paėmė medžiagos skutą, pauostė.

– Žibalas, – niūriai tarė ji.

Mudvi su Beta tuoj ir išėjom, o kai niekas nebematė, leidomės bėgti. Aplėkėme arklides, žvilgtelėjome į ratinę ir malkinėje radom Henrį. Jis laikė plokščią plastikinį butelį su raudonu purkštuku. Prisiminiau liepsnų sudarytą raštą, jis buvo tartum nubraižytas. Henris pastatė butelį aukštai ant lentynos, šypsodamasis atsigręžė į mus.

– Ko? – truktelėjęs pečiais paklausė.

– Tu galėjai padegti furgonus. Galėjai ką nors pražudyti, – ramiai tarė Beta, žvelgdama į jį taip rimtai ir niūriai, kad aš dar labiau nusiminiau ir išsigandau.

– Nežinau, apie ką tu čia kalbi, – išdidžiai tarė Henris. Nuo jo trenkė žibalu, rankos buvo žibaluotos.

– Tai tu padegei! – pareiškiau aš.

– Įrodyk, – vėl truktelėjo jis pečiais, šypsojosi.

– Aš jau sakiau. Galėjai pražudyti kokį nors žmogų, – pakartojo Beta, ir dabar Henris liovėsi šypsojęsis.

– Jums neleidžiama eiti į stovyklą, neapskųsit, – nusišaipė jis.

Beta pasisuko ant kulnų, nužingsniavo namo link. Aš nusekiau iš paskos, taip pat ir Henris, ir netrukus tai virto lenktynėmis – visi trys uždusę įdundėjome į holą šaukdami Mereditą.

Manėme, reikalas toks rimtas, jog tylėti negalima. Manėme, kad, nors Henris jos numylėtinis, ji turėtų dėl to išbarti. Kai apipenėjo šunis, buvo kas kita, Beta teisi. Galėjo kilti gaisras, žūti žmogus. Čia Henris jau persistengė.

– Henris padegė Dinsdeilių skalbinius! – pirmoji, gaudydama orą, ištarė Beta, kai Meredita pakėlė į mus akis nuo laiško, kurį rašė svetainėje, atsisėdusi prie dailaus rašomojo stalelio.

– Ko taip triukšmaujat? – paklausė Meredita.

– Mes buvome stovykloje – aš žinau, kad mums ten negalima,

bet mes tik žaidėme kortomis, ir Henris padegė paklodes, kurios buvo padžiautos ant virvės! Jis apipurškė jas žibalu iš malkinės! Ir namelis ant ratų vos neužsidegė, kas nors galėjo žūti! – išpyškino Beta vienu gaistu, bet labai aiškiai.

Meredita nusiėmė akinius, ramiai sulankstė.

– Ar tai tiesa? – paklausė Henrio.

– Ne! *Aš* nė kojos nekeliu prie tos jų šlykščios stovyklos, – atsakė jis.

– Meluoji! – sušukau aš.

– Erika! – nutildė mane Meredita, kirto kaip rimbu.

– Tai kaipgi tas gaisras kilo, jei ten buvo gaisras?

– Aišku, kad buvo gaisras! Kam man reikėtų sakyti... – paprieštaravo Beta.

– Na, Elizabeta, tu taip pat esi pažadėjusi nebendrauti su skardininkais, kaip ne kartą prašiau, tai iš kur man žinoti, kada tu meluoji ir kada ne? – ramiai paklausė Meredita. Beta suspaudė lūpas, jos akys svaidė žaibus. – Na, Henri? Ar žinai, kaip galėjo kilti gaisras?

– Ne! Tiktai – na... tarp šių dviejų ir tų čigonų tokia karšta meilė... Gal nuo to ir užsidegė, – pasakė Henris atsargiai žvelgdamas į ją, tramdydamas šypseną, stengdamasis suvokti, kaip ji reaguos.

Meredita įdėmiai pažvelgė į jį, tada nusijuokė. Tas labai retai girdimas stiprus garsas išgąsdino mus visus, net Henrį. Jo skruostai degė pasitenkinimo raudoniu.

Nors Karolina taip ir neapsilankė pas Mereditą Saryje, nors nepasirodė net Čarlzo laidotuvėse, Meredita vis tiek grįžo čia su ja gyventi. Gal jai buvo per sunku likus be vyro, su dviem vaikais. Gal

Karolinai jau reikėjo priežiūros, o Meredita nieko nepaisydama ją mylėjo. Galų gale ji turėjo paveldėti ledi Kalkot titulą ir turbūt manė, kad grįžti į šeimos dvarą jos pareiga. Šito, aišku, taip ir nesužinosiu, nes jai grįžus laiškų nebebuvo. Aš prisimenu rūpinimąsi Karolina ir rodomą jai dėmesį, kai jau buvo nusenusi, – valgydino ją, rengė, skaitė jai. Ką, jei ji taip stengėsi ir vis tiek negavo meilės atsako? Ką, jei tikėjosi prisipažinimo mirties patale, bet jo taip ir neišgirdo, – kad motina visada ją mylėjusi, kad ji buvusi gera duktė? O gal svajojo vėl ištekėti, pradėti viską iš naujo? Galbūt tikėjosi, kad Karolina neilgai trukus mirs, ir turėjo sumanymų atgaivinti dvarą, prisivilioti juo naują vyrą, turėti daugiau vaikų, kad namai nebūtų tušti? Bet Karolina, kaip ir karalienė, gyveno sau, ir tiek, o paveldėtojas paseno, laukdamas eilės užimti sostą. Manau, turėjo būti kaip nors panašiai – sudužusios viltys, didžiulis nusivylimas. Todėl Meredita pasidarė tokia. Buvo žiauri mūsų mamai, kai ši atsisakė aukotis, kaip aukojosi ji.

Štai tokios mano mintys pirmadienio rytą, kai apsimovusi šiltas velvetines kelnes kišu į kišenę vaiko kramtuką. Linksmai dzingteli varpelis. Einu į kabinetą, susirandu rašomojo stalo stalčiuose rašiklį ir bloknotą, įsimetu į rankinę. Lauke vėl skaidri kaip krištolas diena, net akys bijo šviesos. Stengiuosi pasijusti optimistiškai, kaip tą kartą, kai dangus buvo toks pat žydras, o mes keliavom į Eivberį ir Edis buvo kartu, mus džiugino. Palieku Betą skambinančią Maksvelui, ji derasi dėl sūnaus grąžinimo. Ji sėdi prie virtuvės lango tokioje ryškioje šviesoje, kad net nematyti jos veido išraiškos.

Saulė dar žemai, jos neįmanoma išvengti. Ji plieskia į mane per priekinį stiklą ir atsispindėjusi nuo šlapio kelio, tad turiu vairuoti per akinamą šviesos užtvarą. Atsargiai išsukusi iš kaimo į kelią, išvystu pažįstamą žmogystą, einančią baltu apšarmojusiu kelkraščiu.

Lengvi drabužiai, kaip visada, rankos sukištos į kišenes – vienintelė nuolaida gelianciam šalčiui. Smarkiau suplaka širdis. Sustoju, nuleidžiu langą ir pašaukiu vardu. Dinis dengiasi veidą ranka, slėpdamas akis nuo saulės, matau tik jo smakrą ir burnos liniją, tokią rimtą, kai būna tiesi.

– Kur keliauji? – klausiu. Šaltis spaudžia krūtinę, ašaroja akys.

– Į autobusų stotelę, – atsako Dinis.

– Na, tiek ir pati supratau. O iš ten? Aš važiuoju į Divaizisą – nori, pavešiu?

Dinis prieina prie automobilio, atitraukia nuo veido ranką. Tokioje stiprioje šviesoje jo akys rudos, ne juodos. Šilta kaštonų spalva, o plaukuose – vėžlio kiauto atspalvis.

– Ačiū, būtų puiku, – linkteli jis.

– Apsipirkti? – klausiu sukdama nuo kelkraščio, variklis dirba lėčiau dėl šalčio.

– Sumaniau nupirkti šį tą naujagimei. Ir atsargų reikia. O tu?

– Važiuoju į biblioteką – juk ten galima pasinaudoti internetu, ar ne?

– Aš nežinau – niekada ten nesu buvęs, – prisipažįsta jis kiek droviai.

– Kaip tau ne gėda, – erzinu.

– Visko užtenka ir laikraščiuose, kam dar skaityti apie išgalvotas nelaimes, – šypsosi jis. – Pasitikrinsi elektroninį paštą?

– Na taip, bet dar ketinu šio to paieškoti gimimų, santuokų ir mirčių registre. Aptikau vieną Kalkotų giminės paslaptį.

– Oho!

– Radau savo prosenelės Karolinos nuotrauką – ar ją prisimeni?

– Nelabai. Turbūt mačiau porąkart iš tolo.

– Ji buvo amerikietė. Atvykusi čia tūkstantis devyni šimtai ke-

tvirtų metų pabaigoje, ištekėjo už lordo Kalkoto, bet radau šią jos su vaiku ketvirtais metais Amerikoje darytą nuotrauką. – Aklai pasiraususi rankinėje paduodu jam nuotrauką. – Regis, niekas nežino, kas nutiko tam vaikeliui, – apie jos ankstesnę santuoką nėra jokių žinių, bet aš dar radau laišką, iš kurio matyti, kad buvo kitaip.

– Na, vaikelis gal mirė ten, prieš jai atvykstant, – gūžteli pečiais Dinis.

– Galbūt, – sutinku aš. – Tiktai noriu pasitikrinti – jeigu jis kartais būtų paminėtas registre. Jei būtų... jei galėčiau įrodyti, kad Karolina neteko vaikelio, – dar vieno, nes mes žinom, kad čia, Barou Stortone, ji neteko dukrelės, – tada gal paaiškėtų, kodėl ji buvo tokia.

Dinis į tai nieko neatsako. Jis žiūrinėja nuotrauką kiek suraukęs antakius.

– Galbūt, – sumurma po kurio laiko.

– Matai, aš stengiuosi sužinoti, kodėl Kalkotų moterys – anksčiau gyvenusios Kalkotų moterys – buvo kaip apsėstos dėl jūsų, Dinsdeilių. Turiu omenyje Karoliną ir Mereditą. Mėginu išsiaiškinti, kodėl jos taip elgėsi su jūsų šeima, – sakau, staiga panorusi, kad jis mane palaikytų tuose ieškojimuose.

– Buvo kaip apsėstos? – ramiai pakartoja jis. – Per švelniai pasakyta.

– Žinau, – sakau atsiprašomu tonu ir keičiu temą. – Tai kaipgi laikosi Hani?

Mes pasikalbam apie jo seserį, kol Divaizise mėginu pastatyti automobilį, – ten priplūdę žmonių, eilė prie eilės stovinčių mašinų.

– Kas čia darosi, po galais? – sušunku.

– Pirkimo manija, – atsidūsta Dinis. – Pamėgink Avių gatvėje.

Pagaliau įsispraudžiu į tarpą, atidarydama dureles trinkteliu

į gretimą automobilį. Į dangų kyla sukdamiesi išmetamųjų dujų kamuoliai, o mieste gaudžia balsai, aidi turinčių tikslą žmonių žingsniai. Viskas atrodo per garsu, ir pajuntu, kad Stortono dvaro ramybė kažkaip mane jau perėmusi. Ji gudriai vogčiomis įsėlino, ir dabar jaučiu, kai ji dingo, kad jos man gyvybiškai trūksta.

– Ar norėsi, kad parvežčiau? – pasiūlau Diniui.

– Kiek laiko užtruksi?

– Nežinau. Pusantros valandos? Gal kiek ilgiau?

– Gerai, ačiū. Susitiksim čia?

– O gal kavinėje Didžiojoje gatvėje – toje, kur su mėlynu tentu? Bus šilčiau, jei kuriam iš mūsų tektų palaukti, – siūlau.

Dinis linkteli galvą, atsisveikindamas mosteli ranka ir nužingsniuoja tarp automobilių eilių.

Biblioteka Avių gatvėje, tad man nereikia toli eiti. Elektrinis šildytuvas virš durų pučia tvankią šilumos bangą, ir įėjusi į tą troškią šilumą nusimetu striukę ir šaliką. Čia beveik tuščia, tik keli žmonės žiūrinėja knygas lentynose, o griežtos išvaizdos moteris prie rašomojo stalo kažkuo užsiėmusi ir į mane nepažvelgia. Atsisėdusi prie kompiuterio ieškau 1903, 1904 ir 1905 metais Londone ir Viltšyre užregistruotų Kalkotų ir Ficpatrikų mirčių. Peržvelgiu sąrašus, noriu atrinkti metų ar dvejų amžiaus mirusius vaikus. Mano bloknotas ant stalo lieka tuščias. Po valandos parašau jame: *Jo čia nėra.*

Žvelgiu į paskutinį sąrašą ekrane, akys slysta per vaizdo elementus ir susitelkia į tašką vidutiniu atstumu. Vaikas tikriausiai mirė Amerikoje. Dėl to ir gal dar dėl ko nors Karolina paliko vyrą, pasirašiusį K, gal visų pirma dėl to ir į Angliją atvyko, ir tai galėjo taip pat lemti, kad ji atsiribojo, tapo šalta. Ir kodėl negaliu ties tuo sustoti? Kas ten nerimsta atokioje atminties kertelėje, prašosi ištraukiama? Kažkas kita – kitas dalykas, kurį žinau ir esu užmiršusi. Kažin, kiek dar tokių dalykų glūdi mano galvoje, laukia, kol

juos suieškosiu? Išsiimu iš kišenės kramtuką, perbraukiu pirštais lygų be dėmelės dramblio kaulą. Varpelyje, pakraštyje, įspaustas ženklas. Mažytis kartušas su liūtu, inkaru, gotiška G raide ir dar kažkuo, ko neįžiūriu. Pasuku į šviesą, pakeliu arčiau akių. Liepsna? Medis – ne lapuotis, toks kaip kiparisas? Plaktukas? Iš jo sklinda šviesa. Tai plaktuko galvutė. Statmena, tartum žiūrėtum iš šono, kai kas nors kalama.

Grįžtu prie kompiuterio, ieškau *American silver marks** G. Randu kelias enciklopedijas ir sidabro kolekcionuotojų vadovus. Paieškos įvestis į raidę G bematant pateikia įspaustą varpelyje ženklą. „Gorhamas". Bendrovė įsteigta Rod Ailande 1831 metais. Žinoma sidabro dirbinių gamintoja – jie yra pagaminę įvairių arbatos servizų Baltiesiems rūmams, teniso Deiviso taurę, bet pradėjo nuo arbatos šaukštukų, antpirščių ir kitų smulkių daiktelių dovanoms. Surandu statmeną plaktuko galvutę „Gorhamo" sąraše pagal metus – 1902. Štai ir pavyko įrodyti: kad ir kas yra tas vaikas nuotraukoje, kad ir kas buvo jo tėvas, kad ir kas jam nutiko, šis sidabrinis varpelis su dramblio kaulo kramtuku priklausė jam. Jis buvo tas puikus sūnus, kuriam nupirkta ta dovanėlė. Ne Klifordui, ne kitam vaikui, kurio Karolina neteko, atvykusi į Angliją. Apgobiu varpelį delnu, jaučiu, kaip mano oda šildo metalą, – varpelio šerdis dusliai siūbuoja – tartum tykiai plaka virpanti širdis.

Lėtai iriuosi Didžiosios gatvės link pro būrelius ryžtingai nusiteikusių parduotuvių lankytojų. Spindinčiose vitrinose rėksmingi skelbimai žada pigias prekes, kurių neįmanoma nepirkti, neįtikimas nuolaidas; iš parduotuvių trenkia muzika ir karštis; žmonės su keturiais, penkiais, šešiais išsipūtusiais pirkinių maišeliais rankose. Mane stumdo į visas puses, o kai nusigaunu į kavinę,

* Amerikos sidabro ženklai (*angl.*).

ji pasirodo esanti sausakimša. Užplūsta susierzinimo banga, bet pamatau Dinį, jau sėdintį prie nedidelio stalelio šalia aprasojusio lango. Stiprus kavos tirščių kvapas čia visai malonus. Prasibraunu pro apsėstus stalelius.

– Labas, atleisk – ilgai laukei? – šypsausi kabindama striukę ant tuščios kėdės priešais jį.

– Ne, neilgai. Man pasisekė – kai įėjau, porelė senukų buvo ką tik pakilę nuo šio staliuko.

– Nori dar kavos? Ar ko nors užkąsti?

– Dėkui. Dar vienas kavos būtų ne pro šalį.

Jis suneria rankas ant lipnaus stalelio paviršiaus ir staiga man pasirodo toks keistas, kad spoksau, negalėdama suprasti, ką matau. Paskui susivokiu – tai vienas iš retų kartų, kai matau Dinį patalpoje. Sėdintį prie stalo, neskubantį vėl į lauką, darantį tokį kasdienišką dalyką – geriantį kavą kavinėje.

– Kas yra? – klausia jis manęs.

– Nieko, – purtau galvą. – Tuoj viskas bus gerai.

Paimu du didelius puodelius kavos su grietinėle ir sau prancūzišką ragelį su migdolais.

– Ar šiandien nepusryčiavai? – klausia Dinis, kai atsisėdu.

– Pusryčiavau, – gūžteliu pečiais, atplėšusi galą ragelio, pamirkau kavoje. – Bet juk Kalėdos, – priduriu, ir Dinis šypsosi, kilsteli antakį pritardamas. Saulė pro langą apgaubia jį spindesiu – tiesiog akina į jį žvelgiant.

– Ar radai, ko ieškojai?

– Ir taip, ir ne. Nėra užregistruotos vaiko mirties šioje Atlanto pusėje, tad, manau, jis bus miręs anapus, kaip tu ir spėjai.

– Arba... – trukteli pečiais Dinis.

– Arba – kas?

– Arba tas vaikelis liko gyvas.

– Tai kurgi jis?

– Aš nežinau – tai tu ėmeisi ieškoti. Aš tik atkreipiau dėmesį į vieną iš priežasčių, kodėl nėra užregistruotos jo mirties.

– Tikrai. Bet jos santuokos liudijime parašyta – senmergė. Taip nebūtų, jei ji būtų atvykusi su kito vyro vaiku, – prieštarauju. Dinis vėl trukteli pečiais. Paduodu jam kramtuką. – Patikrinau bendrovės ženklą. Čia yra...

– Kramtukas, kai dantys dygsta? – sako Dinis.

– Regis, visi tai žino, tik aš ne, – pavartau akis. – Ženklas amerikietiškas, o kramtukas pagamintas devyni šimtai antraisiais.

– Bet argi tu ir taip nežinojai, kad vaikas gimė Amerikoje? Ką tai įrodo?

– Na, aš manau, įrodo, kad Karolina buvo jo motina, jei ne kitaip. Kai parodžiau nuotrauką mamai, ji spėjo, kad Karolina galėjo būti jo krikštamotė ar galbūt čia jos draugės vaikas, ar panašiai. Bet kad šitaip ilgai išlaikytų tą kramtuką, ji turėjo būti jo motina – ar taip nemanai?

– Ko gero, taip, – linkteli galvą Dinis, grąžina man dramblio kaulo žiedą.

Siurbčioju karštą kavą, jaučiu, kaip nuo jos kaista kraujas skruostuose. Dinis vėl žvalgosi į žmonių užtvindytą gatvę, atrodo susimąstęs.

– Na, tai koks jausmas būti dvaro savininkėmis? Ar jau imat su tuo apsiprasti? – netikėtai klausia jis, vis dar žvelgdamas ne į mane, o į tai, kas už lango.

– Vargu ar apsiprasim. Aš nemanau, kad kada nors pajusim tuos namus kaip savus. Tikrai ne. O dėl to, kad liktume čia gyventi... na... Juk mums to neleistų vien dvaro išlaikymo sąnaudos.

– O iš kur tada kaime sklindantys gandai apie jūsų paveldėtus Kalkotų turtus?

– Deja, tai tik gandai. Šeimos turtas po karo vis mažėjo – aš turiu omenyje *pirmąjį* karą. Meredita nuolat skųsdavosi, kad mano tėvai nepadeda jai išlaikyti dvaro. Štai kodėl ji turėjo išparduoti tiek daug žemės, geriausius tapybos darbus, sidabrą... ir ne tik juos. Kai ji mirė, dar buvo likę šiek tiek pinigų, bet ir tie išeis paveldėjimo mokesčiui.

– O titulas?

– Na, jis perėjo Klifordui, Henrio tėvui. – Tardama tą vardą, pakeliu akis, trumpą akimirką susiduriu su Dinio akimis. – Mano prosenelis, kuris taip pat buvo Henris, pakeitė privilegijų raštą parlamento aktu, nes neturėjo sūnų. Jis sutvarkė taip, kad baronystė pereitų Mereditai, o paskui sugrįžtų vyriškos lyties palikuoniui, ar kaip ten vadinama.

– Tai štai kodėl Meredita liko Kalkot, nors ir ištekėjo? O kodėl tavo mama taip pat Kalkot? Ir dar judvi su Beta?

– Todėl, kad Meredita privertė mano tėvus. Vargšas tėvelis – nieko negalėjo padaryti. Ji pasakė, esą Kalkotų pavardė pernelyg įtakinga, kad ją galėtų atmesti. Matyt, Alenų pavardė prieš ją neatsilaikė.

– Keista, kad Meredita paliko dvarą judviem, jeigu titulą paveldėjo jūsų dėdė, o ji taip troško, kad tęstųsi šeimos linija ir visa kita, – svarsto Dinis, maišydamas kavą puodelio dugne.

– Meredita buvo keista. Ji neturėjo teisės spręsti, kam atiteks titulas, bet su dvaru galėjo daryti, ką nori. Galbūt ji manė, kad mes turim geriausias galimybes pratęsti giminę.

– Tad po Klifordo titulas...

– Jis išnyks. Niekas nebeturės to titulo. Teoriškai Klifordas galėtų vėl kreiptis į teismą, kad perduotų jį Edžiui, tačiau Beta nieku gyvu to neleis.

– Ne?

– Ji nebenori turėti su tuo nieko bendra. Nenori tų namų. Tai

padeda ir man apsispręsti – juk mudvi, norėdamos pasilikti dvarą, turėtume jame gyventi.

Dinis kurį laiką tyli. Aš nujaučiu priežastį, kodėl Beta nenori dvaro, ir tai gali mus suvienyti.

– Iš tiesų tai nekeista, – pagaliau sumurma Dinis.

– Tikrai? – klausiu palinkdama į priekį, bet Dinis trukteli pečiais, atsilošia nuo stalo.

– Tai kodėl jūs čia? Jei neketinat pasilikti?

– Maniau, bus į naudą Betai. Iš tiesų tai mums abiem. Sugrįžti kuriam laikui ir... – aš pajudinu ore pirštus ieškodama žodžių. – Vėl pabūti, supranti?

– Kodėl jai būtų į naudą? Man atrodo, ji net nenori prisiminti, o ką kalbėti apie buvimą čia. Kaip vaikystėje, norėjau pasakyti.

– Dini... – aš patyliu. – Kai buvai pas ją atėjęs, ką turėjai omenyje sakydamas, kad yra dalykų, kuriuos jai reikia žinoti? Norėjai apie kažką jai pasakyti?

– Tai tu slapta klauseisi, tiesa? – klausia jis dviprasmišku tonu.

Aš stengiuosi parodyti, kad atgailauju.

– Kokie tie dalykai, Dini? Kažkas apie Henrį? – spaudžiu jį, mano širdis daužosi.

Dinis žvelgia į mane padilbomis.

– Manau, kad esu jai skolingas... ne, ne skolingas. Tai netinkamas žodis. Manau, ji turėtų sužinoti apie kai kuriuos dalykus iš to meto, kai buvom jauni. Aš nežinau, ką ji mano, bet... kai kurie dalykai galėjo būti ne tokie, kokie atrodė, – ramiai sako jis.

– Kokie dalykai? – Vėl palinkstu priekin, verčiu jį žiūrėti man į akis. Jis abejoja, tyli. – Beta man nuolat sako, kad neįmanoma atsukti laiko atgal ir mes negalim grįžti ten, kur buvom. – Pakeliu į jį akis. – Aš tik noriu tau pasakyti, kad... kad tu gali pasikliauti manimi, Dini.

– Pasikliauti kokiu atžvilgiu, Erika? – klausia jis, jo balsas truputį liūdnas.

– Visais. Aš tavo pusėje. Kad ir kas nutiktų ar nutiko, – atsakau.

Jaučiu, kad kalbu miglotai. Nežinau, kaip kalbėti. Dinis pasitrina viršunosę, akimirką užsimerkia. Kai vėl atsimerkia, aš nustembu išvydusi jo akyse ašaras – jų dar ne tiek, kad nusiristų.

– Tu pati nežinai, ką kalbi, – sako jis ramiai.

– Ką nori pasakyti?

Jis vėl patyli susimąstęs.

– Tai jau viską atlikai mieste? – klausia, pasirengęs išeiti.

Pasitikrinusi telefoną, randu tris praleistus skambučius iš savo buto draugės Anabelės. Jos vardas atrodo kaip iš kito laiko, visai kito pasaulio. Išsiblaškiusi pagalvoju, gal kilo keblumų dėl nuomos, o gal radiatorius mano kambaryje tebelaša, merkdamas kilimą. Bet šie reikalai atrodo tokie tolimi, visai nesvarbūs. Ir tada suvokiu, kad tai nebe mano gyvenimas. Aš taip gyvenau, bet kažkurią akimirką, pati nesuvokdama, lioviausi taip gyventi. Ir nereikia ilgai galvoti, kas man belieka. Lipu aukštyn į savo kambarį skaityti laiškų, mąstyti. Klausausi tylos, net gaudžiančios po miesto bruzdesio. Lauke dusliai kranksi kovai. Čia negirdėti melodingo paukštelių čiulbėjimo, džiuginančio ausį, bažnyčios varpų skambėjimo, vaikų juoko. Tiesiog visiška tyla, taip slėgusi mane iš pradžių. Įsileidžiu ją į save. Kaip nuostabu, kad galiu jaustis esanti namie.

Antradienį važiuoju į Vesthačą prisimerkusi nuo tingios saulės. Kaimas nedidelis. Apvažiuoju jį dukart, kol pamatau, ko ieškau. Priešais nedidelį vienaukštį plytų namą, kokie buvo statomi septin-

tajame dešimtmetyje, stovi senas apšiuręs automobilinis namelis, užėmęs visą įvažiavimo keliuką. Jis kadaise buvo naujas, kreminės spalvos, su plačiomis kavos rudumo juostomis išilgai abiejų šonų. Dabar žalias nuo dumblių, nuvažinėtomis padangomis. Bet tuoj pat jį atpažįstu. Esu buvusi jame, sėdėjusi ant minkštai apkloto lipnaus plastikinio suolo ir dideliais gurkšniais gėrusi stiprų namų gamybos limonadą. Žvelgiant į šią buveinę dabar kone užima kvapą. Peliuko Mikio namai. Įsivaizduoju Mo, kokia ji buvo, šiurkštoka ir kiek pašaipi, kaip man su Beta ir Diniu nueinant šluostydavosi rankas į melsvą rankšluostį, atsirėmusi į durų staktą. Mikis išpuoselėtais ūsais, su kombinezonu, visada išteptu varikline alyva, su juodais suodžiais rankų raukšlėse.

Prie durų pasijuntu susijaudinusi. Veikiau džiaugiuosi nei baiminuosi. Skambutis tyliai elektroniškai skambteli. Nė nemaniau, kad Mo atidarys duris po tokio skambučio, bet ji atidaro. Atrodo žemesnė, senesnė, kiek liesesnė, bet iš karto ją atpažįstu. Daugiau raukšlių veide, o plaukai nudažyti vienoda kaštonine spalva, bet akys tokios pat įžvalgios. Ji žvelgia į mane tvirtu vertinamu žvilgsniu, ir džiaugiuosi, kad nesu iš tų, kurie siūlo ką nors pirkti.

– Ko norėjot?

– Hm, aš atvažiavau aplankyti Hani. Ir naujagimės. Aš esu Erika. Erika Kalkot.

Šypsausi, matau, kaip prisiminusi tą vardą ji ieško mano veide pažįstamų bruožų.

– Erika! O, Viešpatie, būčiau tavęs neatpažinusi! Tu labai pasikeitusi.

– Dvidešimt treji metai mergaitei šį tą reiškia, – šypsausi.

– Na, užeik, užeik, mes visi priekiniame kambaryje.

Ji vedasi mane vidun, rodo į duris kairėje, ir aš staiga susinervinu, bijau įeiti. Spėlioju, kas tie *mes visi.*

– Dėkui, – sakau delsdama prieangyje, jausdama rankose šaltą ir drėgną plėvelę, į kurią suvyniotos gėlės.

– Užeik, užeik, – sako Mo, ir aš nebeturiu pasirinkimo. – Girdėjau, vos nesusipažinai su Heide pakeliui į ligoninę!..

– Nedaug trūko! – atsakau.

Aš vienintelė stoviu kambaryje, pilname sėdinčių žmonių. Tvanku ir karšta. Vaizdas pro langą kiek virpa radiatoriaus įkaitintame ore, ir aš jaučiu, kaip veidas tirštai išrausta. Dairausi kvailai šypsodamasi. Nuo sofos galo griežtai pažvelgia Dinis, bet išvydęs mane nusišypso.

Greta jo sėdi Hani, tuščias nešiojamasis lopšelis stovi jai prie kojų, ant rankų ji laiko suvystytą ryšulėlį. Yra dar viena jauna nepažįstama mergina siaubingais rausvais plaukais ir su kristalu lūpoje. Mo pristato ją: tai Lidija, Hani draugė, o senyvas vyras, liesas, apskritomis blizgančiomis akutėmis, esąs Mo sugyventinis Kytas. Man nėra kur atsisėsti, tad nejaukiai trypčioju mažame kambarėlyje, ir Hani stengiasi atsisėsti tiesiau.

– Oi, ne, tik nesikelk! – sakau atkišusi gėles ir šokoladinius saldainius, paskui padedu viską ant stalo, apkrauto tuščiais kavos puodeliais ir lėkšte riebių arbatinių sausainių.

– Aš ir nesikeliu. Tik norėjau tau paduoti, – sako Hani, mirksėdama juodai padažytais vokais ir atsargiai tiesdama į mane rankas su naujagime.

– O, ne, ne. Tu atrodai taip jaukiai įsitaisiusi.

– Negi tu suknista bailė? Paimk ją, – reikalauja Hani džiugiu veidu. – Kaip mus radai? – klausia ji.

– Pirmiausia nuvažiavau į stovyklą ir sutikau Patriką. Jis pasakė, kad jūs namie.

Žvilgčioju į Dinį, negaliu susilaikyti. Jis įdėmiai žvelgia į mane, bet jo veido išraiškos neįmanoma suprasti. Numetu savo rankinę ir paimu Heidę iš jos mamos. Mažas rausvas veidukas tebėra piktas ir raukšlėtas, virš jo kupeta juodų, plonesnių už voratinklį plaukų. Ji nė nekrusteli, kai prisėdu ant sofos ranktūrio ir bučiuodama ją į kaktą traukiu į save kūdikio odos ir pienu atsiduodančių seilių kvapą. Staiga pasidaro smalsu, kaip jausčiausi, jei ši mažylė būtų mano. Jei sužinočiau tą paslaptį – Betos žvilgsnio tvirtybę, kai žiūri į savo sūnų, kaip kelia jai nuotaiką, padeda susikaupti vien būdamas kambaryje. Tie maži padarėliai turi mums tokią galią. Pajuntu randantis poreikį, kokio nė nenumaniau esant.

– Ji *mažutė*, – sakau gaudydama kvapą, ir Hani užverčia akis.

– Taigi. Ir šitiek plėšymosi, o paskui visiškas nukeipimas dėl penkių svarų smulkmės, – sako ji, bet nepajėgia nuslėpti, kokia yra patenkinta, kaip didžiuojasi.

Supažindinimo ceremonijai pasibaigus įtampa kambaryje, regis, atlėgsta.

– Ji gražutė, Hani. Visa į tave. Ar daug verkia?

– Ne, kol kas ne. Gana rami.

Hani lenkiasi prie manęs, negali ilgiau išbūti, net jei vaikas ranka pasiekiamas. Iš taip arti matau tamsius ratilus paakiuose, jos oda tokia išblyškusi, kad pro ją prasišviečia mėlynos gyslelės smilkiniuose. Hani atrodo nuvargusi, bet džiugi, susijaudinusi.

– Dar išmoks gerklę laidyti, pamatysi, – liūdnai sako Mo, ir Hani meta į ją jau nebe tokį maištingą žvilgsnį.

– Užkaisiu dar, – sako Kytas, atsikelia nuo kėdės ir sudeda tuščius puodelius ant skardinio padėklo. – Gersi, Erika?

– O taip, ačiū.

Pajuntu į save įsmeigtą žvilgsnį ir pažvelgiu į dešinę. Dinis vis dar stebi mane. Jo tamsios akys dabar vėl juodos kaip ruonio, ne-

mirksi. Išlaikau jo žvilgsnį, kol širdis suplaka du kartus, tada jis nusigręžia, netikėtai atsistoja. Aš staiga pagalvoju – jam turbūt nepatinka, kad nekviesta braunuosi į jo šeimą.

– Man reikia eiti, – sako jis.

– Ką? Kodėl? – klausia Hani.

– Šiaip... turiu reikalų. – Jis pasilenkia, pabučiuoja sesutę į viršugalvį, tada padvejojęs atsigręžia į mane. – Mes visi ryt vakare traukiam į smuklę, gal ir judvi su Beta norėtumėt ateiti? – klausia jis.

– Oi, ačiū. Taip, aš paklausiu Betos, – sakau.

– Išgerkit į mano sveikatą, – sako Hani. – Naujųjų metų išvakarės, o aš turėsiu likti namie ir devintą jau eiti gulti, – nusiskundžia ji.

– Na, greit įprasi praleisti visokias progas pašvęsti, neimk į galvą, – linksmai sako Mo, ir Hani nusimena.

– Vėliau dar užeisiu. Iki, mama, – šypsosi Dinis, glustelėja delną Mo prie skruosto ir išeina.

– Ir ką tu jam padarei? – klausia manęs Hani, ji šypsosi, bet atsargiai.

– Ką nori pasakyti? – nustebusi klausiu.

– Kai tu įėjai, jis pašoko kaip įgeltas, – sako ji, bet vėl visas jos dėmesys skirtas Heidei, ir aš grąžinu jai mažylę.

Grįžta Kytas su padėklu garuojančių puodelių, kampe stovinčios Kalėdų eglutės lempelės tai užsidega, tai užgęsta; lėtai, paskui greitai, paskui vėl lėtai. Mo klausinėja manęs apie dvarą, apie Mereditą, Betą ir Edį.

– Natanas sakė, kad Edis žaidė su mūsų Hariu, kai čia buvo, – sako ji.

– Taip, juodu puikiausiai sutarė. Edis toks puikus vaikas. Jis labai pakantus.

– Na, ir Beta visada buvo gera mergaitė, tad nieko nuostabaus, – linksi galvą Mo. Ji pučia arbatą, viršutinė lūpa susiraukšlėja kaip ir Dinio senelio. Tas panašumas mane pribloškia – tai rodo, kiek daug praėjo laiko. Mo jau senutė.

– Taip. Ji... nuostabi mama, – sakau.

– Dieve! Jaučiuosi tokia sena matydama jus visus suaugusius, Erika. Ir Beta... turi savo vaiką! – dūsauja Mo.

– Na, jūs, šiaip ar taip, jau senelė, – šypsausi aš.

– Taip. Nebuvom tam pasirengę, bet dabar aš esu senelė, – sako ji, šnairuodama į Hani.

– Oi, liaukis, mama. Mes apie tai jau *šimtą* kartų kalbėjomės, – sako Hani susierzinusi.

Mo atlaidžiai jai mosteli, tada alsiai persibraukia akis.

– Dieve, tikrai kalbėjomės, – bamba ji, bet paskui nusišypso.

Akimirką sėdime tyloje, tik Heidė murma per miegus.

– Mo, norėčiau jūsų šio to paklausti, jei neprieštarausit.

– Klok, – sako ji, bet susineria ant kelių pirštus, tartum kažkam ryždamasi, jos akyse matyti įtampa.

– Na, gal man primintumėt, kodėl Dinio senelis buvo pravardžiuojamas Puriena? Žinau, man kažkas yra sakęs, kai buvome maži, bet dabar negaliu tiksliai prisiminti...

Tai išgirdusi ji atsipalaiduoja, atleidžia sunertus pirštus.

– O! Na, tai visai nesunku pasakyti. Jo tikras vardas Piteris, bet buvo kalbama, kad jis pamestinukas. Ar tai žinojai? Mikio seneliai jį rado miške, purienose – tai tokios geltonos gėlytės, turbūt žinai? Šiaip ar taip, buvo kažkas panašaus. Jo atsikratė, be abejo, kokia mergiotė, patekusi į bėdą. – Hani žvelgia piktai, maištingai. – Tai jie pasiėmė jį auginti kaip savą ir pavadino Piteriu, bet labai dažnai Mikio senelė vadindavo jį savo vaikeliu iš purienų ar panašiai, ir ta pravardė prilipo.

– Prisimenu. Purienose... – sakau ir tikrai prisimenu, kas buvo pasakojama anksčiau, išskyrus šią dalį. Dilgteli suvokus, kad buvo ne visai taip. – Ar žinot, kada tai buvo? Kuriais metais?

– O Dieve, ne! Labai gaila. Turėjo būti praėjusio šimtmečio pradžioje, bet tiksliai negaliu pasakyti. Vargšas mažiukas. Ar gali įsivaizduoti, kad taip paliktum vaikelį? Nežinodama, ar kas nors jį ras, ar jis taip ir gulės kentėdamas, kol numirs. Baisus dalykas. – Mo sriūbčioja arbatą. – Žinok, tais laikais, jei pasigauni vaiką būdama netekėjusi, niekas tavęs neims. Nei į darbą, nei į žmonas. – Ji purto galvą. – Prakeikti šunsnukiai.

– Ar žinot, kur jį rado? Tai yra kokioje vietovėje?

– Nagi čia, savaime aišku. Barou Stortone. Kad ir kieno, jis buvo vietinis.

Tuo patikiu ir vos nepasakau, ką manau, bet vis dėlto susilaikau. Staiga tai, ką suvokiau, atrodo per daug svarbu, neįtikima, kelia nerimą, verčia iš koto. Ir sutampa su tuo, ką Dinis man vakar sakė kavinėje.

– Kodėl klausi? – sako Mo.

– O, šiaip smalsu. Kai grįžau čia, susidomėjau Kalkotų šeimos istorija, tad pamaniau, gal jūs ką nors žinot. Perkračiau, ką prisimenu, mėginu užpildyti spragas, – gūžteliu pečiais.

Mo linksi galva.

– Taip ir būna. Delsiam, kol žmonės, kurie galėtų atsakyti į klausimus, numiršta, ir tik tada suvokiam, kad turėjom ko jų paklausti, – sako ji liūdnai.

– O, aš nesu tikra, ar Meredita būtų atsakiusi į mano klausimus, – sakau pašaipiai. – Ji manęs nemėgo.

– Na, jei tau reikia dvaro istorijos, turėtum nueiti pasikalbėti su senuoju Džordžu Hatavėjum iš Kampinės trobos, – sako man Kytas, gyslotomis rankomis pasirėmęs į kaulėtus kelius.

– A! Kas tas Džordžas Hatavėjus? – klausiu.

– Tiesiog malonus senukas. Beveik visą gyvenimą jis turėjo mašinų remonto dirbtuvę prie Divaiziso kelio. Dabar jau, aišku, nebedirba. Bet jo motina kadaise yra buvusi tarnaite dvaro namuose.

– Ar seniai? – klausiu nekantriai.

– O, gana seniai, – Kytas pamojuoja išsukinėtais paraudusios rankos pirštais sau virš peties. – Žinai, tada pradėdavo dirbti labai jauni. Manau, ji buvo dar visai mergaitė, kai nuėjo ten tarnauti. Turėjo būti iki Pirmojo pasaulinio karo. – Aš susijaudinusi giliai kvėpuoju, dilgsi delnai. – Juk žinai, kur Kampinė troba? Išvažiavus iš kaimo Pjūzio link, tenai, kur keliukas staigiai sukasi į kairę. Ten ir stovi nedidelis namelis nendrių stogu, su žaliais vartais.

– Taip, žinau. Dėkui, – nusišypsau.

Netrukus ir išeinu, kai Hani ima snausti ant sofos, o Mo, paėmusi iš jos kūdikį, paguldo į lopšelį.

– Dar užsuk, gerai? Ir Betą pasiimk – būtų malonu pamatyti jus drauge, – sako Mo, ir aš linksiu, o šaltis lauke gnaibo nosį.

Važiuoju tiesiai į Kampinę trobą, ji tūno sau viena Barou Stortono pakraštyje, kadaise buvusios baltos sienos dabar pilkos, ruožuotos. Tinkas vietomis suskeldėjęs, nendrių stogas patamsėjęs, sudubęs. Varteliai uždaryti, bet aš atsidarau, einu piktžolėmis užžėlusiu takeliu. Smarkiai pabeldžiu tris kartus, sunkus belstukas toks šaltas, kad nudegina pirštus.

– Ko, širdele? – šypsosi man nedidelio ūgio žvitrus senukas, neatkabindamas durų grandinėlės.

– Mm, laba diena. Atleiskite, kad trukdau, – ar jūs Džordžas Hatavėjus? – klausiu skubiai rikiuodama savo mintis.

– Taip, aš, širdele. Kuo galiu padėti?

– Aš esu Erika Kalkot ir pagalvojau, gal...

– *Kalkot*, sakote? Iš dvaro namo? – pertraukia mane Džordžas.

– Taip, tikrai. Aš tiesiog...

– Aš tuoj! – Durys užsidaro man prieš nosį, po akimirkos atsidaro jau be grandinėlės. – Niekada gyvenime nesitikėjau, kad kas nors iš *Kalkotų* ateis prie mano durų. Tai bent įvykis! Užeikit, užeikit vidun, negaiškit ant slenksčio!

– Ačiū.

Aš įeinu. Trobelėje švaru, šilta, tvarkinga. Maloniai nustebina, palyginti su išore.

– Prašom toliau. Tuoj užkaisiu virdulį, ir galėsit man pasakyti, kad ir ko čia apsilankėt. – Džordžas skuba pirma manęs siauru koridoriumi. – Ar kava tiks?

Virtuvė žema ir visko prigrūsta. To, kas įprasta – sausainių skardinių, mentelių, rūdijančių sietų ir svogūnų lukštų, bet yra ir kitų daiktų, liudijančių, kad šiuose namuose nėra moters. Ant stalo stovi juoda tepaluota variklio dalis. Veržliarakčių komplektas ant šaldytuvo. Džordžas sukasi greitai ir mikliai ne pagal metus. Jo liesą veidą gaubia tvarkingos garbanos, akys stulbinamai šviesiai žalios – taip dega vandens išmesta mediena.

– Aš tik neseniai grįžau – vakar vakare – jums pasisekė, kad radot mane namie. Buvau per Kalėdas pas dukterį Jouvilyje. Malonu ją aplankyti, aišku, ir anūkus, bet malonu ir vėl būti namie. Ar ne, Džimai? – kreipiasi jis į nedidelį riebų šiurkščiaplaukį mišrūną, atkrypavusį iš savo pintinės apuostyti mano kojų. Nuo jo sklinda seno šuns kvapas, bet vis tiek pakasau jam paausį. Po nagais lieka dvokaus purvo. – Prašom čia. Sėskitės, širdele. – Jis man paduoda tirpios kavos, ir su malonumu apėmusi puodelį delnais sėduosi ant kėdės prie stalo emaliuotu viršumi. – Tai jau persikraustėt į didįjį namą, ar ne?

– O, ne, tikrai ne. Atvažiavom čia Kalėdoms – mano sesuo ir aš. Bet nemanau, kad liksim čia visam laikui, – paaiškinu.

Džordžas nusimena.

– Kaip gaila. Bet juk neparduosit, tikiuosi? Gaila, kai namai nebepriklauso šeimai, kuri juose gyveno tiek daug metų.

– Žinau. Žinau, kad taip yra. Tiktai mano senelė nustatė gana savotiškas paveldėjimo sąlygas, ir... na, sakykim, mums būtų labai sunku jų laikytis.

– A, tiek to, nieko nebesakykit. Čia ne mano reikalas. Šeimos yra šeimos, Dievas žino, visos turi savo privalumų ir trūkumų, net kilmingiausios!

– Kilmingiausios gal labiausiai ir pasižymi tais trūkumais, – šypsausi aš.

– Žinot, mano motina dirbo jūsų šeimai, – sako man Džordžas su pasididžiavimu balse.

– Žinau. Iš tiesų dėl to pas jus ir atvažiavau. Dinsdeiliai man jus nurodė.

– Mo Dinsdeil?

– Taip.

– Miela ponia ta Mo. Išmintinga ir nuovoki. Paprastai mašiną remontuoti atvaro vyrai – aš gi turėjau remonto dirbtuvę prie Divaiziso kelio. Bet kai reikėdavo ką nors taisyti tame jų dideliame furgone, visada juo atvažiuodavo pati Mo ir stebėdavo mane akylai kaip sakalas! Be reikalo – aš ne toks kvailas, kad mėginčiau akis apdumti. Miela ponia, – kikena Džordžas.

– Aš pagalvojau – gal jūsų mama kada nors yra pasakojusi apie tą metą, kai dirbo dvare? – klausiu gurkšnodama kavą, leisdama jai deginti gerklę.

– Ar ji yra kada pasakojusi? Na, ji *neužsičiaupdama* apie tai kalbėjo, širdele, – net kai buvau jau visas vyras.

– Tikrai? Gal žinot, ar ilgai ten dirbo? Ir kada pradėjo dirbti? – man taip knieti sužinoti, kad net palinkstu į Džordžo pusę.

Po stalu man ant pėdos tupi Džimas, šiltas ir sunkus. Džordžas man plačiai šypsosi.

– Apie darbo trukmę ji daugiausia ir kalbėjo! – sako jis. – Matot, ją atleido. Padirbėjusią aštuonis ar devynis mėnesius. Mūsų šeimai tai darė gėdą.

– Mat kaip. – Negaliu nuslėpti nusivylimo, nes abejoju, ar per tokį trumpą laikotarpį ji būtų daug sužinojusi. – Ar žinot kodėl? Kas nutiko?

– Ledi Kalkot apkaltino ją vagyste. Mano mama iš paskutiniųjų tai neigė, bet ką tu padarysi. Tuomet dvarininkams nereikėjo įrodymų. Tai ji ir išėjo be jokios rekomendacijos, be nieko. Visa laimė, kad čionykštis mėsininkas – mano tėvelis – buvo ją įsimylėjęs iš pirmo žvilgsnio, ir ji netrukus už jo ištekėjo, neilgai teko būti be pragyvenimo šaltinio.

– Kuri tai buvo ledi Kalkot? Ar žinot, kuriais metais jūsų mama ten tarnavo?

– Ledi Karolina, o metai buvo tūkstantis devyni šimtai penkti, prisimenu, mama sakė. – Džordžas pasitrina smakrą, net prisimerkia stengdamasis prisiminti praeitį. – Turėjo būti tie metai, – padaro galutinę išvadą. – Ji ištekėjo už mano tėvuko penktųjų rudenį.

– Karolina buvo mano prosenelė. Gal norėtumėt pamatyti jos nuotrauką? – šypsausi.

Turiu tą nuotrauką rankinėje. Darytą Niujorke. Džordžo akys išsiplečia iš pasitenkinimo.

– Oho, kaipgi, tik pamanyk! Ji atrodo beveik visai tokia pat, kokią prisimenu! Gera žinoti, kad pilkosios ląstelės dar ne visai sustingusios.

– Ar ją pažinojot? – nustembu tai išgirdusi.

– Negaliu sakyti, kad *pažinojau,* – tokie kaip ji neidavo į svečius gerti arbatos pas tokius kaip mes. Bet, kai buvau jaunas, retkarčiais ją matydavome. Porą kartų atidarė bažnytinę labdaros šventę, paskui buvo didelės vaišės penkiasdešimt trečiaisiais karalienės karūnavimo proga. Buvo galima ateiti į dvaro sodus, išpuoštus vėliavomis, ir panašiai. Gal tik tą kartą, kiek prisimenu, jie šį tą ir padarė bendruomenės labui. Visas kaimas suplūdo pavėpsoti, nes Kalkotai, nors ir iš turčių šutvės, atleiskit, panele, kad taip sakau, buvo šykštūs kaip šikšnos. Nė vieno iš mūsų niekada nėra pakvietę į namus ne dėl darbo.

– Vadinkit mane Erika, – sakau jam. – Taigi, ar jūsų motina dar ką nors pasakojo apie tą metą, kai dirbo Karolinai? Apie tai, kodėl ji buvo apkaltinta vagyste, jei sako, kad nevogė?

Dabar Džordžas kiek suglumsta.

– Ta istorija šiek tiek beprotiška. Mama visada buvo labai teisinga ir sąžininga, ir dauguma žmonių nenorėjo tikėti tuo, ką ji tvirtino, tad galiausiai liovėsi apie tai kalbėjusi. Bet aš prisimenu iš jaunystės metų, kad ji manė žinanti tai, ko neturėjo žinoti. Sužinojo kažką, ko jai nederėjo žinoti.

– Kas gi tai buvo?

Oras man plėšia plaučius, gniaužia kvapą.

– Pasakysiu, tik leiskit! – šypsodamasis papriekaištauja Džordžas. – Ji tvirtino, kad iš dvaro namo dingo *vaikas.* Nežinojo, kieno jis buvo, – tiesiog atsirado vieną dieną, ir kaip tik dėl to žmonės ja abejojo. Vaikai juk šiaip sau, nei iš šio, nei iš to neatsiranda, tiesa? Kokia nors moteriška turėjo jį išnešioti ir pagimdyti. Bet mama prisiekinėjo – namuose buvo vaikas, bet dingo taip pat staiga, kaip buvo atsiradęs. Ir maždaug tuo pačiu metu miške buvo rastas vaikas, ir klajokliai skardininkai – Mo giminės – nešiojo jį po kaimą, klausinėdami, kieno jis. Niekas neprisipažino, tai jie ir

užaugino vaikelį. Bet mano mama neleido to užmiršti – užsispyrusi tvirtino visiems, kad tas vaikas vieną dieną yra buvęs dvare ir kad ledi Kalkot jį išnešusi ir palikusi. Tad, žinoma, ledi Kalkot norėjo, kad ji išeitų. Apkaltino pavogus kažkokį pakabutį, ir viskas buvo baigta. Išlėkė iš ten, nė palto nespėjusi apsivilkti. Galvokit apie tai, ką norit. Kai kas kaime kalbėjo, kad mano mama tą istoriją apie vaiką išgalvojo norėdama atsikeršyti, – suprantat? Kad išlietų apmaudą ant Kalkotų, palikusių ją be darbo. Ir galbūt, galbūt čia yra teisybės. Ji buvo labai jauna, mano mamelė, kai tai nutiko. Ne daugiau kaip penkiolikos. Gal buvo per jauna dirbti tokį atsakingą darbą. Bet negaliu patikėti, kad būtų melavusi. Ar vogusi! Ji buvo sąžininga, mano mamelė.

Džordžas nutyla, ir aš sugaunu save liovusis kvėpuoti. Širdis skausmingai tuksi, net pirštai virpa. Nagu pabaksnoju į neaiškų vaiko atvaizdą Niujorke darytoje nuotraukoje.

– Štai tas vaikas. Tas, kuris buvo atsiradęs dvare. Vaikas, kurį Karolina paliko miške. Jūsų motina nemelavo, – sakau Džordžui.

Jis spokso į mane išvertęs akis, o aš jaučiuosi laiminga – man palengvėjo padėjus tašką, išsprendus galvosūkį, nors jis visai su manimi nesusijęs.

Papasakoju, ką žinau, ką supratau iš laiškų, iš šios nuotraukos, kramtuko ir dingusio pagalvės užvalkalo su išsiuvinėtomis purienomis. Ir apie šimtą metų trunkantį priešiškumą Dinsdeiliams. Kalbu, kol burna išdžiūsta, ir turiu gurkštelėti ataušusios kavos jai sudrėkinti. O baigusi pasakoti jaučiuosi visai nusivariusi, bet patenkinta. Regis, radau šį tą vertinga, ką maniau pametusi; tartum būčiau užpildžiusi didžiulę spragą savo praeityje – mūsų praeityje. Mano, Betos, Dinio. Jis mano giminaitis. Ne dvi kariaujančios tarpusavyje šeimos, o viena šeima. Galų gale prabyla ir Džordžas.

– Na, aš sukrėstas. Įrodymas po šitiek metų! Mano mama – jei ji girdėtų jus iš ten, kur yra, patikėkit, širdele, dabar šokinėtų iš džiaugsmo! Ir jūs dėl visko tikra, ar ne?

– Taip, esu tikra. Teisme ar kur gal ir nebūtų įrodymas, bet aš esu visiškai įsitikinusi, kad vaiką ji parsivežė iš Amerikos ir kažkur laikė paslėpusi, kol ištekėjo už lordo Kalkoto. Bet paskui vaikas kažkaip atsirado čia, dvare, ir ji gavo jo atsikratyti. Šis dalykas man visai neaiškus – kur vaikas buvo tą laiką ir, jei ji buvo anksčiau ištekėjusi ir turėjo vaiką, kodėl jį slėpė? Bet sutapimų čia dar daugiau. Vaikas, kuris dingo, ir vaikas, kuris buvo rastas, *turi* būti tas pats.

– Gaila, kad čia nėra visų tų žmonių, kurie vadino mano mamą melage, – dabar kitaip manytų.

– Kuo jūsų mama buvo vardu? – klausiu, staiga užsimaniusi sužinoti.

– Kasandra. Jos pavardė tada buvo Evans. Pala, tuoj parodysiu jos nuotrauką.

Džordžas eina prie spintelės, ištraukia stalčių ir perverčia popierius. Nuotraukoje, kurią man paduoda, yra Kasandra Evans vestuvių dieną. Ką tik tapusi Kasandra Hatavėj. Smulki, iš pažiūros gležna mergina su ryžto ugnelėmis akyse ir plačia šypsena. Lygi oda, tamsių plaukų garbanos sukeltos į viršų, ant jų gėlių vainikėlis. Jos suknelė paprasta, ir apykaklė, ir viršutinė dalis papuošta nėrinių juostele. Senelis Puriena matė šią merginą dar būdamas Karolinos *puikiu sūnumi*. Ši mergina galėjo žinoti, ką norėjo prisipažinti Karolina savo tetai B. Žiūriu į tamsias akių dėmes grūdėtame popieriuje, stengdamasi įžvelgti tą žinojimą.

Netrukus išvažiuoju, pažadėjusi dar apsilankyti Kampinėje troboje.

– Nauji Kalkotų ir Hatavėjų *entente cordiale**! – pareiškė man išvažiuojant visai patenkintas Džordžas.

Nedrįsau pasakyti, kad gal daugiau niekada nebegrįšiu, – į kaimą, į dvarą, į šias vietas. Ši mintis sukelia netikėtą jausmą, nors daugiau kaip dvidešimt metų visai laimingai gyvenau toli nuo čia. Jaučiuosi atsidūrusi ties baisaus liūdesio riba, tartum ties bedugne sietuva, į kurią galiu įkristi ir niekada neišsikapstyti. Beta baimindavosi, kad šitaip galiu įkristi į rasų kūdrą. O juk aš dar nė daiktų neišsipakavusi. Mano drabužiai tebėra lagamine. Jie suversti netvarkingai, netvarka ir mano gyvenime. Nukrypau nuo nusistovėjusios trajektorijos ir dabar blaškausi, nebežinau, kur sukti toliau.

Grįždama į dvarą galvoju apie kraują. Apie tuos nežymius pėdsakus, kuriuos su krauju mums paliko visi mūsų protėviai. Savo polinkį kvailioti kebliose situacijose; mamos gebėjimą piešti; Betos grakštumą, tiesius Dinio antakius ir gagato akis. Daugybę smulkių bruožų, susimaišiusių kiekvieno mūsų esybėje. Galvoju apie tai, ką aš turiu savo kraujyje ir ką turi Beta. Dinis ir Dinio senelis Puriena. Ir Henris, žinoma. Henris, paskutinė Kalkotų vyriškosios linijos atžala. Kartą jis parodė mums, koks Dinio kraujas, – ant pilkapio. Manau, net Henris buvo priblokštas, bent sekundę. Priblokštas, o paskui, aišku, patenkintas. Jis net džiūgavo. Tai buvo tą vasarą, kai jis dingo, atostogų pradžioje. Galėjo būti, kad tais metais juodu susitiko pirmą kartą, bet tikrai nežinau.

Be abejo, buvau mačiusi berniukų muštynių. Mokykloje, tolimame žaidimų aikštelės kampe, kur sporto salės šonas per per-

* Draugiški santykiai *(pranc.)*.

traukas užstojo peštukus nuo akylo budėtojo. *Kampas.* Taip buvo vadinama ta vieta. Per pamokas pašnibždomis sklinda žinia apie dar vieną sutartą susitikimą, mirtiną mačą. *Garis ir Neilas kampe per priešpiečių pertrauką!* Tokie šokiruojantys dalykai visada man kėlė jaudulį, bet muštynės trukdavo neilgai. Pasitampydavo už švarkų, ką nors patiesdavo ant žemės stipriu smūgiu. Kibdavo į plaukus, gal ir išpešdavo, įspirdavo į blauzdą, nubrozdindavo kelį. Tada susirinkusiųjų būrį pastebėdavo budėtojas, arba kuris nors berniukas paleisdavo gerklę. Laimėtojas gaudavo teisę pabėgti, pralaimėjęs turėdavo pasilikti ir tvirtinti, kad nieko neįvyko.

Bet kai Dinis susimušė su Henriu, buvo kitaip. Mes buvom užlipę ant pilkapio leisti į orą lėktuvėlių, kuriuos visą rytą darėmės iš vyniojamojo popieriaus ir ledinukų lazdelių. Reikėjo tinkamos aikštelės – Dinis sakė, tokios, kur būtų kylančio oro srovė. Meredita, kaip visada, buvo pridariusi nemalonumų kaimui. Ji buvo uždraudusi ūkininkams, dvaro nuomininkams, duoti darbo klajojantiems uždarbiautojams, taigi paliko ūkininkus be jiems būtinos ir prieinamos pagalbos, o Dinsdeilius – be vasaros darbų, kurių čia tikėjosi rasti. Toks buvo jos tikslas, – nors dabar nesu tuo įsitikinusi. Juk turėjo žinoti, kad galų gale bus priversta nusileisti. Manau, taip elgėsi, norėdama jiems priminti, kad ji čia yra ir kad jų nekenčia. Dvaro namuose dėl to buvo visokių nuomonių, ir mes daugelį ginčų nugirsdavome. Žinoma, ir Henris. Jis atsekė paskui mus ant pilkapio, turėdamas šią žinią kaip ginklą.

– Ar tau nevertėtų jau eiti duoneliauti? Dar sulauksiu, kad visa jūsų šeimyna netrukus išeis šunų lodyti ir, aišku, vagiliauti, – ėmė jis tyčiotis iš Dinio tiesiai, be jokios įžangos. – *Nusipirkti* maisto jūs niekaip neišgalėsit. Jeigu liksite čia.

– Užsičiaupk, Henri! Eik iš čia! – paliepė Beta, bet jis tik niekinamai patempė lūpą.

– Tai *tu* užsičiaupk! Neaiškinsi man, ką turiu daryti! O aš pasakysiu senelei, kad judvi žaidžiat su purvinais čigonais!

– Ir pasakyk! Labai čia man rūpi! – šaukė Beta.

Ji buvo nepalenkiama, tiesi ir įsitempusi it styga.

– O *turėtų* rūpėti – jei draugausi su juo, pati gali tapti čigone. Jau ir smirdi kaip jie. Ir kvailumo tau užtenka kaip tikrai čigonei...

Henris buvo uždusęs bėgdamas į kalną, iš pykčio jo kaklas buvo išmuštas raudonomis dėmėmis. Dinis žvelgė į jį taip įniršęs, kad aš nebetverdama iš to nerimo paleidau savo popierinį lėktuvėlį.

– Žiūrėkit! Žiūrėkit – kaip toli lekia! – ėmiau šūkauti šokinėdama, bet nė vienas iš jų nežiūrėjo.

– O kas tau darosi? Dar neišmokai kalbėti? Per daug bukas? – Henris erzino Dinį.

Dinis stebeilijo į jį sukandęs dantis ir nieko nesakė. Jo tylėjimas buvo kaip iššūkis, ir Henris neatsileido.

– Ką tik mačiau tavo močią. Ji mūsų atmatų dėžėje ieškojo tau ko nors vakarienei, tikrai!

Dinis puolė ant jo. Taip staigiai – aš nė nepastebėjau, kada jis pajudėjo, kol nesusidūrė su Henriu, ir juodu susikibę nusirito pakalnėn.

– Liaukis! – šaukė Beta, bet nežinau, katram iš jų.

Aš nuo tokio sukrėtimo stovėjau nuščiuvusi, kaip įbesta. Čia jau ne peštynės žaidimų aikštelėje, ne pasitampymas už skvernų. Juodu atrodė, lyg būtų norėję vienas kitą užmušti. Mačiau iššieptus dantis, suspaustus kumščius, įsitempusius vaikiškus raumenis.

Tada Henriui pavyko, jis gerai užvažiavo kumščiu. Tikrai tik per atsitiktinumą, nes Dinis buvo įsikirtęs nagais jam į veidą, o jis buvo užsimerkęs. Henris smūgiavo užsimodamas ir jam pavyko. Jo kumštis sulaužė Diniui nosį ir parmušė jį žemėn. Dinis

akimirką sėdėjo apstulbęs, tada jam iš nosies pliūptelėjo raudonas kraujas ir ėmė lašėti nuo smakro. Mudvi su Beta iš siaubo netekom amo – kad Henris laimėjo. Kad Dinis taip kraujuoja. Dar nebuvau mačiusi tokio kraujo. Tokio raudono, taip greitai varvančio. Tai ne kraujas ant lipnios išterliotos mėsininko trinkos, kurią matydavau, kai su mama eidavau į parduotuvę. Dinis pakišo po smakru delną, tartum būtų norėjęs pasilikti išvarvėjusį kraują. Jam turėjo skaudėti. Jo akyse telkėsi ašaros, nesulaikomai riedėjo skruostais ir maišėsi su krauju. Henris, kai suprato, ką padaręs, stovėjo ties Diniu ir plačiai šiepėsi. Prisimenu, kaip pabalo išsiplėtusios jo šnervės džiūgaujant dėl pergalės, koks jis atrodė išdidus. Jis nuėjo šalin puikuodamasis. Dinis nulydėjo jį akimis, aš žvelgiau į Dinį. Jo akys degė, ir mudvi su Beta ne iš karto išdrįsom prie jo prisiartinti.

Naujųjų metų išvakarės trečiadienį, ir iš tikro viskas atrodo kaip trečiadienį. Nebėra ankstesnio jaudulio. Tačiau dabar galiu sau pasakyti, kad jaudulys visada būdavo atmieštas būgštavimo. Fejerverkų trenksmas ir šėlsmas virš Temzės, niūrus suvokimas, kiek laiko prireiks vėliau išsibrauti iš žmonių minios. Dabar tai tiktai trečiadienis, bet artinasi kita nubrėžta riba. Beta sakė pasiliksianti iki Naujųjų metų. To aš jos maldavau – tik iki Naujųjų metų. Rytdienos. Ir tik vienas dalykas, galintis ją sulaikyti ilgiau, ateina man į galvą – jeigu ji laimėtų ginče su Maksvelu. Jei Edis vėl atvažiuotų prieš prasidedant mokslams, ji galėtų pasilikti.

Be abejo, aš ir jaudinuosi. Dėl to, ką ketinu paskelbti šį vakarą. Lauke oras subjuręs. Įsijungiu radiją, kad užgožtų kaukiantį vėją, besibaladojantį apie namo kampus. Ilgai gavau įtikinėti Betą eiti į smuklę – teko meluoti, sakyti, kad galbūt paskutinį kartą prieš

išvykdama ji pasimatys su Diniu. Ją dar galėtų atbaidyti besisukiojančio aplinkui vėjo dejonės.

– Plaukus sukelti ar paleisti? – klausiu Betos, kai ji įeina į vonios kambarį; palaikau plaukus susukusi ant pakaušio, kad ji pasižiūrėtų, tada paleidžiu, papurenu.

Beta žvelgia pakreipusi galvą.

– Paleisk. Juk mes einam tik į smuklę.

Perbraukiu plaukus pirštais.

– Aha, tai tik eisiu užsimauti džinsų, – sakau linktelėjusi galvą.

Beta stovi man už nugaros, įremia smakrą man į petį, žvelgia į savo atspindį veidrodyje. Ar ji mato? Kad jos skruostikauliai išsišovę, palyginti su manaisiais? Kad jos oda atrodo tokia plona, tokia blyški?

– Suprantu, kad tai Naujųjų metų sutikimas. Bet aš tiesiog... tiesiog manęs netraukia niekur eiti. Mes *nepažįstam* tų žmonių... – sako ji atsitraukusi.

– Aš juos imu pažinti – ir tu pažintum, jei daugiau kur pasižmonėtum. Būk gera, Beta. Juk neliksi čia viena. Tik jau ne šįvakar.

– Kodėl tu kaip apsėsta nori su juo būti? Kas iš to gera? Mes jo *nebepažįstam*. Mes gyvenam visiškai skirtingai! O netrukus išvažiuosim ir tikriausiai niekada nebesusitiksim.

Sunerimusi ji vaikšto man už nugaros.

– Aš nesu apsėsta, – murmu braukdama sidabriniais šešėliais per vokus ir žiūrėdama veidrodyje, kaip tai atrodo. – Juk jis *Dinis*, – gūžteliu pečiais. – Jis kone svarbiausias žmogus iš mūsų vaikystės. Klausyk, – atsigręžiu į ją, noriu, kad žiūrėtų man į akis, – nebegalvokim apie tai šį vakarą, gerai? Tiesiog nueikim, aplaistysim Naujuosius metus ir pasilinksminsim. Gerai?

Papurtau ją. Ji giliai įkvepia, sulaiko kvėpavimą.

– Gerai! Tiesą sakai. Atleisk, – suminkštėja.

Iš balso atrodo, kad jai palengvėjo, ji šypteli.

– Taip jau geriau. O dabar eik, įpilk mums viskio. *Daug* viskio, – paliepiu.

– Kas bus, tas bus, pradėkim, – sako Beta, kai aš įeinu į virtuvę.

– Mums tai padės labiau įsijausti į vakarėlio nuotaiką, – šypsausi imdama iš jos stiklinę. Susidaužiam ir išgeriam. Beta šypsosi truputį per jėgą, bet ji stengiasi. – Kaip sutarėt su Maksvelu? Ar Edis grįš čia dar pabūti?

– Ką, čia? Ne, – sako ji. – Noriu, kad paskutinį atostogų savaitgalį pabūtų mano namuose. Maksas sako, kad jie važiuoja pas jo tėvus... Aš nežinau, – atsidūsta ji. – Aš visada turiu kovoti dėl geresnio laiko tvarkaraštyje.

– Ką gi, mes jį turėjom per Kalėdas...

Jaučiuosi karčiai nusivylusi. Dabar jau niekas Betos nesulaikys čia. Mano širdyje sumaištis, nerimas, stengiuosi rasti, kaip galėčiau jos nepaleisti, kad pabūtume čia kartu ilgiau. Aš nepasiduodu. Esu įsitempusi – man taip to reikia.

– Kelios dienos iš keturių savaičių atostogų! Juk tai neteisinga.

– Bet tos kelios dienos buvo labai svarbios, – ginčijuosi pakeltu balsu.

Jau nebegaliu palaikyti pokalbio. Turėčiau skatinti ją atkakliau kovoti, kad susigrąžintų Edį – sugrąžintų čia, pas jo draugą Harį. Beta siurbčioja viskį. Stebiu, kaip jai gurkiant juda kremzlė kakle.

– Žinau. Aš tik... aš taip jo ilgiuosi, Rika. Tikrai nežinau, kam aš reikalinga, kai nėra jo, kad galėčiau juo rūpintis, – sako ji beviltiškai.

– Tu reikalinga tam, kad būtum jo motina, ir nesvarbu, ar jis kartu su tavimi kambaryje, ar ne. Ir kad būtumei mano vyresnioji

sesuo. O štai dabar visų svarbiausias tavo tikslas yra gerti su manimi viskį, nes neketinu būti vienintelė, pradėsianti kitus metus skaudančia galva, – sakau.

– Tada – iki dugno, – rimtai sako Beta ir susiverčia viską, kas buvo likę stiklinėje, paskui juokiasi ir springsta viskiui gniaužiant nosį.

– Na, dabar jau kas kita! – juokiuosi.

Lauke žvarbu. Šaltis kanda per drabužius, nepadeda nė tai, kad esame užkaitusios nuo alkoholio; akys ašaroja, traukia lūpas. Mudvi skubam sukandusios dantis, sulinkusios, visai neelegantiškai. Giedra, dangus juodas, draskomas nesiliaujančio vėjo. Visas kaimo kelias nušviestas, saugo mus nuo gūdžios nakties, o kai atidarau pilno žmonių „Baltojo arklio“ duris, į mus plūsteli karštis. Čia ankšta. Kvėpuojame kitų iškvepiamu oru, iriamės per jį; nerūpestingi įkaušę žmonės, alkoholio dvokas. Balsai tokie garsūs, prie pat ausies. Esu tikra, kad tyla Betos širdyje bus įveikta ir ji pasiduos. Skverbiuosi su ja prie baro, ieškodama tarp žmonių Patriko ar Dinio, kokio nors pažįstamo. Jaukiame kampelyje smuklės gale pastebiu veltines Hario plaukų kaseles. Nuperku du viskio ir mineralinio, palenkiu galvą ir šypsausi Betai, kad sektų paskui mane.

– Sveiki! – šaukiu priėjusi prie stalo.

Atpažįstu veidus iš Saulėgrįžos šventės, veidus, matytus tai šen, tai ten stovykloje. Denisė, Sara ir Kipas. Ir, žinoma, Dinis su Patriku. Patrikas man plačiai nusišypso, šypsosi ir Dinis, jo akys išsiplečia iš nuostabos, kai aptinka Betą. Po akimirkos jau spėlioju, gal jis šypsojosi visai ne man, o Betai, negaliu to pasakyti.

– O, dvaro ponios! Prašom pas mus, ponios! – kviečia Patrikas kilniadvasiškai mojuodamas per visų galvas.

Patriko skruostai įraudę, akys švyti. Haris paplekšnoja man per ranką, ir aš impulsyviai lenkiuosi pabučiuoti jo į skruostą, pajuntu

jo žandenų brūkštelėjimą. Dinis spokso nustebęs. Sėdintys ant pasagos formos suolo pasislenka, susiglaudžia, abiejuose galuose padaro vietos Betai ir man.

– Čia dar nė nesu buvusi! – šaukiu. – Kai buvom atvažiavusios paskutinį kartą atostogų, dar buvom per mažos!

– Tai tiesiog nusikaltimas! Na, dabar tai jūsų vietinė smuklė, tad leiskit su ja supažindinti. Į sveikatą!

Patrikas susidaužia su manimi. Šaltas gėrimas teliūskuojasi, nutykšta Diniui ant rankos.

– Atsiprašau, – sakau, ir jis gūžteli pečiais.

– Nieko baisaus. – Raukydamasis jis nulaižo viskį nuo odos. – Nežinau, kaip tu gali gerti tokius nuodus.

– Po ketvirto ar penkto gurkšnelio priprasi, – atsakau linksmai. – Tai kaipgi tau sekasi būti dėde?

– Joks aš ne dėdė! Vis dar negaliu patikėti, kad ji turi vaiką, – juk pati ką tik buvo vaikas! – ironiškai pakraipo galvą Dinis.

– Džiaukis ja kiek gali, kol dar mažutė, – sako jam Beta, jos žodžiai sunkiai braunasi per balsų maišalynę. – Jie auga taip greitai! Tu nepatikėsi, kaip greitai, – vėl sako ji, jau garsiau.

– Na, aš jau turbūt džiaugiuosi visapusiškai. Maloniai su ja pasibūnu, paskui atiduodu, kai ima dvokti ar paleidžia gerklę, – šypsosi Dinis.

– Ir man tai labiausiai patinka būnant teta, – šypsodamasi sakau Betai.

Taip ir šnekučiuojamės. Sėdim ir kalbamės kaip kaimynai, kaip artimi draugai. Stengiuosi negalvoti, koks tai stebuklas, nenoriu išsklaidyti kerų.

– Kaip sekasi šeimos istorijos tyrinėjimai? – klausia Dinis kiek vėliau, kai jau apšylu, o veidas ima stingti.

Įdėmiai pažvelgiu į jį.

– Norėjai pasakyti – *mudviejų* šeimos istorijos? – klausiu.

– Tikrai? Ką čia kalbi?

– Na, tai, kad aš nustačiau, – mes iš tiesų esam giminės, – atsakau plačiai šypsodamasi.

Beta suraukia antakius žvelgdama į mane, Dinis taip pat žiūri klausiamai.

– Apie ką čia kalbi, Rika? – klausia Beta.

– Tolimi giminės – antros ar kelintos eilės pusbrolis ir pusseserės. Rimtai sakau! – priduriu, pastebėjusi visų nepatiklumą.

– Tuomet paklausykim, – sako Patrikas, susinerdamas rankas.

– Gerai. Mes žinom, kad Karolina, prieš ištekėdama už lordo Kalkoto tūkstantis devyni šimtai penktais metais, turėjo vaiką, sūnelį. Yra nuotrauka, ir ji visą gyvenimą išlaikė to vaiko kramtuką...

– Turėjo sūnelį, apie kurį tikriausiai niekas nė nežinojo, antraip būtų buvę keblu ištekėti dedantis senmerge, o jai akivaizdžiai nebuvo keblu, – įsiterpia Beta.

– Tik paklausykit manęs. Dvare niekur nėra vieno pagalvės užvalkalo iš labai seno komplekto – su išsiuvinėtomis purienomis. Žinai, Dini, tavo senelis pats man yra sakęs, kaip jis gavo tą pravardę, ir anądien tavo mama priminė, kai pas ją buvau užsukusi. Bet aš manau, kad per daugelį metų kai kurios smulkmenos yra susipainiojusios, – Mo sakė, kad Puriena buvo rastas tarp žydinčių purienų, todėl ir gavo tą pravardę, bet čia, Barou Stortono miškuose, ant kalvelių gana sausa, ir tos vietos netinka purienoms augti. Ir jau *tikrai* prisimenu, kaip tavo senelis pats man pasakojo, kad jį rado paklodėje su geltonomis gėlėmis. Ten turėjo būti tas pagalvės užvalkalas, – turėjo būti! – tvirtinu aš, bet Patrikas šaiposi, o Dinis, regis, žiūri dar nepatikliau. – O šiandien susitikau su Džordžu Hatavėjumi...

– Tuo vyruku, turėjusiu mašinų remonto dirbtuvę prie didžiojo kelio? – klausia Patrikas.

– Tuo pačiu. Jo motina dirbo dvare, kai Karolina ten atsikraustė. Ją pavarė iš darbo – tariamai dėl vagystės, bet Džordžas sako, ji tvirtinusi, kad žinojo apie vaiką, buvusį dvare kaip tik tuo metu, kai Dinsdeiliai rado Purieną. Dvaro namuose buvęs vaikas, paskui dingęs. Tavo senelis buvo mano prosenelės sūnus. Esu tuo įsitikinusi, – baigiu baksnodama pirštu į Dinį.

Jis žvelgia į mane, apsvaigusią, galvodamas trinasi smakrą.

– Tai... – Beta ieško žodžio. – Absurdiška! – baigia sakyti.

– Kodėl gi? – klausiu griežtai. – Tai paaiškintų Karolinos priešiškumą Dinsdeiliams – ji nori atsikratyti vaiko, palieka jį ten, o jie pasiima ir augina beveik jai prie slenksčio. Kaskart čia atvažiuodami jie atsiveža tą vaiką. Ją tai turėjo varyti iš proto. Todėl ji taip jų nekentė.

– Tai paaiškink man štai ką, – sako Dinis. – Ji parsiveža vaiką. Turi prie savęs, kol vėl išteka, – pirmoji santuoka kažin kodėl neregistruota, bet jei būtų buvęs nesantuokinis vaikas, ji nebūtų prie lordo prisisukusi. Tad palaiko tą vaiką, kol atvažiuoja čia, į Barou Stortoną, o tada numeta miške. Mano klausimas būtų – kodėl? Kodėl ji taip pasielgė?

– Todėl, kad... – aš nutylu, spoksau į savo gėrimą. – Nežinau, – prisipažįstu. Suku galvą. – Ar tavo senelis buvo koks nesveikas?

– Sveikas kaip ridikas ir labai protingas, – purto galvą Dinis.

– Galbūt lordas Kalkotas neleido jai pasilikti kito vyro vaiko?

– Tada būtų tiesiog jos nevedęs, tikrai, jeigu tai labai rūpėjo.

– Ar negalėjo būti taip, – imasi svarstyti Patrikas, – ir tai labiau tikėtina, kad Karolinos vaikas mirė Jungtinėse Valstijose, o viena iš *tarnaičių* – gal net Hatavėjaus mama – įsitaisė bėdą ir nevilties akimirką paėmusi iš namų užvalkalą atsikratė neteisėto vaiko?

Kažin, ar reikėtų stebėtis, kad ji apie tai melavo ar kad buvo dėl to atleista, – linksmai spėja jis.

– Jis teisingai galvoja, – sako man Beta, aš purtau galvą.

– Ne. Aš *žinau*, kad tai buvo vaikas iš nuotraukos. Turi būti, – tvirtinu savo.

– O dėl jos požiūrio į tokius kaip mes, – toliau kalba Patrikas gūžtelėjęs pečiais, – tai ji buvo tokia pat, kaip visi anais laikais. Dievas žino, su kokiais prietarais mes susiduriame dabar, o ką jau kalbėti apie tai, kas buvo prieš šimtą metų? Klajokliškas gyvenimas yra buvęs tikras nusikaltimas, juk žinot.

– Gerai, gerai! – šaukiu. – Ir vis tiek aš manau, kad mano tiesa. O ką tu pasakysi, Dini?

– Aš nežinau. Ir nežinau, ar noriu būti Kalkotu. Jie nebuvo labai malonūs žmonėms, kuriuos aš myliu, daugelį metų, – sako jis, o jo žvilgsnis toks tiesus, kad turiu nugręžti akis.

– Ką gi, išgerkim, pussesere, – sako Patrikas, jau linkęs taikytis, bet neįtikintas.

Tema pasikeičia, poviškai pasipuikavusi, aš lieku šlapia višta.

– Bet teorija buvo nebloga, – sako Beta, bakstelėjusi man alkūne.

Artėjant vidurnakčiui man zvimbia ausyse, o kai pakreipiu galvą, viskas susilieja ir sukasi, ir prireikia laiko, kad vėl grįžtų į savo vietas. Aš remiuosi į Harį, o jis sėdi tiesiai, bet išmaukė tiek kokakolos, kad bent kas dvidešimt minučių lipa per mane ir eina į tualetą. Visi aplinkui šnekasi, ir aš neatsilieku, esu viena iš jų. Aš laiminga, įkaušusi ir tartum arklys su akidangčiais. Vidurnaktį barmenas pagarsina radiją, ir mes klausomės Didžiojo Beno, sulaikę kvapą laukiam pasigirstant pirmojo Naujųjų metų varpo dūžio. Visi smuklėje

pratrūksta siautėti, o aš galvoju apie Londoną, apie varpus, girdimus iš taip toli, apie tai, kad man įprastas gyvenimas eina ten be manęs. Suvokiu, kad nebenoriu jo susigrąžinti. Patrikas ir Beta, ir dar keli bučiuoja mane, tada aš atsuku skruostą Diniui, ir jis įspaudžia jame bučinį – dar ilgai jį jaučiu ir spėlioju, ar jis bus palikęs neišdildomą žymę.

Netrukus Beta jau tempia mane už rankos, sako einanti namo. Sambūris retėja, labiau apsvaigę lieka sėdėti, ir aš esu viena iš jų. Noriu pasilikti. Noriu, kad šis vakarėlis tęstųsi, palaikytų klaidingą įspūdį, esą aš jau pritapusi prie šių žmonių. Beta purto galvą ir kalba man į ausį:

– Aš pavargau. Manau, ir tau reikia eiti, dviese mums bus saugiau. Tu nemažai išgėrei.

– Aš jaučiuosi puikiai! – prieštarauju per garsiai, tuo patvirtindama jos nuomonę.

Beta atsistoja, šypsosi atsisveikindama, ima rengtis striukę ir man paduoda manąją.

– Mes jau einam, – sako ji šypsodamasi visiems, bet nežiūrėdama Diniui į akis.

– Taigi. Vakaruškos baigtos, – žiovauja Patrikas, jo šviesios akys paraudusios.

– Jei norit, visi galit ateiti pas mus. Ten išgert yra daugiau negu reikia, – dosniai pasiūlau aš.

Beta meta į mane neramų žvilgsnį, bet niekas nesusidomi – teisinasi tuo, kad per vėlu, jau ir taip gerokai išgėrę, skaudės galvą. Velkuosi striukę, judesiai nerangūs, nepataikau į rankoves. Eidama nuo stalo jį užkliudau, subarška stiklinės. Mums išeinant Dinis sugriebia Betą už rankos, prisitraukia ją ir kužda į ausį.

– Labos nakties, pussesere Erika! – šaukia jis man išsvirduliuojant.

– Man viskas gerai! – tvirtinu virste išvirsdama iš smuklės.

– Erika! Palauk manęs! – šaukia per vėją Beta, išėjusi iš paskos, bet aš, regis, negaliu sustoti. Kraujas užkaitęs, ir ta ugnis gena mano kūną, aš jo nebevaldau. – Palauk manęs – ar girdi? – ji pasiveja bėgte. – Buvo tikrai smagu, – sako ji.

– Aš tau sakiau, – šaukiu per mus blaškantį vėją.

Nemoku pasakyti, ką jaučiu. Didžiulį nekantrumą, begalinį nusivylimą dėl to, kad nieko tikrai nežinau.

– Ką ten šnibždėjotės su Diniu? – klausiu.

– Jis, mmm... – Beta atrodo užklupta. – Jis tik pasakė man, kad... tave paguldyčiau miegoti, ir viskas.

– Ir viskas?

– Taip, viskas! Erika, nepradėk – tu girta.

– Dar ne iki žemės graibymo! Judu visada turėjot paslapčių, ir nedaug kas pasikeitė. Kodėl nė katras nepasakot man, kas tada įvyko?

– Aš... aš jau sakiau – nenoriu apie tai kalbėti, ir tu neturėtum. Tai paklausei ir Dinio? – jos balsas sunerimęs, beveik išgąstingas.

Per miglas stengiuosi prisiminti, suvokiu, kad neklausiau. Nepaklausiau tiesiogiai.

– O ką jis iš tiesų ką tik sakė?

– Jau *sakiau*, ką jis sakė! Dieve mano, Erika... ar tu *pavydi*? Vis dar pavydi – kai praėjo tiek metų?

Aš sustoju, atsigręžiu pažvelgti į Betą paskutiniuose pavieniuose kaimo žiburiuose. Niekada nebuvo atėję į galvą, kad ji žino. Kad juodu žinojo, buvo pastebėję, kaip siekiu Dinio dėmesio. Kažkaip negerai, kad jie tai pastebėjo.

– Aš nepavydžiu, – murmu norėdama, kad tai būtų tiesa.

Tylomis kreivezojam dvaro įvažiavimo keliuku. Priėjusi prie namo juntu, kaip ėda nerimas. Pro girtumo miglas mėgina su-

skambėti perspėjimo skambutis. Gal dėl to, kad Beta tyli. Jos tylėjimas neįveikiamas.

Beta atidaro priekines duris, bet aš atšlyju nuo tamsos viduje. Niūrioje mėnulio šviesoje ji man atrodo kaip kapo duobės tamsa. Beta žengia vidun, uždega geltoną akinančią šviesą, ir aš nusigręžiu.

– Eikš – tu leidi laukan šilumą, – pagaliau sako ji.

Aš purtau galvą.

– Einu pasivaikščioti.

– Nekvailiok. Jau pusė antros ryto, be to, šąla. Eik į vidų.

– Ne. Aš... liksiu sode. Reikia, kad galva išsiblaivytų, – sakau kategoriškai, traukdamasi atgal.

Beta – tik siluetas tarpduryje, beveidis, juodas.

– Tada lauksiu, kol pareisi. Neužtruk ilgai.

– Nelauk. Eik gulti. Aš ilgai neužsibūsiu.

– Erika! – šaukia ji, kai aš nusigręžiu. – Tu... neketini to atsisakyti, tiesa? Tu neketini duoti ramybės?

Dabar jos balse tikra baimė. Jis skamba šaižiai kaip dūžtantis stiklas. Ir aš išsigąstu dėl tokio jos pasikeitimo, dėl to, kad ji staiga tapo pažeidžiama, dėl to, kaip įsitempusi laikosi durų staktos, tartum galėtų subyrėti. Bet aš ryžtuosi jos nepaisyti.

– Taip, neketinu duoti ramybės, – atsakau ir nueinu ją palikusi.

Man šis vakaras nesibaigs, kol ko nors nesužinosiu, kol ko nors neišsiaiškinsiu. Ką nors prisiminsiu. Žirglioju per nelygią veją, kojos neša lengvai, sąnariai lankstūs. Po medžiais visiškai tamsu. Žvelgiu į dangų, ištiesusi rankas čiuopiu kelią, einu toliau. Aš žinau, kur einu.

Rasų kūdra – dar viena juodymė man prie kojų. Mane pasitinka purvu ir akmenimis atsiduodantis vanduo. Dangus virš manęs sustingęs, ir, atrodo, negali būti, kad žvaigždės nejudėtų, kad jų

nenuneštų vėjas. Nuo to stingulio net sukasi galva. Štai aš sėdžiu čia žiemos vidury, nakties vidury, moteris svaigstančia nuo viskio galva, ir stengiuosi grįžti laiku atgal, stengiuosi būti vaikas svaigstančia nuo fantazijų galva po karštu vasaros dangumi. Spoksau į vandenį, mintimis pasineriu į jį. Mano kvėpavimas sulėtėja ir tik dabar pajuntu šaltį, kietą žemę per džinsus. Prisitraukiu kelius prie krūtinės. *Ar tu apsimyžai, Erika?* Henris juokiasi, šiepiasi atgrasia šypsena. Henris lenkiasi prie žemės, dairosi aplinkui. Ką jis ten daro? Ko ieško? Ką aš dariau? Aš vėl panirau į vandenį. Esu tikra, taip ir buvo. Man reikėjo nukreipti dėmesį kitur – stengiausi sumažinti įtampą. Nusigręžiau ir įsibėgėjau, pliūkštelėjau kuo smarkiau ir ėmiau kuistis po vandeniu, kad užsitraukčiau slystančias kelnaites. O kai išnirau... kai nusipurčiau vandenį nuo akių... ar Henris jau buvo radęs tai, ko ieškojo?

Nespėjusi susivokti, ką darau, aš atsiduriu kūdroje. Pati ten įšokau, pribėgusi pūkštelėjau iš visų jėgų; ir tada mane persmelkia tikrovė, odą nudegina vandens žvarba. Skausmas neįtikimas. Nesusigaudau, kur paviršius, nenumanau, kur plaukti, ką daryti. Nebevaldau savo kūno, jis blaškosi, jį tampo traukuliai. Plaučiuose nebėra oro, jie subliūško, man laužo šonkaulius. Manau, kad mirsiu. Grimztu kaip akmuo. Galų gale pasieksiu dugną, nuolatos to siekiau. Nėra vandens paviršiaus, nėra dangaus. O aš matau Henrį. Širdis, regis, stoja. Aš matau Henrį. Matau, kaip jis žvelgia į mane nuo kranto išplėstomis akimis, negali kažkuo patikėti. Matau, kaip jis susvyruoja, matau, kaip į akis jam srūva kraujas. Tiek daug kraujo. Matau, kaip jis ima virsti. Tada vėl atsiduriu ore, ir tai tikra palaima – taip šilta, grįžta visa gyvybė, vandeniui peršniojus kaip peiliu. Imu žiopčioti, į plaučius plūsta oras, rikteliu iš skausmo.

Įžiūriu krantą. Jis svyruoja, ir man drumsčiasi akyse, o mano kūnui vėl gresia pavojus skęsti. Mėginu irtis rankomis, daužytis

kojomis. Nesiseka. Širdis dabar pašėlusiai plaka, per greitai, ji per didelė mano krūtinėje. Stengiasi pabėgti nuo manęs, nuo to besismelkiančio šalčio. Neišlaikau oro plaučiuose. Vanduo mane spaudžia, ir oras švilpdamas išlekia lauk. Man gyvai diria odą, aš visa degu. Viena ranka užkabina krantą, bet nejaučiu jo oda, jaučiu tik, kad nesiseka įsikibti. Kabinuosi į krantą nagais, grūdu pirštus į purvą, stengiuosi kita ranka jį pasiekti, išsiropšti. Aš plėšausi iš paskutiniųjų. Aš esu žiurkė statinėje, ežiukas baseine. Žliumbiu.

Tada mane sugriebia rankos už pažastų, traukia, kol ant žemės atsiduria keliai. Dar vienas trūktelėjimas, ir aš jau ant kranto, iš drabužių, plaukų ir burnos bliaukia vanduo. Imu kosėti ir verkti iš laimės, kad nebesu vandenyje, ir iš skausmo.

– *Prakeikimas!* Kokio *velnio* čia *išsidirbinėji*? – Tai Dinis. Jo balsas keistai aidi man ausyse, ir dar nepajėgiu į jį pažvelgti, negaliu pajudinti galvos, nes sprandas medinis. – Ar mėginai nusižudyti, po galais?

Dinis įtūžęs, jo balsas šiurkštus.

– Aš... nežinau, – gargiu ir vėl įsileidžiu kosėti.

Žvaigždės jam virš galvos virpa ir skrieja ratu.

– Kelkis! – paliepia jis.

Jo balsas toks piktas, ir aš visai nebetenku valios. Aš pasiduodu. Gulėdama ant žemės nusuku galvą nuo jo. Nejaučiu savo kūno, nebejaučiu širdies.

– Duok man ramybę, – sakau.

Manau, kad taip sakau. Nesu tikra, ar ištariau žodžius, ar tik iškvėpiau orą. Dinis mane apverčia, atsistoja prie galvos ir tempia suėmęs už pažastų.

– Eime. Pirmiausia tau reikia sušilti, tada jau galėsi gulėti ir ilsėtis.

– Man šilta. Aš virte verdu, – sakau, bet ima tampyti traukuliai, nuo pėdų iki pirštų galiukų trauko visus raumenis. Galvoje dunda.

– Nagi, jau eikim. Juk netoli.

Neilgai trukus jau imu save jausti – ir lupamą odą, ir šonkaulių, rankų, galvos gėlą. Kojų ir rankų pirštai tvinkčioja, juos diegia. Sėdžiu su šlapiais apatiniais Dinio furgone. Susupta į antklodę. Šalia stovi karšta arbata. Dinis įberia cukraus šaukštelį su kaupu, liepia gerti. Sriubteliu, nusiplikau liežuvį. Dar visa drebu, bet jau mažiau. Greitosios viduje šilčiau, negu buvau įsivaizdavusi. Žarijos krosnelėje apšviečia mūsų veidus. Vienoje pusėje siauri gultai, kitoje – spintelės, lentynos, virtuvės stalas. Sudėti turistiniai katiliukai. Ant viryklės virdulys, ant kablių kabo keptuvės.

– Kaip ten atsitiko, kad tu buvai prie kūdros? – klausiu nesveikai gargiančiu balsu.

– Nebuvau ten. Ėjau namo ir išgirdau tavo velniškai smarkų pūkštelėjimą. Tavo laimė, kad vėjas pučia iš rytų, antraip nebūčiau išgirdęs. Nebūčiau priėjęs. Ar žinai, kas būtų galėję nutikti, jei nebūčiau išgirdęs? Net jei tu būtum pajėgusi išsiropšti ir kokį pusvalandį pagulėjusi ant kranto... ar supranti?

– Taip.

Aš atgailauju, esu sutrikusi. Viskio jau nė padujų. Pasiplaukiojimas viską išplovė.

– Tai ką ten veikei?

Dinis sėdi priešais mane ant sulankstomosios kėdės užsikėlęs koją ant kojos, susinėręs rankas. Visiškai atsitvėręs, užsidaręs. Aš trukteliu pečiais.

– Stengiausi prisiminti. Tą dieną. Dieną, kai mirė Henris.

Pasakiau – *mirė*. Ne *dingo*. Laukiu, ar Dinis pataisys mane. Jis nepataiso.

– Kodėl norėtum prisiminti?

– Nes aš *neprisimenu,* Dini. Aš to neprisimenu. O turiu prisiminti. Ir reikia.

Jis ilgai nieko nesako. Sėdi ir žvelgia iš po nuleistų blakstienų.

– Kodėl? Kodėl tau to reikia? Jei iš tiesų neprisimeni, tada...

– Tik nesakyk, kad tuo geriau! Beta taip sako, ir tai netiesa. Man dėl to nėra geriau. Kažko stinga... negaliu liautis apie tai galvojusi...

– Pamėgink.

– Žinau, kad jis mirė. Žinau, kad mes jį nužudėm.

Kalbėdama vėl imu drebėti, apsitaškau kojas arbata.

– *Mes* jį nužudėm? – Dinis staiga perveria mane žvilgsniu, jo akys dega. – Ne. *Mes* jo nenužudėm.

– Ką tai reiškia? Kas *įvyko,* Dini? Kur jis dingo?

Klausimas ilgokai lieka neatsakytas, pakibęs ore tarp mudviejų. Manau, kad Dinis man atsakys. Manau, atsakys. Tyla tęsiasi.

– Tai ne mano paslaptis, kad pasakyčiau, – sako Dinis susirūpinęs.

– Aš tik noriu, kad viskas būtų kaip buvę, – sakau ramiai. – Ne reikalai – žmonės. Noriu, kad Beta būtų užaugusi tokia, kokia turėjo užaugti, jei to nebūtų įvykę. Viskas prasidėjo čia, aš žinau. Ir noriu, kad būtume draugai, kokie buvome...

– Gal ir galėjome būti. – Jo balsas griežtas. Laukiu paaiškinimo. – Jūs daugiau nebeatvažiavot! – šaukia jis, jo akys išsiplečia. – Kaip, tu manai, reikėjo jaustis po viso to, ką aš!..

– Po viso ko?

– Po viso to draugavimo, augimo kartu... Jūs liovėtės čia lankytis.

– Mes buvom vaikai! Tėvai liovėsi mus čia vežę... mes nieko negalėjom padaryti...

– Buvo atvežę kitą vasarą. Ir dar vieną. Aš jus matydavau, net jei jūs manęs nepastebėjot. Bet į stovyklą taip ir neatėjot. Mano šeimos žmones policija perkratė po kaulelį to berniuko ieškodama. Visi elgėsi su mumis kaip su nusikaltėliais! Kertu lažybų, jie nesuvertė dvaro darydami kratas, ką? Kertu lažybų, jie darže neieškojo kapo. – Įdėmiai žvelgiu į jį. Nesugalvoju, ką sakyti. Stengiuosi prisiminti, ar policininkai darė dvaro name kratą, bet negaliu. – Iš pradžių maniau, kad jums uždraudė čia ateiti. Bet juk visą laiką draudė ir anksčiau, o judviejų tai nesulaikydavo. Tada ėmiau manyti, kad jūs išsigandusios ir gal nebenorit kalbėti apie tai, kas įvyko. Galiausiai toptelėjo, kad jums tai nerūpi.

– Tai netiesa! Mes buvom tik vaikai, Dini! Tai, kas įvyko, buvo... per daug rimta. Mes nežinojom, ką dėl to daryti.

– *Tu* buvai tik vaikas, Erika. Betai ir man buvo dvylika metų, tai nemažai. Tokio amžiaus jau supranti apie ištikimybę. Ar būtumėt numirusios, jei būtumėt atėjusios? Nors kartą? Užrašiusios savo adresą, parašiusios laišką?

– Nežinau, – atsakau jam. – Nežinau, kas atsitiko. Aš... stebėjau Betą ir dariau tai, ką ir ji. Net dabar negaliu pasakyti, ar žinojau, ką mes padarėm, kas įvyko. Nežinau, kada tai išėjo man iš galvos. Nieko neprisimenu, ką galvojau ar veikiau kitas vasaras. Paskui mes liovėmės lankytis.

– Ką gi, nenuostabu. Jeigu judvi buvote tokios išsiblaškiusios, tai jūsų mama ir pamanė, kad jums kenkia gyventi dvare.

– Mums *kenkė,* Dini.

– Na, ką gi padarysi. Kas įvyko, tas įvyko. Pakeisti nebeįmanoma, net jei norėtum.

– Aš *noriu,* – tyliai sakau. – Aš noriu susigrąžinti Betą. Noriu susigrąžinti *tave.*

– Tu vieniša, Erika. Ir aš ilgai buvau vienišas. Visai neturėjau

su kuo apie tai pasikalbėti. Manau, turim prisiimti, ko esam nusipelnę.

– Kieno čia paslaptys, Dini, jeigu ne tavo ar mano?

– Nesakiau, kad jos ne jūsų.

– Mano ir Betos?

Jis žvelgia į mane, tyli. Jaučiu ašaras akyse, jaučiu, kaip jos ima riedėti, neįmanomai karštos.

– Bet aš *nežinau*! – sakau ramiai.

– Ne. Tu žinai. – Dinis palinksta į mane. Silpnoje šviesoje matau kiekvieną tamsią blakstieną, apibrėžtą oranžinio krosnelės švytėjimo. – Manau, tau jau metas eiti namo miegoti, – sako jis.

– Aš nenoriu eiti.

Bet jis jau pakilęs. Nusišluostau veidą, pastebiu, kad mano rankos paraudusios, odą perši, panagėse pilna purvo.

– Antklodę kol kas gali pasilikti. Kada nors vėliau atiduosi. – Jis susuka į ryšulį mano šlapius drabužius, paduoda. – Palydėsiu tave.

– Dini!

Aš atsistoju kiek svyruodama. Ankštoje erdvėje mus skiria vos keli centimetrai, bet ir tų per daug. Jis sustoja, atsigręžia į mane. Aš nerandu žodžių. Tvirčiau suimu antklodę ir palinkstu į jį, palenkiu galvą, kad kakta prisiliesčiau prie jo skruosto. Žengiu dar žingsnelį, užsimerkiu, uždedu ranką jam ant peties, nykštys įsiremia į kietą atsikišusį raktikaulį. Stoviu taip, kol širdis suplaka tris kartus, tada pajuntu, kaip mane apglėbia jo rankos. Kilsteliu smakrą, jo lūpos paliečia manąsias, ir aš atsiduodu jo bučiniui, šiurkščiam, kupinam aistros. Jo rankos apglėbia tvirčiau, man užima kvapą. Jeigu tik galėčiau, sulaikyčiau žemę, kad nesisuktų, kad likčiau taip amžinai šioje tamsoje, lūpomis, prisiglaudusiomis prie Dinio lūpų.

Jis palydi mane iki sunkių priekinių dvaro durų, ir jas uždariusi išgirstu garsą, kuris mane sustabdo. Bėga vanduo. Tas garsas ap-

silpęs atsklinda per laiptus, – kitaip girdimas sienose, kur vanduo teka vamzdžiais.

– Beta? – šaukiu kalendama dantimis. Šiaip taip nusitraukiu permirkusius batus, einu į virtuvę – ten dega šviesa. Betos ten nėra. – Beta, ar tu dar nemiegi? – šaukiu gręždamasi nuo plieskiančių šviesų, galvoje dunksi.

Vanduo tebebėga, užlieja mano mintis, darosi bloga iš nerimo. Stengiuosi sutelkti žvilgsnį, nes čia, virtuvėje, kažkas ne taip. Kažkas, dėl ko kraujas tvinksi smilkiniuose, džiovina gerklę. Peilių komplektas guli bet kaip numestas ant stalo, keli peiliai ištraukti, palikti kaip netinkami. Antrą kartą šią juodą naktį man stinga oro. Pasisuku, lekiu laiptais aukštyn, bet vos pavelku kojas.

Ištvermingumas
1904–1905

Dodž Sičio stoties viršininkas buvo labai prielankus. Jis kantriai išklausė Karolinos pasakėlę apie jos pamestą bilietą ir čia pat leido susimokėti už visą kelionę iš Vudvardo iki Niujorko. Ilgas dienas traukinyje ji žiūrėjo pro langą į pilką audringą dangų, baltų išsipūtusių debesų dangų ir blyškų pilkšvai melsvą dangų, tokį gražų, kad net galvą gėlė. Ji apie nieką negalvojo, tik retkarčiais pasitikrindavo, gal sielvarto grūdelį širdyje mažina atstumas, nes laikas nemažino. Viljamas, tebesveikstantis po karščiavimo, daug miegojo, prabudęs irzliai verkšlendavo. Bet jis pažinojo Karoliną ir leidosi jos raminamas. Kanzas Sityje ji nenuėjo priešpiečių į „Harvio“ viešbutį, bet nupirko vaikui vystyklų, antklodėlių ir buteliuką ir nerimastingai plakančia širdimi parskubėjo į traukinį, kad tik jis neišvažiuotų ją palikęs. Tuo kartu traukinys buvo vieninteliai jos namai. Tik jį pažinojo, tik jame planavo, ką veiks.

– O, jis tiesiog *gražuolis*! Kuo jis vardu? – vieną vakarą sušuko kažkokia moteris, einanti per vagoną. Stabtelėjusi ji palinko prie lopšelio ir susinėrė rankas ties širdimi.

– Viljamas, – atsakė Karolina, nurijusi seiles, nes gerklė staiga perdžiūvo, ėmė peršėti.

– Ir vardas gražus. Tokie tamsūs plaukučiai!

– O, taip, šiuo atžvilgiu jis pasekė į tėvą, – nusišypsojo Karolina. Bet balsas nepajėgė nuslėpti širdgėlos, ir greitai į ją žvilgtelėjusi moteris pastebėjo paraudusias akis ir veido blyškumą.

– Tai esat jau tik dviese su Viljamu, tiesa? – maloniai paklausė moteris.

Karolina linktelėjo galvą, apstulbo, kaip lengvai sumelavo.

– Vežuosi jį gyventi pas saviškius, – tarė ji blankiai šypsodamasi.

Moteris užjaučiamai palinksėjo.

– Aš esu Merė Rasel. Sėdžiu trečiame vagone, jei ko prireiktų, net jei tik draugijos, – ateikit ir rasit mano vyrą Leslį ir mane. Sutarta?

– Sutarta. Dėkui jums.

Karolina vėl nusišypsojo Merei nueinant ir pasigailėjo, kad negali priimti pasiūlymo, kad jai nereikia ieškoti jokios draugijos. Tai galėjo būti aname gyvenime, kuriame Korinas būtų nemiręs ir juodu važiuotų į Niujorką aplankyti jo šeimos, gal net su kūdikiu įsčiose, o ne ant rankų. Ji vėl ėmėsi ramiai stebėti gamtovaizdį, o Viljamas vėl užsnūdo.

Niujorkas buvo neįmanomai didelis ir triukšmingas. Atrodė, pastatai palinkę iš savo aukštybių, jie metė tirštus, niūrius šešėlius, o triukšmas ošė kaip didžiulė banga, putojanti ir dūžtanti į kiekvieną kiekvienos gatvės kampą. Apsunkusi iš nuovargio, nervingai susipynusiomis mintimis, Karolina sustabdė dviratį vežimaitį ir įsėdo. Jos drabužiai buvo susitepę kelionėje, dvokė.

– Kur, ponia? – paklausė vežikas.

Karolina sumirksėjo, veidas užkaito. Ji nenumanė, kur važiuoti. Žinojo adresus kelių merginų, kurias vadindavo draugėmis, bet dabar negalėjo nė pagalvoti, kad apsilankytų pas jas po daugiau kaip dvejų metų tylos su juodaakiu vaiku ir traukinio suodžiais

apneštu veidu. Dingtelėjo į galvą Korino šeima, bet glėbyje pasimuistė Viljamas, ir ji mirkčiodama sulaikė ašaras. Negalėjo taip būti, kad ji išnešiotų ir pagimdytų jiems anūką, o Korinas nebūtų apie tai parašęs. Ir nenorėjo apsistoti ten, kur kas nors ją rastų. Ši mintis tartum šaltu vandeniu perliejo. *Negalima* eiti ten, kur jos galėtų ieškoti.

– A... hm, į viešbutį. „Vestčesterį“, būsiu dėkinga, – atsakė ji pagaliau, prisiminė viešbutį, kuriame kartą valgė priešpiečius su Batilda.

Vežikas pliaukštelėjo vadelėmis, ir pajudėjęs arklys vos nesusidūrė su automobiliu – šis stabtelėjo leisdamas jiems pravažiuoti, bet nekantriai signalizavo.

Batilda. Apie ją Karolina nė nepagalvojo, mėnesių mėnesius stengėsi negalvoti. Ji žinojo, kaip teta pasižiūrėtų į jos būgštavimus ir griuvėsiais virtusį gyvenimą Vudvardo apygardoje. Dabar užsimerkusi Karolina bemat išvysdavo visažinį Batildos žvilgsnį, niekinamą veido išraišką. Įsivaizdavo, kaip Batilda klausosi jos pasakojimo apie pabėgimą ir atsako reikšmingai, veidmainiškai tardama: *Na...* Neičiau pas ją, net jei būtų likusi Niujorke, išdidžiai tarė sau Karolina. Neičiau pas Batildą net dabar, žinodama, kad nieko nepažįstu ir nežinau nei kur eiti, nei ką daryti. Ji gniaužė išdavikišką troškimą vien tik išvysti pažįstamą veidą, net jei jis būtų nedraugiškas. Nes kas gi dabar liko jai draugiškas? Ji pagalvojo apie Šarką, laukiančią žeminėje, – bet tik akimirką. Per daug baisu buvo apie ją galvoti. Pagalvojo apie Hačą, kokie jausmai atsispindės jo veide, kai grįžęs iš ganyklų ras mirusią Baltąją Miglą, gal ir kitus, o ją su Viljamu dingusius be jokios žinios. Visi viduriai, regis, degė, raitėsi, skausmas nudiegė akiduobes. Riktelėjusi susiėmė veidą delnais ir stengėsi kuo tiesiau sėdėti ant minkštos vežimaičio sėdynės.

„Vestčesteryje“ susimokėjo už padorų kambarį ir paprašė auklės Viljamui, paaiškinusi, kad jos tarnaitė sunkiai susirgo ir buvo priversta grįžti į šeimos globą. Auklė buvo surasta nedelsiant, mergina stora priplota nosimi ir šviesiais rusvai gelsvais plaukais, vardu Luela, ir ji tiesiog persigando, kai Karolina jai padavė Viljamą. Šis tik žvilgtelėjo į keistosios merginos išsigandusias akis ir ryškius plaukus ir pravirko. Negrabiai laikydama vaiką, Luela atatupsta išėjo. Karolina nuėjo į vonios kambarį ir kaip niekad anksčiau pajuto, koks stebuklingas dalykas yra vandentiekis namuose, prisileido karštą vonią, paniro į ją ir stengėsi nuraminti galvą, pilną neatsakytų klausimų, minčių ir baimių, kurios grėsė bet kurią akimirką virsti panika.

Didmiestyje, kuriame gimė ir užaugo, ji liko tik savaitę. Nebesijautė esanti namie, kaip jautėsi rančoje ar Vudvarde, ar traukinio vagone, parvežusiame ją atgal. Jai nesant gerokai padaugėjo automobilių, ir jų riebios išmetamosios dujos lipo galugerklyje, o žmonių minioje jai atrodė, kad yra tokia pat nematoma kaip ir prerijose. Pastatai buvo per arti, per daug vientisi ir tvirti tartum kokio uolų labirinto sienos, iš kurių neįmanoma ištrūkti. *Aš niekur neturiu sau vietos*, galvojo Karolina, vežiodama Viljamą nauju vežimėliu neregėtomis ir negirdėtomis gatvėmis, taip tikėdamasi sumažinti riziką, kad ją kas nors atpažins. Ji stabtelėjo, priėjusi kampą, ir pakėlė akis aukštyn, labai aukštai, kur kranas nešė siūbuojančią plieninę siją, iš apačios atrodančią kaip dantų krapštukas, į laukiančių statybininkų brigados rankas. Vyrai stovėjo to nebaigto statyti bokšto pakraštyje, turėdami pasikliauti vien savo pusiausvyra, kad ten išsilaikytų. Karolinai iš atjautos sugniaužė paširdžius – kokiame jie pavojuje, kaip lengvai gali nukristi. Bet netrukus ji vėl ėmė žingsniuoti, atpažinusi jausmą, jau senokai ją lydintį. Įsismelkusį žinojimą, koks nepatikimas gyvenimas, koks laikinas.

Eidama pro fotografo ateljė su dailia paauksuota iškaba, kurioje buvo parašyta „Gilbertas Bofortas ir sūnus“, Karolina sustojo. Užgriozdintoje tvankioje ateljė ji pasibjaurėjo rūgščiu chemikalų dvoku. Nepajėgusi šypsotis priešais fotoaparatą, užsisakė kelias savo ir Viljamo portretines fotografijas ir susitarė, kad, kai bus gatavos, jas pristatytų į „Vestčesterį“.

Virpančiais pirštais atidarė paketą. Buvo tikėjusis sukurti ką nors ilgam laikui, kaip nors įrodyti sau pačiai, kad ji egzistuoja ir, nors yra našlė, turi Korino vaiką, kad vaikas teisėtai yra jos, liudija jos santuoką. Ji – šeimos dalis. Tikėjosi turėsianti savo ir savo gyvenimo patvirtinimą, nes buvo taip dėl jo netikra, kad kartais pagalvodavo – o gal aš tebeguliu kur nors prerijose ir sapnuoju viską, kas nuo to laiko nutiko. O Viljamas beveik kiekvienoje fotografijoje buvo sujudėjęs, jo atvaizdas susiliejęs, veido bruožai erzinamai neryškūs; pati Karolina, kaip jai atrodė, beveik iš kiekvieno popierinio atvaizdo žvelgė taip pat vaiduokliškai, ne iš šio pasaulio, kaip ir jautėsi. Tik viena fotografija sugavo neapčiuopiamą šešėlį to, ką ji buvo tikėjusis pamatyti, – ten ji atrodė kaip motina, išdidi, rami, turinti vaiką. Šią fotografiją Karolina įsidėjo į lagaminėlį, o kitas sumetė į židinį.

Ketvirtą dieną ji pamatė Džo. Vaikštinėjo su Viljamu, ieškodama parko ar sodo, kokios nors žaliuojančios vietos, kur galėtų jausti vėjelį ir kur tikėjosi nuraminti vaiką. Jau visai pasveikęs ir vėl toks pat tvirtas, Viljamas buvo neramus, rodė balsą. Jis verkdavo naktimis ir ištraukdavo rankutes, kai Karolina jas suėmusi stengėsi jį raminti, muistėsi jos glėbyje, kai sūpuodavo ir mėgino dainuoti, kaip dainuodavo Šarka. Bet keistų ponkų moters melodijų nesugebėjo pakartoti taip pat, kaip būtų nemokėjusi staugti prerijų vilko balsu, ir jos pastangas nustelbdavo Viljamo riksmai. Manydama, kad vaikui stinga atvirų prerijų, Karolina jį vežiodavo beveik

visą dieną, vis labiau įsitikindama, kokie neįprasti vaikui turėtų būti čionykščiai garsai, kvapai ir reginiai ir kaip sunku jo mažiems plaučiams kvėpuoti šiuo nešvariu oru. Karolina suprato, kad Viljamas nesijaučia esąs namie, kaip ir ji, bet jis ne taip kaip ji turėjo namus. Ji privalo parvežti jį atgal. Ta mintis degino kaip antausis. Net jei jis Korino, net jei turėjo būti jos, jis priklauso Vudvardo apygardai. Ji sustojo kaip įbesta, taip priblokšta tai supratusi, kad vos neprarado sąmonės, o praeiviai plaukė aplinkui kaip upė. Bet kaip dabar parveši? Kaip paaiškinsi – ar jai galėtų atleisti? Ji matė tik skausmą ir kaltinimą Hačo akyse, pyktį ir baimę – Šarkos. Jie visada jai padėdavo, nuolat ją drąsino. Ir štai kaip ji atsimokėjo už jų pasitikėjimą – ji nusikaltėlė, niekinga nevykėlė. Parvežti vaiko neįmanoma. Ji negalės pažvelgti jiems į akis. Kelio atgal nėra.

Ir tada ji išvydo Džo, išsukantį iš už kampo tiesiai į ją, jo veidą buvo iškreipęs baisus įniršis, juodi plaukai plaikstėsi už nugaros jam žengiant artyn, peilis rankoje jau buvo atkištas ją žudyti. Karoliną nuo galvos ligi kojų perliejo šaltis, ji stovėjo sustingusi kaip akmuo, kol vyriškis praėjo pro šalį, – juodi plaukai iš tiesų buvo skarelė, o peilis – susuktas ritinėlis popieriaus. Ir veidas visai ne Džo, o tamsaus gymio meksikietiškos išvaizdos vyro, kažkur vėluojančio ir labai skubančio. Nesuvaldomo drebulio krečiama Karolina susmuko ant artimiausio suolelio, miesto ūžesys apsilpo, virto keistu dusliu tuksėjimu, užplūdusiu galvą. Regėjimo lauko pakraščiuose ėmė kaip muselės sūkuriuoti juodi taškeliai, o kai ji užsimerkė, kad jų atsikratytų, tie taškeliai, dabar akinamai balti, šokinėjo toliau, nė kiek neatbaidyti. Tolumoje grakščiai įplaukdamas į prieplauką suūkė keleivinis laivas. Tas stiprus žemas garsas aidėjo aplinkui ir padėjo Karolinai atsipeikėti – ji išgirdo ir Viljamo verksmą. Tylomis paglostė vaikui skruostą, trūkčiojamai ištarė kelis raminamus žodžius, tada atsistojo, atsigręžė į pietų pusę,

ten, kur buvo prieplauka, laivas ir jūra. Po penkių valandų Karolina jau buvo garlaivyje, plaukiančiame į Sautamptoną.

Džo iš tiesų buvo Niujorke, bet ne tą dieną. Jis atvažiavo su Haču, kai Karolinos laivas jau buvo išplaukęs prieš dvi dienas, ir juodu patraukė tiesiai į Korino motinos, ponios Masi, vėl netekusios artimojo, namus, nekreipdami dėmesio į žvilgsnius, kuriuos traukė jų kaimiški drabužiai ir indėniška Džo išvaizda. Jie neaptiko jokių Karolinos nei Viljamo pėdsakų nuo tada, kai Karolina buvo pastebėta pusryčiaujanti viešbutyje tą dieną, kai išvažiavo iš Vudvardo. Gerlacho banko valdytojas patvirtino, kad, paėmus pinigų algoms, vėliau Masio sąskaita liko nejudinta. Buvo išsiuntinėta žinia kiekvienam pravažiuojančiam pro Vudvardą ir kiekvienam nors ir atokiausios rančos savininkui, kad praneštų, jei būtų ją pastebėję ar ką nors išgirdę; ir nors kasininkas stotyje prisiekinėjo, kad jokia šviesiaplaukė moteris, nešina vaiku, nepirko iš jo bilieto į jokį traukinį nei tą dieną, nei iš viso tą savaitę, Hačas, vadovaudamasis nuojauta, iškeliavo su Džo į Niujorką ir kiekvienoje stotyje klausinėjo apie ponią Masi, bet nieko nesužinojo.

Vyresnioji ponia Masi, aišku, nebuvo mačiusi savo marčios ir nieko apie ją negirdėjusi, ir labai susikrimto sužinojusi, kad ji dingo kartu su mažu vaiku. Ji tegalėjo pasakyti Karolinos mergautinę pavardę ir ankstesnį adresą, bet pasiklausinėję mieste apie panelę Ficpatrik Džo su Haču taip pat nieko nepešė. Juodu grįžo atgal tuo pačiu keliu, šį kartą teiraudamiesi apie Ficpatrik, nebe apie Masi, ir tada jiems neliko nieko kita, kaip tik pargrįžti į rančą, – ten Šarka buvo ištikta transo, o atsigavusi tai rovėsi plaukus, tai išilgai pjaustėsi dilbius, o trykštantis skaisčiai raudonas kraujas lašėjo jai nuo pirštų galiukų. Džo leido savo žmonai

taip gedėti; jis pats jau buvo abejingas, įniršis perdegęs, ir, likęs be sūnaus, širdyje tejautė tuštumą. Susidėję pinigų, vyrai mėnesiui nusamdė Pinkertono seklį, bet šis tik pakartojo tą patį kelią, kurį buvo nuėję Džo su Haču, ir terminui pasibaigus net negalėjo pasakyti, ar Karolina su Viljamu buvo pagrobti, ar ji pabėgo. Hačas naktimis gulėjo be miego, suglumęs ir kartu įtarinėdamas; jis būgštavo dėl Karolinos ir dėl rančos, nes netekusi šeimininko ranča nebeturėjo ir ateities.

Su kiekviena įveikta mylia vis labiau baimindamasi kelionės galo, Karolina Sautamptone įsėdo į Londono traukinį, o Londone susirado viešbutį pagal išgales, nes vis plonėjantis dolerių pluoštas iš Gerlacho banko jau buvo paverstas į svarus sterlingų. Viljamas svėrė rankas, o nuo jo verksmo virpėjo ausys, jos tartumei traukėsi, kad apsisaugotų. Prailgusias dienas vandenyne ji blogavo, iš proto varė toks dunksėjimas smilkiniuose, kad buvo sunku galvoti. Viljamas kartais verkdavo ištisas valandas, regis, visai be perstojo, ir Karolina, nors tikino save, kad jis turi jausti tokį pat pykinimą ir galvos skausmą kaip ji, negalėjo atsikratyti minties, kad jis kažkaip nujaučia esąs vežamas vis toliau ir toliau nuo namų ir riksmais išlieja pyktį ant jos už tai, ką ji padarė. Kaskart į jį pažvelgusi, išvysdavo jo veidelyje kaltinimą. Karolina liovėsi jį maldžiusi, nebedainuodavo, nebelaikydavo ant rankų, palikdavo verkti nešiojamame lopšelyje, o šis jam greitai augant pasidarė per ankštas, tad lovoje ji gulėjo varganai glausdamasi prie kajutės sienos.

Dabar nepažįstamame mieste, taip išvargusi, kad vos pajėgė mintį suregzti, grindims tebesiūbuojant po kojomis, Karolina kilstelėjo vaiką ir atrėmė į glotnų marmurinį darbo stalą viešbučio vestibiulyje.

– Man reikia auklės, – pareiškė ji kiek išsigandusiu balsu. – Maniškę paguldė į patalą kažkokia karštligė.

Vyras kitoje stalo pusėje, aukštas ir lieknas, nepriekaištingai susišukavęs ir apsirengęs, truktelėjo antakį dėl jos akcento ir globėjiškai palenkė į ją galvą. Ji žinojo, kad drabužiai susiglamžę, kad atrodo rūpesčių iškankinta, o nuo Viljamo trenkte trenkia, bet visa tai tik leido jai būti irzlesnei kalbantis su viešbučio tarnautoju.

– Gerai, ponia. Aš pasiteirausiu, – pasakė jis ramiai.

Karolina linktelėjo ir sunkiai užkopė laiptais į savo kambarį. Ji išmaudė Viljamą porcelianinėje kambario prausyklėje, stengdamasi neištepti rankšluosčių nešvarumais nuo jo užpakaliuko ir kojyčių. Maudomas jis liovėsi verkęs ir taškydamasis vandenyje ėmė džiugiai krykšti. Atsikrenkšdama peršinčia gerkle Karolina niūniavo jam lopšinę, kol jis ėmė snausti. Nutilus Viljamo verksmui, jos ausyse aidėjo tyla, ir laikė jį tvirtai priglaudusi, vis dar niūniuodama, užmiršusi viską, tik jausdama jo skleidžiamą šilumą, jo patiklaus miegančio kūnelio svorį. Pačiai nusiprausti neliko vandens, ir paguldžiusi Viljamą miegoti ant lovos ji leidosi vaikščioti viešbučio koridoriais ieškodama kambarinės, kad išneštų nešvarų vandenį ir parūpintų jai karštą vonią.

Vėliau į kambarį, tyliai pasibeldusi, įėjo moteris. Apkūni raudonskruostė blankiais smulkiai garbanotais plaukais, jos suknelė buvo dėmėta nuo suodžių, bet akys, kai prisistatė esanti ponia Koks, bylojo apie šiltumą ir sumanumą, o kai pažvelgė į Viljamą, jos nušvito.

– Ar tai šiam mažam vyručiui reikalinga auklė? – paklausė ji.

Karolina linktelėjo galvą ir pamojo moteriai pasiimti jį nuo lovos.

– Kur jūs gyvenate viešbutyje? Jei man prireiktų jūsų arba vaiko? – paklausė Karolina.

– Tai kad aš gyvenu ne viešbutyje, ponia, nors mane dažnai pakviečia prižiūrėti svečių mažylių, kai jie atsiduria neįprastoje padėtyje, kaip dabar jūs, ponia... Aš gyvenu su savo vaikais ir vyru netoliese, Stirnų gatvėje. Ko nors prireikus ponas Stračenas iš apatinio aukšto visada žinos, kur mane rasti. Kiek laiko jums reikės mano priežiūros vaikeliui, ponia?

– Aš... aš nežinau. Dar nenusprendžiau. Gal poros dienų? Gal kiek ilgiau... nežinau, – dvejojo Karolina.

Ponios Koks veidas paniuro, bet, kai Karolina sumokėjo iš anksto, ji vėl ėmė šypsotis ir netrukus išėjo, linksmai kratydama ant klubo išsigandusį vaiką. Viljamui dingus iš akių, Karolinos širdis pavydžiai suspurdėjo, bet tuojau apėmė didžiulis stingdantis nuovargis. Ji prigulė ant lovos nešvariais drabužiais ir gurgiančiu pilvu ir bematant užmigo.

Kitą dieną, apsivilkusi švariausiais, mažiausiai susiglamžiusiais drabužiais, kokius pavyko rasti lagaminėlyje, Karolina padavė kebo vežikui popierėlį, kur Batilda buvo užrašiusi savo adresą Naitsbridže, ir leidosi jo ten vežama ramiai ir ryžtingai nusiteikusi, kaip žmogus, norintis oriai užlipti ant ešafoto. Namas, prie kurio ji atvažiavo, buvo keturių aukštų, pastatytas iš blyškaus pilko akmens ir įspraustas į tiesią eilę visiškai tokių pat namų dailiomis raudonomis priekinėmis durimis. Karolina siekė durų skambučio. Jos ranka atrodė tokia pat sunki ir sustingusi kaip geležiniai turėklai, ir pirštu siekiant skambučio jis virpėjo nuo pastangų. Bet ji paskambino ir pasisakė, kas esanti, senyvai namų šeimininkei, o ši įleido ją į niūrų prieškambarį.

– Prašom palaukti čia, – išgiedojo namų šeimininkė ir neskubėdama nuėjo koridoriumi.

Karolina stovėjo suakmenėjusi. Jos galvoje nebuvo minčių. Ten nebuvo nieko, tik aidinti erdvė, tuščia kaip tuščias perskeltas

riešuto kevalas. *O, Korinai!* Jo vardas siūbtelėjo į tą tuštumą kaip griaustinio trenksmas. Sverdėdama Karolina papurtė galvą, ir į ją grįžo tuštuma.

Batilda buvo dar labiau nutukusi, o plaukai prie smilkinių baltesni, bet daugiau permainų tie dveji metai, per kuriuos jos nesimatė, beveik nebuvo atnešę. Batilda sėdėjo ant brokatu aptrauktos sofos su puoduku arbatos rankoje ir kelias sekundes žvelgė į dukterėčią apstulbusi.

– Dieve brangiausias, Karolina! Niekaip nebūčiau tavęs atpažinusi, jei man nebūtų buvę pranešta! – sušuko ji pagaliau, pakeldama antakius ir atgavusi seną, pažįstamą *froideur**.

– Teta Batilda, – ištarė Karolina tyliai, be jokios išraiškos.

– Tavo plaukai visai išsitaršę. Ir kaip tu įdegusi! Tai siaubinga! Tau visiškai netinka.

Karolina šią kritiką sutiko nė nemirktelėjusi, nieko neatsakė, o Batilda toliau siurbčiojo arbatą. Karolina jautė, kaip sunkiai ir lėtai plaka širdis, visai taip pat kaip tada, kai Korinas buvo pargabentas namo iš prerijų vilkų medžioklės. Dabar ištiko kitokia mirtis, bet vis tiek mirtis.

– Na, tai už ką man suteikta tokia garbė? Kurgi tas tavo karvių piemuo? Ar jis neatlydėjo tavęs į šią kelionę užsienin?

– Korinas mirė.

Šiuos žodžius ji ištarė pirmą kartą. Pirmą kartą prireikė tai pasakyti. Akis nutvilkė ašaros. Batilda kurį laiką dėjosi tą žinią į galvą, tada suminkštėjo.

– Eikš, sėskis, vaikeli. Paliepsiu atnešti dar arbatos, – tarė ji jau švelnesniu balsu.

Batilda greitai užvaldė Karoliną ir atrodė dėl to laimingesnė,

* Šaltumą, santūrumą (*pranc.*).

nes jaunoji moteris buvo palūžusi ir nuolanki, neklusnumo nelikę. Tą popietę Karolina grįžo į viešbutį pasiimti daiktų ir įsikūrė laisvame kambaryje blyškiai pilkame miesto name su puošniomis raudonomis durimis. Ją supažindino su namo savininke, ponia Dalgliš, Batildos vyro pussesere; ji buvo liesa ir išdžiūvus, virš belūpės burnos griežtai žvelgė priekabios akys.

– Kur Sara? – viltingai paklausė Karolina.

Batilda net sukriokė.

– Ta kvaiša ištekėjo už bakalėjininko. Pernai išsinešdino, – atsakė ji.

Karolina dar labiau nusiminė.

– Ar jį mylėjo? – paklausė ilgesingai. – Ar ji laiminga?

– Tikrai nieko nežinau. Na, žiūrėkim savų reikalų, – kaip kirviu nukirto teta.

Batilda nusivedė Karoliną į banką ir viską sutvarkė, kad jos pinigai iš tėvų sąskaitos Niujorko banke būtų pervesti į sąskaitą Anglijoje. Ji perėjo su Karolina per parduotuves, patikėjusi pasakėle, kad visi Karolinos drabužiai buvo sunešioti rančoje. Jos apsilankė ir kirpėjo salone, ten Karolinos šiurkštūs plaukų galiukai ir neklusnios sruogos buvo apkarpyti, sutramdyti ir dailiai sugarbanoti. Vaistinėje ji gavo sulfolino losjono, ir jis gėlė užteptas Karolinai ant veido ir rankų, bet reikėjo išblukinti odos įdegį. Nagai buvo dailiai apkarpyti ir apdildyti, nuospaudos pašalintos pemza. Ir pirmą kartą po daugiau kaip metų lieknas Karolinos kūnas buvo vėl kietai suveržtas korsetu.

– Tu per daug sulysusi, – tarė Batilda, įdėmiai apžiūrinėdama galutinį visų gražinimų rezultatą. – Ar toje dykynėje nebuvo ko valgyti? – Karolinai galvojant, ką atsakyti, Batilda kalbėjo toliau: – Na, tu jau beveik tinkama pasirodyti aukštuomenėje. Žinoma, turėsi vėl ištekėti. Dvi našlės šiuose namuose – tai jau per daug. Aš

kaip tik pažįstu vieną kilmingą poną, dabar jis atvažiavęs į Londoną apžiūrėti naujausių merginų. Tik pamanyk – baronas, turi daug žemės, bet mažai pinigų, ir jam reikia paveldėtojo. Jis tave padarys *ledi*... per porą mėnesių nuo ūkininko žmonos pakilsi iki aukštuomenės! Kaip puikiai viskas išsispręs! – sušuko Batilda, suėmė Karoliną už pečių ir tiesindama juos stumtelėjo atgal. – Jis nebejaunas, bet yra žinoma, kad mėgsta jaunutes nepatyrusias merginas... ne persisotinusias gyvenimo užkampio galvijų augintojų našles. Bus geriausia, jei nė neužsiminsime apie tavo pirmąją santuoką. Gali tai padaryti? Nėra jokių įrodymų, kad tai išduotų? Nėra ko nors, ko tu man nepasakei? – klausinėjo ji įsmeigusi į Karoliną rūsčias mėlynas akis.

Karolina giliai įkvėpė. Žodžiai veržėsi, norėjo juos garsiai išrėkti, smarkiai plakė širdis. Bet ji žinojo – jei prisipažins atsivežusi vaiką, šis naujas gyvenimas, kurį Batilda jai kūrė, išsisklaidys kaip miražas, ir ji liks šioje kankinamoje dabartyje, neturėdama jokių šansų tikėtis pakenčiamesnės ateities. Ji turėtų likti su Batilda arba visai viena amžinai. Nei to, nei to būtų neįmanoma ištverti. Karolina žinojo, kokio atsakymo laukiama, ir atsakė taip, kaip reikėjo. Prikandusi liežuvį, kad neleistų sau nieko prasitarti, ji papurtė galvą. Bet kai kilstelėjo kairę ranką ir nusimovė vestuvinį žiedą, ant piršto liko balta lygi odos juostelė. Ji palaikė žiedą sugniaužusi, vėliau užkišo po atlasiniu rankinuko pamušalu ten, kur laikė savo su Viljamu fotografiją.

Baltas ruoželis greitai išnyko, slepiamas po atlasinėmis ir minkštos odos pirštinėmis, liko visai nebematomas. Karolina susipažino su lordu Kalkotu priėmime, į kurį Batilda ją nusivežė kitą savaitę, ir liko klusni, santūri, beveik nebyli, kai jis kalbėjo, šoko su ja ir žvelgė su aistra akyse, bet jos širdies neuždegė. Lordas Kalkotas buvo lieknas, neaukštas, gal kokių keturiasdešimt penkerių

metų, kiek šlubčiojo. Tamsūs jo plaukai ir ūsai buvo pamarginti žilės, o nagai dailūs, išpuoselėti. Jiems pašokus valsą, jo rankos paliko drėgnas dėmes šilko suknioje, kur laikė ją už juosmens. Juodu buvo susitikę dar du kartus, pobūvyje ir per kviestinius pietus, salėse, kurios buvo tvankiai prišildytos ginantis nuo vėlyvo rudens žvarbos. Per šokius jis klausinėjo Karoliną apie jos šeimą, mėgstamiausias pramogas, kaip jai patinka Londonas ir anglų virtuvė. Vėliau pasikalbėjo su Batilda, paklausinėjo apie Karolinos temperamentą – kodėl ji tokia nekalbi – ir apie jos pajamas. Po vieno tokio vakaro jis pasipiršo, ir Karolina sutiko už jo tekėti linktelėdama galvą ir šyptelėdama kaip trumpam pasirodanti žiemos saulė. Lordas parvežė ją į Naitsbridžą prašmatnia juoda ketverto traukiama karieta, jo bučinys linkint labos nakties nuo skruosto atklydo iki lūpų, o rankos virpėjo iš stiprėjančio geismo.

– Miela mergytė, – sušnibždėjo jis kimiai, užkėlė jos sijonus ir suklupęs jai tarp kojų taip staiga įsibrovė, kad Karolina tik aiktelėjo priblokšta.

– *Matai?* – tyliai pasiuntė ji sielvartingą mintį ten, kur buvo iškeliavęs Korinas. – *Matai, kas darosi dėl to, kad mane palikai?*

Tūkstantis devyni šimtai ketvirtųjų metų Kalėdas Karolina praleido su Batilda ir ponia Dalgliš, o ištekėti už Henrio Kalkoto sutarė kitų metų vasario pabaigoje. Šį kartą apie sužadėtuves buvo deramai paskelbta, ir laimingos poros fotografija, daryta iškilmingame pokylyje, buvo įdėta į iliustruotą *The Tatler* žurnalą. Vestuvėms artėjant Karolina ėmė jausti viską užgožiantį nuovargį, vario skonį gerklėje, o rytais pykindavo, tad ji ėmė trokšti stiprios kaubojiškos kavos, – Batilda ir jos giminaitė savo namuose tokios nelaikė – joms buvo per prasta. Batilda akylai stebėjo tuos pokyčius.

– Regis, vestuvės bus kaip tik laiku, – pasakė ji vieną rytą, kai Karolina tebegulėjo lovoje svaigstančia galva, neturėdama jėgų atsikelti.

Pagaliau suvokusi, kodėl savijauta tokia, Karolina apstulbo.

– Bet... bet aš... – tik tiek ji pajėgė atsakyti tetai, o ši pakėlė antakį ir liepė atnešti jautienos sultinio, į kurį Karolina negalėjo nė pažvelgti nežiaukčiodama.

Kelias valandas ramiai gulėdama ji galvojo ir galvojo, stengdamasi nematyti aiškių nėštumo ženklų. Juk ji tokia pat liesa, kokia buvo Oklahomos teritorijoje, jeigu ne liesesnė, ir tokia pat nelaiminga, gal net nelaimingesnė. Vienintelis pasikeitęs dalykas buvo vyras, su kuriuo mylėjosi.

Stortono dvaras Karolinai pasirodė nepatrauklus. Jis buvo didingas, bet negražus; langai per griežti, kad būtų dailūs, akmuo per pilkas, kad būtų malonus akiai. Įvažiavimo keliukas buvo apžėlęs išstypusiomis kiaulpienėmis ir varpučiais, nuo priekinių durų luposi dažai, trūko kelių dūmtraukių virš stogo. Karolina suprato, kad jos pinigai čia labai reikalingi. Tarnai išsirikiavo jos sutikti šiugždėdami švariais drabužiais, tartum pasiryžę nustelbti apleistą namą. Namų šeimininkė, liokajus, virėja, patarnautoja prie stalo, kambarinė, indų plovėja, arklininkas. Karolina nulipo karietos laipteliais ir, prisiminusi nelabai valyvus rančos darbininkus, išsirikiavusius jos sutikti pirmojo vyro namuose, sutramdė gresiančią prasiveržti raudą. *O tu juos palikai,* apkaltino save. *Palikai, ir tiek, netarusi nė žodžio.* Ji šypsojosi ir linkčiojo kiekvienam Henrio pristatytajam, o šie savo ruožtu arba padarydavo tūpsnį, arba nusilenkdavo tyliai sumurmėdami: *ledi Kalkot.* O ji pati sau laikėsi tikrosios pavardės, *Karolina Masi,* giliai įstrigusios į širdį.

Vėliau, vaikštinėdama po plačias žemes, Karolina ėmė jaustis gerėliau. Blaškytos kaip snaigės pūgoje, jos sielos dalelės ėmė po truputį rimti, įgauti tvarką. Anglijos kaimo oras buvo švelnus, dvelkė žaluma net žiemai baigiantis. Nei miesto gatvių triukšmo, nei arklių, vežimų, nei žmonių; nebuvo čia ir dykų prerijų vėjo ar stūgaujančių prerijų vilkų, ar mylia po mylios niekuo nepaįvairinto akiračio. Jai nebuvo nei per karšta, nei per šalta. Pro nuogus medžius aplinkui namą buvo matyti kaimo stogų kraigai ir vingiuojantys dūmai, ir buvo ramu žinant, kad kiek paėjus yra žmonių, čia gyvenama. Tolimame vejos gale sušvito ryškus gelsvųjų narcizų plotelis, ir Karolina lėtai perėjo jį, jos sijono apačia lenkė gėles prie žemės, paskui jos vėl atsitiesdavo. Ji apmąstė savo dvasios tuštumą, bergždumo jausmą, kurio negalėjo atsikratyti, bet akimirką leido sau pagalvoti, kad yra saugi ir galės visa tai ištverti.

Henris Kalkotas buvo sveikas ir stiprus vyras, tad Karolina per pirmąsias vedybinio gyvenimo savaites kentė jo dėmesį kiekvieną naktį. Ji buvo nuolanki, tik nusukdavo nuo jo veidą ir stebėjosi, koks visai kitoks būna mylėjimasis, kai tai darai su žmogumi, kuriam nieko nejauti. Karolinos proto ir jausmų visai netemdė aistra, ir ji atkreipdavo dėmesį į žlegsinčius garsus per sueitį, nelabai malonų kvapą, į tai, kaip jos vyras šnopuoja ir jo akys žvairuoja artėjant orgazmui. Ji stengėsi, kad jos veidas liktų abejingas, neišduotų bjaurėjimosi.

Stortono dvare atsirado darbininkų, jie ėmė viską tvarkyti, remontuoti ir viduje, ir iš lauko.

– Ar tau nieko, jei aš išvažiuosiu į miestą? Ar tie vyrai tau nekliudys? – paklausė Henris Karolinos per pusryčius praėjus trims savaitėms nuo jos atvykimo į dvarą.

– Aišku, nekliudys, – ramiai atsakė ji.

– Būtų labai malonu, jei važiuotum į miestą su manimi.

– Ne, ne, tu važiuok. Aš verčiau liksiu čia ir geriau susipažinsiu su... su namu ir...

– Labai gerai, labai gerai. Manau, pabūsiu ten tik savaitę. Reikia tiktai kelis reikalus sutvarkyti, – nusišypsojo Henris ir vėl ėmė skaityti rytinį laikraštį.

Karolina pasigręžė ir pažvelgė pro langą į apsiniaukusią dieną. *Sutvarkyti reikalus*, pakartojo sau. Viename pobūvyje Londone kaulėto veido mergina bespalviais plaukais jai pašnibždėjo, kad Henris Kalkotas mėgsta lošti pokerį, net jei beveik visada pralaimi. Karolinai tai nerūpėjo, nes dėl to įpročio jis kas kelias savaites išvažiuodavo į Londoną ją palikdamas vieną, ir tai buvo gerai.

Kai jis išvažiavo šį kartą, kitą dieną ilgai ir smarkiai lijo, namas buvo tartum apgobtas šlapia marška. Pro langą miglotai buvo matyti klampus kaimo purvynas, pilkuma, ruduma ir neryški žaluma. Karolina sėdėjo prie židinio svetainėje, skaitė išgarsintą romaną, parašytą moters, Elinoros Glin*. Jos akys slydo tekstu, o mintys sukosi apie vaiką, augantį jos kūne, – kodėl ji pati nežino, ką dėl to jaučia, kada reikėtų pasakyti Henriui ir kodėl dar nepasakė. Bent jau paskutinį atsakymą ji žinojo, – nes nepakeliamai skaudu, kad turės pranešti Henriui Kalkotui žinią, kurią troško pranešti, bet taip ir nepranešė Korinui. Karolinos apmąstymus tyliu beldimu nutraukė drovi mergina vardu Estelė, nešiojanti į stalą valgius.

– Malonėkite atleisti, miledi, bet čia yra moteris, nori su jumis pasikalbėti, – pasakė Estelė plonu balseliu.

– Moteris? Kokia moteris?

---

* Elinor Glyn (1864–1943), britų rašytoja, jos romanai vaizduojamuoju metu buvo laikomi skandalingais.

– Ji nenori pasisakyti, kokiu reikalu, tik sakė esanti ponia Koks. Ar ją įleisti?

Karolina sėdėjo sukrėsta, sustingusi. Stojo ilga tyla, ir buvo girdėti, kaip artėja žingsniai.

– Ne! – galiausiai pajėgė ištarti Karolina ir staiga atsistojo, bet per vėlai, nes ponia Koks prasibrovė pro Estelę ir sustojo priešais, nuo jos šlapio lietpalčio ėmė varvėti ant persiško kilimo. Ji įsmeigė į Karoliną degantį žvilgsnį ir ryžtingai pakėlė smakrą. – Gali eiti, Estele, ačiū, – sušnibždėjo Karolina.

Ponia Koks atrodė labai stora, bet, kai ji atsisegė lietpaltį, paaiškėjo kodėl. Po lietpalčiu saugiai, šiltai ir sausai miegojo Viljamas, įtaisytas į nešioklę, šios moters pasiūtą iš storos drobės.

– Nežinau, ką sau manot! – pagaliau sušuko ponia Koks, paaiškėjus, kad Karolina nepajėgia ištarti nė žodžio. – Palikot man vaiką šitiek savaičių... nežinau, ką sau manot!

– Aš... – bet Karolina neturėjo ką pasakyti. Tapusi apatiška, nuolankiai atsidavusi likimui, ji išbraukė Viljamą iš savo gyvenimo. Atsiribojo nuo minčių apie jį, nuo kokios nors atsakomybės. Vėl išvydus jį, bundantį nuo lengvo gryno oro, kaltės ir baimės atmiešta meilė tartum smogė į paširdžius. – Kaip jūs mane radot? – tik tiek ji sumojo paklausti.

– Nebuvo labai sunku, juk apie jūsų vestuves buvo skelbiama visuose laikraščiuose. Dar kiek luktelėjau, maniau, norėsit vaiką palaikyti saugiai ir ramiai per vestuves, bet paskui pamačiau, kad jau nė neketinat jo ateiti. Juk neketinot, tiesa? O jis toks geras, sveikas berniukas... nežinau, ką sau manot! – pakartojo ponia Koks, jos balsas prikimo. Išsiėmusi iš kišenės nosinę nusišluostė akis. – O dabar turėjau išlaidų veždama jį čia traukiniu ir vargau nešdama per tokį lietų, saugojau, kad nesušaltų ir nenumirtų...

– Galiu jums sumokėti. Už traukinį ir... už tą laiką, kai jį prižiū-

rėjot. Galiu sumokėti net dar daugiau – prašom! – Karolina nuskubėjo prie spintelės, išėmė piniginę ir atkišo moteriai. – Ar laikysit jį? – staiga paklausė iš baimės virpančiu balsu.

Ponia Koks įsmeigė į ją akis.

– *Laikysiu jį?* Ką čia kalbat? Aš neturiu vaikų prieglaudos, jei norit žinot! Jūs jo motina – vaikui priklauso būti su motina. Tik pažvelkit, kaip jis čia gyvens! – mostelėjo ji į prabangų kambarį. – Man ir taip užtenka burnų penėti, ir reikia rasti, kur visus suguldyti, o čia dar vienas! – Ta moteris atrodė kaip pamišusi. Karolina tik stovėjo ir netekusi vilties žiūrėjo, kaip ponia Koks atmazgo raištį, laikantį nešioklę ant peties. – Prašom. Dabar jums grąžinu. Sveikut sveikutėlį. Visi jo daikteliai šiame krepšyje – o lopšelį jis išaugo, ir negalėjau jo čia taip nešti. Aš... aš tikiuosi, kad mylėsit jį, ponia. Jis geras berniukas ir yra vertas patirti motinos meilę... – Ji pasodino Viljamą ant raudonos šilkinės fotelio pagalvėlės. Viljamas šypsodamasis tiesė į ją rankutes. – Ne, mielasis, dabar tu liksi pas savo tikrąją mamytę, – pasakė jam ir jos akys vėl apsiašarojo. Kai jau reikėjo išeiti jį palikus, ponia Koks ėmė dvejoti. Ji žvilgčiojo tai į Karoliną, tai į Viljamą, jos veidą iškreipė sielvartas ir ji sugniaužė rankomis sijono klostes. – Gerai rūpinkitės savo sūneliu, ledi Kalkot, – pasakė ji ir išskubėjo.

Viljamas kokią minutę pasėdėjo ramiai, dairydamasis po kambarį, žvilgsnis klaidžiojo nuo vieno nepažįstamo daikto prie kito. Paskui vaikas pravirko.

Karolina puolė jį slėpti kaip paklaikusi, nuskubėjo juo nešina užpakaliniais laiptais į savo miegamąjį. Paguldė ant lovos ir atsitraukė susiėmusi už galvos, stengdamasi nuraminti mintis ir per smarkiai besidaužančią širdį. Jos kvėpavimas buvo tankus, baimingai trūkčiojo. Skubiai surado kramtuką Viljamo daiktų krepšyje ir padavė, kad atitrauktų jo dėmesį. Jis liovėsi verkęs ir

nusitvėrė pažįstamą skambantį daikčiuką sau kažką vapėdamas. Pamažu Karolina nurimo. Kaip jis užaugęs! Betgi jam jau pusantrų metų. Oda buvo tamsesnė, plaukai tankesni. Jo veide jau ėmę ryškėti aukšti įkypi skruostikauliai ir tiesūs ponkams būdingi antakiai. Kaip ji galėjo manyti, kad jis Korino vaikas? Viljamas grynų gryniausias indėnas; tai būtų buvę akivaizdu, net jei ji nebūtų suvokusi, kad jos nesėkmė padovanoti Korinui vaiką labiau susijusi su Korinu negu su ja. Vadinasi, ji pavogė Džo ir Šarkos vaiką. Šio bjauraus nusikaltimo siaubas smogė Karolinai kaip kūju, ir ji susmuko ant grindų, susigrūdusi į burną kumštį, kad nuslopintų nesulaikomą raudą, kylančią į gerklę ir kone smaugiančią. Atitaisyti to siaubingo dalyko ji negali. Ji neturi kuo atsiteisti Šarkai – gerajai, švelniajai Šarkai, kuri buvo ištikima ir draugiška, kuri ilgisi savo vaiko, dabar gulinčio už tūkstančių mylių. Tūkstančių mylių, kurių nei ji, nei Viljamas nebenukeliaus. Čia kitas pasaulis, kitas gyvenimas. Atsiveždama jį čia ji peržengė ribą, už kurios nebėra kelio atgal. Tą akimirką Karolina nežinojo, kaip gyvens prisimindama tai, ką yra padariusi. Susmukusi ant kilimo ji troško tik mirti.

Po pusvalandžio tarnaitės ir namų šeimininkė ponia Pridi pamatė, kaip ledi Kalkot sunkiai žengia per įmirkusią veją nešina kažkuo sunkiu, kas atrodo kaip drobinis maišas. Jos šaukė jai iš paskos, spėliojo, gal palydėti ją ir įsitikinti, kad viskas gerai, bet ledi Kalkot, jei ir išgirdo jas, tai nerodė jokio noro sustoti. Ji dingo su savo našta už medžių tolimiausiame sodo pakraštyje, o kai vėl pasirodė prie užpakalinių durų išblyškusi ir drebulio krečiama, naštos nebeturėjo.

– Nekokia diena pasivaikščioti, miledi! – sušuko ponia Pridi, kai buvo atnešti švarūs rankšluosčiai ir atvarstyti purvini batai.

Diena iš tiesų buvo švelni, apgaubta įmirkusių Anglijos de-

besų, ir tikrai ne tokia šalta, kad taip kręstų drebulys gležną jaunosios ponios kūną.

– Eime aukštyn į jūsų kambarį. Kesė atneš jums karštos arbatos – atneši, Kese? – kreipėsi ponia Pridi į kambarinę, penkiolikos metų mergaitę, vardu Kasandra, išvertusią į Karoliną žalias apskritas akis.

Jei kas nors iš tarnų ir numanė ką nors daugiau apie trumpą ponios Koks apsilankymą, Karolinos pasivaikščiojimą per lietų ir dingusį nuo lovos pagalvės užvalkalą, verčiau nieko apie tai nekalbėjo. Visi, tik ne Kesė Evans – vėlai vakare ji šį tą pašnibždėjo Estelei mažame viršutinio aukšto kambarėlyje, kuriuo jiedvi dalijosi.

*

Karolina kelias dienas nesikėlė iš lovos. Gulėjo apimta didelės baimės ir širdgėlos, dar sustiprėjusios, kai rankai nuslydus po pagalve aptiko ten Viljamo kramtuką. Buvo davusi, kad nuramintų jį, kai paguldė ant lovos; tą patį, kurį juodu su Korinu padovanojo, kai jis gimė. Ji perbraukė pirštais per glotnų dramblio kaulą, pasūpavo delne sidabrinį varpelį. Žinojo, kad reikia jo atsikratyti. Ji neturi turėti nieko, kas sietų ją su šiuo vaiku, apskritai su vaiku. Bet negalėjo. Jis buvo kaip brangus talismanas, sukaupęs savyje Viljamo, Šarkos, gyvenimo ir meilės esmę, ir tvirtai sugniaužusi delnuose Karolina glaudė jį prie širdies. O kai iš Londono sugrįžo lordas Kalkotas su tuščia pinigine, ji pagaliau pasisakė apie savo delikačią padėtį – ramiai, sustingusiu veidu.

Karolina buvo maniusi, kad keliaujančių skardininkų šeima išvažiuos, ir meldėsi, kad išvažiuotų, bet jie liko. Maža to, po kelių dienų atnešė Viljamą prie durų ir mandagiai paklausė, gal kas nors dvare numano, kieno tas vaikas, nes kaime jie klausinėję bergždžiai. Karolina pro svetainės langą pamatė juos ateinančius įvažiavimo keliuku. Jai baimingai sugniaužė širdį, visai kaip tada, kai Korinas pasakė, kad jie turį kaimynystėje indėnų, ir ji pašoko bėgti dar nesupratusi, kad bėgti nėra kur. Ji laukė, kol liokajus atidarė priekines duris, klausėsi prislopintų balsų, tada artėjančių žingsnių; išgirdo beldimą.

– Prašom, – pakvietė virpančiu balsu.

– Apgailestauju, kad jus trukdau, miledi, bet ponas Dinsdeilis ir jo žmona sako radę miške vaiką ir nori sužinoti, gal mes numanom, kieno jis galėtų būti ir ką jie turėtų su juo daryti, – vyresnysis liokajus ponas Marčas iš balso atrodė sumišęs, tartum būtų nesusipažinęs su nustatytomis taisyklėmis, kaip reikia pranešti apie pamestinukus.

Jausdama, kad tuoj subloguos, Karolina atsigręžė į vyriškį.

– Ar iš viso tai mano reikalas? – atšovė ji šaltai.

– Taip, miledi, – monotoniškai ir taip pat šaltai atsakė ponas Marčas ir vos linktelėjęs pasitraukė.

Tad Dinsdeiliai išėjo nešini Viljamu, per petį žvilgčiodami į dvaro namą, tartum visai išmušti iš vėžių dėl to, kad buvo pavaryti. Karolina sekė juos akimis su vis didėjančiu nerimu, į galvą mušęs kraujas kėlė svaigulį, ir ji susiejo tą būseną su tuo, kaip ponas Marčas pranešė apie tuos žmones – *ponas Dinsdeilis ir jo žmona.* Tartum juos pažinotų.

– Dinsdeilis? A, tai tu susipažinai su mūsų jaunaisiais stovyklautojais, tiesa? – sušuko Henris, kai Karolina jo paklausė apie klajojančius skardininkus. Ji net padėjo peilį ir šakutę, kąsnis strigo gerklėje. – Tų žmonių nereikia bijoti, jie niekuo nepakenks. Na,

suprantu, gal tai atrodo kiek neįprasta, bet esu davęs jiems leidimą apsistoti tame žemės plotelyje...

– Ką? Kodėl taip padarei? – gaudydama orą paklausė Karolina.

– Robis Dinsdeilis Afrikoje išgelbėjo man gyvybę, brangioji, – Spiunkope, prieš kelerius metus. Jei ne jis, manęs šiandien čia nebūtų! – dramatiškai paskelbė Henris, šakute dėdamas į burną didelį kąsnį *dauphinoise* bulvių apkepo*. Smakru nuvarvėjo lašelis karšto padažo, ir Karolina nusuko žvilgsnį.

– Bet... jie yra *čigonai*. Vagys ir... gal dar blogesni! Mums *negalima* turėti tokių kaimynų!

– Deja, brangioji, aš nieko negaliu padaryti. Kai buvau pašautas, tame varganame apkase prie manęs liko eilinis Dinsdeilis ir gynė mano pasliką kūną nuo kokio tuzino būrų snaiperių, kol Dvi viršūnės buvo paimtos ir tie šunsnukiai išvyti! – Henris pabrėžtinai pamojavo šakute. – Jis ir pats buvo sužeistas, vos nenumirė iš troškulio, bet liko prie manęs, nors būtų galėjęs pabėgti. Iš kitų mano vyrų buvo likusi kruvina košė, tikras pragaro vaizdelis. Karas jį pakeitė. Galiausiai jis buvo atleistas iš karo tarnybos dėl sveikatos, nors taip ir nebuvo nustatyta, kas jam yra. Sakyčiau, pametė ten kelis varžtelius. Vieną dieną staiga liovėsi kalbėjęs, nieko nebevalgė ir nesikėlė nuo gulto, kad ir kas jam lieptų. Aš privalėjau užtarti tą vyruką. Dabar jis gerokai sveikesnis, bet taip ir nebegalėjo visiškai pritapti civilių gyvenime. Čia, kaime, pasimokė kaustyti arklius, bet tai buvo neilgam. Neišgalėjo susimokėti nuomos, ir jį išvarė iš trobos, tad ėmė važinėti. Pasakiau jam, kad gali čia apsistoti, jei nepridarys bėdų, ir jis niekad nepridarė. Taigi jie čia ir būna.

Henris nusišluostė bulvių apkepo liekanas nuo ūsų balta šiugždančia servetėle. Karolina žvelgė į savo lėkštę, nervingai sukiojosi.

---

* Bulvių apkepas su sūriu ir kiaušiniais, gavęs pavadinimą nuo Prancūzijos Dofinė vietovės.

– Sakai, ėmė važinėti? Tai jie keliauja po apylinkes, nedažnai čia būna? – paklausė Karolina vos ne pašnibždomis.

– Čia jie pabūna gana ilgai. Netoliese gyvena abiejų šeimos, ir Dinsdeilis gali gauti darbo šen ar ten, kur jį pažįsta, – taiso metalinius daiktus ir panašiai. Taigi, manau, turėsi priprasti prie jų, mano brangioji. Jie tau nekels rūpesčių – iš tiesų, jei vengsi tos valdų vietos, tau visai nereikės su jais susitikti, – padarė išvadą Henris, ir Karolina suprato, kad prie to reikalo jis nebegrįš.

Ji užsimerkė, bet vis tiek juos jautė. Jautė juos ten esant – veikiau tai, kad ten yra Viljamas, ne toliau kaip už poros šimtų jardų nuo tos vietos, kur ji sėdi prie pietų stalo. Jei jis liks ten visam laikui, kad būtų jai kaip priminimas, – žinojo, kad tai graužte ją grauš ir lėtai naikins. Ji meldėsi, kad Dinsdeiliai vaiko atsisakytų arba visai išsikraustytų, pasiėmę ir jos kaltės bei kančių kėlėją.

Kai gimė kūdikis, Karolina nesiliovė verkusi. Mergytė, tokia mažutė ir graži, kad atrodė netikra, o tiesiog stebuklas. Vis stiprėjanti nepasotinama Karolinos meilė dukrelei tik padėjo jai suvokti, kokią iš tiesų didžiulę skriaudą ji padarė Šarkai. Vos *pagalvojus*, kad ją atskirs nuo šio vaikelio, jau buvo skaudu. Tad Karolina verkė iš meilės dukrelei ir bjaurėdamasi savimi, ir jokie žodžiai negalėjo jos paguosti. Henris sutrikęs glostė jai galvą, ir jam nesisekė slėpti nusivylimo, kad gimė duktė, o ne sūnus. Estelė ir ponia Pridi be paliovos kartojo, kokia gražutė jos dukrelė ir kaip gerai jai nusisekė gimdymas, ir tai vėl ją graudino, o jos aiškino, kad ji verkia iš nuovargio. Naktį ją apniko sapnai apie Šarką – šios širdis liepsnojo, akys degė nuo karštinės, jos blėso, geso, temo iš sielvarto; kai nubudo, padaryto nusikaltimo baisybė taip dunksėjo galvoje, kad, atrodė, tuoj sprogs. Mergytė buvo puošiama baltais nėriniuotais drabužėliais ir pava-

dinta Evandželina. Keturis mėnesius Karolina beprotiškai ją mylėjo, o tada mažylė mirė – vieną naktį savo lovelėje, ir nė vienas iš trijų gydytojų negalėjo nustatyti priežasties. Ji bliksėdama užgeso kaip užpūsta žvakė, ir tai visiškai pakirto Karoliną. Tie valios likučiai, kuriuos buvo išlaikiusi po Korino netekties, dabar sruvo iš jos kaip kraujas iš žaizdos, ir nebuvo likę nieko, kas juos sulaikytų.

Vieną antradienį po kelių mėnesių Karolina nulipo į virtuvę ir rado ten ponią Pridi su Kese Evans, kraunančias į pintinę daržoves iš dvaro daržo kaip užmokestį Robiui Dinsdeiliui. Jo nebuvo matyti – indų plovykloje galando virtuvės peilius minamu akmeniniu tekėlu, ir tik kibirkštys lakstė, orą skrodė veriamas galandamo metalo džeržgimas. Karolina nebūtų ieškojusi triukšmo šaltinio, jei nebūtų pastebėjusi kaltės ponios Pridi akyse, jei ta moteris nebūtų krūptelėjusi, kai ponia pasirodė virtuvėje, ir staiga metusi daryti, ką dariusi. Kesė sunerimusi prispaudė pirštus prie burnos. Visi dvare žinojo, kokie ledi Kalkot jausmai Dinsdeiliams, nors ir nežinojo – kodėl. Karolina žengė per virtuvę į indų plovyklą ir nutraukė Dinsdeilio darbą, o šis žvelgė į ją švelniomis gintarinėmis akimis. Ratukas girgždėdamas pamažu sustojo. Dinsdeilis buvo prastai apsirengęs, jo ilgi riebaluoti plaukai surišti virvele ant sprando. Veidas buvo malonus, skaistus ir nekaltas kaip vaiko, bet kažkodėl tai tik dar labiau erzino. Karolinos širdis iš skausmo buvo virtusi akmeniu. Ji žinojo, kad yra baudžiama, kad likimas verčia ją kentėti tokį pat sielvartą, kokį ji sukėlė Šarkai, bet tas skausmas buvo toks stiprus, kad neprisileido jo – *negalėjo* prisileisti. Ji su tuo sielvartu kovojo, ir jos gyslose užvirė smarkus pyktis.

– Eik *lauk*! – sušuko Karolina virpančiu iš įniršio balsu. – Eik *lauk* iš šių namų! – Dinsdeilis stryktelėjo nuo taburetės it žaislas, iššokantis iš dėžutės, ir išlėkė. Karolina užsipuolė namų šeimininkę

ir kambarinę. – Ką tai reiškia? Maniau, kuo aiškiausiai sakiau, kaip esu nusiteikusi šio žmogaus atžvilgiu!

– Ponas Dinsdeilis visada mums galąsdavo peilius, miledi... Nemaniau, kad tai kuo nors pakenks... – mėgino teisintis ponia Pridi.

– Man tai nerūpi! Nenoriu, kad jis būtų namuose ar kur netoli jų! O kas gi čia? – griežtai paklausė ji mostelėdama į pintinę su daržovėmis. – Ar jūs dar ir iš daržo vagiat?

Dabar ponia Pridi išdidžiai išsitiesė ir suraukė antakius.

– Aš dirbu čia daugiau kaip trisdešimt metų, miledi, ir nė karto nebuvau apkaltinta tokiais dalykais. Tai, kas atlieka iš daržo, nuo seno buvo atiduodama vietiniams kaip užmokestis už darbus...

– Na, daugiau taip nebus! Bent jau šitam žmogėnui. Ar aiškiai pasakiau? – atkirto Karolina.

Jai buvo sunku suvaldyti balsą – jis virpėjo, atrodė dvejojantis ir galėjo virsti riksmu.

– Jie turi dar vieną burną maitinti! – prabilo Kesė Evans.

– Ša, vaike! – sušnypštė ponia Pridi.

– Ką? – paklausė Karolina. Ji žvelgė į žaliaakę merginą baimingai, negalėdama patikėti. – *Ką?* – pakartojo, bet Kesė tik krestelėjo galvą ir nieko daugiau nebesakė.

Tik įsikišus lordui Kalkotui ponia Pridi liko tarnyboje po tokio išsišokimo. Jis nesuprato, kodėl žmona taip nemėgsta Dinsdeilio, ir nesistengė suprasti. Ją tik nuramino ir vengdamas jos tulžingumo išvažiavo į Londoną. Tarnai, baimindamiesi nenuspėjamo ponios įtūžio, staigių verksmo priepuolių, ėmė lenktis jos iš tolo. Vieną vėlų vakarą Karolina jau buvo nuėjusi gulti, bet atsikėlė ir nulipo žemyn į virtuvę paieškoti karčiosios druskos virškinimui pagerinti. Ji žengė tyliai, šlepetės beveik neišdavė nė garso, ir išgirdusi, kaip merginos, tebeplaunančios lėkštes po pietų, plepa su arklininku Deiviu Huku, sustojo prie indų plovyklos durų.

– Na, ir kaip manai, kodėl ji ant jų taip dantį griežia? – Karolina iškart atpažino kaimišką Kesės tartį.

– Todėl, kad ji didelė ponia, – visi jie tokie. Nosį riečia, – atsakė Deivis.

– Manding, jai bus galvoj pasimaišę, kai pasimirė mažoji Evandželina, vargšiukė, – prabilo Estelė.

– Sakau gi, aš girdėjau. Niekaip negalėjau apsirikti – aš *girdėjau*. Ta moteris, kur atėjo iš stoties, kažin ką laikė paslėpusi po apsiaustu, o paskui aš girdėjau, kad ponios kambaryje verkė vaikas, tikrai girdėjau! O paskui Robis Dinsdeilis tuoj randa miške berniuką – ir mes gi *matėm*, kai ji ten ėjo, kažką nešėsi. Mes ją matėm.

– Bet tu nematei, ką ji ten nešėsi, ar ne?

– O kas dar ten galėjo būti?

– Na, bet kas, Kese Evans! – sušuko Estelė. – Kam poniai reikėtų išnešti vaiką ir palikti miške?

– Pati sakei, kad jai galvoj pasimaišę! – atšovė Kesė.

– Tik nuo tada, kai prarado mažutę, jau sakiau.

– Gal vaikas jos. Gal ten jos vaikas nuo kito vyro! Ir jai reikėjo tai slėpti nuo pono – kaip tada? – ginčijosi Kesė.

– Tai tau galvoj pasimaišė, Kese Evans, o ne tai, kur gyvena viršuje! Turtuolės nemėto vaikų kaip kaimo mergos! – nusijuokė Deivis. – Be to, matei tą mažių, kurį turi Dinsdeiliai, – koksai juočkis! Ne jos ten vaikas, negali būti jos. Ji tokia šviesi. Jis tikras čigoniukas. Gal kiti čigonai jį paliko, turėdami per daug burnų penėti, taip ir bus, – svarstė vaikinas.

– Negalima kalbėti apie jos malonybę tokių dalykų, Kese, – švelniai įspėjo Estelė. – Tik bėdą prisišauksi.

– Bet aš savo ausim girdėjau. Ir savo akim mačiau, ir tai nedora! – treptelėjo koja Kesė.

Karolinos krūtinėje stovint už durų degte degė. Išsiveržė tram-

dytas atodūsis, gana garsus, ir pokalbis indų plovykloje staiga nutrūko.

– Ššš! – sušnypštė Estelė.

Ėmė artėti žingsniai. Karolina pasisuko ant pirštų ir kuo tyliau nubėgo prie laiptų.

Kai Kesė Evans buvo atleista, Henrio Kalkoto namie nebuvo. Kesė, kaip buvo liepta, nuėjo susikrauti savo skurdžios mantos, o Karolina tvarkė reikalus su ponia Pridi.

– Gerai pažįstu mergaitės šeimą, miledi. Esu tikra, ji ne vagilė.

Šeimininkės veidą temdė rūpestis.

– Vis dėlto aš įėjusi užklupau ją rausiantis mano brangenybių skrynutėje. O dabar dingusi sidabrinė segė, – atsakė Karolina, stebėdamasi savo balso šaltumu, nes ją buvo apėmusi panika.

– Kokia ta segė, miledi? Gal šiaip kur ne vietoje padėta ar kur namuose užsimetusi?

– Ne, ji buvo padėta vietoje. Noriu, kad tos merginos dvare nebebūtų, ponia Pridi, tik tiek galiu jums pasakyti, – atkirto Karolina.

Ponia Pridi bejėgiškai žvelgė į Karoliną tokiu įdėmiu žvilgsniu, kad ši neilgai pajėgė ištverti. Atsigręžė į veidrodį virš židinio ir savo veide neišvydo nė pėdsako baimės, kaltės ar nervinimosi. Veidas buvo išblyškęs, sustingęs. Kaip akmuo.

– Gal bent galiu jai duoti gerą rekomendaciją, miledi? Kad gautų darbo kitur? Ji gera mergaitė, darbšti...

– Ji vagia, ponia Pridi. Jei rašysite rekomendaciją, turite tai paminėti, – ramiai atsakė Karolina. Sau už nugaros veidrodyje matė, kaip pasikeitė ponios Pridi veido išraiška – ši negalėjo patikėti. – Viskas, galite eiti, ponia Pridi.

– Gerai, miledi, – šaltai atsakė senyva moteris ir įsitempusi išėjo.

Kai durys už jos užsidarė, Karoliną apėmė silpnumas, ji turėjo įsitverti židinio atbrailos. Suko vidurius, burnoje pajuto tulžies skonį. Bet ji nurijo seiles ir susitvardė. Maždaug po valandos pro virtuvės duris išėjo Kesė, ašarodama ir garsiai piktai šūkaudama. Karolina ją sekė akimis pro langą viršutinio aukšto koridoriuje, ir Kesė, kai atsigręžė pažvelgti į buvusius savo namus, atrėmė atsargų Karolinos žvilgsnį tokiu pagiežos kupinu žvilgsniu, kad jautresnį žmogų būtų nudeginęs.

Lordas Kalkotas tik suniurnėjo, kai vieną rytą miegamojo užuolaidas atitraukė nauja tarnaitė, stora ir negraži.

– Kas atsitiko anai mergytei? Kaštoniukei? – paklausė jis tingiai.

– Turėjau ją atleisti, – abejingai atsakė Karolina.

Lordas Kalkotas nieko daugiau ta tema nekalbėjo, nes jam tai vargu ar kėlė kokių nepatogumų. Iš tiesų jis vis mažiau būdavo dvare, žmonai skyrė tik tiek laiko, kad pradėtų antrą vaiką, – Karolina jau senokai buvo nėščia. Ji būgštavo jau nebesijausianti taip nuostabiai kaip tada, kai pirmą kartą paėmė ant rankų Evandželiną, bet kūno pokyčiai sukėlė meilės laukimą, tokį neatsispiriamą, kad jam pasidavė, užsidarė savyje ir švelniai niūniuodavo dar negimusiam kūdikiui, jausdama, kaip jam ankšta po šonkauliais, tam šilumos ir gyvybės gumulėliui apmirusiame jos esybės lukšte. Bet berniukas, nes ji laukėsi sūnaus, gimė keliais mėnesiais per anksti ir neišgyveno. Gydytojas skubėjo jį išnešti kartu su kruvinomis paklodėmis, bet Karolina reikalavo parodyti jai vaiką. Ji įdėmiai žvelgė į mažutį, ne visai susiformavusį veidelį, stebėdamasi, kad dar gali jausti netektį, kad jos akyse dar likę ašarų. Bet šiuo žvilgsniu ji išliejo paskutinius turimus meilės likučius – tuo ilgu žvilgsniu į mirusio kūdikio veidelį. Atidavė jam paskutinį širdies šilumos dvelksmą; tada gydytojas jau pasiėmė jį su kruvinomis paklodėmis, ir viskas buvo prarasta.

Karolina taisėsi lėtai ir galutinai nepasveiko. Kai buvo tiek sustiprėjusi, kad galėjo priimti šeimos draugus ir Batildą, jiems pasirodė esanti lėta ir nuobodi, beveik nepalaikė pokalbio, jos judesiai buvo vangūs, grožis gerokai sumenkęs. Paakiai ir skruostai įdubę, rankos kaulėtos kaip paukščio kojelės, ir, nors jai dar toli buvo iki trisdešimties, smilkiniai kiek pabalę. Ji atrodė vaiduokliškai, tartum dalis jos būtų iškeliavusi į aną pasaulį. Žmonės liūdnai lingavo galvas ir dvejojo įrašydami Kalkotus į svečių sąrašą. Palikta viena, Karolina daug vaikščiodavo, suko ir suko aplink sodą tartum ko ieškodama. Vieną dieną per mišką nuėjo į laukymę, kur dar stovyklavo Dinsdeiliai. Jie jau buvo įsikalę į galvas kuo toliausiai lenktis dvaro namo ir nė karto nebuvo atėję ko nors padirbėti už maistą. Karolina dėl to neturėjo dingsties reikalauti juos išvaryti ir tik dar labiau ant jų niršo.

Ji lūkuriavo tarp medžių, įdėmiai žvelgdama į ryškiai nudažytą dengtą vežimą ir margą ponį, pririštą netoliese. Jų buveinė atrodė tokia linksma, patupdyta ten ant žalios vasaros žolės, tokia patogi, sveika gyventi. Karolinai ji priminė Baltosios Miglos vigvamą, ir nuo šio prisiminimo, kaip ir nuo kiekvienos minties apie rančą, jai imdavo drumstis akyse, kančia temdydavo protą. Kaip tik tada Dinsdeiliai grįžo iš kaimo. Ponia Dinsdeil, kurios šviesūs plaukai sviro angeliškomis garbanėlėmis, ant rankų nešėsi kūdikį, o ponui Dinsdeiliui į ranką buvo įsitvėręs stiprus maždaug trejų metų berniukas, juodbruvas, apskrito veido. Jis žengė tvirtai, bet jie lėtai judėjo į priekį, nes kas kelis žingsnius berniukas pritūpdavo ir be galo smalsiai apžiūrinėdavo ką nors ant žemės. Karolinai užgniaužė kvapą. Viljamas buvo toks panašus į Šarką, kad buvo beveik nepakeliama į jį žiūrėti.

Kurį laiką Karolina juos stebėjo. Ponia Dinsdeil paguldė kūdikį miegoti viduje, tada atsisėdo ant laiptelių ir pakvietė Viljamą,

ir tas atbėgo tiesdamas rankutes, kad būtų paimtas į glėbį. Aišku, pavadino jį ne Viljamu. Ištarė kažkokį kitą vardą, Karolina gerai neišgirdo, bet jis skambėjo kaip *Puriena.* Juos stebint Karoliną draskė toks sielvartas ir pavydas, kad nebeišmanė, kaip tai suvaldyti. Bet ji jautė ir pyktį dėl to, kad ši klajoklių šeima klesti, o iš jos šeima atimta jau du kartus. Ji žvelgė į Viljamą ir nekentė jo. Nekentė jų visų. *Daugiau nebeištversiu,* galvojo ji, *daugiau to neištversiu.* Kaina, kurią buvo priversta sumokėti, gerokai per didelė, ir nors iš dalies manė, kad ta neteisybė turi būti kaip nors atitaisyta, žinojo to negalint būti. Ji atsisėdo paunksnėje ir tyliai pravirko šaukdamasi Korino, – bet jis negalėjo jai padėti.

Visi tau bus mieli metų laikai,
Ar vasara visuotinai aprengtų žemę
Žaluma, ar čirptų sau liepsnelė
Tarp sniego kuokštų ant plikos obels
Apsamanojusios šakos, šiaudams
Garuojant saulėj; ar nuo kraigo kapsint –
Tik tarpgūsio tyloj lašus nugirsi –
Arba jeigu slapta tarnyba šerkšno
Bežadžiuos sukabintų juos varvekliuos,
Švytinčiuos tyliai prieš tylų mėnulį.

Samuel Taylor Coleridge, *Frost at Midnight*

7

Laiptai atima paskutines jėgas, tad, kai pasiekiu vonios kambarį, gaudau orą, dūstu. Viduje dega šviesa, pro durų apačią smelkiasi garai. O iš čiaupo vis dar bėga vanduo. Suėmusi durų rankeną nustėrstu, sekundę užsimerkiu. Aš taip bijau; taip bijau to, ką galiu pamatyti. Prisimenu Edį, kaip jis nubraukė plaukus Betai nuo veido, parėjęs iš mokyklos ir ją radęs. Kaip man dabar reikia jo drąsos.

– Beta? – pašaukiu per droviai.

Atsakymo nėra. Jau tylėdama du kartus silpnai pabeldžiu ir atplėšiu duris.

Beta vonioje, jos plaukai plaukioja apie galvą, vanduo pavojingai arti krašto, teka per nutekamąjį vamzdį. Jos akys užmerktos, ir pagalvoju, kad jos netekau. Ji Ofelija, nuo manęs ją nusineš vanduo, ji nuplauks į nedrumsčiamą užmarštį, bet ji atsimerkia, atsuka į mane veidą, ir man taip palengvėja, kad vos nesusmunku. Įvėžlioju, staiga klesteliu ant kėdės, kur sudėti jos drabužiai.

– Rika? Kas čia darosi? Kur tavo drabužiai? – klausia ji nuspausdama čiaupą kojos nykščiu.

Aš numečiau juos ir Dinio antklodę hole prieš atbėgdama čia. Esu tik su šlapiais išpurvintais apatiniais.

– Aš maniau... aš maniau...

Bet nenoriu jai sakyti, ką maniau. Man atrodo išdavikiška galvoti, kad ji vėl tai pasidarys.

– Ką? – klausia ji griežtesniu, įsitempusiu balsu.

– Nieko, – murmu. Šviesa mane akina, krūpčioju. – Kodėl tu vonioje tokiu nakties metu?

– Sakiau, kad lauksiu, kol pareisi, – atsako ji. – Ir šalta buvo. Kur tu buvai? – klausia ji sėsdamasi, šlapi plaukai priglunda prie krūtų.

Beta sulenkia kelius, apsiveja juos blizgančiomis rankomis. Matau kiekvieną jos šonkaulį, kiekvieną stuburo slankstelį, nueinantį į vandenį.

– Aš buvau su Diniu. Aš... buvau įkritusi į rasų kūdrą.

– Kur tu buvai? O ką ten veikė Dinis?

– Jis išgirdo, kaip aš pūkštelėjau. Padėjo išsikapanoti.

– Tiesiog įkritai? – klausia ji netikėdama.

– Taip! Turbūt padauginau viskio.

– Ir paprasčiausiai... nusimetei drabužius? Ar jis ir čia tau padėjo? – klausia ji kandžiai.

Įremiu į ją griežtą žvilgsnį. Jau pykstu – kam ji mane taip išgąsdino. Ir kam pati taip įsigąsdinau.

– Kas dabar pavydi? – klausiu taip pat kandžiai.

– Aš ne... – pradeda sakyti ji, tada atremia smakrą į kelius, žvelgia į šalį. – Tai *nenormalu*, Erika, sutik. Tai, kad vaikaisi Dinio, yra nenormalu.

– Kodėl nenormalu? Todėl, kad jis pirma buvo tavo?

– Taip! – šaukia ji, o aš spoksau apstulbinta to prisipažinimo. – Nesusidėk su juo – gerai? Tai atrodo kaip kraujomaiša! Tai tiesiog... nedora! – stengiasi ji man išaiškinti plačiai skėsdama rankas. – Aš negaliu to pakelti.

– Tai nėra nedora. Tau tik *nepatinka,* ir tiek. Bet nesirūpink. Aš manau, kad jis tebėra įsimylėjęs tave, – atsakau ramiai, jausdama, kaip nuliūsta širdis.

Laukiu, kad jos veido išraiška pasikeis, bet nesikeičia.

– Mums reikėtų išvažiuoti, Erika. Negi tu nesupranti? Turėtume išvažiuoti ir daugiau čia negrįžti. Taip būtų visų geriausia. Galėtume išvažiuoti rytoj. – Jos balse stiprėja įsitikinimas, ji įsmeigia į mane ryžtingą beviltišką žvilgsnį. – Nesvarbu, kad Mereditos daiktai liks nesutvarkyti, – ne to mes čia atvažiavom, tik ne to. Tai gali padaryti vyrukai, kurie viską išgabens! Gerai? Imkim ir išvažiuokim!

– Aš žinau, ko čia atvažiavau, Beta. – Jau pavargau stengtis apie tai nekalbėti, pavargau tipenti aplinkui ant pirštų galiukų. – Norėjau, kad abi čia atvažiuotume, nes, maniau, taip padėsiu tau geriau jaustis. Nes noriu sužinoti, kas tave kankina, Beta. Noriu iškelti tai į paviršių. Noriu, kad tai iškiltų į šviesą, ir... parodyti tau, kad nėra taip blogai. Dienos šviesoje tai neatrodys taip blogai, Beta! Ar ne taip tu sakai Edžiui, kai jis susapnuoja košmarą?

– Kai kurie dalykai yra blogi, Erika! Kai kurie blogi! – šaukia ji, žodžius iš jos, persigandusios, tartum kas išplėšia. – Aš noriu *išvažiuoti.* Rytoj išvažiuoju.

– Ne, *neišvažiuoji.* Kol mes su tuo nesusidūrėme akis į akį. Kad ir kas tai būtų. Kol mes su tuo nesusitaikėme!

– Tu pati nežinai, ką kalbi! – šaukia ji šaižiai. Ūmai stojasi, pateškia vandens ant vonios kambario grindų, siekia savo chalato ir trūkčiodama paskubom velkasi. – Tu negalėsi manęs sulaikyti, jei norėsiu išvažiuoti.

– Aš tavęs nevešiu į stotį.

– Aš išsikviesiu taksi! – šnypščia ji.

– Naujųjų metų dieną? Čia, šitame užkampyje? Sėkmės.

– Po velnių, Rika! Kodėl tu taip? – ji jau keikiasi, iš akių trykšta pyktis, ji trumpina žodžius. Tie atsimuša nuo plytelėmis išklijuotų sienų, mane puola net jų aidas.

– Aš... aš pažadėjau Edžiui. Kad padėsiu tau jaustis geriau.

– Ką? – šnibžda ji.

Gerai pagalvoju prieš vėl prabildama. Pagalvoju apie tai, ką išvydau prieš rasų kūdros vandeniui susiliejant man virš galvos.

– Pasakyk man, ko Henris ieškojo kūdros pakraštyje? – tyliai pareikalauju.

– Ką? Kada?

– Prie kūdros tą dieną. Tą dieną, kai jis dingo, o aš plaukiojau kūdroje. Jis kažko ieškojo ant žemės.

Girdžiu, kaip Beta staiga įkvepia. Jos lūpos nubalusios.

– Regis, sakei, kad neprisimeni? – klausia ji.

– Imu prisiminti. Po truputį. Ne viską. Prisimenu, kaip vėl nėriau į vandenį ir kaip žvelgiau viršun į Henrį, o jis kažko ieškojo ant žemės. O paskui, prisimenu... – Aš nuryju seiles. – Prisimenu, kaip jis kraujavo. Jo galva buvo kruvina.

– Nutilk! *Nutilk!* Aš nenoriu apie tai kalbėti! – vėl šaukia Beta, užsidengia delnais ausis, pašėlusiai purto galvą.

Žvelgiu apstulbusi, kol ji liaujasi, stovi gaudydama orą, jos krūtinė kilnojasi. Atsargiai suimu jai virš alkūnės, ir ji krūpteli.

– Tik pasakyk man, ko jis ieškojo.

– Akmenų, savaime aišku, – atsako ji ramiai, pasidavusi. – Jis ieškojo akmenų mesti.

Tada ji ištrūksta, neria iš vonios kambario į koridoriaus tamsą.

Miegas neateina. Mėginu susitelkti į kvėpavimą, skaičiuoti širdies tvinksnius, bet tada širdis ima greičiau plakti, tartum išgąsdinta

tokio kruopštaus tikrinimo. Skuba toliau, sukelia galvos skausmą. Užsimerkiu taip stipriai, kad, kai vėl atsimerkiu, tamsoje pasklinda spalvoti pavidalai ir blaškosi po lubas. Šiąnakt ryškus mėnulis, ir kai slenkant valandoms nubundu retkarčiais nugriebusi miego, matau, kaip mėnulis nieko nepaisydamas plaukia sau nuo vieno lango stiklo prie kito.

Atsikėlusi jaučiuosi bjauriai – apsunkusi ir pavargusi. Skauda gerklę, tebespaudžia akiduobes. Naktį stipriai šalo – Dinis tiesą sakė apie tai, kas man galėjo nutikti, jei būčiau likusi gulėti ant žemės girta, apsvaigusi. Dabar užėjęs tankus rūkas, toks šviesus ir švytintis, kad neįmanoma pasakyti, kur jis baigiasi ir kur prasideda dangus. O mes bėgom. Tą dieną. Mes su Beta bėgom. Prisimenu, kaip skubėjau išsiropšti iš kūdros, nusibrozdinau kojas į kažką kietą. Prisimenu, kaip bėgant Betos pirštai tartum paukščio kojelė tvirtai suėmė man žemiau peties. Greičiau namo, greičiau kur nors užlįsti, glūdėti ir tylėti, kol prasidės bėdos. Veikiau, kol bėda bus pastebėta. Mes ten negrįžom, esu tuo tikra. Paskutinį kartą mačiau Henrį prie rasų kūdros krašto, jis sverdėjo. Ar įkrito? Ar dėl to aš taip žūtbūtinai skubiai išlipau į krantą? Ar dėl to visiems sakiau, kad jis kūdroje, – kodėl tai tvirtinau? Bet jo nebuvo kūdroje, ir ten pakrantėje buvo tik dar vienas žmogus. Yra tik vienas žmogus, galėjęs Henrį iš ten paimti, nunešti kur nors kitur, nes žinau, kad jis pats nenuėjo. Jis buvo nuneštas kažkur į labai slaptą vietą ir taip paslėptas, kad jo nerado per dvidešimt trejus paieškų metus. Bet aš jau nebetoli tos vietos.

Galbūt šie atsiminimai, kuriuos taip stengiausi atgaivinti, man ir kelia galvos skausmą. Dabar norint prisiminti man nebereikia susikaupti. Tai, kas tada vyko, jau nuolat savaime šmėsčioja akyse. Henris kruvinas. Henris krinta. Dėl to taip neramu, kad nenoriu pusryčių. Pažvelgiau į maistą ir prisiminiau Henrį, – tada buvo ne-

įmanoma ką nors valgyti. Neįmanoma įsidėti ką nors į burną, patirti malonumą, mėgautis. Ar taip ir jautėsi Beta visus tuos dvidešimt trejus metus? Apie tai pagalvojus nukrečia šaltis. Jausmas toks pat kaip tada, kai žinai, kad kas nors yra tau už nugaros, tave seka. Kai šiurpsta sprandas, kai nuolat apėmęs stiprus susijaudinimas. Kažkas toks tamsus ir niekur nedingstantis, kaip tavo šešėlis.

Krūpteliu išgirdusi durų skambutį. Ten Dinis, bent kartą jau šilčiau apsirengęs – sunkia brezentine striuke, rankas giliai susikišęs į kišenes. Ūmai man užkaista skruostai ir jaučiu atplūstant kažko nenusakomo bangą. Palengvėjimo, o gal didelės baimės.

– Dini! Sveikas, užeik, – pasisveikinu.

– Labas, Erika, aš tik norėjau pasižiūrėti, ar tau viskas gerai. Po vakarykščio, – sako Dinis, peržengęs slenkstį, bet likęs stovėti ant durų kilimėlio.

– Eikš vidun, aš negaliu uždaryti durų, kai tu ten stovi.

– Mano batai purvini.

– Čia pati menkiausia mūsų bėda, patikėk, – numoju ranka.

– Tai kaipgi tu? Aš pagalvojau, jeigu... jeigu nurijai to kūdros vandens, galėjai susirgti, – sako jis.

Dinis jaučiasi nejaukiai, nepasitiki savimi – to nėra buvę, – ir mane tai jaudina.

– Jaučiuosi puikiai, tikrai. Norėjau pasakyti, jaučiuosi sumautai ir esu tikra, kad ir atrodau sumautai, bet tai atmetus man viskas gerai, – nervingai šypsausi.

– Galėjai prisišaukti mirtį, – sako jis man rimtai.

– Žinau. Žinau. Atleisk. Neketinau žudytis, patikėk. Dėkui, kad mane išgelbėjai, – tikrai esu dėkinga tau už gyvybę, – sakau.

Dinis žvelgia į mane griežtai, jo akys tiria mano veidą. Bet paskui jis atsileidžia, ištiesia ranką ir šaltais krumpliais lengvai perbraukia man per skruostą. Aš sulaikau kvėpavimą, suvirpu.

– Kvailutė, – sako jis švelniai.

– Ačiū, – atsakau.

Viršuje kažkas bumbteli. Įsivaizduoju pilną lagaminą, numestą nuo lovos. Dinis skubiai atitraukia ranką, vėl įsikiša į kišenę.

– Ar ten Beta? – klausia jis.

– Beta arba Kalkotų protėvių šmėkla. Manau, ji dedasi daiktus. Nenori čia pasilikti daugiau nė vienos dienos, – bejėgiškai gūžteliu pečiais.

– Tai jūs išvažiuojat?

– Aš... aš nežinau. Nenoriu išvažiuoti. Dar ne. Gal ir iš viso nenoriu išvažiuoti.

Žvelgiu į jį. Tikrai nemanau, kad galėčiau likti šiuose namuose visai viena.

– Ir nebeliks Stortono dvare nei Dinsdeilių, nei Kalkotų. Eros pabaiga, – sako Dinis, bet jo balse negirdėti apgailestavimo.

– Ir jūs išvažiuojat? – klausiu, o širdis suplaka protestuodama.

– Anksčiau ar vėliau. Žiemą čia stovyklauti netikusi vieta. Iš tiesų čia buvau tik dėl Hani...

– Prisimenu, sakei, kad skaitei Mereditos nekrologą?

– Na taip, ir dėl to. Pamaniau, yra tikimybė judviem su Beta čia pasirodyti.

Mes kiek patylim. Aš dar nesu visai tikra, ar Dinis suvokia, kad atplūsta banga, kuri mus perskirs ir nuneš katrą sau. Gal ir jis taip pat jaučiasi.

– Norėčiau pasakyti sudie Betai, kol dar nepradingot iš čia, – sako jis ramiai. Aš linkteliu. Aišku, jis to nori. – Kai išvažiavot aną kartą, tos galimybės neturėjau, – priduria pabrėžtinai.

– Ji viršuje. Mes susipykom. Nežinau, ar ji lips žemyn, – sakau jam.

Žvelgiu į jo rankas. Plaštakos plačios, nelabai švarios. Po nagais

juodi pusračiai. Prisimenu purvą prie rasų kūdros, kaip jis mane iš ten ištraukė. Prisimenu, kaip palaikė mane apkabinęs, visai neilgai, o žarijos priblėso, ir mano kūnas virpėjo. Prisimenu jo bučinį. Kaip noriu, kad jis čia pasiliktų.

– Dėl ko susipykot?

– O kaip tu manai? – piktai klausiu. – Ji nieku gyvu nenori man pasakyti, kas įvyko. Bet ji *privalo* su tuo susitaikyti, Dini, – privalo! Dėl to ji tokia nesveika, aš žinau! – Dinis giliai atsidūsta, perkelia pėdų svorį ant pirštų, tartum ketintų bėgti. Jis susierzinęs persibraukia kaktą. – Tu jai taip ir nepasakei to, ką norėjai pasakyti, Dini. Bet... gal gali pasakyti man?

– Erika...

– Aš noriu žinoti!

– O kas, jei žinojimas viską pakeis? Kas, jei bent kartą tavo sesuo ir aš esame teisūs ir tau verčiau neprisiminti?

Rūstus jo žvilgsnis susiremia su manuoju.

– Aš *noriu*, kad tai viską pakeistų! Šiaip ar taip, ką gi pakeis? Ji mano sesuo. Aš ją myliu ir mylėsiu, kad ir ką ji darytų. Ar padarė, – tvirtai pareiškiu.

– Aš kalbu ne apie Betą, – sako jis.

– Tai apie ką tada? Apie ką? Tik pasakyk man!

– Nešauk, Erika, aš tave girdžiu. Kalbu apie... tave ir save.

Jo balsas sušvelnėja. Patyliu per du širdies tvinksnius. Tas laikas taip greit praeina, bet, regis, tęsėsi amžinai.

– Ką nori pasakyti?

– Aš noriu pasakyti... kad ir kas tai yra... kad ir kas galėjo būti, tai viską pakeis. – Jis žvelgia į šalį, susineria rankas. – Ar supranti? – klausia.

Aš prikandu apatinę lūpą, jaučiu geliant akis. Bet tada išvystu Betą – vonioje, kaip buvo praėjusį vakarą, – su visu kūnu ir krauju,

bet pamažu mirštančią. Prigesinu karštą liepsnelę, kurią Dinis ką tik įžiebė mano širdyje.

– Taip, bet aš turiu žinoti, – šnibždu. Man varva nosis. Nusibraukiu atgalia ranka. Laukiu, kad jis prabiltų, bet jis tyli. Jo akys laksto nuo grindų prie durų, prie laiptų ir atgal, niekur neapsistodamos. Žanduose išsišauna mazgelių virvės. – Tik pasakyk man, Dini! Mudvi su Beta pabėgom. Aš nežinau, kas įvyko, žinau tik tiek, kad mes pabėgom, palikom tave su Henriu prie kūdros. Ir daugiau jo niekas nebematė, tad aš noriu, kad *man pasakytum*! – mano balsas skamba keistai, jis per plonas.

– Beta turėtų... – pradeda jis.

– Beta nepasakys. A, gal kada nors ir pasakys. O gal vėl mėgins nusižudyti, ir šį kartą jai pavyks! Aš turiu tai iš jos ištraukti! – šaukiu.

Dinis sukrėstas žvelgia į mane.

– Ji mėgino *nusižudyti*? – vos girdimai sako. – Dėl šito?

– Taip. Dėl to, kad jai depresija. Ji ne šiaip *nelaiminga* – ji serga, Dini. Ir aš noriu sužinoti, kas tą ligą sukėlė. Jei nepasakysi man, tada tiesiog prisidėsi prie to, kad ji ir liks tokia kaip dabar, – neturės ramybės. Tik pasakyk, ką padarei su jo kūnu! Pasakyk, kur jis yra! – maldauju.

Kraujas man plūsta į galvą kaip potvynio banga, ūžia ausyse.

– Erika! – per visą holą nuaidi Betos šauksmas. Mudu su Diniu krūptelim kaip nusikaltę vaikai. – *Nesakyk!* – šaukia ji atbėgdama laiptais pas mus. Jos akys išsiplėtusios, veide baimė.

– Beta, aš neketinau jai sakyti... – pradeda Dinis atstatęs delną, kad ją nuramintų.

– Ką? Kodėl ne? Dėl to, kad Beta tau liepė nesakyti? – užsipuolu jį.

– Nesakyk niekam! *Niekada!* – sako Beta.

Vos atpažįstu jos balsą. Griebiu už rankų, mėginu priversti žiū-

rėti man į akis, bet jos žvilgsnis įsmeigtas į Dinį, ir kažkas tarp jų įvyksta, ko aš negaliu pakelti.

– Beta! Būk gera – Beta, pažvelk į mane! Pasižiūrėk, ką tau padarė tos pastangos laikyti paslaptį! Klausyk, Beta, jau metas to atsikratyti. Kad ir kas tai yra, paleisk. Būk gera. Dėl Edžio! Jam reikia, kad tu būtum laiminga...

– Nepainiok čia Edžio! – atkerta ji man, jos akys pilnos ašarų.

– Kodėl ne? Jo likimą tai taip pat veikia, juk žinai. Tu už jį atsakinga. Dėl jo privalai būti stipri, Beta...

– Ką *tu* apie tai išmanai, Erika? Ką tu gali žinoti apie atsakomybę? Net neturi nuolatinio darbo! Kas pusmetį kraustaisi į kitą butą! Išėjusi iš namų tu gyveni kaip studentė – net katės ar šuns nesi turėjusi, tai nepasakok man apie *mano* atsakomybes! – šaukia Beta, ir aš atšlyju kaip įgelta.

– Aš esu atsakinga už tave, – sakau ramiai.

– Ne. Nesi, – sako Beta, atlaikydama mano žvilgsnį.

– Beta, – sako Dinis, – aš mėginau su tavimi pasikalbėti nuo tada, kai čia grįžai, ir žinau, kad tu nenori išgirsti to, ką turiu pasakyti, bet tai yra svarbu, ir... aš manau, Erika taip pat turi teisę išgirsti...

– Ji buvo ten, Dini! Jei neprisimena, tai jai ir nereikia prisiminti. O dabar gal jau galėtume tai baigti? Dini, aš... aš manau, jau turėtum eiti.

– Ne, jis neturi išeiti! Kodėl turėtų? Aš jį pakviečiau į vidų. – Prisiartinu prie durų, sustoju nugara į jas. – Ir tikrai niekas iš čia neišeis, kol aš nesužinosiu tiesos iš vieno ar jūsų abiejų. Aš rimtai kalbu. Tiesos. Jau seniai laikas, – sakau, mano širdis nerimsta, daužosi.

– Vargu ar pajėgtum sulaikyti mane, – bamba Dinis.

– Erika, liaukis klausinėjusi! – šaukia Beta. – Tiesiog... *liaukis klausinėjusi!*

– Beta, gal būtų geriau imti ir jai pasakyti. Ji niekam neprasitars. Žinosim tik mes trys. Aš manau... aš manau, ji turi teisę žinoti, – sako Dinis, jo balsas švelnus.

Beta spokso į jį perbalusiu veidu.

– Ne, – šnibžda ji.

– *Dieve mano!* Aš jau nebežinau, ko jūs čia grįžot! – šaukia Dinis, susierzinęs išmeta aukštyn rankas.

– Dini, pasakyk man. Tai vienintelis būdas jai padėti, – tvirtai laikausi savo.

Betos žvilgsnis klaidžioja nuo manęs prie Dinio ir vėl prie manęs.

– Ne! – priešinasi ji.

– Būk geras, pasakyk man, kur yra Henris, – raginu jį.

– Liaukis! – įsako man Beta.

Ją purto nesuvaldomas drebulys. Dinis sugriežia dantimis, pažvelgia sau per petį, pažvelgia į mane. Jo akys žėri. Atrodo, jį drasko abejonės, jis negali apsispręsti. Aš sulaikau kvapą ir dėl to man ima svaigti galva.

– Puiku! – sušunka jis griebdamas mane už rankos. – Jei manai, kad tai vienintelis būdas jai padėti. Bet jei tu klysti, tada, kai viskas pasikeis, nesakyk, kad neperspėjau!

Ūmai jis supyksta, niršta ant mūsų. Jo pirštai myga, jis atitraukia mane nuo durų ir jas atlapoja.

– Ne! Dini – *ne*! – šaukia mums iš paskos Beta, kai jis tempia mane laukan.

– Oi – liaukis! Ką tu darai? Kur mes einam?

Aš instinktyviai priešinuosi, stengiuosi atsispirti, bet jis kur kas už mane stipresnis.

– Nori sužinoti, kas nutiko Henriui? Aš tau parodysiu! – košia žodžius Dinis.

Mane apima baimė. Jau taip greit rasiu Henrį, taip greit, kad mane tai gąsdina. Dinis mane gąsdina. Kokia jame slypi jėga, kaip stipriai jis laiko. O jo veidas nežada pasigailėjimo.

– Dini, būk geras... – žiopčioju, bet jis manęs nepaiso.

– Erika! *Ne!* – girdžiu besivejantį trūkčiojantį Betos šauksmą, bet ji neseka paskui mus.

Pažvelgiu per petį, matau ją stovinčią tarpduryje kaip rėmuose, perkreipta burna, jos rankos kabinasi į staktą, siekdamos atramos.

Dinis žygiuoja su manimi per veją, iš sodo pro medžius, ir aš pagalvoju, kad einam prie rasų kūdros. Staiga visiškai aiškiai suvokiu, kad nenoriu ten eiti. Iš baimės man linksta keliai, vėl mėginu ištrūkti.

– Eime! – sako jis piktai, smarkiau mane tempia, galėjo net ranką išsukti.

Bet mes einam ne prie kūdros. Dabar jis pasuko į vakarus. Mes einam į stovyklą. Seku iš paskos kaip šešėlis nesavomis kojomis, jos man pinasi, klupinėju. Širdis daužosi. Dinis atplėšia artimiausio furgono duris nepasivarginęs pabelsti. Išgąsdintas pakelia akis Haris, nusišypso mus atpažinęs. Dinis stumia mane laipteliais į furgoną, atsiduodantį bulvių traškučiais, šunimi ir drėgnais drabužiais.

– Kas per velniava? – Mano balsas virpa, negaliu atgauti kvapo, vos laikausi ant kojų.

– Norėjai sužinoti, kur yra Henris. – Dinis pakelia ranką, rodo į Harį. – Štai Henris.

Išverčiu akis. Mano galvoje tuštėja, tartum būtų ištrauktas kamštis. Nežinau, kiek laiko spoksau, paskui prabylu perdžiūvusia gerkle.

– Ką?

Tas menkas, silpnas žodelis ištraukia paskutinį gurkšnelį oro man iš krūtinės. Grindys po kojomis pasvyra, žemė nebesisuka

apie savo ašį, o lekia kažin kur su manimi, apsvaigusia ir bejėge. Dinis nuleidžia ranką, užsimerkia ir alsiai užsidengia akis delnu.

– Čia Henris, – pakartoja jis, aš vėl išgirstu tuos pačius žodžius.

– Bet... kaip taip gali būti? Henris miręs! Kaip jis gali būti Henris? Čia ne Henris. Ne jis.

– Jis gyvas. Jis nemirė. – Dinio ranka nusvyra ir jo įkarštis užgęsta. Jis žvelgia į mane, o aš negaliu nė pajudėti. Negaliu galvoti. Haris nedrąsiai šypsosi. – Pasistenk nešūkauti. Jį tai trikdo, – ramiai sako Dinis. Aš nė negaliu šūkauti. Aš nieko nebegaliu. Nebegaliu kvėpuoti. Stipriai spaudžia galvą. Bijau, kad ji sprogs. Suimu delnais smilkinius, laikau galvą, kad nesubyrėtų. – Nagi, eime. Eime laukan pasikalbėti, – sumurma Dinis, jau mandagiau suimdamas už rankos.

Ištraukiu ją ir palinkstu prie Hario. Man taip baisu, kai žvelgiu į jį. Iš baimės net pakirto kelius – jie dusliai bumbteli atsitrenkdami į grindis. Iš baimės net apima blogumas. Aš degte degu nuo galvos iki kojų ir kartu stingdo šaltis. Nubraukiu veltines kaseles Hariui nuo veido, įsižiūriu jam į akis. Stengiuosi jį pamatyti. Stengiuosi atpažinti, bet negaliu. Nieko neišeina.

– Tu klysti. Tu meluoji.

– Nei klystu, nei meluoju. Eime, čia negalim apie tai kalbėtis, – Dinis mane pastato ir išsiveda į lauką.

Antrą kartą per dvylika valandų aš sėdžiu Dinio namelyje ant ratų, visa drebu, esu priblokšta, jaučiuosi apdujusi. Jis išverda kavos ant viryklės apdaužytame metaliniame virdulyje, užtiškęs ant kaitlentės skystis čirškia ir skaniai kvepia. Gurkštelėjusi iš paduoto puodelio nusiplikau burną ir pajuntu, kad tai mane atgaivina.

– Aš... aš negaliu tuo patikėti. Aš nesuprantu, – sakau tyliai.

Iš lauko kažkas bumbsi į duris. Tai Bulakis ir Juodis viauksė-

dami pro dantis veikiau mandagiai sveikinasi negu grasina. Dinis sėdi kaip įpratęs, vienos kojos kulkšnį atrėmęs į kitos kelį. Jis atrodo ir tvirtas, ir kartu nervingas.

– Ko tu nesupranti? – ištaria ramiai, kaip įprastą klausimą.

– Na, kur jis *buvo* visus tuos metus? Kaipgi jo nerado? Juk *visur* ieškojo!

– Niekas niekada neišieško *visur*, – purto galvą Dinis. – Jis buvo čia, su mumis. Su mano šeima arba mano šeimos draugais. Anglijos pietuose yra ne viena klajoklių stovykla. Mama ir tėtis turėjo daugybę draugų, pas kuriuos galėjo jį palikti, ir tie juo rūpinosi, kol praėjo pavojus. O kai aš tiek suaugau, kad galėjau jį prižiūrėti, pats vienas, tai ir dariau.

– Bet... aš mačiau, kaip jis kraujavo. Mačiau, kaip įkrito į kūdrą...

– Ir tada judvi pabėgot. Aš ištraukiau jį suradęs ir atsivedžiau tėtį. Henris nebekvėpavo, bet tėčiui pavyko jį atgaivinti. Galva buvo prakirsta ne taip giliai, kaip atrodė... tiesiog galvos žaizdos smarkiai kraujuoja, – Dinis žiūri į savo batą, suka pirštais apspurusį raištelio galą.

– O paskui? Ar nenuvežėt jo į ligoninę? Kodėl neatėjot ir nepasakėt kam nors dvare? – klausiu.

Dvidešimt treji mano gyvenimo metai tiesiog akyse perrašomi iš naujo, atpainiojami kaip susiraizgę vilnoniai siūlai. Aš nepajėgiu susikaupti, galvoti. Dinis ilgai neatsako. Jis suspaudžia pirštais smakrą, krumpliai net pabąla. Akys degina mane.

– Aš... niekam nenorėjau sakyti, kas nutiko. Nenorėjau pasakyti, kaip jis buvo sužeistas... ar kas tai padarė. Tad tėtis... tėtis manė, kad aš. Jis manė, kad mudu su Henriu susimušėm ar panašiai. Jis stengėsi mane apsaugoti.

– Bet galėjai pasakyti, kad tai buvo nelaimingas atsitikimas...

– Ką tu, Erika. Visi nuolat ieškojo įrodymų, patvirtinančių kalbas apie mus, – per visą mano gyvenimą žmonės ieško tų įrodymų. Kad mes vagiam, kad esam nusikaltėliai – tikri padugnės. Socialinė tarnyba būtų skubėjusi pasinaudoti proga atimti mane iš mamos ir tėčio. Kurį laiką nepilnamečių nusikaltėlių kolonija, o paskui *padorūs* namai, *padori* šeima...

– Tu to nežinai...

– Žinau. Tai tu nežinai, Erika.

– Kodėl jis... yra toks?

– Ne nuo smūgio į galvą, tikrai. Tėtis buvo nusivežęs jį pas savo seną draugę Džoaną, ji buvusi slaugytoja Molbore. Tą pačią popietę, kol dar niekas nebuvo jo pasigedęs. Ji susiuvo žaizdą, sakė, kad gali būti smegenų sukrėtimas, bet šiaip nesą ko būgštauti. Mes ketinom palaukti, kol jis atsipeikės, įsitikinti, kad jam viskas gerai, tada būtume palikę netoli kaimo, kad pareitų, ir dingę iš čia. Toks buvo planas. Kelias pirmąsias dienas jį prižiūrėjo Džoana. Porą dienų jis buvo be sąmonės, o paskui... jis atsibudo.

– Tada jį ir reikėjo sugrąžinti. Galėjot palikti kur nors, kad jį rastų, kaip sakei. Kodėl taip nepadarėt?

– Jau buvo labai ieškoma. Mus stebėjo. Negalėjom nė krustelėti, kad to nebūtų įsidėmėjęs koks budrus policininkas. Henris būtų jiems pasakęs, kad buvo pas mus, kai jį būtų radę. Tai pamanėm, kad mums verčiau reikia dingti, kol turim pranašumą. Kai supratom, kad nebėra kaip jo grąžinti nepastebimai, buvo per vėlu. O Henris nubudęs nebuvo sveikas. Visi tai galėjo pasakyti. Tėtis mane nusivežė jo aplankyti, nes iš mūsų visų aš geriausiai jį pažinojau. *Pasakyk man, ką manai,* tarė tėtis. Aš nesupratau, ką jis turėjo galvoje, kol nepamačiau Henrio ir jo nepakalbinau. Jis sėdėjo laisvoje Džoanos lovoje, laikė rankoje stiklinę apelsinų gėrimo, tartum nežinodamas, ką su juo daryti. Norėjau būti bet

kur kitur pasaulyje, tik ne tame kambaryje su juo. – Dinis persibraukia pirštais plaukus užgriebdamas odą. – Mėginau kalbinti jį, kaip tėtis sakė, bet jis buvo kitoks. Nemiegojo, bet buvo... nutolęs. Apsvaigęs.

– Bet kodėl? Sakei, kad galva buvo sužeista nesmarkiai.

– Taip, nesmarkiai. Viską nulėmė laikas, kurį jis išbuvo nekvėpuodamas. Kol tėtis atėjo ir įpūtė jam į plaučius oro.

Dinio balsas dabar pavargęs, slogus. Manyje jau žiebiasi gailesčio kibirkštėlė, bet dar neleidžiu jai įsiliepsnoti. Užplūdo tiek daug visokių jausmų.

Prabylu tik baigusi gerti kavą. Nė neatkreipiau dėmesio į tylą. Dinis mane stebi, susijaudinęs nykščiu baksnoja į kulkšnį, laukia. Turbūt laukia mano reakcijos. Jo akyse pasirengimas gintis.

– Mums tai nepraėjo šiaip sau, kaip žinai. Nei jo tėvai užmiršo, nei mūsų šeima...

– Ar manai, kad aš užmiršau? Ar *mano* šeima? Privalėjau nuo tada matyti jį kone kasdien ir vis galvojau, ar būtų buvę kitaip, jei būčiau mėginęs gaivinti jį pats, kiek anksčiau... Jei *būtume* nuvežę jį į ligoninę.

– Bet tu nieko nesakei. Laikei jį...

– Ne *laikiau*. Prižiūrėjau jį...

– Tu jį laikei ir leidai jo šeimai – leidai jo *tėvams* manyti, kad jis miręs! Tu leidai Betai ir man manyti, kad jis miręs.

– Ne, aš nė nenumaniau, ką judvi su Beta galvojat! Iš kur galėjau žinoti? Jūs *pabėgot* – prisimeni? Jūs pabėgot ir nusiplovėt nuo to rankas! Net neatėjot pas mane apie jį paklausti! Palikot jį su manimi, ir aš... mes... padarėm, kaip mums atrodė geriausia.

To negaliu užginčyti.

– Man buvo aštuoneri metai!

– Na, o man – dvylika, vis tiek dar vaikas, ir turėjau leisti savo

tėvams manyti, kad vos neužmušiau kito berniuko. Kad aš kitam berniukui *pažeidžiau smegenis*. Bet tada atrodė, kad taip reikėjo pasielgti. Maniau, taip bus teisinga. Kai supratau, kad judvi jau negrįšit, buvo per vėlu ką nors keisti. Kaip manai, ar labai buvo smagu?

Jam taip kalbant jaučiu, kaip išbąla mano veidas. *Turėjau leisti jiems manyti*... Prisiminimas stengiasi prasibrauti per prieštaravimus mano galvoje. Henris pasilenkia, žvalgosi po žemę, surenka keturis, penkis akmenis. Mano akis užliejęs vanduo, jo patekę į vieną ausį, joje zvimbia ir siūbčioja, iškraipo balsus. Henris tyčiojasi, visaip pravardžiuoja Dinį; šaižiai šaukia Beta: *Liaukis! Eik iš čia! Henri, gana!* Henris sako: *Valkata! Šiukšlė! Purvinas čigonas! Vagis! Bailys!* Su kiekvienu žodžiu jis metė akmenį, pirma prisitraukęs prie peties, kaip mokykloje mokomi mėtyti berniukai, o mergaitės nemokomos. Taip galima mesti kriketo kamuolį iš už aikštelės ribų ir vis tiek pataikyti. Prisimenu, kaip Dinis riktelėjo, kai akmuo jam pataikė, susiėmė už peties, raukėsi. *Aš prisimenu, kas įvyko!* Ir prisimenu Betą, stovinčią tarpduryje, ir kaip mus vejasi jos balsas, matau siaubą jos veide. *Ne!*

– Turiu eiti, – šnibždu, šiaip taip atsistoju.

– Erika, palauk...

– Ne! Turiu eiti!

Mane pykina. Kažko per daug manyje, kažką reikia išmesti. Skubu į dvaro namą, kojos pinasi. Nešildomame apatinio aukšto tualete, kur šaltas unitazas gelia šlaunis, aš susmunku ir subloguoju. Nors graužia gerklę ir visur dvokia, kažkodėl pasijuntu geriau. Aš jaučiuosi esanti teisingai nubausta. Jaučiuosi lyg prasidedant atpildui. Dabar žinau, kas kankino Betą visus tuos metus. Dabar žinau, kodėl ji save taip baudė, kodėl siekė tokio atpildo. Prausdamasi veidą prie kriauklės gaudau kvapą, stengiuosi sukaupti jėgų

atsikelti. Mane stingdo baimė – manau, kad žinau, kokio atpildo gali sau siekti Beta.

– Beta! – šaukiu, kosčiu, nes suerzinta gerklė. – Beta, kur tu – aš turiu tau šį tą pasakyti!

Drebančiomis kojomis puldinėju po visus apatinio aukšto kambarius, širdis lakatuoja, svaigsta galva. *Beta!* Mano balsas stiprėja, beveik šaukiu. Minu aukštyn laiptais, pirmiausia bėgu į vonios kambarį, paskui koridoriumi į Betos kambarį. Durys uždarytos, ir aš atidarau mesdamasi į jas. Viduje užuolaidos užtrauktos, tamsu. O tai, ko labiausiai bijojau, ką baiminausi išvysti, yra tiesiai priešais mane. Matau tik tai, vien į tai susitelkiu. *Ne!* Puolu į užtemdytą kambarį. Mano sesuo susirietusi ant grindų, jos veidas nugręžtas į sieną. Jos gležnoje rankoje suspaustos ilgos žirklės, aplinkui tamsus klanas.

– Beta, ne, – šnibždu, mano plaučiuose nebėra oro, nebėra kraujo gyslose.

Puolu ant kelių, kilsteliu ją nuo žemės; ji tokia lengva, menka. Sekundę esu priblokšta skausmo, paskui ji atgręžia veidą, jos akys atmerktos, žvelgia į mane, ir aš garsiai juokiuosi iš palengvėjimo.

– Erika? – jos balsas silpnas.

– Oi, Beta! Ką tu padarei? – Braukiu jai nuo veido plaukus ir tada suprantu. Ji nusikirpo juos, visai. Tas tamsus klanas ant grindų – jos nukirpti ilgi plaukai. Be jų ji atrodo kaip maža mergaitė, tokia pažeidžiama. – Tavo plaukai! – Aš verkiu, paskui juokiuosi ir bučiuoju jos veidą.

Ji nesusipjausčiusi, nekraujuoja.

– Negalėjau to padaryti. Norėjau, bet... Edis...

– Tu *nenorėjai* to padaryti! Tu *nenori* to daryti! Aš žinau, kad ne, tikrai, – sakau jai.

Prisitraukiu ją arčiau, švelniai sūpuoju glėbyje.

– Norėjau! Aš norėjau! – verkia ji iš pykčio, ir manau, kad atsitrauktų nuo manęs, jei tik turėtų jėgų. – *Kodėl* tu privertei jį pasakyti? Kodėl *nepaklausei* manęs?

– Todėl, kad taip reikėjo. Taip ir įvyko. Bet paklausyk manęs – Beta, ar klausaisi? Tai svarbu. – Aš pakeliu akis, sugaunu savo atspindį veidrodyje virš tualetinio stalelio. Atrodau pilka kaip vaiduoklis. Bet akyse matau tai, ką noriu išsakyti, – tiesą. Giliai įkvepiu. – Beta, Henris gyvas. *Haris* yra Henris! Tai tiesa! Dinis man viską papasakojo... jis nemirė. Jie nuvežė jį pas savo draugę, kad suteiktų pirmąją pagalbą, tada metų metus vežiojosi po savo stovyklas. Štai kodėl niekas iš ieškojusių jo taip ir nerado.

– *Ką?* – šnibžda Beta, ji žiūri į mane, kaip žiūrėtų į gyvatę, laukdama antro kirčio.

– Haris – tas pats Haris, su kuriuo žaisdamas tavo sūnus ką tik praleido Kalėdų atostogas, yra *mūsų pusbrolis Henris.*

O, kaip noriu padaryti ją laisvą, noriu sugrąžinti jai sveikatą! Tyloje girdžiu ją kvėpuojant, virpant iškvepiamą orą.

– Tai netiesa, – šnibžda ji.

– Tai tiesa, Beta. Tiesa. Aš tuo tikiu. Dinis niekam nesakė, kas įvyko, tad Mikis manė, kad tai padarė *Dinis,* o jie nenorėjo, kad jį atimtų...

– Ne, ne, ne! Visa tai netiesa! Aš nužudžiau jį! Aš *nužudžiau* jį, Rika. – Jos balsas virsta rauda, žodžiai trūkinėja. – Aš jį nužudžiau, – dabar tai ištaria ramiau, tartum beveik patenkinta, kad pasakė tuos žodžius.

– Ne, tu nenužudei, – tvirtinu aš.

– Bet... aš mečiau tą akmenį... jis buvo per didelis! O kad būčiau jo nemetusi! Net Henris tokio didelio būtų nemetęs. Bet aš buvau taip užpykusi! Taip pykau ir norėjau jį *nutildyti*! Akmuo krito iš aukštai, – šnibžda ji.

Dabar jau viską regiu. Pagaliau, pagaliau. Kaip viskas buvo. Mergaitės nemokomos deramai mesti. Beta puolė visu kūnu priekin, per greit paleido akmenį iš rankos, išmetė per aukštai. Jo nė nebematėm spindinčiame vasaros danguje. Henris jau juokėsi iš jos, iš nevykusio jos metimo. Jis jau juokėsi, o akmuo nukrito ir trenkė jam į galvą su tokiu negeru garsu. Stipriu ir negeru. Mes visi iš karto supratom, koks tas garsas negeras, nors niekada tokio nebuvom girdėję. Prakirto odą, atsimušė į kaulą. Nuo to garso ką tik ir buvau sublogavusi. Tartum būčiau jį išgirdusi pirmą kartą ir tik dabar pripažinusi negeru. O paskui tas kraujas ir sustiklėjęs Henrio žvilgsnis, mano kepurnėjimasis iš vandens ir mūsų bėgimas. Dabar viską prisiminiau. Pagaliau.

– Aš jo nenužudžiau? – galiausiai sušnibžda Beta, jos akys gręžia man veidą, siekia ištraukti iš manęs tiesą.

Aš purtau galvą, šypsausi jai.

– Ne. Tu jo nenužudei.

Matau, kaip į jos veidą smelkiasi palengvėjimas, lėtai, labai lėtai, tartum ji dar nedrįstų tuo patikėti. Tvirtai ją laikau, jaučiu, kaip ji pravirksta.

Paskui vėl einu į stovyklą. Ankstyvą popietę pro rūką šviečia saulė. Kai pasirodo pirmosios dangaus prošvaistės – permatomos, akinančios skiautelės, – kyla ir išsilieja kažkoks jausmas. Pasilieka dar vienas neutralus jausmas, kuris gali tapti bet koks. Gali tapti džiaugsmu. Galbūt. Atsisėdu šalia Hario ant jo namelio laiptų. Klausiu, ką jis daro, – jis neatsako, bet parodo atgniaužęs delnus. Vienoje rankoje mažytis lenktinis peiliukas, kitoje – pusė ritinėlio medžio žievės, o joje išraižyti raštai, susiduriančios, vienos ant kitų užeinančios geometrinės figūros. Haris man dabar atrodo tikras stebuklas. Mė-

ginu paimti už rankos, bet jis pasitraukia, nenori, kad liesčiau. Aš jo nespaudžiu. Tai stebuklas – Henris išaugęs į šią švelnią būtybę. Ar jam pakenkė, gal teisingiau sakyti – kažką iš jo išmušė tas Betos smūgis? Pagiežą? Vaikišką pasipūtimą, agresyvumą? Visus niekšiškus polinkius, visą iš Mereditos gautą palikimą, visą neapykantą, kurios jį mokė. Jis kaip švariai nuvalyta grifelinė lentelė.

Leidžiu jam darbuotis toliau, bet surišu veltines kaseles į mazgą ant pakaušio, kad galėčiau matyti jo veidą. Sėdim, jis drožinėja, o aš stebiu jo veidą. Ir pamažu atsiskleidžia pažįstami bruožai. Kai kurie tokie pat, kokius prisimenu. Vienur kitur yra panašumo į Kalkotus – nosis, visų mūsų nosys tokios pat, siauros tarpuakyje. Melsvai pilkas jo rainelių atspalvis. Regis, jis nepyksta, kad į jį žiūriu. Tartum to nė nepastebi.

– Manau, jis tave atpažino, – ramiai sako Dinis, priėjęs ir sustojęs priešais mus. Jo rankos nuleistos prie šonų, kumščiai sugniaužti, tartum būtų kažkam pasirengęs. Pasirengęs reaguoti. – Tą pirmą kartą, kai sutikai jį miške ir jis tave sustabdė praeinančią. Manau, tada tave atpažino.

Žvelgiu į Dinį, bet dar negaliu su juo kalbėtis. Dar ne. Jo dilbių sausgyslės išsišovusios, po oda įtempti raumenys – taip stipriai jis gniaužia kumščius. Jis sakė tiesą. Viskas pasikeitė. Kitoje laukymės pusėje pasirodo Patrikas ir rimtai man linkteli.

Temstant einu atsivesti Betos. Ji pragulėjo ištisas valandas. Pratinosi prie naujos žinios. Pasakau jai, kas laukia apačioje, ir ji sutinka pasimatyti. Rimta ir apimta baimės, lyg eitų į kartuves. Jos tiesiai nukirpti plaukai nei šiaip, nei taip styro, veidas sustingęs, nenatūraliai ramus. Jai turbūt reikia didelės valios, kad išliktų tokia rami. Virtuvėje dega šviesos. Dinis ir Henris, susėdę priešais vienas kitą prie stalo, žaidžia vaikišką kortų žaidimą ir geria arbatą, tartum pasaulis nebūtų kaip šlapias šuo įsirėžęs ir nusipurtęs visko,

kuo buvo pagrįstas mūsų gyvenimas. Kai mes įeinam, Dinis pakelia akis, tačiau Beta žvelgia tik į Henrį. Ji atsisėda tolėliau, saugiu atstumu, ir įsmeigia į jį akis. Aš stebiu ir laukiu. Henris negrabiai maišo kortas, kelios nukrinta ant stalo, ir jas po vieną sukaišioja į malką.

– Ar jis mane pažįsta? – šnibžda Beta, jos balselis toks plonas, toks netvirtas, vos nenutrūksta.

Aš atsisėdu šalia, ištiesiu rankas ją apkabinti.

Dinis trukteli pečiais.

– Iš tiesų nėra kaip sužinoti. Atrodo, jam... jauku šalia jūsų. Paprastai prireikia laiko, kad jis pajustų prielankumą svetimiems, tad...

– Maniau, kad nužudžiau jį. Visą tą laiką maniau, kad nužudžiau jį...

– Taip ir padarei, – tiesiai sako Dinis. Beta sukrėsta, jos burna prasiveria. – Tu parmušei jį ir palikai veidu žemyn vandenyje...

– Dini! Nereikia... – mėginu jį nutildyti.

– Jei nebūčiau jo ištraukęs, jis *būtų* miręs. Todėl bent jau prisimink šitai, prieš imdama smerkti už tai, ką padariau aš, ką padarė mano šeima...

– Niekas nieko nesmerkia! Mes buvom tik vaikai... mes nesusigaudėm, ką daryti. Ir tikrai, visa laimė, kad tu taip greit susigriebei, – sakau aš.

– Kažin ar tai galima vadinti laime.

– Na, tada vadink, kaip nori.

Dinis įkvepia oro, primerkęs akis žvelgia į mane, o Beta pravirksta. Tai ne tylios savigailos ašaros. Nemalonus garsus kūkčiojimas iš jos plyštančios širdies. Jos burna – gili raudona ertmė. Duslios aimanos, kylančios iš vidinės tamsos, beveik apčiuopiamos, jų kraupu klausytis.

Sėdžiu ją apkabinusi, tartum galėčiau sutūrėti, kad nesubyrėtų. Dinis nueina prie lango, atsiremia kakta į stiklą, regis, jis nenori nieko daugiau, tik ištrūkti iš šios vietos. Aš prispaudžiu skruostą Betai prie nugaros, jaučiu, kaip man persiduoda jos trukčiojimas. Henris sudeda kortas ant stalo tvarkingomis krūvelėmis pagal rūšis. Negaliu nė pradėti aiškintis, ką jaučiu Diniui dėl tos jo saugomos paslapties. Henris buvo slapstomas Anglijos labirinte – pakelės automobilių aikštelėse, gatvelėse tarp žaliuojančių gyvatvorių, furgonuose, prikabinamuose automobiliniuose nameliuose, dengtuose vežimuose ir sunkvežimiuose; tik per žingsnelį į šoną, bet neįmanomai toli nuo ieškančių jo kiekvienuose švarių tvarkingų kaimų namuose. Man to per daug. Negaliu aiškiai suvokti.

Kiek vėliau išsiskiriame, palydime kiekvienas savo globotinį į lovą. Dinis išeina į nakties tamsą su Henriu, aš užlipu laiptais su Beta. Ji išsiverkė ir dabar nurimusi. Manau, kad ji viską pertvarko savo galvoje, o tam reikia laiko. Viliuosi, tik to jai reikia. Jos veidas atrodo it be odos. Ne šiaip raudonas kaip pratrintas. Be odos, tartum ką tik nulipdytas, tartum jį dar reikėtų galutinai suformuoti, įspausti gyvenimo žymes. Vaikiškai gležnas. Viliuosi pamatyti ką nors iš jo ištrinta, kiek nors jos uždarumo, slapumo ir baimės. Tam dar neatėjo laikas. Užkloju antklode ją iki smakro, kaip užklotų mama, ir ji kiek pašaipiai šypsosi.

– Erika, – sako ir tyliai atsidūsta. – Kiek laiko tu įsimylėjusi Dinį?

– Ką?

Trukteliu petį, kad nereikėtų atsakyti, ir staiga suvokiu – esu perėmusi tą judesį iš jo.

– Nesigink. Tai iš visko matyti.

– Tau reikia miegoti. Buvo sunki diena.

– Ar seniai? – neatstoja Beta, kai traukiuosi, sugriebia mane už rankos.

Žvelgiu į ją. Tokioje šviesoje jos akys neįskaitomos. Negaliu meluoti, bet negaliu ir pasakyti.

– Nežinau, – trumpai tarsteliu. – Nežinau, kad esu jį įsimylėjusi.

Sukaustyta einu prie durų, jaučiu, kaip mane išduoda visas kūnas, menkiausias judesys.

– Erika!

– Ko?

– Aš... džiaugiausi, kai tu sakei, kad neprisimeni, kas nutiko. Nenorėjau, kad prisimintum. Tu buvai tokia maža...

– Ne tokia ir maža.

– Dar maža. Tavo kaltės ten nėra, tikiuosi, tai žinai. Aišku, žinai. Nenorėjau, kad prisimintum, nes man buvo taip gėda. Ne dėl to, kad mečiau į jį akmenį, o dėl to, kad pabėgau. Palikau jį ten, nieko nepasakiau mamai ir tėčiui. Nežinau kodėl. Nežinau, kodėl taip elgiausi! Niekad nežinojau!

– Tai nebuvo...

– Tai buvo toks dalykas, dėl kurio reikėjo nuspręsti akimirksniu. Štai kaip ėmiau manyti, kai dariausi vyresnė. Nuspręsti akimirksniu ir, kai jau nusprendei, nebeapsigalvoti. Ar reikia susitaikyti su klaida, net ir tokia siaubinga, ar bėgti nuo jos? Aš pabėgau. Aš susimoviau.

– Tu nesusimovei, Beta.

– Susimoviau. Tu darydavai tik tai, ką ir aš. Buvau vedlė, vyriausia. Jei būčiau tiesiai prisipažinusi, jis galėjo gyventi.

– Jis ir gyvena!

– Jis būtų galėjęs gyventi *normaliai*! Nebūtų taip nukentėjęs.

– Beta, nėra prasmės taip galvoti. Jis gyvena. Dabar nieko nebeįmanoma pakeisti. Liaukis save kankinusi. Tu buvai dar vaikas.

– Kai pagalvoju apie Merę ir Klifordą...

Jai akis vėl užtemdo ašaros, išsilieja. Negaliu sugalvoti, ką į tai atsakyti. Klifordas ir Merė. Jų gyvenimas visiškai sugriautas, ne taip kaip mūsų. Mintys apie juos it švinas prislegia man širdį.

Nubundu viską gaubiančioje tamsoje prieš saulėtekį ir tylutėliai nulipu į virtuvę. Keista būsena, kartu jaučiuosi ir išsekusi, ir įsiaudrinusi. Išsiverdu kavos, stiprios, geriu per karštą. Šaltos grindys stingdo kojas, apmautas vien puskojinėmis. Mikrobangės laikrodėlis rodo pusę aštuonių. Namuose tylu, tik kažkas spragsi šildymo sistemoje, pralaiminčioje kovą su šalčiu. Atsinešu vakarykštį laikraštį, bukai į jį spoksau, bet nė kryžiažodžio neįveikiu. Kofeinas išbudina smegenis, bet galvoti nepadeda. Kaip galim nepasakyti Henrio tėvams, kad jis gyvas? Kaip galim? Negalima nesakyti. Bet tada jie norės sužinoti, kas nutiko. Net rami, taiki Merė, taip palūžusi, norės žinoti, kas nutiko. O Klifordas norės teisingumo. Teisingumo, koks bus jo požiūriu. Norės apkaltinti Dinsdeilius vaiko pagrobimu, medicininės pagalbos nesuteikimu. Tikriausiai norės iškelti kaltinimus ir mudviem su Beta, nors tai padaryti bus kebliau. Gal už sunkų kūno sužalojimą? Trukdymą nagrinėti bylą. Neturiu supratimo, kuo galima kaltinti vaikus. Bet aiškiai įsivaizduoju mus tris, pakliuvusius jam į nagus, – jis mus purto ir purto. Tad kaip galime jiems pasakyti?

Dangus už lango lėtai švinta. Dešimtą valandą jau apsirengusi kelionei pasirodo Beta. Ji sustoja tarpduryje su rankine ant peties.

– Kaip laikaisi? – klausiu jos.

– Aš... gerai. Man reikia važiuoti. Maksvelas rytoj po priešpiečių atveš Edį, o mano niekas neparuošta, ir... ir man reikia į kirpyklą dar prieš jam atvažiuojant. Pabus pas mane, kol trečiadienį reikės grįžti į mokyklą.

– A, tikrai. Aš maniau... maniau... mes apie tai pasikalbėsim? Apie Henrį? – klausiu.

Ji purto galvą.

– Dar nesu pasirengusi apie tai kalbėtis. Dar ne. Nors jaučiuosi geriau.

– Gerai, gerai. Aš džiaugiuosi, Beta. Tikrai džiaugiuosi. Nieko daugiau nenoriu, tik kad tu galėtum visa tai palikti praeityje.

– Ir aš noriu to paties.

Jos balsas nebe toks prislėgtas, beveik linksmas; ji šypsosi jau beišeinanti, ima lagaminą.

– Tiktai... nežinau, ką turėtume daryti dėl Klifordo ir Merės. Ar turėtume jiems pasakyti... – Betos veidas apsiniaukia. Manau, jos minčių eiga tokia pat kaip mano, tik aš galvoju jau kelias valandas ilgiau. Ji skubiai nervingai apsilaižo lūpas. – Dabar jau tikrai turiu eiti. Bet, atvirai kalbant, Rika, nemanau, kad turėčiau sakyti savo nuomonę, ką daryti toliau. Aš neturiu teisės. Aš nenoriu turėti tos teisės. Jau gana to, ką jam padariau. Jiems padariau. Nemanau, kad sugalvočiau ką nors tinkama.

Jos veidu vėl nuslenka šešėliai.

– Nesirūpink dėl to, Beta. Aš tai sutvarkysiu, – sakau, lyg būčiau dėl to užtikrinta.

Jos šypsena skaidri ir nuostabi tartum nauji drugelio sparnai; ji prieina prie manęs apsikabinti.

– Ačiū, Erika. Aš tiek daug tau skolinga, – sako ji.

– Nieko tu man neskolinga, – purtau galvą. – Tu mano sesuo.

Ji suspaudžia mane glėbyje su visa jėga, kokią gali turėti gluosnio šakelė.

Mums lipant į automobilį iš lygaus pilko dangaus ima kristi šlapdriba, o vos man įjungus variklį iš už medžių pasirodo Dinis, beldžia į langą.

– Tikėjausi suspėti. Taip ir maniau, kad šįryt išvažiuosi, – sako jis Betai.

Priekaištas jo balse vos justi, bet to užtenka, ir Beta suraukia antakius.

– Beta turi spėti į traukinį, – sakau.

Dinis žvilgteli į mane ir linkteli galvą.

– Klausyk, Beta, aš tik norėjau pasakyti... aš tik... vakar vakare, kai pasakiau, kad tu jį nužudei, neturėjau omenyje, kad... tu padarei tai tyčia ar panašiai, – sako jis. – Klausdavau savo tėvų, kodėl Henris toks bjaurus. Kodėl jis toks mušeika, pagiežingas, toks apgailėtinas nevykėlis... Jie man kartodavo, kad vaikai taip elgiasi tada, kai yra nelaimingi. Dėl kažkokių priežasčių jie būna kupini baimės ir pykčio ir išlieja jį ant kitų žmonių. Aišku, jais netikėjau. Maniau, jis tiesiog apsigimęs piktavalis, bet dabar tikiu. Ir tai tiesa. Tada Henris nebuvo laimingas, na, o dabar jis laimingas. Nepažįstu už jį laimingesnio žmogaus. Aš tik... aš tik pamaniau, kad jums reikėtų apie tai pagalvoti, – Dinis nuryja seiles, linkteli mums ir pasitraukia nuo automobilio.

– Ačiū tau, – sako Beta. Ji dar negali žiūrėti jam į akis, bet stengiasi. – Ačiū už tai, ką padarei. Už tai, kad niekam nepasakei.

– Niekad nepadaryčiau ko nors, kas pakenktų tau, Beta, – švelniai sako jis. Mano krumpliai pabalę – taip spaudžiu vairą. Beta linksi, jos akys nuleistos. – Ar čia dar kada nors grįši? – klausia jis.

– Galbūt. Manau, taip. Kada nors, – atsako ji.

– Tada vėl pasimatysim čia, Beta, – sako Dinis liūdnai šypsodamasis.

– Sudie, Dini, – sako ji ramiai.

Dinis pliaukšteli delnu per automobilio stogą, ir aš klusniai pajudu iš vietos. Užpakalinio vaizdo veidrodėlyje matau jį tebesto-

vintį – rankos kišenėse, tamsios akys tamsiame veide. Jis stovi, kol mes išnykstam iš akių.

Šiandien šeštadienis, sausio trečia. Dauguma žmonių pirmadienį jau grįš į darbą. Paskambinsiu Kalkotų šeimos advokatui ponui Dolišui iš Molboro, pasakysiu, kad gali paskelbti: Stortono dvaras parduodamas. Turiu šį tą nuspręsti, kai jau vėl galiu eiti į priekį. Nieko nebestinga, nėra jokių spragų, jokių dingsčių vilkinti. Po namus vaikštau tyloje. Nenoriu nei radijo, nei televizoriaus. Net neniūniuoju, stengiuosi nebildėti, žengiu atsargiai. Noriu girdėti aiškias kaip varpelio skambesys mintis galvoje. Galiu viską palikti – didžiulę Kalėdų eglę ir bugienio šakeles, kurias nudažiau auksiniais dažais. Jie galės čia būti, rinks dulkes ir voratinklius, kol aukciono rengėjas išveš visus geresnius daiktus, o kiti vyrai – viską, kas liks. Mūsų šių keistų, esant netikrumo būsenai, praleistų Kalėdų liekanas. Bet negaliu pakelti minties, kad mūsų gyvenimo skutai būtų palikti kaip Mereditos obuolio graužtukas svetainės šiukšlių dėžėje. Išmestas ir atstumiantis.

Užsiimti kuo nors visada gerai. Tai sutramdo mano mintis, kad visai manęs neužvaldytų. Pasiliksiu tik tris daiktus: Karolinos rašymo priemonių reikmeninę su laiškais, Niujorke darytą nuotrauką ir Purienos kramtuką. Visa kita galima palikti. Nukabinu nuo eglės žaisliukus ir girliandas, surenku iš šaldytuvo ir podėlio šventinių valgių likučius, išbarstau ant vejos tai, kas galėtų patikti paukščiams ar lapėms. Indų plovyklos stalčiuje randu reples, užlipu laiptais, kur prie turėklų pritaisyta eglė, ir nugnybiu vielą. *Saugokitės, virsta medis!* – šaukiu tuščiame hole.

Eglė iš lėto pasvyra, paskui šlepteli ant grindų kaip senas šuo. Tylus, duslus trakštelėjimas man byloja, kad suradau ne visus stik-

linius burbulus. Nuo šakų byra sausi spygliai, užkloja akmens plyteles. Atsidususi atsinešu šepetį ir šiukšlių semtuvėlį, imu šluoti grindis. Negaliu susilaikyti nekūrusi mintyse gyvenimo su Diniu, įsivaizduoju, kad pasilieku su juo. Miegu ant siauro gulto jo greitosios pagalbos automobilio užpakalinėje dalyje, verdu pusryčius ant tos viryklėlės, galbūt dirbu vis kitame mieste. Trumpalaikės sutartys, nepadengiamos gydymo išlaidos. Mokytojavimas. Tartum kas norėtų samdyti pavaduojančią mokytoją be nuolatinės gyvenamosios vietos. Miegu prisiglaudusi kiekvieną naktį, girdžiu jo širdies plakimą, nubundu jam prisilietus.

Kažkas beldžia, ir iš svajonių staiga pažadina Dinio balsas.

– Netinkamu laiku atėjau? – iš už priekinių durų pasirodo jo galva.

– Ne, labai tinkamu, tikrai. Gali padėti man ištempti tą medį, – šypsausi, paskui raukydamasi stojuosi. – Per ilgai klūpojau. Ir ne dėl geriausios priežasties, – sakau jam.

– Ir kokia gi geriausia priežastis klūpoti? – klausia Dinis, jo šelmiškas šypsnys sušildo mane.

– Na, savaime aišku, malda, – sakau kuo nuoširdžiausiai, ir jis kikena. Paduoda man voką.

– Štai. Atvirukas iš Hani. Už tavo pagalbą tą naktį ir už gėles.

Jis išsiima iš kišenės gumytę, sukanda ją dantimis, kol susiima plaukus, nusibraukia nuo veido.

– Oi, nereikėjo.

– Na, kai tu anądien išvažiavai iš mūsų mamos namų, ji susigriebė, kad iš tiesų tau nepadėkojo. Bet dabar, kai hormonai rimsta, manau, ji jau supranta, kokia begėdė buvo kelias pastarąsias savaites.

– Manau, kad tai pateisinama. Jai buvo nelengvas metas.

– Pati kalta, kad buvo nelengva. Bet dabar, regis, viskas klostosi sėkmingai.

– Nagi – čiupk už šakos.

Plačiai atidarau priekines duris, ir mudu, suėmę už apatinių šakų, tempiam eglę per grindis. Ji palieka paskui save žalią pėdsaką.

– Gal nereikėjo šluoti, kol neištempėm eglės? – sako pastabą Dinis.

– Galbūt, – sutinku.

Medį paliekam ant įvažiavimo keliuko, nusibraukiam spyglius nuo delnų. Viskas čia peršlapę, varva, linksta nuo vandens svorio. Medžių kamienai su tamsiais ruožais tartum išmušti prakaito. Sode klega kovai. Jų skleidžiami garsai atsimuša į namą, vėl sugrįžta kaip metalinis aidas; man regis, jaučiu, kaip tie paukščiai stebi mus mažomis tartum metaliniai karoliukai akutėmis. Mano širdis už viską greičiausia per mylių mylias aplinkui. Neramios ir mintys. Žvelgiu į Dinį, staiga susidroviu. Negaliu įvardyti to, kas yra tarp mudviejų, ne visai suprantu tą būseną.

– Ateik šįvakar pietų, – kviečiu.

– Gerai, ačiū, – atsako jis.

*

Paruošiau valgių iš to, kas buvo likę podėlyje, šaldytuve, šaldiklyje. Jau paskutinis kartas. Kas liks, išmesiu. Pasenusio saldaus padažo miltelių skardines; šunų sausainius; sirupo stiklainius aprūdijusiais dangteliais; pakelius su gatavu bešameliu. Namas liks tuščias, negyvenamas, iš namų virs nekilnojamuoju turtu. Jau bet kurią dieną. Sakiau, kad, jei nori, jis gali atsivesti Harį. Man tai atrodė derama. Jaučiu privalanti prisiimti dalį jo priežiūros, išlaikymo. Bet Dinis tai nujautė ir jam nepatiko – jis ateina septintą, vienas. Medžiuose jam iš paskos ūkauja liepsnotoji pelėda, skelbia kaip šauklys, kad

jis ateina. Ramus vakaras, šaltas ir drėgnas kaip akmenukas upės pakrantėje.

– Beta išvažiuodama atrodė geriau, – sakau atkimšusi butelį vyno ir pildama į dvi dideles taures. – Ačiū, kad jai pasakei... Kad Henris laimingas.

– Tai tiesa, – sako Dinis, gurkšteli, ir vynas sudrėkina jo apatinę lūpą, palieka raudonus lašelius.

Visą laiką jis žinojo. Visą tą laiką, visus tuos metus. Bet negali žinoti, kaip aš jaučiuosi dabar, – kai pažvelgusi žemyn matau, kad vis dėlto vaikščiojau netvirta žeme.

– Kas čia per patiekalas? – klausia jis vartydamas maistą šakute.

– Provanso vištiena. O šitie yra virtinukai su sūriu. Įvairių pupų ir konservuotų špinatų mišrainė. O ką? Ar kas negerai?

– Ne, nieko, – šypsosi jis ir ryžtingai ima valgyti.

Paragauju virtinukų. Jie tartum iš plastilino.

– Siaubas. Atleisk, nekokia esu virėja, – sakau.

– Vištiena nebloga, – diplomatiškai sako Dinis.

Mes taip nepratę prie to. Sėdėti kartu prie stalo ir valgyti. Šnekučiuotis. Įsivaizduoju, kad mudu kartu, kad tai naujas gyvenimas. Tvyro tyla.

– Mama man sakė, kad tada tu buvai įsimylėjęs Betą. Ar dėl to niekam nepasakojai, kas iš tikrųjų įvyko? Kad apsaugotum Betą?

Dinis lėtai kramto, nuryja.

– Erika, mums buvo *dvylika metų*. Bet aš nenorėjau jos įskųsti.

– Ar ją dar myli? – klausiu ne iš smalsumo, man reikia žinoti.

– Ji jau nebe tas pats žmogus.

Dinis nuleidžia akis, suraukia antakius.

– O aš? Aš tokia pat?

– Beveik, – šypsosi Dinis. – Atkakli kaip visada.

– Aš nenoriu tokia būti, – sakau. – Tik noriu daryti viską teisingai. Aš tik noriu... aš noriu, kad viskas būtų gerai.

– Visada to norėjai. Bet gyvenimas ne toks paprastas.

– Taip.

– Ar grįši į Londoną?

– Nemanau. Ne, negrįšiu. Nežinau, kur dėsiuos.

Tai sakydama žvelgiu į jį ir negaliu nuslėpti klausimo savo akyse. Jis pažvelgia įdėmiai, bet neatsako.

– Su Klifordu bus bėdos, – po kiek laiko sakau. – Jeigu jiems pasakysim. Žinau, kad bus. Bet kaip man susitaikyti su savimi, kai viską žinau ir leidžiu jam ir Merei galvoti, kad Henrio nebėra gyvo, – sakau.

– Jie jo nebeatpažintų, Erika, – rimtai atsako Dinis. – Jis jau nebe jų sūnus.

– Aišku, kad jis jų sūnus. Kas gi daugiau?

– Jis taip ilgai buvo su manimi. Aš su juo užaugau. Mačiau, kaip keičiuosi... bet Haris buvo vis toks pat. Tartum būtų sustingęs laike tą dieną, kai jam pataikė akmuo. Jis man kaip brolis. Dabar jis dalis *mano* šeimos.

– Mes visi iš tos pačios šeimos, – prisimeni? Regis, daug kas mus sieja. Jie galėtų tau padėti juo rūpintis... arba aš galėčiau. Padėti išlaikyti jį... finansiškai ar... Jis jų *sūnus*, Dini. Ir jis nemirė!

– Bet juk mirė. Jų sūnus mirė. Haris nėra Henris. Jie atimtų iš jo viską, kas jam pažįstama.

– Jie turi teisę sužinoti apie jį, – purtau galvą, negaliu leisti tokios apgavystės.

– Tai ką – ar tu įsivaizduoji Harį gyvenantį su jais, varžomą visiems įprasto gyvenimo, ar kokioje nors įstaigoje, kur tėvai galėtų lankyti jį kada panorėję, o visą kitą laiką jis drybsotų priešais televizorių?

– Taip nebūtų!

– Iš kur tu žinai?

– Aš tiesiog... net negaliu įsivaizduoti, kaip jie turėjo jaustis visą tą laiką. – Ilgai patylim. – Aš nieko nespręsiu be tavęs, – sakau jam.

– Jau sakiau, ką manau, – sako Dinis. – Jiems būtų negerai jį dabar pamatyti. O pagalbos mums nereikia.

Jis purto galvą ir atrodo liūdnas. Negaliu pakelti minties, kad liūdinu Dinį. Ištiesiu ranką per stalą, mudu suneriam pirštus.

– Tai, ką padarei dėl mūsų – dėl Betos – šitaip prisiėmei kaltę... yra labai kilnu, Dini. Tu pasielgei labai kilniai, – sakau ramiai. – Ačiū tau.

– Pasiliksi? – klausiu vėlų vakarą.

Jis neatsako, tik atsistoja, laukia, kur jį vesiu. Į Mereditos kambarį jo nesivesiu. Pasirenku svečių kambarį viršutiniame aukšte, mansardoje, kur patalai šalti, ilgai nešildyti kūnų, o grindų lentos braška, kai per jas žengiam. Tyla ir mus nutildo, o kai nusirengiam, naktis už pliko lango nudažo mus sidabriškai pilkai. Man šiurpsta oda, kur jis prisiliečia, pasišiaušia plaukeliai. Jis toks tamsus šioje vienspalvėje šviesoje, jo veidas – juodas neįžvelgiamas šešėlis. Bučiuoju jo lūpas, spaudžiu savo lūpas prie jo, gerte geriu jį. Nenoriu, kad tarp mudviejų liktų tarpų, noriu liestis prie jo visu kūnu. Noriu apsivyti jį kaip gebenė, kaip virvė, suraišioti mus draugėn. Jis neturi nei tatuiruočių, nei ko nors įverta, nei randų. Jis vientisas, tobulas. Jo delnai man ant nugaros šiurkštūs. Ranka perbraukia man per plaukus, atlošia mano galvą.

Užsimerkiu ir tiriu jį kūnu – kiekvieną jo rankų judesį, šiltai pūsčiojantį kvėpavimą, jo svorį, kai jis ant manęs. Patraukiu jo alkūnes, noriu, kad mane visą apglėbtų, stipriai suspaustų. Jau neliko

jo atsargumo, jis nedvejoja, negalvoja. Kitaip susiraukia antakiai, kai pakiša rankas man po šlaunimis, kilsteli mane, stipriai stumiasi. Noriu, kad tai būtų įrašyta mano atmintyje, kad visada išlaikyčiau jį šiame kambaryje; išlaikyčiau jo skonį ant savo liežuvio, kad tęstųsi ir tęstųsi tiksinčios sekundės, niekada nesibaigtų. Sūrus prakaitas ant jo viršutinės lūpos, alsiai šnibždami žodžiai į mano plaukus. Aš nenoriu nieko kita.

– Galėčiau pasilikti su tavimi, – sakau vėliau. Aš užsimerkusi, patikli. – Galėčiau pasilikti ir padėti tau rūpintis Hariu. Galiu kur nors gauti darbo. Tau nebereikėtų jo išlaikyti vienam. Aš galėčiau prisidėti. Galėčiau likti su tavimi.

– Ir nuolat keliauti, gyventi, kaip mes gyvenam?

– Na, kodėl ne? Dabar aš, šiaip ar taip, esu benamė.

– Tu anaiptol ne benamė. Pati nežinai, ką kalbi.

Jo pirštai apėmę mano petį, jie dar atsiduoda mano kvapu. Remiuosi į jį. Jo oda karšta ir sausa man po skruostu.

– Aš žinau. Grįžti į Londoną nenoriu, o čia likti negaliu. Aš tavo žinioje, – sakau ir imu kikenti taip kvailai pasakiusi. Bet Dinis nesijuokia. Jo kūnas įsitempia, ir aš imu nerimauti. – Nenorėjau pasakyti, kad... Aš nemėginu savęs tau primesti ar panašiai, – skubiai priduriu.

Kad ir kaip įsitvėrusi laikyčiau, nesulaikyčiau jo, jei norėtų išeiti. Jis atsidūsta, pakreipia galvą ir įspaudžia bučinį man į plaukus.

– Ne taip jau blogai būtų, jei man save primestumei, Maže, – šypsosi jis. – Dabar jau miegokim. Galėsim viską išspręsti rytoj.

Jis tai taria taip švelniai, taip tyliai, kad išsiaiškinu žodžius tik iš aidėjimo krūtinėje man po ausimi. Žodžiai tvirti ir ryžtingi. Nemiegu tol, kol jo kvėpavimas darosi gilesnis, vienodesnis, sulėtėja. Tada ir aš užmiegu.

Nubundu viena. Dangus žemas, matinis, šaltas, pro medžius matyti smulki dulksna. Ant plikos šakos prie lango nutupia kovas,

jo plunksnos pašiauštos prieš vėją. Staiga pasiilgstu vasaros. Šilumos, sausos žemės ir dangaus platybių. Perbraukiu ranka tą pusę lovos, kur buvo Dinis, kai užmigau. Paklodės nešiltos. Nėra įdubos pagalvėje, jo galvos priminimo. Galėjau įsivaizduoti, kad jis buvo čia su manimi, bet tai buvo ne vaizduotė. Ne. Nepulsiu žemyn laiptais, nepanikuosiu. Apsirengsiu, pavalgysiu pusryčius – javainių su likusiu pienu. Šiandien turėsiu arba nusipirkti maisto, arba išvažiuoti. Spėlioju, kaip bus.

Slidinėdama einu per pažliugusią veją, guminiai sušlapę blizga, aplimpa nukritusiais lapais. Šiandien mano galva aiški, esu nusiteikusi ryžtingai. Ko gero, dar negalima taip sakyti, kol nesu padariusi sprendimų, kuriuos reikia padaryti, bet gal jau esu tam pasirengusi, gal dėl to taip ir jaučiuosi. Nešu dėžutę daiktų Hariui. Aptikau juos stalčiuose rūsyje ir atidėjau išmesti, paskui supratau, kad jam gali patikti. Sugedęs „Sony" radijo imtuvėlis, keli seni žibintuvėliai, baterijos, lemputės ir smulkūs nežinia kokios kilmės metaliniai daikčiukai. Jie barška kartoninėje dėžutėje man po pažastimi. Nugarą maudžia nuo įtampos atlaikant Dinio svorį, kai jis veržėsi į mane. Suvirpu, saugau šį kūnišką prisiminimą kuo arčiau.

Jau ilgokai stoviu stovyklos laukymės viduryje, nuo lietaus ima težti mano atnešta dėžutė. Čia nebėra nei furgonų, nei šunų, nei dūmų stulpų. Laukymė tuščia, o aš palikta viena aikštelėje, kojų ir ratų ištryptame purve; ir aš jo sutrypta į purvą. Gavau jį, o dabar netekau. Savo tolimo giminaičio, savo vaikystės didvyrio. Savo Dinio. Visiška tyla ir ramybė. Šiandien nėra nė vėjelio dvelksmo. Girdžiu lekiantį kaimo gatvele automobilį, padangos taško balas. Neturiu jo telefono numerio, elektroninio pašto adreso, nė nenumanau, į kurią pusę jis nusidavė. Lėtai sukuosi ratu – gal man kas palikta, gal stovi kas nors už nugaros, laukė manęs.

Palikimas

1911–

Paskutinis vaikas Karolinai gimė tūkstantis devyni šimtai vienuoliktaisiais, Stortono dvarui seniai netekus vilties sulaukti Kalkotų įpėdinio. Buvo dar du nėštumai, su dideliais tarpais, bet Karolinos kūnas atmetė vaikus, ir jie buvo prarasti vos pradėti. Rugpjūtį gimė maža mergytė. Buvo ilga, karšta vasara, tokią buvus niekas negalėjo prisiminti, ir Karolina leipėjo, buvo sutinusi, vilkdama kojas nusigaudavo į sodą ir išsitiesdavo pavėsyje, snūduriuodavo. Karštis buvo toks, kad kartais pusiaumiga įsivaizduodavo – ji vėl Vudvardo apygardoje, sėdi verandoje ir žvelgia į kiemą laukdama, kol parjos namo Korinas, tad, kai prieidavo tarnaitė ar jos vyras, kurį laiką sutrikusi spoksodavo į juos, kol prisimindavo, kas jie tokie ir kur esanti.

Sodai buvo nudegę, parudavę. Rasų kūdroje prigėrė berniukas iš kaimo, Tomis Vestenfelas. Jo kojos buvo įsipainiojusios į dugno žoles, ir einantis iš proto tėvas rado jį po daugelio valandų išbalusį, sustingusį, tartum miegantį, užmerktomis akimis. Ponia Pridi apsirgo grįždama iš mėsininko nešina visa ėriuko koja ir tris dienas pragulėjo lovoje išberta, paraudusia oda. Estelė ir Liza, storulė Kesės pamaina, plūkėsi, kad atidirbtų ir už ją, prakaitu permerktomis uniformomis. Visur tvyrojo perdžiūvusios žemės, prakaito

ir karšto sauso oro kvapas. Akmeninės terasos plokštės degino Karolinai padus net per šlepetes. Henris Kalkotas, jau ėmęs nejaukiai jaustis šalia savo žmonos, pasiliko namie, kol laimingai gimė vaikas, tada išvažiavo iš Viltšyro pas draugus prie jūros Bornmute.

Gimdymas buvo ilgas ir sunkus, ir Karolina į pabaigą ėmė kliedėti. Gydytojas varvino skysčius per vamzdelį, įkištą jai į gerklę, ir ji su siaubu žvelgė į jį gulėdama lovoje, nieko nesuvokdama. Kelias pirmąsias dienas kūdikį prižiūrėjo Liza su Estele, jos dar paeiliui klostė savo ponią šaltomis paklodėmis, kad atvėsintų odą. Karolina pamažu atsigavo, bet kai jai buvo atnešta dukrelė, abejingai pažvelgė į ją, nusigręžė ir atsisakė maitinti. Kaime buvo rasta žindyvė, o Karolina, kol dar nebuvo tikra, kad mergaitė išgyvens, vis nedrįso jos mylėti, bet einant mėnesiams, paskui metams suprato, kad per ilgai atidėliojo. Mergytė atrodė esanti ne jos ir mylėti jos negalėjo. Vaikas buvo pakrikštytas tik po dvejų metų. Estelė, Liza ir žindyvė visą laiką ją vadino Ogasta, bet vieną dieną Karolina šaltai pažvelgė į ją ir pareiškė, kad ji bus pavadinta Meredita – kaip jos senelė.

Meredita buvo vienišas vaikas. Ji neturėjo sesers ar brolio žaisti kartu, o su kaimo vaikais, kuriuos matydavo bėgiojančius po laukus ir gatveles aplinkui dvarą, žaisti buvo draudžiama. Namų ūkis smuko, Barou Stortono kaimas buvo liūdnas ir tykus, nes dauguma jaunų vyrų iškeliavę kariauti ir mirti žemyne. Henris Kalkotas daugiausia gyveno mieste, o jo kortavimas ėdė tiek pinigų, kad kelis tarnus, taip pat Lizą bei indų plovėją teko atleisti, ir ponia Pridi stengėsi tvarkytis namuose turėdama tik vieną pagalbininkę – Estelę. Ponia Pridi buvo gera Mereditai, leisdavo suvalgyti atlikusias kepinių nuopjovas ir laikyti triušį aptvare už virtuvės durų, ir ji sušerdavo jam

morklapius ir apspurusius apatinius salotų lapus. Penkis rytus per savaitę ateidavo mokytoja Mereditos mokyti skaityti ir rašyti, muzikos, rankdarbių ir gražių manierų. Meredita nekentė ir pamokų, ir mokytojos, kai tik galėdavo, sprukdavo į sodą.

Bet motinos Meredita ilgėjosi. Karolina tuo metu jau buvo kaip ne iš šio pasaulio, valandų valandas sėdėdavo apsirengusi balta suknia prie lango arba vejoje, spoksodavo į tolį, matydama ten nežinia ką. Kai Meredita mėgindavo ją apkabinti, valandėlę tai pakęsdavo, paskui blankiai šypsodamasi atkabindavo vaiko rankutes ir išsiblaškiusi liepdavo bėgti sau žaisti. Ponia Pridi nuolat įspėdavo Mereditą nevarginti mamos, ir ši ėmė tuos pamokymus į širdį, baiminosi esanti kažkaip kalta dėl motinos nuolatinės mieguistos būsenos. Taigi ji laikėsi atokiau, manydama, kad tada mama nepavargs, atsikels, šypsosis ir labiau ją mylės. Ji žaisdavo viena, stebėdavo balandžius ant stogų, linksinčius vienas kitam, besimeilinančius. Stebėdavo, kaip varlių kurkulai pamažu užsiaugina uodegėles ir virsta buožgalviais. Stebėdavo, kaip virtuvės katės užniurko nelaimėles peles, paskui sutriauškina greitai, nerūpestingai. Ir dar ji stebėdavo Dinsdeilius laukymėje pro medžius. Stebėdavo, kai tik galėdavo, bet buvo tokia drovi, kad saugodavosi ir jiems nesirodydavo.

Dinsdeiliai turėjo tris vaikus: kūdikėlį, kuris gulėdavo nešioklėje motinai ant nugaros, mergaitę geltonais kaip jos motinos plaukais, keleriais metais vyresnę už Mereditą, ir berniuką – juodbruvą, keistos išvaizdos, jo amžiaus Meredita negalėjo nuspėti; šis visur ėjo kartu su tėčiu ir žaisdavo su sesute, plačiai šypsodavosi ją erzindamas. Jų mama buvo graži, nuolat šypsojosi, juokdavosi iš vaikų kvailiojimo ir glausdavo juos glėbyje. Jų tėtis buvo rimtesnis – Meredita suprato, kad tėčiai tokie ir turi būti, bet ir jis dažnai šypsodavosi, apkabindavo berniuką, o mergytę aukštai iškeldavo ir pasisodindavo raitą ant sprando. Meredita negalėjo

įsivaizduoti, kad jos tėvas taip elgtųsi su ja, – net pagalvojus apie tai pasidarydavo nesmagu. Tad Meredita stebėjo tą šeimą kaip pakerėta – jie visi buvo laimingi ir linksmi, o ji pareidavo po tų slaptų apsilankymų niūri, ašarodavo ir pati nežinojo stebinti juos pavydėdama, trokšdama, kad ir jos mama taip ją glaustų.

Vieną dieną ji padarė klaidą. Motina sėdėjo savo pintoje kėdėje vejoje, šalia ant stalo stovėjo pilnas ąsotėlis limonado, o ištroškusios musės buvo aptūpusios karoliukais siuvinėtą nėrinių apdangalą. Meredita išniro iš miško ir išsigando ją ten išvydusi, tuoj pat pasilygino sijoną ir užsikišo plaukus už ausų. Motina nežiūrėjo, kaip ji prieina, bet kai duktė sustojo priešais, pajėgė blausiai šyptelėti.

– Na, vaikeli, ir kurgi tu buvai šiandien? – paklausė ji silpnu, abejingu balsu, kuris atrodė atsklindąs iš kažkur toli.

Meredita prisiartino ir paėmė ją už rankos.

– Aš buvau miške. Tyrinėjau, – atsakė ji. – Ar įpilti jums limonado?

– Ir ką radai miške? – paklausė motina, nekreipdama dėmesio į pasiūlytą limonadą.

– Aš mačiau Dinsdeilius... – atsakė Meredita ir užsidengė burną delnu.

Ponia Pridi buvo įspėjusi ją niekada neminėti motinai Dinsdeilių, nors nenumanė kodėl.

– Ką tu darei? – griežtai paklausė motina. – Juk žinai, kad tai neleidžiama! Tikiuosi, su tais žmonėmis nesikalbėjai?

– Ne, mama, – ramiai atsakė Meredita. Motina atsilošė kėdėje, suspaustos lūpos virto tiesia bekrauje linija. Meredita įsidrąsino. – Bet, mama, *kodėl* man negalima su jais žaisti?

Mereditos širdelė greitai plakė dėl tokios beatodairiškos drąsos.

– Todėl, kad jie nedori! Čigonai, pašlemėkai, perėjūnai! Jie

yra vagys ir melagiai, ir jie čia nepageidaujami, o tau *nevalia* prie jų nė artintis! *Niekada!*

Motina palinko kėdėje, trakštelėjusioje kaip rimbo kirtis, ir sugriebė Mereditą už riešo, kad net suskaudo. Meredita baimingai linktelėjo galvą.

– Gerai, mama, – sušnibždėjo ji.

Jie čia nepageidaujami. Šiuos žodžius Meredita įsidėjo į širdį. Stebint Dinsdeilius kitą kartą jos pavydulіavimas virto juodu pavydu ir, užuot troškusi su jais žaisti ir patirti tokią kaip jų laimę, ji ėmė linkėti, kad jie *nebūtų* laimingi. Stebėdavo juos kiekvieną dieną ir kiekvieną dieną vis labiau ant jų pyko, o pati darėsi vis liūdnesnė, todėl jai ėmė atrodyti, kad dėl to kalti Dinsdeiliai. Jie liūdina ir ją, ir jos mamą. Jei priverstų juos išvažiuoti, manė Meredita, mama būtų patenkinta. Aišku, ji turėtų būti patenkinta.

Karštą tūkstantis devyni šimtai aštuonioliktųjų vasaros dieną Meredita išgirdo Dinsdeilių vaikus, žaidžiančius prie rasų kūdros. Ji prislinko arčiau mirguliuojančioje po medžiais šviesoje, tada užsiglaudė už lygaus buko kamieno ir ėmė stebėti, kaip jie šokinėja į vandenį ir iš vandens. Tai atrodė nepaprastai smagu, nors Meredita nė karto taip nesimaudė, tad gerai nežinojo. Vis dėlto jai norėjosi pamėginti. Nuo karščio niežėjo oda, o pagalvojus, kaip tas skaidrus, šaltas vanduo ją visą užlieja, ėmė tokia pagunda, net silpna darėsi. Dinsdeiliai taškė lankais žyrančius krištolinius lašus, ir Meredita pajuto, kaip jai džiūsta burna. Berniuko oda buvo daug tamsesnė negu sesers. Atrodė riešutinės spalvos, o jo susivėlę plaukai juodi kaip derva. Jis erzino mergaitę ir murkdė ją po vandeniu, bet Meredita matė, kad prieš panardindamas slapta stebi, ar ji tikrai dar juokiasi.

Kad geriau matytų, Meredita palinko į priekį, tada apmirė. Dinsdeiliai ją pastebėjo. Pirmiausia berniukas, išlipęs ir sustojęs

ant kranto su varvančiais trumpais bridžiais, tada ir mergaitė, plaukiojanti ratu, susidomėjo, į ką žiūri brolis.

– Sveika, – labai paprastai ir draugiškai pasakė jai berniukas, ir Meredita pajuto, kad tuoj sprogs širdis. – Kas tu esi?

Meredita nustebo, kad jis nežino, nes manė taip gerai pažįstanti *juos*. Ji pasipiktino, kad jie nežino, kas ji tokia. Stovėjo kaip suakmenėjusi ir sulaikiusi kvapą, neapsispręsdama, ar likti čia, ar bėgti.

– Meredita, – sušnibždėjo po ilgos nejaukios tylos.

– Aš Marija! – atsiliepė iš vandens mergaitė, rankomis pašėlusiai sukdama ratus po vandeniu.

– O aš Puriena. Nori paplaukioti? Čia visai saugu, – pasakė jai berniukas.

Jis įsisprendė rankomis į šonus ir ėmė apžiūrinėti ją pakreipęs galvą. Švietė šlapia jo rankų ir kojų linkių oda, iš vandens srūvanti šviesa šokinėjo akyse. Meredita taip susidrovėjo, kad jautė negalinti jam atsakyti. Jis atrodė toks gražus, ir buvo visai nežinia, ką sakyti.

– Kas čia per vardas – *Puriena?* – netikėtai sau pačiai paklausė ji išdidžiai.

– Mano vardas, – gūžtelėjo jis pečiais. – Tai tu gyveni didžiajam name?

– Taip, – atsakė Meredita vis dar nenoromis.

– Na, – kiek patylėjęs paklausė Puriena, – tai ar nori su mumis paplaukioti, ar nenori?

Meredita pajuto, kaip dega veidas, ir palenkė galvą tai slėpdama. Jai buvo neleidžiama plaukioti. Niekada to nedarė, bet pagunda buvo tokia stipri, be to, svarstė ji, – kas gi sužinos?

– Aš... aš nemoku plaukti, – buvo priversta prisipažinti.

– Na, tai gali tik pabraidyti vandenyje. Aš tave ištrauksiu, jei įkrisi, – gūžtelėjo pečiais Puriena.

Meredita ligi šiol nebuvo girdėjusi žodžio *braidyti*, bet jai atrodė, kad bus supratusi. Ji atsisėdo ant supleišėjusios nuo sausros žemės ir iš jaudulio drebančiais pirštais, nes suvokė nepaklūstanti mamai, nusiavė batelius, tada atsargiai žengė prie vandens. *Iš tiesų* aš nieko bloga nedarau, pasakė ji sau. Juk niekas nėra net užsiminęs, kad negalima braidyti.

Ji nuslydo kelis paskutinius colius stačiu krantu ir nervingai aiktelėjo, kai kojos paniro į vandenį.

– Koks šaltas! – suspigo, skubiai ropšdamasi atgal.

Marija ėmė kikenti.

– Šalta tik iš pradžių, kai įšoki. Paskui – puikumėlis! – pasakė ji.

Meredita vėl žengė ir leido vandeniui apsemti kulkšnis. Kojas taip sugėlė, kad suskaudo visus kaulus ir nukrėtė šaltas tartum sidabras drebulys. Puriena klyktelėjęs trumpai įsibėgėjo ir šoko į kūdros vidurį sulenkęs kelius, apėmęs juos rankomis. Jis ištėškė bangą, ir ši panardino Mariją ir permerkė šešis colius Mereditos suknelės apačios.

– Žiūrėk, ką padarei! – sušuko ji persigandusi, kad tai pamatys ponia Pridi ar motina ir jai klius.

– Puriena, liaukis! – linksmai pasakė išnirusi springdama Marija.

– Tuoj išdžius! – nerūpestingai atsakė jai Puriena.

Jo plaukai prilipo prie sprando, glotnūs kaip ūdros kailis. Meredita supykusi išlipo, atsisėdo ant kranto ir ėmė žiūrinėti savo pėdas, nebe rausvas, o visas nubalusias nuo šalto vandens.

– Puriena, pasakyk jai, kad atsiprašai! – paliepė Marija.

– Atsiprašau, kad sušlapinau tau suknelę, Meredita, – pasakė Puriena vartydamas prieš seserį akis.

Bet Meredita jam neatsakė. Ji dar kiek pasėdėjo žiūrėdama, kaip jie plaukioja, bet jos niūrojimas, regis, sugadino jiems visą smagumą, tad netrukus jie išlipo į krantą ir apsirengė, ką dar turėjo.

– Nori ateiti pas mus arbatos? – paklausė Marija, jau nebe taip linkusi šypsotis kaip pirma.

Puriena stovėjo pasigręžęs eiti. Vanduo varvėjo jam nuo plaukų ir merkė marškinius, lipdė juos prie odos. Mereditą traukė į jį žiūrėti, bet akys neklusniai nuslydo į šalį, kai ji pamėgino pažvelgti. Meredita papurtė galvą.

– Man neleidžia, – pasakė ji.

– Eime, Marija! – kiek nekantriai paragino Puriena.

– Tai sudie, – truktelėjo pečiais Marija ir pamojavo Mereditai.

Kol stora medvilninė suknelė visai išdžiūvo, Mereditai prireikė kone dviejų valandų, ir tą laiką ji prabuvo tolimame sodo pakraštyje, kur tik sodininkas būtų galėjęs ją pamatyti. Jis buvo senas ir nelabai į ką kreipė dėmesį, nebent į savo aguročius. Meredita galvojo apie tai, kaip braidė, apie Marijos kvietimą išgerti arbatos, apie šlapius blizgančius Purienos plaukus, ir visi tie dalykai žadino pakilų jausmą, nė kiek nederantį su ankstesniu pasipiktinimu. Ji net pastraksėjo šypsodamasi iš susijaudinimo. Įsivaizdavo, kaip galėtų būti, jei nueitų gerti arbatos, pamatytų, kas yra dengtame vežime, – tiek kartų buvo stebėjusi tą vežimą pro medžius, – susipažintų su jų šviesiaplauke mylinčia mama, kuri juos nuolat apkabina ir visą laiką šypsosi. *Laba diena, ponia Dinsdeil! Kaip laikotės?* Ji tarė ir tarė tuos žodžius pašnibždomis tylioje, saugioje oranžerijoje. Bet šitai, be jokios abejonės, būtų baisus neklusnumas. Taip pat, kaip kalbėjimasis su Puriena ir Marija, net jei ji galėtų paprieštarauti ir pasiteisinti dėl braidymo. Tik pagalvojus, kas bus, jei mama sužinos, jai vėl gedo nuotaika, o kai ją pašaukė arbatos, pasistengė būti rami ir abejinga, kad tik neišsiduotų.

Ištisas dienas Meredita buvo apsėsta minčių ir svajonių apie Dinsdeilius. Ji taip retai susitikdavo su kitais vaikais – kartais apsilankydavo giminės ar kiti svečiai su vaikais, bet jie pabūdavo taip

neilgai, kad iš tiesų su jais ir nesusipažindavo. Ji žinojo privalanti niekinti keliaujančius skardininkus, prisiminė viską apie juos, ką buvo sakiusi mama, ir vis dar labiausiai už viską troško įtikti mamai ir suteikti jai laimės, bet noras turėti draugų buvo neįveikiamas. Po savaitės, kai žaidė ruožuotame aukštų geležinių vartų šešėlyje, Meredita pamatė Purieną su Marija, einančius gatvele į kaimo pusę. Jie nepastebės jos, jei ji nepašauks, tad akimirką ji sustingo draskoma troškimo vėl su jais pasikalbėti ir žinojimo, kad nevalia, – bent jau pro vartus, matomus iš namo, jei kas prieitų prie kurio nors rytų pusės lango. Apimta nevilties ji surado savotišką kompromisą ir visa gerkle užtraukė dainą, kuri pirmiausia atėjo į galvą, kurią buvo girdėjusi dainuojant Estelę, kai ši džiaustė skalbinius.

– *O, kad pamatyčiau kaizerį su lelija rankoje!* – užbliovė ji be jokios melodijos, šokinėdama nuo vieno šešėlio ruožo prie kito.

Puriena su Marija atsigręžė ir ją išvydę priėjo prie vartų.

– Sveika, ir vėl susitikom, – pasveikino ją Marija. – Ką čia veiki?

– Nieko, – atsakė Meredita, o jos širdelė vaitojo. – O ką jūs veikiat?

– Einam į kaimą nupirkti duonos ir „Bovril“ arbatos. Nori eiti kartu? Jei gautume apmaigytą kepaliuką, liktų pusė penso saldainiams, – šypsojosi Marija.

– Nebūtinai, – patikslino Puriena. – Jei liks, turim nupirkti sviesto – prisimeni?

– Ai, betgi sviestui niekada nelieka! – atmetė brolio pastabą Marija.

– Jums patiems reikia eiti į parduotuvę? – paklausė sutrikusi Meredita.

– Aišku, kvailute! Kas daugiau eis? – nusijuokė Marija.

– Tu, ko gero, turi tarnaičių, kurios šokinėja aplink ir nuperka tau arbatos, ar ne? – paklausė Puriena kiek pašaipiai.

Meredita prikando lūpą, iš nejaukumo veidą užliejo raudonis. Ji kaime nesilankydavo. Buvo kelis kartus nuėjusi su ponia Pridi ar Estele kažkokiais reikalais, bet tik tada, kai tėtis buvo išvažiavęs, o mama sirgo, tad tikrai negalėjo apie tai sužinoti.

– Tai ar nori eiti?

– Man neleidžia, – nusiminusi atsakė Meredita.

Jos skruostai dar labiau užsiliepsnojo, ir Puriena pakreipė galvą į ją žvelgdamas, o jo akys šelmiškai sužvilgo.

– Regis, tau beveik nieko neleidžia, – tarė jis.

– Ša! Tai ne *jos* kaltė! – priminė jam Marija.

– Eime – pamėgink. O gal tu tiesiog bijai? – paklausė jis pakeldamas antakį.

Meredita pažvelgė į jį piktai ir įžūliai.

– Nebijau! Tiktai... – sudvejojo ji.

Aišku, *bijojo*, tai buvo tiesa. Ji bijojo, kad mama sužinos, bijojo ūmaus jos būdo. Bet būtų taip lengva išsmukti nepastebėtai ir nepastebėtai sugrįžti. Jei tik labai nepasisektų, tik tuomet išaiškėtų tas jos piktinantis poelgis.

– Bailė, bailė, kinkadrebė! – tyliai išdainavo Puriena.

– Nesiklausyk jo, – patarė jai Marija. – Berniukai – *kvailiai.*

Bet Meredita klausėsi – ji labai norėjo padaryti gerą įspūdį šiam juodaakiam berniukui, norėjo draugauti su jo sesute ir būti laisva kaip jie, visur vaikščioti ir nusipirkti kaime saldainių ir duonos prie arbatos. Stortono dvaro vartai, regis, dar aukščiau iškilo jai virš galvos, tapo dar rūstesni. Nervindamasi ji siekė užšovo, atvėrė siaurą tarpelį ir išsmuko į veją.

Puriena žengė priekyje, palikęs Mariją su Meredita eiti iš paskos; jos skynė lauko gėles iš gyvatvorių, nesiliaudamos klau-

sinėjo: o kaip gyvenama dengtame vežime, kaip gyvenama dvare, kiek ten tarnų ir kokie jų vardai, ir kodėl Meredita neina į mokyklą, ir kaip yra mokykloje, ir ką jie ten veikią. Kaime jie sustojo prie kalvės pasižiūrėti, kaip kalvis prispaudžia įkaitintą pasagą ūkininko arkliui, kurio kanopos didumo kaip lėkštės. Pakilo ir nuplaukė kamuoliai aitrių dūmų, bet arklys nė nemirktelėjo.

– Ar jam neskauda? – paklausė Meredita.

– Aišku, ne. Ir tau juk neskauda, kai kerpa plaukus, – gūžtelėjo pečiais Puriena.

– Eikit jau, šviesą man užstojat, – pasakė kalvis, senas, pražilęs ir rūsčių akių, tad jie patraukė toliau, į bakalėją.

Nusipirko apmaigytą kepalėlį ir indelį „Bovril", ir, nors pinigų liko tik dviem mažoms cukrinėms pelytėms, moteris už prekystalio nusišypsojo Mereditai ir pridėjo trečią.

– Nedažnai matom jus kaime, panele Meredita, – pasakė moteris, ir Mereditai užėmė kvapą.

Iš kur ta moteris žino, kas ji tokia? Ar pasakys poniai Pridi? Jos veidelis nubalo, baimės ašaros nudegino akis.

– Na na, taip labai nesibaiminkit! Jūsų paslapties neišduosiu, – pasakė moteris.

– Ačiū, ponia Karter! – linksmai šūktelėjo Marija, ir jie išėjo laukan pasimėgauti saldainiais.

– Kodėl tau neleidžia eiti į kaimą? Nieko tau nepakenktų, – tarė Puriena jiems sustojus prie kūdros pasižiūrėti į tingiai sukančias ratus antis.

Jie susėdo ant žolės, ir Meredita po mažą kąsnelį kramsnojo savo pelytę, kad tik ilgiau užtektų. Ji taip retai gaudavo saldainių.

– Mama sako, kad tai nederama, – atsakė Meredita.

– Kas nederama? – paklausė Marija ir gardžiuodamasi apsilaižė pirštus.

Meredita gūžtelėjo pečiais.

– Tai reiškia, kad ji per gera draugauti su prasčiokais. Tokiais kaip mes, – atsakė Puriena ir iš balso atrodė, kad jam smagu.

Mergaitės kurį laiką apie tai galvojo, paskendusios mąslioje tyloje.

– Tai... kas tada bus, jei tavo mama sužinos, kad buvai čia su mumis? – pagaliau paklausė Marija.

– Mane... išbars, – ne visai įsitikinusi atsakė Meredita.

Iš tiesų ji to nežinojo. Ją išbarė net už tai, kad stebėjo Dinsdeilius. O dabar ji paspruko iš sodo ir nuėjo su jais į kaimą, pasikalbėjo, ir bakalėjoje ją matė moteris, žinanti, kuo ji vardu, ir viskas buvo taip nuostabu. Apgailestaudama ji nurijo paskutinį cukrinės pelytės kąsnelį, jau praradusį visą saldumą.

– Man reikėtų grįžti, – pasakė nervingai, jau stodamasi.

Tartum pajutę jos pasikeitusią nuotaiką, Dinsdeiliai neprieštaraudami pakilo ir leidosi gatvele atgal.

Priėjusi vartus, Meredita kuo greičiau smuko pro plyšį ir užstūmė juos, nedrįsdama pakelti akių į namą – o gal ten kas nors pastebėjo. Širdis smarkiai plakė, ir ji tik tada pasijuto saugiau, kai vartai buvo uždaryti. Kad atgautų kvapą, turėjo pastovėti laikydamasi vartų strypų.

– Tu tikra keistuolė, – pasakė jai Puriena, jis sutrikęs šypsojosi.

– Ateik rytoj pas mus arbatos, – pakvietė ją Marija. – Mama sakė, kad galima, aš jau klausiau jos.

– Ačiū. Bet... aš nežinau, – atsakė Meredita.

Ji jautėsi to nuotykio išvarginta ir nieko daugiau negalvojo, tik kaip pasitraukti nuo vartų, kad jos nepamatytų besikalbančios su Dinsdeiliais. Juodu nuėjo sau, ir Meredita, žvelgdama jiems pavymui, priglaudė veidą prie vartų, spausdamasi prie šalto metalo. Puriena ištraukė iš gyvatvorės ilgą kibiojo lipiko stiebą ir prika-

bino Marijai ant palaidinukės nugaros, o toji šviesiaplaukė mergaitė sukiojo kaklą ir kraipėsi, stengdamasi jį pasiekti. Kai jie dingo iš akių, Meredita atsigręžė į namą ir išvydo motiną, stovinčią prie antro aukšto koridoriaus lango ir ją stebinčią. Jos veidas už stiklo buvo baisiai išbalęs, o akys pernelyg išsiplėtusios. Ji atrodė kaip vaiduoklis, amžiams sustingdytas kančios.

Mereditai apmirė širdis ir šalto aiškumo akimirką nevilties apimta ji panoro bėgti į tolimiausią sodo užkampį. Bet tai viską tik dar pablogintų, dingtelėjo jai, ir staiga užėjo noras šlapintis – su siaubu pagalvojo, kad gali apsišlapinti. Linkstančiomis kojomis ji lėtai ėmė pėdinti į namą, aukštyn laiptais ir koridoriumi, kur laukė motina.

– Kaip tu drįsai? – sušnibždėjo Karolina. Meredita buvo nudelbusi akis į savo kojas. Jos tylėjimas, regis, dar labiau įsiutino motiną. – *Kaip tu drįsai!* – sušuko ji taip garsiai ir šaižiai, kad Meredita krūptelėjo ir pravirko. – Atsakyk man – kur tu su jais buvai? Ką jūs veikėt?

Iš kambario į koridorių išėjo ponia Pridi ir atskubėjusi sustojo Mereditai už nugaros, tartum norėdama ją apginti.

– Miledi? Ar kas nors negerai? – nedrąsiai paklausė namų šeimininkė.

Karolina jos visai nepaisė. Ji palinko į priekį, sugriebė Mereditą už pečių ir šiurkščiai papurtė.

– *Atsakyk man!* Kaip drįsai nepaklusti, mergiūkšte! – ištarė ji košdama žodžius, jos sulysęs veidas iš įniršio tapo žiaurus.

Meredita ėmė smarkiau kūkčioti, jos skruostais plūdo baimės ašaros. Išsitiesusi Karolina kvėptelėjo oro, jos šnervės išsiplėtė, pabalo. Ji permetė žvilgsniu dukterį nuo galvos iki kojų, tada stipriai sudavė jai per veidą.

– Miledi! Gana jau! – aiktelėjo ponia Pridi.

Meredita sukrėsta nutilo, įsmeigė akis į motinos sijoną ir nedrįso nė pajudėti. Karolina vėl piktai sugriebė ją už rankos, nutempė į jos kambarį ir taip staiga stumtelėjo vidun, kad Meredita suklupo.

– Liksi čia ir neišeisi, kol ateisi į protą, – šaltai ištarė Karolina. Meredita nusišluostė nosį ir pajuto, kaip tvinksi skruostas, kur motina sušėrė. – Tu bjaurus vaikas. Jokia motina negalėtų tavęs mylėti, – pasakė Karolina, ir paskutinis dalykas, kurį Meredita pamatė prieš užsidarant durims, buvo apstulbęs ponios Pridi veidas.

Meredita liko uždaryta savo kambaryje savaitę. Tarnaitėms buvo paliepta duoti jai tik duonos ir vandens, bet Karolinai nuėjus gulti Estelė ir ponia Pridi atnešdavo jai sausainių, sklindžių ir sumuštinių su kumpiu. Jos šukuodavo jai plaukus, pasakodavo linksmus nutikimus ir arnikų kremu tepdavo nuo smūgio sutinusią lūpą, bet Meredita liko tyli ir užsidariusi, tad jos nerimastingai susižvelgdavo jai virš galvos. *Jokia motina negalėtų tavęs mylėti.* Meredita ilgai galvojo apie šį teiginį ir nenorėjo juo tikėti. Ji padarys taip, kad mama ją mylės, nusprendė. Ji įrodys, kad nėra bloga, stengsis būti gera ir klusni, visada deramai elgsis ir šitaip palenks savo mamos širdį. O tų klajoklių vengs. Tai jie kalti, kad mama negali jos mylėti. *Jie čia nepageidaujami.* Ji apatiškai gulėjo lovoje ir jautė, kaip ankstesnis pyktis ant Dinsdeilių, senas piktinimasis jais kaupiasi ir ima dusinti, virtęs tamsiu šešėliu, užgulusiu širdį.

Epilogas

Pagaliau atrodo, kad viršų ima pavasaris. Jau praėjo purvynės metas, kai žydi narcizai, praėjo savaitė, per kurią vėjas ir lietus draskė gležnus medžių žiedus ir paliko pūti pakelėse rausvas ir rudas jų sąnašas. Dabar mano skurdi veja sueižėjusi, o tvorą nutūpę vos apsiplunksnavę pasišiaušę žvirbliukai išžiotais rusvais snapais. Jei ne šie juokingi paukšteliai, tupintys vienas prie kito kaip vėrinio karoliukai, galėčiau įsitaisyti katę. Kasdien stebiu, kaip jie auga. Iki manęs čia gyvenęs nuomininkas laikė vejoje savo motociklus ir buvo sukrovęs šūsnis remonto atliekų, todėl žolė dar menka, bet dabar, manau, ji augs. Saulė jau ima šildyti. Aš sėdžiu kieme, atsukusi į ją veidą kaip saulutės žiedas, ir jaučiu, kad galų gale ateis ir vasara.

Labai palengvėjo, kai galiausiai viskas už mane buvo nuspręsta. Tai prisiėmė Dinis. Ką galėčiau pasakyti Klifordui ir Merei? Kad Henris gyvas, bet nebe toks, koks buvo, ir nors buvau daugelį kartų sutikusi jį per Kalėdas, jiems to nepasakiau, o dabar nenumanau, kur jis galėtų būti. Ir kam man būtų reikėję pasilikti dvare, kai jie visi išvažiavo? Beta, Dinis, Haris. Henris. Pasitraukiau ir aš, bet netoli. Manau, buvau seniai taip nusprendusi. Nekilo klausimo, ar grįžti į Londoną, – tai būtų buvęs tartum žingsnis atgal. O Barou

Stortono pakraštyje buvo nuomojamas šis namukas. Nei labai dailus, nei kuo nors neįprastas, bet visai tinkamas. Pastatytas maždaug penktojo dešimtmečio pabaigoje ar šeštojo pradžioje visiškai tokių pat namukų neilgos eilės gale. Yra du miegamieji, todėl gali lankytis Beta su Edžiu, o pro mano miegamojo langą priekinėje namuko pusėje vaizdas nuostabus. Namukas stovi anapus kaimo priešais dvarą. Galiu žvelgti per visą slėnį su kaimu jame, o pro tolimus medžius matyti ir dvaro namo kampas. Dabar jau vis mažiau matyti, nes medžiai ima lapoti. O toliau banguoja kalvos, horizonte atsiremiančios į pilkapį.

Čia gyventi man labai ramu. Jaučiuosi kaip namie. Neturiu supratimo, ką dar galėčiau veikti, ko siekti ar kaip keistis. Net nieko nesitikiu, tikrai. Ypač stengiuosi nieko nesitikėti. Mokytojauju Divaizise, daug vaikštau. Lankausi pas Džordžą Hatavėjų gerti arbatos su sausainiais. Kartais pasiilgstu Londono žmonių – ne kurių nors konkrečiai, bet daugelio veidų aplinkui. Iliuzijos, kad turiu daug draugų. Bet čia imu labiau įsidėmėti veidus, ir jų matau vis daugiau. Žmonės man jau nebe minios dalis kaip anksčiau. Susidraugavau su kaimynais Siuzana ir Polu ir kartais prižiūriu jų vaikus – už dyka, nes jų mažos dukrelės mūvi sulopytas gerokai išaugtas kelnes ir nelanko baleto, dziudo ar jojimo pamokų. Savo kieme jos neturi batuto. Kai pasisiūliau pabūti su mergaitėmis, Siuzanos veidas, buvęs įtarus, tapo kupinas neįtikimo džiaugsmo. Mergaitės gero būdo, beveik visada paklauso, kai sakau, ką turi daryti. Veduosi jas pasivaikščioti po kalvas ar palei upelį, mes valgom kukurūzų dribsnius su karštu šokoladu, o Siuzana ir Polas tuo metu nueina į alinę, kiną, parduotuves, pasimyli.

Hani žino, kad aš čia gyvenu, žino ir Mo. Buvau aplankyti Heidės ir pasakiau, kur gyvenu, ir jiedvi nuo tada mane aplanko. Nušveičiau patamsėjusį sidabrinį varpelį, kad blizgėtų kaip naujas,

ir tą Purienos kramtuką padėjau į Heidės lovelę. Ji bematant čiupo kramtuką putlia rankute ir įsibruko į burnytę. *Jis buvo tavo prosenelio,* pašnibždėjau jai. Užrašiau savo adresą, pasakiau Hani, kad turėtų jį, jei kas nors pasiteirautų. Ji metė į mane atvirą, rimtą žvilgsnį, tada šelmiškai kilstelėjo antakį. Bet nepasakė nė žodžio. Ji vėl lanko mokyklą, o Mo vežioja Heidę vežimėliu. Ji pėsčia atkeliauja iš Vesthačo, sako, kad mergytė miega tik vežama gryname ore. Tada pailsi, atsigeria arbatos pas mane, galutiniame kelionės taške. Mo eidama krypuoja, jai skauda nugarą, o atsigavusi iki manęs paprastai būna sukaitusi, marškinėliai limpa jai prie krūtinės, ir juos kilsnodama vėduojasi. Ji myli Heidę. Kol aš plikau arbatą, ji timpčioja vaiko antklodėlę ir negali sulaikyti šypsenos.

Ant palangės laikau įrémintą Karolinos su vaiku nuotrauką. Taip ir neprisiruošiau atiduoti jos mamai. Vis dar didžiuojuosi atskleidusi vaiko tapatybę, išsiaiškinusi, kodėl kilo mano ir Dinio šeimų nesantaika. Mama apstulbo, kai jai papasakojau. Galutinai įrodyti to negaliu, bet žinau, kad taip ir buvo. Nusprendžiau susitaikyti su tuo, kad negaliu išsiaiškinti iki galo, negaliu užpildyti spragų, – kodėl Karolina slėpė savo ankstesnę santuoką, kodėl ji slėpė savo vaiką. Kur Puriena buvo ligi tol, kol atsirado dvare ir pateko į mylintį Dinsdeilių glėbį. Kai kurie dalykai dingę praeityje – todėl praeitis ir yra tokia paslaptinga, todėl mus žavi, traukia. Dabar jau nedaug kas pradingsta – tiek visko įrašyta, užregistruota, kažkur laikoma kompiuterio rinkmenoje. Šiais laikais lengviau nepasiduoti kerams. Sunkiau išlaikyti paslaptis, bet įmanoma. Haris – gyvas to įrodymas. Man atrodo, kad ne taip ir blogai turėti paslapčių, juk ir aš jas saugau, jos man patikėtos.

Dvaro namas buvo parduotas aukcione už sumą, dėl kurios kokį pusvalandį mane buvo apėmęs silpnumas, kai įsivaizdavau, kur už tokią daugybę pinigų būčiau galėjusi nukeliauti ir ką veikti. Į

aukcioną buvo atvažiavęs ir Klifordas, bet aš nuo jo slapsčiausi Molboro viešbučio konferencijų salės gale, o skaičiai šokinėjo į vieną ir kitą pusę, paskui ėmė vis didėti. Galėjau nujausti jo nusivylimą vien žvelgdama į pakaušį, išdidžiai iškeltą virš sustingusių pečių. Jaučiau jam gailestį. Manau, jis galbūt tikėjosi, kad niekas daugiau į aukcioną neateis, niekas daugiau nenorės įsigyti dvaro; kad jis greit nustvers jį už perpus mažesnę kainą negu Harfordšyre ir visiems iki dienų galo tvirtins, kad tai buvo jo prigimtinė teisė. Bet atėjo daug žmonių, ir dvarą nusipirko vienas verslininkas, užsiimantis statybomis. Dvaras bus paverstas prabangiais butais, kaip buvo užsiminęs Maksvelas, nes dabar manoma, kad kasdien važinėti į darbą Londone ir atgal į Pjūzį visai arti. Neįsivaizduoju, kaip viskas atrodys viduje, kai bus perdaryta. Koks bus mano nedidukas miegamasis? Virtuvė su juodomis granito plokštėmis ant stalų ir spintelių? Visas išklotas plytelėmis dušas? Negaliu to įsivaizduoti, ir šiek tiek maga nueiti pasižiūrėti į pirkėjams rodomą butą, kaip pavyzdį, kai bus galutinai renovuotas. Bet maga tik šiek tiek. Nemanau, kad ten eisiu. Nenoriu, kad mano prisiminimai būtų sudrumsti.

Daug galvoju apie Karoliną ir Mereditą. Galvoju apie tai, ką yra sakęs Dinis, – kad žmonės, kurie baugina kitus ir jų nekenčia, žmonės, kurie yra šalti ir agresyvūs, nėra laimingi. Jie ir elgiasi taip todėl, kad jaučiasi nelaimingi. Sunku rasti užuojautos Mereditai, kai mano prisiminimai apie ją tokie, bet dabar, kai ji mirusi, pasistengusi galiu ją užjausti. Jos gyvenimas buvo vien nusivylimai – pastangos ištrūkti iš namų be meilės vos gyvenimui prasidėjus. Dar sunkiau pajusti užuojautą Karolinai, nes iš tiesų jos nė nepažinojau, – juk ji vieno vaiko atsisakė, o kitas augo nemylimas. Būtų lengva padaryti išvadą, kad ji tiesiog negalėjo mylėti. Nesugebėjo. Kad buvo per šalta ir negalėjo būti žmoniška, nes gimė ydinga. Bet tada radau paskutinį laišką, jos rašytą prieš mirtį, ir dabar taip nebemanau.

Man išvažiavus iš dvaro, laiškas dar ilgai gulėjo neaptiktas rašymo priemonių reikmeninėje. Karolina jo ne tik neišsiuntė, bet ir neišplėšė iš bloknoto. Jis visą laiką buvo ten po viršeliu, po juo liko pakištas suliniuotas lapas, kad eilutės išeitų tiesios. Jos voriška keverzonė sunkiai įskaitoma. Laiškas datuotas tūkstantis devyni šimtai aštuoniasdešimt trečiaisiais. Neparašytas nei mėnuo, nei diena, tad gal tik metus ji tesugebėjo prisiminti. Tada jau buvo sulaukusi daugiau kaip šimto metų ir vis silpo. Žinojo, kad miršta. Galbūt todėl ir parašė tą laišką. Galbūt todėl buvo pamiršusi, kad negalės jo išsiųsti, kad niekas jo neperskaitys, – kol aš perskaičiau po ketvirčio amžiaus.

Mano brangusis Korinai,

taip seniai tavęs netekau, kad nebegaliu suskaičiuoti metų. Dabar aš sena – tokia sena, kad jau galiu laukti mirties. Bet laukiau mirties jau nuo tada, kai mes buvom išskirti, mano meile. Keista, kad ilgi metai, praleisti čia, Anglijoje, kartais atrodo praėję kaip migloje. Negaliu prisiminti, ką aš ir veikiau, kuo užpildžiau tiek daug laiko, – tikrai neprisimenu. Bet prisimenu kiekvieną akimirką, praleistą su tavimi, mano mylimasis. Kiekvieną brangią akimirką, kai buvau tavo žmona ir mudu buvome kartu. O, kodėl tu mirei? Kodėl išjojai tą dieną? Tiek daug kartų apie tai galvojau. Matau, kaip tu sėdiesi į balną, ir mėginu pakeisti prisiminimus. Įtikinėju save, kad nubėgau iš paskos, paprašiau nejoti, nepalikti manęs. Tada būtum nenukritęs nuo arklio ir nemiręs, o man nebūtų reikėję gyventi šių ilgų tamsių metų be tavęs. Kartais taip save įtikinu paskui tave nubėgusi ir sustabdžiusi, kad, kai suvokiu tavęs netekusi, mane tai sukrečia. Tai baisiai skaudina, bet nesiliauju taip galvojusi.

Aš padariau siaubingą dalyką, Korinai. Neatleistiną. Aš bėgau nuo to, bet negalėjau atitaisyti, ir kaltė mane persekioja visus tuos metus. Vienintelė paguoda, kad sau taip ir neatleidau, – ir tikriausiai šis mano iškęstas gyvenimas yra pelnyta bausmė? Bet ne, negali būti bausmės, kurios užtektų už tai, ką aš padariau. Meldžiuosi, kad tu to nežinotum, nes jei sužinotum, manęs nebemylėtum, o aš tiesiog negalėčiau to pakelti. Aš meldžiuosi, kad nebūtų nei Dievo, nei dangaus ir pragaro ir kad tu negalėtum žvelgdamas į žemę matyti, kokius nusikaltimus esu padariusi. Aš niekada nesusitiksiu su tavimi danguje, jeigu tu dabar ten. Mano siela, kai mirsiu, be abejo, keliaus į pragarą. O tu, mano meile, kaip galėtum nebūti danguje? Jau ir žemėje tu buvai angelas. Tik būdama su tavimi tą vienintelį laiko tarpą per visą savo gyvenimą aš buvau laiminga, džiaugiausi, kad gyvenu, o vėliau viskas žlugo. Kiek jau metų tu guli tose tuščiose prerijose? Visa amžinybė praėjo nuo tada, kai tave mačiau, lytėjau. Per tą ilgą laiką visas pasaulis būtų galėjęs užgimti iš naujo ir vėl išmirti.

Kaip norėčiau prieš mirtį tave dar nors kartą išvysti. Iš dalies tikiu, kad tai būtų teisinga, – kad, jei pasaulis yra geras, man būtų leista dar nors akimirką pabūti tavo glėbyje, pasirengti tavęs netekti. Tada būtų nebesvarbu, ką aš padariau išprotėjusi iš sielvarto, nesvarbu, kokių dar pridariau klaidų ar kaip jas dar pasunkinau per visą tą laiką. Mielai atsiduočiau amžinoms kančioms, jei tik dar vieną kartą pamatyčiau tave. Bet to negali būti. Aš numirsiu kaip ir tu, ir būsiu užmiršta. Bet tavęs aš niekada neužmiršiu, mano Korinai, mano vyre. Kad ir ką veikiau, visada tave prisiminiau ir visada mylėjau.

Karolina

Radusi šį laišką, skaičiau ir skaičiau jį ištisas savaites, kol išmokau atmintinai, ir kiekvienas žodis man duria širdį. Toks didžiulis apgailestavimas ir liūdesys, kad man aptemdo net saulėtą dieną. Kai jaučiu, kad jis mane užvaldė, kai jaučiu, kad per daug juo persiėmiau, prisimenu Betą. Jos nusikaltimas daugiau nebepersekios. Ji jo nepasunkins ir neleis sau amžinai kankintis apgailestaudama. Grandinė nutrūko, ir aš padėjau ją nutraukti. Prisimenu tai ir leidžiu sau džiaugtis, užlieti širdį vilčiai. Niekada nesužinosiu, ką padarė Karolina. Kodėl ji pasiėmusi savo vaiką pabėgo į Angliją, kodėl paskui jo atsisakė. Tačiau daugybę kartų skaitydama laišką įsidėmėjau vieną dalyką – ji nemini savo sūnaus. Jei vaikas buvo jos, o Korinas jo tėvas, kodėl ji apie tai neužsimena? Kodėl nepasakoja Korinui apie jo sūnų? Nemėgina paaiškinti, kodėl jį paliko? Tai ir gali būti tas nusikaltimas, kurio, kaip viliasi Karolina, jis nemato, bet tikriausiai jį padarė prieš bėgdama iš Amerikos. Atrodo nesuprantama, visai neįtikima, kad ji paliko vaiką, kai sugretini tai su meile, kurią jautė jo tėvui. Prisimenu juodbruvę merginą vasaros pobūvyje – tą, kurią Karolina vadino Šarka. Jos plaukai tokie pat juodi kaip Dinio. Taip niekada ir nesužinosiu, bet šis nutylėjimas laiške tikrai leidžia įtarti nusikaltimą, ir aš jau abejoju giminyste, apie kurią pareiškiau Diniui.

Prieš porą savaičių buvo atvažiavusi paviešėti Beta. Manau, jai labiau patiktų, jei būčiau įsikūrusi kitokiame kaime, bet jau apsipranta ir čia. Jau nebevengia šių vietų.

– Ar tau nieko, kad matai ten dvaro namą? – paklausė ji.

Šiuo metu jos veido išraiškos dažnai keičiasi. Jos randasi ir grumdosi vienos su kitomis kaip oro balionėliai. Anksčiau kažkas kaustė jos veido bruožus, bet dabar jau nebe. O aš kada nors galėčiau persikelti gyventi ir kitur – gal netrukus, o gal dar negreit. Aš nelaukiu, bet turiu būti ten, kur jis galėtų mane rasti. Kai atvažiuos į

šiuos kraštus kitą kartą. Galų gale juk turi dėl ko grįžti. Čia jį traukia kai kas daugiau, ne vien aš ir mano aistra jam. Motina, sesuo, dukterėčia. Manau, Hani pasakytų man, jei jis čia pasirodytų.

Kaskart, kai pažvelgiu į Betą ir pamatau ją sveikstančią, pasijuntu laiminga. Žinoma, tai ne koks stebuklingas pagijimas, bet jai geriau. Dabar ji gali pasidalyti kaltę dėl to, kas įvyko, su Diniu; jai nebereikia manyti, kad ji vienintelė nulėmė Henrio Kalkoto likimą. Tiesą sakant, nėra aišku, ar nulėmė į gera, ar į bloga. Ji neatėmė gyvybės, tik pakeitė žmogaus gyvenimą. Galima visaip manyti, ar tas pakeitimas padarė gera ar bloga, bet vis tiek liūdnoka. Todėl Beta nepagijo kaip per stebuklą, bet ji jau kalbasi apie tai su manimi – kalbasi apie tai, kas įvyko, ir dėl to, kad atsigręžė ir pasižiūrėjo į praeitį, kaltė jau nebepersekioja jos kaip anksčiau. Aš matau pagerėjimą, ir Edis mato, nors jis manęs apie tai neklausinėja. Manau, jam nesvarbu, kas pasikeitė, jis tiesiog džiaugiasi, kad pasikeitė.

Reikia laiko, kad imtum vertinti žmogų kitaip, kai daugelį metų jo visai nematei ar vertinai saviškai. Aš vis tebemačiau Harį, kai Dinis man sakė matyti Henrį. O Dinį vis dar tebematau tokį, kokį mačiau visada ir visada mylėjau. Sakau sau, kad jam reikia laiko pamatyti mane kitokią, kokia esu dabar, ir nebematyti vaiko, prielipos ar Betos mažosios sesutės, ar dar ko, ką jis matė. Gal dar ne metas, bet tas metas ateis, aš tuo tikiu. Buvo kilęs teisinis ginčas dėl žemės plotelio, kur Dinsdeiliams buvo leista įsikurti stovyklą. Verslininkas, renovuojantis dvarą, nenorėjo, kad kažkokie klajokliai laikytų mašinas jo naujų butų bendruose soduose. Galų gale tas žemės plotelis kartu su mišku ir ganykla buvo parduotas ūkininkui, kurio žemė ribojasi su dvaro žeme, o jis pažinojo Dinsdeilius daugelį metų. Taigi tas žemės plotelis tebėra, jų laukia. Laukia jo. Graži vieta stovyklauti vasarą, žalia ir užstota nuo vėjo, o dabar nebėra ir kliūčių ten apsistoti.

Vasaros tikiuosi karštos. Tokio oro, kad būtų galima pasikepinti saulėje ir pateisinti šį lėtą gyvenimą, kurį pasirinkau. Tokio oro, kad Hani nubertų strazdanomis, kad su Siuzanos ir Polo dukrelėmis darytume ledinukus iš citrinų gėrimo, kad jis dar labiau patamsintų Dinio odą. Oro, kad nepastebėti nusigautume prie rasų kūdros, pliuškentumės, plaukiotume, išvaikytume vaiduoklius. O šiandien man paštu atėjo nedidelis siuntinukas. Viduje – trupanti medžio žievė su išraižytais raštais. Tuose raštuose aš nieko neįžiūrėjau, tiktai perskaičiau vardą apačioje – HARIS – kreivomis, nerangiomis, beveik neįskaitomomis raidėmis. Supratau, kad taip jis pareiškia, kas dabar esąs ir kuo norįs būti. Tai ir žinutė be žodžių iš Dinio, suvyniojusio tą dovanėlę ir išsiuntusio paštu. Žinutė, kad jis žino, kur aš esu, ir kad galvoja apie mane. Kol kas man visai užtenka ir to, kad būčiau laiminga.

Padėka

Siunčiu geriausius linkėjimus ir dėkoju Alison ir Charlottei Webb už skaitymą, kritiką ir nesenkantį domėjimąsi kelerius metus, o Johnui Webbui dėkoju už tai, kad niekad nepatarė man susirasti tikrą darbą!

Dėkoju Niuberio „WordWatchers“ nariams už visapusį palaikymą, komentarus ir visa kita.

Galiausiai dėkoju Edwardui Smithui ir *youwriteon.com* nariams už tai, kad knygą pastebėjo, perskaitė ir parašė recenziją, o Sarai ir Natalie iš „Orion“ leidyklos – už rankraščio globą iki knygos išleidimo.

Webb, Katherine
Ve-02 Palikimas : romanas / Katherine Webb ; iš anglų kalbos vertė Kristina Miliūnienė. – Vilnius : Tyto alba, 2015. – 461, [3] p.
ISBN 978-609-466-096-2

Katherine Webb (Katerina Veb, g. 1977 m.) – britų rašytoja, kurią nuo vaikystės žavėjo apleisti dvarai ir senovės pėdsakus išsaugojusios pilys. Jos knyga „Palikimas“ iškart atkreipė skaitytojų dėmesį savo literatūrine kokybe ir intriguojančia, šeimos paslapčių kupina istorija. Po senelės mirties seserys Erika ir Beta paveldi Stortono dvarą. Į šį dvarą, kuriame gyveno dar jų prosenelė, seserys nebuvo įžengusios daug metų, ir štai – grįžusios tvarkyti palikimo reikalų, jos tarsi iš naujo pasineria į praeitį. Erika skaito senus senelės laiškus ir vis giliau įsisuka į šeimos paslapčių verpetą. „Palikimas“ – romanas tiems, kuriuos traukia šeimos istorijos, britiška jaukumo ir paslaptingumo kupina atmosfera. Tai pasakojimas apie praeities paslaptį, nulėmusią kelių giminės kartų likimus.

UDK 821.111-31

Katherine Webb
PALIKIMAS
Romanas

Iš anglų kalbos vertė *Kristina Miliūnienė*
Viršelio dailininkė *Ilona Kukenytė*

Tiražas 2 500 egz.
SL 1686. 2015 04 15. 18,41 apsk. l. l.
Išleido „Tyto alba“, Kęstučio g. 4, LT-08117 Vilnius,
tel. 249 75 98, info@tytoalba.lt
Spausdino AB „Spindulys“, Vakarinis aplinkkelis 24, LT-48184 Kaunas,
www.spindulys.lt



Katherine Webb (Katerina Veb, g. 1977 m.) – britų rašytoja, kurią nuo vaikystės žavi apleisti dvarai ir senovės pėdsakus išsaugojusios pilys. Jos knyga „Palikimas" iškart atkreipė skaitytojų dėmesį savo literatūrine kokybe ir intriguojančia, šeimos paslapčių kupina istorija. Šiuo metu autorė jau yra parašiusi penkis romanus, jie išversti į 26 kalbas.

Po senelės mirties seserys Erika ir Beta paveldi Stortono dvarą. Energinga ir veikli Erika įsitikinusi, kad palikimo rūpesčiai išblaškys skyrybų liūdesyje skendinčią Betą. Į šį dvarą, kuriame gyveno dar jų prosenelė, seserys nebuvo įžengusios daug metų, ir štai – grįžusios tvarkyti palikimo reikalų, jos tarsi iš naujo pasineria į praeitį. Tačiau praėjusi vaikystė moterims neatrodo šviesi – ją temdo prisiminimas apie dvylikametį pusbrolį Henrį, anuomet dingusį be žinios.

Erika ima raustis po šeimos praeitį: skaito senus senelės laiškus ir vis giliau įsisuka į šeimos paslapčių verpetą. Ji vis tvirčiau įsitikina, kad Beta apie Henrio dingimą žino kur kas daugiau, nei pasako...

„Palikimas" – romanas tiems, kuriuos traukia šeimos istorijos, britiška jaukumo ir paslaptingumo kupina atmosfera. Tai pasakojimas apie praeities paslaptį, nulėmusią kelių giminės kartų likimus.

ISBN 978-609-466-096-2